زندگانی حضرت زهرا سلام الله علیها

بحارالأنوار

ترجمه جلد ۴۳

بسم الله الرحمن الرحیم

زندگانی حضرت زهرا سلام الله علیها ترجمه‌ی جلد ۴۳ بحارالأنوار

نویسنده:

محمد قائم‌فرد

ناشر چاپی:

عطر عترت

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست ----- ۵
زندگانی حضرت زهرا سلام الله علیها ترجمه‌ی جلد ۴۳ بحارالأنوار ----- ۱۷
مشخصات کتاب ----- ۱۷
مقدّمه ----- ۱۷
بخش یکم؛ درباره‌ی ولادت حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها (باب ۱: ولادتِها و حلیتها و شمائلها سلام الله علیها و جمل تواریخها) ----- ۱۹
[روایت شماره] (۰۱) ----- ۱۹
[روایت شماره] (۰۲) ----- ۲۱
[روایت شماره] (۰۳) ----- ۲۲
[روایت شماره] (۰۴) ----- ۲۴
[روایت شماره] (۰۵) ----- ۲۴
[روایت شماره] (۰۶) ----- ۲۶
[روایت شماره] (۰۷) ----- ۲۶
[روایت شماره] (۰۸) ----- ۲۷
[روایت شماره] (۰۹) ----- ۲۸
[روایت شماره] (۱۰) ----- ۲۹
[روایت شماره] (۱۱) ----- ۲۹
[روایت شماره] (۱۲) ----- ۳۰
[روایت شماره] (۱۳) ----- ۳۱
[روایت شماره] (۱۴) ----- ۳۲
[روایت شماره] (۱۵) ----- ۳۲
[روایت شماره] (۱۶) ----- ۳۲
بخش دوّم؛ درباره‌ی معنی نام‌ها و خلقت حضرت زهراء سلام الله علیها (باب ۲: أسمائها و بعض فضائلها سلام الله علیها) ----- ۳۳
[روایت شماره] (۰۱) ----- ۳۳

[روایت شماره] (۰۲) ---------- ۳۵
[روایت شماره] (۰۳) ---------- ۳۶
[روایت شماره] (۰۴) ---------- ۳۷
[روایت شماره] (۰۵) ---------- ۳۷
[روایت شماره] (۰۶) ---------- ۳۸
[روایت شماره] (۰۷) ---------- ۳۸
[روایت شماره] (۰۸) ---------- ۳۹
[روایت شماره] (۰۹) ---------- ۳۹
[روایت شماره] (۱۰) ---------- ۴۰
[روایت شماره] (۱۱) ---------- ۴۱
[روایت شماره] (۱۲) ---------- ۴۲
[روایت شماره] (۱۳) ---------- ۴۲
[روایت شماره] (۱۴) ---------- ۴۳
[روایت شماره] (۱۵) ---------- ۴۵
[روایت شماره] (۱۶) ---------- ۴۶
[روایت شماره] (۱۷) ---------- ۴۷
[روایت شماره] (۱۸) ---------- ۴۹
[روایت شماره] (۱۹) ---------- ۴۹
[روایت شماره] (۲۰) ---------- ۵۰
بخش سوّم؛ درباره‌ی فضائل و مناقب و معجزات حضرت زهراء سلام الله علیها (باب ۳: مَناقبها و فضائلها وَ بعض أحوالِها و مُعجزاتِها سلام الله علیها) ۵۰
[روایت شماره] (۰۱) ---------- ۵۰
[روایت شماره] (۰۲) ---------- ۵۰
[روایت شماره] (۰۳) ---------- ۵۰
[روایت شماره] (۰۴) ---------- ۵۱

[روایت شماره] (۰۵) ---------- ۵۱
[روایت شماره] (۰۶) ---------- ۵۱
[روایت شماره] (۰۷) ---------- ۵۲
[روایت شماره] (۰۸) ---------- ۵۲
[روایت شماره] (۰۹) ---------- ۵۴
[روایت شماره] (۱۰) ---------- ۵۴
[روایت شماره] (۱۱) ---------- ۵۴
[روایت شماره] (۱۲) ---------- ۵۶
[روایت شماره] (۱۳) ---------- ۵۷
[روایت شماره] (۱۴) ---------- ۵۷
[روایت شماره] (۱۵) ---------- ۵۸
[روایت شماره] (۱۶) ---------- ۵۸
[روایت شماره] (۱۷) ---------- ۵۸
[روایت شماره] (۱۸) ---------- ۵۹
[روایت شماره] (۱۹) ---------- ۵۹
[روایت شماره] (۲۰) ---------- ۶۰
[روایت شماره] (۲۱) ---------- ۶۱
[روایت شماره] (۲۲) ---------- ۶۲
[روایت شماره] (۲۳) ---------- ۶۳
[روایت شماره] (۲۴) ---------- ۶۳
[روایت شماره] (۲۵) ---------- ۶۳
[روایت شماره] (۲۶) ---------- ۶۴
[روایت شماره] (۲۷) ---------- ۶۴
[روایت شماره] (۲۸) ---------- ۶۴

[روایت شماره] (۲۹) ---------- ۶۵
[روایت شماره] (۳۰) ---------- ۶۵
[روایت شماره] (۳۱) ---------- ۶۷
[روایت شماره] (۳۲) ---------- ۶۷
[روایت شماره] (۳۳) ---------- ۶۸
[روایت شماره] (۳۴) ---------- ۶۹
[روایت شماره] (۳۵) ---------- ۶۹
[روایت شماره] (۳۶) ---------- ۷۱
[روایت شماره] (۳۷) ---------- ۷۱
[روایت شماره] (۳۸) ---------- ۷۲
[روایت شماره] (۳۹) ---------- ۷۴
[روایت شماره] (۴۰) ---------- ۸۳
[روایت شماره] (۴۱) ---------- ۸۸
[روایت شماره] (۴۲) ---------- ۹۲
[روایت شماره] (۴۳) ---------- ۹۵
[روایت شماره] (۴۴) ---------- ۹۶
[روایت شماره] (۴۵) ---------- ۱۰۰
[روایت شماره] (۴۶) ---------- ۱۰۰
[روایت شماره] (۴۷) ---------- ۱۰۷
[روایت شماره] (۴۸) ---------- ۱۰۸
[روایت شماره] (۴۹) ---------- ۱۱۷
[روایت شماره] (۵۰) ---------- ۱۱۷
[روایت شماره] (۵۱) ---------- ۱۲۳
[روایت شماره] (۵۲) ---------- ۱۲۷

[روایت شماره] (۵۳) ---------- ۱۲۸
[روایت شماره] (۵۴) ---------- ۱۲۹
[روایت شماره] (۵۵) ---------- ۱۳۰
[روایت شماره] (۵۶) ---------- ۱۳۱
[روایت شماره] (۵۷) ---------- ۱۳۲
[روایت شماره] (۵۸) ---------- ۱۳۴
[روایت شماره] (۵۹) ---------- ۱۳۵
[روایت شماره] (۶۰) ---------- ۱۳۹
[روایت شماره] (۶۱) ---------- ۱۴۱
[روایت شماره] (۶۲) ---------- ۱۵۱
[روایت شماره] (۶۳) ---------- ۱۵۳
[روایت شماره] (۶۴) ---------- ۱۵۵
[روایت شماره] (۶۵) ---------- ۱۵۷
[روایت شماره] (۶۶) ---------- ۱۵۸
[روایت شماره] (۶۷) ---------- ۱۵۸
[روایت شماره] (۶۸) ---------- ۱۵۹
[روایت شماره] (۶۹) ---------- ۱۶۰
بخش چهارم؛ درباره‌ی اخلاق و رفتار حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها (باب ۴؛ سیرها و مکارم أخلاقها سلام الله علیها و سیر بعض خدمها) --- ۱۶۱
[روایت شماره] (۰۱) ---------- ۱۶۱
[روایت شماره] (۰۲) ---------- ۱۶۱
[روایت شماره] (۰۳) ---------- ۱۶۲
[روایت شماره] (۰۴) ---------- ۱۶۲
[روایت شماره] (۰۵) ---------- ۱۶۳
[روایت شماره] (۰۶) ---------- ۱۶۵

[روایت شماره] (۰۷) ---- ۱۶۷
[روایت شماره] (۰۸) ---- ۱۶۸
[روایت شماره] (۰۹) ---- ۱۷۳
[روایت شماره] (۱۰) ---- ۱۷۵
[روایت شماره] (۱۱) ---- ۱۷۶
[روایت شماره] (۱۲) ---- ۱۷۶
[روایت شماره] (۱۳) ---- ۱۷۶
[روایت شماره] (۱۴) ---- ۱۷۷
[روایت شماره] (۱۵) ---- ۱۷۹
[روایت شماره] (۱۶) ---- ۱۸۰
بخش پنجم؛ ازدواج حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها (باب ۵؛ تزویجها سلام الله علیها) ---- ۱۸۰
[روایت شماره] (۰۱) ---- ۱۸۱
[روایت شماره] (۰۲) ---- ۱۸۱
[روایت شماره] (۰۳) ---- ۱۸۱
[روایت شماره] (۰۴) ---- ۱۸۲
[روایت شماره] (۰۵) ---- ۱۸۴
[روایت شماره] (۰۶) ---- ۱۹۰
[روایت شماره] (۰۷) ---- ۱۹۰
[روایت شماره] (۰۸) ---- ۱۹۰
[روایت شماره] (۰۹) ---- ۱۹۱
[روایت شماره] (۱۰) ---- ۱۹۲
[روایت شماره] (۱۱) ---- ۱۹۳
[روایت شماره] (۱۲) ---- ۱۹۶
[روایت شماره] (۱۳) ---- ۲۰۰

[روایت شماره] (۱۴) ---------- ۲۰۰
[روایت شماره] (۱۵) ---------- ۲۰۰
[روایت شماره] (۱۶) ---------- ۲۰۱
[روایت شماره] (۱۷) ---------- ۲۰۲
[روایت شماره] (۱۸) ---------- ۲۰۲
[روایت شماره] (۱۹) ---------- ۲۰۳
[روایت شماره] (۲۰) ---------- ۲۰۳
[روایت شماره] (۲۱) ---------- ۲۰۴
[روایت شماره] (۲۲) ---------- ۲۰۵
[روایت شماره] (۲۳) ---------- ۲۱۲
[روایت شماره] (۲۴) ---------- ۲۱۳
[روایت شماره] (۲۵) ---------- ۲۲۴
[روایت شماره] (۲۶) ---------- ۲۲۵
[روایت شماره] (۲۷) ---------- ۲۲۶
[روایت شماره] (۲۸) ---------- ۲۲۶
[روایت شماره] (۲۹) ---------- ۲۲۷
[روایت شماره] (۳۰) ---------- ۲۲۹
[روایت شماره] (۳۱) ---------- ۲۳۵
[روایت شماره] (۳۲) ---------- ۲۳۶
[روایت شماره] (۳۳) ---------- ۲۵۴
[روایت شماره] (۳۴) ---------- ۲۵۷
[روایت شماره] (۳۵) ---------- ۲۶۱
[روایت شماره] (۳۶) ---------- ۲۶۳
[روایت شماره] (۳۷) ---------- ۲۶۶

[روایت شماره] (۳۸) ---------- ۲۶۸
[روایت شماره] (۳۹) ---------- ۲۶۹
[روایت شماره] (۴۰) ---------- ۲۶۹
[روایت شماره] (۴۱) ---------- ۲۶۹
[روایت شماره] (۴۲) ---------- ۲۷۰
[روایت شماره] (۴۳) ---------- ۲۷۰
[روایت شماره] (۴۴) ---------- ۲۷۱
[روایت شماره] (۴۵) ---------- ۲۷۱
[روایت شماره] (۴۶) ---------- ۲۷۱
[روایت شماره] (۴۷) ---------- ۲۷۲
[روایت شماره] (۴۸) ---------- ۲۷۲
[روایت شماره] (۴۹) ---------- ۲۷۳
بخش ششم؛ معاشرت حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها با حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام (باب ۶؛ کیفیه معاشرتها سلام الله علیها مع علیّ علـ
[روایت شماره] (۰۱) ---------- ۲۷۳
[روایت شماره] (۰۲) ---------- ۲۷۴
[روایت شماره] (۰۳) ---------- ۲۷۵
[روایت شماره] (۰۴) ---------- ۲۷۷
[روایت شماره] (۰۵) ---------- ۲۷۸
[روایت شماره] (۰۶) ---------- ۲۷۹
[روایت شماره] (۰۷) ---------- ۲۸۲
[روایت شماره] (۰۸) ---------- ۲۸۲
[روایت شماره] (۰۹) ---------- ۲۸۳
[روایت شماره] (۱۰) ---------- ۲۸۴
[روایت شماره] (۱۱) ---------- ۲۸۵

[روایت شماره] (۱۲) ---------- ۲۸۵

[روایت شماره] (۱۳) ---------- ۲۸۶

بخش هفتم؛ مظلومیت و گریه و شهادت حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها (باب ۷؛ ما وقع علیها من الظلم و بکائها و حزنها و شکایتها فی مرضها إلی

[روایت شماره] (۰۱) ---------- ۲۸۷

[روایت شماره] (۰۲) ---------- ۲۸۸

[روایت شماره] (۰۳) ---------- ۲۸۸

[روایت شماره] (۰۴) ---------- ۲۸۹

[روایت شماره] (۰۵) ---------- ۲۸۹

[روایت شماره] (۰۶) ---------- ۲۹۰

[روایت شماره] (۰۷) ---------- ۲۹۰

[روایت شماره] (۰۸) ---------- ۲۹۱

[روایت شماره] (۰۹) ---------- ۲۹۴

[روایت شماره] (۱۰) ---------- ۲۹۵

[روایت شماره] (۱۱) ---------- ۳۰۸

[روایت شماره] (۱۲) ---------- ۳۱۰

[روایت شماره] (۱۳) ---------- ۳۱۱

[روایت شماره] (۱۴) ---------- ۳۱۳

[روایت شماره] (۱۵) ---------- ۳۱۳

[روایت شماره] (۱۶) ---------- ۳۲۳

[روایت شماره] (۱۷) ---------- ۳۲۹

[روایت شماره] (۱۸) ---------- ۳۳۱

[روایت شماره] (۱۹) ---------- ۳۳۶

[روایت شماره] (۲۰) ---------- ۳۴۰

[روایت شماره] (۲۱) ---------- ۳۴۳

[روایت شماره] (۲۲) ---------- ۳۴۶
[روایت شماره] (۲۳) ---------- ۳۴۶
[روایت شماره] (۲۴) ---------- ۳۴۷
[روایت شماره] (۲۵) ---------- ۳۴۷
[روایت شماره] (۲۶) ---------- ۳۴۸
[روایت شماره] (۲۷) ---------- ۳۴۸
[روایت شماره] (۲۸) ---------- ۳۵۰
[روایت شماره] (۲۹) ---------- ۳۵۰
[روایت شماره] (۳۰) ---------- ۳۵۵
[روایت شماره] (۳۱) ---------- ۳۵۸
[روایت شماره] (۳۲) ---------- ۳۶۷
[روایت شماره] (۳۳) ---------- ۳۶۸
[روایت شماره] (۳۴) ---------- ۳۶۸
[روایت شماره] (۳۵) ---------- ۳۶۹
[روایت شماره] (۳۶) ---------- ۳۶۹
[روایت شماره] (۳۷) ---------- ۳۷۲
[روایت شماره] (۳۸) ---------- ۳۷۳
[روایت شماره] (۳۹) ---------- ۳۷۴
[روایت شماره] (۴۰) ---------- ۳۷۵
[روایت شماره] (۴۱) ---------- ۳۷۶
[روایت شماره] (۴۲) ---------- ۳۷۷
[روایت شماره] (۴۳) ---------- ۳۷۷
[روایت شماره] (۴۴) ---------- ۳۷۸
[روایت شماره] (۴۵) ---------- ۳۸۲

[روایت شماره] (۴۶) ---------- ۳۸۲

[روایت شماره] (۴۷) ---------- ۳۸۲

[روایت شماره] (۴۸) ---------- ۳۸۳

[روایت شماره] (۴۹) ---------- ۳۸۶

[روایت شماره] (۵۰) ---------- ۳۸۸

بخش هشتم؛ ورود حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها به صحرای محشر و دادخواهی آن حضرت (باب ۸؛ تظلمها سلام الله علیها فی القیامهٔ و کیفیهٔ م

[روایت شماره] (۰۱) ---------- ۳۸۸

[روایت شماره] (۰۲) ---------- ۳۹۰

[روایت شماره] (۰۳) ---------- ۳۹۰

[روایت شماره] (۰۴) ---------- ۳۹۱

[روایت شماره] (۰۵) ---------- ۳۹۱

[روایت شماره] (۰۶) ---------- ۳۹۱

[روایت شماره] (۰۷) ---------- ۳۹۲

[روایت شماره] (۰۸) ---------- ۳۹۳

[روایت شماره] (۰۹) ---------- ۳۹۴

[روایت شماره] (۱۰) ---------- ۳۹۵

[روایت شماره] (۱۱) ---------- ۳۹۶

[روایت شماره] (۱۲) ---------- ۳۹۷

[روایت شماره] (۱۳) ---------- ۳۹۸

بخش نهم؛ فضائل و مناقب فرزندان و ذریّه‌ی حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها و اینکه آنها فرزندان پیغمبرند (باب ۹؛ أولادها و ذریتها سلام الله علیها

[روایت شماره] (۰۱) ---------- ۴۰۲

[روایت شماره] (۰۲) ---------- ۴۰۵

[روایت شماره] (۰۳) ---------- ۴۰۷

[روایت شماره] (۰۴) ---------- ۴۰۷

[روایت شماره] (۰۵) ---- ۴۰۸
[روایت شماره] (۰۶) ---- ۴۰۸
[روایت شماره] (۰۷) ---- ۴۰۹
[روایت شماره] (۰۸) ---- ۴۰۹
[روایت شماره] (۰۹) ---- ۴۱۱
[روایت شماره] (۱۰) ---- ۴۱۳
بخش دهم؛ راجع به موقوفات و صدقات حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها (باب ۱۰؛ أوقافها و صدقاتها سلام الله علیها) ---- ۴۱۴
[روایت شماره] (۰۱) ---- ۴۱۴
[روایت شماره] (۰۲) ---- ۴۱۵
[روایت شماره] (۰۳) ---- ۴۱۶
[روایت شماره] (۰۴) ---- ۴۱۶
[روایت شماره] (۰۵) ---- ۴۱۶
پی‌نوشت ---- ۴۱۷
درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان ---- ۴۴۱

زندگانی حضرت زهرا سلام الله علیها ترجمه‌ی جلد ۴۳ بحارالأنوار

مشخصات کتاب

امور فرهنگی مجتمع فاطمیه اصفهان

زندگانی حضرت فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها

ترجمه‌ی جلد ۴۳ بحارالأنوار علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه

به اهتمام:

امور فرهنگی مجتمع فاطمیه اصفهان

تحقیق و ویرایش: سیّد محمّد قائم فرد

تایپ، طراحی و صفحه آرایی: جلال کوساری

نوبت چاپ: اوّل، زمستان ۱۳۸۹ ش

ناشر: عطر عترت

تیراژ: ۱۰۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

تلفکس مرکز پخش: ۰۳۱۱۴۷۰۴۰۸۱

تلفن گویا: ۰۳۱۱۴۷۰۴۰۸۰

Fatemiyeh ۱۳۵@gmail. com

اهداء

مقدّمه

بسم الله الرّحمن الرّحیم

قالَ الصّادقُ علیه السلام :

«إِنَّا أَنْزَلْناهُ فِی لَیْلَةِ الْقَدْرِ اللَّیْلَةُ فَاطِمَةُ وَ الْقَدْرُ اللَّهُ فَمَنْ عَرَفَ فَاطِمَةَ حَقَّ مَعْرِفَتِهَا فَقَدْ أَدْرَکَ لَیْلَةَ الْقَدْرِ وَ إِنَّمَا سُمِّیَتْ فَاطِمَةَ لِأَنَّ الْخَلْقَ فُطِمُوا عَنْ مَعْرِفَتِهَا» (۱).

آنچه بشر را دچار گرفتاری‌ها و مصائب و مشکلات فراوان می‌کند عدم شناخت و یا جهل به مطلب و موضوع است. یکی از اهداف خداوند متعال در قرآن این است که بشر ابتدا خداوند و بعد آنچه را که خدای منّان برای هدایت او مقرّر کرده است را بشناسد. لذا فرموده که «وَ ما خَلَقْتُ الْجِنَّ وَ الإِنْسَ إِلاَّ لِیَعْبُدُونِ» (۲) بعضی از مفسّرین در تأویل و تفسیر آیه این حدیث شریف را نقل فرموده‌اند که «عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ خَرَجَ الْحُسَیْنُ بْنُ عَلِیٍّ علیهما السلام عَلَی أَصْحَابِهِ فَقَالَ أَیُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ جَلَّ ذِکْرُهُ مَا خَلَقَ الْعِبَادَ إِلَّا لِیَعْرِفُوهُ فَإِذَا عَرَفُوهُ عَبَدُوهُ فَإِذَا عَبَدُوهُ اسْتَغْنَوْا بِعِبَادَتِهِ عَنْ عِبَادَةِ مَا سِوَاهُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ بِأَبِی أَنْتَ وَ أُمِّی فَمَا مَعْرِفَةُ اللَّهِ قَالَ مَعْرِفَةُ أَهْلِ کُلِّ زَمَانٍ إِمَامَهُمُ الَّذِی یَجِبُ عَلَیْهِمْ طَاعَتُهُ» (۳)

یعنی امام صادق علیه السلام فرمود:

حضرت حسین بن علی علیهما السلام از جمع یارانش بیرون آمده و خطاب به آنها فرمودند:

ای مردم! خداوند جلّ ذکره بندگانش را نیافریده مگر آنکه او را بشناسند و هنگامی که او را شناختند عبادتش کنند و زمانی که او

را عبادت کردند از پرستش غیر او بی‌نیاز می‌گردند. مردی در بین یاران عرضه داشت: ای پسر رسول خدا! پدر و مادرم به فدای تو باد، معرفت و شناخت خدا چیست؟

حضرت فرمود:

آن است که اهل هر عصر و زمان، امامی که اطاعتش بر آنها واجب است را بشناسند.

لذا از این حدیث استفاده می‌شود که اوّلاً هدف از خلقت تمام موجودات، شناخت پروردگار عالمیان است و این شناخت مقدّمه‌ی عبادت و بندگی خداست و ثانیاً اگر این عبادت همراه با معرفت کامل انجام گیرد انسان از عبادت و بندگی غیر خدای متعال بی‌نیاز خواهد بود. ثالثاً راه شناخت خدا فقط از طریق امام معصوم علیه السلام برای اهل هر زمانی میسّر خواهد بود. لذا همان طور که شناخت امام معصوم علیه السلام در هر زمان لازم و واجب است شناخت مادری که یازده امام معصوم از او بوده و این همه آثار و برکات از اوست به طور اتمّ و اکمل لازم‌تر و واجب‌تر است.

با توجّه به حدیثی که از امام صادق علیه السلام در اوّل مقدّمه آوردیم ثابت است که شناخت حضرت زهرا سلام الله علیها و معرفت پیدا کردن به آن بزرگوار مساوی و معادل با درک شب قدر خواهد بود که این مطلب فقط در خصوص حضرت صدّیقه‌ی طاهره سلام الله علیها آمده و به دنبال آن، حضرت صادق علیه السلام می‌فرماید:

به این خاطر حضرتش را «فاطمه» نامیده‌اند که مردم از معرفت آن بزرگوار بریده شده‌اند.

امور فرهنگی مجتمع فاطمیه اصفهان که تحت اشراف سرور گرانقدر و بزرگوار حضرت حجّة الاسلام و المسلمین حاج شیخ جعفر آزادمنش دام عزّه تأسیس و اداره می‌گردد تصمیم به ترجمه و چاپ جلد ۴۳ بحارالأنوار مرحوم علّامه‌ی مجلسی اعلی الله مقامه نمود که این ترجمه با ترجمه‌ی قبل، تفاوت‌های ذیل را دارد:

۱. بیش از ۴۰ سال قبل این مجلّد توسط مرحوم حجّة الاسلام و المسلمین حاج شیخ محمّد جواد نجفی رحمة الله علیه ترجمه شده و در سال ۱۳۵۴ شمسی به چاپ رسیده ولی هم از نظر ترجمه بعضی عبارات، ناقص بود و هم به سبک ادبیات قدیم نوشته شده بود که امور فرهنگی مجتمع، این ترجمه را اصل قرار داده و با ترجمه بقیه‌ی عبارات حتّی بیان‌های علّامه‌ی مجلسی و بروزرسانی عبارت‌ها، تمام متن را ترجمه و در اختیار علاقه‌مندان قرار داده‌ست.

۲. مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمة الله علیه در اوّل هر روایت، فقط مصدر روایت را نام برده‌اند که در این ترجمه آدرس کامل مصدر در پاورقی‌ها موجود است.

۳. بعضی از لغات و عبارات غامض در پاورقی ترجمه شده‌ست.

۴. آدرس‌هایی که در پاورقی‌ها آمده از سی دی جامع الأحادیث نسخه‌ی ۵ / ۲ استفاده شده که البته غالباً با خود کتاب هم مطابقت شده است لازم به ذکر است کتبی که در نرم افزار جامع الأحادیث آمده فقط متن عربی و بدون ترجمه‌ست. مثلاً اگر الکافی گفته شده منظور الاصول من الکافیست.

در پایان از تمام کسانی که در چاپ این کتاب گرانسنگ ما را یاری نمودند از باب «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» تقدیر و تشکّر می‌گردد.

۱ – جناب حجّة الاسلام و المسلمین سیّد کریم داوودی

۲ – جناب حجّة الاسلام و المسلمین حاج سیّد علی اکبر دیباجی

۳ – استاد عالیقدر حاج سیّد رضا دایی جواد

۴ – سرکار خانم صفایی منش

۵ – سرکار خانم اسماعیلی

در خاتمه لازم به ذکر است که چون این کتاب، اوّلین کتاب قیّمتیست که توسط این مجموعه منتشر می‌شود از صاحبان بصیرت، علما، دانشمندان و فرهیختگان دعوت به عمل می‌آید که با ارائه‌ی نظرات سازنده‌ی خود در جهت پیشبرد هر چه بیشتر در نشر معارف اهل بیت: ما را یاری فرموده و کاستی‌ها را به دیده‌ی اغماض بنگرند.

امید است این اثر مقبول درگاه صاحبِ ولایتِ مطلقه‌ی کلیّه‌ی الهیّه حضرت بقیة الله الاعظم حجة بن الحسن العسکری قرار گرفته و در پیشگاه با عظمت مادر معظّمه شان حضرت صدّیقه‌ی طاهره، فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها سرافراز و سربلند باشیم.

امور فرهنگی مجتمع فاطمیه اصفهان

خیابان زینبیه جنوبی (لاله) - تلفکس: ۴۷۰۴۰۸۱ - ۰۳۱۱

سیّد محمّد قائم فرد

الحمدُلله الّذی خصَّ بالبلاء من عبادِه المحبّین النُّجَباء، أفاخَم الأنبیاء و أعاظمَ الأوصیاء، ثمّ الأماثلَ من الأولیاء و البررةَ من الأتقیاء و الصّلاةُ علی أصفی الأزکیاء و أزکی الأصفیاء و أحبِّ أهل الأرض إلی أهل السَّماء مُحَمَّدٍ و أهلِ بیته المعصومینَ السُّفراء، المخصوصین بطرف البلاء، المُکَرّمین بتحف العناء الذینَ لم یرضوا بمکابدة اللّیلِ وَالنَّهارِ فی طاعةِ ربّ السَّماء، حتّی رَمَّلوا الوجوهَ فی الثری و خضّبوا اللّحاءَ بالدماء وَ لعنةُ اللهِ علی أعدائهم الفجرةِ الأشقیاء و مَن ظَلَمَهم من الکفرة الأدْعِیاء.

أمّا بعدُ: فَهذا هو المجلّدُ الْعاشر من کتاب بحارالأنوار، ممّا ألّفه أحقرُ خدمةِ أخبارِ الأئمّة الأطهار و أفقرُ الخلقِ إلی رحمةِ الکریم الغفّارِ محمّد باقر بن محمّد تقی حشرهما الله مع مواليهما الأخیارِ، صلواتُ الله علیهم ما اخْتَلَفَ اللّیلُ وَ النّهارُ.

«أبوابٌ»

تاریخ سیَّدةِ نِساءِ الْعالمینَ وَ بضعةِ سیّدِ الْمرسلینَ وَ مشکوةِ أنْوارِ أئمَّةِ الدّینِ وَ زَوْجةِ أشْرفِ الوصیّینَ البتولِ الْعَذراء وَ الإنسیةِ الْحَوْراء، فاطمةَ الزَّهْراء صلوات الله علیها و علی أبیها و بعلِها وَ بَنیها ما قامَتْ الأرضُ و السَّماءُ.

بخش یکم؛ درباره‌ی ولادت حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها (باب ۱: ولادتها و حلیتها و شمائلها سلام الله علیها و جمل تواریخها)

[روایت شماره] (۰۱)

[الأمالی للصّدوق] أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْخَلِیلِیُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی بَکْرٍ الْفَقِیهِ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ النَّوْفَلِیِّ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ یَزِیدَ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی، عَنْ زُرْعَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ:

قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِاللَّهِ الصَّادِقِ علیه السلام :

کَیْفَ کَانَ وِلادَةُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَقَالَ:

نَعَمْ إِنَّ خَدِیجَةَ سلام الله علیها لَمَّا تَزَوَّجَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم هَجَرَتْهَا نِسْوَةُ مَکَّةَ فَکُنَّ لا یَدْخُلْنَ عَلَیْهَا وَ لا یُسَلِّمْنَ عَلَیْهَا وَ لا یَتْرُکْنَ امْرَأَةً تَدْخُلُ عَلَیْهَا فَاسْتَوْحَشَتْ خَدِیجَةُ سلام الله علیها لِذَلِکَ وَ کَانَ جَزَعُهَا وَ غَمُّهَا حَذَراً عَلَیْهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَلَمَّا حَمَلَتْ بِفَاطِمَةَ سلام الله علیها کَانَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها تُحَدِّثُهَا مِنْ بَطْنِهَا وَ تُصَبِّرُهَا وَ کَانَتْ تَکْتُمُ ذَلِکَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ یَوْماً فَسَمِعَ خَدِیجَةَ سلام الله علیها تُحَدِّثُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَقَالَ لَهَا: یَا خَدِیجَةُ مَنْ تُحَدِّثِینَ؟

قَالَتْ:

الْجَنِینُ الَّذِی فِی بَطْنِی یُحَدِّثُنِی وَ یُؤْنِسُنِی،

قَالَ:

يَا خَدِيجَةُ هَذَا جَبْرَئِيلُ [يُبَشِّرُنِي] يُخْبِرُنِي أَنَّهَا أُنْثَى وَ أَنَّهَا النَّسْلَةُ الطَّاهِرَةُ الْمَيْمُونَةُ وَ أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى سَيَجْعَلُ نَسْلِي مِنْهَا وَ سَيَجْعَلُ مِنْ نَسْلِهَا أَئِمَّةً وَ يَجْعَلُهُمْ خُلَفَاءَهُ فِي أَرْضِهِ بَعْدَ انْقِضَاءِ وَحْيِهِ.

فَلَمْ تَزَلْ خَدِيجَةُ سلام الله عليها عَلَى ذَلِكَ إِلَى أَنْ حَضَرَتْ وِلادَتُهَا فَوَجَّهَتْ إِلَى نِسَاءِ قُرَيْشٍ وَ بَنِي هَاشِمٍ أَنْ تَعَالَيْنَ لِتَلِينَ مِنِّي مَا تَلِي النِّسَاءُ مِنَ النِّسَاءِ فَأَرْسَلْنَ إِلَيْهَا: أَنْتَ عَصَيْتِنَا وَ لَمْ تَقْبَلِي قَوْلَنَا وَ تَزَوَّجْتِ مُحَمَّداً يَتِيمَ أَبِي طَالِبٍ فَقِيراً لا مَالَ لَهُ فَلَسْنَا نَجِيءُ وَ لا نَلِي مِنْ أَمْرِكِ شَيْئاً فَاغْتَمَّتْ خَدِيجَةُ سلام الله عليها لِذَلِكَ فَبَيْنَا هِيَ كَذَلِكَ إِذْ دَخَلَ عَلَيْهَا أَرْبَعُ نِسْوَةٍ سُمْرٍ طِوَالٍ كَأَنَّهُنَّ مِنْ نِسَاءِ بَنِي هَاشِمٍ فَفَزِعَتْ مِنْهُنَّ لَمَّا رَأَتْهُنَّ فَقَالَتْ إِحْدَاهُنَّ: لا تَحْزَنِي يَا خَدِيجَةُ فَإِنَّا رُسُلُ رَبِّكِ إِلَيْكِ وَ نَحْنُ أَخَوَاتُكِ أَنَا سَارَةُ وَ هَذِهِ آسِيَةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ وَ هِيَ رَفِيقَتُكِ فِي الْجَنَّةِ وَ هَذِهِ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَ هَذِهِ كُلْثُمُ أُخْتُ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ بَعَثَنَا اللَّهُ إِلَيْكِ لِنَلِيَ مِنْكِ مَا تَلِي النِّسَاءُ مِنَ النِّسَاءِ، فَجَلَسَتْ وَاحِدَةٌ عَنْ يَمِينِهَا وَ أُخْرَى عَنْ يَسَارِهَا وَ الثَّالِثَةُ بَيْنَ يَدَيْهَا وَ الرَّابِعَةُ مِنْ خَلْفِهَا. فَوَضَعَتْ فَاطِمَةَ سلام الله عليها طَاهِرَةً مُطَهَّرَةً.

فَلَمَّا سَقَطَتْ إِلَى الْأَرْضِ أَشْرَقَ مِنْهَا النُّورُ حَتَّى دَخَلَ بُيُوتَاتِ مَكَّةَ وَ لَمْ يَبْقَ فِي شَرْقِ الْأَرْضِ وَ لا غَرْبِهَا مَوْضِعٌ إِلا أَشْرَقَ فِيهِ ذَلِكَ النُّورُ وَ دَخَلَ عَشْرٌ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ كُلُّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ مَعَهَا طَسْتٌ مِنَ الْجَنَّةِ وَ إِبْرِيقٌ مِنَ الْجَنَّةِ وَ فِي الْإِبْرِيقِ مَاءٌ مِنَ الْكَوْثَرِ فَتَنَاوَلَتْهَا الْمَرْأَةُ الَّتِي كَانَتْ بَيْنَ يَدَيْهَا فَغَسَلَتْهَا بِمَاءِ الْكَوْثَرِ وَ أَخْرَجَتْ خِرْقَتَيْنِ بَيْضَاوَيْنِ أَشَدَّ بَيَاضاً مِنَ اللَّبَنِ وَ أَطْيَبَ رِيحاً مِنَ الْمِسْكِ وَ الْعَنْبَرِ فَلَفَّتْهَا بِوَاحِدَةٍ وَ قَنَّعَتْهَا بِالثَّانِيَةِ ثُمَّ اسْتَنْطَقَتْهَا فَنَطَقَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها بِالشَّهَادَتَيْنِ وَ قَالَتْ:

أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَ أَنَّ أَبِي رَسُولُ اللَّهِ سَيِّدُ الْأَنْبِيَاءِ وَ أَنَّ بَعْلِي سَيِّدُ الْأَوْصِيَاءِ وَ وُلْدِي سَادَةُ الْأَسْبَاطِ ثُمَّ سَلَّمَتْ عَلَيْهِنَّ وَ سَمَّتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ بِاسْمِهَا وَ أَقْبَلْنَ يَضْحَكْنَ إِلَيْهَا وَ تَبَاشَرَتِ الْحُورُ الْعِينُ وَ بَشَّرَ أَهْلُ السَّمَاءِ بَعْضُهُمْ بَعْضاً بِوِلادَةِ فَاطِمَةَ سلام الله عليها وَ حَدَثَ فِي السَّمَاءِ نُورٌ زَاهِرٌ لَمْ تَرَهُ الْمَلائِكَةُ قَبْلَ ذَلِكَ وَ قَالَتِ النِّسْوَةُ: خُذِيهَا يَا خَدِيجَةُ طَاهِرَةً مُطَهَّرَةً زَكِيَّةً مَيْمُونَةً بُورِكَ فِيهَا وَ فِي نَسْلِهَا فَتَنَاوَلَتْهَا فَرِحَةً مُسْتَبْشِرَةً وَ أَلْقَمَتْهَا ثَدْيَهَا فَدَرَّ عَلَيْهَا فَكَانَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها تَنْمِي فِي الْيَوْمِ كَمَا يَنْمِي الصَّبِيُّ فِي الشَّهْرِ وَ تَنْمِي فِي الشَّهْرِ كَمَا يَنْمِي الصَّبِيُّ فِي السَّنَةِ.

مصباح الأنوار: عن أبي المفضّل الشيباني، عن موسى بن محمد الأشعري ابن بنت سعد بن عبدالله، عن الحسن بن محمد بن إسماعيل المعروف بابن أبي الشوارب عن عبيدالله بن عليّ بن أشيم، عن يعقوب بن يزيد، عن حمّاد مثله.

شیخ صدوق در کتاب امالی (۴) با چند واسطه از مفضل بن عمر نقل می‌کند که گفت:

به حضرت امام صادق علیه السلام گفتم:

ولادت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها چگونه بود؟

فرمود:

بلی موقعی که پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم با خدیجه‌ی کبری ازدواج نمود زنان مکّه از آن بانو کناره گیری نمودند، نزد او نمی‌رفتند و بر او سلام نمی‌کردند، هیچ زنی را اجازه نمی‌دادند که نزد آن بانو مشرّف شود. این موضوع باعث وحشت و ناراحتی خدیجه کبری شد، غم و اندوه وی برای پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بود که مبادا آن حضرت را آسیبی برسد.

هنگامی که خدیجه به حضرت زهرا سلام الله علیها حامله شد، فاطمه‌ی اطهر در رحم مادر با مادر گفتگو می‌کرد و او را امر به صبر می‌نمود. ولی خدیجه‌ی کبری این موضوع را از پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم پنهان می‌داشت تا اینکه یک روز پیامبر خدا، نزد خدیجه‌ی کبری آمد و شنید که آن بانو با فاطمه‌ی زهرا سخن می‌گوید، فرمود:

ای خدیجه با که سخن می‌گویی؟! خدیجه گفت:

این بچّه‌ای که در رحم من است با من سخن می‌گوید و مونس من است.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

آری این جبرئیل است که به من بشارت می‌دهد و می گوید این فرزند دختر من است، این فرزند نسلیست طیّب و طاهر و مبارک. خدای توانا نسل مرا از این دختر برقرار و پایدار خواهد نمود. به زودی امامان را از این دختر به وجود می‌آورد و آنان را پس از اینکه وحی پروردگار قطع شود در زمین خلیفه‌ی خویشتن قرار خواهد داد.

حضرت خدیجه‌ی کبری دائماً در همین حال بود تا اینکه موقع وضع حمل وی فرا رسید، در این موقع خدیجه نزد زنان قریش و بنی هاشم فرستاد که بیایید و مرا درباره‌ی وضع حمل یاری نمائید. امّا آنها به او پاسخ رد دادند و در جواب گفتند:

چون تو سخن ما را نپذیرفتی و با محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم که شخص فقیر و یتیم ابوطالب بود ازدواج نمودی لذا ما نزد تو نخواهیم آمد و متصدّی هیچ گونه امر تو نخواهیم شد! ! خدیجه‌ی کبری از شنیدن این جواب غمگین گردید، در همان حالی که وی اندوهناک بود ناگاه چهار زن گندمگون و بلند بالا که مثل زنان بنی هاشم بودند نزد او حاضر شدند هنگامی که خدیجه‌ی کبری آنان را دید جزع و فزع کرد، یکی از آنان گفت:

ای خدیجه! محزون مباش! زیرا ما فرستادگان خداییم، ما خواهران تو هستیم، من ساره‌ام، این بانو آسیه بنت مزاحم است که در بهشت رفیق تو می‌باشد. این بانو: مریم دختر عمران و آن بانوی دیگر: کلثم خواهر موسی بن عمران است خداوند ما را فرستاده تا متصدی امر وضع حمل تو باشیم، یکی از آن زنان طرف راست و دیگری سمت چپ، سوّمی آنها مقابل حضرت خدیجه سلام الله علیها و چهارمی آنها پشت سر او نشستند و حضرت خدیجه سلام الله علیها، حضرت فاطمه سلام الله علیها را در حالی که پاک و پاکیزه بود زائید.

موقعی که حضرت زهراء سلام الله علیها متولّد شدند نور آن بانو درخشید تا اینکه تمام خانه‌های مکّه نورانی شد، هیچ خانه‌ای در شرق و غرب زمین باقی نماند مگر اینکه آن نور در آن تابید، آنگاه تعداد ده نفر از حورالعین نزد حضرت خدیجه‌ی کبری آمدند که با هر کدام یک تشت و ابریق (۵) بهشتی بود، ابریق‌ها پر از آب کوثر بودند، آن زنی که در مقابل حضرت خدیجه‌ی کبری بود ابریق‌ها را گرفت و حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را با آب کوثر شستشو داد، بعداً دو حوله که از شیر سفیدتر و از مشک و عنبر خوشبوتر بودند بیرون آورد و یکی از آنها را به بدن مبارک حضرت زهراء سلام الله علیها پیچید و دیگری را برای آن حضرت مقنعه قرار داد، سپس آن زن از حضرت زهراء سلام الله علیها خواست که سخن بگوید، زهرای اطهر سلام الله علیها زبان به شهادتین گشود و فرمود:

«اَشهَدُ اَن لا اِلهَ اِلاّ الله وَ اَنَّ اَبی رَسُولُ الله سَیِّدُ الاَنبیاءِ وَ اَنَّ بَعلی سَیِّدُ الاَوصیاءِ وَ وُلدی سادَةُ الاَسباطِ».

آنگاه بر آن زنان سلام کرده و هر یک را با اسامی خود نام برد، آنان برای آن نوزاد مقدّس خندان شده و به یکدیگر بشارت دادند، اهل آسمان هم راجع به ولادت حضرت زهراء سلام الله علیها به یکدیگر بشارت می‌دادند. در آسمان نور درخشنده‌ای پیدا شد که ملائکه قبل از آن نظیر آن را ندیده بودند.

آن زنان به خدیجه‌ی کبری گفتند:

این مولود پاک و پاکیزه را که مبارک است بگیر! خود این نوزاد و نسل وی با برکت خواهند بود، خدیجه‌ی کبری سلام الله علیها با خوشحالی و مسرّت تمام حضرت زهراء سلام الله علیها را گرفته و پستان در دهان او نهاد و شیری در دهان وی جاری شد. پس حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها در هر روزی به قدر یک ماه و هر ماه به قدر یک سال رشد می کرد (۶).

[روایت شماره] (۰۲)

[الأمالی للصّدوق] [عیون أخبارالرّضا علیه السلام] الْهَمَدَانِیُّ عَنْ عَلِیٍّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنِ الْهَرَوِیِّ، عن الرّضا علیه السلام قَالَ:

قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

لَمَّا عُرِجَ بِی إِلَی السَّمَاءِ أَخَذَ بِیَدِی جَبْرَئِیلُ علیه السلام فَأَدْخَلَنِی الْجَنَّةَ فَنَاوَلَنِی مِنْ رُطَبِهَا فَأَکَلْتُهُ فَتَحَوَّلَ ذَلِکَ نُطْفَةً فِی صُلْبِی فَلَمَّا هَبَطْتُ إِلَی الْأَرْضِ وَاقَعْتُ خَدِیجَةَ فَحَمَلَتْ بِفَاطِمَةَ سلام الله علیها فَفَاطِمَةُ حَوْرَاءُ إِنْسِیَّةٌ فَکُلَّمَا اشْتَقْتُ إِلَی رَائِحَةِ الْجَنَّةِ شَمِمْتُ رَائِحَةَ ابْنَتِی فَاطِمَةَ.

[الإحتجاج] مُرْسلاً مثله.

شیخ صدوق در کتاب امالی (۷) و کتاب عیون اخبار الرّضا (۸) علیه السلام با چند واسطه از حضرت رضا علیه السلام از پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

موقعی که مرا به معراج بردند جبرئیل دست مرا گرفت و داخل بهشت نمود و از رطب بهشتی به من داد، من آن رطب را خوردم و آن رطب در صلب من مبدّل به نطفه شد، هنگامی که به زمین آمدم و با خدیجه‌ی کبری همبستر شدم پس او به فاطمه سلام الله علیها حامله شد، لذا فاطمه حوریه‌ایست که به شکل انسان می‌باشد، هر زمان که من مشتاق بوی بهشت می‌شوم دخترم فاطمه را می‌بویم (۹).

[روایت شماره] (۰۳)

[معانی الأخبار] ابْنُ الْمُتَوَکِّلِ، عَنِ الْحِمْیَرِیِّ، عَنِ ابْنِ یَزِیدَ، عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ، عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ، عَنْ سَدِیرٍ الصَّیْرَفِیِّ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

خُلِقَ نُورُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها قَبْلَ أَنْ یَخْلُقَ الْأَرْضَ وَ السَّمَاءَ (۱۰) فَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ: یَا نَبِیَّ اللَّهِ فَلَیْسَتْ هِیَ إِنْسِیَّةً؟

فَقَالَ:

فَاطِمَةُ حَوْرَاءُ إِنْسِیَّةٌ قَالُوا: یَا نَبِیَّ اللَّهِ وَ کَیْفَ هِیَ حَوْرَاءُ إِنْسِیَّةٌ؟

قَالَ:

خَلَقَهَا اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مِنْ نُورِهِ قَبْلَ أَنْ یَخْلُقَ آدَمَ إِذْ کَانَتِ الْأَرْوَاحُ فَلَمَّا خَلَقَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ آدَمَ عُرِضَتْ عَلَی آدَمَ. قِیلَ یَا نَبِیَّ اللَّهِ وَ أَیْنَ کَانَتْ فَاطِمَةُ؟

قَالَ:

کَانَتْ فِی حُقَّةٍ تَحْتَ سَاقِ الْعَرْشِ، قَالُوا: یَا نَبِیَّ اللَّهِ فَمَا کَانَ طَعَامُهَا؟

قَالَ:

التَّسْبِیحُ وَ التَّقْدِیسُ وَ التَّهْلِیلُ وَ التَّحْمِیدُ، فَلَمَّا خَلَقَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ آدَمَ وَ أَخْرَجَنِی مِنْ صُلْبِهِ وَ أَحَبَّ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ أَنْ یُخْرِجَهَا مِنْ صُلْبِی جَعَلَهَا تُفَّاحَةً فِی الْجَنَّةِ وَ أَتَانِی بِهَا جَبْرَئِیلُ علیه السلام فَقَالَ لِی: السَّلامُ عَلَیْکَ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَکَاتُهُ یَا مُحَمَّدُ! قُلْتُ: وَ عَلَیْکَ السَّلامُ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ حَبِیبِی جَبْرَئِیلُ، فَقَالَ:

یَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَبَّکَ یُقْرِئُکَ السَّلامَ قُلْتُ: مِنْهُ السَّلامُ وَ إِلَیْهِ یَعُودُ السَّلامُ قَالَ:

یَا مُحَمَّدُ إِنَّ هَذِهِ تُفَّاحَةٌ أَهْدَاهَا اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَیْکَ مِنَ الْجَنَّةِ. فَأَخَذْتُهَا وَ ضَمَمْتُهَا إِلَی صَدْرِی،

قَالَ:

یَا مُحَمَّدُ یَقُولُ اللَّهُ جَلَّ جَلالُهُ کُلْهَا فَفَلَقْتُهَا فَرَأَیْتُ نُوراً سَاطِعاً وَ فَزِعْتُ مِنْهُ فَقَالَ: یَا مُحَمَّدُ مَا لَکَ لا تَأْکُلُ کُلْهَا وَ لا تَخَفْ فَإِنَّ ذَلِکَ النُّورَ لِلْمَنْصُورَةِ فِی السَّمَاءِ وَ هِیَ فِی الْأَرْضِ فَاطِمَةُ قُلْتُ: حَبِیبِی جَبْرَئِیلُ وَ لِمَ سُمِّیَتْ فِی السَّمَاءِ الْمَنْصُورَةَ وَ فِی الْأَرْضِ فَاطِمَةَ؟

قَالَ:

سُمِّيَتْ فِي الْأَرْضِ فَاطِمَةَ لِأَنَّهَا فُطِمَتْ شِيعَتُهَا مِنَ النَّارِ وَ فُطِمَ أَعْدَاؤُهَا عَنْ حُبِّهَا.

وَ هِيَ فِي السَّمَاءِ الْمَنْصُورَةُ وَ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ «وَ يَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشاءُ» (۱۱) يَعْنِي نَصْرَ فَاطِمَةَ لِمُحِبِّيهَا.

بيان: لعل هذا التأويلَ مبنيٌّ على أنَّ قوله «من بعد» قبل قوله «يومئذ» إشارةٌ إلى القيامة.

شیخ صدوق در کتاب معانی الاخبار (۱۲) با چند واسطه از امام صادق علیه السلام از پدران بزرگوارش از پیامبر اسلام صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نقل می‌کند که فرمود:

نور فاطمه سلام الله علیها قبل از اینکه زمین و آسمان خلق شوند آفریده شد، بعضی از مردم گفتند:

یا رسول الله! پس بنابراین: فاطمه از جنس بشر نیست؟

فرمودند:

فاطمه حوریه‌ی انسیه‌ایست.

گفتند:

یا رسول الله! چگونه می‌شود که زهراء سلام الله علیها حوریه و انسیه باشد؟

فرمودند:

خدای توانا قبل از خلقت حضرت آدم و ارواح خلائق حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را از نور خود آفرید، سپس آدم علیه السلام را خلق نموده و فاطمه سلام الله علیها را به وی عرض کرد، گفته شد:

یا رسول الله فاطمه سلام الله علیها در آن وقت کجا بود؟!

فرمود:

نور او در میان یک حقه در زیر ساق عرش جای داشت، گفتند:

ای رسول خدا! طعام وی چه بود؟

فرمود:

تسبیح و تقدیس و تهلیل (۱۳) و حمد خدا بود، موقعی که خدا حضرت آدم را آفرید و مرا از صلب او بیرون آورد خدای عزّوجلّ دوست داشت که حضرت زهرا سلام الله علیها را از صلب من خارج کند، پس او را از یک سیب بهشتی قرار داده و آن سیب را جبرئیل نزد من آورد و به من گفت:

«یا مُحمّد! السّلام علیک و رحمهٔ الله و برکاته»، گفتم:

جبرئیل «و علیک السّلام و رحمهٔ الله و برکاته».

او گفت:

یا محمّد! خدا تو را سلام می‌رساند، گفتم:

سلام از او است و به سوی او باز خواهد گشت، گفت:

یا محمّد! این سیبی است که خدای مهربان آن را از بهشت برای تو فرستاده، من آن سیب را گرفتم و به سینه‌ی خود چسباندم، جبرئیل گفت:

یا محمّد! خداوند می‌فرماید:

این سیب را تناول کن! هنگامی که آن سیب را دو نیمه کردم پس دیدم نوری از آن ساطع شد که من ترسان شدم! !

گفت:

یا رسول الله! پس چرا آن را تناول نمی‌کنی؟ میل کن و خائف مباش. زیرا این نور آن بانوییست که در آسمان منصوره و در زمین فاطمه‌ست.

گفتم:

ای حبیب من جبرئیل! چرا در آسمان منصوره و در زمین فاطمه‌ست؟

گفت:

بدین جهت در زمین فاطمه نامیده شده که شیعیانش از آتش بریده شده‌اند و دشمنان وی از محبّتش محروم خواهند بود و در آسمان بدین لحاظ منصوره است که خدا فرموده:

در آن روز - یعنی روز قیامت - مؤمنین برای نصرت خدا که هر کس را بخواهد یاری می‌کند خوشحال می‌شوند، منظور از این نصرت، همان نصرتیست که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها برای دوستان خود خواهد داشت.

بیان: منظور از اینکه می‌فرماید «در این روز» اهل ایمان شاد می‌شوند، روز قیامت است.

[روایت شماره] (۰۴)

[علل الشّرائع] الْقَطَّانُ، عَنِ السُّكَّرِيِّ، عَنِ الْجَوْهَرِيِّ، عَنِ ابْنِ عُمَارَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه السلام عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ قَالَ:

قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ تَلْثُمُ فَاطِمَةَ وَ تَلْزَمُهَا وَ تُدْنِيهَا مِنْكَ وَ تَفْعَلُ بِهَا مَا لا تَفْعَلُهُ بِأَحَدٍ مِنْ بَنَاتِكَ؟

فَقَالَ:

إِنَّ جَبْرَئِيلَ علیه السلام أَتَانِي بِتُفَّاحَةٍ مِنْ تُفَّاحِ الْجَنَّةِ فَأَكَلْتُهَا فَتَحَوَّلَتْ مَاءً فِي صُلْبِي ثُمَّ وَاقَعْتُ خَدِيجَةَ فَحَمَلَتْ بِفَاطِمَةَ فَأَنَا أَشَمُّ مِنْهَا رَائِحَةَ الْجَنَّةِ.

شیخ صدوق در کتاب علل الشّرایع (۱۴) با چند واسطه از امام محمّد باقر علیه السلام از جابر بن عبدالله نقل می‌کند که گفت:

به پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گفته شد:

یا رسول الله! برای چیست که این قدر فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را می‌بوسی و او را در بر می‌گیری و نزدیک خویش جای می‌دهی، با او یک لطف و مرحمتی داری که با دختران دیگر خود نداری؟!

فرمود:

جبرئیل سیبی از سیب‌های بهشتی برای من آورد و من آن را خوردم، آن سیب در پشت من مبدل به نطفه شد، وقتی با خدیجه همبستر شدم وی به فاطمه حامله گردید، لذا من از فاطمه بوی بهشت می‌بویم.

[روایت شماره] (۰۵)

[علل الشّرائع] الْقَطَّانُ، عَنِ السُّكَّرِيِّ، عَنِ الْجَوْهَرِيِّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عِمْرَانَ، عَنْ عُبَيْدِاللَّهِ بْنِ مُوسَى الْعَبْسِيِّ، عَنْ جَبَلَةَ الْمَكِّيِّ، عَنْ طَاوُوسٍ الْيَمَانِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

دَخَلَتْ عَائِشَةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ هُوَ يُقَبِّلُ فَاطِمَةَ فَقَالَتْ لَهُ: أَتُحِبُّهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

قَالَ:

أَمَا وَاللَّهِ لَوْ عَلِمْتِ حُبِّي لَهَا لازْدَدْتِ لَهَا حُبّاً إِنَّهُ لَمَّا عُرِجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ أَذَّنَ جَبْرَئِيلُ وَ أَقَامَ مِيكَائِيلُ ثُمَّ قِيلَ لِي ادْنُ يَا مُحَمَّدُ

فَقُلْتُ أَتَقَدَّمُ وَ أَنْتَ بِحَضْرَتِی یَا جَبْرَئِیلُ قَالَ:

نَعَمْ، إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فَضَّلَ أَنْبِیَاءَهُ الْمُرْسَلِینَ عَلَی مَلائِکَتِهِ الْمُقَرَّبِینَ وَ فَضَّلَکَ أَنْتَ خَاصَّةً فَدَنَوْتُ فَصَلَّیْتُ بِأَهْلِ السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ ثُمَّ الْتَفَتُّ عَنْ یَمِینِی فَإِذَا أَنَا بِإِبْرَاهِیمَ علیه السلام فِی رَوْضَةٍ مِنْ رِیَاضِ الْجَنَّةِ وَ قَدِ اکْتَنَفَهَا جَمَاعَةٌ مِنَ الْمَلائِکَةِ.

ثُمَّ إِنِّی صِرْتُ إِلَی السَّمَاءِ الْخَامِسَةِ وَ مِنْهَا إِلَی السَّادِسَةِ فَنُودِیتُ: یَا مُحَمَّدُ نِعْمَ الْأَبُ أَبُوکَ إِبْرَاهِیمُ وَ نِعْمَ الْأَخُ أَخُوکَ عَلِیٌّ فَلَمَّا صِرْتُ إِلَی الْحُجُبِ أَخَذَ جَبْرَئِیلُ علیه السلام بِیَدِی فَأَدْخَلَنِی الْجَنَّةَ فَإِذَا أَنَا بِشَجَرَةٍ مِنْ نُورٍ فِی أَصْلِهَا مَلَکَانِ یَطْوِیَانِ الْحُلَلَ وَ الْحُلِیَّ فَقُلْتُ: حَبِیبِی جَبْرَئِیلُ لِمَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةُ؟

فَقَالَ:

هَذِهِ لِأَخِیکَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام وَ هَذَانِ الْمَلَکَانِ یَطْوِیَانِ لَهُ الْحُلِیَّ وَ الْحُلَلَ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ.

ثُمَّ تَقَدَّمْتُ أَمَامِی فَإِذَا أَنَا بِرُطَبٍ أَلْیَنَ مِنَ الزُّبْدِ وَ أَطْیَبَ رَائِحَةً مِنَ الْمِسْکِ وَ أَحْلَی مِنَ الْعَسَلِ فَأَخَذْتُ رُطَبَةً فَأَکَلْتُهَا فَتَحَوَّلَتِ الرُّطَبَةُ نُطْفَةً فِی صُلْبِی فَلَمَّا أَنْ هَبَطْتُ إِلَی الْأَرْضِ وَاقَعْتُ خَدِیجَةَ فَحَمَلَتْ بِفَاطِمَةَ فَفَاطِمَةُ حَوْرَاءُ إِنْسِیَّةٌ فَإِذَا اشْتَقْتُ إِلَی الْجَنَّةِ شَمِمْتُ رَائِحَةَ فَاطِمَةَ سلام الله علیها.

نیز در کتاب پیشین (۱۵) از ابن عباس نقل می‌کند که گفت:

عایشه موقعی نزد پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مشرّف شد دید رسول خدا فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را می‌بوسد عایشه گفت:

یا رسول الله! آیا فاطمه سلام الله علیها را دوست می‌داری؟! پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

آری، به خدا قسم، اگر تو می‌دانستی من چقدر فاطمه‌ام را دوست می‌دارم تو نیز او را بیشتر دوست می‌داشتی، زیرا موقعی که مرا در شب معراج به آسمان چهارم بردند جبرئیل اذان گفت و میکائیل اقامه گفت، آن گاه به من گفته شد:

یا محمّد! جلو بیا و نماز بگذار، گفتم:

ای جبرئیل با بودن تو من جلو بیایم و نماز بگذارم؟

گفت:

آری، زیرا خدای حکیم پیامبران مرسل خود را بر ملائکه مقرّب خود فضیلت و برتری داده و تو را یک فضیلت مخصوصی عطا نموده است، من جلو رفتم و با اهل آسمان چهارم نماز به جای آوردم، وقتی به طرف راست خود متوجّه شدم حضرت ابراهیم علیه السلام را دیدم که در یکی از باغ‌های بهشت است و گروهی از ملائکه در اطراف آن بزرگوار اجتماع نموده‌اند.

سپس وقتی به سوی آسمان پنجم و ششم بالا رفتم ندائی شنیدم که گفت:

یا محمّد! پدر تو ابراهیم علیه السلام خوب پدری و برادرت علی بن ابیطالب علیه السلام خوب برادریست. هنگامی که متوجّه سرا پرده‌ها شدم جبرئیل دست مرا گرفت و داخل بهشت نمود ناگاه با درختی از نور مواجه شدم که دیدم دو ملک حلّه و زیورهایی به آن می‌پیچند، گفتم:

ای حبیب من جبرئیل! این درخت از کیست؟!

گفت:

از برادرت حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام است، این دو ملک تا روز قیامت حلّه و زیور به این درخت می‌پوشانند.

آنگاه وقتی به طرف جلو رفتم با رطبی روبرو شدم که از کره نرم‌تر و از مشک خوشبوتر و از عسل شیرین‌تر بود، من یک رطب را خوردم و آن رطب در پشت من مبدّل به نطفه شد، هنگامی که به زمین نزول نمودم و با خدیجه کبری سلام الله علیها همبستر شدم وی به فاطمه زهراء سلام الله علیها حامله شد، پس بنابراین فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها حوریه‌ایست که انسیه می‌باشد، هر گاه من

مشتاق بهشت می‌شوم فاطمه سلام الله علیها را می‌بوسم.

[روایت شماره] (۰۶)

[تفسیر القمی] أَبِی، عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ، عَنِ ابْنِ رِئَابٍ عَنْ أَبِی عُبَیْدَهٔ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:
کَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یُکْثِرُ تَقْبِیلَ فَاطِمَهَٔ فَأَنْکَرَتْ ذَلِکَ عَائِشَهُٔ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَا عَائِشَهُٔ إِنِّی لَمَّا أُسْرِیَ بِی إِلَی السَّمَاءِ دَخَلْتُ الْجَنَّهَٔ فَأَدْنَانِی جَبْرَئِیلُ مِنْ شَجَرَهِٔ طُوبَی وَ نَاوَلَنِی مِنْ ثِمَارِهَا فَأَکَلْتُهُ فَحَوَّلَ اللَّهُ ذَلِکَ مَاءً فِی ظَهْرِی فَلَمَّا هَبَطْتُ إِلَی الْأَرْضِ وَاقَعْتُ خَدِیجَهَٔ فَحَمَلَتْ بِفَاطِمَهَٔ فَمَا قَبَّلْتُهَا قَطُّ إِلا وَجَدْتُ رَائِحَهَٔ شَجَرَهِٔ طُوبَی مِنْهَا.

در تفسیر علی بن ابراهیم (۱۶) با چند واسطه از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم زیاد فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را می‌بوسید، عایشه راجع به این موضوع به رسول خدا اعتراض می‌کرد، پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

ای عایشه! در آن شبی که مرا به آسمان بردند و داخل بهشت شدم جبرئیل مرا نزدیک درخت طوبی برد و از میوه‌ی آن به من داد، هنگامی که من از آن خوردم آن میوه در پشت من مبدّل به نطفه شد، هنگامی که به زمین آمدم و با خدیجه‌ی کبری سلام الله علیها همبستر شدم وی به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها حامله شد، لذا هیچ وقت من فاطمه سلام الله علیها را نمی‌بوسم مگر اینکه بوی درخت طوبی را از او می‌بویم.

[روایت شماره] (۰۷)

[المناقب لابن شهرآشوب] أَنَسُ بْنُ مَالِکٍ قَالَ:
سَأَلْتُ أُمِّی عَنْ صِفَهِٔ فَاطِمَهَٔ سلام الله علیها فَقَالَتْ:
کَانَتْ کَأَنَّهَا الْقَمَرُ لَیْلَهَٔ الْبَدْرِ أَوِ الشَّمْسُ کُفِرَتْ غَمَاماً أَوْ خَرَجَتْ مِنَ السَّحَابِ وَ کَانَتْ بَیْضَاءَ بَضَّهً.
عَطَاءٌ، عَنْ أَبِی رَبَاحٍ قَالَ:
کَانَتْ فَاطِمَهُٔ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تَعْجِنُ وَ إِنَّ قَصَبَتَهَا تَضْرِبُ إِلَی الْجَفْنَهِٔ وَ رُوِیَ أَنَّهَا کَانَتْ مُشْرِقَهَٔ الرَّبَاعِیَّهِٔ.
جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللَّهِ: مَا رَأَیْتُ فَاطِمَهَٔ تَمْشِی إِلا ذَکَرْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تَمِیلُ عَلَی جَانِبِهَا الْأَیْمَنِ مَرَّهً وَ عَلَی جَانِبِهَا الْأَیْسَرِ مَرَّهً وَ وُلِدَتْ فَاطِمَهُٔ بِمَکَّهَٔ بَعْدَ النُّبُوَّهِٔ بِخَمْسِ سِنِینَ وَ بَعْدَ الْإِسْرَاءِ بِثَلاثِ سِنِینَ فِی الْعِشْرِینَ مِنْ جُمَادَی الْآخِرَهِٔ وَ أَقَامَتْ مَعَ أَبِیهَا بِمَکَّهَٔ ثَمَانِیَ سِنِینَ ثُمَّ هَاجَرَتْ مَعَهُ إِلَی الْمَدِینَهِٔ فَزَوَّجَهَا مِنْ عَلِیٍّ بَعْدَ مَقْدَمِهَا الْمَدِینَهَٔ بِسَنَتَیْنِ أَوَّلَ یَوْمٍ مِنْ ذِی الْحِجَّهِٔ وَ رُوِیَ أَنَّهُ کَانَ یَوْمَ السَّادِسِ وَ دَخَلَ بِهَا یَوْمَ الثَّلاثَاءِ لِسِتٍّ خَلَوْنَ مِنْ ذِی الْحِجَّهِٔ بَعْدَ یَدْرٍ وَ قُبِضَ النَّبِیُّ وَ لَهَا یَوْمَئِذٍ ثَمَانِیَ عَشْرَهَٔ سَنَهً وَ سَبْعَهُٔ أَشْهُرٍ وَ وَلَدَتِ الْحَسَنَ وَ لَهَا اثْنَتَا عَشْرَهَٔ سَنَهً.

بیان: کفرت علی البناء للمجهول أی إنْ شِئْتَ شَبَّهْتَها بالشّمس المستورهٔ بالغمام لِسِتْرِها و عِفافِها أو لإمکان النظر إلیها و إن شئت بالشّمس الخارجهِٔ من تحت الغمام لنورها و لمعانها و یَحتمل أن یکونَ الغرضُ التشبیهَ بالشّمس فی حالَتَیْ ابتداءِ الدخول فی الغمام و الخروج منها تشبیهاً لها بالشّمس و لقناعها بالسّحاب الّتی أحاطَتْ ببعضِ الشَّمْسِ أو یقال: التشبیه بها فی الحالتین لِجَمْعِها فیهما بین السِّتْرِ و التَّمَکُّنِ من النّظر و عدم مَحْوِ الضوءِ و الشعاع و علی التقادیر مأخوذٌ من الکُفْر بمعنی التغطیهٔ یقال: کفرت الشیء أکفره بالکسر کفراً أی سترته و البضاضهُٔ رقّهُٔ اللّونِ و صفاؤُه الّذی یُؤَثِّرُ فیه أدْنی شیءٍ.

شکل و شمائل حضرت زهراء سلام الله علیها

ابن شهرآشوب در کتاب مناقب (۱۷) از انس بن مالک نقل می‌کند گفت:

من از مادرم درباره‌ی شکل و شمائل (صفات) فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها پرسش نمودم، مادرم گفت:

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها نظیر ماه شب چهارده یا نظیر آفتابی بود که ابر روی آن را فرا گرفته و یا اینکه از زیر ابر خارج شده باشد، رنگ حضرت زهراء سلام الله علیها سفیدی و لطافت خاصّی داشت.

عطاء از ابورباح نقل کرده فاطمه سلام الله علیها دختر رسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خدا از آرد خمیر می‌ساخت و موهای خود را می‌بافت و آنها چون بلند بود بر روی شانه‌هایش می‌ریخت و روایت شده که چهره‌ی ایشان چون خورشید می‌درخشید.

جابر بن عبدالله می گوید:

هر گاه من راه رفتن فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را مشاهده می کردم به یاد پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم می‌افتادم زیرا حضرت زهرا سلام الله علیها نیز در هنگام راه رفتن گاهی به طرف راست و گاهی به طرف چپ متمایل می‌شد.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها پنج سال بعد از نبوّت و پیامبری پدرش و سه سال پس از داستان معراج در بیستم ماه جمادی الثّانی در مکّه معظمه متولّد شد و مدت هشت سال با پدر خویش در مکّه بود، آنگاه با پدر خود به سوی مدینه هجرت نمود و پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دو سال بعد از ورود به مدینه در روز اوّل ماه ذیحجه وی را برای حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام تزویج نمود.

بنا بر قولی امر ازدواج در روز ششم ذیحجه صورت گرفت و در روز سه شنبه ششم ذیحجه بعد از داستان جنگ بدر، امر عروسی خاتمه یافت، هنگامی که پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به شهادت رسید از عمر فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها هیجده سال و هفت ماه گذشته بود هنگامی که امام حسن علیه السلام متولّد شد فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها دوازده ساله بود.

بیان: «کفرت» بنا بر اینکه «کُفِرَتْ» خوانده شود – صیغه‌ی مجهول – به این معنا خواهد بود که اگر می‌خواهی او را به آفتابی که در پشت ابر بوده و کم کم می‌خواهد از پشت آن خارج شود تشبیه کن، که در آن صورت منظور از کلام راوی عفیف و پوشیده بودن حضرت فاطمه سلام الله علیها خواهد بود.

و یا اگر می‌خواهی او را به آفتابی تشبیه کن که تازه از زیر ابر خارج شده و نورافشانی می کند که در این صورت معنای آن، این می‌شود که حضرت فاطمه سلام الله علیها دارای چهره‌ای نورانی و درخشنده بوده‌ست.

همچنین ممکن است منظور راوی تشبیه حضرت فاطمه سلام الله علیها به خورشید، در حالتی باشد که تازه زیر ابر می‌رود و یا تازه از زیر ابر خارج می‌شود و در هر دو حال نوری دارد که چشم از نگاه به آن آزرده می‌شود و تشبیه حضرت فاطمه سلام الله علیها به خورشید در دو حالت «کفرت غَماماً أو خرجت من السّحاب» به دلیل آن است که در هر دو حالت هم ستر و هم پوشیدگی وجود دارد و هم رؤیت و در عین حال جلوه و روشنی محو نمی‌شود و قابل مشاهده‌ست. به هر تقدیر «کفرت» گرفته شده‌ی از «کفر» به معنی پوشاندن است و وقتی گفته می‌شود «کفرت الشّیء الکفرة» یعنی مخفی کردن و پوشاندن آن.

و «بضاضة» عبارت است از روشن بودن رنگ چهره و صفای آن است به نحوی که کوچکترین چیز بر آن اثر می گذارد.

[روایت شماره] (۰۸)

[کشف الغمة] ذَکَرَ ابْنُ الْخَشَّابِ، عَنْ شُیُوخِهِ یَرْفَعُهُ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ علیهما السلام قَالَ:

وُلِدَتْ فَاطِمَةُ بَعْدَ مَا أَظْهَرَ اللَّهُ نُبُوَّةَ نَبِیِّهِ وَ أَنْزَلَ عَلَیْهِ الْوَحْیَ بِخَمْسِ سِنِینَ وَ قُرَیْشٌ تَبْنِی الْبَیْتَ وَ تُوُفِّیَتْ وَ لَهَا ثَمَانِیَ عَشْرَةَ سَنَةً وَ خَمْسَةٌ وَ سبعین [سَبْعُونَ] یَوْماً وَ فِی رِوَایَةٍ صَدَقَةَ ثَمَانِیَ عَشْرَةَ سَنَةً وَ شَهْرٌ وَ خَمْسَةَ عَشَرَ یَوْماً وَ کَانَ عُمُرُهَا مَعَ أَبِیهَا بِمَکَّةَ ثَمَانِیَ سِنِینَ وَ هَاجَرَتْ إِلَی الْمَدِینَةِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَأَقَامَتْ مَعَهُ عَشْرَ سِنِینَ وَ کَانَ عُمُرُهَا ثَمَانِیَ عَشْرَةَ سَنَةً فَأَقَامَتْ مَعَ عَلِیٍّ أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ بَعْدَ وَفَاةِ أَبِیهَا خَمْسَةً وَ سَبْعِینَ یَوْماً وَ فِی رِوَایَةٍ أُخْرَی أَرْبَعِینَ یَوْماً.

وَ قَالَ الـذَّارِعُ: أَنَا أَقُولُ فَعُمُرُهَا عَلَى هَـذِهِ الرِّوَايَـةِ ثَمَانِيَ عَشْـرَةَ سَـنَةً وَ شَـهْرٌ وَ عَشَـرَةُ أَيَّام وَ وَلَدَتِ الْحَسَنَ وَ لَهَا إِحْدَى عَشْـرَةَ سَـنَةً بَعْدَ الْهِجْرَةِ بِثَلاثِ سِـنِينَ وَ فِي كِتَابِ مَوْلِدِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها لِابْنِ بَابَوَيْهِ يَرْفَعُهُ إِلَى أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ قَدْ كُنْتُ شَهِدْتُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ قَدْ وَلَدَتْ بَعْضَ وُلْدِهَا فَلَمْ أَرَ لَهَا دَماً فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِنَّ فَاطِمَةَ خُلِقَتْ حُورِيَّةً فِي صُورَةِ إِنْسِيَّةٍ.

ولادت حضرت زهراء سلام الله علیها

اربلی در کتاب کشف الغمّه (۱۸) از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها پنج سال بعد از پیامبری رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و نزول وحی بر آن حضرت در آن هنگامی که قریش کعبه را می‌ساختند، متولّد شد.

فاطمه‌ی اطهر موقعی به شهادت رسید که هیجده سال و هفتاد و پنج روز از عمر او گذشته بود، در کتاب کافی نیز همین روایت را نقل کرده است (۱۹).

و در روایت صدقه، عمر شریف آن حضرت این گونه آمده است:

هیجده سال و یک ماه و پانزده روز و همچنین (صدقه گوید) : حضرت زهرا سلام الله علیها هشت سال از عمر شریفش را کنار پدر بزرگوارش در مکّه سپری نمود و سپس با رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به مدینه هجرت نمود و در آنجا به مدّت ده سال در کنار آن حضرت بود، (که در این صورت) عمر شریف آن حضرت هجده سال می‌باشد و پس از پدر گرامی خود هفتاد و پنج روز در کنار حضرت علی امیر مؤمنان علیه السلام بود. (یعنی پس از پدر ۷۵ روز بیشتر زنده نبودند.)

و در روایت دیگری آمده است که چهل روز بعد از شهادت رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به شهادت رسید.

و ذراع [ذراع نام راویست] گوید:

من بنا بر این روایتی (که گذشت) می‌گویم عمر شریف آن حضرت هیجده سال و یک ماه و ده روز بوده و زمانی که امام حسن علیه السلام را وضع حمل نمود یازده ساله بوده و ولادت امام حسن علیه السلام سه سال بعد از هجرت واقع شده‌ست.

و در کتاب «مولد فاطمه سلام الله علیها» که از ابن بابویه است سند را به اسماء بنت عمیس می‌رساند که او گفت:

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من فرمود:

من در موقع ولادت بعضی از فرزندان فاطمه سلام الله علیها شاهد بودم که او در هنگام زایمان خون (نفاس) نمی‌دید، آنگاه رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

همانا خلقت فاطمه خلقت حوریّه‌ایست در صورت انسانی.

[روایت شماره] (۰۹)

[روضة الواعظین] وُلِدَتْ سلام الله علیها بَعْدَ النُّبُوَّةِ بِخَمْسِ سِنِينَ وَ بَعْدَ الْإِسْرَاءِ بِثَلاثِ سِنِينَ وَ أَقَامَتْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِمَكَّةَ ثَمَانَ سِنِينَ، ثُمَّ هَاجَرَتْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِلَى الْمَدِينَةِ فَزَوَّجَهَا مِنْ عَلِيٍّ علیه السلام بَعْدَ مَقْدَمِهِمُ الْمَدِينَةَ بِسَنَةٍ وَ قُبِضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ لِفَاطِمَةَ سلام الله علیها يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ سَنَةً وَ عَاشَتْ بَعْدَ أَبِيهَا اثْنَتَيْنِ وَ سَبْعِينَ يَوْماً.

در کتاب روضه الواعظین آمده است: فاطمه سلام الله علیها پنج سال بعد از نبوّت (مبعث) پیامبر و سه سال بعد از معراج متولّد شد و به مدّت هشت سال در مکّه با پیامبر زندگی کرد، سپس رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به مدینه هجرت فرمود و یک سال پس از ورود به مدینه، رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم او را به ازدواج حضرت علی علیه السلام درآورد و زمانی که پیامبر

اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به شهادت رسید، فاطمه سلام الله علیها هجده ساله بود و بعد از پدر بزرگوارش هفتاد و دو روز زنده بود.

[روایت شماره] (۱۰)

[الکافی] وُلِدَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها بَعْدَ مَبْعَثِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِخَمْسِ سِنِینَ وَ تُوُفِّیَتْ وَ لَهَا ثَمَانِیَ عَشْرَةَ سَنَةً وَ خَمْسَةٌ وَ سَبْعُونَ یَوْماً بَقِیَتْ بَعْدَ أَبِیهَا خَمْسَةً وَ سَبْعِینَ یَوْماً.

در کتاب کافی (۲۰) آمده است: فاطمه سلام الله علیها پنج سال پس از مبعث پیامبر متولّد شد و به شهادت رسید در حالی که عمر شریفش هجده سال و هفتاد و پنج روز بود و او بعد از پدر بزرگوارش هفتاد و پنج روز در دنیا باقی ماند.

[روایت شماره] (۱۱)

عُیُونُ الْمُعْجِزَاتِ: رُوِیَ عَنْ حَارِثَةَ بْنِ قُدَامَةَ قَالَ:

حَدَّثَنِی سَلْمَانُ قَالَ:

حَدَّثَنِی عَمَّارٌ وَ قَالَ:

أُخْبِرُکَ عَجَباً؟ قُلْتُ: حَدِّثْنِی یَا عَمَّارُ قَالَ:

نَعَمْ شَهِدْتُ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام وَ قَدْ وَلَجَ عَلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَلَمَّا أَبْصَرَتْ بِهِ نَادَتْ ادْنُ لِأُحَدِّثَکَ بِمَا کَانَ وَ بِمَا هُوَ کَائِنٌ وَ بِمَا لَمْ یَکُنْ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ حِینَ تَقُومُ السَّاعَةُ قَالَ عَمَّار: فَرَأَیْتُ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام یَرْجِعُ الْقَهْقَرَی فَرَجَعْتُ بِرُجُوعِهِ إِذْ دَخَلَ عَلَی النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ لَهُ: ادْنُ یَا أَبَاالْحَسَنِ فَدَنَا فَلَمَّا اطْمَأَنَّ بِهِ الْمَجْلِسُ قَالَ لَهُ تُحَدِّثُنِی أَمْ أُحَدِّثُکَ؟

قَالَ:

الْحَدِیثُ مِنْکَ أَحْسَنُ یَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَال: کَأَنِّی بِکَ وَ قَدْ دَخَلْتَ عَلَی فَاطِمَةَ وَ قَالَتْ لَکَ کَیْتَ وَ کَیْتَ فَرَجَعْتَ، فَقَالَ عَلِیٌّ علیه السلام نُورُ فَاطِمَةَ مِنْ نُورِنَا؟

فَقَال علیه السلام :

أَوَ لا تَعْلَمُ؟ فَسَجَدَ عَلِیٌّ شُکْراً لِلَّهِ تَعَالَی.

قَالَ عَمَّارٌ: فَخَرَجَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام وَ خَرَجْتُ بِخُرُوجِهِ فَوَلَجَ عَلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ وَلَجْتُ مَعَهُ فَقَالَتْ:

کَأَنَّکَ رَجَعْتَ إِلَی أَبِی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَأَخْبَرْتَهُ بِمَا قُلْتُهُ لَکَ؟

قَالَ:

کَانَ کَذَلِکِ یَا فَاطِمَةُ، فَقَالَتْ:

اعْلَمْ یَا أَبَاالْحَسَنِ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَی خَلَقَ نُورِی وَ کَانَ یُسَبِّحُ اللَّهَ جَلَّ جَلالُهُ ثُمَّ أَوْدَعَهُ شَجَرَةً مِنْ شَجَرِ الْجَنَّةِ فَأَضَاءَتْ فَلَمَّا دَخَلَ أَبِی الْجَنَّةَ أَوْحَی اللَّهُ تَعَالَی إِلَیْهِ إِلْهَاماً أَنِ اقْتَطِفِ الثَّمَرَةَ مِنْ تِلْکَ الشَّجَرَةِ وَ أَدِرْهَا فِی لَهَوَاتِکَ فَفَعَلَ فَأَوْدَعَنِی اللَّهُ سُبْحَانَهُ صُلْبَ أَبِی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ثُمَّ أَوْدَعَنِی خَدِیجَةَ بِنْتَ خُوَیْلِدٍ فَوَضَعَتْنِی وَ أَنَا مِنْ ذَلِکَ النُّورِ أَعْلَمُ مَا کَانَ وَ مَا یَکُونُ وَ مَا لَمْ یَکُنْ یَا أَبَاالْحَسَنِ الْمُؤْمِنُ یَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ تَعَالَی.

صاحب کتاب عیون المعجزات از حارثة بن قدامه روایت کرده که سلمان به او گفت:

عمّار به من گفت:

(یعنی عمّار به سلمان گفت) آیا تو را از امر عجیبی باخبر کنم؟

گفتم:

بگو برای من، ای عمّار!

گفت:

آری، من شاهد بودم که علیّ بن ابیطالب علیه السلام بر فاطمه سلام الله علیها وارد شد. پس چون چشم فاطمه سلام الله علیها به حضرتش افتاد به ایشان عرض کرد:

پیش آی تا برای تو بگویم از آنچه واقع شده و آنچه واقع شَوَد و آنچه نبوده را تا روز قیامت و هنگام رستاخیز.

عمّار گوید:

دیدم آن حضرت عقب عقب برگشت تا آنکه بر پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم داخل شد، آن حضرت نیز فرمود:

ای اباالحسن! نزدیک شو، پس ما به آن حضرت نزدیک شدیم و چون رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از عدم حضور دیگران مطمئن شد به حضرت علی علیه السلام فرمود:

تو برای من می‌گویی یا من برای تو بگویم؟

عرض کرد:

سخن شما نیکوتر است ای رسول خدا! پس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

گویا با تو بودم آنگاه که بر فاطمه داخل شدی و او به تو چنین و چنان گفت و تو از نزد او بازگشتی، علی علیه السلام عرض کرد:

آیا نور فاطمه از نور ما است. پس رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

آیا نمی‌دانی؟ پس حضرت علی علیه السلام به سجده افتاد و شکر خداوند متعال را به جای آورد.

عمّار گوید:

امیرالمؤمنین علی علیه السلام از نزد پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خارج شد و بار دیگر به خانه رفت و بر فاطمه سلام الله علیها داخل شد و من نیز با او به خانه‌ی فاطمه آمدم. پس فاطمه سلام الله علیها عرض کرد:

گویا به سوی پدرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم رفتی و او تو را به آنچه من برایت گفته بودم باخبر نمود؟

فرمود:

همین گونه است ای فاطمه!

پس فاطمه سلام الله علیها عرض کرد:

ای اباالحسن! بدان که خداوند تعالی خلق کرد نور مرا و آن نور، تسبیح خداوند جلّ جلاله را می‌گفت، پس خداوند آن نور را در یکی از درختان بهشت به ودیعه گذاشت و آن درخت (برای اهل بهشت) نورافشانی نمود و چون پدرم داخل بهشت شد خداوند تعالی به او وحی فرمود:

جدا کن میوه‌ی این درخت را و آن را در دهان خود گذار. پس پدرم چنین نمود.

آنگاه خداوند سبحان مرا در صلب پدرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به ودیعه گذاشت. پس مرا به خدیجه سلام الله علیها دختر خویلد منتقل نمود و او مرا وضع حمل کرد و من از چنین نوری می‌باشم و به همین علّت است که عالِم هستم به گذشته و آینده و آنچه نیامده‌ست.

(پس حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:)

ای اباالحسن! مؤمن به واسطه‌ی نور خداوند تعالی می‌نگرد.

[روایت شماره] (۱۲)

[إقبال الأعمال] قَالَ الشَّيْخُ الْمُفِيدُ فِي كِتَابِ حَدَائِقِ الرِّيَاضِ: يَوْمَ الْعِشْرِينَ مِنْ جُمَادَى الْآخِرَةِ كَانَ مَوْلِدُ السَّيِّدَةِ الزهراء سلام الله عليها سَنَةَ اثْنَتَيْنِ مِنَ الْمَبْعَثِ.

مِنْ بَعْضِ كُتُبِ الْمُخَالِفِينَ بِإِسْنَادِهِ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ الْهَاشِمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ قَالَ:

وُلِدَتْ فَاطِمَةُ سَنَةَ إِحْدَى وَ أَرْبَعِينَ مِنْ مَوْلِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ زَعَمَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ أَنَّ فَاطِمَةَ وُلِدَتْ قَبْلَ أَنْ يُوحَى إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ كَذَلِكَ سَائِرُ أَوْلَادِهِ مِنْ خَدِيجَةَ وَ فِي رِوَايَتِي عَنِ الْحَافِظِ أَبِي الْمَنْصُورِ الدَّيْلَمِيِّ بِرِوَايَتِهِ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْحَدَّادِ عَنْ أَبِي نُعَيْمٍ الْحَافِظِ فِي كِتَابِ مَعْرِفَةِ الصَّحَابَةِ أَنَّ فَاطِمَةَ كَانَتْ أَصْغَرَ بَنَاتِ رَسُولِ اللَّهِ سِنّاً وُلِدَتْ وَ قُرَيْشٌ تَبْنِي الْكَعْبَةَ وَ كَانَتْ فِيمَا قِيلَ تُكَنَّى أُمَّ أَسْمَاءَ.

وَ قَالَ أَبُوالْفَرَجِ فِي كِتَابِ مَقَاتِلِ الطَّالِبِيِّينَ كَانَ مَوْلِدُ فَاطِمَةَ سلام الله عليها قَبْلَ النُّبُوَّةِ وَ قُرَيْشٌ حِينَئِذٍ تَبْنِي الْكَعْبَةَ وَ كَانَ تَزْوِيجُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عليهما السلام إِيَّاهَا فِي صَفَرٍ بَعْدَ مَقْدَمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم الْمَدِينَةَ وَ بَنَى بِهَا بَعْدَ رُجُوعِهِ مِنْ غَزَاةِ بَدْرٍ وَ لَهَا يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ سَنَةً حَدَّثَنِي بِذَلِكَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنِ ابْنِ سَعْدٍ، عَنِ الْوَاقِدِيِّ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ بْنِ أَبِي سَبْرَةَ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللَّهِ أَبِي فَرْوَةَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ:

در کتاب اقبال الاعمال آمده است که شیخ مفید در کتاب حدائق الرّیاض می گوید:

روز بیستم از جمادی الآخر، روز ولادت سیّده‌ی (زنان عالمیان) حضرت زهرا سلام الله علیهاست و در سال دوّم مبعث واقع شده‌ست.

و از بعضی کتب اهل سنّت روایت شده که گفته‌اند:

حضرت فاطمه سلام الله علیها چهل و یک سال، بعد از ولادت رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به دنیا آمد و محمّد بن اسحاق گمان کرده حضرتش قبل از آنکه پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مبعوث شود به دنیا آمده و همچنین بقیّه‌ی اولاد خدیجه را نیز این گونه تصوّر نموده‌ست.

و در روایتی که از حافظ ابی منصور دیلمی رسیده که او نیز از ابی علی حدّاد و او از حافظ ابی نعیم روایت نموده که در کتاب معرفة الصّحابه آمده:

همانا فاطمه از نظر سنّ، کوچکترین دختران رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم است و او در حالی متولّد شد که قریش کعبه را می‌ساختند (۲۱) و فاطمه سلام الله علیها را قبلاً به کنیّه‌ی «امّ اسماء» می‌خواندند.

و ابوالفرج در کتاب مقاتل الطالبیّین گفته: ولادت فاطمه سلام الله علیها قبل از نبوّت و در آن هنگام که قریش کعبه را می‌ساختند بوده و ازدواج او با علیّ بن ابیطالب علیهما السلام در ماه صفر، پس از ورود رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به مدینه و رجوع آن حضرت از غزوه‌ی بدر بوده و در آن هنگام حضرتش هجده سال داشت و ابوالفرج گفته‌های خود را این گونه مستند می کند:

از حسن بن علی از حارث از ابن سعد از واقدی از ابی بکر بن عبدالله پسر ابی سبره، از اسحاق پسر عبدالله ابی فروه، از جعفر بن محمّد بن علی:

[روایت شماره] (۱۳)

[الكافي] عَبْدُاللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ وَ سَعْدُ بْنُ عَبْدِاللَّهِ جَمِيعاً، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَهْزِيَارَ، عَنْ أَخِيهِ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ، عَنْ حَبِيبٍ السِّجِسْتَانِيِّ قَالَ:

سَمِعْتُ أَبَاجَعْفَرٍ عليه السلام يَقُول: وُلِدَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بَعْدَ مَبْعَثِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ

سَلَّم بِخَمْسِ سِنِينَ وَ تُوُفِّيَتْ وَ لَهَا ثَمَانِيَ عَشْرَةَ سَنَةً وَ خَمْسَةٌ وَ سَبْعُونَ يَوْماً.

در کتاب کافی (۲۲) نقل شده حبیب سجستانی گفت:

شنیدم امام صادق علیه السلام به من فرمود:

فاطمه دختر محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پنج سال پس از مبعث رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم متولّد شد و در حالی به شهادت رسید که هجده سال و هفتاد و پنج روز از عمر شریفش می گذشت.

[روایت شماره] (۱۴)

[المصباح للکفعمی] وُلِدَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها فِي الْعِشْرِينَ مِنْ جُمَادَى الْآخِرَةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ سَنَةَ اثْنَتَيْنِ مِنَ الْمَبْعَثِ وَ قِيلَ: سَنَةَ خَمْسٍ مِنَ الْمَبْعَثِ وَ كَانَ نَقْشُ خَاتَمِهَا أَمِنَ الْمُتَوَكِّلُونَ وَ بَوَّابُهَا فِضَّةُ أَمَتُهَا.

در مصباح کفعمی (۲۳) آمده است: فاطمه سلام الله علیها در روز جمعه بیستم جمادی الآخر از سال دوّم مبعث به دنیا آمد و گفته شده سال پنجم مبعث به دنیا آمد و نقش انگشتر ایشان این جمله بود «أَمِنَ الْمُتَوَكِّلُونَ» یعنی «کسانی که به خداوند توکّل کنند ایمن می‌باشند» و کنیز آن حضرت فضّه‌ی خادمه بود.

[روایت شماره] (۱۵)

[المصباحین] فِي الْيَوْمِ الْعِشْرِينَ مِنْ جُمَادَى الْآخِرَةِ [يَوْمَ الْجُمُعَةِ] سَنَةَ اثْنَتَيْنِ مِنَ الْمَبْعَثِ كَانَ مَوْلِدُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فِي بَعْضِ الرِّوَايَاتِ وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى سَنَةَ خَمْسٍ مِنَ الْمَبْعَثِ وَ الْعَامَّةُ تَرْوِي أَنَّ مَوْلِدَهَا قَبْلَ الْمَبْعَثِ بِخَمْسِ سِنِينَ.

در کتاب مصباحین آمده است: در بعضی روایات ولادت فاطمه سلام الله علیها روز جمعه بیستم جمادی الآخر در سال دوّم بعثت بوده و در روایت دیگری سال پنجم بعثت را ذکر کرده و عامّه (اهل تسنّن) روایت کرده‌اند که ولادت آن حضرت پنج سال قبل از مبعث پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم واقع شده.

[روایت شماره] (۱۶)

كِتَابُ دَلَائِلِ الْإِمَامَةِ: لِمُحَمَّدِ بْنِ جَرِيرٍ الطَّبَرِيِّ الْإِمَامِيِّ، عَنْ أَبِي الْمُفَضَّلِ الشَّيْبَانِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هَمَّامٍ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيِّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى، عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ، عَنِ ابْنِ سِنَانٍ، عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ، عَنْ أَبِي بَصِيرٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

وُلِدَتْ فَاطِمَةُ فِي جُمَادَى الْآخِرَةِ الْيَوْمَ الْعِشْرِينَ مِنْهَا سَنَةَ خَمْسٍ وَ أَرْبَعِينَ مِنْ مَوْلِدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَأَقَامَتْ بِمَكَّةَ ثَمَانَ سِنِينَ وَ بِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ وَ بَعْدَ وَفَاةِ أَبِيهَا خَمْساً وَ سَبْعِينَ يَوْماً وَ قُبِضَتْ فِي جُمَادَى الْآخِرَةِ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ لِثَلَاثٍ خَلَوْنَ مِنْهُ سَنَةَ إِحْدَى عَشْرَةَ مِنَ الْهِجْرَةِ.

وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هَارُونَ بْنِ مُوسَى التَّلَّعُكْبَرِيِّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الضَّبِّيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا الْغَلَابِيِّ، عَنْ شُعَيْبِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

لَمْ تَزَلْ فَاطِمَةُ تَشِبُّ فِي الْيَوْمِ كَالْجُمُعَةِ وَ فِي الْجُمُعَةِ كَالشَّهْرِ وَ فِي الشَّهْرِ كَالسَّنَةِ فَلَمَّا هَاجَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ وَ ابْتَنَى بِهَا مَسْجِداً وَ أَنِسَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ بِهِ وَ عَلَتْ كَلِمَتُهُ وَ عَرَفَ النَّاسُ بَرَكَتَهُ وَ سَارَ إِلَيْهِ الرُّكْبَانُ وَ ظَهَرَ الْإِيمَانُ وَ دُرِسَ الْقُرْآنُ وَ تَحَدَّثَ الْمُلُوكُ وَ الشِّرَافُ [الْأَشْرَافُ] وَ خَافَ سَيْفَ نَقِمَتِهِ الْأَكَابِرُ وَ الْأَشْرَافُ وَ هَاجَرَتْ فَاطِمَةُ مَعَ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ وَ نِسَاءِ الْمُهَاجِرِينَ وَ كَانَتْ عَائِشَةُ فِيمَنْ هَاجَرَ مَعَهَا فَقَدِمَتِ الْمَدِينَةَ فَأُنْزِلَتْ [مَعَ] النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَلَى أُمِّ أَبِي أَيُّوبَ

الْأَنْصَارِيِّ وَ خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم النِّسَاءَ وَ تَزَوَّجَ سَوْدَةَ أَوَّلَ دُخُولِهِ الْمَدِينَةَ وَ نَقَلَ فَاطِمَةَ إِلَيْهَا ثُمَّ تَزَوَّجَ أُمَّ سَلَمَةَ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ تَزَوَّجَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ فَوَّضَ أَمْرَ ابْنَتِهِ إِلَيَّ فَكُنْتُ أُؤَدِّبُهَا وَ كَانَتْ وَاللَّهِ أَدْأَبَ مِنِّي وَ أَعْرَفَ بِالْأَشْيَاءِ كُلِّهَا.

صاحب کتاب دلائل الامامه (۲۴) که محمّد بن جریر طبری و از علماء شیعه می‌باشد از ابی المفضّل شیبانی و او با چند واسطه از ابی بصیر نقل کرده و او از امام صادق علیه السلام روایت نموده که آن حضرت فرمود:

فاطمه در بیستم جمادی الآخر متولّد شد هنگامی که چهل و پنج سال از ولادت پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم می گذشت. پس هشت سال از عمر شریفش در مکّه سپری شد و دَه سال در مدینه و هفتاد و پنج روز پس از شهادت پدر بزرگوارش به شهادت رسید و آن بزرگوار در ماه جمادی الآخر در حالی که سه روز از این ماه گذشته بود در روز سه شنبه سال یازدهم هجرت به شهادت رسیدند.

و همچنین محمّد بن جریر طبری از محمّد بن هارون بن موسی تلعکبری با چند واسطه از جعفر بن محمّد علیهما السلام و ایشان از پدر بزرگوار و او از جدّ بزرگوارشان: و ایشان از ابن عبّاس نقل کرده که گفت:

فاطمه سلام الله علیها در یک روز مانند یک هفته و در یک هفته مانند یک ماه و در یک ماه مانند یک سال رشد می کرد. پس چون رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از مکّه به مدینه مهاجرت فرمود و مسجدی را در آن بنا نهاد و اهل مدینه با او مأنوس شدند و درس قرآن داده شد و با ملوک و اشراف به گفتگو پرداخت و و بزرگان و اشراف از شمشیر ملامت پیامبر ترسیدند، حضرت فاطمه با امیرالمؤمنین علیهما السلام و زنان مهاجرین به مدینه هجرت کرده در حالی که در بین زنان مهاجر، عایشه نیز با فاطمه سلام الله علیها بود.

پس فاطمه سلام الله علیها وارد مدینه شده و در کنار پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قرار گرفت و بر مادر ابی ایّوب انصاری وارد شدند و پس از آن پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم زنانی را به عقد خود درآورد و در ابتداء ورود به مدینه فاطمه را به خواستگاری سوده فرستاد. سپس پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم با امّ سلمه ازدواج نمود، پس امّ سلمه گفت:

بعد از ازدواج امور دختر خود را به من واگذار کرد. پس من در ادب کردن او کوشیدم، امّا به خدا قسم او از من مؤدّب‌تر بود و او به همه چیز آشنا و عارف بود.

بخش دوّم؛ درباره‌ی معنی نام‌ها و خلقت حضرت زهراء سلام الله علیها (باب ۲: أسمائها و بعض فضائلها سلام الله علیها)

[روایت شماره] (۰۱)

[الأمالی للصّدوق] [علل الشّرائع] [الخصال] ابْنُ الْمُتَوَكِّلِ، عَنِ السَّعْدَآبَادِيِّف عَنِ الْبَرْقِيِّ، عَنْ عَبْدِالْعَظِيمِ الْحَسَنِيِّ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ بْنِ يُونُسَ، عَنْ يُونُسَ بْنِ ظَبْيَانَ،

قَالَ:

قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ عليه السلام لِفَاطِمَةَ سلام الله علیها تِسْعَةُ أَسْمَاءَ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فَاطِمَةُ وَ الصِّدِّيقَةُ وَ الْمُبَارَكَةُ وَ الطَّاهِرَةُ وَ الزَّكِيَّةُ وَ الرَّاضِيَةُ وَ الْمَرْضِيَّةُ وَ الْمُحَدَّثَةُ وَ الزَّهْرَاءُ ثُمَّ قَالَ عليه السلام :

أَتَدْرِي أَيُّ شَيْءٍ تَفْسِيرُ فَاطِمَةَ؟ قُلْتُ: أَخْبِرْنِي يَا سَيِّدِي قَالَ:

فُطِمَتْ مِنَ الشَّرِّ،

قَالَ:

ثُمَّ قَالَ:

لَوْلا أَنَّ أَمِيرَالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام تَزَوَّجَهَا لَمَا كَانَ لَهَا كُفْوٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ آدَمُ فَمَنْ دُونَهُ.

كتابُ دلائلِ الإمامة للطّبری: عن الحسن بن أحمد العلوی، عن الصدوق مِثْلُه.

بیان: یُمکن أن یُستَدَّلَ به علی کون علیٍ و فاطمة علیهما السلام أشرفَ من سائر أولی الْعَزْم سِوی نبیّنا صَلَّی الله عَلَیْهِم أجمعین لا یقال لا یَدلُّ علی فَضْلِهما علی نوح و إبراهیم علیهما السلام لاحتمال کونِ عدم کونهما کُفْوَیْنِ لکونهما من أجدادها: لأنّا نقول ذکر آدم علیه السلام یدلّ علی أن المرادَ عدمُ کونهم أکفاءَها مع قطع النظر عن الموانع الأخر علی أنه یمکن أن یتشبّث بعدم القول بالفصل نعم یمکن أن یناقش فی دلالته علی فضل فاطمة علیهم بأنّه یمکن أن یشترط فی الکفاءة کون الزوَّج أفضل و لا یبعد ذلک من متفاهم العرف والله یعلم.

شیخ صدوق در کتاب‌های امالی (۲۵) و علل (۲۶) و خصال (۲۷) با چند واسطه از یونس بن ظبیان از امام جعفر صادق علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها نزد خدای تعالی دارای ۹ اسم می‌باشد:

۱ – فاطمه

۲ – صدّیقه

۳ – مبارکه

۴ – طاهره

۵ – زکیّه

۶ – راضیّه

۷ – مرضیّه

۸ – مُحَدّثه

۹ – زهراء.

سپس امام صادق علیه السلام فرمود:

آیا تفسیر و معنی کلمه‌ی فاطمه را می‌دانی؟

گفتم:

ای آقای من! برایم شرح بده، فرمود:

یعنی آن بانو از شر و فتنه بر کنار بود، اگر حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام با فاطمه زهراء سلام الله علیها ازدواج نمی‌کرد از زمان حضرت آدم علیه السلام تا روز قیامت بر روی زمین از برای فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها همسری یافت نمی‌شد.

در کتاب دلائل الامامه‌ی علامّه‌ی طبری صفحه‌ی ۱۰ از قول حسن بن احمد علوی از قول شیخ صدوق مانند این حدیث بیان شده‌ست.

بیان: می‌توان به این حدیث استدلال کرد و گفت:

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام و فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها از سایر پیامبران اولوالعزم:

غیر از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم اشرف و افضل هستند. اگر گفته شود:

این حدیث دلالت نمی‌کند بر اینکه حضرت علی و فاطمه‌ی زهراء علیهما السلام از حضرت نوح و ابراهیم علیهما السلام افضل باشند، زیرا چون نوح و ابراهیم علیهما السلام از اجداد حضرت زهراء سلام الله علیها به شمار می‌روند لذا نمی‌توان گفت:

کفو آن بانو باشند.

ما جواب می گوییم:

نام حضرت آدم علیه السلام هم در این حدیث برده شده، پس با صرف نظر از موانع دیگری می‌توان گفت:

آنان هم کفو فاطمه سلام الله علیها نبودند. آری می‌توان در دلالت کردن این حدیث بر اینکه فاطمه زهراء سلام الله علیها بر ایشان افضل باشد مناقشه نمود و گفت:

در همانند بودن شرط است که زوج افضل باشد و این مطلب از تفاهم عرفی بعید نیست.

[روایت شماره] (۰۲)

[علل الشّرائع] أَبِی عَنْ سَعْدٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سَهْلٍ الصَّیْقَلِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ الدَّارِمِیِّ، عَمَّنْ حَدَّثَهُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ الْهُرْمُزَانِیِّ، عَنْ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ قَالَ:

قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام یَا بْنَ رَسُولِ اللَّهِ لِمَ سُمِّیَتِ الزَّهْرَاءُ زَهْرَاءً؟

فَقَالَ:

لِأَنَّهَا تَزْهَرُ لِأَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام فِی النَّهَارِ ثَلاثَ مَرَّاتٍ بِالنُّورِ، کَانَ یَزْهَرُ نُورُ وَجْهِهَا صَلاةَ الْغَدَاةِ وَ النَّاسُ فِی فِرَاشِهِمْ فَیَدْخُلُ بَیَاضُ ذَلِکَ النُّورِ إِلَی حُجُرَاتِهِمْ بِالْمَدِینَةِ فَتَبْیَضُّ حِیطَانُهُمْ فَیَعْجَبُونَ مِنْ ذَلِکَ فَیَأْتُونَ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَیَسْأَلُونَهُ عَمَّا رَأَوْا فَیُرْسِلُهُمْ إِلَی مَنْزِلِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَیَأْتُونَ مَنْزِلَهَا فَیَرَوْنَهَا قَاعِدَةً فِی مِحْرَابِهَا تُصَلِّی وَ النُّورُ یَسْطَعُ مِنْ مِحْرَابِهَا مِنْ وَجْهِهَا فَیَعْلَمُونَ أَنَّ الَّذِی رَأَوْهُ کَانَ مِنْ نُورِ فَاطِمَةَ فَإِذَا انْتَصَفَ النَّهَارُ وَ تَرَتَّبَتْ لِلصَّلاةِ زَهَرَ نُورُ وَجْهِهَا سلام الله علیها بِالصُّفْرَةِ فَتَدْخُلُ الصُّفْرَةُ فِی حُجُرَاتِ النَّاسِ فَتُصَفِّرُ ثِیَابَهُمْ وَ أَلْوَانَهُمْ فَیَأْتُونَ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَیَسْأَلُونَهُ عَمَّا رَأَوْا فَیُرْسِلُهُمْ إِلَی مَنْزِلِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَیَرَوْنَهَا قَائِمَةً فِی مِحْرَابِهَا وَ قَدْ زَهَرَ نُورُ وَجْهِهَا - صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهَا وَ عَلَی أَبِیهَا وَ بَعْلِهَا وَ بَنِیهَا - بِالصُّفْرَةِ فَیَعْلَمُونَ أَنَّ الَّذِی رَأَوْا کَانَ مِنْ نُورِ وَجْهِهَا فَإِذَا کَانَ آخِرُ النَّهَارِ وَ غَرَبَتِ الشَّمْسُ احْمَرَّ وَجْهُ فَاطِمَةَ فَأَشْرَقَ وَجْهُهَا بِالْحُمْرَةِ فَرَحاً وَ شُکْراً لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ فَکَانَ تَدْخُلُ حُمْرَةُ وَجْهِهَا حُجُرَاتِ الْقَوْمِ وَ تَحْمَرُّ حِیطَانُهُمْ فَیَعْجَبُونَ مِنْ ذَلِکَ وَ یَأْتُونَ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ یَسْأَلُونَهُ عَنْ ذَلِکَ فَیُرْسِلُهُمْ إِلَی مَنْزِلِ فَاطِمَةَ فَیَرَوْنَهَا جَالِسَةً تُسَبِّحُ اللَّهَ وَ تُمَجِّدُهُ وَ نُورُ وَجْهِهَا یَزْهَرُ بِالْحُمْرَةِ فَیَعْلَمُونَ أَنَّ الَّذِی رَأَوْا کَانَ مِنْ نُورِ وَجْهِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَلَمْ یَزَلْ ذَلِکَ النُّورُ فِی وَجْهِهَا حَتَّی وُلِدَ الْحُسَیْنُ علیه السلام فَهُوَ یَتَقَلَّبُ فِی وُجُوهِنَا إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ فِی الْأَئِمَّةِ مِنَّا أَهْلَ الْبَیْتِ إِمَام بَعْدَ إِمَام.

بیان: تَرَتَّبَتْ أیْ ثَبَتَتْ فی محرابها کما فی اللُّغَة أو تَهَیَّأَتْ من الترتیب العُرفیِّ بمعنی جعلِ کلِّ شیء فی مَرْتَبَتِهِ و یُحْتَمل أن یکونَ تصحیف تَزَیَّنَتْ.

شیخ صدوق در کتاب علل الشّرایع (۲۸) از ابان بن تغلب نقل می کند که گفت:

به امام جعفر صادق علیه السلام گفتم:

یابن رسول الله! برای چه فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها، زهراء نامیده شد؟

فرمود:

برای اینکه نور حضرت زهراء سلام الله علیها روزی سه مرتبه برای امیرالمومنین علی علیه السلام می‌درخشید، نور صورت آن بانوی معظّمه در وقت نماز صبح، موقعی که مردم در رختخواب خود بودند می‌درخشید، سفیدی آن نور داخل حجره‌های اهل مدینه می گردید و حیاط‌های آنان سفید می‌شد و ایشان از این منظره تعجّب می‌نمودند و نزد پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم می‌آمدند و راجع به آن نور پرسش می کردند، پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آنان را به جانب خانه‌ی زهرای اطهر سلام الله

علیها روانه می‌کرد، وقتی متوجّه خانه‌ی آن بانو شدند، دیدند او بر سر سجّاده‌ی عبادت نشسته و نور صورت وی از محراب عبادتش ساطع می‌شود، آنان درک نمودند آن نوری که می‌دیدند از نور فاطمه سلام الله علیها بوده‌ست.

هنگام ظهر که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آماده‌ی نماز ظهر می‌گردید نور زردی از صورت وی می‌درخشید و داخل خانه‌های اهل مدینه می‌شد که در و دیوار خانه‌ها و لباس و رنگ ایشان زرد می‌گردید.

وقتی از آن نور پرسش نمودند پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آنان را به جانب خانه‌ی زهرای اطهر سلام الله علیها روانه می‌کرد، موقعی که متوجّه خانه‌ی آن بانوی مکرّمه شدند، دیدند او در میان محراب عبادت ایستاده و نور زردی از صورت وی ساطع می‌شود آن گاه درک کردند آن نوری که مشاهده کرده بودند از نور صورت آن حضرت [درود خداوند بر ایشان و پدرشان و شوهرشان و فرزندانشان باد] بوده‌ست.

موقع غروب آفتاب، صورت حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها سرخ و نور سرخی از صورتش ساطع می‌گردید و آن بانو برای این نعمت شکر حضرت پروردگار را به جای می‌آورد، آن نور سرخی که از صورت وی می‌درخشید، داخل خانه‌های مردم می‌گردید به نحوی که حیاط‌های آنان سرخ می‌شد، ایشان از آن منظره متعجّب گردیدند! لذا به حضور رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شتافتند و راجع به آن نور گفتگو نمودند، پیامبر خدا آنان را به طرف خانه‌ی زهرای اطهر سلام الله علیها فرستاد، موقعی که آمدند، دیدند آن بانوی معظّمه بر سر سجّاده‌ی عبادت نشسته و مشغول تسبیح و تمجید پروردگار است و نور قرمزی از صورت وی می‌درخشد، پس از این جریان درک می‌کردند آن نوری که دیده بودند از نور صورت آن بانوی مکرّمه بوده است، آن نور همچنان در صورت ایشان بود تا هنگامی که امام حسین علیه السلام متولّد شد، آن نور همچنان در صورت ما امامان، هر کدام پس از دیگری تا روز قیامت خواهد بود.

بیان: «ترتَّبَت» یعنی در محرابش ثابت و مستقرّ شد، همان طور که در لغت نیز به همین معنا آمده‌ست.

و یا اینکه معنی اصطلاحی آن را در نظر بگیریم که به معنای «تَهَیَّأت» می‌باشد، که قرار دادن هر چیز در (رتبه) و مرتبه‌ی خود را گویند و احتمال هم دارد به معنی «تَزَیَّنَت» باشد، یعنی مزیّن کرد.

[روایت شماره] (۰۳)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِالْإِسْنَادِ إِلَی دَارِمٍ قَالَ:

حَدَّثَنَا عَلِیُّ بْنُ مُوسَی الرِّضَا علیهما السلام وَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ علیهما السلام قَالا: سَمِعْنَا الْمَأْمُونَ یُحَدِّثُ عَنِ الرَّشِیدِ، عَنِ الْمَهْدِیِّ، عَنِ الْمَنْصُورِ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ جَدِّهِ،

قَالَ:

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لِمُعوِیَةَ: أَتَدْرِی لِمَ سُمِّیَتْ فَاطِمَةُ فَاطِمَةَ؟

قَالَ:

لا،

قَالَ:

لِأَنَّهَا فُطِمَتْ هِیَ وَ شِیعَتُهَا مِنَ النَّارِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَقُولُهُ.

شیخ صدوق در کتاب عیون اخبار الرّضا علیه السلام (۲۹) با چند واسطه نقل می‌کند:

که ابن عبّاس به معاویه گفت:

آیا می‌دانی که فاطمه سلام الله علیها برای چه فاطمه نامیده شد؟

گفت:

نه، گفت:

برای اینکه او و شیعیانش از آتش جهنّم آزادند، من این موضوع را از پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شنیدم.

[روایت شماره] (۰۴)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِالْأَسَانِیدِ الثَلاثَةِ عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنِّی سَمَّیْتُ ابْنَتِی فَاطِمَةَ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فَطَمَهَا وَ فَطَمَ مَنْ أَحَبَّهَا مِنَ النَّارِ.

[صحیفة الرّضا علیه السلام] عن الرّضا، عن آبائه: مثلُه.

نیز در کتاب پیشین (۳۰) از حضرت رضا علیه السلام از پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نقل می‌کند که فرمود:

من این دخترم را بدین لحاظ فاطمه نامیدم که خدای سبحان وی و دوستانش را از آتش جهنّم نجات داده‌ست.

در کتاب صحیفة الرّضا علیه السلام صفحه‌ی ۴۵ مانند این حدیث آورده شده‌ست.

[روایت شماره] (۰۵)

[علل الشّرائع] أَبِی، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَعْقِلٍ الْقِرْمِیسِینِیِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَزِیدَ الْجَزَرِیِّ، عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ إِسْحَاقَ النَّهَاوَنْدِیِّ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ حَمَّادٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شِمْرٍ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

قُلْتُ: لِمَ سُمِّیَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ زَهْرَاءً فَقَالَ:

لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ خَلَقَهَا مِنْ نُورِ عَظَمَتِهِ فَلَمَّا أَشْرَقَتْ أَضَاءَتِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ بِنُورِهَا وَ غُشِیَتْ أَبْصَارُ الْمَلائِکَةِ وَ خَرَّتِ الْمَلائِکَةُ لِلَّهِ سَاجِدِینَ وَ قَالُوا: إِلَهَنَا وَ سَیِّدَنَا مَا هَذَا النُّورُ فَأَوْحَی اللَّهُ إِلَیْهِمْ هَذَا نُورٌ مِنْ نُورِی وَ أَسْکَنْتُهُ فِی سَمَائِی خَلَقْتُهُ مِنْ عَظَمَتِی أُخْرِجُهُ مِنْ صُلْبِ نَبِیٍّ مِنْ أَنْبِیَائِی أُفَضِّلُهُ عَلَی جَمِیعِ الْأَنْبِیَاءِ وَ أُخْرِجُ مِنْ ذَلِکَ النُّورِ أَئِمَّةً یَقُومُونَ بِأَمْرِی یَهْدُونَ إِلَی حَقِّی وَ أَجْعَلُهُمْ خُلَفَائِی فِی أَرْضِی بَعْدَ انْقِضَاءِ وَحْیِی.

مصباح الأنوار: عن أبی جعفر علیه السلام مثلُه.

بیانٌ: قالَ الفیروزآبادی: قِرْمِیسین بالکسر بلدٌ قُرْبُ الدینور معَّرب کرمانشاهان.

شیخ صدوق در کتاب علل الشّرایع (۳۱) با چند واسطه از جابر نقل می‌کند که گفت:

به حضرت امام جعفر صادق علیه السلام گفتم:

برای چه فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها، زهراء نامیده شد؟

فرمود:

برای اینکه خدای حکیم آن بانو را از نور با عظمت خود آفرید، وقتی که درخشید آسمان‌ها و زمین به نور او روشن شدند، چشم‌های ملائکه خیره شد، ملائکه خدای را سجده نمودند و گفتند:

پروردگار ما! این چه نوریست؟! خدا فرمود:

این نور از نور من است که در آسمان ساکنش کرده و آن را از عظمت خویش آفریدم، آن را از صلب یکی از پیامبرانم خارج می‌نمایم، او را بر تمام انبیاء برتری داده‌ام، از این نور امامانی به وجود می‌آورم که برای امر و دین من قیام می‌کنند و به راه راست هدایت خواهند شد و این پیشوایان را جانشینان خود روی زمین قرار می‌دهم هنگامی که وحی من قطع شود.

در مصباح الانوار از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام مثل این حدیث نقل شده‌ست.

بیان: فیروزآبادی می گوید «قِرمیسین» نام روستایی در نزدیکی دینور و دینور عربی شده‌ی شهر کرمانشاهان است.

[روایت شماره] (۰۶)

[معانی الأخبار] [علل الشّرائع] الطَّالَقَانِیُّ، عَنِ الْجَلُودِیِّ، عَنِ الْجَوْهَرِیِّ، عَنِ ابْنِ عُمَارَةَ، عَنْ أَبِیهِ قَالَ:

سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام عَنْ فَاطِمَةَ لِمَ سُمِّیَتْ زَهْرَاءَ؟

فَقَالَ:

لِأَنَّهَا کَانَتْ إِذَا قَامَتْ فِی مِحْرَابِهَا زَهَرَ نُورُهَا لِأَهْلِ السَّمَاءِ کَمَا یَزْهَرُ نُورُ الْکَوَاکِبِ لِأَهْلِ الْأَرْضِ.

نیز در همان کتاب (۳۲) و معانی الاخبار (۳۳) با چند واسطه از پدر ابن عماره نقل می کند که گفت:

به امام جعفر صادق علیه السلام گفتم:

برای چه فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها زهراء نامیده شد؟

فرمود:

برای اینکه هر گاه فاطمه سلام الله علیها در محراب عبادت می‌ایستاد نور او برای اهل آسمان می‌درخشید همان طور که نور ستارگان برای اهل زمین می‌درخشد.

[روایت شماره] (۰۷)

[علل الشّرائع] أَبِی، عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ، عَنِ الْیَقْطِینِیِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِیَادٍ مَوْلَی بَنِی هَاشِمٍ قَالَ:

حَدَّثَنَا شَیْخٌ لَنَا ثِقَةٌ یُقَالُ لَهُ: نَجِیَّةُ بْنُ إِسْحَاقَ الْفَزَارِیُّ،

قَالَ:

حَدَّثَنَا عَبْدُاللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ حَسَنٍ قَالَ:

قَالَ أَبُوالْحَسَنِ علیه السلام لِمَ سُمِّیَتْ فَاطِمَةُ فَاطِمَةَ؟ قُلْت: فَرْقاً بَیْنَهُ وَ بَیْنَ الْأَسْمَاءِ قَالَ:

إِنَّ ذَلِکَ لَمِنَ الْأَسْمَاءِ وَ لَکِنَّ الِاسْمَ الَّذِی سُمِّیَتْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی عَلِمَ مَا کَانَ قَبْلَ کَوْنِهِ فَعَلِمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم یَتَزَوَّجُ فِی الْأَحْیَاءِ وَ أَنَّهُمْ یَطْمَعُونَ فِی وِرَاثَةِ هَذَا الْأَمْرِ مِنْ قَبْلِهِ فَلَمَّا وُلِدَتْ فَاطِمَةُ سَمَّاهَا اللَّهُ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی فَاطِمَةَ لِمَا أَخْرَجَ مِنْهَا وَ جَعَلَ فِی وُلْدِهَا فَفَطَمَهُمْ عَمَّا طَمِعُوا فَبِهَذَا سُمِّیَتْ فَاطِمَةَ فَاطِمَةَ لِأَنَّهَا فَطَمَتْ طَمَعَهُمْ وَ مَعْنَی فَطَمَتْ قَطَعَتْ.

بیان: قوله فرقاً بینه و بین الأسماء لعلّه توهّم أنّ هذا الاسم ممّا لم یسبقها إلیه أحدٌ فلذا سمّیت به لئلّا یُشارکُها فیه امرأة ممّن مضی فأجاب علیه السلام بأنّه کان من الأسماء الّتی کانوا یسمّون بها قبل، قوله: «إنَّ الله» أی لأنّ الله.

شیخ صدوق در کتاب علل الشّرایع (۳۴) از عبدالله بن حسن نقل می کند که گفت:

حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام به من فرمود:

چرا فاطمه سلام الله علیها را فاطمه گفتند:

گفتم:

برای اینکه با نام‌های دیگران فرق داشته باشد.

فرمود:

کلمه‌ی فاطمه هم از نام‌ها محسوب می‌شد، ولی علّت اینکه زهرای اطهر سلام الله علیها فاطمه نامیده شد این بود که چون خدای

حکیم وضع هر چیزی را قبل از اینکه به وجود بیاید، می‌داند و می‌دانست که وقتی پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم با قبائلی ازدواج نماید آنان به امر خلافت طمع خواهند کرد، لذا موقعی که فاطمه سلام الله علیها متولّد شد خدای سبحان او را فاطمه نامید و امر خلافت و امامت را برای فرزندان وی قرار داد و بدین وسیله دست آن افرادی را که خواهان امر خلافت بودند قطع نمود. بدین جهت بود که حضرت فاطمه سلام الله علیها، فاطمه نامیده شد، زیرا طمع آنان را قطع کرد.

مرحوم علامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

(از این سؤال و جواب که در روایت آمده معلوم می‌شود که) شاید راوی گمان کرده که نام «فاطمه» از نام‌هاییست که قبل از حضرت زهرا سلام الله علیها برای دختران دیگر گذاشته نمی‌شده، امّا حضرت فرمودند:

دختران دیگری هم قبل از آن حضرت به این نام، نامگذاری شده‌اند ولی خداوند این فضائل و قدرت‌ها را فقط در اختیار این بانوی معظّمه قرار داده‌ست.

و در آنجا که می‌فرماید:

«إنَّ الله تَبارَکَ وَ تَعالی عَلِمَ مَا کانَ. . .»

مرحوم علامه رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

در اینجا «اِنَّ اللهَ» که معنی آن می‌شود «همانا خداوند» به معنی «لأنّ الله» می‌باشد که معنی آن می‌شود «به خاطر اینکه خداوند».

[روایت شماره] (۰۸)

[معانی الأخبار] [علل الشّرائع] الْقَطَّانُ، عَنِ السُّکَّرِیِّ، عَنِ الْجَوْهَرِیِّ، عَنْ مُخْدَجِ بْنِ عُمَیْرٍ الْحَنَفِیِّ، عَنْ بَشِیرِ بْنِ إِبْرَاهِیمَ الْأَنْصَارِیِّ، عَنِ الْأَوْزَاعِیِّ، عَنْ یَحْیَی بْنِ [أَبِی] کَثِیرٍ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ أَبِی هُرَیْرَةَ قَالَ:

إِنَّمَا سُمِّیَتْ فَاطِمَةُ فَاطِمَةَ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فَطَمَ مَنْ أَحَبَّهَا مِنَ النَّارِ.

همچنین در کتاب معانی الاخبار (۳۵) و علل الشّرایع (۳۶) با چند واسطه از ابوهریره نقل می‌کند که گفت:

فاطمه سلام الله علیها بدین جهت فاطمه نامیده شد که خدای تعالی، هر کس فاطمه سلام الله علیها را دوست داشته باشد از آتش جهنّم دور خواهد کرد.

[روایت شماره] (۰۹)

[علل الشّرائع] مَاجِیلَوَیْهِ، عَنْ مُحَمَّدٍ الْعَطَّارِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحِ بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ یَزِیدَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِکِ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

لَمَّا وُلِدَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها أَوْحَی اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَی مَلَکٍ فَأَنْطَقَ بِهِ لِسَانَ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَسَمَّاهَا فَاطِمَةَ ثُمَّ قَالَ:

إِنِّی فَطَمْتُکِ بِالْعِلْمِ وَ فَطَمْتُکِ عَنِ الطَّمْثِ ثُمَّ قَالَ أَبُوجَعْفَرٍ علیه السلام :

وَاللَّهِ لَقَدْ فَطَمَهَا اللَّهُ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی بِالْعِلْمِ وَ عَنِ الطَّمْثِ بِالْمِیثَاقِ.

مصباح الأنوار: عنه علیه السلام مثله.

بیان: فَطَمْتُک بالعلم أی أَرْضَعْتُک بالعلم حتّی اسْتَغْنَیْتُ و فَطَمْتُ، أو قَطعتُک عن الجهل بسبب العلم أو جعلت فطامک من اللّبن مقروناً بالعلم کنایةً عن کونها فی بدوِ فطرتها عالمةً بالعلوم الربّانیة و علی التقادیر کان الفاعل بمعنی المفعول کالدافق بمعنی المدفوق أو یُقْرأ علی بناء التفعیل أی جعلتک قاطعةً النّاس من الجهل أو المعنی: لما فَطَمَها من الجهل فهی تفطم النّاس منه و الوجهان الأخیران یشکل إجراؤُهما فی قوله: فطمتک عن الطمث إلّا بتکلّف، بأن یجعل الطمث کنایة عن الأخلاق و الأفعال الذمیمة، أو یقال علی

الثالث: لما فطمتک عن الأدناس الرّوحانیّة و الجسمانیّة فأنت تفطم النّاس عن الأدناس المعنویة.

نیز در کتاب علل الشّرایع (۳۷) با چند واسطه از یزید بن عبدالملک از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

هنگامی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها متولّد شد خدای تعالی به یکی از ملائکه وحی کرد تا کلمه‌ی فاطمه را به زبان پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نهاد، لذا آن بزرگوار نام ایشان را فاطمه نهاد و به او فرمود:

من تو را با علم و دانش قرین و از خون حیض برکنار نمودم، سپس حضرت باقر علیه السلام فرمود:

به خدا قسم که خدا فاطمه سلام الله علیها را از روز عهد و میثاق با علم قرین و از خون حیض برکنار کرد.

در کتاب مصباح الانوار مثل این حدیث آمده‌ست.

مرحوم علامه رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

در اینجا کلمه‌ی «فطمتک» به این معناست که یعنی خداوند خطاب به حضرت زهرا سلام الله علیها می‌فرماید:

من تو را شیر دادم به علم، یعنی از علم تو را بی‌نیاز نمودم، (امّا فطمتک عن الطمث) در آنجا «فطم» به معنی «قطع کردن» می‌باشد، یعنی من تو را از جهل و نادانی جدا و قطع نمودم.

و اینکه در این روایت شیر دادن و علم در کنار یکدیگر آمده به این معناست که یعنی خداوند می‌فرماید:

آن بزرگوار از آغاز خلقت فطری مقدّسش، عالِم به علوم ربّانیّه بوده و بنا بر هر دو معنایی که شد در اینجا فاعل (که فاطم است) به معنی مفعول آمده (یعنی جدا کننده، به معنی جدا شونده آمده) و اینکه گاهی در عربی فاعل به معنی مفعول می‌آید در عربی نظائری دارد مثل «دافق» که معنای فاعلی آن می‌شود «جهنده» امّا به معنی مفعول هم می‌آید که به معنی «جهیده شده» است.

و یا اگر به صیغه و معنی تفعیل بیاوریم معنی این گونه می‌شود:

من تو را قطع کننده‌ی مردم از جهل نمودم و یا این گونه معنی می‌شود:

چون خداوند او را از جهل و نادانی جدا نمود پس مردم هم از او جدا می‌شوند (نمی توانند او را درک کنند).

[روایت شماره] (۱۰)

[علل الشّرائع] ابْنُ الْوَلِیدِ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلَوِیَّةَ الْأَصْبَهَانِیِّ، عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ مُحَمَّدٍ الثَّقَفِیِّ، عَنْ جَنْدَلِ بْنِ وَالِقٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ الْبَصْرِیِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، عَنْ أَبِیهِ علیه السلام قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

یَا فَاطِمَةُ أَتَدْرِینَ لِمَ سُمِّیْتِ فَاطِمَةَ؟

فَقَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

یَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ سُمِّیَتْ؟

قَالَ:

لِأَنَّهَا فُطِمَتْ هِیَ وَ شِیعَتُهَا مِنَ النَّارِ.

مصباح الأنوار: عنه علیه السلام مثلُه.

بیان: لا یقال: المناسب علی ما ذُکِر فی وجه التسمیة أن تُسَمّی مفطومة إذ الفطم بمعنی القطع، یقال: فَطَمَتْ الأمُّ صبیَّها و فطمت الرّجل عن عادته و فطمت الحَبل. لأنّا نقول: کثیراً ما یجیء فاعل بمعنی مفعول کقولهم سرٌّ کاتم و مکان عامر و کما قالوا فی قوله تعالی: «عیشَةٍ راضِیَةٍ» (۳۸) و «ماءٍ دافِقٍ» (۳۹) و یحتمل أن یکون ورد الفطم لازما أیضا.

قال الفیروزآبادیّ: أفطم السخلة: حان أن تفطم فإذا فَطَمَتْ فهی فاطم و مفطومة و فطیم انتهی و یُمکن أن یقال إنّها فطمت نفسَها و

شیعتَها عن النّار و عن الشرور و فطمت نفسها عن الطَمْث لکون السبب فی ذلک ما عَلم الله من محاسنَ أفعالها و مکارمَ خصالها فالإسناد مجازیّ.

شیخ صدوق در کتاب علل الشّرایع (۴۰) با چند واسطه از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نقل می‌کند که به فاطمه سلام الله علیها فرمود:

آیا می‌دانی که تو برای چه فاطمه نامیده شدی؟

حضرت علی علیه السلام عرض کرد:

برای چه یا رسول الله؟

فرمود:

برای اینکه فاطمه سلام الله علیها و شیعیانش از آتش جهنّم نجات خواهند یافت.

در کتاب مصباح الانوار مانند این حدیث آمده‌ست.

بیان: اگر کسی اشکال کند که بنا بر آنچه در روایات ذکر شد در وجه تسمیه‌ی حضرت زهرا سلام الله علیها به نام «فاطمه» باید «مفطومه» نامیده می‌شد (تا معنی جدا شده بدهد) زیرا «الفَطْم» به معنی قطع است، مثلاً گفته می‌شود:

«فَطَمَتْ الاُمّ صبیّها» (۴۱) و یا جمله‌ی «فطمت الرّجل عن عادته» (۴۲) و یا «فطمت الحبل» (۴۳)، اگر کسی بگوید که فاعل به معنی مفعول آمده، مانند «سرٌ کاتم» (۴۴) و «مکان عامر» (۴۵).

همچنین در قرآن کریم مانند این موارد یافت می‌شود، مثلاً باری تعالی فرموده:

«عیشَةٍ راضِیَةٍ» (۴۶) و «ماءٍ دافِقٍ» (۴۷). در این مثال‌هایی که ذکر شد اسم فاعل به معنای اسم مفعول آمده، پس بنابراین «فاطمه» نیز به صیغه‌ی اسم فاعل است، امّا معنای آن اسم مفعول است و همچنین کلمه‌ی «الفطم» احتمال دارد لازم باشد.

فیروزآبادی می‌گوید:

«أفطم السّخلة» یعنی وقت چیدن و درو کردن آن رسیده، پس زمانی که (گل یا خوشه) چیده شود به آن «فاطم» و «مفطومه» و «فطیم» گفته می‌شود. انتهای سخن فیروزآبادی.

و ممکن است گفته شود:

همانا آن بانو جدا شده (بریده شده) نفس شریفش و شیعیانش از آتش جهنّم و از شرور و نفس مبارکش از آلودگی قطع شده (یعنی هرگز آلودگی در وجود مبارکش راه نیافته) و علّت آن است که خداوند (از روز ازل) آگاه بود از محاسن اعمال و مکارم اخلاق و خصلت‌های ملکوتی آن بزرگوار.

[روایت شماره] (۱۱)

اِبنُ المُتَوَکِّل، عَن سَعد، عَن اِبنِ عیسی، عَن مُحَمَّدِ بنِ سَنان، عَن اِبنِ مسکان، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الثَّقَفِیِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَاجَعْفَرٍ علیه السلام یَقُولُ: لِفَاطِمَةَ سلام الله علیها وَقْفَةٌ عَلَی بَابِ جَهَنَّمَ، فَإِذَا کَانَ یَوْمُ الْقِیَامَةِ کُتِبَ بَیْنَ عَیْنَیْ کُلِّ رَجُلٍ مُؤْمِنٌ أَوْ کَافِرٌ فَیُؤْمَرُ بِمُحِبٍّ قَدْ کَثُرَتْ ذُنُوبُهُ إِلَی النَّارِ فَتَقْرَأُ فَاطِمَةُ بَیْنَ عَیْنَیْهِ مُحِبّاً فَتَقُولُ إِلَهِی وَ سَیِّدِی سَمَّیْتَنِی فَاطِمَةَ وَ فَطَمْتَ بِی مَنْ تَوَلانِی وَ تَوَلَّی ذُرِّیَّتِی مِنَ النَّارِ وَ وَعْدُکَ الْحَقُّ وَ أَنْتَ لا تُخْلِفُ الْمِیعَادَ فَیَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: صَدَقْتِ یَا فَاطِمَةُ إِنِّی سَمَّیْتُکِ فَاطِمَةَ وَ فَطَمْتُ بِکِ مَنْ أَحَبَّکِ وَ تَوَلاکِ وَ أَحَبَّ ذُرِّیَّتَکِ وَ تَوَلاهُمْ مِنَ النَّارِ وَ وَعْدِیَ الْحَقُّ وَ أَنَا لا أُخْلِفُ الْمِیعَادَ وَ إِنَّمَا أَمَرْتُ بِعَبْدِی هَذَا إِلَی النَّارِ لِتَشْفَعِی فِیهِ فَأُشَفِّعَکِ وَ لِیَتَبَیَّنَ مَلائِکَتِی وَ أَنْبِیَائِی وَ رُسُلِی وَ أَهْلَ الْمَوْقِفِ مَوْقِفُکِ مِنِّی وَ مَکَانَتُکِ عِنْدِی فَمَنْ قَرَأْتِ بَیْنَ عَیْنَیْهِ مُؤْمِناً فَخُذِی بِیَدِهِ وَ أَدْخِلِیهِ الْجَنَّةَ.

نیز در کتاب نامبرده شده (۴۸) با چند واسطه از محمّد بن مسلم نقل می‌کند که گفت:

از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام شنیدم می‌فرمود:

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها نزد درب جهنّم توقّفی خواهد داشت. هنگامی که روز قیامت فرا رسد در میان دو چشم هر کسی نوشته می‌شود که وی مؤمن است یا کافر است، آنگاه به یکی از دوستداران حضرت فاطمه سلام الله علیها که خیلی گنهکار باشد امر می‌شود برو به طرف جهنّم، وقتی که می‌بیند که بین دو چشم او نوشته شده:

دوست فاطمه، عرض می‌کند:

پروردگارا! تو مرا فاطمه نامیدی و وعده دادی به وسیله‌ی من کسی که مرا با فرزندانم دوست داشته باشد از آتش جهنّم نجات دهی، وعده‌ی تو بر حق و تو خُلْف وعده نخواهی کرد.

خدای رؤوف می‌فرماید:

راست می‌گویی، من تو را فاطمه نامیدم، من کسی، که تو را با فرزندانت دوست داشته باشد از آتش جهنّم بر کنار خواهم داشت وعده‌ی من حق است و من خلف وعده نخواهم کرد، من بدین منظور دستور دادم این بنده‌ام را به جهنّم ببرند که تو برای او شفیع شوی و من شفاعت تو را بپذیرم تا مقام و منزلتی که تو نزد من داری برای ملائکه و پیامبران: و اهل محشر معلوم شود دست هر کسی را که در میان دو چشم او نوشته باشد مؤمن است بگیر و داخل بهشت کن.

[روایت شماره] (۱۲)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] الْفَحَّامُ، عَنِ الْمَنْصُورِیِّ، عَنْ عَمِّ أَبِیهِ، عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الثَّالِثِ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّمَا سُمِّیَتِ ابْنَتِی فَاطِمَةَ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فَطَمَهَا وَ فَطَمَ مَنْ أَحَبَّهَا مِنَ النَّارِ.

در کتاب امالی (۴۹) شیخ طوسی با چند واسطه از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

دختر من بدین لحاظ فاطمه نامیده شد که خدای رؤوف او را با دوستانش از آتش جهنّم نجات داده‌ست.

[روایت شماره] (۱۳)

[معانی الأخبار] [علل الشّرائع] بِإِسْنَادِ الْعَلَوِیِّ، عَنْ عَلِیٍّ علیه السلام أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سُئِلَ مَا الْبَتُولُ؟ فَإِنَّا سَمِعْنَاکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ تَقُولُ: إِنَّ مَرْیَمَ بَتُولٌ وَ فَاطِمَةَ بَتُولٌ، فَقَالَ علیه السلام :

الْبَتُولُ الَّتِی لَمْ تَرَ حُمْرَةً قَطُّ أَیْ لَمْ تَحِضْ فَإِنَّ الْحَیْضَ مَکْرُوهٌ فِی بَنَاتِ الْأَنْبِیَاءِ.

مصباح الأنوار: عن علی علیه السلام مثْلُه.

بیان: البتلُ القطعُ أی إنّها منقطعةٌ عن نساء زمانِها بعدم رؤیةِ الدم، قال فی النهایة: امرأة بتول منقطعة عن الرجال لا شهوةَ لها فیهم و بها سُمِّیَت مریم أمُّ عیسی علیه السلام و سمّیت فاطمة سلام الله علیها البتول لانقطاعها عن نساء زمانها فضلاً و دیناً و حسبا و قیل لانقطاعها عن الدُّنیا إلی الله تعالی و نحو ذلک قال الفیروزآبادیُّ.

أقول: قد مَضَتْ و سیأتی الأخبارُ فی أنّه قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لِفَاطِمَةَ: شَقَّ [اللَّهُ] لَکِ یَا فَاطِمَةُ اسْماً مِنْ أَسْمَائِهِ فَهُوَ الْفَاطِرُ وَ أَنْتِ فَاطِمَةُ و شبهُه.

شیخ صدوق در کتاب‌های معانی الاخبار (۵۰) و علل الشّرایع (۵۱) از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پرسیدند:

معنای کلمه‌ی بتول چیست؟ زیرا ما از تو شنیدیم که می‌فرمودی: مریم و فاطمه علیهما السلام بتول هستند.

پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

بتول یعنی آن زنی که هرگز حیض نشود، زیرا حیض برای دختران انبیاء: ناپسند است.

در کتاب مصباح الانوار از امیر مؤمنان حضرت علی علیه السلام مثل این حدیث نقل شده‌ست.

بیان: «بَتل» در لغت به معنای قطع می‌باشد، پس وقتی می گوییم حضرت زهرا بتول است یعنی او از زنان زمان خودش منقطع است، زیرا او مانند زنان دیگر خون نمی‌بیند.

و در نهایه (کتاب لغت است) آمده است: زن بتول یعنی زنی که از مردان جدا شده و آن زن میل و شهوتی به مردان ندارد و به این سبب مریم سلام الله علیها مادر عیسی و حضرت فاطمه سلام الله علیها را بتول می‌نامند که آنها از نظر فضیلت و دین و حسب و نسب از همه‌ی زنان جدا شده (و آنها هرگز به درجه و مقام آنها نمی‌رسند).

و بنا بر قولی به خاطر اینکه آن بزرگوار از همه‌ی دنیا به سوی خداوند متعال منقطع شده است (دنیا را ترک کرده و فقط به سوی خداوند روی آورده) بتول می‌باشند و فیروزآبادی معانی دیگری از این قبیل در مورد بتول آورده‌ست.

پس مرحوم مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

من گویم که در روایاتی که گذشت و اخباری که به زودی ذکر می کنیم پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به حضرت فاطمه سلام الله علیها می‌فرماید:

ای فاطمه! خداوند اسمی از اسامی خودش را برای تو برگزید و مشتق نمود، زیرا او «فاطر» به معنی شکافنده است و تو «فاطمه» به معنی جدا کننده می‌باشی.

سپس علّامه می‌فرماید شبیه این روایت نیز در قبل ذکر شد و بعد نیز ذکر خواهد شد.

[روایت شماره] (۱۴)

[المناقب لابن شهر آشوب] ابْنُ بَابَوَیْهِ فِی کِتَابِ مَوْلِدِ فَاطِمَةَ وَ الْخَرْکُوشِیُّ فِی شَرَفِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ ابْنُ بَطَّةَ فِی الْإِبَانَةِ، عَنِ الْکَلْبِیِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیه السلام قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لِعَلِیٍّ: هَلْ تَدْرِی لِمَ سُمِّیَتْ فَاطِمَةَ؟

قَالَ عَلِیٌّ: لِمَ سُمِّیَتْ فَاطِمَةَ یَا رَسُولَ اللَّهِ؟

قَالَ:

لِأَنَّهَا فُطِمَتْ هِیَ وَ شِیعَتُهَا مِنَ النَّارِ.

أَبُوعَلِیٍّ السَّلامِیُّ فِی تَارِیخِهِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْأَوْزَاعِیِّ، عَنْ یَحْیَی بْنِ أَبِی کَثِیر عَنْ أَبِی هُرَیْرَةَ: قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

إِنَّمَا سُمِّیَتْ فَاطِمَةَ لِأَنَّ اللَّهَ فَطَمَ مَنْ أَحَبَّهَا عَنِ النَّارِ.

شِیرَوَیْهِ فِی الْفِرْدَوْسِ، عَنْ جَابِرٍ الْأَنْصَارِیِّ قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّمَا سُمِّیَتِ ابْنَتِی فَاطِمَةَ لِأَنَّ اللَّهَ فَطَمَهَا وَ فَطَمَ مُحِبِّیهَا عَنِ النَّارِ.

الصَّادِقُ علیه السلام :

تَدْرِی أَیُّ شَیْءٍ تَفْسِیرُ فَاطِمَةَ قَالَ:

فُطِمَتْ مِنَ الشَّرِّ وَ یُقَالُ إِنَّمَا سُمِّیَتْ فَاطِمَةَ لِأَنَّهَا فُطِمَتْ عَنِ الطَّمْثِ.

أَبُوصَالِحٍ الْمُؤَذِّنُ فِی الْأَرْبَعِینَ، سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مَا الْبَتُولُ؟

قَالَ:

الَّتِی لَمْ تَرَ حُمْرَةً قَطُّ وَ لَمْ تَحِضْ فَإِنَّ الْحَیْضَ مَکْرُوهٌ فِی بَنَاتِ الْأَنْبِیَاءِ وَ قَالَ علیه السلام :

لِعَائِشَةَ یَا حُمَیْرَاءُ إِنَّ فَاطِمَةَ لَیْسَتْ کَنِسَاءِ الْآدَمِیِّینَ لا تَعْتَلُّ کَمَا تعتلنَّ.

أَبُوعَبْدِاللَّهِ قَالَ:

حَرَّمَ اللَّهُ النِّسَاءَ عَلَی عَلِیٍّ مَا دَامَتْ فَاطِمَةُ حَیَّةً لِأَنَّهَا طَاهِرَةٌ لا تَحِیضُ وَ قَالَ عُبَیْدٌ الْهَرَوِیُّ فِی الْغَرِیبَیْنِ سُمِّیَتْ مَرْیَمُ بَتُولاً لِأَنَّهَا بُتِلَتْ عَنِ الرِّجَالِ وَ سُمِّیَتْ فَاطِمَةُ بَتُولاً لِأَنَّهَا بُتِلَتْ عَنِ النَّظِیرِ.

أَبُوهَاشِمٍ الْعَسْکَرِیُّ سَأَلْتُ صَاحِبَ الْعَسْکَرِ علیه السلام لِمَ سُمِّیَتْ فَاطِمَةُ الزهراء سلام الله علیها؟

فَقَالَ:

کَانَ وَجْهُهَا یَزْهَرُ لِأَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ کَالشَّمْسِ الضَّاحِیَةِ وَ عِنْدَ الزَّوَالِ کَالْقَمَرِ الْمُنِیرِ وَ عِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ کَالْکَوْکَبِ الدُّرِّیِّ.

الْحَسَنُ بْنُ یَزِیدَ قَالَ:

قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام لِمَ سُمِّیَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءَ؟

قَالَ:

لِأَنَّ لَهَا فِی الْجَنَّةِ قُبَّةً مِنْ یَاقُوتٍ حَمْرَاءَ ارْتِفَاعُهَا فِی الْهَوَاءِ مَسِیرَةُ سَنَةٍ مُعَلَّقَةً بِقُدْرَةِ الْجَبَّارِ لا عِلاقَةَ لَهَا مِنْ فَوْقِهَا فَتُمْسِکَهَا وَ لا دِعَامَةَ لَهَا مِنْ تَحْتِهَا فَتَلْزَمَهَا لَهَا مِائَةُ أَلْفِ بَابٍ عَلَی کُلِّ بَابٍ أَلْفٌ مِنَ الْمَلائِکَةِ، یَرَاهَا أَهْلُ الْجَنَّةِ کَمَا یَرَی أَحَدُکُمُ الْکَوْکَبَ الدُّرِّیَّ الزَّاهِرَ فِی أُفُقِ السَّمَاءِ، فَیَقُولُونَ: هَذِهِ الزَّهْرَاءُ لَفَاطِمَةُ سلام الله علیها.

ابن شهر آشوب در کتاب مناقب (۵۲) از ابن بابویه قمی و او از گروهی از اهل تسنن، از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام ، از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که به حضرت علی علیه السلام فرمود:

آیا می‌دانی که چرا فاطمه سلام الله علیها، فاطمه نامیده شد؟ امیرالمؤمنین علیه السلام گفت:

برای چه یا رسول الله!

فرمود:

برای اینکه فاطمه سلام الله علیها و شیعیانش از آتش جهنّم در امان خواهند بود.

ابوعلی سلامی در کتاب تاریخ خود از اوزاعی و او از یحیی بن ابی کثیر و او از ابی هریره نقل می‌کند که ابوهریره گفت:

حضرت علی علیه السلام فرمود:

همانا زهرا سلام الله علیها فاطمه نامیده شد به خاطر اینکه خداوند جدا می‌کند دوستان او را از آتش جهنّم.

و شیرَوَیْه در کتاب «الفردوس» از جابر بن عبدالله الانصاری روایت می‌کند که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

همانا دخترم فاطمه نامیده شد به خاطر اینکه خداوند جدا می‌کند او و دوستانش را از آتش جهنّم.

حضرت امام صادق علیه السلام فرمود:

آیا می‌دانی تفسیر نام «فاطمه» چیست؟

(پس خود آن حضرت فرمود:)

او بُریده شده از شَرّ و همچنین فرمود:

همانا (آن بانو) فاطمه نامیده شد به خاطر اینکه از ناپاکی و خون (زنانه) بریده شده.

ابوصالح مؤذّن در کتاب «الاربعین» آورده است: از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سؤال شد معنی «بتول» چیست؟

فرمود:

زنی را گویند که هرگز خون نبیند و حیض نشود، زیرا حیض شدن مکروه است برای دختران انبیاء و به عایشه فرمود:

ای حمیرا! همانا فاطمه مانند زنان آدمیان نیست (زیرا او) دچار عارضه‌ای که آنها می‌شوند، نمی‌شود.

ابوعبدالله می گوید:

مادامی که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها زنده بود خدا، زنان دیگر را به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام حرام کرده بود، زیرا که وی پاک و پاکیزه بود و مبتلا به خون حیض نمی‌شد.

عبید هروی در کتاب غریبین می گوید:

حضرت مریم سلام الله علیها را بدین لحاظ بتول گفتند که به مردان تمایلی نداشت، فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها را بدین جهت بتول گفتند که نظیر نداشت.

ابوهاشم عسکری می گوید:

از امام حسن عسکری علیه السلام پرسیدم:

برای چه فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها زهراء نامیده شد؟

فرمود:

برای اینکه صورت وی، از اوّل روز برای حضرت علی علیه السلام نظیر آفتاب می‌درخشید، در موقع ظهر نظیر ماه منیر و در هنگام غروب آفتاب، نظیر ستاره‌ای درخشان بود.

حسن بن یزید می گوید:

به حضرت امام صادق علیه السلام گفتم:

برای چه فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها زهراء نامیده شد؟

فرمود:

برای اینکه او قصری از یاقوت سرخ در بهشت دارد که ارتفاع آن به قدر یک سال راه و به قدرت خدا در هوا معلّق است چیزی آن را از طرف بالا نگهداری نمی کند و از سمت پایین هم به چیزی متّکی نیست دارای صد هزار درب است که بر هر دری هزار ملک ایستاده‌ست.

آن قصر را اهل بهشت آن طور می‌بینند که شما ستاره‌ی درخشان را در افق آسمان مشاهده می‌نمائید، اهل بهشت می گویند:

این قصر درخشنده از فاطمه سلام الله علیها است.

[روایت شماره] (۱۵)

[المناقب لابن شهر آشوب] كُنَاهَا أُمُّ الْحَسَنِ وَ أُمُّ الْحُسَيْنِ وَ أُمُّ الْمُحَسِّنِ وَ أُمُّ الْأَئِمَّةِ وَ أُمُّ أَبِيهَا وَ أَسْمَاؤُهَا عَلَى مَا ذَكَرَهُ أَبُوجَعْفَرٍ الْقُمِّيُّ: فَاطِمَةُ، الْبَتُولُ، الْحَصَانُ، الْحُرَّةُ، السَّيِّدَةُ، الْعَذْرَاءُ، الزَّهْرَاءُ، الْحَوْرَاءُ، الْمُبَارَكَةُ، الطَّاهِرَةُ، الزَّكِيَّةُ، الرَّاضِيَةُ، الْمَرْضِيَّةُ، الْمُحَدَّثَةُ، مَرْيَمُ الْكُبْرَى، الصِّدِّيقَةُ الْكُبْرَى وَ يُقَالُ لَهَا فِي السَّمَاءِ النُّورِيَّةُ، السَّمَاوِيَّةُ، الْحَانِيَةُ.

بيان: الحانيةُ أى المُشْفِقَةُ على زَوْجِها و أولادها، قال الجزرى: الحانية الّتى تُقيمُ على ولدِها لا تتزوَّج شفقةً و عطفاً و منه الحديث فى نساء قريش: أحناه على ولد و أرعاه على زوج.

کنیه‌های حضرت زهراء سلام الله علیها

در کتاب مناقب (۵۳) کنیه‌های حضرت زهراء سلام الله علیها عبارت است از: امّ الحسن، امّ الحسین، امّ المحسن، امّ الائمه و امّ ابیها و

نام‌های مبارک حضرتش بنا بر روایت ابوجعفر قمی عبارتند از: فاطمه، بتول، حصان، حُرَّه، سیّده، عَذرا، زهراء، حوراء، مبارکه، طاهره، زکیّه، راضیّه، مرضیّه، مُحَدِّثه مریم کبری و صدّیقه‌ی کبری. در آسمان به آن بانو گفته می‌شود:

نوریّه‌ی سماویّه و حانیه.

بیان: حانیه زنی را گویند که بسیار دلسوز و مهربان و با شفقّت باشد نسبت به همسر و فرزندانش و جزری (که یکی از علماء اهل لغت است) گوید:

«حانیه» زنی را گویند که به خاطر شفقّت و دلسوزی که نسبت به فرزندانش دارد (پس از فوت شوهرش) ازدواج نمی‌کند و کنار فرزندانش می‌ماند.

[روایت شماره] (۱۶)

إِرْشَادُ الْقُلُوبِ: مَرْفُوعاً إِلَى سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رحمهٔ الله علیه قَالَ:

كُنْتُ جَالِساً عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فِي الْمَسْجِدِ إِذْ دَخَلَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَسَلَّمَ فَرَدَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ رَحَّبَ بِهِ فَقَالَ:

يَا رَسُولَ اللَّهِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ عَلَيْنَا أَهْلَ الْبَيْتِ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَ الْمَعَادِنُ وَاحِدَةٌ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِذاً أُخْبِرَكَ يَا عَمِّ إِنَّ اللَّهَ خَلَقَنِي وَ خَلَقَ عَلِيّاً وَ لا سَمَاءَ وَ لا أَرْضَ وَ لا جَنَّةَ وَ لا نَارَ وَ لا لَوْحَ وَ لا قَلَمَ.

فَلَمَّا أَرَادَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ يَدْوَ خَلْقِنَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ فَكَانَتْ نُوراً ثُمَّ تَكَلَّمَ كَلِمَةً ثَانِيَةً فَكَانَتْ رُوحاً فَمَزَجَ فِيمَا بَيْنَهُمَا وَ اعْتَدَلا فَخَلَقَنِي وَ عَلِيّاً مِنْهُمَا ثُمَّ فَتَقَ مِنْ نُورِي نُورَ الْعَرْشِ فَأَنَا أَجَلُّ مِنَ الْعَرْشِ ثُمَّ فَتَقَ مِنْ نُورِ عَلِيٍّ نُورَ السَّمَاوَاتِ فَعَلِيٌّ أَجَلُّ مِنَ السَّمَاوَاتِ ثُمَّ فَتَقَ مِنْ نُورِ الْحَسَنِ نُورَ الشَّمْسِ وَ مِنْ نُورِ الْحُسَيْنِ نُورَ الْقَمَرِ فَهُمَا أَجَلُّ مِنَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ وَ كَانَتِ الْمَلائِكَةُ تُسَبِّحُ اللَّهَ تَعَالَى وَ تَقُولُ فِي تَسْبِيحِهَا: سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ مِنْ أَنْوَارٍ مَا أَكْرَمَهَا عَلَى اللَّهِ تَعَالَى فَلَمَّا أَرَادَ اللَّهُ تَعَالَى أَنْ يَبْلُوَ الْمَلائِكَةَ أَرْسَلَ عَلَيْهِمْ سَحَاباً مِنْ ظُلْمَةٍ وَ كَانَتِ الْمَلائِكَةُ لا تَنْظُرُ أَوَّلَهَا مِنْ آخِرِهَا وَ لا آخِرَهَا مِنْ أَوَّلِهَا فَقَالَتِ الْمَلائِكَةُ: إِلَهَنَا وَ سَيِّدَنَا مُنْذُ خَلَقْتَنَا مَا رَأَيْنَا مِثْلَ مَا نَحْنُ فِيهِ، فَنَسْأَلُكَ بِحَقِّ هَذِهِ الْأَنْوَارِ إِلا مَا كَشَفْتَ عَنَّا فَقَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: وَ عِزَّتِي وَ جَلالِي لافْعَلَنَّ فَخَلَقَ نُورَ فَاطِمَةَ الزهراء سلام الله علیها يَوْمَئِذٍ كَالْقِنْدِيلِ وَ عَلَّقَهُ فِي قُرْطِ الْعَرْشِ فَزَهَرَتِ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَ الْأَرَضُونَ السَّبْعُ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ سُمِّيَتْ فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءَ.

وَ كَانَتِ الْمَلائِكَةُ تُسَبِّحُ اللَّهَ وَ تُقَدِّسُهُ فَقَالَ اللَّهُ: وَ عِزَّتِي وَ جَلالِي لاجْعَلَنَّ ثَوَابَ تَسْبِيحِكُمْ وَ تَقْدِيسِكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لِمُحِبِّي هَذِهِ الْمَرْأَةِ وَ أَبِيهَا وَ بَعْلِهَا وَ بَنِيهَا قَالَ سَلْمَانُ: فَخَرَجَ الْعَبَّاسُ فَلَقِيَهُ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام فَضَمَّهُ إِلَى صَدْرِهِ وَ قَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَ قَالَ: بِأَبِي عِتْرَةَ الْمُصْطَفَى مِنْ أَهْلِ بَيْتٍ مَا أَكْرَمَكُمْ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى.

بیان: القُرْط بالضمّ الّذی یُعَلَّقُ فی شُحْمَةِ الأُذن.

دیلمی در کتاب ارشاد القلوب (۵۴) از سلمان فارسی روایت می‌کند که گفت:

من در مسجد در حضور پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نشسته بودم که دیدم عبّاس بن عبدالمطلب به حضور رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مشرّف شد و سلام کرد، پیغمبر خدا جواب سلام وی را فرمود و به او مرحبا گفت. عبّاس گفت:

یا رسول الله! برای چیست که خدا علی بن ابیطالب علیه السلام را بر ما اهل بیت فضیلت و برتری داده، در صورتی که ما همه از یک خاندانیم.

حضرتش فرمودند:

اکنون جواب تو را می‌دهم، هنگامی که خدای توانا من و علی را خلق کرد آسمان و زمین، بهشت و دوزخ، لوح و قلمی در کار نبود.

موقعی که خدا تصمیم گرفت ما را بیافریند سخنی گفت که از آن نوری به وجود آمد، سخن دیگری گفت که از آن نوری به وجود آمد، آنگاه آنها را با یکدیگر ممزوج نمود. سپس من و علی را از آنها آفرید.

نور عرش را از نور من آفرید، پس من از عرش جلیل ترم، نور آسمان‌ها را از نور علی خلق کرد، پس نور علی از آسمان‌ها جلیل‌تر است.

نور آفتاب از نور حسن و نور ماه را از نور حسین آفرید پس ایشان از آفتاب و ماهتاب جلیل ترند. ملائکه خدای سبحان را تسبیح می‌کنند و می‌گویند:

«سُبّوحٌ قُدّوسٌ» یعنی پاک و منزّه‌ست. چقدر این نورها نزد خدا گرامی هستند! ! موقعی که خدا در نظر گرفت ملائکه را امتحان نماید ابر تاریکی بر ایشان فرستاد که یکدیگر را نمی‌دیدند ملائکه گفتند:

پروردگارا! از آن روزی که ما را آفریده بودی یک چنین منظره‌ای را ندیده بودیم؟ تو را به حق این انوار قسم می‌دهیم که این ظلمت و تاریکی را از ما دور نمایی؟ پس خداوند عزّوجلّ فرمود به عزّت و جلال خودم قسم حتماً این کار را انجام خواهم داد سپس خدای توانا نور فاطمه را آفرید و آن را مانند قندیل بر کنار عرش آویخت و از آن نور آسمان‌ها و زمین‌های هفت گانه را خلق نمود، بدین جهت است که فاطمه‌ی اطهر، زهراء سلام الله علیها نامیده شد.

ملائکه، خدا را تسبیح و تقدیس می‌کردند، خداوند سبحان فرمود:

به عزّت و جلال خودم قسم، که من ثواب تسبیح و تقدیس شما را تا روز قیامت، برای دوستان فاطمه و پدر و شوهر و فرزندان وی قرار خواهم داد.

سلمان می‌گوید:

عباس از حضور پیامبر خارج و با حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام مواجه شد، آن حضرت را به سینه‌ی خود گرفت و میان دو چشم ایشان را بوسید و به ایشان عرض کرد:

پدرم فدای اهل بیت مصطفی: باد، چقدر شما نزد خدا گرامی می‌باشید؟

بیان: «قُرْط» به چیزی گویند که به نرمی گوش (لاله‌ی گوش) آویزان شود. در اصطلاح فارسی همان گوشواره‌ست.

[روایت شماره] (۱۷)

[تفسیر فرات بن إبراهیم] مُوسَی بْنُ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْمُحَارِبِیُّ مُعَنْعَناً عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ علیه السلام عَنْ أَبِیهِ، عَنْ جَدِّهِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مَعَاشِرَ النَّاسِ تَدْرُونَ لِمَا خُلِقَتْ فَاطِمَةُ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَ رَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ:

خُلِقَتْ فَاطِمَةُ حَوْرَاءَ إِنْسِیَّةً لا إِنْسِیَّةٌ [وَ] قَالَ خُلِقَتْ مِنْ عَرَقِ جَبْرَئِیلَ وَ مِنْ زَغَبِهِ، قَالُوا: یَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَشْکَلَ ذَلِکَ عَلَیْنَا تَقُولُ: حَوْرَاءُ إِنْسِیَّةٌ لا إِنْسِیَّةٌ ثُمَّ تَقُولُ: مِنْ عَرَقِ جَبْرَئِیلَ وَ مِنْ زَغَبِهِ قَالَ:

إِذاً أُنَبِّئُکُمْ أَهْدَی إِلَیَّ رَبِّی تُفَّاحَةً مِنَ الْجَنَّةِ أَتَانِی بِهَا جَبْرَئِیلُ علیه السلام فَضَمَّهَا إِلَی صَدْرِهِ فَعَرِقَ جَبْرَئِیلُ علیه السلام وَ عَرِقَتِ التُّفَّاحَةُ فَصَارَ عَرَقُهُمَا شَیْئاً وَاحِداً ثُمَّ قَالَ:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَکَاتُهُ قُلْتُ: وَ عَلَیْکَ السَّلامُ یَا جَبْرَئِیلُ فَقَالَ:

إِنَّ اللَّهَ أَهْدَی إِلَیْکَ تُفَّاحَةً مِنَ الْجَنَّةِ فَأَخَذْتُهَا وَ قَبَّلْتُهَا وَ وَضَعْتُهَا عَلَی عَیْنِی وَ ضَمَمْتُهَا إِلَی صَدْرِی.

ثُمَّ قَالَ:

یَا مُحَمَّدُ کُلْهَا، قُلْتُ: یَا حَبِیبِی یَا جَبْرَئِیلُ هَدِیَّةُ رَبِّی تُؤْکَلُ؟

قَالَ:

نَعَمْ، قَدْ أُمِرْتَ بِأَکْلِهَا فَأَفْلَقْتُهَا فَرَأَیْتُ مِنْهَا نُوراً سَاطِعاً فَفَزِعْتُ مِنْ ذَلِکَ النُّورِ،

قَالَ:

کُلْ فَإِنَّ ذَلِکَ نُورُ الْمَنْصُورَةِ فَاطِمَةَ قُلْتُ یَا جَبْرَئِیلُ وَ مَنِ الْمَنْصُورَةُ؟

قَالَ:

جَارِیَةٌ تَخْرُجُ مِنْ صُلْبِکَ وَ اسْمُهَا فِی السَّمَاءِ مَنْصُورَةُ وَ فِی الْأَرْضِ فَاطِمَةُ، فَقُلْتُ: یَا جَبْرَئِیلُ وَ لِمَ سُمِّیَتْ فِی السَّمَاءِ مَنْصُورَةَ وَ فِی الْأَرْضِ فَاطِمَةَ؟

قَالَ:

سُمِّیَتْ فَاطِمَةَ فِی الْأَرْضِ [لِأَنَّهُ] فَطَمَتْ شِیعَتَهَا مِنَ النَّارِ وَ فُطِمُوا أَعْدَاؤُهَا عَنْ حُبِّهَا وَ ذَلِکَ قَوْلُ اللَّهِ فِی کِتَابِهِ «وَ یَوْمَئِذٍ یَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ» (۵۵) بِنَصْرِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها.

بیان: الزَغَبُ الشعیراتُ الصُغری علی ریشِ الفرخ و کونُها من زغب جبرئیل إمّا لکون التّفاحة فیها و عرقت من بینها، أو لأنّه التصق بها بعض ذلک الزغب فأکله النبی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

در تفسیر فرات بن ابراهیم (۵۶) از پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نقل می‌کند که فرمود:

ای گروه مردم! آیا می‌دانید که فاطمه از چه آفریده شده؟

گفتند:

خدا و رسول داناترند. رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

خلق شد فاطمه (در حالی که خلقت او) خلقت حوریّه‌ای به شکل انسان بود، نه آنکه فقط خلقت انسانی داشته باشد و همچنین فرمود:

فاطمه سلام الله علیها خلق شد از عرق جبرئیل و از بال او، مردم گفتند:

ای رسول خدا! از این فرمایش شما اشکالی برای ما پیش آمد، زیرا (اوّل) فرمودید فاطمه حوریّه‌ای انسانی‌ست و نه انسان تنها، سپس فرمودید:

او از عرق و بال جبرئیل خلق شده؛ فرمود:

خدا سیبی از بهشت به وسیله‌ی جبرئیل برای من فرستاد، پس آن را به سینه چسبانید جبرئیل و سیب هر دو عرق کردند و عرق آنها یکی شد سپس جبرئیل گفت:

السّلام علیک یا رسول الله!

گفتم:

علیک السّلام یا جبرئیل. جبرئیل گفت:

این سیبیست که خدا از بهشت برای تو فرستاده، من آن را گرفتم و بوسیدم و روی چشم خود نهادم و به سینه‌ی خویشتن چسباندم.

سپس جبرئیل به من گفت:

این سیب را بخور!

گفتم:

ای حبیب من! آیا هدیه‌ی پروردگار را باید خورد؟

گفت:

آری، تو مأموری که آن را بخوری، وقتی آن سیب را پاره نمودم نوری از آن ساطع شد که وحشت نمودم! جبرئیل گفت:

آن را بخور، این نور منصوره [یعنی] فاطمه است، گفتم:

منصوره کیست؟

گفت:

دختریست که از صلب تو به وجود خواهد آمد، نام وی در آسمان منصوره و در زمین فاطمه نامیده شده. من گفتم:

ای جبرئیل! چرا در آسمان منصوره و در زمین فاطمه نامیده شده‌ست؟

گفت:

در زمین [بدین جهت] فاطمه نامیده شده که شیعیان ایشان از آتش جهنّم نجات خواهند یافت و دشمنانش از دوستی او محروم خواهند شد و معنی قول خدای سبحان که در قرآن می‌فرماید:

«در آن روز مؤمنین به وسیله‌ی نصرت خدا خوشحال می‌شوند» (۵۷) همین نصرت و یاری نمودن فاطمه خواهد بود.

بیان: «زَغَب» موهای ریز و کوچکی را گویند که بر بال و پر پرندگان است و اینکه رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود: فاطمه از بال و پر جبرئیل است، یا به این علّت است که سببی که از بهشت برای پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و حضرت خدیجه سلام الله علیها هدیه آورده شد در روایت آمده که جبرئیل آن را زیر بال و پر خود گذاشت و همراه پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به زمین نازل شد که می‌توان گفت در این فاصله عرق و موی بال و پر جبرئیل به آن چسبید.

و یا اینکه بگوییم بعضی از آن بال و پر بر آن چسبیده بود و پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم همراه با سیب تناول فرمود.

[روایت شماره] (۱۸)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] جَمَاعَةٌ عَنْ أَبِی الْمُفَضَّلِ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعَلَوِیِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بْنِ زَیدَ، عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: ، عَنْ عَلِیٍّ علیه السلام قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

[یَقُولُ:] سُمِّیَتْ فَاطِمَةَ لِأَنَّ اللَّهَ فَطَمَهَا وَ ذُرِّیَّتَهَا مِنَ النَّارِ، مَنْ لَقِیَ اللَّهَ مِنْهُمْ بِالتَّوْحِیدِ وَ الْإِیمَانِ بِمَا جِئْتُ بِهِ.

شیخ طوسی در کتاب امالی (۵۸) از جماعتی روایت می‌کند که آنها با چند واسطه از حضرت رضا علیه السلام و حضرت از پدران بزرگوارش: و ایشان از حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام روایت کردند که حضرتش فرمودند:

شنیدم رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم می‌فرمود:

(دخترم) فاطمه نامیده شد به خاطر اینکه خداوند قطع و جدا نمود او و ذریّه‌اش را از آتش جهنّم، البته در صورتی که آن ذریّه در روز قیامت خداوند را ملاقات کنند به یگانگی خداوند و ایمان داشته باشند به آنچه من آورده‌ام.

[روایت شماره] (۱۹)

أَقُولُ: رُوِیَ فِی مَقَاتِلِ الطَّالِبِیِّینَ بِإِسْنَادِهِ إِلَی جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِیه علیهما السلام أَنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها کَانَتْ تُکَنَّی أُمَّ أَبِیهَا.

مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می گوید:

در کتاب مقاتل الطّالبیّین سلسله سند خود را به حضرت جعفر بن محمّد علیهما السلام می‌رساند که آن حضرت از قول پدر بزرگوارش علیه السلام ، فرمود:

همانا فاطمه را با کنیه‌ی «اُمّ ابیها» می‌خواندند. (یعنی مادر پدرش)

[روایت شماره] (۲۰)

مِصْبَاحُ الْأَنْوَارِ: عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:
إِنَّمَا سُمِّیَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ الطَّاهِرَةَ، لِطَهَارَتِهَا مِنْ کُلِّ دَنَسٍ وَ طَهَارَتِهَا مِنْ کُلِّ رَفَثٍ وَ مَا رَأَتْ قَطُّ یَوْماً حُمْرَةً وَ لا نِفَاساً.
در کتاب مصباح الانوار از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام و آن حضرت از پدران بزرگوارش: نقل نموده که فرمودند:
همانا فاطمه سلام الله علیها دختر محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، «طاهره» نامیده شد به خاطر اینکه از هر عیب و نقصی پاک بود و همچنین پاک و بَری بود از هر پلیدی و فحشایی و همچنین هرگز حیض و نفاس را ندید.

بخش سوّم؛ درباره‌ی فضائل و مناقب و معجزات حضرت زهراء سلام الله علیها (باب ۳: مَناقبها و فضائلها وَ بعض أحوالِها و مُعجزاتِها سلام الله علیها)

[روایت شماره] (۰۱)

أَقُولُ: قَدْ مَرَّ فِی بَابِ الرُّکْبَانِ یَوْمَ الْقِیَامَةِ عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِرِوَایَةِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ:
لَنْ یَرْکَبَ یَوْمَئِذٍ إِلا أَرْبَعَةٌ: أَنَا وَ عَلِیٌّ وَ فَاطِمَةُ وَ صَالِحٌ نَبِیُّ اللَّهِ فَأَمَّا أَنَا فَعَلَی الْبُرَاقِ وَ أَمَّا فَاطِمَةُ ابْنَتِی فَعَلَی نَاقَتِی الْعَضْبَاءُ تَمَامَ الْخَبَرِ.
مؤلف گوید:
قبل از این نگاشتیم ابن عبّاس از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روایت کرده که فرمود:
روز قیامت غیر از چهار نفر کسی سواره نخواهد بود، آن چهار نفر عبارتند از: ۱ - من ۲ - علی ۳ - فاطمه ۴ - حضرت صالح پیغمبر، من بر براق سوار می‌شوم دخترم فاطمه بر ناقه‌ی عضباء من سوار خواهد شد، الی آخر حدیث (۵۹).

[روایت شماره] (۰۲)

[اَلْمَجالِس لِلْمُفید] عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّیْرَفِیُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هَمَّام، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَیْلِ، عَنِ الثُّمَالِیِّ، عَنِ الْبَاقِرِ علیه السلام ، عَنْ أَبِیهِ علیه السلام ، عَنْ جَدِّهِ علیه السلام قَالَ:
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:
إِنَّ اللَّهَ لَیَغْضَبُ لِغَضَبِ فَاطِمَةَ وَ یَرْضَی لِرِضَاهَا.
شیخ مفید در کتاب مجالس (۶۰) با چند واسطه از ابوحمزه ثمالی و او از حضرت باقر علیه السلام و ایشان از آباء گرامی خود:
از رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نقل می‌کند که فرمود:
«إنَّ اللهَ لَیَغْضَبُ لِغَضَبِ فاطِمَةَ وَ یَرْضی لِرِضاها» یعنی حقّاً که خدا برای غضب فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها غضب می‌کند و برای خشنودی او خشنود می‌شود.

[روایت شماره] (۰۳)

[الخصال] ابْنُ إِدْرِیسَ، عَنْ أَبِیهِ، عَنِ الْأَشْعَرِیِّ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ الرَّازِیِّ، عَنِ ابْنِ أَبِی عُثْمَانَ، عَنْ مُوسَی بْنِ بَکْرٍ، عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الْأَوَّلِ علیه السلام قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَی اخْتَارَ مِنَ النِّسَاءِ أربع: مَرْیَمَ وَ آسِیَةَ وَ خَدِیجَةَ وَ فَاطِمَةَ الْخَبَرَ.

شیخ صدوق در کتاب خصال (۶۱) با چند واسطه از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

خدای حکیم چهار نفر از زنان عالم را برگزید که عبارتند از:

۱ – مریم

۲ – آسیه

۳ – خدیجه

۴ – فاطمه:

[روایت شماره] (۰۴)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِالْأَسَانِیدِ الثَّلاثَةِ، عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّ اللَّهَ لَیَغْضَبُ لِغَضَبِ فَاطِمَةَ وَ یَرْضَی لِرِضَاهَا.

[صحیفة الرّضا علیه السلام] عن الرّضا علیه السلام ، عن آبائه: مثله.

در کتاب عیون و کتاب صحیفة الرّضا (۶۲) علیه السلام با چند سند از امام رضا علیه السلام و ایشان از پدران بزرگوارشان: ، از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت نموده که پیامبر فرمودند:

حقّاً که خدا برای غضب فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها غضب می‌کند و برای خشنودی او خشنود می‌شود.

[روایت شماره] (۰۵)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِإِسْنَادِ التَّمِیمِیِّ، عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ خَیْرُ أَهْلِ الْأَرْضِ بَعْدِی وَ بَعْدَ أَبِیهِمَا وَ أُمُّهُمَا أَفْضَلُ نِسَاءِ أَهْلِ الْأَرْضِ.

شیخ صدوق در کتاب عیون اخبارالرّضا (۶۳) علیه السلام با یک سند از امام رضا علیه السلام از پدران بزرگوارشان: روایت می‌کند که پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

حسن و حسین علیهما السلام بعد از من از پدرشان بهترین اهل زمین هستند و مادرشان بهترین زنان اهل زمین است.

[روایت شماره] (۰۶)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِإِسْنَادِ التَّمِیمِیِّ، عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّ فَاطِمَةَ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَحَرَّمَ اللَّهُ ذُرِّیَّتَهَا عَلَی النَّارِ.

نیز در همان کتاب (۶۴) به سند تمیمی از حضرت امام رضا علیه السلام از آباء گرامیشان از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نقل می‌کند که فرمود:

فاطمه خویشتن را حفظ کرد و آتش جهنّم را بر فرزندان خود حرام کرد.

[روایت شماره] (۰۷)

[الأمالی للصّدوق] الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ الْهَاشِمِيُّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ الْعَلَوِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ خَلَفٍ، عَنْ حَسَنِ بْنِ صَالِحِ بْنِ أَبِي الْأَسْوَدِ، عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ:

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ بَدَأَ بِفَاطِمَةَ سلام الله عليها فَدَخَلَ عَلَيْهَا فَأَطَالَ عِنْدَهَا الْمَكْثَ فَخَرَجَ مَرَّةً فِي سَفَرٍ فَصَنَعَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها مَسَكَتَيْنِ مِنْ وَرَقٍ وَ قِلادَةً وَ قُرْطَيْنِ (۶۵) وَ سِتْراً لِبَابِ الْبَيْتِ لِقُدُومِ أَبِيهَا وَ زَوْجِهَا عليهما السلام فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دَخَلَ عَلَيْهَا فَوَقَفَ أَصْحَابُهُ عَلَى الْبَابِ لا يَدْرُونَ يَقِفُونَ أَوْ يَنْصَرِفُونَ لِطُولِ مَكْثِهِ عِنْدَهَا فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ قَدْ عُرِفَ الْغَضَبُ فِي وَجْهِهِ حَتَّى جَلَسَ عِنْدَ الْمِنْبَرِ فَظَنَّتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها أَنَّهُ إِنَّمَا فَعَلَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لِمَا رَأَى مِنَ الْمَسَكَتَيْنِ وَ الْقِلادَةِ وَ الْقُرْطَيْنِ وَ السِّتْرِ، فَنَزَعَتْ قِلادَتَهَا وَ قُرْطَيْهَا وَ مَسَكَتَيْهَا وَ نَزَعَتِ السِّتْرَ فَبَعَثَتْ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ قَالَتْ لِلرَّسُولِ: قُلْ لَهُ: تَقْرَأُ عَلَيْكَ ابْنَتُكَ السَّلامَ وَ تَقُولُ: اجْعَلْ هَذَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَلَمَّا أَتَاهُ قَالَ:

فَعَلَتْ فِدَاهَا أَبُوهَا ثَلاثَ مَرَّاتٍ لَيْسَتِ الدُّنْيَا مِنْ مُحَمَّدٍ وَ لا مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ وَ لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَاللَّهِ مِنَ الْخَيْرِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا أَسْقَى فِيهَا كَافِراً شَرْبَةَ مَاءٍ ثُمَّ قَامَ فَدَخَلَ عَلَيْهَا.

شیخ صدوق در کتاب امالی (۶۶) با چند واسطه از محّمد بن قیس روایت می‌کند که گفت:

هر گاه پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از سفری مراجعت می‌کرد اوّلین کسی را که دیدار می‌نمود فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها بود.

حضرتش نزد فاطمه می‌رفت و مدّت طولانی نزد او مکث می‌نمود.

در یکی از سفرهای پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها دو خلخال نقره و یک گردنبند و دو گوشواره و پرده‌ای خرید، برای موقعی که پدر و شوهرش از سفر باز می‌گردند.

هنگامی که پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از مسافرت بازگشت نزد فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها رفت، اصحاب همچنان بر در خانه‌ی حضرت فاطمه سلام الله علیها ایستاده بودند، نمی‌دانستند توقّف کنند یا برگردند، زیرا از مدّت مکث آن حضرت با اطّلاع نبودند، ولی رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم چندان توقّفی ننمود و در حالی از پیش فاطمه خارج شد که آثار غضب از صورت مبارکش مشاهده می‌شد و آمد تا نزدیک منبر نشست.

فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها متوجّه شدند که خشم و ناراحتی پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به خاطر خلخال و گوشواره و گردنبند و پرده بوده‌ست.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها گردنبند و گوشواره و خلخال و پرده را به حضور حضرت رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرستاد و به آن شخصی که آنها را برد فرمود:

سلام مرا به پدرم برسان و بگو: اینها را در راه خدا به مصرف برسان، موقعی که آن شخص آمد (و پیام زهراء سلام الله علیها را به رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم رسانید) پیغمبر خدا سه مرتبه فرمودند:

«فِداها اَبُوها» یعنی پدرش به فدایش باد، دنیا برای محمّد و آل محمّد ارزشی ندارد، اگر دنیا و خیر آن نزد خدا به قدر یک بال پشه ارزشی می‌داشت یک شربت از آب آن نصیب کافر نمی‌شد، پس از این جریان برخاست و نزد فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها رفت.

[روایت شماره] (۰۸)

[الإحتجاج] عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ جَعْفَرٍ الصَّادِقِ علیه السلام أَنَّ رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ لِفَاطِمَةَ: يَا فَاطِمَةُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَغْضَبُ لِغَضَبِكِ وَ يَرْضَى لِرِضَاكِ قَالَ:

فَقَالَ الْمُحَدِّثُونَ بِهَا،

قَالَ:

فَأَتَاهُ ابْنُ جَرِيحٍ فَقَالَ:

يَا أَبَاعَبْدِاللَّهِ حُدِّثْنَا الْيَوْمَ حَدِيثاً اسْتَشْهَرَهُ النَّاسُ،

قَالَ:

وَ مَا هُوَ؟

قَالَ:

حُدِّثْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

لِفَاطِمَةَ إِنَّ اللَّهَ لَيَغْضَبُ لِغَضَبِكَ وَ يَرْضى لِرِضاكِ، قَالَ:

فقال علیه السلام نَعَمْ، إِنَّ اللَّهَ لَيَغْضَبُ فِيمَا تَرْوُونَ لِعَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ وَ يَرْضَى لِرِضَاهُ؟

فَقَالَ:

نَعَمْ، فَقَالَ علیه السلام :

فَمَا تُنْكِرُونَ أَنْ تَكُونَ ابْنَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مُؤْمِنَةً يَرْضَى اللَّهُ لِرِضَاهَا؟ وَ يَغْضَبُ لِغَضَبِهَا؟

قَالَ:

صَدَقْتَ، اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسالَتَهُ

علّامه‌ی طبرسی در کتاب احتجاج (۶۷) از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

ای فاطمه! خدای حکیم برای غضب تو غضب می‌کند و برای خشنودی تو خشنود می‌گردد.

هنگامی که محدّثین این حدیث را نقل کردند ابن جریح به حضور امام صادق علیه السلام آمد و گفت:

امروز حدیثی به گوش ما رسید که مردم آن را شهرت داده اند!

فرمود:

چه حدیثی؟

گفت:

شما فرموده ای: پیامبر اکرم به فاطمه‌ی اطهر فرمود:

خدا برای غضب تو غضب می‌کند و برای خشنودی تو خشنود می‌شود. (امام صادق علیه السلام) فرمود:

آری، آیا به نظر شما این چنین نیست که خدا برای غضب بنده‌ی مؤمن خود غضب می‌کند و برای خشنودی او خشنود می‌شود؟

گفت:

چرا؟ پس امام صادق علیه السلام فرمود:

چرا انکار می‌کنید که خدا برای غضب فاطمه که دختر پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم است غضب خواهد کرد و برای خشنودی او خشنود خواهد شد! !

گفت:

درست فرمودی، خدا می‌داند که مقام پیامبری را نصیب چه خاندانی کند!

[روایت شماره] (۰۹)

[الأمالی للصّدوق] الْقَطَّانُ، عَنِ السُّكَّرِيِّ، عَنِ الْجَوْهَرِيِّ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ بَكَّارٍ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الْمُثَنَّى، عَنْ عَمِّهِ ثُمَامَةَ بْنِ عَبْدِاللَّهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أُمِّهِ قَالَتْ:

مَا رَأَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها دَماً فِي حَيْضٍ وَ لا فِي نِفَاسٍ.

شیخ صدوق در کتاب امالی (۶۸) با چند واسطه از انس بن مالک و او از قول مادر خود روایت می‌کند که گفت:

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها خون حیض و نفاس ندید.

[روایت شماره] (۱۰)

[الأمالی للصّدوق] ابْنُ الْوَلِيدِ، عَنِ الصَّفَّارِ، عَنِ ابْنِ مَعْرُوفٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ زِيَادٍ الْعَطَّارِ قَالَ:

قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِاللَّه علیه السلام : قَوْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَسَيِّدَةُ نِسَاءِ عَالَمِهَا؟

قَالَ:

تَاكَ مَرْيَمُ وَ فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ فَقُلْتُ: فَقَوْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ علیهما السلام سَيِّدَا شَبَابِ الْجَنَّةِ؟

قَالَ:

هُمَا وَاللَّهِ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ.

نیز در همان کتاب (۶۹) با چند واسطه از حسن بن زیاد روایت می‌کند که گفت:

به حضرت امام جعفر صادق علیه السلام گفتم:

آیا معنی قول پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم که فرموده:

فاطمه بزرگ زنان بهشت می‌باشد این است که او بزرگ زنان زمان خود بوده‌ست؟!

فرمود:

حضرت مریم بزرگترین زنان زمانه‌ی خود بوده، ولی فاطمه‌ی اطهر بزرگترین زنان اوّلین و آخرین اهل بهشت می‌باشد.

گفتم:

معنی قول پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم که درباره‌ی حسن و حسین علیهما السلام فرموده:

ایشان بزرگ جوانان اهل بهشتند، چیست؟

فرمود:

به خدا قسم که ایشان بزرگ جوانان اوّلین و آخرین اهل بهشت هستند.

[روایت شماره] (۱۱)

[الأمالی للصّدوق] الطَّالَقَانِيُّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ الْمَادَرَائِيِّ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، عَنْ غَانِمِ بْنِ الْحَسَنِ السَّعْدِيِّ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ خَالِدٍ الْمَكِّيِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیهما السلام، عَنْ أَبِيهِ علیه السلام ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِب علیه السلام

قَالَ:

قَالَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

يَا أَبَتَاهْ أَيْنَ أَلْقَاكَ يَوْمَ الْمَوْقِفِ الْأَعْظَمِ وَ يَوْمَ الْأَهْوَالِ وَ يَوْمَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ؟

قَالَ:

يَا فَاطِمَةُ عِنْدَ بَابِ الْجَنَّةِ وَ مَعِي لِوَاءُ «الْحَمْدُ لِلَّهِ» وَ أَنَا الشَّفِيعُ لِأُمَّتِي إِلَى رَبِّي قَالَتْ:

يَا أَبَتَاهْ فَإِنْ لَمْ أَلْقَكَ هُنَاكَ،

قَالَ:

الْقَنِي عَلَى الْحَوْضِ وَ أَنَا أَسْقِي أُمَّتِي قَالَتْ:

يَا أَبَتَاهْ فَإِنْ لَمْ أَلْقَكَ هُنَاكَ قَالَ:

الْقَنِي عَلَى الصِّرَاطِ وَ أَنَا قَائِمٌ أَقُولُ: رَبِّ سَلِّمْ أُمَّتِي قَالَتْ:

فَإِنْ لَمْ أَلْقَكَ هُنَاكَ،

قَالَ:

الْقَنِي وَ أَنَا عِنْدَ الْمِيزَانِ أَقُولُ: رَبِّ سَلِّمْ أُمَّتِي قَالَتْ:

فَإِنْ لَمْ أَلْقَكَ هُنَاكَ،

قَالَ:

الْقَنِي عَلَى شَفِيرِ جَهَنَّمَ أَمْنَعُ شَرَرَهَا وَ لَهَبَهَا عَنْ أُمَّتِي فَاسْتَبْشَرَتْ فَاطِمَةُ بِذَلِكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهَا وَ عَلَى أَبِيهَا وَ بَعْلِهَا وَ بَنِيهَا.

نیز در کتاب امالی (۷۰) از حضرت علی بن ابیطالب علیهما السلام روایت می‌کند که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گفت:

ای پدر! من تو را در روز قیامت کجا ملاقات نمایم؟ همان روزی که روز هول و جزع و فزع بزرگی خواهد بود؟

فرمود:

ای فاطمه! آن روز مرا نزد خود در بهشت در حالی ملاقات خواهی نمود که پرچم الحمدلله با من خواهد بود، من آن روز نزد خدا برای امّت خود شفاعت خواهم کرد.

فاطمه عرض کرد:

ای پدر! اگر آنجا تو را ملاقات نکنم چه باید کرد؟

فرمود:

نزد حوض کوثر که امّت خود را آب می‌دهم.

عرض کرد:

ای پدر! اگر آنجا هم ملاقات ننمایم؟

فرمود:

نزد صراط که من ایستاده‌ام و می گویم:

پروردگارا! امّت مرا سلامت بدار، عرض کرد:

اگر در آنجا نیز تو را نبینم؟

فرمود مرا نزد میزان [عدل الهی] خواهی دید که می گویم خداوندا امّت مرا سلامت بدار. پس حضرت فاطمه سلام الله علیها عرض

کرد:

اگر در آنجا نیز تو را نبینم؟

فرمود:

مرا لب جهنّم خواهی دید که شعله و زبانه‌های آن را از امّتم دور می‌نمایم.

فاطمه از این بشارت مسرور گردید، درود خدا بر او و پدرش و شوهرش و فرزندانش باد.

[روایت شماره] (۱۲)

[الأمالی للصّدوق] یَحْیَی بْنُ زَیْدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، عَنْ عَمِّهِ عَلِیِّ بْنِ الْعَبَّاسِ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْمُنْذِرِ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ سَالِمٍ، عَنْ حُسَیْنِ بْنِ زَیْدٍ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِیٍّ، عَنِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیهما السلام، عَنْ أَبِیهِ علیه السلام ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ علیهما السلام، عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ علیهما السلام، عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنَّهُ قَالَ:

یَا فَاطِمَةُ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی لَیَغْضَبُ لِغَضَبِکِ وَ یَرْضَی لِرِضَاکِ قَالَ:

فَجَاءَ صَنْدَلٌ فَقَالَ لِجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیهما السلام یَا أَبَاعَبْدِاللَّهِ إِنَّ هَؤُلاءِ الشَّبَابَ یَجِیئُونَا عَنْکَ بِأَحَادِیثَ مُنْکَرَةٍ فَقَالَ لَهُ جَعْفَرٌ علیه السلام :

وَ مَا ذَاکَ یَا صَنْدَلُ،

قَالَ:

جَاءُونَا عَنْکَ أَنَّکَ حَدَّثْتَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَیَغْضَبُ لِغَضَبِ فَاطِمَةَ وَ یَرْضَی لِرِضَاهَا؟

قَالَ:

فَقَالَ جَعْفَرٌ علیه السلام :

یَا صَنْدَلُ أَلَسْتُمْ رَوَیْتُمْ فِیمَا تَرْوُونَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی لَیَغْضَبُ لِغَضَبِ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ وَ یَرْضَی لِرِضَاهُ؟

قَالَ:

بَلَی قَالَ:

فَمَا تُنْکِرُونَ أَنْ تَکُونَ فَاطِمَةُ سلام الله علیها مُؤْمِنَةً یَغْضَبُ اللَّهُ لِغَضَبِهَا وَ یَرْضَی لِرِضَاهَا،

قَالَ:

فَقَالَ لَهُ: اللَّهُ أَعْلَمُ حَیْثُ یَجْعَلُ رِسالَتَهُ

[الأمالی للشّیخ الطوسی] الغضائریُّ، عن الصّدوق، عن یحیی مثله.

نیز شیخ صدوق در همان کتاب (۷۱) با چند واسطه از حضرت صادق علیه السلام از علیّ بن ابیطالب علیه السلام نقل می‌کند که پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

ای فاطمه! خدا برای غضب تو غضب می‌نماید و برای خشنودی تو خشنود می‌شود.

راوی می‌گوید:

صندل به حضور امام جعفر صادق علیه السلام آمد و گفت:

این جوانان، از شما احادیث عجیب و غریبی برای ما نقل می‌کنند!

فرمود:

چه حدیثی؟

گفت:

برای ما می گویند:

شما گفته‌اید:

خدا برای غضب فاطمه غضب می کند و برای خشنودی وی خشنود می‌شود.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

آیا این چنین نیست که شما روایت کرده اید خدای حکیم برای غضب بنده‌ی مؤمن غضب می کند و برای رضایت وی راضی و خوشحال می‌شود؟

گفت:

چرا؟

فرمود:

پس چرا منکر می‌شوید که خدا برای غضب فاطمه غضب می کند و برای خشنودی او خشنود می‌شود؟ صندل گفت:

خدا بهتر می‌داند که مقام پیامبری را در چه خاندانی قرار دهد! !

در امالی شیخ طوسی (۷۲) مانند این حدیث از طریق شیخ صدوق نقل شده‌ست.

[روایت شماره] (۱۳)

[الأمالی للصّدوق] ابْنُ مُوسَی، عَنِ الْأَسَدِیِّ، عَنِ الْبَرْمَکِیِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ التَّمِیمِیِّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ عَبْدِالْمَلِکِ بْنِ عُمَیْرٍ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

ابْنَتِی فَاطِمَةُ سَیِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ الْخَبَرَ.

نیز در همان کتاب (۷۳) با چند واسطه از ابن عبّاس نقل می کند که پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

دختر من فاطمه سلام الله علیها بزرگ زنان عالم است.

[روایت شماره] (۱۴)

[الأمالی للصّدوق] الطَّالَقَانِیُّ، عَنِ الْجَلُودِیِّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ جَعْفَرٍ، عَنْ حَمَّادٍ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ سُلَیْمَانَ قَالَ:

قَرَأْتُ فِی الْإِنْجِیلِ فِی وَصْفِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نَکَّاحُ النِّسَاءِ ذُوالنَّسْلِ الْقَلِیلِ، إِنَّمَا نَسْلُهُ مِنْ مُبَارَکَةٍ لَهَا بَیْتٌ فِی الْجَنَّةِ، لا صَخَبَ فِیهِ وَ لا نَصَبَ یَکَفَّلُهَا فِی آخِرِالزَّمَانِ کَمَا کَفَّلَ زَکَرِیَّا أُمَّکَ، لَهَا فَرْخَانِ مُسْتَشْهَدَانِ وَ قَدْ مَرَّ الْخَبَرُ بِتَمَامِهِ فِی کِتَابِ أَحْوَالِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

نیز شیخ صدوق در کتاب امالی (۷۴) با چند واسطه از عبدالله بن سلیمان نقل می کند که گفت:

در کتاب انجیل در وصف پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خواندم که وی زیاد ازدواج می کند، ولی نسل او قلیل خواهد بود، نسل او فقط دختری با برکت خواهد بود که خانه‌ای در بهشت دارد، در آنجا هیاهو و رنج و آزاری نخواهد بود.

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در آخرالزّمان کفیل آن دختر می‌شود آن طور که حضرت زکریا علیه السلام ، کفیل مادر حضرت عیسی علیه السلام شد. برای آن دختر دو فرزند عزیز است که هر دو شهید می‌شوند. همه‌ی این حدیث در شرح حال پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نوشته شد.

[روایت شماره] (۱۵)

[الأمالی للصّدوق] ابْنُ إِدْرِیسَ، عَنْ أَبِیهِ، عَنِ ابْنِ عِیسَی، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی الْخَزَّازِ، عَنْ مُوسَی بْنِ إِسْمَاعِیلَ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ علیهما السلام، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دَخَلَ عَلَی ابْنَتِهِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ إِذَا فِی عُنُقِهَا قِلادَةٌ فَأَعْرَضَ عَنْهَا فَقَطَعَتْهَا وَ رَمَتْ بِهَا، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَنْتِ مِنِّی یَا فَاطِمَةُ ثُمَّ جَاءَ سَائِلٌ فَنَاوَلَتْهُ الْقِلادَةَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

اشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ وَ غَضَبِی عَلَی مَنْ أَهْرَقَ دَمِی وَ آذَانِی فِی عِتْرَتِی.

[کشف الغمة] عن موسی بن جعفر علیهما السلام مثله.

نیز در همان کتاب (۷۵) با چند واسطه از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

یک روز رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها رفت و دید که گردنبند در گردن آن بانوی بزرگوار است، پیامبر خدا به علّت آن گردنبند از فاطمه‌ی زهرا اعراض نمود، فاطمه آن گردنبند را باز نموده و کنار نهاد، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به وی فرمود:

تو از من هستی. پس از این جریان شخص سائلی آمد و حضرت زهراء آن گردنبند را به وی عطا کرد.

آنگاه پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

غضب شدید خدا و غضب من بر کسی باد که خون مرا بریزد و مرا به جهت عترتم اذیّت و آزار نماید.

در کتاب کشف الغمه جلد ۱، صفحه‌ی ۴۷۱ مثل این حدیث، از حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام نقل شده‌ست.

[روایت شماره] (۱۶)

[تفسیر القمی] الْحُسَیْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْمُعَلَّی، عَنِ الْوَشَّاءِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَیْلِ، عَنْ أَبِی حَمْزَةَ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام فِی قَوْلِهِ «إِنَّها لاحْدَی الْکُبَرِ* نَذِیراً لِلْبَشَرِ» (۷۶) قَالَ:

یَعْنِی فَاطِمَةَ سلام الله علیها.

در تفسیر علی بن ابراهیم (۷۷) با چند واسطه از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت می‌کند که درباره‌ی تفسیر آیه‌های (۳۵ و ۳۶) سوره‌ی مُدّثر که می‌فرماید:

«وی یکی از بزرگان است و برای بیم دادن بشر آمده».

فرمود:

منظور خدا در این آیه، فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها است.

[روایت شماره] (۱۷)

[المجالس للمفید] [الأمالی للشّیخ الطوسی] الْمُفِیدُ، عَنِ الْمَرَاغِیِّ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ الْکُوفِیِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ الْأَحْمَسِیِّ، عَنْ خَالِدِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ، ، عَنْ یَزِیدَ بْنِ أَبِی زِیَادٍ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ مَالِکٍ یَعْنِی ابْنَ أَبِی وَقَّاصٍ قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم یَقُولُ: فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّی مَنْ سَرَّهَا فَقَدْ سَرَّنِی وَ مَنْ سَاءَهَا فَقَدْ سَاءَنِی فَاطِمَةُ أَعَزُّ النَّاسِ عَلَیَّ.

شیخ مفید در کتاب مجالس (۷۸) و شیخ طوسی در کتاب امالی (۷۹) با چند واسطه از سعد بن مالک (پسر ابی وقّاص) روایت می‌کند که گفت:

از پیامبر خدا شنیدم می‌فرمود:

فاطمه پاره‌ی تن من است، کسی که فاطمه را مسرور نماید مرا مسرور نموده و کسی که وی را ناراحت کند مرا ناراحت کرده است، فاطمه عزیزترینِ مردم نزد من است.

[روایت شماره] (۱۸)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] ابْنُ الصَّلْتِ، عَنِ ابْنِ عُقْدَةَ، عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یُوسُفَ الضَّبِّیِّ، عَنْ عُبَیْدِاللَّهِ بْنِ مُوسَی عَنْ جَعْفَرٍ الْأَحْمَرِیِّ، عَنِ الشَّیْبَانِیِّ، عَنْ جُمَیْعِ بْنِ عُمَیْرٍ قَالَ:

قَالَتْ عَمَّتِی لِعَائِشَةَ وَ أَنَا أَسْمَعُ: لِلَّهِ أَنْتِ (۸۰) مَسِیرُکِ إِلَی عَلِیٍّ علیه السلام مَا کَانَ؟

قَالَتْ:

دَعِینَا مِنْکِ إِنَّهُ مَا کَانَ مِنَ الرِّجَالِ أَحَبُّ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مِنْ عَلِیٍّ علیه السلام وَ لا مِنَ النِّسَاءِ أَحَبُّ إِلَیْهِ مِنْ فَاطِمَةَ سلام الله علیها.

در کتاب امالی شیخ طوسی (۸۱) با چند واسطه از جمیع بن عمیر نقل می‌کند که گفت:

شنیدم که عمّه‌ام به عایشه می‌گفت:

منظور تو از اینکه به سوی علی علیه السلام می‌روی چیست؟

گفت:

ما را واگذار و در این باره چیزی مپرس که از میان مردان و زنان، در نزد پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، محبوب‌تر از علی و فاطمه علیهما السلام نبود.

[روایت شماره] (۱۹)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] بِالْإِسْنَادِ إِلَی عُبَیْدِاللَّهِ بْنِ مُوسَی، عَنْ زَکَرِیَّا، عَنْ فِرَاسٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ:

أَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها تَمْشِی لا وَاللَّهِ الَّذِی لا إِلَهَ إِلا هُوَ مَا مَشْیُهَا یَخْرِمُ مِنْ مِشْیَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَلَمَّا رَآهَا قَالَ:

مَرْحَباً بِابْنَتِی مَرَّتَیْنِ قَالَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها فَقَالَ لِی: أَمَا تَرْضَیْنَ أَنْ تَأْتِیَ یَوْمَ الْقِیَامَةِ سَیِّدَةَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِینَ أَوْ سَیِّدَةَ نِسَاءِ هَذِهِ الْأُمَّةِ.

توضیح قال الجوهریُّ: ما خَرَمْتُ منه شیئا أی ما نَقَصْتُ و ما قَطَعْتُ و قال الجزریُّ: فی حدیث سعد ما خرمت من صلاة رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم شیئاً أی ما تَرَکْت.

نیز در همان کتاب (۸۲) با چند واسطه از عایشه روایت می‌کند که گفت:

هر گاه فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها راه می‌رفت به حق آن خدایی که شریک ندارد راه رفتن وی با راه رفتن پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم تفاوتی نداشت، وقتی پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فاطمه سلام الله علیها را می‌دید دو مرتبه به او می‌فرمود:

مرحبا به دختر من! فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها می گوید:

پدرم به من فرمود:

آیا راضی نیستی که فردای قیامت بزرگ زنان مؤمنین یا زنان این امّت باشی؟

جوهری گوید:

«ما خَرَمْتُ مِنْهُ شَیْئاً» یعنی از آن کم و کاست نکردم و یا به این معنی‌ست که هرگز آن را ترک نکردم و جزری گوید:

در حدیث سعد که گفته «ما خرمت من صلاة رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شیئاً» منظورش این است که من هرگز نماز رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم را ترک نکردم.

[روایت شماره] (۲۰)

[الأمالی للصّدوق] الْهَمَدَانِیُّ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سَلَمَةَ الْأَهْوَازِیِّ، عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ مُحَمَّدٍ الثَّقَفِیِّ، عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ مُوسَی، عَنْ أَبِی قَتَادَةَ، عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَلاءٍ الْحَضْرَمِیِّ، عَنْ سَعِیدِ بْنِ الْمُسَیَّبِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم کَانَ جَالِساً ذَاتَ یَوْمٍ وَ عِنْدَهُ عَلِیٌّ وَ فَاطِمَةُ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ علیه السلام فَقَالَ:

اللَّهُمَّ إِنَّکَ تَعْلَمُ اَنَّ هَؤُلاءِ أَهْلُ بَیْتِی وَ أَکْرَمُ النَّاسِ عَلَیَّ فَأَحْبِبْ مَنْ أَحَبَّهُمْ وَ أَبْغِضْ مَنْ أَبْغَضَهُمْ وَ وَالِ مَنْ وَالاهُمْ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُمْ وَ أَعِنْ مَنْ أَعَانَهُمْ وَ اجْعَلْهُمْ مُطَهَّرِینَ مِنْ کُلِّ رِجْسٍ، مَعْصُومِینَ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ وَ أَیِّدْهُمْ بِرُوحِ الْقُدُسِ مِنْکَ.

ثُمَّ قَالَ علیه السلام :

یَا عَلِیُّ أَنْتَ إِمَامُ أُمَّتِی وَ خَلِیفَتِی عَلَیْهَا بَعْدِی وَ أَنْتَ قَائِدُ الْمُؤْمِنِینَ إِلَی الْجَنَّةِ وَ کَأَنِّی أَنْظُرُ إِلَی ابْنَتِی فَاطِمَةَ قَدْ أَقْبَلَتْ یَوْمَ الْقِیَامَةِ عَلَی نَجِیبٍ مِنْ نُورٍ عَنْ یَمِینِهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَکٍ وَ عَنْ یَسَارِهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَکٍ وَ بَیْنَ یَدَیْهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَکٍ وَ خَلْفَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَکٍ، تَقُودُ مُؤْمِنَاتِ أُمَّتِی إِلَی الْجَنَّةِ.

فَأَیُّمَا امْرَأَةٍ صَلَّتْ فِی الْیَوْمِ وَ اللَّیْلَةِ خَمْسَ صَلَوَاتٍ وَ صَامَتْ شَهْرَ رَمَضَانَ وَ حَجَّتْ بَیْتَ اللَّهِ الْحَرَامَ وَ زَکَّتْ مَالَهَا وَ أَطَاعَتْ زَوْجَهَا وَ وَالَتْ عَلِیّاً بَعْدِی دَخَلَتِ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَةِ ابْنَتِی فَاطِمَةَ وَ إِنَّهَا لَسَیِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ.

فَقِیلَ یَا رَسُولَ اللَّهِ أَهِیَ سَیِّدَةُ نِسَاءِ عَالَمِهَا؟

فَقَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

ذَاکَ لِمَرْیَمَ بِنْتِ عِمْرَانَ، فَأَمَّا ابْنَتِی فَاطِمَةُ فَهِیَ سَیِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ وَ إِنَّهَا لَتَقُومُ فِی مِحْرَابِهَا فَیُسَلِّمُ عَلَیْهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَکٍ مِنَ الْمَلائِکَةِ الْمُقَرَّبِینَ وَ یُنَادُونَهَا بِمَا نَادَتْ بِهِ الْمَلائِکَةُ مَرْیَمَ فَیَقُولُونَ: یَا فَاطِمَةُ «إِنَّ اللَّهَ اصْطَفاکِ وَ طَهَّرَکِ وَ اصْطَفاکِ عَلی نِساءِ الْعالَمِینَ» (۸۳).

ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَی عَلِیٍّ علیه السلام فَقَالَ:

یَا عَلِیُّ إِنَّ فَاطِمَةَ بَضْعَةٌ مِنِّی وَ هِیَ نُورُ عَیْنِی وَ ثَمَرَةُ فُؤَادِی یَسُوؤُنِی مَا سَاءَهَا وَ یَسُرُّنِی مَا سَرَّهَا وَ إِنَّهَا أَوَّلُ مَنْ یَلْحَقُنِی مِنْ أَهْلِ بَیْتِی فَأَحْسِنْ إِلَیْهَا بَعْدِی وَ أَمَّا الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ علیهما السلام فَهُمَا ابْنَایَ وَ رَیْحَانَتَایَ وَ هُمَا سَیِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْیُکْرَمَا عَلَیْکَ کَسَمْعِکَ وَ بَصَرِکَ.

ثُمَّ رَفَعَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَدَهُ إِلَی السَّمَاءِ فَقَالَ:

اللَّهُمَّ إِنِّی أُشْهِدُکَ أَنِّی مُحِبٌّ لِمَنْ أَحَبَّهُمْ وَ مُبْغِضٌ لِمَنْ أَبْغَضَهُمْ وَ سِلْمٌ لِمَنْ سَالَمَهُمْ وَ حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَهُمْ وَ عَدُوٌّ لِمَنْ عَادَاهُمْ وَ وَلِیٌّ لِمَنْ وَالاهُمْ.

شیخ صدوق در کتاب امالی (۸۴) با چند واسطه از ابن عبّاس نقل می کند که گفت:

یک روز پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نشسته بودند، علی و زهراء و حسن و حسین: در حضور آن بزرگوار مشرّف بودند، پیغمبر خدا فرمود:

پروردگارا! تو می‌دانی که ایشان اهل بیت من و از عموم مردم نزد من گرامی ترند، بار خدایا! محبوب بدار آن کسی را که ایشان را محبوب دارد، دوست بدار آن شخصی را که ایشان را دوست داشته باشد، دشمن بدار کسی را که دشمن ایشان باشد، معین آن کسی باش که معین ایشان باشد، پروردگارا! ایشان را از هر گونه پلیدی پاک و پاکیزه بدار و از هر گناهی نگهداری فرما! ایشان را به وسیله‌ی روح القدس تأیید بفرما.

سپس متوجّه حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام شده و فرمود:

یا علی! تو امام امّت من و خلیفه‌ی من خواهی بود، تو مؤمنین را به سوی بهشت رهبری خواهی کرد. گویا: من دخترم فاطمه را می‌بینم که فردای قیامت بر شتری که از نور باشد سوار است از طرف راست وی هفتاد هزار ملک و از سمت چپ او هفتاد هزار ملک و در مقابل ایشان هفتاد هزار ملک و در پشت سر ایشان هفتاد هزار ملک خواهد بود. دختر من زنان مؤمنه‌ی امّتم را به جانب بهشت رهبری خواهد کرد. هر زنی که پنج نماز شبانه روز را بخواند و ماه رمضان را روزه بگیرد، اعمال حج را به جای آورد، زکات مال خود را بدهد، از شوهر خود اطاعت نماید و علی را بعد از من دوست داشته باشد به شفاعت دخترم فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها داخل بهشت خواهد شد دخترم فاطمه بزرگ زنان بهشت است.

گفته شد:

یا رسول الله! آیا فاطمه فقط بزرگ زنان زمانه‌ی خود می‌باشد؟

فرمود:

این مقام از حضرت مریم دختر عمران است، ولی دختر من فاطمه‌ی زهراء بزرگ زنان اوّلین و آخرین جهان است، هنگامی که فاطمه در محراب عبادت قیام می‌نماید تعداد هفتاد هزار ملک از ملائکه‌ی مقرّبین به وی سلام می‌کنند و فاطمه را به نحوی ندا می‌کنند که حضرت مریم را ندا می‌کردند. آنان به فاطمه می‌گویند:

خدا تو را برگزید و پاک و پاکیزه نمود، خدا تو را از میان تمام زنان جهان برگزید.

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پس از این گفتگوها متوجّه حضرت علی علیه السلام شده و فرمود:

یا علی! فاطمه پاره‌ی تن من و نور چشم و میوه‌ی دل من است، آنچه که باعث ناراحتی زهرا باشد باعث ناراحتی من و آنچه که موجب خشنودی وی شود، موجب خشنودی من خواهد شد. زهرا اوّلین کسیست از اهل بیت من، که به من ملحق می‌شود. بعد از من با دخترم فاطمه نیک رفتار باش! حسن و حسین علیهما السلام پسران و گُل‌های من هستند، ایشان بزرگ جوانان بهشت می‌باشند، پس باید نظیر چشم و گوش در نزد تو گرامی باشند.

سپس حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دست خود را به جانب آسمان بلند کرده و فرمود:

بار خدایا! من تو را شاهد می‌گیرم که من دوستِ دوستِ ایشان هستم، بغض کسی را دارم که بغض ایشان را داشته باشد، بجنگم با کسی که با آنان بجنگد، تسلیم کسی هستم که تسلیم ایشان باشد، دشمن شخصی می‌باشم که دشمن ایشان باشد، دوستدار کسی هستم که دوستدار آنان باشد.

[روایت شماره] (۲۱)

[علل الشّرائع] أَبِی، عَنْ سَعْدٍ، عَنِ ابْنِ عِیسَی، عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ، عَنْ أَبِی جَمِیلَةَ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

إِنَّ بَنَاتِ الْأَنْبِیَاءِ: لا یَطْمَثْنَ إِنَّمَا الطَّمْثُ عُقُوبَةٌ وَ أَوَّلُ مَنْ طَمِثَتْ سَارَةُ.

شیخ صدوق در کتاب علل الشّرایع (۸۵) با چند واسطه از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت می کند که می‌فرمود:
دختران پیامبران: حیض نمی‌شوند، زیرا حیض یک نوع عِقاب است. اوّل زنی که خون حیض دید، ساره بود.

[روایت شماره] (۲۲)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] حَمَّوَیْهِ، عَنْ أَبِی الْحُسَیْنِ، عَنْ أَبِی خَلِیفَةَ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ الْفَضْلِ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عُمَرَ، عَنْ إِسْرَائِیلَ، عَنْ مَیْسَرَّةَ بْنِ حَبِیبٍ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ:
مَا رَأَیْتُ مِنَ النَّاسِ أَحَداً أَشْبَهَ کَلاماً وَ حَدِیثاً بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مِنْ فَاطِمَةَ کَانَتْ إِذَا دَخَلَتْ عَلَیْهِ رَحَّبَ بِهَا وَ قَبَّلَ یَدَیْهَا وَ أَجْلَسَهَا فِی مَجْلِسِهِ فَإِذَا دَخَلَ عَلَیْهَا قَامَتْ إِلَیْهِ فَرَحَّبَتْ بِهِ وَ قَبَّلَتْ یَدَیْهِ وَ دَخَلَتْ عَلَیْهِ فِی مَرَضِهِ فَسَارَّهَا فَبَکَتْ ثُمَّ سَارَّهَا فَضَحِکَتْ فَقُلْتُ: کُنْتُ أَرَی لِهَذِهِ فَضْلاً عَلَی النِّسَاءِ، فَإِذَا هِیَ امْرَأَةٌ مِنَ النِّسَاءِ بَیْنَمَا هِیَ تَبْکِی إِذْ ضَحِکَتْ، فَسَأَلْتُهَا فَقَالَتْ:
إِذاً إِنِّی لَبَذِرَةٌ، فَلَمَّا تُوُفِّیَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم سَأَلْتُهَا فَقَالَتْ:
إِنَّهُ أَخْبَرَنِی أَنَّهُ یَمُوتُ فَبَکَیْتُ ثُمَّ أَخْبَرَنِی أَنِّی أَوَّلُ أَهْلِهِ لُحُوقاً بِهِ فَضَحِکْتُ.
بیان: قَالَ الْجَزَرِیُّ: فِی حَدِیثِ فَاطِمَةَ عِنْدَ وَفَاةِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَتْ لِعَائِشَةَ: «إِنِّی إِذاً لَبَذِرَةٌ» البذر الّذی یفشی السرَّ وَ یظهر ما یسمعه.

در کتاب امالی شیخ طوسی (۸۶) با چند واسطه از عایشه نقل می کند که گفت:
من احدی را ندیدم که از لحاظ سخن گفتن از فاطمه بیشتر به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم شباهت داشته باشد هر گاه حضرت فاطمه به حضور پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم می‌آمد پیغمبر اکرم به وی مرحبا و خوش آمد می‌فرمود، دست‌های فاطمه را می‌بوسید و او را به جای خود می‌نشانید و هر گاه پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وارد بر حضرت زهرا سلام الله علیها می‌شدند حضرتش از جای برمی خاست و به پدر خویش مرحبا می گفت و دست‌های مبارکش را می‌بوسید.
در آن بیماری که پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به شهادت رسید حضرت فاطمه سلام الله علیها به حضور آن بزرگوار مشرّف شد، رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم سخنی در گوش فاطمه سلام الله علیها فرمود که حضرتش گریان شد. سپس پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مطلبی فرمود که حضرت فاطمه سلام الله علیها خندان گردید! من با خود گفتم:
برای فاطمه فضیلت و برتری قائل بودم و اکنون معلوم شد که وی هم نظیر زنان است، زیرا در حینی که گریان است می‌خندد! وقتی از او راجع به خنده‌اش جویا شدم، فرمود:
اکنون صلاح نیست که من جواب تو را بگویم.
هنگامی که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به شهادت رسید من از فاطمه راجع به آن خنده پرسش نمودم فرمود:
وقتی پدرم خبر فوت خود را به من داد گریان شدم، بعد از آن که به من خبر داد و فرمود:
تو اوّلین کسی هستی که از اهل بیتم به من ملحق می‌شوی خندان شدم.
جزری می گوید:
در حدیثی که فاطمه سلام الله علیها در هنگام شهادت پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به عایشه فرمود:
«إِنِّی إِذاً لَبَذِرَةٌ» (۸۷) «البذر» به معنی افشای سرّ و آنچه نشنیدنی است، می‌باشد. (یعنی حضرت زهرا سلام الله علیها به عایشه می‌فرماید:
اگر بگویم پدرم به من چه فرموده، پس من افشا کننده‌ی سرّ می‌باشم و این کار درست نیست).

[روایت شماره] (۲۳)

[تفسیر القمی] «إِنَّ الَّذِینَ یُؤْذُونَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَةِ وَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذاباً مُهِیناً» (۸۸) قَالَ:
نَزَلَتْ فِیمَنْ غَصَبَ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ حَقَّهُ وَ أَخَذَ حَقَّ فَاطِمَةَ وَ آذَاهَا وَ قَدْ قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:
مَنْ آذَاهَا فِی حَیَاتِی کَمَنْ آذَاهَا بَعْدَ مَوْتِی وَ مَنْ آذَاهَا بَعْدَ مَوْتِی کَمَنْ آذَاهَا فِی حَیَاتِی وَ مَنْ آذَاهَا فَقَدْ آذَانِی وَ مَنْ آذَانِی فَقَدْ آذَی اللَّهَ وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ «إِنَّ الَّذِینَ یُؤْذُونَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ» (۸۹) الْآیَةَ.
علی بن ابراهیم در تفسیرش (۹۰) ذیل این آیه‌ی مبارکه، که می‌فرماید:
«افرادی که خدا و رسول را اذیّت می‌کنند خدا آنان را در دنیا و آخرت لعنت کرده و عذاب بزرگی برای ایشان آماده نموده است».
می‌نگارد:
این آیه در شأن آن اشخاصی نازل شده که حقّ حضرت زهراء سلام الله علیها و حضرت علی علیهما السلام را غصب نمودند و فاطمه را اذیّت و آزار کردند، در صورتی که پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرموده:
هر کس زهرا را در زمان زنده بودن من اذیّت کند مثل این است که وی را بعد از موت من اذیّت کرده باشد و هر کسی او را بعد از رحلت من اذیّت کند مثل این است که وی را در زمان حیات من اذیّت نموده باشد. کسی که فاطمه را اذیّت نماید مثل این است که مرا اذیّت کرده باشد و هر کس مرا اذیّت کند خدا را اذیّت کرده است و منظور از معنی آیه‌ی پیشین همین است.

[روایت شماره] (۲۴)

[الخصال] فِیمَا أَوْصَی بِهِ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِلَی عَلِیٍّ علیه السلام یَا عَلِیُّ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ أَشْرَفَ عَلَی الدُّنْیا فَاخْتَارَنِی مِنْهَا عَلَی رِجَالِ الْعَالَمِینَ، ثُمَّ اطَّلَعَ الثَّانِیَةَ فَاخْتَارَکَ عَلَی رِجَالِ الْعَالَمِینَ بَعْدِی، ثُمَّ اطَّلَعَ الثَّالِثَةَ فَاخْتَارَ الْأَئِمَّةَ مِنْ وُلْدِکَ عَلَی رِجَالِ الْعَالَمِینَ بَعْدَکَ ثُمَّ اطَّلَعَ الرَّابِعَةَ فَاخْتَارَ فَاطِمَةَ عَلَی نِسَاءِ الْعَالَمِینَ.
شیخ صدوق در کتاب خصال (۹۱) می‌نگارد:
از جمله وصایایی که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام نمود این بود که فرمود:
یا علی! خدا توجّهی به دنیا کرد و مرا بر مردان آن برگزید. نیز توجّه دیگری نمود و تو را بعد از من بر مردان آن برگزید. برای سوّمین بار متوجّه عالَم شد و امامانی را که از فرزندان تو هستند برای بعد از تو برگزید، مرتبه‌ی چهارم توجّهی کرد و فاطمه را از میان زنان عالم برگزید.

[روایت شماره] (۲۵)

[معانی الأخبار] الْهَمَدَانِیُّ، عَنْ عَلِیٍّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ، عَنِ الْمُفَضَّلِ قَالَ:
قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام :
أَخْبِرْنِی عَنْ قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی فَاطِمَةَ أَنَّهَا سَیِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ أَهِیَ سَیِّدَةُ نِسَاءِ عَالَمِهَا؟
فَقَالَ:
ذَاکَ لِمَرْیَمَ کَانَتْ سَیِّدَةَ نِسَاءِ عَالَمِهَا وَ فَاطِمَةُ سَیِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ.
شیخ صدوق در کتاب معانی الاخبار (۹۲) با چند واسطه از مفضّل روایت می‌کند که گفت:
به امام جعفر صادق علیه السلام گفتم:

مرا از قول پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم که فرموده:

فاطمه بزرگ زنان عالم است آگاه کن، آیا وی فقط بزرگ زنان زمانه‌ی خود بود؟

فرمود:

این مقام از حضرت مریم که بزرگ زنان زمانه خود بود. ولی حضرت زهراء بزرگ زنان اوّلین و آخرین مردم است.

[روایت شماره] (۲۶)

[معانی الأخبار] الْقَطَّانُ، عَنْ أَحْمَدَ الْهَمْدَانِیِّ (۹۳)، عَنِ الْمُنْذِرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سُلَیْمَانَ، عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ مِهْرَانَ، عَنْ عَبَایَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنَّهُ قَالَ:

إِنَّ فَاطِمَةَ شِجْنَةٌ (۹۴) مِنِّی یُؤْذِینِی مَا آذَاهَا وَ یَسُرُّنِی مَا سَرَّهَا وَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی لَیَغْضَبُ لِغَضَبِ فَاطِمَةَ وَ یَرْضَی لِرِضَاهَا.

نیز در همان کتاب (۹۵) با چند واسطه از ابن عبّاس از پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

فاطمه پاره‌ی تن من است، مرا اذیّت می‌کند آن کس که وی را اذیّت نماید، مرا خشنود می‌نماید آن کس که او را خشنود می‌کند، خدا برای غضب زهرا غضب می‌کند و برای خشنودی او خشنود می‌شود.

[روایت شماره] (۲۷)

[معانی الأخبار] مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ الزَّنْجَانِیُّ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ عَبْدِ الْعَزِیزِ قَالَ:

سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ سَلام یَقُولُ فِی مَعْنَی قَوْلِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

الرَّحِمُ شِجْنَةٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ یَعْنِی [أَنَّهُ] قَرَابَةٌ مُشْتَبِکَةٌ کَاشْتِبَاکِ الْعُرُوقِ وَ قَوْلُ الْقَائِلِ الْحَدِیثُ ذُو شُجُونٍ إِنَّمَا هُوَ تُمْسِکُ بَعْضُهُ بِبَعْضٍ وَ قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ یُقَالُ: شَجَرٌ مُشَجَّنٌ إِذَا الْتَفَّ بَعْضُهُ بِبَعْضٍ وَ یُقَالُ شِجْنَةٌ وَ شَجْنَةٌ وَ الشِّجْنَةُ کَالْغُصْنِ یَکُونُ مِنَ الشَّجَرَةِ.

در کتاب معانی الاخبار (۹۶) آمده است: محمّد بن هارون زنجانی از علیّ بن عبدالعزیز روایت کرد که گفت:

از قاسم بن سلام شنیدم که در معنای فرمایش پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم که می‌فرمود:

رحم، رگ و ریشه‌ایست از خداوند عزّوجلّ. منظور این است که خویشاوندی مانند رگهای بدن که در همدیگر پیچیده شده رگ و ریشه‌ی خویشاوندان نیز چنین به همدیگر متّصل و پیچیده شده‌اند.

و قول کسانی که بعضی از احادیث را «ذو شجون» می‌گویند به این علّت است که بعضی از کلمات آن حدیث به بعضی دیگر مستمسک می‌شود. (یعنی مثلاً فهمیدن آخر حدیث مشروط به اوّل و وسط آن است.)

و بعضی از اهل علم می‌گویند:

درخت مشجّن به درختی گویند که شاخه‌های آن در هم پیچیده شده و گفته شده کلمات: «شِجْنَةٌ» و «شَجْنَةٌ» و «الشِّجْنَةُ» همگی مانند شاخه‌ایست از یک درخت.

[روایت شماره] (۲۸)

[صحیفة الرّضا علیه السلام] عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ علیه السلام قَالَ:

حَدَّثَتْنِی أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَیْسٍ قَالَتْ:

کُنْتُ عِنْدَ فَاطِمَةَ جَدَّتِکَ إِذْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ فِی عُنُقِهَا قِلادَةٌ مِنْ ذَهَبٍ کَانَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام اشْتَرَاهَا لَهُ مِنْ فَیْءٍ لَهُ فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

لا یَغُرَّنَّکَ النَّاسُ أَنْ یَقُولُوا بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَ عَلَیْکَ لِبَاسُ الْجَبَابِرَةِ فَقَطَعْتَهَا وَ بَاعَتْهَا وَ اشْتَرَتْ بِهَا رَقَبَةً فَأَعْتَقَتْهَا فَسُرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِذَلِکَ.

طبری در کتاب صحیفه الرّضا (۹۷) علیه السلام از حضرت امام زین العابدین علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

اسماء بنت عُمَیْس برای من گفت:

من نزد جدّه‌ات فاطمه زهراء سلام الله علیها بودم که پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نزد فاطمه آمد، یک گردنبند طلا در گردن حضرت زهراء سلام الله علیها بود که علی بن ابیطالب علیه السلام آن را از سهم غنیمت خود خریده بود. پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

مردم تو را مغرور نکنند به اینکه بگویند:

تو دختر محمّد هستی و تو زر و زیور ستمکاران را استعمال کرده باشی!! حضرت فاطمه سلام الله علیها پس از این گفتگو آن گردنبند را باز کرد و فروخت، پول آن را داد و یک غلام خرید و آزاد کرد و رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از این عمل مسرور گردید.

[روایت شماره] (۲۹)

[الخرائج و الجرائح] رُوِیَ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَیْنِ قَالَ:

کُنْتُ عِنْدَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم جَالِساً إِذْ أَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها وَ قَدْ تَغَیَّرَ وَجْهُهَا مِنَ الْجُوعِ، فَقَالَ لَهَا: ادْنِی، فَدَنَتْ مِنْهُ، فَرَفَعَ یَدَهُ حَتَّی وَضَعَهَا عَلَی صَدْرِهَا فِی مَوْضِعِ الْقِلادَةِ وَ هِیَ صَغِیرَةٌ ثُمَّ قَالَ:

اللَّهُمَّ مُشْبِعَ الْجَاعَةِ وَ رَافِعَ الْوَضَعَةِ، لا تُجِعْ فَاطِمَةَ،

قَالَ:

فَرَأَیْتُ الدَّمَ عَلَی وَجْهِهَا کَمَا کَانَتِ الصُّفْرَةُ فَقَالَتْ:

مَا جُعْتُ بَعْدَ ذَلِکَ.

راوندی در کتاب خرائج (۹۸) از عمران بن حُصَین نقل می‌کند که گفت:

من در حضور پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نشسته بودم که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها وارد شد. رنگ صورتش از شدّت گرسنگی تغییر کرده بود. پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به فاطمه سلام الله علیها فرمود:

نزدیک من بیا. فاطمه نزدیک آن حضرت رفت، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دست مبارک خود را بلند کرد و روی سینه فاطمه در جای گردنبند او نهاد در حالی که حضرتش در زمان کودکی بوده است، آنگاه دعا کرد و فرمود:

ای خدایی که گرسنگان را سیر می‌کنی و افراد متواضع را رفعت می‌دهی، فاطمه را گرسنه مگذار.

راوی می‌گوید:

دیدم گویا در عوض آن رنگ زرد، خون در صورت فاطمه جریان پیدا کرد و سرخ شد، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

من بعد از آن گرسنه نشدم.

توجّه توجّه!!! این روایت در صورتی قابل قبول است که می‌گوید:

حضرت فاطمه سلام الله علیها در آن موقع در سنّ کودکی بوده‌ست.

[روایت شماره] (۳۰)

[الخرائج و الجرائح] رُوِیَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ قَالَ:

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَقَامَ أَیَّاماً وَ لَمْ یَطْعَمْ طَعَاماً حَتَّی شَقَّ ذَلِکَ عَلَیْهِ، فَطَافَ فِی دِیَارِ أَزْوَاجِهِ فَلَمْ یُصِبْ عِنْدَ إِحْدَاهُنَّ شَیْئاً فَأَتَی فَاطِمَةَ فَقَالَ:

یَا بُنَیَّةُ هَلْ عِنْدَکِ شَیْءٌ آکُلُهُ، فَإِنِّی جَائِعٌ؟

قَالَتْ:

لا وَاللَّهِ بِنَفْسِی وَ أَخِی فَلَمَّا خَرَجَ عَنْهَا بَعَثَتْ جَارِیَةٌ لَهَا رَغِیفَیْنِ وَ بَضْعَةَ لَحْمٍ فَأَخَذَتْهُ وَ وَضَعَتْهُ تَحْتَ جَفْنَةٍ وَ غَطَّتْ عَلَیْهَا وَ قَالَتْ:

وَاللَّهِ لاوثِرَنَّ بِهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلَی نَفْسِی وَ غَیْرِی وَ کَانُوا مُحْتَاجِینَ إِلَی شَبْعَةِ طَعَامٍ، فَبَعَثَتْ حَسَناً أَوْ حُسَیْناً إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَرَجَعَ إِلَیْهَا فَقَالَتْ:

قَدْ أَتَانَا اللَّهُ بِشَیْءٍ فَخَبَأْتُهُ لَکَ فَقَالَ:

هَلُمِّی عَلَیَّ یَا بُنَیَّةُ، فَکَشَفَتِ الْجَفْنَةَ فَإِذَا هِیَ مَمْلُوءَةٌ خُبْزاً وَ لَحْماً فَلَمَّا نَظَرَتْ إِلَیْهِ: بُهِتَتْ وَ عَرَفَتْ أَنَّهُ مِنْ عِنْدِاللَّهِ، فَحَمِدَتِ اللَّهَ وَ صَلَّتْ عَلَی نَبِیِّهِ أَبِیهَا وَ قَدَّمَتْهُ إِلَیْهِ فَلَمَّا رَآهُ حَمِدَ اللَّهَ وَ قَالَ:

مِنْ أَیْنَ لَکِ هَذَا؟ قالَتْ: «هُوَ مِنْ عِنْدِاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ یَرْزُقُ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ» (۹۹).

فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِلَی عَلِیٍّ فَدَعَاهُ وَ أَحْضَرَهُ وَ أَکَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ عَلِیٌّ وَ فَاطِمَةُ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ: وَ جَمِیعُ أَزْوَاجِ النَّبِیِّ حَتَّی شَبِعُوا،

قَالَتْ فَاطِمَةُ: وَ بَقِیَتِ الْجَفْنَةُ کَمَا هِیَ فَأَوْسَعْتُ مِنْهَا عَلَی جَمِیعِ جِیرَانِی جَعَلَ اللَّهُ فِیهَا بَرَکَةً وَ خَیْراً کَثِیراً.

نیز در همان کتاب (۱۰۰) از جابر بن عبدالله روایت می‌کند که گفت:

چند روزی بود که پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم غذا نخورده بود و بدین جهت دچار مشقّت شده بود، در خانه هر یک از زنان خود رفت ولی غذایی نزد هیچ کدام نیافت.

سپس نزد فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها آمد و فرمود:

ای دختر من! آیا غذایی نزد تو هست که من بخورم، زیرا من خیلی گرسنه‌ام؟ فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها عرض کرد:

نه به خدا قسم، جان من و برادرم (۱۰۱) به فدایت! موقعی که پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از نزد فاطمه سلام الله علیها خارج شد یکی از کنیزان حضرت فاطمه دو گرده‌ی نان با مقداری گوشت به حضور آن بانو فرستاد، فاطمه آنها را گرفت و در زیر کاسه قرار داد، آنگاه فرمود:

به خدا قسم که من پدرم را بر خودم و دیگران برای خوردن این غذا مقدّم می‌دارم، در صورتی که به یک خوراک غذا محتاج بودند، زهرای اطهر سلام الله علیها حسن یا حسین علیهما السلام را به سراغ پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرستاد و آن بزرگوار برگشت، فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به آن حضرت عرض کرد:

خدا مقداری غذا برای ما فرستاد و من آن را برای شما گذاشته‌ام، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

آن را بیاور! وقتی فاطمه کاسه را برداشت دید مملو از نان و گوشت است، موقعی که کاملاً دقّت نمود، دریافت که این غذا از طرف خدای سبحان فرستاده شده! ! لذا حمد خدای را به جای آورد و به پدر بزرگوار خود صلوات و درود فرستاد.

هنگامی که چشم پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به آن غذا افتاد حمد خدای را به جای آورد و به حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

این غذا را از کجا آورده‌ای؟! عرض کرد:

از طرف خدا عطا شده، خدا هر کسی را بخواهد بدون حساب رزق و روزی می‌دهد.

پس از این جریان رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به دنبال حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام فرستاد تا حاضر شد، سپس پیغمبر اکرم، امیرالمؤمنین، فاطمه، حسن، حسین: و عموم زنان پیامبر خدا از آن غذا خوردند تا سیر شدند!

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

آن کاسه باز هم همچنان مملو از غذا مانده بود، من غذای آن روز را به جمیع همسایگانم توزیع کردم، خدای توانا خیر و برکت فراوانی به آن غذا عطا کرده بود.

[روایت شماره] (۳۱)

[الخرائج و الجرائح] رُوِیَ أَنَّ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

إِنَّ خَدِیجَةَ لَمَّا تُوُفِّیَتْ جَعَلَتْ فَاطِمَةُ تَلُوذُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ تَدُورُ حَوْلَهُ وَ تَسْأَلُهُ یَا رَسُولَ اللَّهِ أَیْنَ أُمِّی فَجَعَلَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لا یُجِیبُهَا، فَجَعَلَتْ تَدُورُ عَلَی مَنْ تَسْأَلُهُ وَ رَسُولُ اللَّهِ لا یَدْرِی مَا یَقُولُ، فَنَزَلَ جَبْرَئِیلُ فَقَالَ:

إِنَّ رَبَّکَ یَأْمُرُکَ أَنْ تَقْرَأَ عَلَی فَاطِمَةَ السَّلامَ وَ تَقُولَ لَهَا: إِنَّ أُمَّکِ فِی بَیْتٍ مِنْ قَصَبٍ، کِعَابُهُ مِنْ ذَهَبٍ وَ عُمُدُهُ مِنْ یَاقُوتٍ أَحْمَرَ، بَیْنَ آسِیَةَ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ وَ مَرْیَمَ بِنْتِ عِمْرَانَ، فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلامُ وَ مِنْهُ السَّلامُ وَ إِلَیْهِ السَّلامُ.

إیضاح: قال الجوهریُّ کعوب الرمح النواشر فی أطراف الأنابیب.

نیز در همان کتاب (۱۰۲) از امام جعفر صادق علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

هنگامی که خدیجه‌ی کبری سلام الله علیها از دنیا رحلت نمود فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پناهنده می‌شد و در اطراف آن حضرت می‌گردید و می‌فرمود:

یا رسول الله! مادرم کجاست؟

ولی پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم جواب وی را نمی‌داد، فاطمه می‌گردید که شاید از دیگری پرسش نماید، پیغمبر خدا متفکّر بود که جواب وی را چه بگوید! ! جبرئیل نازل شد و به پیامبر خدا گفت:

پروردگارت می‌فرماید:

به فاطمه‌ی اطهر سلام برسان و بگو: مادرت در بهشت در یک خانه‌ایست از نی، که بر طلا نصب شده و ستون‌های آن از یاقوت سرخ است، مادرِ تو بین آسیه زن فرعون و مریم دختر عمران جای دارد، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

خدا سلام است، سلامتی از او و به سوی او می‌باشد.

جوهری گوید:

«کعوب» به نِی‌هایی گویند که اطراف رودخانه‌ها می‌روید.

[روایت شماره] (۳۲)

[الخرائج و الجرائح] رُوِیَ أَنَّ أُمَّ أَیْمَنَ لَمَّا تُوُفِّیَتْ فَاطِمَةُ، حَلَفَتْ أَنْ لا تَکُونَ بِالْمَدِینَةِ إِذْ لا تُطِیقُ أَنْ تَنْظُرَ إِلَی مَوَاضِعَ کَانَتْ بِهَا، فَخَرَجَتْ إِلَی مَکَّةَ، فَلَمَّا کَانَتْ فِی بَعْضِ الطَّرِیقِ عَطِشَتْ عَطَشاً شَدِیداً فَرَفَعَتْ یَدَیْهَا قَالَتْ:

یَا رَبِّ أَنَا خَادِمَةُ فَاطِمَةَ تَقْتُلُنِی عَطَشاً فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَیْهَا دَلْواً مِنَ السَّمَاءِ فَشَرِبَتْ فَلَمْ تَحْتَجْ إِلَی الطَّعَامِ وَ الشَّرَابِ سَبْعَ سِنِینَ وَ کَانَ النَّاسُ یَبْعَثُونَهَا فِی الْیَوْمِ الشَّدِیدِ الْحَرِّ فَمَا یُصِیبُهَا عَطَشٌ. (۱۰۳)

نیز در کتاب خرائج (۱۰۴) نقل می‌کند که وقتی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به شهادت رسید اُمّ ایمن قسم خورد که در مدینه نماند، زیرا طاقت نداشت که آن مواضعی که فاطمه سلام الله علیها را در آنجا دیده بود بنگرد.

لـذا از مـدینه به سوی مکّه خارج شـد، موقعی که در بین راه رسـید شدیداً تشـنه شد، دست‌های خود را به طرف آسـمان بلند کرد و گفت:

پروردگـارا! من خادمه‌ی فاطمه‌ی زهراء سـلام الله علیها می‌باشم، آیا مرا به وسـیله‌ی تشـنگی خواهی کشت، خـدای رؤوف دلوی از آسمان برای او نازل کرد. وی از آن دلو آب آشامید و تا هفت سال محتاج به غذا و آب نشد. مردم او را در روز بسیار گرم به دنبال کاری می‌فرستادند ولی تشنه نمی‌شد.

[روایت شماره] (۳۳)

[الخرائج و الجرائح] رُوِیَ أَنَّ سَلْمَانَ قَالَ:

کَانَتْ فَاطِمَـةُ سـلام الله علیها جَالِسَـةً قُدَّامَهَا رَحًی تَطْحَنُ بِهَا الشَّعِیرَ وَ عَلَی عَمُودِ الرَّحَی دَمٌ سَائِلٌ وَ الْحُسَـیْنُ فِی نَاحِیَةِ الدَّارِ یَتَضَوَّرُ مِنَ الْجُوعِ، فَقُلْتُ: یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ دَبِرَتْ کَفَّاکِ وَ هَـذِهِ فِضَّةُ، فَقَالَتْ أَوْصَانِی رَسُولُ اللَّهِ صَـلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَـلَّم أَنْ تَکُونَ الْخِدْمَةُ لَهَا یَوْماً، فَکَانَ أَمْسِ یَوْمَ خِدْمَتِهَا قَالَ سَلْمَانُ: قُلْتُ: إِنِّی مَوْلَی عَتَاقِهِ إِمَّا أَنَا أَطْحَنُ الشَّعِیرَ أَوْ أُسَکِّتُ الْحُسَیْنَ لَکِ؟

فَقَالَتْ:

أَنَا بِتَسْـکِینِهِ أَرْفَقُ وَ أَنْتَ تَطْحَنُ الشَّعِیرَ، فَطَحَنْتُ شَیْئاً مِنَ الشَّعِیرِ فَإِذَا أَنَا بِالْإِقَامَةِ، فَمَضَیْتُ وَ صَلَّیْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَلَمَّا فَرَغْتُ قُلْتُ لِعَلِیٍّ مَا رَأَیْتُ فَبَکَی وَ خَرَجَ ثُمَّ عَادَ فَتَبَسَّمَ فَسَأَلَهُ عَنْ ذَلِکَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

دَخَلْتُ عَلَی فَاطِمَةَ وَ هِیَ مُسْتَلْقِیَةٌ لِقَفَاهَا وَ الْحُسَیْنُ نَائِمٌ عَلَی صَدْرِهَا وَ قُدَّامَهَا رَحًی تَدُورُ مِنْ غَیْرِ یَدٍ، فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ قَالَ:

یَا عَلِیُّ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ لِلَّهِ مَلائِکَةً سَیَّارَةً فِی الْأَرْضِ یَخْدُمُونَ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ إِلَی أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ.

نیز در همان کتاب (۱۰۵) از سلمان نقل می‌کند که گفت:

فاطمه‌ی اطهر سـلام الله علیها نشسـته بود و با آسـیابی که در مقابلش بود جو آسیاب می‌کرد. دسته‌ی آسیاب خون آلوده بود، حسین علیه السلام در یک گوشه‌ی اتاق از گرسنگی بی‌قراری می‌کرد، من به حضرت فاطمه سلام الله علیها گفتم:

ای دختر پیامبر خدا! دست‌های تو به وسیله‌ی آسیاب کردن مجروح شده، در صورتی که فضّه‌ی خادمه حاضر است!

فرمود:

پدرم پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرموده:

کار منزل یک روز به عهده‌ی فضّه و یک روز به عهده‌ی من باشد، نوبت فضّه دیروز بوده‌ست.

سلمان گفت:

من بنده‌ی آزاد شده‌ی شما هستم، اجازه بدهید که آسیاب نمایم، یا اینکه حسین را ساکت کنم، فرمود:

من حسـین را بهتر آرام می‌کنم، تو بیا، جو را آسـیاب کن. موقعی که من قسـمتی از جو را آسیاب کردم اذان و اقامه برای نماز گفته شد. من رفتم و نمازم را با پیامبر صَـلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَـلَّم به جای آوردم و پس از فراغت از نماز، جریان حضرت فاطمه سلام الله علیهـا را برای امیرالمؤمنین علیه السـلام شـرح دادم، حضـرت علی علیه السـلام پس از اینکه گریه کرد خـارج شـد، سـپس در حـالی برگشت که خندان بود! پیغمبر اکرم صَـلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَـلَّم سـبب خنده‌ی ایشان را جویا شدند. امیرالمؤمنین علیه السلام عرض کرد:

من نزد فاطمه‌ی اطهر سـلام الله علیها رفتم، وی را دیدم که به قفا خوابیده و حسـین روی سینه‌اش خواب رفته و آسیابی که در مقابل فاطمه بود خود به خود کار می‌کرد! ! پیامبر اکرم پس از اینکه لبخندی زد فرمود:

یا علی! آیا تو نمی‌دانی خدا، ملائکه‌ی بسیاری در زمین دارد که تا قیام قیامت برای آل محمّد خدمت می‌کنند؟

[روایت شماره] (۳۴)

[الخرائج و الجرائح] رُوِیَ أَنَّ أَبَاذَرٍّ قَالَ:

بَعَثَنِی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَدْعُو عَلِیّاً فَأَتَیْتُ بَیْتَهُ فَنَادَیْتُهُ فَلَمْ یُجِبْنِی أَحَدٌ وَ الرَّحَی تَطْحَنُ وَ لَیْسَ مَعَهَا أَحَدٌ، فَنَادَیْتُهُ فَخَرَجَ وَ أَصْغَی إِلَیْهِ رَسُولُ اللَّهِ، فَقَالَ لَهُ شَیْئاً لَمْ أَفْهَمْهُ، فَقُلْتُ: عَجَباً مِنْ رَحًی فِی بَیْتِ عَلِیٍّ تَدُورُ وَ لَیْسَ مَعَهَا أَحَدٌ،

قَالَ:

إِنَّ ابْنَتِی فَاطِمَةَ مَلاَ اللَّهُ قَلْبَهَا وَ جَوَارِحَهَا إِیمَاناً وَ یَقِیناً وَ إِنَّ اللَّهَ عَلِمَ ضَعْفَهَا فَأَعَانَهَا عَلَی دَهْرِهَا وَ کَفَاهَا أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ لِلَّهِ مَلائِکَةً مُوَکَّلِینَ بِمَعُونَةِ آلِ مُحَمَّدٍ

نیز در همان کتاب (۱۰۶) از ابوذر نقل می‌کند که گفت:

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مرا فرستاد که امیرالمؤمنین علی علیه السلام را به حضور آن حضرت بیاورم. من وارد خانه‌ی حضرت علی علیه السلام شدم و آن بزرگوار را صدا زدم، ولی کسی جوابم را نگفت، آسیاب مشغول کار بود در صورتی که کسی نزد آن نبود! ! من حضرت علی علیه السلام را برای دوّم صدا زدم و ایشان خارج شد و به حضور پیغمبر شرفیاب شد، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم سخنی در گوش حضرت علی علیه السلام فرمود که من آن را نفهمیدم، گفتم:

تعجّب دارم از این آسیابی که در خانه‌ی علی علیه السلام خود به خود کار می‌کند. پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

خدا قلب و جوارح دخترم فاطمه سلام الله علیها را از ایمان و یقین پُر کرده، چون ضعف و ناتوانی جسمی فاطمه را می‌داند لذا او را یاری کرده‌ست. آیا تو می‌دانی که خدا ملائکه ای دارد که موکّل یاری کردن آل محمّد می‌باشند؟

[روایت شماره] (۳۵)

[الخرائج و الجرائح] رُوِیَ أَنَّ عَلِیّاً علیه السلام أَصْبَحَ یَوْماً فَقَالَ لِفَاطِمَةَ: عِنْدَکِ شَیْءٌ تُغَذِّینِیهِ قَالَتْ:

لاَ فَخَرَجَ وَ اسْتَقْرَضَ دِینَاراً لِیَبْتَاعَ مَا یُصْلِحُهُمْ فَإِذَا الْمِقْدَادُ فِی جَهْدٍ وَ عِیَالُهُ جِیَاعٌ فَأَعْطَاهُ الدِّینَارَ وَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ وَ صَلَّی الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم ثُمَّ أَخَذَ النَّبِیُّ بِیَدِ عَلِیٍّ وَ انْطَلَقَا إِلَی فَاطِمَةَ وَ هِیَ فِی مُصَلاهَا وَ خَلْفَهَا جَفْنَةٌ تَفُورُ.

فَلَمَّا سَمِعَتْ کَلامَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خَرَجَتْ فَسَلَّمَتْ عَلَیْهِ وَ کَانَتْ أَعَزَّ النَّاسِ عَلَیْهِ، فَرَدَّ السَّلامَ وَ مَسَحَ بِیَدِهِ عَلَی رَأْسِهَا ثُمَّ قَالَ:

عَشِّینَا غَفَرَاللَّهُ لَکِ وَ قَدْ فَعَلَ فَأَخَذَتِ الْجَفْنَةَ فَوَضَعَتْهَا بَیْنَ یَدَیْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَ:

یَا فَاطِمَةُ أَنَّی لَکِ هَذَا الطَّعَامُ الَّذِی لَمْ أَنْظُرْ إِلَی مِثْلِ لَوْنِهِ قَطُّ وَ لَمْ أَشَمَّ مِثْلَ رَائِحَتِهِ قَطُّ وَ لَمْ آکُلْ أَطْیَبَ مِنْهُ؟ وَ وَضَعَ کَفَّهُ بَیْنَ کَتِفَیَّ وَ قَالَ:

هَذَا بَدَلٌ عَنْ دِینَارِکَ «إِنَّ اللَّهَ یَرْزُقُ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ» (۱۰۷).

أَقُولُ: قَالَ الزَّمَخْشَرِیُّ فِی الْکَشَّافِ عِنْدَ ذِکْرِ قِصَّةِ زَکَرِیَّا وَ مَرْیَمَ: وَ عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَنَّهُ جَاعَ فِی زَمَنِ قَحْطٍ فَأَهْدَتْ لَهُ فَاطِمَةُ رَغِیفَیْنِ وَ بَضْعَةَ لَحْمٍ آثَرَتْهُ بِهَا فَرَجَعَ بِهَا إِلَیْهَا فَقَالَ:

هَلُمِّی یَا بُنَیَّةُ وَ کَشَفَتْ عَنِ الطَّبَقِ فَإِذَا هُوَ مَمْلُوءٌ خُبْزاً وَ لَحْماً فَبُهِتَتْ وَ عَلِمَتْ أَنَّهَا نَزَلَتْ مِنَ اللَّهِ فَقَالَ لَهَا: «أَنَّی لَکِ هذا قالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ یَرْزُقُ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ» (۱۰۸) فَقَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی جَعَلَکِ شَبِیهَةَ سَیِّدَةِ نِسَاءِ بَنِی إِسْرَائِیلَ ثُمَّ جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ وَ الْحَسَنَ وَ

الْحُسَيْنَ: وَ جَمِيعَ أَهْلِ بَيْتِهِ حَتَّى شَبِعُوا وَ بَقِيَ الطَّعَامُ كَمَا هُوَ وَ أَوْسَعَتْ فَاطِمَةُ عَلَى جِيرَانِهَا.

نیز در کتاب نامبرده (۱۰۹) می‌نویسد:

یک روز صبح حضرت علی بن ابیطالب به فاطمه‌ی اطهر علیهما السلام فرمود:

آیا صبحانه‌ای داری که من بخورم، فرمود:

نه. امیرالمؤمنین علی علیه السلام خارج شد و دیناری قرض کرد تا به مصرف برساند ناگاه با مقداد مواجه شد که اهل و عیالش گرسنه بودند.

حضرت علی علیه السلام آن دینار را به مقداد داد و خود وارد مسجد شد و نماز ظهر و عصر را با پیغمبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به جای آورد. سپس پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دست علی علیه السلام را گرفت و با یکدیگر متوجّه [منزل] فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها شدند، فاطمه سلام الله علیها بر سر سجّاده‌ی عبادت بود و کاسه‌ای پشت سر آن حضرت بود که بخار از آن برمی خاست.

هنگامی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها که نزد آن حضرت عزیزترین مردم بود صدای پیامبر را شنید از اطاق خارج شد و به آن حضرت سلام کرد. رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم جواب سلام فاطمه را داده و دست مبارک خود را بر سر آن بانوی معظّمه کشیدند و به وی فرمودند:

خدا تو را بیامرزد، شام برای ما بیاور، فاطمه‌ی اطهر کاسه‌ی غذا را آورد و در حضور پیغمبر اکرم نهاد، رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

ای فاطمه! این غذا از کجا نصیب تو شده! ! من هرگز نظیر آن را ندیده‌ام، نظیر بوی آن را نبوئیده‌ام، نظیر آن را نخورده‌ام، آنگاه دست مبارک خود را در میان دو کتف حضرت علی علیه السلام گذاشته و فرمود:

این غذا در عوض آن دیناریست که در راه خدا دادی، خدا هر کسی را که بخواهد رزق و روزی بدون حساب عطا می‌کند.

مؤلّف گوید:

زمخشری در تفسیر کشّاف، ضمن داستان حضرت زکریّا و مریم می‌نویسد:

در زمانی که قحطی رُخ داده بود فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها پدرش پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم را بر خویشتن مقدّم داشت و دو گِرده‌ی نان و یک تکّه گوشت برای پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرستاد. پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آن نان و گوشت را نزد فاطمه آورد و به وی فرمود:

ای دختر من! بیا این غذا را بگیر. وقتی حضرت فاطمه سلام الله علیها آن غذا را گرفت و روپوش را از روی آن برداشت دید آن ظرف پر از نان و گوشت است، فاطمه مبهوت و متعجّب شد! ! آنگاه دریافت که آن غذا از طرف خدای رؤوف عطا شده. پیغمبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

این غذا را از کجا آورده‌ای؟

عرض کرد:

از طرف خدای توانا عطا شده، خدا که هر که را بخواهد بدون حساب رزق و روزی می‌دهد، رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

حمد مختصّ آن خداییست که تو را شبیه به بانوی بزرگ بنی اسرائیل یعنی حضرت مریم قرار داده. سپس پیغمبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم علی بن ابیطالب، حسن، حسین: و جمیع اهل بیت خود را جمع کرد. همه به قدری از آن غذا خوردند که سیر شدند ولی غذا همچنان باقی مانده بود، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آن غذا را به همسایگانش تقسیم کرد.

[روایت شماره] (۳۶)

[المناقب لابن شهرآشوب] [الخرائج و الجرائح] رُوِیَ أَنَّ عَلِیّاً اسْتَقْرَضَ مِنْ یَهُودِیٍّ شَعِیراً فَاسْتَرْهَنَهُ شَیْئاً فَدَفَعَ إِلَیْهِ مُلاءَةَ فَاطِمَةَ رَهْناً وَ کَانَتْ مِنَ الصُّوفِ فَأَدْخَلَهَا الْیَهُودِیُّ إِلَی دَارٍ وَ وَضَعَهَا فِی بَیْتٍ فَلَمَّا کَانَتِ اللَّیْلَةُ دَخَلَتْ زَوْجَتُهُ الْبَیْتَ الَّذِی فِیهِ الْمُلاءَةُ بِشُغُلٍ فَرَأَتْ نُوراً سَاطِعاً فِی الْبَیْتِ أَضَاءَ بِهِ کُلُّهُ فَانْصَرَفَتْ إِلَی زَوْجِهَا فَأَخْبَرَتْهُ بِأَنَّهَا رَأَتْ فِی ذَلِکَ الْبَیْتِ ضَوْءاً عَظِیماً فَتَعَجَّبَ الْیَهُودِیُّ زَوْجُهَا وَ قَدْ نَسِیَ أَنَّ فِی بَیْتِهِ مُلاءَةَ فَاطِمَةَ، فَنَهَضَ مُسْرِعاً وَ دَخَلَ الْبَیْتَ فَإِذَا ضِیَاءُ الْمُلاءَةِ یَنْشُرُ شُعَاعُهَا کَأَنَّهُ یَشْتَعِلُ مِنْ بَدْرٍ مُنِیرٍ یَلْمَعُ مِنْ قَرِیبٍ، فَتَعَجَّبَ مِنْ ذَلِکَ فَأَنْعَمَ النَّظَرَ فِی مَوْضِعِ الْمُلاءَةِ فَعَلِمَ أَنَّ ذَلِکَ النُّورَ مِنْ مُلاءَةِ فَاطِمَةَ، فَخَرَجَ الْیَهُودِیُّ یَعْدُو إِلَی أَقْرِبَائِهِ وَ زَوْجَتُهُ تَعْدُو إِلَی أَقْرِبَائِهَا فَاجْتَمَعَ ثَمَانُونَ مِنَ الْیَهُودِ فَرَأَوْا ذَلِکَ فَأَسْلَمُوا کُلُّهُمْ.

بیان: الملاءة بالضم و المد الإزار و الرَّیطة. (۱۱۰)

در کتاب خرائج و جرائح (۱۱۱) و ابن شهر آشوب در کتاب مناقب می‌نگارند:

روایت شده که امیرالمؤمنین علی علیه السلام مقداری جو از شخص یهودی قرض کرد، یهودی گفت:

باید چیزی را نزد من به عنوان رهن بگذاری، حضرت علی علیه السلام چادر فاطمه‌ی زهراء را که از پشم بافته شده بود نزد او نهاد، یهودی آن چادر را به خانه برد و در میان اطاق نهاد. وقتی که شب شد و زن یهودی به منظور کاری داخل آن اطاق شد نوری را دید که همه‌ی اطاق به وسیله‌ی آن روشن شده! ! فوراً نزد شوهر خویش آمد و او را از آن نوری که دیده بود آگاه نمود. آن مرد یهودی که چادر حضرت زهراء را فراموش نموده بود فوق العاده تعجب کرد! وقتی وی به سرعت برخاست و داخل اطاق شد ناگاه با این منظره مواجه گردید که نور آن چادر، باعث روشنایی اطاق شده است و گویا آن چادر، مانند ماه شب چهاردهمی باشد که از نزدیک می‌درخشد. یهودی که دچار شگفت عجیبی شده بود وقتی کاملاً در موضع نور توجّه نمود دید، نورها همه از آن چادر است، یهودی از اطاق خارج و به سرعت متوجّه قوم و خویشان گردید، زن وی نیز به سوی فامیل‌های خود شتافت. تعداد هشتاد نفر از یهود آمدند و با این منظره مواجه شده، همگی اسلام اختیار کردند.

بیان: «مُلاءة» را اگر به ضمّه‌ی میم بخوانیم به معنی پارچه‌ایست که روی ران‌ها را می‌پوشاند.

[روایت شماره] (۳۷)

[الخرائج و الجرائح] رُوِیَ أَنَّ الْیَهُودَ کَانَ لَهُمْ عُرْسٌ فَجَاءُوا إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ وَ قَالُوا: لَنَا حَقُّ الْجِوَارِ فَنَسْأَلُکَ أَنْ تَبْعَثَ فَاطِمَةَ بِنْتَکَ إِلَی دَارِنَا حَتَّی یَزْدَادَ عُرْسُنَا بِهَا وَ أَلَحُّوا عَلَیْهِ فَقَالَ:

إِنَّهَا زَوْجَةُ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ وَ هِیَ بِحُکْمِهِ وَ سَأَلُوهُ أَنْ یَشْفَعَ إِلَی عَلِیٍّ فِی ذَلِکَ وَ قَدْ جَمَعَ الْیَهُودُ الطِّمَّ وَ الرِّمَّ (۱۱۲) مِنَ الْحُلِیِّ وَ الْحُلَلِ وَ ظَنَّ الْیَهُودُ أَنَّ فَاطِمَةَ تَدْخُلُ فِی بِذْلَتِهَا وَ أَرَادُوا اسْتِهَانَةً بِهَا، فَجَاءَ جَبْرَئِیلُ بِثِیَابٍ مِنَ الْجَنَّةِ وَ حَلِیٍّ وَ حُلَلٍ لَمْ یَرَوْا مِثْلَهَا فَلَبِسَتْهَا فَاطِمَةُ وَ تَحَلَّتْ بِهَا فَتَعَجَّبَ النَّاسُ مِنْ زِینَتِهَا وَ أَلْوَانِهَا وَ طِیبِهَا، فَلَمَّا دَخَلَتْ فَاطِمَةُ دَارَ الْیَهُودِ سَجَدَ لَهَا نِسَاؤُهُمْ یُقَبِّلْنَ الْأَرْضَ بَیْنَ یَدَیْهَا وَ أَسْلَمَ بِسَبَبِ مَا رَأَوْا خَلْقٌ کَثِیرٌ مِنَ الْیَهُودِ.

إیضاح: قال الجوهریُّ: الرِّمُّ بالکسر الثری یقال: جاء بالطمِّ و الرمِّ إذا جاء بالمال الکثیر و قال: الطمُّ البحر و قال الفیروزآبادیُّ: جاء بالطمِّ و الرمِّ بالبحریِّ و البریِّ أو الرَطْب و الیابس أو التراب و الماء أو بالمال الکثیر و الرمُّ بالکسر ما یحمله الماء أو ما علی وجه الأرض من فتات الحشیش و قال: الطمُّ بالکسر الماء أو ما علی وَجْهه أو ما ساقه من غثاء و البحر و العدد الکثیر.

راوندی در کتاب خرائج (۱۱۳) می‌نگارد:

روایت شده یک وقت گروه یهودیان عروسی داشتند، به حضور پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مشرّف شدند و گفتند:

چون ما حقّ همسایگی داریم لذا از شما تقاضا می‌کنیم که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را به عروسی ما بفرستی تا باعث سرافرازی ما شود، آنان در این باره خیلی اصرار کردند ولی پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در جوابشان فرمود:

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها زوجه‌ی علی بن ابیطالب علیهما السلام و محکوم به حکم و اجازه‌ی علی خواهد بود. یهودیان تقاضا نمودند که آن حضرت درباره‌ی این مطلب به حضرت علی علیه السلام توصیه نماید.

زنان یهودی آنچه که زر و زیور داشتند پوشیده بودند، یهودیان این گمان را می‌کردند که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها با حال ذلّت و تهیدستی نزد آنان خواهد آمد و ایشان به وی توهین خواهند کرد. جبرئیل یک نوع لباس و زر و زیورهای بهشتی برای فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آورد که نظیر آنها را ندیده بودند، وقتی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها آن لباس‌ها و زر و زیورها را پوشید مردم از رنگ و خوشبویی آنها تعجّب نمودند! هنگامی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها داخل خانه‌ی یهودیان شد زنان یهودی به خاک افتادند و زمین ادب را بوسیدند و گروه فراوانی که با آن منظره مواجه شدند اسلام اختیار کردند!

بیان: جوهری گفته «الرِّمُّ» به معنی مال و ثروت فراوان است، در این روایت که آمده:

«جاء بالطمِّ و الرِّمِّ» به این معنی‌ست که (زنان یهود) با مال و (زینت آلات) فراوان آمدند و در مورد کلمه‌ی «الطمّ» گفته این کلمه در مورد اشیاء قیمتیست که از دریا باشد و فیروزآبادی گفته «جاء بالطمِّ و الرِّمِّ» یعنی زنان یهود با اموال گرانبهایی که از دریا و خشکی بود آمدند و یا با هر چیز تَر و خشک آمدند و یا از هر چیزی که از خاک و آب بود آمدند و یا منظور این است که آنها با اموال بسیار زیاد آمدند و همچنین فیروزآبادی در معنی «الرِّمِّ» گفته که آنچه را آب حمل نموده را گویند و آنچه بر روی زمین (روئیده) باشد از قبیل گیاهان و همچنین گفته «الطِمُّ» به معنی آب و یا هر چیزی که روی آب باشد را گویند و یا با غوّاصی از زیر آب، مانند فرو رفتن در دریا به دست آورند و همچنین گفته معنی تعداد زیاد هم می‌دهد.

[روایت شماره] (۳۸)

[تفسیر العیاشی] عَنْ سَیْفٍ، عَنْ نَجْمٍ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

إِنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها ضَمِنَتْ لِعَلِیٍّ علیه السلام عَمَلَ الْبَیْتِ وَ الْعَجِینَ وَ الْخُبْزَ وَ قَمَّ الْبَیْتِ وَ ضَمِنَ لَهَا عَلِیٌّ علیه السلام مَا کَانَ خَلْفَ الْبَابِ: نَقْلَ الْحَطَبِ وَ أَنْ یَجِیءَ بِالطَّعَامِ، فَقَالَ لَهَا یَوْماً: یَا فَاطِمَةُ هَلْ عِنْدَکِ شَیْءٌ؟

قَالَتْ:

وَ الَّذِی عَظَّمَ حَقَّکَ مَا کَانَ عِنْدَنَا مُنْذُ ثَلاثَةِ أَیَّامٍ شَیْءٌ نَقْرِیکَ بِهِ قَالَ:

أَفَلا أَخْبَرْتِنِی؟

قَالَتْ:

کَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نَهَانِی أَنْ أَسْأَلَکَ شَیْئاً فَقَالَ لا تَسْأَلِینَ ابْنَ عَمِّکِ شَیْئاً إِنْ جَاءَکِ بِشَیْءٍ [عَفْوٍ] وَ إِلا فَلا تَسْأَلِیهِ.

قَالَ فَخَرَجَ علیه السلام فَلَقِیَ رَجُلاً فَاسْتَقْرَضَ مِنْهُ دِینَاراً ثُمَّ أَقْبَلَ بِهِ وَ قَدْ أَمْسَی، فَلَقِیَ مِقْدَادَ بْنَ الْأَسْوَدِ فَقَالَ لِلْمِقْدَادِ: مَا أَخْرَجَکَ فِی هَذِهِ السَّاعَةِ؟

قَالَ:

الْجُوعُ وَ الَّذِی عَظَّمَ حَقَّکَ یَا أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ،

قَالَ:

قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام :

وَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حَیٌّ؟

قَالَ:

وَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حَیٌّ،

قَالَ:

فَهُوَ أَخْرَجَنِی وَ قَدِ اسْتَقْرَضْتُ دِینَاراً وَ سَأُوثِرُکَ بِهِ فَدَفَعَهُ إِلَیْهِ فَأَقْبَلَ فَوَجَدَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم جَالِساً وَ فَاطِمَةُ تُصَلِّی وَ بَیْنَهُمَا شَیْءٌ مُغَطًّی فَلَمَّا فَرَغَتْ اجْتَرَّتْ ذَلِکَ الشَّیْءَ فَإِذَا جَفْنَةٌ مِنْ خُبْزٍ وَ لَحْمٍ قَالَ:

یَا فَاطِمَةُ «أَنَّی لَکِ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ یَرْزُقُ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ» (۱۱۴) فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم: أَلا أُحَدِّثُکَ بِمَثَلِکَ وَ مَثَلِهَا،

قَالَ بَلَی قَالَ مَثَلُکَ مَثَلُ زَکَرِیَّا إِذَا دَخَلَ عَلَی مَرْیَمَ الْمِحْرَابَ فَوَجَدَ عِنْدَها رِزْقاً قالَ «یا مَرْیَمُ أَنَّی لَکِ هذا قالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ یَرْزُقُ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ» (۱۱۵) فَأَکَلُوا مِنْهَا شَهْراً وَ هِیَ الْجَفْنَةُ الَّتِی یَأْکُلُ مِنْهَا الْقَائِمُ علیه السلام وَ هِیَ عِنْدَنَا.

عیاشی (۱۱۶) در تفسیر خود با دو واسطه از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

حضرت زهراء سلام الله علیها به علی بن ابیطالب علیه السلام ضمانت داد که کار و امور خانه را از قبیل: خمیر کردن، نان پختن، آب و جاروب خانه را به عهده بگیرد.

حضرت علی علیه السلام هم ضمانت کرد که امور خارج از خانه از قبیل آوردن هیزم و طعام را عهده دار شود.

یکی از این روزها امیرالمؤمنین به فاطمه‌ی زهراء علیهما السلام فرمود:

آیا غذایی نزد تو موجود است؟

فرمود:

قسم به حقّ آن خدایی که مقام تو را بزرگ قرار داده مدّت سه روز است غذایی نزد ما موجود نیست که برای شما بیاورم.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

پس چرا مرا آگاه ننمودی؟

گفت:

پدرم رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مرا نهی کرده که از تو چیزی بخواهم، می‌فرمود:

اگر چیزی برای تو آورد بپذیر و اِلّا مبادا از او چیزی خواهش نمایی!

راوی می‌گوید:

علی علیه السلام از خانه خارج شد، در بین راه با شخصی مواجه گردید و مبلغ یک دینار از او قرض کرد و در نظر گرفت غذایی برای اهل خانه‌ی خود تهیه نماید. در بین راه با مقداد بن اسود مواجه شد و به او فرمود:

برای چه در این موقع از خانه خارج شده‌ای؟!

گفت:

یا امیرالمؤمنین! به حقّ آن خدایی که این جاه و جلال بزرگ را به تو عطا کرده گرسنگی موجب خروج من گردیده‌ست.

راوی می‌گوید:

به حضرت امام محمّد باقر علیه السلام گفتم:

آیا در آن موقع پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم زنده بود؟

فرمود:

آری زنده بود. امیرالمؤمنین علی علیه السلام به مقداد فرمود:

من نیز به همین علّت از خانه بیرون آمده و یک دینار قرض کرده‌ام، اکنون این دینار را به تو می‌دهم و تو را بر خویشتن مقدّم می‌دارم، وقتی علی علیه السلام آن دینار را به مقداد داد و متوجّه خانه‌ی خویش گردید پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نشسته و حضرت زهرای اطهر مشغول نماز و یک ظرف سرپوشیده ما بین ایشان است. هنگامی که حضرت زهراء سلام الله علیها از نماز فارغ شدند و آن ظرف را جلو کشیدند دیدند کاسه‌ایست پر از نان و گوشت. امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

یا فاطمه! این غذا را از کجا آورده‌ای؟

گفت:

از طرف خدا آمده، خدا هر کسی را که بخواهد بدون حساب رزق و روزی می‌دهد.

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

یا علی! آیا دوست داری برای تو و زهرای اطهر یک مثالی بزنم؟

عرض کرد:

بلی.

فرمود:

تو مثل حضرت زکریّا علیه السلام هستی، زیرا آن حضرت هم وقتی در محراب عبادت حضرت مریم سلام الله علیها می‌رفت و غذایی نزد او یافت، به مریم فرمود:

این غذا را از کجا آورده‌ای؟!

گفت:

از طرف خدا آمده، خدا هر کسی را که بخواهد بدون حساب رزق و روزی می‌دهد. مدّت یک ماه بود که از غذای آن کاسه می‌خوردند و آن کاسه، همان است که حضرت قائم هم از غذای آن می‌خورد.

حضرت امام محمّد باقر علیه السلام فرمود:

آن کاسه اکنون نزد ما می‌باشد.

[روایت شماره] (۳۹)

[المناقب لابن شهرآشوب] الْخَرْکُوشِیُّ فِی کِتَابَیْهِ: اللَّوَامِعِ وَ شَرَفِ الْمُصْطَفَی بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَلْمَانَ وَ أَبُوبَکْرٍ الشِّیرَازِیُّ فِی کِتَابِهِ عَنْ أَبِی صَالِحٍ وَ أَبُوإِسْحَاقَ الثَّعْلَبِیُّ وَ عَلِیُّ بْن أَحْمَدَ الطَّائِیُّ وَ أَبُومُحَمَّدٍ الْحَسَنُ بْنُ عَلَوِیَّةَ الْقَطَّانُ فِی تَفَاسِیرِهِمْ، عَنْ سَعِیدِ بْنِ جُبَیْرٍ وَ سُفْیَانَ الثَّوْرِیِّ وَ أَبُو نُعَیْمٍ الْأَصْفَهَانِیُّ فِیمَا نَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ فِی أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ وَ عَنْ أَبِی مَالِکٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَ الْقَاضِی النَّطَنْزِیُّ، عَنْ سُفْیَانَ بْنِ عُیَیْنَةَ، عَنْ جَعْفَرٍ الصَّادِقِ علیه السلام وَ اللَّفْظُ لَهُ، فِی قَوْلِهِ «مَرَجَ الْبَحْرَیْنِ یَلْتَقِیانِ» (۱۱۷) قَالَ عَلِیٌّ وَ فَاطِمَةُ بَحْرَانِ عَمِیقَانِ لا یَبْغِی أَحَدُهُمَا عَلَی صَاحِبِهِ وَ فِی رِوَایَةٍ «بَیْنَهُما بَرْزَخٌ» (۱۱۸) رَسُولُ اللَّهِ «یَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَ الْمَرْجانُ» (۱۱۹) الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْن علیهما السلام.

عَمَّارُ بْنُ یَاسِرٍ فِی قَوْلِهِ تَعَالَی «فَاسْتَجابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّی لا أُضِیعُ عَمَلَ عامِلٍ مِنْکُمْ مِنْ ذَکَرٍ أَوْ أُنْثی (۱۲۰) قَالَ:

فَالذَّکَرُ عَلِیٌّ وَ الْأُنْثَی فَاطِمَةُ سلام الله علیها وَقْتَ الْهِجْرَةِ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی اللَّیْلَةِ. (۱۲۱)

الْبَاقِرُ علیه السلام فِی قَوْلِهِ تَعَالَی «وَ ما خَلَقَ الذَّکَرَ وَ الْأُنْثی» (۱۲۲) فَالذَّکَرُ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ وَ الْأُنْثَی فَاطِمَةُ سلام الله علیها «إِنَّ سَعْیَکُمْ لَشَتَّی» (۱۲۳) لَمُخْتَلِفٌ «فَأَمَّا مَنْ أَعْطی وَ اتَّقی* وَ صَدَّقَ بِالْحُسْنی» (۱۲۴) بِقُوَّتِهِ وَ صَامَ حَتَّی وَفَی بِنَذْرِهِ وَ تَصَدَّقَ بِخَاتَمِهِ وَ هُوَ رَاکِعٌ وَ

آثَرَ الْمِقْدَادَ بِالدِّينَارِ عَلَى نَفْسِهِ قَالَ:

«وَ صَدَّقَ بِالْحُسْنى» (۱۲۵) وَ هِيَ الْجَنَّةُ وَ الثَّوَابُ مِنَ اللَّهِ فَسَنُيَسِّرُهُ لَكَ فَجَعَلَهُ إِمَاماً فِي الْخَيْرِ وَ قُدْوَةً وَ أَباً لِلْأَئِمَّةِ يَسَّرَهُ اللَّهُ لِلْيُسْرَى.

الْبَاقِرُ عليه السلام فِي قَوْلِهِ تَعَالَى «وَ لَقَدْ عَهِدْنا إِلى آدَمَ مِنْ قَبْلُ» (۱۲۶) كَلِمَاتٍ فِي مُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ وَ الْأَئِمَّةِ مِنْ ذُرِّيَّتِهِمْ: كَذَا نَزَلَتْ عَلَى محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

الْقَاضِي أَبُومُحَمَّدٍ الْكَرْخِيُّ فِي كِتَابِهِ عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام قَالَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها: لَمَّا نَزَلَتْ: «لا تَجْعَلُوا دُعاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضاً» (۱۲۷) رَهِبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَنْ أَقُولَ لَهُ: يَا أَبَتِ فَكُنْتُ أَقُولُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَعْرَضَ عَنِّي مَرَّةً أَوِ اثْنَتَيْنِ أَوْ ثَلاثاً ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيَّ فَقَالَ:

يَا فَاطِمَةُ إِنَّهَا لَمْ تَنْزِلْ فِيكِ وَ لا فِي أَهْلِكِ وَ لا فِي نَسْلِكِ، أَنْتِ مِنِّي وَ أَنَا مِنْكِ إِنَّمَا نَزَلَتْ فِي أَهْلِ الْجَفَاءِ وَ الْغِلْظَةِ مِنْ قُرَيْشٍ أَصْحَابِ الْبَذَخِ وَ الْكِبْرِ قُولِي: يَا أَبَتِ، فَإِنَّهَا أَحْيَا لِلْقَلْبِ وَ أَرْضَى لِلرَّبِّ.

وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى ذَكَرَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ امْرَأَةً فِي الْقُرْآنِ عَلَى وَجْهِ الْكِنَايَةِ «اسْكُنْ أَنْتَ وَ زَوْجُكَ الْجَنَّةَ» (۱۲۸) حَوَّاءَ «ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَ امْرَأَتَ لُوطٍ» (۱۲۹) «إِذْ قالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتاً فِي الْجَنَّةِ» (۱۳۰) امْرَأَةَ فِرْعَوْنَ «وَ امْرَأَتُهُ قائِمَةٌ» (۱۳۱) لِإِبْرَاهِيمَ «وَ أَصْلَحْنا لَهُ زَوْجَهُ» (۱۳۲) لِزَكَرِيَّا «الآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ» (۱۳۳) زَلِيخَا «وَ آتَيْناهُ أَهْلَهُ» (۱۳۴) لِأَيُّوبَ «إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ» (۱۳۵) بِلْقِيسَ «إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ» (۱۳۶) لِمُوسَى «وَ إِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلى بَعْضِ أَزْواجِهِ حَدِيثاً» (۱۳۷) حَفْصَةَ وَ عَائِشَةَ «وَ وَجَدَكَ عائِلًا» (۱۳۸) خَدِيجَةَ «مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ» (۱۳۹) فَاطِمَةَ سلام الله عليها ثُمَّ ذَكَرَهُنَّ بِخِصَالٍ: التَّوْبَةِ مِنْ حَوَّاءَ «قالا رَبَّنا ظَلَمْنا» (۱۴۰) وَ الشَّوْقِ مِنْ آسِيَةَ «رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتاً» (۱۴۱) وَالضِّيَافَةِ مِنْ سَارَةَ «وَ امْرَأَتُهُ قائِمَةٌ» (۱۴۲) وَ الْعَقْلِ مِنْ بِلْقِيسَ «إِنَّ الْمُلُوكَ إِذا دَخَلُوا قَرْيَةً» (۱۴۳) وَالْحَيَاءِ مِنِ امْرَأَةِ مُوسَى «فَجاءَتْهُ إِحْداهُما تَمْشِي» (۱۴۴) وَ الْإِحْسَانِ مِنْ خَدِيجَةَ «وَ وَجَدَكَ عائِلًا» (۱۴۵) وَ النَّصِيحَةِ لِعَائِشَةَ وَ حَفْصَةَ «يا نِساءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ» (۱۴۶) إِلَى قَوْلِهِ «وَ أَطِعْنَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ» (۱۴۷) وَ الْعِصْمَةِ مِنْ فَاطِمَةَ سلام الله عليها.

«وَ نِساءَنا وَ نِساءَكُمْ» (۱۴۸) وَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَعْطَى عَشَرَةَ أَشْيَاءَ لِعَشَرَةٍ مِنَ النِّسَاءِ: التَّوْبَةَ لِحَوَّاءَ زَوْجَةِ آدَمَ وَ الْجَمَالَ لِسَارَةَ زَوْجَةِ إِبْرَاهِيمَ وَ الْحِفَاظَ لِرَحْمَةَ زَوْجَةِ أَيُّوبَ وَ الْحُرْمَةَ لِآسِيَةَ زَوْجَةِ فِرْعَوْنَ وَ الْحِكْمَةَ لِزَلِيخَا زَوْجَةِ يُوسُفَ وَ الْعَقْلَ لِبِلْقِيسَ زَوْجَةِ سُلَيْمَانَ وَ الصَّبْرَ لبرخانة أُمِّ مُوسَى وَ الصَّفْوَةَ لِمَرْيَمَ أُمِّ عِيسَى وَ الرِّضَى لِخَدِيجَةَ زَوْجَةِ الْمُصْطَفَى وَ الْعِلْمَ لِفَاطِمَةَ زَوْجَةِ الْمُرْتَضَى.

وَ الْإِجَابَةَ لِعَشَرَةٍ «وَ لَقَدْ نادانا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ» (۱۴۹). «فَاسْتَجابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ» (۱۵۰) يُوسُفَ «قالَ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُما» (۱۵۱) مُوسَى وَ هَارُونَ «فَاسْتَجَبْنا لَهُ» (۱۵۲) يُونُسَ «فَاسْتَجَبْنا لَهُ فَكَشَفْنا ما بِهِ مِنْ ضُرٍّ» (۱۵۳) أَيُّوبَ «فَاسْتَجَبْنا لَهُ وَ وَهَبْنا لَهُ يَحْيى» (۱۵۴) زَكَرِيَّا «ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ» (۱۵۵) لِلْمُخْلِصِينَ «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ» (۱۵۶) لِلْمُضْطَرِّينَ «وَ إِذا سَأَلَكَ عِبادِي» (۱۵۷) لِلدَّاعِينَ «فَاسْتَجابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ» (۱۵۸) فَاطِمَةَ وَ زَوْجِهَا.

وَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم يَهْتَمُّ لِعَشَرَةِ أَشْيَاءَ فَآمَنَهُ اللَّهُ مِنْهَا وَ بَشَّرَهُ بِهَا: لِفِرَاقِهِ وَطَنَهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ «إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرادُّكَ إِلى مَعادٍ» (۱۵۹) وَ لِتَبْدِيلِ الْقُرْآنِ بَعْدَهُ كَمَا فُعِلَ بِسَائِرِ الْكُتُبِ فَنَزَلَ:

«إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَ إِنَّا لَهُ لَحافِظُونَ» (۱۶۰) وَ لِأُمَّتِهِ مِنَ الْعَذَابِ فَنَزَلَ:

«وَ ما كانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَ أَنْتَ فِيهِمْ» (۱۶۱) وَ لِظُهُورِ الدِّينِ فَنَزَلَ «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ» (۱۶۲) وَ لِلْمُؤْمِنِينَ بَعْدَهُ فَنَزَلَ:

«يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَياةِ الدُّنْيا وَ فِي الْآخِرَةِ» (۱۶۳) وَ لِخُصَمَائِهِمْ فَنَزَلَ:

«يَوْمَ لا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَ الَّذِينَ آمَنُوا» (۱۶۴) وَالشَّفَاعَةِ فَنَزَلَ:

«وَ لَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضى» (۱۶۵) وَ لِلْفِتْنَةِ بَعْدَهُ عَلَى وَصِيِّهِ فَنَزَلَ:

«فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ» (۱۶۶) يَعْنِي بِعَلِيٍّ وَ لِثَبَاتِ الْخِلافَةِ فِي أَوْلادِهِ فَنَزَلَ «لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ» (۱۶۷) وَ لِابْنَتِهِ حَالَ

الْهِجْرَةِ فَنَزَلَ «الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِياماً وَ قُعُوداً» (۱۶۸) الْآيَاتِ.

وَ رَأْسُ التَّوَّابِينَ أَرْبَعَةٌ: آدَمُ «قالا رَبَّنا ظَلَمْنا أَنْفُسَنا» (۱۶۹) وَ يُونُسُ قَالَ:

«سُبْحانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ» (۱۷۰) وَ دَاوُدُ «وَ خَرَّ راكِعاً وَ أَنابَ» (۱۷۱) وَ فَاطِمَةُ «الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِياماً وَ قُعُوداً» (۱۷۲).

وَ خُوِّفَ أَرْبَعَةٌ مِنَ الصَّالِحَاتِ: آسِيَةُ عُذِّبَتْ بِأَنْوَاعِ الْعَذَابِ فَكَانَتْ تَقُولُ: «رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتاً فِي الْجَنَّةِ» (۱۷۳) وَ مَرْيَمُ خَافَتْ مِنَ النَّاسِ وَ هَرَبَتْ «فَناداها مِنْ تَحْتِها أَلا تَحْزَنِي» (۱۷۴) وَ خَدِيجَةُ عَذَلَهَا النِّسَاءُ فِي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَهَجَرْنَهَا فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: أَمَا كَانَ أَبِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَلا يُحْفَظُ فِي وُلْدِهِ، أَسْرَعَ مَا أَخَذْتُمْ وَ أَعْجَلَ مَا نَكَصْتُمْ.

وَ رَأْسُ الْبُكَّاءِينَ ثَمَانِيَةٌ: آدَمُ وَ نُوحٌ وَ يَعْقُوبُ وَ يُوسُفُ وَ شُعَيْبٌ وَ دَاوُدُ وَ فَاطِمَةُ وَ زَيْنُ الْعَابِدِينَ عليه السلام ،

قَالَ الصَّادِقُ: أَمَّا فَاطِمَةُ فَبَكَتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حَتَّى تَأَذَّى بِهَا أَهْلُ الْمَدِينَةِ فَقَالُوا لَهَا: قَدْ آذَيْتِينَا بِكَثْرَةِ بُكَائِكِ، إِمَّا أَنْ تَبْكِي بالليل و إمّا أن تبكي بالنّهار، فكانَتْ تَخْرُجُ إِلَى مَقَابِرِ الشُّهَدَاءِ فَتَبْكِي.

وَ رَأْسُ الْبُكَّاءِينَ ثَمَانِيَةٌ: آدَمُ وَ نُوحٌ وَ يَعْقُوبُ وَ يُوسُفُ وَ شُعَيْبٌ وَ دَاوُدُ وَ فَاطِمَةُ وَ زَيْنُ الْعَابِدِينَ عليه السلام ،

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام :

أَمَّا فَاطِمَةُ فَبَكَتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حَتَّى تَأَذَّى بِهَا أَهْلُ الْمَدِينَةِ فَقَالُوا لَهَا: قَدْ آذَيْتِينَا بِكَثْرَةِ بُكَائِكِ، إِمَّا أَنْ تَبْكِي بالليل و إمّا أن تبكي بالنّهار، فكانَتْ تَخْرُجُ إِلَى مَقَابِرِ الشُّهَدَاءِ فَتَبْكِي. وَ خَيْرُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ أَرْبَعَةٌ: كِتَابُ أَبِي بَكْرٍ الشِّيرَازِيِّ وَ رَوَى أَبُوالْهُذَيْلِ عَنْ مُقَاتِلٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ، عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَرَأَ «إِنَّ اللَّهَ اصْطَفاكِ وَ طَهَّرَكِ» (۱۷۵) الْآيَةَ فَقَالَ لِي: يَا عَلِيُّ خَيْرُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ أَرْبَعٌ: مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَ خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَ آسِيَةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ.

أَبُونُعَيْمٍ فِي الْحِلْيَةِ وَ ابْنُ الْبَيِّعِ فِي الْمُسْنَدِ وَ الْخَطِيبُ فِي التَّارِيخِ وَ ابْنُ بَطَّةَ فِي الْإِبَانَةِ وَ أَحْمَدُ السَّمْعَانِيُّ فِي الْفَضَائِلِ بِأَسَانِيدِهِمْ عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ وَ رَوَى الثَّعْلَبِيُّ فِي تَفْسِيرِهِ وَ السَّلامِيُّ فِي تَارِيخِ خُرَاسَانَ وَ أَبُوصَالِحٍ الْمُؤَذِّنُ فِي الْأَرْبَعِينَ بِأَسَانِيدِهِمْ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَ رَوَى الشَّعْبِيُّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ وَ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَ رَوَى كُرَيْبٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَ رَوَى مُقَاتِلٌ عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنِ الضَّحَّاكِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَ قَدْ رَوَاهُ أَبُومَسْعُودٍ وَ عَبْدُالرَّزَّاقِ وَ أَحْمَدُ وَ إِسْحَاقُ كُلُّهُمْ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ اللَّفْظُ لِلْحِلْيَةِ أَنَّهُ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

حَسْبُكَ مِنْ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَ خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَ آسِيَةُ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ وَ فِي رِوَايَةٍ مُقَاتِلٍ وَ الضَّحَّاكِ وَ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَ أَفْضَلُهُنَّ فَاطِمَةُ.

الْفَضَائِلُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ الْعُكْبَرِيِّ وَ مُسْنَدُ أَحْمَدَ بِإِسْنَادِهِمَا، عَنْ كُرَيْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ مَرْيَمُ الْخَبَرَ سَوَاءً.

تَارِيخُ بَغْدَادَ بِإِسْنَادِ الْخَطِيبِ، عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم

خَيْرُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ الْخَبَرَ سَوَاء.

ثُمَّ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَضَّلَهَا عَلَى سَائِرِ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ رَوَتْ عَائِشَةُ وَ غَيْرُهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنَّهُ قَالَ:

يَا فَاطِمَةُ أَبْشِرِي فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى اصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ وَ عَلَى نِسَاءِ الْإِسْلامِ وَ هُوَ خَيْرُ دِينٍ.

حُذَيْفَةُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

أَتَانِي مَلَكٌ فَبَشَّرَنِي أَنَّ فَاطِمَةَ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَوْ نِسَاءِ أُمَّتِي.

البخاريُّ و مسلم فی صحیحهما و أبوالسّعادات فی فضائل العشرة و أبوبکر بن شیبة فی امالیه و الدّیلمیُّ فی فردوسه أنّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قال: فاطمة سیّدة نساء أهل الجنّة.

حلیهٔ أبی نعیم:

روی جابر بن سمرهٔ عن النبی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فی خبر أمّا إنّها سیّدهٔ نساء یوم القیامهٔ.

تاریخُ الْبلاذُرِیِّ أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ لِفَاطِمَهٔ سلام الله علیها: أَنْتَ أَسْرَعُ أَهْلِی لَحَاقاً بِی فَوَجَمَتْ، فَقَالَ لَهَا: أَمَا تَرْضَیْنَ أَنْ تَکُونِی سَیِّدَهٔ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّهٔ فَتَبَسَّمَتْ.

بیان: وجم کوعد أی سکت علی غیظ.

ابن شهر آشوب در کتاب مناقب (۱۷۶) می‌نگارد:

خرگوشی در کتاب لوامع و کتاب شرف المصطفی، ابوبکر شیرازی در کتاب خود از ابی صالح، ابواسحاق ثعلبی، علی بن احمد طائی، حسن بن علویه‌ی قطان در تفسیرهای خود از سعید بن جبیر و سفیان ثوری و ابونُعَیم در کتابش از حماد بن سلمه از ثابت، از انس، از ابی مالک از ابن عبّاس و قاضی نطنزی از سفیان بن عُیَینه از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده‌اند:

راجع به تفسیر آیه‌ی ۱۹ سوره‌ی مبارکه‌ی الرّحمن که می‌فرماید:

«مَرَجَ البَحْرَیْنِ یَلْتَقِیانِ» فرمود:

حضرت علی و حضرت زهراء علیهما السلام دو دریای عمیق می‌باشند که هیچ کدام بر دیگری ظلم و تعدّی نمی‌کنند.

در روایت دیگر است: منظور از این جمله که می‌فرماید:

«بَیْنَهُما بَرْزَخٌ» (۱۷۷) پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم است و مقصود از جمله که فرمود:

«یَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤلُؤ وَ الْمَرْجانُ» (۱۷۸) امام حسن و امام حسین علیهما السلام می‌باشد.

عمار بن یاسر در تفسیر آیه‌ی ۱۹۵ سوره‌ی آل عمران که می‌فرماید:

«فَاسْتَجابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ اِنِّی لا اُضیعُ عَمَلَ عامِلٍ مِنْکُمْ مِنْ ذَکَرٍ اَوْ اُنْثی» می گوید:

منظور از کلمه‌ی «ذَکَر» که در آیه‌ی شریفه است حضرت علی علیه السلام و منظور از کلمه‌ی «اُنثی» حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها می‌باشد که (از مکّه) به مدینه در شب تاریک به سوی پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم هجرت نمودند.

حضرت امام محمّد باقر علیه السلام در تفسیر آیه ۳ تا ۷ سوره‌ی مبارکه‌ی واللّیل که می‌فرماید:

«وَ ما خَلَقَ الذَّکَرَ وَ الاُنْثی» فرموده:

منظور از «ذَکَر» که در این آیه‌ی مبارکه می‌باشد حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام و منظور از کلمه‌ی «اُنثی» حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها است.

معنی: «إنَّ سَعْیَکُمْ لَشَتّی» یعنی تلاش‌های شما صورت‌های مختلف و منظور از «فَأَمَّا مَنْ أعْطی وَ اتَّقی وَ صَدَّقَ بِالْحُسْنی» حضرت علی علیه السلام است که قوت و غذای خود را به فقیر داد و روزه گرفت تا نذر خود را ادا نمود و انگشتر خویش را در حال رکوع به عنوان تصدّق داد و مقداد را بر خویشتن مقدّم داشت و آن دیناری را که قرض کرده بود به وی داد.

منظور از «وَ صَدَّقَ بِالْحُسْنی» بهشت و ثوابیست از طرف خدا.

منظور از «فَسَنُیَسِّرُهُ لِلْیُسْری» این بود که حضرت علی علیه السلام را پیشوای خیر و پدر امامان: قرار داد تا به مدد الهی مردم را به سوی آسودگی و راحتی (سعادت) راهنمایی کنند.

نیز حضرت باقر علیه السلام در تفسیر آیه‌ی ۱۱۵ سوره‌ی طه که می‌فرماید:

«وَ لَقَدْ عَهِدْنا إلی آدَمَ مِنْ قَبْلُ» فرموده:

منظور کلماتیست که درباره‌ی حضرت محمّد و علی و فاطمه و حسن و حسین و فرزندان آنان: نازل شده.

قاضی ابومحمّد کرخی در کتاب خود از حضرت امام صادق علیه السلام از فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها روایت می کند که فرمود:

وقتی آیه‌ی ۶۳ سوره‌ی نور که می‌فرماید:

«لا تَجْعَلُوا دُعاء الرَّسُولِ بَیْنَکُمْ کَدُعاءِ بَعْضِکُمْ بَعْضاً» نازل شد من از رسول خدا علیه السلام می‌ترسیدم که به وی بگویم پدر، بلکه به آن حضرت می گفتم:

یا رسول الله.

پدرم برای این موضوع تا سه مرتبه از من اعراض کرد، آنگاه متوجّه‌ی من شد و فرمود:

ای فاطمه! این آیه درباره‌ی تو و اهل خانه و نسل تو نازل نشده، زیرا تو از من و من از تو هستم. بلکه این آیه درباره‌ی جفاکاران قریش که متکبّرند نازل شده تو از این به بعد به من بگو: پدر، زیرا که این کلمه نزد من محبوب‌تر و خدای را بیشتر خشنود می‌نماید.

زنان قرآنی

بدان که خدای حکیم در قرآن مجید به نحو کنایه به وجود ۱۲ نفر زن اشاره فرموده بدین شرح:

یکم:

منظور از آیه ۳۵ سوره‌ی بقره که می‌فرماید:

«اُسْکُنْ وَ أنْتَ زَوْجُکَ الْجَنَّةَ» حضرت حواء است.

دوّم و سوّم:

منظور از آیه ۱۰ سوره‌ی تحریم که می‌فرماید:

«ضَرَبَ اللهُ مَثَلًا لِلَّذینَ کَفَرُوا اِمْرَاَةَ نُوحٍ وَ امْرَاَةَ لُوطٍ» زن نوح و زن لوط می‌باشند.

چهارم:

منظور از آیه ۱۱ سوره‌ی تحریم که می‌فرماید:

«إذْ قالَتْ رَبِّ ابْنِ لی عِنْدَکَ بَیْتاً فِی الْجَنَّةِ» آسیه زن فرعون می‌باشد.

پنجم:

منظور از آیه ۷۱ سوره‌ی هود که می‌فرماید:

«وَامْرَاَتُهُ قائِمَةٌ» ساره زن حضرت ابراهیم می‌باشد.

ششم:

منظور از آیه ۹۰ سوره‌ی انبیاء که می‌فرماید:

«وَ اَصْلَحْنا لَهُ زَوْجَهُ» زن حضرت زکریّا است.

هفتم:

منظور از آیه ۵۱ سوره‌ی یوسف که می‌فرماید:

«الان حَصْحَصَ الْحَقُّ» زلیخا می‌باشد.

هشتم:

منظور از آیه ۸۴ سوره‌ی انبیاء که می‌فرماید:

«وَ آتَیْناهُ اَهْلَهُ» اهل و عیال حضرت ایوب است.

نهم:

منظور از آیه ۲۳ سوره‌ی نمل که می‌فرماید:

«اِنِّی وَجَدْتُ اِمْرَاَةً تَّملِکَهُمْ» بلقیس می‌باشد.

دهم:

منظور از آیه ۲۷ سوره‌ی قصص که می‌فرماید:

«إنِّی اُریدُ أنْ اُنْکِحَکَ» زوجه‌ی حضرت موسیست.

یازدهم و دوازدهم:

منظور از آیه ۳ سوره‌ی تحریم که می‌فرماید:

«وَ إذْ اَسَرَّ النَّبیُ إلی بَعْضِ أزْواجِهِ حَدیثاً» حفصه و عایشه می‌باشد.

سیزدهم:

منظور از آیه ۸ سوره‌ی والضّحی که می‌فرماید:

«وَ وَجَدَکَ عائِلاً» حضرت خدیجه‌ی کبری سلام الله علیها است.

چهاردهم:

منظور از آیه ۱۹ سوره‌ی الرّحمن که می‌فرماید:

«مَرَجَ الْبَحْرَیْنِ» حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها می‌باشد (۱۷۹).

سپس خدای حکیم خصلت‌های آنان را شرح داده و فرموده:

حضرت حواء توبه کرد، چنانکه در سوره‌ی اعراف آیه‌ی ۲۳ می‌فرماید:

«قالا رَبَّنا ظَلَمْنا».

راجع به شوق آسیه می‌فرماید:

«رَبِّ ابْنِ لی عِنْدَکَ بَیْتاً» (۱۸۰).

درباره‌ی مهمان نوازی ساره می‌فرماید:

«وَامْرَاَتُهُ قائِمَةٌ» (۱۸۱).

راجع به عقل بلقیس می‌فرماید:

«إنَّ الْمُلُوکَ إذا دَخَلُوا قَرْیَةً» (۱۸۲) درباره‌ی حیاء زوجه‌ی حضرت موسی می‌فرماید:

«فَجاءَتْهُ إحْداهُما تَمْشی» (۱۸۳).

راجع به احسان حضرت خدیجه‌ی کبری سلام الله علیها می‌فرماید:

«وَ وَجَدَکَ عائِلاً» (۱۸۴).

درباره‌ی نصیحت و اندرز به عایشه و حفصه در آیه‌ی ۳۲ سوره‌ی احزاب می‌فرماید:

«یا نِساءَ النَّبِیِّ لَسْتُنَّ کَأحَدٍ» تا آنجا که فرموده:

«وَ أطَعْنَ اللهَ وَ رَسُولَهُ».

راجع به عصمت حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در آیه‌ی ۶۱ سوره‌ی آل عمران می‌فرماید:

«وَ نِسائِنا وَ نِسائُکُمْ».

خدای رؤوف ده خصلت را به ده نفر زنانی که نام آنان بدین شرح است عطا فرموده:

۱ - توبه‌ی حضرت حواء زوجه‌ی حضرت آدم علیه السلام

۲ - زیبایی ساره زوجه‌ی حضرت ابراهیم علیه السلام

۳ – حفاظ زوجه‌ی ایوب که نامش رحمه بود.

۴ – احترام آسیه زن فرعون

۵ – حکمت زلیخا زوجه‌ی حضرت یوسف علیه السلام

۶ – عقل بلقیس زوجه‌ی حضرت سلیمان علیه السلام

۷ – صبر مادر حضرت موسی علیه السلام که نامش برخانه بود (۱۸۵).

۸ – برگزیدگی را نصیب مریم مادر عیسی نمود.

۹ – رضایت و خشنودی را حضرت خدیجه زوجه پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم داشت.

۱۰ – علم و دانش را نصیب حضرت فاطمه سلام الله علیها زوجه‌ی حضرت مرتضی علی علیه السلام نمود.

خدای رؤوف دعای ده نفر را مستجاب نموده بدین شرح:

۱ – در سوره‌ی صافّات آیه‌ی ۷۵ می‌فرماید:

«حضرت نوح علیه السلام ما را خواند و ما اجابت نمودیم».

۲ – در سوره‌ی یوسف آیه‌ی ۳۴ می‌فرماید:

«خدا دعای یوسف علیه السلام را مستجاب نمود و مکر و حیله‌ی زنان را از او دور کرد».

۳ – در سوره‌ی یونس آیه‌ی ۸۹ راجع به حضرت موسی و هارون می‌فرماید:

«دعای شما مستجاب شد».

۴ – در سوره‌ی انبیاء آیه‌ی ۸۸ می‌فرماید:

«دعای یونس را مستجاب کردیم».

۵ – در سوره‌ی انبیاء آیه‌ی ۸۴ درباره‌ی حضرت ایوب علیه السلام می‌فرماید:

«ما دعای او را مستجاب نمودیم و ناراحتی‌هایی را که داشت برطرف ساختیم».

۶ – در سوره‌ی انبیاء آیه‌ی ۹۰ راجع به حضرت زکریا علیه السلام می‌فرماید:

«ما دعای وی را اجابت کردیم و حضرت یحیی را به او عطا نمودیم».

۷ – در سوره‌ی مؤمن آیه‌ی ۶۰ درباره‌ی مخلصین می‌فرماید:

«دعا کنید تا مستجاب نمایم».

۸ – در سوره‌ی نمل آیه‌ی ۶۲ راجع به افراد مضطر و ناچار می‌فرماید:

«یا کسی که دعای مضطر را اجابت می‌کند».

۹ – در سوره‌ی بقره آیه‌ی ۱۸۶ درباره‌ی دعای بندگان نیکوکار می‌فرماید:

«یا محمّد! هر گاه بندگان من از تو سؤالی بکنند من اجابت می‌نمایم».

۱۰ – در سوره‌ی آل عمران آیه‌ی ۱۹۵ درباره‌ی حضرت فاطمه‌ی اطهر و امیرالمؤمنین علی علیهما السلام می‌فرماید:

«خدا دعای ایشان را مستجاب نمود».

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم راجع به ۱۰ موضوع خائف و مضطرب بود و خدای توانا آن حضرت را در امان خود نگه داشت و به وی بشارت داد:

۱ – مفارقت از وطن خود (یعنی مکّه‌ی معظّمه) که در سوره‌ی قصص آیه‌ی ۸۵ می‌فرماید:

«همان خدایی که قرآن را بر تو واجب کرد تو را به سوی وطن باز می‌گرداند».

۲ – آن حضرت راجع به قرآن خائف بود که مبادا بعد از او نظیر کتاب‌های آسمانی گذشتگان دچار تغییر و تبدیل شود، خدا در سوره‌ی حجر آیه‌ی ۹ می‌فرماید:

ما قرآن را نازل کردیم و حتماً آن را حفظ خواهیم کرد.

۳ – راجع به عذاب امّت آن حضرت، آیه‌ی ۳۳ سوره‌ی انفال را فرو فرستاد که می‌فرماید:

«چون تو در میان امّت هستی خدا ایشان را عذاب نخواهد کرد».

۴ – برای توسعه‌ی دین آن بزرگوار در سوره‌ی توبه آیه‌ی ۳۳ می‌فرماید:

«خدا پیامبر خود را به کلیّه‌ی ادیان مسلط خواهد کرد».

۵ – برای ثبات و استقامت مؤمنین بعد از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم در سوره‌ی ابراهیم، آیه‌ی ۲۷ می‌فرماید:

«خدا مؤمنین را در دنیا و آخرت در قول خود ثابت نگاه می‌دارد».

۶ – درباره‌ی دشمنان مؤمنین در سوره‌ی تحریم آیه‌ی ۸ می‌فرماید:

«روزی که خدای رؤوف، پیامبر و مؤمنین را رسوا نخواهد کرد».

۷ – راجع به شفاعت آن حضرت در سوره و الضّحی، آیه‌ی ۵ می‌فرماید:

«به زودی خداوند آن قدر به تو بخشد که راضی شوی».

۸ – درباره‌ی فتنه و آشوبی که بعد از آن حضرت دچار وصیّ او حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام شد در سوره‌ی زخرف آیه‌ی ۴۱ می‌فرماید:

«وقتی تو را از دنیا بردیم از آنان انتقام خواهیم گرفت».

۹ – راجع به ثبوت خلافت فرزندان حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام در سوره‌ی نور، آیه‌ی ۵۵ می گوید:

«حتماً آنان را در زمین خلیفه خواهیم نمود».

۱۰ – راجع به هجرت حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها از مکّه به مدینه در سوره‌ی آل عمران آیه‌ی ۱۹۱ می‌فرماید:

«آن افرادی که خدا را در حال ایستادن و نشستن یاد می کنند» الی آخر.

سران توبه کنندگان چهار نفر بودند بدین شرح:

۱ – حضرت آدم علیه السلام ، چنانکه در سوره‌ی اعراف، آیه ۲۳ از قول وی می‌فرماید:

گفتند:

پروردگارا! ما به نفس خود ظلم کردیم إلی آخر.

۲ – حضرت یونس علیه السلام ، چنانکه در سوره‌ی انبیاء، آیه‌ی ۸۷ از قول او می‌فرماید:

بار خدایا! تو پاک و منزّه هستی و من از ستمکارانم.

۳ – حضرت داوود علیه السلام ، چنانکه در سوره‌ی صاد، آیه‌ی ۲۴ می‌فرماید:

داوود به خاک افتاد و توبه کرد.

۴ – فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها چنانکه در سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۱۹۱ می‌فرماید:

آن افرادی که فاطمه هم یکی از آنان بود در حال نشستن و ایستادن به یاد خدا هستند. (۱۸۶)

چهار نفر از زنان نیکوکار خائف و ترسان شدند بدین شرح:

۱ – آسیه زن فرعون که از طرف فرعون دچار انواع و اقسام عذاب شد چنانکه در سوره‌ی تحریم آیه‌ی ۱۱ از قول وی می‌فرماید:

که گفت:

پروردگارا! یک خانه‌ای نزد خود در بهشت برایم بنا کن.

۲ – حضرت مریم سلام الله علیها که از مردم گریخت، چنانکه در سوره‌ی مریم آیه‌ی ۲۴ از زیر آن درخت ندا کرد:

محزون و افسرده مباش.

۳ و ۴ – حضرت خدیجه‌ی کبری و حضرت فاطمه‌ی زهراء علیهما السلام، زیرا وقتی خدیجه با رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم ازدواج کرد زنان قریش از وی کناره گیری نمودند و فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها می‌فرمود:

آیا پدر من پیامبر خدا نیست، آیا فرزندان خود را حفظ نمی‌کند، چه زود گمراه شدید و چه زود دین خدا را واژگون نمودید.

سران گریه کنندگان هشت نفر بودند بدین شرح:

۱ – حضرت آدم علیه السلام

۲ – حضرت نوح علیه السلام

۳ – حضرت یعقوب علیه السلام

۴ – حضرت یوسف علیه السلام

۵ – حضرت شعیب علیه السلام

۶ – حضرت داوود علیه السلام

۷ – حضرت فاطمه سلام الله علیها

۸ – حضرت سجّاد علیه السلام.

حضرت امام جعفر صادق علیه السلام می‌فرماید:

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به قدری برای پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم گریه کرد که اهل مدینه اذیّت شدند و به ایشان گفتند:

تو ما را به علّت کثرت گریه ناراحت کردی یا شب گریه کن یا روز! ! لذا حضرت فاطمه سلام الله علیها از مدینه خارج می‌شد و روی قبر شهداء گریه می‌کرد.

ابوبکر شیرازی با چند واسطه از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت کرده که فرمود:

پیغمبر خدا این آیه را تلاوت کرد:

«إِنَّ اللهَ اصْطَفاكِ وَ طَهَّرَكِ» (۱۸۷) و به من فرموده:

یا علی! بهترین زنان چهار نفرند:

۱ – مریم دختر عمران

۲ – خدیجه دختر خُوَیْلد

۳ – فاطمه دختر محمّد

۴ – آسیه دختر مُزاحم.

ابونُعَیم در کتاب: حِلْیَةُ الاولیاء و گروه دیگری از اهل تسنّن از پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روایت کرده‌اند که فرمود:

زنان بزرگ عالم چهار نفرند

۱ – مریم دختر عمران

۲ – خدیجه دختر خویلد

۳ – فاطمه‌ی زهراء دختر حضرت محمّد

۴ - آسیه زن فرعون.

و در روایت، مُقاتل و ضحّاک و عکرمه از ابن عبّاس، نقل شده که او گفت:

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها از همه‌ی آنان افضل است.

فضائل از عبدالملک العُکْبری و مُسند احمد با سندهای خود از کُرَیب از ابن عبّاس و او از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نقل می‌کند که فرمود بزرگ زنان اهل بهشت حضرت مریم سلام الله علیها است.

در کتاب تاریخ بغداد از حمید طَویل روایت کرده که او از انس نقل نموده که گفت:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

بهترین زنان دو جهان. سپس پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم برتری داد او را (حضرت فاطمه سلام الله علیها را) بر همه‌ی زنان در دنیا و آخرت.

عایشه و دیگران از پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت کرده‌اند که فرمود:

ای فاطمه! به تو مژده می‌دهم که خدا تو را از کلیّه‌ی زنان عالم و زنان اسلام که بهترین دین است افضل و برتر دانسته‌ست.

حُذَیْفه از رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

ملکی نزد من آمد و گفت:

مژده باد تو را که فاطمه بزرگترین زنان اهل بهشت یا زنان امّت من است.

بخاری و مسلم هر دو در صحیح خود و ابوالسّعادات در کتاب فضائل العشرة و ابوبکر بن شیبة در کتاب امالی و دیلمی در کتاب فردوس نقل کرده‌اند که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمودند:

فاطمه سلام الله علیها سرور زنان اهل بهشت است.

ابونُعَیْم در کتاب حِلْیَة از جابر بن سَمُرة نقل کرده که آن حضرت فرمود:

آگاه باشید که او (حضرت فاطمه سلام الله علیها) سرور زنان است در روز قیامت.

در تاریخ بلاذری نقل می‌کند که پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

تو از کلیّه‌ی اهل بیت من زودتر به من ملحق خواهی شد. فاطمه خشمگین شد، رسول خدا به وی فرمود:

آیا راضی نیستی که بزرگ زنان بهشتی باشی؟! فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها خندان گردید.

بیان: «وجم» بر وزن «وعد» یعنی ساکت شد از غیظ و غضب (یعنی عصبانیّت او فروکش کرد).

[روایت شماره] (۴۰)

[المناقب لابن شهرآشوب] الشَّعْبِیُّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ:

أَسَرَّ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِلَی فَاطِمَةَ شَیْئاً فَضَحِکَتْ فَسَأَلْتُهَا فَقَالَتْ:

قَالَ لِی: أَلا تَرْضَیْنَ أَنْ تَکُونِی سَیِّدَةَ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَوْ نِسَاءِ أُمَّتِی.

حِلْیَةُ الْأَوْلِیَاءِ وَ کِتَابُ الشِّیرَازِیِّ رَوَی عِمْرَانُ بْنُ حُصَیْنٍ وَ جَابِرُ بْنُ سَمُرَةَ أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دَخَلَ عَلَی فَاطِمَةَ فَقَالَ:

کَیْفَ تَجِدِینَکِ یَا بُنَیَّةُ؟

قَالَتْ:

إِنِّی لَوَجِعَةٌ وَ إِنَّهُ لَیَزِیدُنِی أَنَّهُ مَا لِی طَعَامٌ آکُلُهُ قَالَ:

یَا بُنَیَّةُ أَمَا تَرْضَیْنَ أَنَّکِ سَیِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ؟

قَالَتْ:

يَا أَبَتِ فَأَيْنَ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ؟

قَالَ:

تِلْكِ سَيِّدَةُ نِسَاءِ عَالَمِهَا وَ إِنَّكِ سَيِّدَةُ نِسَاءِ عَالَمِكِ أَمْ وَاللَّهِ زَوَّجْتُكِ سَيِّداً فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ.

وَ قِيلَ لِلصَّادِقِ عليه السلام :

قَوْلُ الرسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَىْ سَيِّدَةُ نِسَاءِ عَالَمِهَا؟

قَالَ:

ذَاكَ مَرْيَمُ وَ فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ.

وَ فِي الْحَدِيثِ: أَنَّ آسِيَةَ بِنْتَ مُزَاحِمٍ وَ مَرْيَمَ بِنْتَ عِمْرَانَ وَ خَدِيجَةَ يَمْشِينَ أَمَامَ فَاطِمَةَ كَالْحِجَابِ لَهَا إِلَى الْجَنَّةِ.

وَ سَأَلَ بُزل الْهَرَوِيُّ الْحُسَيْنَ بْنَ رُوحٍ فَقَالَ:

كَمْ بَنَاتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

أَرْبَعٌ، فَقَالَ:

أَيَّتُهُنَّ أَفْضَلُ؟

فَقَالَ:

فَاطِمَةُ،

قَالَ:

وَ لِمَ صَارَتْ أَفْضَلَ وَ كَانَتْ أَصْغَرَهُنَّ سِنّاً وَ أَقَلَّهُنَّ صُحْبَةً لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم؟

قَالَ:

لِخَصْلَتَيْنِ خَصَّهَا اللَّهُ بِهِمَا: إِنَّهَا وَرِثَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ نَسْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مِنْهَا وَ لَمْ يَخُصَّهَا بِذَلِكَ إِلاّ بِفَضْلِ إِخْلاصٍ عَرَفَهُ مِنْ نِيَّتِهَا.

وَ قَالَ الْمُرْتَضَى؛ : التَّفْضِيلُ هُوَ كَثْرَةُ الثَّوَابِ بِأَنْ يَقَعَ إِخْلاصٌ وَ يَقِينٌ وَ نِيَّةٌ صَافِيَةٌ وَ لا يَمْتَنِعُ مِنْ أَنْ تَكُونَ سلام الله عليها قَدْ فُضِّلَتْ عَلَى أَخَوَاتِهَا بِذَلِكَ وَ يُعْتَمَدُ عَلَى أَنَّهَا سلام الله عليها أَفْضَلُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ بِإِجْمَاعِ الْإِمَامِيَّةِ وَ عَلَى أَنَّهُ قَدْ ظَهَرَ مِنْ تَعْظِيمِ الرسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لِشَأْنِ فَاطِمَةَ سلام الله عليها وَ تَخْصِيصِهَا مِنْ بَيْنِ سَائِرِهِنَّ مَا رُبَّمَا لا يَحْتَاجُ إِلَى الِاسْتِدْلالِ عَلَيْهِ.

جَامِعُ التِّرْمِذِيِّ وَ إِبَانَةُ الْعُكْبَرِيِّ وَ أَخْبَارُ فَاطِمَةَ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الصَّوْلِيِّ وَ تَارِيخُ خُرَاسَانَ عَنِ السَّلامِيِّ مُسْنَداً أَنَّ جُمَيْعاً التَّيْمِيَّ قَالَ:

دَخَلْتُ مَعَ عَمَّتِي عَلَى عَائِشَةَ فَقَالَتْ لَهَا عَمَّتِي: مَا حَمَلَكِ عَلَى الْخُرُوجِ عَلَى عَلِيٍّ؟

فَقَالَتْ عَائِشَةُ: دَعِينا فَوَاللَّهِ مَا كَانَ أَحَدٌ مِنَ الرِّجَالِ أَحَبَّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ مِنْ عَلِيٍّ وَ لا مِنَ النِّسَاءِ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ فَاطِمَةَ.

فَضَائِلُ الْعَشَرَةِ عَنْ أَبِي السَّعَادَاتِ وَ فَضَائِلُ الصَّحَابَةِ عَنِ السَّمْعَانِيِّ وَ فِي رِوَايَاتٍ عَنِ الشَّرِيكِ وَ الْأَعْمَشِ وَ كَثِيرِ النَّوَّاءِ وَ ابْنِ الْحَجَّامِ كُلُّهُمْ، عَنْ جُمَيْعِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَائِشَةَ وَ عَنْ أُسَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ رُوِيَ عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ:

سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَيُّ النِّسَاءِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟

قَالَ:

فَاطِمَةُ، قُلْتُ: مِنَ الرِّجَالِ؟

قَالَ:

زَوْجُهَا.

جَامِعُ التِّرْمِذِیِّ قَالَ بُرَیْدَةُ: کَانَ أَحَبَّ النِّسَاءِ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَاطِمَةُ وَ مِنَ الرِّجَالِ عَلِیٌّ.

قُوتُ الْقُلُوبِ عَنْ أَبِی طَالِبٍ الْمَکِّیِّ وَ الْأَرْبَعِینُ عَنْ أَبِی صَالِحٍ الْمُؤَذِّنِ وَ فَضَائِلُ الصَّحَابَةِ عَنْ أَحْمَدَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ سُفْیَانَ وَ عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِی الْجَحَّافِ، عَنْ جُمَیْعٍ، عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهُ قَالَ عَلِیٌّ لِلنَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لَمَّا جَلَسَ بَیْنَهُ وَ بَیْنَ فَاطِمَةَ وَ هُمَا مُضْطَجِعَانِ: أَیُّنَا أَحَبُّ إِلَیْکَ أَنَا أَوْ هِیَ؟

فَقَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم هِیَ أَحَبُّ إِلَیَّ وَ أَنْتَ أَعَزُّ عَلَیَّ مِنْهَا.

وَ فِی خَبَرٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ أَنَّهُ افْتَخَرَ عَلِیٌّ وَ فَاطِمَةُ بِفَضَائِلِهِمَا فَأَخْبَرَ جَبْرَئِیلُ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنَّهُمَا قَدْ أَطَالا الْخُصُومَةَ فِی مَحَبَّتِکَ فَاحْکُمْ بَیْنَهُمَا فَدَخَلَ وَ قَصَّ عَلَیْهِمَا مَقَالَتَهُمَا، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَی فَاطِمَةَ وَ قَالَ:

لَکِ حَلاوَةُ الْوَلَدِ وَ لَهُ عِزُّ الرِّجَالِ وَ هُوَ أَحَبُّ إِلَیَّ مِنْکِ، فَقَالَتْ:

فَاطِمَةُ: وَ الَّذِی اصْطَفَاکَ وَ اجْتَبَاکَ وَ هَدَاکَ وَ هَدَی بِکَ الْأُمَّةَ لا زِلْتُ مُقِرَّةً لَهُ مَا عِشْتُ.

عَامِرٌ الشَّعْبِیُّ وَ الْحَسَنُ الْبَصْرِیُّ وَ سُفْیَانُ الثَّوْرِیُّ وَ مُجَاهِدٌ وَ ابْنُ جُبَیْرٍ وَ جَابِرٌ الْأَنْصَارِیُّ وَ مُحَمَّدٌ الْبَاقِرُ وَ جَعْفَرٌ الصَّادِقُ علیه السلام ، عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنَّهُ قَالَ إِنَّمَا فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّی فَمَنْ أَغْضَبَهَا فَقَدْ أَغْضَبَنِی أَخْرَجَهُ الْبُخَارِیُّ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ.

وَ فِی رِوَایَةِ جَابِرٍ: فَمَنْ آذَاهَا فَقَدْ آذَانِی وَ مَنْ آذَانِی فَقَدْ آذَی اللَّهَ.

وَ فِی مُسْلِمٍ وَ الْحِلْیَةِ إِنَّمَا فَاطِمَةُ ابْنَتِی بَضْعَةٌ مِنِّی یُرِیبُنِی مَا أَرَابَهَا وَ یُؤْذِینِی مَا آذَاهَا.

بیانٌ: قال الجزریُّ: و فی الحدیث «فاطمةُ بَضْعَةٌ مِنِّی» البضعةُ بالفتح القطعةُ مِنَ اللّحم وَ قَدْ تُکْسَرُ أی إنَّها جُزْءٌ مِنِّی کَما أنَّ الْقَطْعَةَ مِنَ اللَّحْمِ جُزْءٌ مِنَ اللَّحم وَ قالَ: وَ فِی حَدیثِ فاطمةَ: یُریبُنی ما یُریبُها أی یَسُوُؤنی ما یَسُوُؤها وَ یَزْعَجُنِی ما یَزْعَجُها، یُقالُ: رابَنی هذا الأمْرُ وَ أرابَنی إذا رَأیْتَ مِنْهُ ما تَکْره.

ابن شهر آشوب در کتاب مناقب (۱۸۸) از شعبی، از مسروق نقل می‌کند که عایشه گفت پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مطلبی در گوش حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود و حضرتش خندید. من از علّت خنده از ایشان پرسیدم.

فرمود:

پیامبر به من فرمود آیا راضی نمی‌شوی به اینکه سَرور زنان بهشت یا زنان امّت من باشی.

در کتاب حلیة الاولیاء و کتاب شیرازی از عمران بن حصین و او از جابر بن سَمُرَه روایت کرده که گفت:

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد دخترش فاطمه آمد و فرمود:

ای دختر عزیزم! خود را در چه حالی می‌بینی؟

عرض کرد:

من اضافه بر اینکه ناراحت هستم غذایی ندارم که بخورم.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

ای دخترم! آیا راضی نیستی که بزرگترین زنان عالم باشی؟ فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها عرض کرد:

پدر جان مگر این مقام از مریم دختر عمران نیست؟

فرمود:

مریم فقط بزرگترین زنان زمانه‌ی خود بود تو نیز بزرگترین زنان زمانه‌ی خود هستی، آری به خدا قسم که شوهرت علی، بزرگ اهل دنیا و آخرت است.

به حضرت امام جعفر صادق علیه السلام گفته شد:

منظور از قول پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم که فرموده:

فاطمه بزرگترین زنان اهل بهشت است، یعنی زنان زمان فاطمه؟

فرمود:

این مقام مریم دختر عمران است ولی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها بزرگترین زنان اوّلین و آخرین بهشت می‌باشد.

در روایتی وارد شده که آسیه دختر مزاحم و مریم دختر عمران و خدیجه‌ی کبری در آن موقعی که فاطمه سلام الله علیها متوجّه بهشت می‌شود پیشاپیش او پرده دار فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها خواهند بود.

بُزْل هروی از حسین بن روح پرسش کرد و گفت:

دختران پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم چند نفر بودند؟

گفت:

چهار نفر.

گفت کدام یک از آنان افضل بودند؟

گفت:

فاطمه، گفت:

چرا آن حضرت افضل است در حالی که ایشان از همه کوچک‌تر و کمتر از همه با رسول خدا زندگی کرده؟

گفت:

برای دو خصلت بود که خدا او را به این مقام اختصاص داد:

۱ - وی وارث پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بود

۲ - نسل پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از وی به یادگار ماند. خدای حکیم فاطمه را به جهت آن خلوص نیّتی که داشت به این مقام اختصاص داد.

مرحوم سیّد مرتضی؛ فرموده:

معنی افضل بودن این است که اخلاص و یقین و نیّت صاف در کار باشد تا ثواب زیاد نصیب شود، مانعی ندارد که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به همین جهت بر خواهران خود فضیلت و برتری داشته باشد.

این مطلب مورد اعتماد است که حضرت فاطمه سلام الله علیها به اتّفاق و اجماع گروه امامیّه (علمای شیعه) از کلیّه‌ی زنان عالم افضل و برتر است.

و نیز آن تعظیم و تمجیدی که پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از شأن و مقام فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها می‌کرد و او را در میان زنان گرامی می‌داشت و برای افضل بودن ایشان احتیاجی به استدلال نیست.

در کتاب جامع ترمذی با چند واسطه از جُمَیع تیمی نقل می‌کند که گفت:

من با عمّه‌ام نزد عایشه رفتم، عمّه‌ام به عایشه گفت:

چه باعث شد که تو به علی بن ابیطالب علیه السلام خروج کردی؟ عایشه گفت:

مرا به حال خود واگذار! ! به خدا قسم، از مردان کسی بیشتر از علی علیه السلام و از زنان کسی بیشتر از فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها نزد پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عزیزتر نبودند.

در کتاب فضائل الصّحابه با چند واسطه از پدر عبدالله بن بریده روایت می‌کند که گفت:

به پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گفتم:

کدام زنان نزد تو محبوب ترند؟

فرمود:

فاطمه.

گفتم:

از مردان؟

فرمود:

شوهرش علی علیه السلام.

در کتاب جامع ترمذی از بریده نقل شده که گفت:

محبوب‌ترین زنان در نزد رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها و در بین مردان حضرت علی علیه السلام بود.

در کتاب قوّت القلوب با چند واسطه از عایشه روایت می‌کند گفت:

حضرت علی علیه السلام به پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در حالی که حضرتش بین علی و فاطمه علیهما السلام نشسته بود و آنها به پهلو خوابیده بودند سؤال کرد یا رسول الله کدام یک از ما نزد شما محبوب‌تر است من یا فاطمه؟ پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

فاطمه نزد من محبوب‌تر و تو از او نزد من عزیزتری.

در روایتی از جابر بن عبدالله آمده که گفت:

علی و فاطمه‌ی اطهر علیهما السلام هر کدام به فضائل و مناقب خویشتن فخر می‌کردند، این موضوع را جبرئیل به پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خبر داد و گفت:

ایشان راجع به محبّت تو گفتگوی طولانی دارند، تو در میان ایشان قضاوت کن!

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد حضرت علی و زهرا علیهما السلام آمد و جریان را برای آنان شرح داد، سپس متوجّه فاطمه شد و فرمود:

تو نزد من حلاوت و شیرینی فرزندی را داری و علی عزّت مردان را دارد، علی از تو نزد من محبوب‌تر است.

فاطمه‌ی اطهر عرض کرد:

به حقّ آن خدایی که تو را برگزید و تو را هدایت نمود و امّت تو را به وسیله تو هدایت کرد من مادامی که زنده باشم به این مطلب اقرار دارم.

عامر شعبی و دیگران از امام باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت کرده‌اند که فرمود:

فاطمه پاره‌ای از تن من است، کسی که وی را به غضب آورد مرا به غضب آورده که این مطلب را بخاری از مسور بن مخرمه نقل کرده‌ست.

در روایت دیگری وارد شده که فرمود:

هر کس فاطمه را اذیّت کند مرا اذیّت کرده و کسی که مرا اذیّت کند حقّاً که خدا را اذیّت کرده‌ست.

در کتاب صحیح مسلم و کتاب حلیة الاولیاء از رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کنند که فرمود:

فاطمه پاره‌ی تن من است، هر که وی را ناراحت کند مرا ناراحت خواهد کرد و هر که او را اذیّت کند مرا اذیّت می‌نماید.

بیان: جزریّ می گوید:

در حدیثی که رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم می‌فرماید:

«فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّی» یعنی فاطمه سلام الله علیها پاره‌ی تن من است. «بَضْعَةٌ» قطعه‌ای از گوشت را گویند که جدا شده باشد، پس منظور رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم این است که حضرت فاطمه سلام الله علیها جزئی از وجود من است همان گونه که قطعه‌ای از گوشت جزئی از بدن است.

و در حدیث دیگر که می‌فرماید:

«یُرِیبُنِی مَا رَابَهَا» یعنی ناراحت و دلگیر می کند مرا آنچه که فاطمه را ناراحت و دلگیر کند. (و به تعبیر دیگر یعنی حضرت می‌فرماید) ناآرام می کند مرا آنچه که ناآرام کند فاطمه را، وقتی می گویند «رابنی هذا الأمر و أرابنی» یعنی از او چیزی دیدم که مرا مکدّر و ناراحت کرد.

[روایت شماره] (۴۱)

[المناقب لابن شهرآشوب] سَعْدُ بْنُ أَبِی وَقَّاصٍ سَمِعْتُ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَقُولُ: فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّی مَنْ سَرَّهَا فَقَدْ سَرَّنِی وَ مَنْ سَاءَهَا فَقَدْ سَاءَنِی، فَاطِمَةُ أَعَزُّ الْبَرِیَّةِ عَلَیَّ.

مُسْتَدْرَکُ الْحَاکِمِ، عَنْ أَبِی سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ، عَنْ إِسْمَاعِیلَ وَ حِلْیَةُ أَبِی نُعَیْمٍ عَنِ الزُّهْرِیِّ وَ ابْنُ أَبِی مُلَیْکَةَ وَ الْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

إِنَّمَا فَاطِمَةُ شِجْنَةٌ مِنِّی یَقْبِضُنِی مَا یَقْبِضُهَا وَ یَبْسُطُنِی مَا یَبْسُطُهَا.

وَ جَاءَ سَهْلُ بْنُ عَبْدِاللَّهِ إِلَی عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِیزِ فَقَالَ:

إِنَّ قَوْمَکَ یَقُولُونَ: إِنَّکَ تُؤْثِرُ عَلَیْهِمْ وُلْدَ فَاطِمَةَ، فَقَالَ عُمَرُ: سَمِعْتُ الثِّقَةَ مِنَ الصَّحَابَةِ أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّی یُرْضِینِی مَا أَرْضَاهَا وَ یُسْخِطُنِی مَا أَسْخَطَهَا، فَوَاللَّهِ إِنِّی لَحَقِیقٌ أَنْ أَطْلُبَ رِضَی رَسُولِ اللَّهِ وَ رِضَاهُ وَ رِضَاهَا فِی رِضَی وُلْدِهَا.

وَ قَدْ عَلِمُوا أَنَّ النَّبِیَّ یَسُرُّهُ مَسَرَّتُهَا جِدّاً وَ یَشْنَی [یَشْنَئُ] اغْتِمَامُهَا (۱۸۹)

قَوْلُهُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم هذا یَدُلُّ عَلی عِصْمَتِها لأَنَّها لَوْ کانَتْ مِمَّنْ تُقارِفُ الذُّنُوبَ لَمْ یَکُنْ مُؤَذیها مُؤَذِیاً لَهُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَلی کُلِ حالٍ، بَلْ کانَ مَنْ فَعَلَ الْمُسْتَحِقَّ (۱۹۰) مِنْ ذَمِّها وَ إِقامَةِ الْحدِّ إِنْ کانَ الْفِعْلُ یَقْتَضیهِ سارّاً لَهُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ مُطیعاً.

أَبُو ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِیُّ قَالَ:

کَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرِهِ یَدْخُلُ عَلَی فَاطِمَةَ، فَدَخَلَ عَلَیْهَا فَقَامَتْ إِلَیْهِ وَ اعْتَنَقَتْهُ وَ قَبَّلَتْ بَیْنَ عَیْنَیْهِ.

الْأَرْبَعِینُ عَنِ ابْنِ الْمُؤَذِّنِ بِإِسْنَادِهِ، عَنِ النَّضْرِ بْنِ شُمَیْلٍ، عَنْ مَیْسَرَةَ، عَنِ الْمِنْهَالِ، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ أَبِی بَکْرٍ وَ فِی فَضَائِلِ السَّمْعَانِیِّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عِکْرِمَةَ قَالا: کَانَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِذَا قَدِمَ مِنْ مَغَازِیهِ قَبَّلَ فَاطِمَةَ.

وَ رَوَوْا عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ فَاطِمَةَ کَانَتْ إِذَا دَخَلَتْ عَلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَامَ لَهَا مِنْ مَجْلِسِهِ وَ قَبَّلَ رَأْسَهَا وَ أَجْلَسَهَا مَجْلِسَهُ وَ إِذَا جَاءَ إِلَیْهَا لَقِیَتْهُ وَ قَبَّلَ کُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ وَ جَلَسَا مَعاً.

أَبُوالسَّعَادَاتِ فِی فَضَائِلِ الْعَشَرَةِ وَ ابْنُ الْمُؤَذِّنِ فِی الْأَرْبَعِینِ بِالْإِسْنَادِ عَنْ عِکْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَ عَنْ أَبِی ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِیِّ وَ عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالُوا: کَانَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِذَا أَرَادَ سَفَراً کَانَ آخِرَ النَّاسِ عَهْداً بِفَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ إِذَا قَدِمَ کَانَ أَوَّلَ

النَّاسِ عَهْداً بِفَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ لَوْ لَمْ یَکُنْ لَهَا عِنْدَاللَّهِ تَعَالَی فَضْلٌ عَظِیمٌ لَمْ یَکُنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم یَفْعَلُ مَعَهَا ذَلِکَ إِذْ کَانَتْ وَلَدَهُ وَ قَدْ أَمَرَ اللَّهُ بِتَعْظِیمِ الْوَلَدِ لِلْوَالِدِ وَ لا یَجُوزُ أَنْ یَفْعَلَ مَعَهَا ذَلِکَ وَ هُوَ بِضِدِّ مَا أَمَرَ بِهِ أُمَّتَهُ عَنِ اللَّهِ تَعَالَی.

أَبُوسَعِیدٍ الْخُدْرِیُّ قَالَ:

کَانَتْ فَاطِمَةُ مِنْ أَعَزِّ النَّاسِ عَلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَدَخَلَ عَلَیْهَا یَوْماً وَ هِیَ تُصَلِّی فَسَمِعَتْ کَلامَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فِی رَحْلِهَا، فَقَطَعَتْ صَلاتَهَا وَ خَرَجَتْ مِنَ الْمُصَلَّی فَسَلَّمَتْ عَلَیْهِ، فَمَسَحَ یَدَهُ عَلَی رَأْسِهَا وَ قَالَ:

یَا بُنَیَّةُ کَیْفَ أَمْسَیْتِ رَحِمَکِ اللَّهُ عَشِّینَا غَفَرَ اللَّهُ لَکِ وَ قَدْ فَعَلَ.

أَخْبَارُ فَاطِمَةَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الصَّوْلِیِّ قَالَ عَبْدُاللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلَی فَاطِمَةَ فَقَدَّمَتْ إِلَیْهِ کِسْرَةً یَابِسَةً مِنْ خُبْزِ شَعِیرٍ فَأَفْطَرَ عَلَیْهَا ثُمَّ قَالَ:

یَا بُنَیَّةُ هَذَا أَوَّلُ خُبْزٍ أَکَلَ أَبُوکِ مُنْذُ ثَلاثَةِ أَیَّامٍ، فَجَعَلَتْ فَاطِمَةُ تَبْکِی وَ رَسُولُ اللَّهِ یَمْسَحُ وَجْهَهَا بِیَدِهِ.

أَبُوصَالِحٍ الْمُؤَذِّنُ فِی الْأَرْبَعِینِ بِالْإِسْنَادِ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ إِبْرَاهِیمَ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم یَقُولُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَی لَمَّا أَمَرَنِی أَنْ أُزَوِّجَ فَاطِمَةَ مِنْ عَلِیٍّ فَفَعَلْتُ، فَقَالَ لِی جَبْرَئِیلُ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَی بَنَی جَنَّةً مِنْ لُؤْلُؤَةٍ بَیْنَ کُلِّ قَصَبَةٍ إِلَی قَصَبَةٍ لُؤْلُؤَةٌ مِنْ یَاقُوتٍ مُشَذَّرَةٌ بِالذَّهَبِ وَ جَعَلَ سُقُوفَهَا زَبَرْجَداً أَخْضَرَ وَ جَعَلَ فِیهَا طَاقَاتٍ مِنْ لُؤْلُؤٍ مُکَلَّلَةٍ بِالْیَاقُوتِ.

ثُمَّ جَعَلَ غُرَفَهَا لَبِنَةً مِنْ ذَهَبٍ وَ لَبِنَةً مِنْ فِضَّةٍ وَ لَبِنَةً مِنْ دُرٍّ وَ لَبِنَةً مِنْ یَاقُوتٍ وَ لَبِنَةً مِنْ زَبَرْجَدٍ، ثُمَّ جَعَلَ فِیهَا عُیُوناً تَنْبُعُ مِنْ نَوَاحِیهَا وَ حُفَّتْ بِالْأَنْهَارِ وَ جَعَلَ عَلَی الْأَنْهَارِ قِبَاباً مِنْ دُرٍّ قَدْ شُعِّبَتْ بِسَلاسِلِ الذَّهَبِ وَ حُفَّتْ بِأَنْوَاعِ الشَّجَرِ وَ بَنَی فِی کُلِّ غُصْنٍ قُبَّةً وَ جَعَلَ فِی کُلِّ قُبَّةٍ أَرِیکَةً مِنْ دُرَّةٍ بَیْضَاءَ غِشَاؤُهَا السُّنْدُسُ وَ الْإِسْتَبْرَقُ وَ فَرَشَ أَرْضَهَا بِالزَّعْفَرَانِ وَ فَتَقَ بِالْمِسْکِ وَ الْعَنْبَرِ وَ جَعَلَ فِی کُلِّ قُبَّةٍ حَوْرَاءَ وَ الْقُبَّةُ لَهَا مِائَةُ بَابٍ عَلَی کُلِّ بَابٍ جَارِیَتَانِ وَ شَجَرَتَانِ فِی کُلِّ قُبَّةٍ مِفْرَشٌ وَ کِتَابٌ مَکْتُوبٌ حَوْلَ الْقِبَابِ آیَةُ الْکُرْسِیِّ، فَقُلْتُ: یَا جَبْرَئِیلُ لِمَنْ بَنَی اللَّهُ هَذِهِ الْجَنَّةَ؟

قَالَ:

بَنَاهَا لِعَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ وَ فَاطِمَةَ ابْنَتِکَ سِوَی جِنَانِهِمَا تُحْفَةً أَتْحَفَهُمَا اللَّهُ وَ لْتَقَرَّ بِذَلِکَ عَیْنُکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ.

بیان: قوله «لؤلؤة من یاقوت» لعلّ المعنی أنّها فی صفاء اللّؤلؤ و لون الیاقوت و لا یبعد أن تکون «من» زائدة من النّساخ أو یکون الظرف متعلّقاً بقوله مشذّرة أی اللّؤلؤة مرصّعة من الیاقوت بالذّهب قال الفیروزآبادیّ: الشذر قطع من الذّهب تلقط من معدنه بلا إذابة، أو خرز یفصّل بها النظم أو هو اللؤلؤ الصغار.

قوله: قد شعبت، الشعب الجمع و التفریق و لعل الأظهر هنا الأول و قال الفیروزآبادیّ: الأریکة کسفینة سریر فی حجلة، أو کلُّ ما یتّکأُ علیه من سریر و منصّة و فراش، أو سریر منّجد مزیّن فی قبّة أو بیت، فإذا لم یکن فیه سریر فهو حجلة و السندس: الرَّقیق من الحریر و الإستبرق الغلیظ منه.

قوله «و فتق» أی جعل بین الزعفران المسک و العنبر أو بین فرشها المبسوطة من الفتق بمعنی الشقّ و المفرش کمنبر شیء کالشاذکونة.

نیز در کتاب مناقب (۱۹۱) از سعد بن ابی وقاص نقل می‌کند که گفت:

از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم شنیدم که می‌فرمود:

فاطمه پاره‌ای از تن من است، هر کس او را خشنود نماید مرا خشنود نموده و هر کس وی را ناراحت کند مرا ناراحت کرده‌ست. فاطمه نزد من عزیزترین مردم می‌باشد.

حاکم در کتاب مستدرک با چند واسطه از پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روایت کرده که فرمود:

فاطمه از من است، آنکه او را ناراحت کند مرا ناراحت کرده و آنکه وی را خوشحال نماید مرا خوشحال می‌نماید.

سهل بن عبدالله نزد عمر بن عبدالعزیز آمد و گفت:

قوم تو می‌گویند تو فرزندان فاطمه را بر آنان مقدّم می‌داری گفت:

این طور به ما رسیده که پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرموده:

فاطمه پاره‌ی تن من می‌باشد، هر چه باعث رضایت زهراء شود باعث رضایت من می‌شود و آنچه موجب خشم فاطمه شود موجب خشم من نیز خواهد شد.

به خدا قسم من سزاوارترم که رضایت پیامبر خدا را حاصل نمایم، رضایت فاطمه و پدرش در رضایت فرزندان فاطمه می‌باشد.

یعنی حقّاً که دانستند مسرور شدن حضرت فاطمه سلام الله علیها، پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم را مسرور می‌کند و مغموم بودن وی، حضرتش را به خشم خواهد آورد.

این سخن پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم که درباره‌ی حضرت فاطمه سلام الله علیها فرموده بر معصوم بودن آن بانوی با عظمت دلالت می‌کند، زیرا اگر فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها مرتکب معصیت می‌شد، هر عملی که باعث ناراحتی ایشان می‌شد موجب ناراحتی رسول خدا نمی‌شد.

فرمایش رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم که می‌فرماید:

اذیّت فاطمه اذیّت به من است، دلالت بر عصمت آن بانو دارد، زیرا اگر او (حضرت فاطمه سلام الله علیها) از کسانی بود که (نعوذ بالله) آلوده به گناه بود حضرت نمی‌فرمود اذیّت کننده‌ی او اذیّت کننده‌ی من است در هر حالی، بلکه اگر کسی عملی انجام دهد که انسان گنهکار مستحقّ آن است (از قبیل ذمّ و اقامه‌ی حدّ و غیره) پیامبر را خوشحال می‌کند و چنین کسی مطیع پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم محسوب می‌شود، (زیرا پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از انسان گنهکار حمایت نمی‌کند، پس باید حضرت زهرا سلام الله علیها معصومه باشد تا پیامبر معصوم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بفرماید:

اذیّت کننده‌ی او اذیّت کننده‌ی من است).

ابوثعلبه می‌گوید:

هر گاه رسول خدا از مسافرت باز می‌گشت و نزد فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها می‌آمد او برمی خاست و با پیغمبر خدا معانقه می‌کرد و میان دو چشم آن حضرت را می‌بوسید.

در کتاب اربعین با چند واسطه از عکرمه روایت می‌کند که هر گاه پیغمبر خدا از جنگ باز می‌گشت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها، او را می‌بوسید.

از عایشه روایت کرده‌اند که گفت:

هر گاه فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها نزد پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم می‌آمد پیامبر از جای خود برمی خاست، سر فاطمه را می‌بوسید و او را در جای خود می‌نشانید و هر گاه رسول خدا نزد فاطمه می‌رفت و فاطمه آن حضرت را ملاقات می‌کرد یکدیگر را می‌بوسیدند و با یکدیگر می‌نشستند.

ابوالسّعادات در کتاب فضائل العشره با چند واسطه از ابن عمر نقل می‌کند که گفت:

هر گاه پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم اراده‌ی مسافرتی می‌کرد آخرین شخصی را که دیدار می‌کرد فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها بود و موقعی که از سفر باز می‌گشت اوّل کسی را که ملاقات می‌کرد فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها بود. اگر فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها نزد خدا یک چنین فضیلت مهمّی را نمی‌داشت پیامبر خدا با وی این عمل را انجام نمی‌داد، زیرا او فرزند رسول خدا بود و خدا دستور داده که فرزند نسبت به پدر خود احترام کند.

و جایز نبود پیغمبر اکرم، این همه فاطمه را احترام کند، زیرا این عمل بر خلاف دستوریست که آن حضرت از طرف خدا به امّت

خود داده‌ست.

ابو سعید خُدری می‌گوید:

فاطمه نزد رسول خدا عزیزترین مردم بود.

در یکی از روزها فاطمه مشغول نماز بود که پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد او آمد، فاطمه نماز خود را تمام کرده و متوجّه آن حضرت شد و بر او سلام کرد، رسول خدا دست مبارک خود را بر سر فاطمه‌ی زهراء کشید و به او گفت:

ای دخترم! چگونه روز را شب کردی، خدا تو را رحمت کند.

در کتاب اخبار فاطمه با یک واسطه از عبدالله بن حسن روایت می‌کند که گفت:

یک روز پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آمد، فاطمه یک پاره‌ی نان جو خشک به حضور آن حضرت آورد و آن بزرگوار با آن نان افطار کرد. سپس فرمود:

ای دخترم! این اوّلین نانی‌ست که پدرت بعد از سه روز می‌خورد، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها پس از شنیدن این سخن گریان شد و پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دست مبارک خود را به صورت حضرت زهراء سلام الله علیها می‌مالید.

ابوصالح مؤذن در کتاب اربعین از ابن مسعود روایت می‌کند که گفت:

از پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شنیدم می‌فرمود:

خدا به من دستور داد تا فاطمه را برای علی تزویج نمودم پس از این ازدواج جبرئیل به من گفت:

خدای توانا، بهشتی از لؤلؤ که بین هر قَصَبِه (۱۹۲) تا قصبه‌ی دیگر یک مرواریدیست آراسته به طلا، سقف‌های آن را از زبرجد سبز قرار داده، در آن بهشت اطاق‌هایی از مروارید بنا نهاده که به یاقوت پوشیده شده‌اند.

غرفه‌های آن را یک خشت طلا، یکی از نقره، یکی از درّ، یکی از یاقوت و یکی از زبرجد قرار داده، در آن بهشت چشمه‌هایی آفریده که از اطراف آنها جریان دارند، نهرهایی در اطراف آنها در جریانند، قبّه‌هایی از مروارید بر آنها ساخته شده، آن قبّه‌ها را به وسیله‌ی زنجیر طلا بسته‌اند، بر اطراف آنها انواع و اقسام درختان میوه رسته، بر هر شاخی قبّه‌ای بنا شده، در هر قبّه‌ای تختی از دُرّ سفید گذاشته‌اند و پرده‌هایی از سندس و استبرق بر روی آنها گسترده‌اند، فرش زمین آن از زعفران می‌باشد.

آن تخت‌ها را به وسیله‌ی مُشْک و زعفران خوشبو نموده‌اند، در هر قبّه‌ای حوریّه‌ای جا داده‌اند، هر قبّه‌ای صد در دارد، بر هر دری دو کنیزک ایستاده‌اند، در اطراف آن قبّه آیهٔ الکرسی نوشته شده‌ست.

من به جبرئیل گفتم:

این بهشت برای که بنا شده؟!

گفت:

برای حضرت علی بن ابیطالب و فاطمه‌ی زهراء علیهما السلام، اضافه بر بهشت‌های دیگری که خدا به ایشان مرحمت فرموده این هم یکی از آنها به شمار می‌رود، خدای رؤوف این بهشت‌ها را بدین جهت عطا نموده که چشم تو روشن شود.

بیان: در توضیح فرمایش رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم که می‌فرماید:

«لؤلؤة من یاقوت» شاید منظور این باشد که آن شهر در صفای لؤلؤ و به رنگ یاقوت است و بعید نیست که «مِن» در این جمله از طرف کسانی که این روایت را نوشته‌اند، سهواً اضافه شده باشد و یا اینکه بگوییم ظرف است و متعلّق به «مشذّرة» می‌باشد که در این صورت این گونه معنا می‌شود:

لؤلؤیی که جواهر نشان است از یاقوت و طلاکوب شده‌ست.

و فیروزآبادی گفته: «الشذر» به تکّه‌ای از طلا گویند که ناخالص و خام از معدن استخراج شده باشد و یا به ریسمانی گویند که

برای منظّم کردن دانه‌های جواهرات به کار می‌رود و یا به لؤلؤهای کوچک گفته می‌شود.

و در آنجا که می‌فرماید:

«شعّبت بسلاسل الذّهب» در معنای «شعّب» جمع کردن چیزی را گفته‌اند و کاملاً برعکس آن هم معنا می‌دهد یعنی به معنی پراکنده کردن چیزی گویند و مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

در اینجا معنی اوّل (جمع کردن) مناسب‌تر است.

و فیروزآبادی گفته «اَریکه» بر وزن سفینه، به تختی گفته می‌شود که در حجله قرار می‌دهند و یا هر تختی که روی آن تکیه می‌دهند و بر آن می‌نشینند و زن و شوهر بر روی آن همبستر می‌شوند و یا به تختی گفته می‌شود که برای زینت خانه یا اطاق آن را مزیّن می‌کنند.

«سندس» به حریرِ لطیف و خالص و «استبرق» به حریر لطیف‌تر و خالص‌تر گفته می‌شود.

و در آنجا که می‌فرماید:

فرش زمین آن با زعفران است و بین زعفران‌ها مُشْک و عنبر مخلوط است، در اینجا «فتق» به معنی «جعل» است یعنی قرار داده بین زعفران‌ها مشک و عنبر و یا اینکه می‌توان گفت:

«فتق» به معنی «شقّ» است یعنی مشک و عنبرها شکافته است بین زعفران‌ها را.

و «مِفْرَشْ» بر وزن «مِنْبَر» شیئیست مانند «شاذکونه» و شاذکونه به لباس‌هایی گفته می‌شود که با کوک‌های درشت دوخته شده باشد.

[روایت شماره] (۴۲)

[المناقب لابن شهرآشوب] ابْنُ عَبْدِ رَبِّهِ الْأَنْدُلُسِيُّ فِي الْعِقْدِ عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ فِي خَبَرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ:

دَخَلَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَى جَدِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ هُوَ يَتَعَثَّرُ بِذَيْلِهِ فَأَسَرَّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سِرّاً فَرَأَيْتُهُ وَ قَدْ تَغَيَّرَ لَوْنُهُ، ثُمَّ قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حَتَّى أَتَى مَنْزِلَ فَاطِمَةَ فَأَخَذَ بِيَدِهَا فَهَزَّهَا إِلَيْهِ هَزّاً قَوِيّاً ثُمَّ قَالَ:

يَا فَاطِمَةُ إِيَّاكِ وَ غَضَبَ عَلِيٍّ فَإِنَّ اللَّهَ يَغْضَبُ لِغَضَبِهِ وَ يَرْضَى لِرِضَاهُ، ثُمَّ جَاءَ عَلِيٌّ فَأَخَذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِيَدِهِ ثُمَّ هَزَّهَا إِلَيْهِ هَزّاً خَفِيفاً ثُمَّ قَالَ:

يَا أَبَاالْحَسَنِ إِيَّاكَ وَ غَضَبَ فَاطِمَةَ فَإِنَّ الْمَلائِكَةَ تَغْضَبُ لِغَضَبِهَا وَ تَرْضَى لِرِضَاهَا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهُ مَضَيْتَ مَذْعُوراً وَ قَدْ رَجَعْتَ مَسْرُوراً، فَقَالَ:

يَا مُعَاوِيَةُ كَيْفَ لا أَسُرُّ وَ قَدْ أَصْلَحْتُ بَيْنَ اثْنَيْنِ هُمَا أَكْرَمُ الْخَلْقِ عَلَى اللَّهِ.

فِي رِوَايَةِ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ وَ حَبِيبِ بْنِ ثَابِتٍ وَ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ: أَحَبُّ اثْنَيْنِ فِي الْأَرْضِ إِلَيَّ.

قَالَ ابْنُ بَابَوَيْهِ: هَذَا غَيْرُ مُعْتَمَدٍ لِأَنَّهُمَا مُنَزَّهَانِ أَنْ يَحْتَاجَا أَنْ يُصْلِحَ بَيْنَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

الْبَاقِرُ وَ الصَّادِقُ عليهما السلام أَنَّهُ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لا يَنَامُ حَتَّى يُقَبِّلَ عُرْضَ وَجْهِ فَاطِمَةَ سلام الله عليها يَضَعُ وَجْهَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْ فَاطِمَةَ وَ يَدْعُو لَهَا وَ فِي رِوَايَةٍ حَتَّى يُقَبِّلَ عُرْضَ وَجْنَةِ فَاطِمَةَ سلام الله عليها أَوْ بَيْنَ ثَدْيَيْهَا.

أَبُوبَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللَّهِ الشَّافِعِيُّ وَ ابْنُ شِهَابٍ الزُّهْرِيُّ وَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ كُلُّهُمْ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ وَ أَبُومُعَاذٍ النَّحْوِيُّ الْمَرْوَزِيُّ وَ أَبُوقَتَادَةَ الْحَرَّانِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ هَاشِمِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ وَ الْخَرْكُوشِيُّ فِي شَرَفِ النَّبِيِّ وَ الْأُشْنُهِيُّ فِي الِاعْتِقَادِ وَ السَّمْعَانِيُّ فِي الرِّسَالَةِ وَ أَبُوصَالِحٍ الْمُؤَذِّنُ فِي الْأَرْبَعِينَ وَ أَبُوالسَّعَادَاتِ فِي الْفَضَائِلِ وَ مِنْ أَصْحَابِنَا أَبُوعُبَيْدَةَ الْحَذَّاءُ وَ غَيْرُهُ، عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام أَنَّهُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يُكْثِرُ تَقْبِيلَ فَاطِمَةَ فَأَنْكَرَتْ عَلَيْهِ بَعْضُ نِسَائِهِ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّهُ لَمَّا عُرِجَ بِی إِلَی السَّمَاءِ أَخَذَ بِیَدِی جَبْرَئِیلُ فَأَدْخَلَنِی الْجَنَّةَ فَنَاوَلَنِی مِنْ رُطَبِهَا فَأَکَلْتُهَا فِی رِوَایَةٍ: فَنَاوَلَنِی مِنْهَا تُفَّاحَةً فَأَکَلْتُهَا فَتَحَوَّلَ ذَلِکَ نُطْفَةً فِی صُلْبِی، فَلَمَّا هَبَطْتُ إِلَی الْأَرْضِ وَاقَعْتُ خَدِیجَةَ فَحَمَلَتْ بِفَاطِمَةَ فَفَاطِمَةُ حَوْرَاءُ إِنْسِیَّةٌ فَکُلَّمَا اشْتَقْتُ إِلَی رَائِحَةِ الْجَنَّةِ شَمِمْتُ رَائِحَةَ ابْنَتِی.

وَ دَخَلَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَرَآهَا مُنْزَعِجَةً فَقَالَ لَهَا: مَا بِکِ؟

فَقَالَتْ:

الْحُمَیْرَاءُ افْتَخَرَتْ عَلَی أُمِّی أَنَّهَا لَمْ تَعْرِفْ رَجُلاً قَبْلَکَ وَ إِنَّ أُمِّی عَرَفَتْهَا مُسِنَّةً فَقَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

إِنَّ بَطْنَ أُمِّکِ کَانَ لِلإِمَامَةِ وِعَاءً.

ابْنُ عَبْدِ رَبِّهِ فِی الْعِقْدِ إِنَّ الْمَهْدِیَّ رَأَی فِی مَنَامِهِ شَرِیکاً الْقَاضِیَ مَصْرُوفاً وَجْهُهُ عَنْهُ، فَلَمَّا انْتَبَهَ قَصَّ رُؤْیَاهُ عَلَی الرَّبِیعِ فَقَالَ:

إِنَّ شَرِیکاً مُخَالِفٌ لَکَ وَ إِنَّهُ فَاطِمِیٌّ مَحْضاً،

قَالَ الْمَهْدِیُّ: عَلَیَّ بِشَرِیکٍ، فَأُتِیَ بِهِ، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَیْهِ قَالَ:

بَلَغَنِی أَنَّکَ فَاطِمِیٌّ،

قَالَ:

أُعِیذُکَ بِاللَّهِ أَنْ تَکُونَ غَیْرَ فَاطِمِیٍّ إِلا أَنْ تَعْنِیَ فَاطِمَةَ بِنْتَ کِسْرَی قَالَ:

لا وَ لَکِنْ أَعْنِی فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ،

قَالَ:

فَتَلْعَنُهَا؟

قَالَ:

لا، مَعَاذَ اللَّهِ،

قَالَ:

فَمَا تَقُولُ فِی مَنْ یَلْعَنُهَا؟

قَالَ:

عَلَیْهِ لَعْنَةُاللَّهِ،

قَالَ:

فَالْعَنْ هَذَا یَعْنِی الرَّبِیعَ؟

قَالَ:

لا وَاللَّهِ مَا أَلْعَنُهَا یَا أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ،

قَالَ:

لَهُ شَرِیکٌ: یَا مَاجِنُ فَمَا ذِکْرُکَ لِسَیِّدَةِ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ وَ ابْنَةِ سَیِّدِ الْمُرْسَلِینَ فِی مَجَالِسِ الرِّجَالِ،

قَالَ الْمَهْدِیُّ: فَمَا وَجْهُ الْمَنَامِ؟

قَالَ:

إِنَّ رُؤْیَاکَ لَیْسَتْ بِرُؤْیَا یُوسُفَ علیه السلام وَ إِنَّ الدِّمَاءَ لا تُسْتَحَلُّ بِالْأَحْلامِ.

وَ أُتِیَ بِرَجُلٍ شَتَمَ فَاطِمَةَ إِلَی الْفَضْلِ بْنِ الرَّبِیعِ فَقَالَ لِابْنِ غَانِمٍ: انْظُرْ فِی أَمْرِهِ مَا تَقُولُ قَالَ:

یَجِبُ عَلَیْهِ الْحَدُّ قَالَ لَهُ الْفَضْلُ هِیَ ذَا أُمُّکَ إِنْ حَدَّدْتَهُ فَأَمَرَ بِأَنْ یُضْرَبَ أَلْفَ سَوْطٍ وَ یُصْلَبَ فِی الطَّرِیقِ.

ابن شهر آشوب در کتاب مناقب (۱۹۳) با چند واسطه از معاویه بن ابی سفیان روایت کرده که گفت:

یک روز حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام به حضور پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مشرّف شد و پس از اینکه دامن آن حضرت را گرفت مطلبی آهسته به عرض آن بزرگوار رسانید و رنگ مبارک پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تغییر نمود.

آنگاه رسول خدا برخاست و داخل منزل فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها گردید، دست فاطمه را گرفت و او را به جانب خود کشید، به وی فرمود:

از غضب علی بترس! زیرا خدا برای غضب علی غضب می‌کند و برای رضایت وی راضی می‌شود، سپس علی علیه السلام آمد و پیامبر اکرم دست او را گرفت و پس از اینکه فاطمه را حرکت داد به حضرت علی بن ابیطالب فرمود:

یا علی! از غضب فاطمه خائف باش! زیرا ملائکه برای غضب فاطمه غضب می‌کنند و برای رضایت وی راضی می‌شوند.

من گفتم:

یا رسول الله! با ناراحتی رفتی و با حالتی مسرور مراجعت نمودی، فرمود:

ای معاویه! چگونه خوشحال نباشم در صورتی که بین دو نفری را صلح و سازش دادم که نزد خدا گرامی‌ترین خلق محسوب می‌شوند.

در روایت عبدالله بن حارث و حبیب بن ثابت و علی بن ابراهیم چنین آمده که فرمود:

این دو نفر را از همه بیشتر در روی زمین دوست می‌دارم.

توجّه توجّه! ! ! ابن بابویه می‌گوید:

این روایت معتبر نیست، زیرا مقام حضرت علی و فاطمه علیهما السلام از این بالاتر است که بین ایشان اختلاف پیش آید و کار به جایی برسد که رسول خدا بین ایشان را صلح و سازش دهد.

امام باقر و امام صادق علیهما السلام می‌فرمایند:

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نمی‌خوابید تا اینکه صورت و میان سینه‌ی فاطمه را می‌بوسید و برای آن حضرت دعا می‌کرد.

در روایتی وارد شده که گونه‌های صورت و میان دو سینه‌ی وی را می‌بوسید.

گروهی از اهل تسنّن از ابوعبیده‌ی حذاء از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده‌اند که فرمود:

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را زیاد می‌بوسید، بعضی از زنان آن حضرت به آن بزرگوار اعتراض می‌نمودند، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

هنگامی که مرا به معراج بردند جبرئیل دستم را گرفت و داخل بهشت نمود، آنگاه از رطب بهشت به من داد، بنا بر روایتی یک سیب به من داد، من آن را خوردم و در صلب من تبدیل به نطفه شد، موقعی که به زمین آمدم و با خدیجه‌ی کبری همبستر شدم، وی به فاطمه حامله شد.

پس بنابراین فاطمه حوریّه‌ایست به شکل انسان، هر گاه من به بوی بهشت مشتاق می‌شوم دخترم فاطمه را می‌بویم.

یک روز پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد فاطمه سلام الله علیها آمد و دید آن بانو ناراحت است.

فرمود:

تو را چه شده؟!

گفت:

عایشه بر مادر من فخر می‌کند و می‌گوید:

من قبل از پیغمبر با کسی ازدواج نکردم، ولی مادر تو پیرزنی بود! پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به فاطمه سلام الله علیها

فرمود:

رحم مادر تو این لیاقت و ظرفیّت را داشت که امام علیه السلام از آن به وجود بیاید.

ابن عَبْدِ رَبِّه در کتاب عِقْد الفَرید می‌نگارد:

مهدی در عالم خواب دید که شریک قاضی صورت خود را از او برگردانیده‌ست. وقتی از خواب بیدار شد این خواب را برای ربیع نقل کرد، ربیع خواب وی را تعبیر کرد و گفت:

شریک با تو مخالف و از دوستداران فاطمه می‌باشد، مهدی گفت:

شریک را نزد من حاضر نمایید. هنگامی که شریک نزد مهدی آمد، مهدی به وی گفت:

به من این طور رسیده که تو دوست فاطمه می‌باشی؟ شریک گفت:

من تو را به خدا می‌سپارم که دوست فاطمه نباشی مگر فاطمه دختر کسری، مهدی گفت:

منظور من فاطمه دختر محمّد است، شریک گفت:

تو فاطمه را لعنت می‌کنی؟ مهدی گفت:

پناه به خدا! ! ابداً، شریک گفت:

عقیده‌ی تو درباره‌ی کسی که فاطمه را لعنت کند چیست؟ مهدی گفت:

خدا، کسی را که فاطمه را لعنت نماید لعنت کند. شریک گفت:

پس این (ربیع) را لعنت کن، ربیع گفت:

نه، یا امیرالمؤمنین! به خدا قسم که من فاطمه را لعنت نمی‌کنم. شریک به ربیع گفت:

ای بدجنس! پس آن سخنانی که در مجالس مردان راجع به فاطمه‌ی اطهر می‌گفتی چه بود!

مهدی گفت:

پس تعبیر خواب من چیست؟ شریک گفت:

خواب تو که خواب یوسف نیست و ریختن خون‌ها که به وسیله‌ی خواب‌های آشفته حلال نخواهد شد.

یک وقت مردی را که به فاطمه‌ی اطهر ناسزا گفته بود نزد فضل بن ربیع آوردند. فضل به ابن غانم گفت:

نظریّه‌ی تو درباره‌ی این مرد چیست؟

گفت:

باید حدّ بر او جاری کرد، فضل به وی گفت:

اگر تو حدّ خدا را بر او جاری کنی مثل اینکه از مادر خود دفاع کرده باشی. سپس دستور داد تا هزار تازیانه به او زدند و جنازه‌اش را بر سر راه به دار آویختند.

[روایت شماره] (۴۳)

[المناقب لابن شهرآشوب] رُوِیَ أَنَّ فَاطِمَةَ تَمَنَّتْ وَکِیلًا عِنْدَ غَزَاةِ عَلِیٍّ علیه السلام فَنَزَلَ:

«رَبُّ الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ لا إِلهَ إِلا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَکِیلًا». (۱۹۴)

صَحِیحُ الدَّارَقُطْنِیِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَمَرَ بِقَطْعِ لِصٍّ فَقَالَ اللِّصُّ: یَا رَسُولَ اللَّهِ قَدَّمْتُهُ فِی الْإِسْلامِ وَ تَأْمُرُهُ بِالْقَطْعِ؟ فَقَالَ:

لَوْ کَانَتِ ابْنَتِی فَاطِمَةُ، فَسَمِعَتْ فَاطِمَةُ فَحَزِنَتْ فَنَزَلَ جَبْرَئِیلُ بِقَوْلِهِ: «لَئِنْ أَشْرَکْتَ لَیَحْبَطَنَّ عَمَلُکَ» (۱۹۵) فَحَزِنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ

عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَنَزَلَ:

«لَوْ كانَ فِيهِما آلِهَةٌ إِلا اللَّهُ لَفَسَدَتا» (۱۹۶) فَتَعَجَّبَ النَّبِيُّ مِنْ ذَلِكَ فَنَزَلَ جَبْرَئِيلُ وَ قَالَ:

كَانَتْ حَزِنَتْ مِنْ قَوْلِكَ فَهَذِهِ الْآيَاتُ لِمُوَافَقَتِهَا لِتَرْضَى.

بيان: لعلَّ المعنى أنَّ هـذه الآيات نزلت لتعلم فاطمـة سـلام الله عليها أنَّ مثل هذا الكلام المشـروط لا ينافى جلالة المخاطب و المسـند إليه و براءته لوقوع ذلك بالنسـبة إلى الرسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم من الله عزَّوجلَّ، أو لبيان أنَّ قطع يد فاطمة بمنزلة الشرك أو أنَّ هذا النوع من الخطاب المراد به الاُمّة إنّما صدر لصدور هذا النوع من الكلام بالنسبة إلى فاطمة فكان خلافاً للأَولى و الأَوَّل أصوب و أوفق بالاُصُول.

نيز در كتاب مناقب (۱۹۷) مى‌نويسد:

فاطمه‌ى اطهر سـلام الله عليها در موقع جنگ نمودن حضـرت على عليه السـلام تمنّاى وكيل نمود و آيه‌ى نهم سوره مزمّل نازل شـد. «همان پروردگار شرق و غرب كه معبودى جز او نيست او را نگاهبان و وكيل خود انتخاب كن».

در صحيح دارقطنى مى‌نگارد:

پيغمبر اكرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دستور داد تا دست دزدى را قطع نمايند. آن شخص دزد گفت:

يا رسول الله! تو او را در اسلام مقدّم مى‌دارى و مع ذلك او را مأمور به قطع مى‌كنى؟

فرمود:

آرى، ولو اينكه دخترم فاطمه باشد.

وقتى فاطمه اين سخن را شنيد محزون گرديد، سپس جبرئيل نازل شد و آيه‌ى ۶۵ سوره‌ى زمر را آورد كه مى‌فرمايد:

«اگر براى خدا شريك قائل شوى ثواب عمل تو نابود خواهد شد».

پس از نزول اين آيه رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم محزون گرديد، آنگاه آيه‌ى ۲۲ سوره‌ى انبياء نازل شد كه مى‌فرمايد:

«اگر خدايانى غير از خداى يكتا در آسمان و زمين وجود مى‌داشتند آسمان و زمين فاسد مى‌شدند».

پس از نزول اين آيه پيامبر اكرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تعجّب نمود، آنگاه جبرئيل نازل شد و گفت:

چون فاطمه‌ى زهراء از سـخن تو كه گفتى ولو اينكه دخترم باشـد ناراحت شـد لـذا اين آيات براى موافقت فاطمه‌ى زهراء سـلام الله عليها نازل شد كه خشنود شود.

بيان: مرحوم علّامه‌ى مجلسـى رحمـة الله عليه مى‌فرمايد شايد منظور از نزول اين آيه تعليم حضـرت زهرا سـلام الله عليها بوده باشد به اينكه به كار بردن مانند اين تعبير «اگر فاطمه هم مرتكب اين عمل مى‌شد دستش را قطع مى‌كردم» منافاتى با عظمت شأن مخاطب و برائت او ندارد و شايد منظور اين باشد كه قطع دست فاطمه سلام الله عليها به منزله‌ى شرك مى‌باشد و شايد مقصود از اين كلام آن باشد كه امّت بدانند در اجراى احكام و حدود تفاوتى بين افراد جامعه ندارد.

و سپس علّامه مى‌فرمايد:

احتمال اوّل قوى‌تر و موافق با اصول مسلّم و پذيرفته شده‌ست.

[روايت شماره] (۴۴)

[المناقب لابن شهرآشوب] سُئِلَ الصَّادِقُ عليه السلام عَنْ مَعْنَى حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ، فَقَالَ:

خَيْرُ الْعَمَلِ بِرُّ فَاطِمَةَ وَ وُلْدِهَا وَ فِي خَبَرٍ آخَرَ الْوَلايَةُ.

أَبُوصَالِحٍ فِي الْأَرْبَعِينَ، عَنْ أَبِي حَامِدٍ الْأَسْفَرَائِينِيُّ بِإِسْنَادِهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَوَّلُ شَخْصٍ تَدْخُلُ الْجَنَّةَ فَاطِمَةُ.

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْجَنَّةَ خَلَقَهَا مِنْ نُورِ وَجْهِهِ ثُمَّ أَخَذَ ذَلِكَ النُّورَ فَقَذَفَهُ فَأَصَابَنِي ثُلُثُ النُّورِ وَ أَصَابَ فَاطِمَةَ ثُلُثُ النُّورِ وَ أَصَابَ عَلِيّاً وَ أَهْلَ بَيْتِهِ ثُلُثُ النُّورِ، فَمَنْ أَصَابَهُ مِنْ ذَلِكَ النُّورِ اهْتَدَى إِلَى وَلَايَةِ آلِ مُحَمَّدٍ وَ مَنْ لَمْ يُصِبْهُ مِنْ ذَلِكَ النُّورِ ضَلَّ عَنْ وَلَايَةِ آلِ مُحَمَّدٍ.

الْحُسَيْنُ بْنُ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام وَ جَابِرٍ الْجُعْفِيِّ، عَنِ الْبَاقِرِ عليه السلام قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّ اللَّهَ لَيَغْضَبُ لِغَضَبِ فَاطِمَةَ وَ يَرْضَى لِرِضَاهَا.

ابْنُ شُرَيْحٍ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام وَ أَبُوسَعِيدٍ الْوَاعِظُ فِي شَرَفِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَنْ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ وَ أَبُوصَالِحٍ الْمُؤَذِّنُ فِي الْفَضَائِلِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ الْعُكْبَرِيُّ فِي الْإِبَانَةِ وَ مَحْمُودٌ الْأَسْفَرَائِينِيُّ فِي الدِّيَانَةِ رَوَوْا جَمِيعاً أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

يَا فَاطِمَةُ إِنَّ اللَّهَ لَيَغْضَبُ لِغَضَبِكِ وَ يَرْضَى لِرِضَاكِ.

أَبُوبَكْرٍ مَرْدَوَيْهِ فِي كِتَابِهِ بِالْإِسْنَادِ عَنْ سِنَانٍ الْأَوْسِيِّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

حَدَّثَنِي جَبْرَئِيلُ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمَّا زَوَّجَ فَاطِمَةَ عَلِيّاً عليه السلام أَمَرَ رِضْوَانَ فَأَمَرَ شَجَرَةَ طُوبَى فَحَمَلَتْ رُقَاعاً لِمُحِبِّي آلِ بَيْتِ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ثُمَّ أَمْطَرَهَا مَلَائِكَةً مِنْ نُورٍ بِعَدَدِ تِيكَ الرُّقَاعِ، فَأَخَذَ تِلْكَ الْمَلَائِكَةُ الرُّقَاعَ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَ اسْتَوَتْ بِأَهْلِهَا أَهْبَطَ اللَّهُ الْمَلَائِكَةَ بِتِلْكَ الرُّقَاعِ فَإِذَا لَقِيَ مَلَكٌ مِنْ تِلْكَ الْمَلَائِكَةِ رَجُلاً مِنْ مُحِبِّي آلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ دَفَعَ إِلَيْهِ رُقْعَةَ بَرَاءَةٍ مِنَ النَّارِ.

وَ جَاءَ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْكُتُبِ مِنْهَا كَشْفُ الثَّعْلَبِيِّ وَ فَضَائِلُ أَبِي السَّعَادَاتِ فِي مَعْنَى قَوْلِهِ: «لا يَرَوْنَ فِيها شَمْساً وَ لا زَمْهَرِيراً» (۱۹۸) أَنَّهُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: بَيْنَا أَهْلُ الْجَنَّةِ فِي الْجَنَّةِ بَعْدَ مَا سَكَنُوا رَأَوْا نُوراً أَضَاءَ الْجِنَانَ فَيَقُولُ أَهْلُ الْجَنَّةِ: يَا رَبِّ إِنَّكَ قَدْ قُلْتَ فِي كِتَابِكَ الْمُنْزَلِ عَلَى نَبِيِّكَ الْمُرْسَلِ «لا يَرَوْنَ فِيها شَمْساً» فَيُنَادِي مُنَادٍ: لَيْسَ هَذَا نُورَ الشَّمْسِ وَ لا نُورَ الْقَمَرِ وَ إِنَّ عَلِيّاً وَ فَاطِمَةَ تَعَجَّبَا مِنْ شَيْءٍ فَضَحِكَا فَأَشْرَقَتِ الْجِنَانُ مِنْ نُورِهِمَا.

أَبُوعَلِيٍّ الصَّوْلِيُّ فِي أَخْبَارِ فَاطِمَةَ وَ أَبُوالسَّعَادَاتِ فِي فَضَائِلِ الْعَشَرَةِ بِالْإِسْنَادِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ قَالَ:

بَعَثَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَدْعُو عَلِيّاً فَأَتَيْتُ بَيْتَهُ وَ نَادَيْتُهُ فَلَمْ يُجِبْنِي فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

عُدْ إِلَيْهِ فَإِنَّهُ فِي الْبَيْتِ وَ دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَرَأَيْتُ الرَّحَى تَطْحَنُ وَ لا أَحَدَ عِنْدَهَا، فَقُلْتُ لِعَلِيٍّ: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يَدْعُوكَ، فَخَرَجَ مُتَوَشِّحاً حَتَّى أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِمَا رَأَيْتُ فَقَالَ:

يَا أَبَاذَرٍّ لا تَعْجَبْ فَإِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً سَيَّاحُونَ فِي الْأَرْضِ مُوَكَّلُونَ بِمَعُونَةِ آلِ مُحَمَّدٍ.

الْحَسَنُ الْبَصْرِيُّ وَ ابْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ عَمَّارٍ وَ مَيْمُونَةَ أَنَّ كِلَيْهِمَا قَالا: وَجَدْتُ فَاطِمَةَ نَائِمَةً وَ الرَّحَى تَدُورُ فَأَخْبَرْتُ رَسُولَ اللَّهِ بِذَلِكَ فَقَالَ:

إِنَّ اللَّهَ عَلِمَ ضَعْفَ أَمَتِهِ فَأَوْحَى إِلَى الرَّحَى أَنْ تَدُورَ فَدَارَتْ.

وَ قَدْ رَوَاهُ أَبُوالْقَاسِمِ الْبُسْتِيُّ فِي مَنَاقِبِ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام وَ أَبُوصَالِحٍ الْمُؤَذِّنُ فِي الْأَرْبَعِينَ عَنِ الشَّعْبِيِّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مَيْمُونَةَ وَ ابْنِ فَيَّاضٍ فِي شَرْحِ الْأَخْبَارِ.

وَ رُوِيَ أَنَّهَا سلام الله عليها رُبَّمَا اشْتَغَلَتْ بِصَلَاتِهَا وَ عِبَادَتِهَا فَرُبَّمَا بَكَى وُلْدُهَا فَرَأَى الْمَهْدَ يَتَحَرَّكُ وَ كَانَ مَلَكٌ يُحَرِّكُهُ.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عليه السلام قَالَ:

بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سَلْمَانَ إِلَى فَاطِمَةَ قَالَ:

فَوَقَفْتُ بِالْبَابِ وَقْفَةً حَتَّى سَلَّمْتُ، فَسَمِعْتُ فَاطِمَةَ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ مِنْ جَوَّا وَ الرَّحَى تَدُورُ مِنْ بَرَّا وَ مَا عِنْدَهَا أَنِيسٌ وَ قَالَ فِي آخِرِ الْخَبَرِ:

فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ قَالَ:

یَا سَلْمَانُ إِنَّ ابْنَتِی فَاطِمَةَ مَلا اللَّهُ قَلْبَهَا وَ جَوَارِحَهَا إِیمَاناً إِلَی مُشَاشِهَا تَفَرَّغَتْ لِطَاعَةِ اللَّهِ فَبَعَثَ اللَّهُ مَلَکاً اسْمُهُ زُوقَابِیلُ وَ فِی خَبَرٍ آخَرَ جَبْرَئِیلُ فَأَدَارَ لَهَا الرَّحَی وَ کَفَاهَا اللَّهُ مَؤُنَةَ الدُّنْیَا مَعَ مَؤُنَةِ الْآخِرَةِ.

بیان: المراد بالجوّا داخل البیت و بالبَّرا خارجه و لم أظفر بهما فی اللّغة نعم قال فی النهایة: فِی حَدِیثِ سَلْمَانَ: مَنْ أَصْلَحَ جَوَّانِیَّهُ أَصْلَحَ اللَّهُ بَرَّانِیَّهُ، أراد بالبرَّانی العلانیة و الألف و النون من زیادات النسب و أصله من قولهم خرج فلان برًّا أی خرج إلی البرَّ و الصحراء و قال الفیروزآبادی: الجوُّ داخل البیت کالجوَّانیة و قال فی النهایة فی صفته صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

جلیل المشاش، أی عظیم رؤوس العظام کالمرفقین و الکعبین و الرکبتین و قال الجوهری: هی رؤوس العظام اللّیّنة الّتی یمکن مضغها و منه الحدیث ملیء عمّار إیماناً إلی مشاشه انتهی.

نیز در همان کتاب (۱۹۹) می‌نویسد:

از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام راجع به معنی: «حَیَّ عَلی خَیرِ العَمَل» پرسش شد، فرمود:

منظور از این جمله، نیکویی نمودن به فاطمه‌ی اطهر و فرزندان وی: می‌باشد. بنا بر روایتی منظور ولایت آل محمّد است.

ابوصالح در کتاب اربعین از ابوهُرَیره از پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

اوّلین شخصی که داخل بهشت می‌شود، فاطمه زهرا سلام الله علیها است.

از پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت شده که فرمود:

موقعی که خدای توانا بهشت را آفرید آن را از نور وجه خویشتن آفرید، سپس آن نور را گرفت و پرتاب کرد، یک سوّم آن نصیب من شد و یک سوّم دیگرش به دختر فاطمه رسید، ثلث سوّم آن به علی و فرزندانش رسید.

کسی که از آن نور به وی رسیده باشد به ولایت و دوستی آل محمّد هدایت خواهد شد، کسی که از آن نور به او نرسیده باشد از ولایت آنان گمراه می‌گردد.

حسین بن زید بن علی از امام صادق علیه السلام و جابر جعفی از امام باقر علیه السلام نقل می‌کند پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

خدا برای رضایت فاطمه راضی و برای غضب وی غضبناک می‌شود.

ابن شریح و ابو سعید واعظ و ابوصالح از ابن عبّاس و ابوعبدالله و محمود اسفراینی، همگی از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت کرده‌اند که فرمود:

ای فاطمه خداوند با غضب تو غضب می‌کند و با رضایت تو خشنود می‌شود.

ابوبکر مَرْدِوَیْه در کتاب خود از پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

جبرئیل برایم گفت:

هنگامی که خدای رؤوف فاطمه را برای علی بن ابیطالب علیهما السلام تزویج نمود به رضوان امر کرد تا رقعه‌ها و نوشته‌هایی را برای دوستداران آل محمّد بر درخت طوبی بیاویزد، آنگاه ملائکه ای از نور که تعداد آنان با آن رقعه‌ها مطابق بود فرود آمده و آن صفحات را برداشتند.

وقتی روز قیامت فرا رسد خدای حکیم، ملائکه را با آن رقعه‌ها فرو می‌فرستد. هر گاه یکی از آن ملائکه یکی از دوستان آل محمّد را می‌بیند یکی از آن رقعه‌ها را که آزادی از جهنّم در آن نوشته شده به وی خواهد داد.

در کتاب‌های متعدّدی که از آن جمله کشف ثعلبی و کتاب فضائل ابی السّعادات است در ذیل آیه‌ی ۱۳ سوره‌ی مبارکه‌ی دهر که می‌فرماید:

«اهل بهشت در بهشت آفتاب و سرمایی نمی‌بینند» و آنها از ابن عبّاس نقل می‌کنند که گفت:

بعد از آنکه اهل بهشت داخل و ساکن در بهشت می‌شوند نوری را می‌بینند که بهشت را نورانی می‌کند، اهل بهشت می‌گویند: پروردگارا! تو در قرآن که به پیغمبر خود نازل کردی، فرموده ای: آفتاب را در بهشت نمی‌بینند.

خطاب می‌رسد:

این نور آفتاب و ماه نیست. علی و زهراء علیهما السلام از یک موضوعی تعجّب نمودند و خندیدند، این نورانیّت بهشت، از نور ایشان است.

ابوعلی صولی و ابوالسّعادات از ابوذر غفاری روایت می‌کنند که گفت:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مرا فرستاد تا علی بن ابیطالب علیه السلام را به حضور آن حضرت بیاورم، من به خانه‌ی علی علیه السلام رفتم و او را صدا زدم، ولی آن بزرگوار جواب من را نداد، نزد پیغمبر خدا آمدم و جریان را گفتم، فرمود:

علی در خانه است، برگشتم وقتی داخل خانه‌ی حضرت علی علیه السلام شدم دیدم آسیاب خود به خود می‌چرخد و کسی نزد آن نیست! !

به حضرت علی علیه السلام گفتم:

رسول خدا تو را می‌خواهد، علی علیه السلام به سرعت به حضور پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آمد، من جریان آسیاب را به عرض پیامبر خدا رساندم، آن حضرت فرمود:

ای ابوذر تعجّب منمای! زیرا خدا، ملائکه ای دارد که در زمین می‌گردند و موکّلند که به آل محمّد کمک کنند.

حسن بصری و ابن اسحاق از عمّار و میمونه روایت کرده‌اند که: فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها در عالَم خواب بود و آسیاب وی کار می‌کرد، وقتی این داستان را برای رسول خدا گفتیم فرمود:

چون خدا ضعف و ناتوانی جسمی فاطمه را دید لذا به آسیاب دستور داد که بچرخد، آسیاب اطاعت نمود.

همین مطلب را ابوالقاسم بستی در مناقب امیرالمؤمنین علیه السلام و ابوصالح در اربعین از شعبی با سند خود از میمونه و ابن فیاض در شرح الاخبار نقل کرده‌اند.

روایت شده:

چه بسا می‌شد در آن موقعی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها مشغول نماز و عبادت خویشتن بود و فرزندش گریه می‌کرد گهواره‌ی وی در حرکت بود، مَلَکی بود که آن گهواره را حرکت می‌داد.

حضرت امام محمّد باقر علیه السلام می‌فرماید:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم سلمان فارسی را نزد فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرستاد، سلمان می‌گوید:

من نزد در خانه ماندم و سلام کردم، شنیدم که فاطمه در داخل خانه مشغول تلاوت قرآن است، آسیاب می‌چرخد و کسی نزد آن نبود.

در آخر روایت می‌گوید:

پیغمبر خدا لبخند زد و فرمود:

ای سلمان! خدا قلب و اعضاء دخترم فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را از ایمان پر کرده؛ لذا فاطمه بدون دغدغه مشغول عبادت پرودگار می‌شود، خدا ملکی که نام او زوقابیل و به روایتی جبرئیل است فرستاده تا آسیاب را بگرداند، خدا عهده دار کارهای دنیوی و اخروی دخترم می‌شود.

بیان: منظور از «جَوّا» داخل خانه را گویند و «البرّا» خارج خانه را و من (علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه) در کتاب لغت معنایی برای آن دو لغت پیدا نکردم، آری فقط در کتاب نهایه در حدیث سلمان آمده است: «مَنْ أَصْلَحَ جَوَّانِیَّهُ أَصْلَحَ اللَّهُ بَرَّانِیَّهُ» (۲۰۰) هر کس

درون خود را اصلاح کند خداوند برون (ظاهر) او را اصلاح می‌کند، که در این روایت منظور از «البرّانی» آشکار است و الف و نون در آن زائدات و اصلاح می‌شود «بَرّا» که می‌گوییم (خَرَجَ فُلان بَرّا) برای فلانی خارج شد به سوی بَرّ و صحرا و فیروزآبادی گفته: «الجوّا» داخل خانه را گویند، مثل «الجَوّانیهٔ».

و در نهایه در صفت رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گفته: «جلیل المشاش» یعنی استخوان‌های عظام (بزرگ) او مانند استخوان آرنج‌ها و کعبین (استخوان روی پا) و رکبتین (زانوها) بسیار عظیم و قوی بود.

و جوهری گوید:

«مشاش» سر استخوان‌هایی را گویند که بسیار نرم است، به طوری که می‌توان آنها را جَوید و از همین باب است حدیثی که در مورد عمّار فرموده‌اند که می‌فرماید:

«مُلِئَ عَمَّارٌ إِیمَاناً إِلَی مُشَاشِه» (۲۰۱) یعنی ایمان تا سر استخوان‌های عمّار نفوذ نموده بود.

[روایت شماره] (۴۵)

[المناقب لابن شهرآشوب] عَلِیُّ بْنُ مَعْمَرٍ قَالَ:

خَرَجَتْ أُمُّ أَیْمَنَ إِلَی مَکَّهَ لَمَّا تُوُفِّیَتْ فَاطِمَهُ سلام الله علیها وَ قَالَتْ:

لا أَرَی الْمَدِینَهَ بَعْدَهَا، فَأَصَابَهَا عَطَشٌ شَدِیدٌ فِی الْجُحْفَهِ حَتَّی خَافَتْ عَلَی نَفْسِهَا،

قَالَ:

فَکَسَرَتْ عَیْنَیْهَا نَحْوَ السَّمَاءِ ثُمَّ قَالَتْ:

یَا رَبِّ أَتُعْطِشُنِی وَ أَنَا خَادِمَهُ بِنْتِ نَبِیِّکَ؟

قَالَ:

فَنَزَلَ إِلَیْهَا دَلْوٌ مِنْ مَاءِ الْجَنَّهِ فَشَرِبَتْ وَ لَمْ تَجُعْ وَ لَمْ تَطْعَمْ سَبْعَ سِنِینَ.

بیان: قال الفیروزآبادیُّ: کسر من طرفه غضَّ.

در کتاب مناقب (۲۰۲) می‌نویسد:

اُمّ ایمن بعد از شهادت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها گفت:

من نمی‌توانم جای فاطمه را در مدینه خالی ببینم، لذا متوجّه مکّه‌ی معظّمه گردید، هنگامی که به جُحْفِه رسید به قدری تشنه شد که ترسید تلف شود، چشمان خود را متوجّه آسمان نمود و گفت:

پروردگارا! آیا مرا تشنه می‌گذاری؟ در صورتی که من خادمه‌ی دختر پیغمبر تو می‌باشم؟ ناگاه دلوی از آب بهشت برای وی نازل شد، وقتی از آن آب آشامید مدّت هفت سال گرسنه نشد و غذا نخورد.

بیان: فیروزآبادی گوید کسر «من طرفه» یعنی چشمانش را بست.

[روایت شماره] (۴۶)

[المناقب لابن شهرآشوب] مَالِکُ بْنُ دِینَارٍ رَأَیْتُ فِی مُوَدَّعِ الْحَجِّ امْرَأَهً ضَعِیفَهً عَلَی دَابَّهٍ نَحِیفَهٍ وَ النَّاسُ یَنْصَحُونَهَا لِتَنْکُصَ، فَلَمَّا تَوَسَّطْنَا الْبَادِیَهَ کَلَّتْ دَابَّتُهَا فَعَذَلْتُهَا فِی إِتْیَانِهَا، فَرَفَعَتْ رَأْسَهَا إِلَی السَّمَاءِ وَ قَالَتْ:

لا فِی بَیْتِی تَرَکْتَنِی وَ لا إِلَی بَیْتِکَ حَمَلْتَنِی، فَوَعِزَّتِکَ وَ جَلالِکَ لَوْ فَعَلَ بِی هَذَا غَیْرُکَ لَمَا شَکَوْتُهُ إِلا إِلَیْکَ، فَإِذَا شَخْصٌ أَتَاهَا مِنَ الْفَیْفَاءِ وَ فِی یَدِهِ زِمَامُ نَاقَهٍ فَقَالَ لَهَا: ارْکَبِی، فَرَکِبَتْ وَ سَارَتِ النَّاقَهُ کَالْبَرْقِ الْخَاطِفِ، فَلَمَّا بَلَغْتُ الْمَطَافَ رَأَیْتُهَا تَطُوفُ، فَحَلَفْتُهَا مَنْ

أَنْتَ؟

فَقَالَتْ:

أَنَا شُهْرَةُ بِنْتُ مُسْكَةَ بِنْتِ فِضَّةَ خَادِمَةِ الزَّهْرَاءِ سلام الله علیها.

وَ رَهَنَتْ سلام الله علیها كِسْوَةً لَهَا عِنْدَ امْرَأَةِ زَيْدٍ الْيَهُودِيِّ فِي الْمَدِينَةِ وَ اسْتَقْرَضَتِ الشَّعِيرَ فَلَمَّا دَخَلَ زَيْدٌ دَارَهُ قَالَ:

مَا هَذِهِ الْأَنْوَارُ فِي دَارِنَا؟

قَالَتْ:

لِكِسْوَةِ فَاطِمَةَ فَأَسْلَمَ فِي الْحَالِ وَ أَسْلَمَتْ امْرَأَتُهُ وَ جِيرَانُهُ حَتَّى أَسْلَمَ ثَمَانُونَ نَفْساً.

وَ سَأَلَتْ سلام الله علیها رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خَاتَماً فَقَالَ:

أَلا أُعَلِّمُكِ مَا هُوَ خَيْرٌ مِنَ الْخَاتَمِ؟ إِذَا صَلَّيْتِ صَلاةَ اللَّيْلِ فَاطْلُبِي مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ خَاتَماً فَإِنَّكِ تَنَالِينَ حَاجَتَكِ،

قَالَ:

فَدَعَتْ رَبَّهَا تَعَالَى، فَإِذَا بِهَاتِفٍ يَهْتِفُ: يَا فَاطِمَةُ الَّذِي طَلَبْتِ مِنِّي تَحْتَ الْمُصَلَّى فَرَفَعَتِ الْمُصَلَّى فَإِذَا الْخَاتَمُ يَاقُوتٌ لا قِيمَةَ لَهُ فَجَعَلَتْهُ فِي إِصْبَعِهَا وَ فَرِحَتْ، فَلَمَّا نَامَتْ مِنْ لَيْلَتِهَا رَأَتْ فِي مَنَامِهَا كَأَنَّهَا فِي الْجَنَّةِ فَرَأَتْ ثَلاثَةَ قُصُورٍ لَمْ تُرَ فِي الْجَنَّةِ مِثْلُهَا قَالَتْ:

لِمَنْ هَذِهِ الْقُصُورُ؟ قَالُوا: لِفَاطِمَةَ بِنْتِ مُحَمَّدٍ،

قَالَ:

فَكَأَنَّهَا دَخَلَتْ قَصْراً مِنْ ذَلِكَ وَ دَارَتْ فِيهِ فَرَأَتْ سَرِيراً قَدْ مَالَ عَلَى ثَلاثِ قَوَائِمَ، فَقَالَتْ سلام الله علیها: مَا لِهَذَا السَّرِيرِ قَدْ مَالَتْ عَلَى ثَلاثٍ؟ قَالُوا لِأَنَّ صَاحِبَتَهُ طَلَبَتْ مِنَ اللَّهِ خَاتَماً فَنُزِعَ أَحَدُ الْقَوَائِمِ وَ صِيغَ لَهَا خَاتَماً وَ بَقِيَ السَّرِيرُ عَلَى ثَلاثِ قَوَائِمَ، فَلَمَّا أَصْبَحَتْ دَخَلَتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ قَصَّتِ الْقِصَّةَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

مَعَاشِرَ آلِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ لَيْسَ لَكُمُ الدُّنْيَا إِنَّمَا لَكُمُ الْآخِرَةُ وَ مِيعَادُكُمُ الْجَنَّةُ، مَا تَصْنَعُونَ بِالدُّنْيَا فَإِنَّهَا زَائِلَةٌ غَرَّارَةٌ، فَأَمَرَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَنْ تَرُدَّ الْخَاتَمَ تَحْتَ الْمُصَلَّى فَرَدَّتْ ثُمَّ نَامَتْ عَلَى الْمُصَلَّى فَرَأَتْ فِي الْمَنَامِ أَنَّهَا دَخَلَتِ الْجَنَّةَ، فَدَخَلَتْ ذَلِكَ الْقَصْرَ وَ رَأَتِ السَّرِيرَ عَلَى أَرْبَعِ قَوَائِمَ فَسَأَلَتْ عَنْ حَالِهِ فَقَالُوا: رَدَّتِ الْخَاتَمَ وَ رَجَعَ السَّرِيرُ إِلَى هَيْئَتِهِ.

أَبُوجَعْفَرٍ الطُّوسِيُّ فِي اخْتِيَارِ الرِّجَالِ، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام وَ عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ أَنَّهُ لَمَّا اسْتُخْرِجَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام مِنْ مَنْزِلِهِ خَرَجَتْ فَاطِمَةُ حَتَّى انْتَهَتْ إِلَى الْقَبْرِ فَقَالَتْ:

خَلُّوا عَنِ ابْنِ عَمِّي فَوَالَّذِي بَعَثَ مُحَمَّداً بِالْحَقِّ لَئِنْ لَمْ تُخَلُّوا عَنْهُ لانْشُرَنَّ شَعْرِي وَ لاضَعَنَّ قَمِيصَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلَى رَأْسِي وَ لاصْرُخَنَّ إِلَى اللَّهِ فَمَا نَاقَةُ صَالِحٍ بِأَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ مِنْ وُلْدِي،

قَالَ سَلْمَانُ: فَرَأَيْتُ وَاللَّهِ أَسَاسَ حِيطَانِ الْمَسْجِدِ تَقَلَّعَتْ مِنْ أَسْفَلِهَا حَتَّى لَوْ أَرَادَ رَجُلٌ أَنْ يَنْفُذَ مِنْ تَحْتِهَا نَفَذَ، فَدَنَوْتُ مِنْهَا وَ قُلْتُ: يَا سَيِّدَتِي وَ مَوْلاتِي إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى بَعَثَ أَبَاكِ رَحْمَةً فَلا تَكُونِي نَقِمَةً فَرَجَعَتِ الْحِيطَانُ حَتَّى سَطَعَتِ الْغَبَرَةُ مِنْ أَسْفَلِهَا، فَدَخَلَتْ فِي خَيَاشِيمِنَا.

بُرَيْدَةُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

إِنَّ مَلَكَ الْمَوْتِ خَيَّرَنِي فَاسْتَنْظَرْتُهُ إِلَى نُزُولِ جَبْرَئِيلَ. فَتَجَلَّى ابْنَتَهُ فَاطِمَةَ الْغَشْيُ فَقَالَ لَهَا: يَا بِنْتِي احْفَظِي عَلَيْكِ فَإِنَّكِ وَ بَعْلَكِ وَ ابْنَيْكِ مَعِي فِي الْجَنَّةِ.

بُشِّرَتْ مَرْيَمُ بِوَلَدِهَا «إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ» (۲۰۳) وَ بُشِّرَتْ فَاطِمَةُ بِالْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ فِي الْحَدِيثِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بَشَّرَهَا عِنْدَ وِلادَةِ كُلٍّ مِنْهُمَا بِأَنْ يَقُولَ لَهَا: لِيَهْنِئْكِ أَنْ وَلَدْتِ إِمَاماً يَسُودُ أَهْلَ الْجَنَّةِ وَ أَكْمَلَ اللَّهُ تَعَالَى ذَلِكَ فِي عَقِبِهَا، قَوْلُهُ «وَ جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ» (۲۰۴) يَعْنِي عَلِيّاً عليه السلام.

أَبُوعَبْدِاللَّه علیه السلام كَانَتْ مُدَّةُ حَمْلِهَا تِسْعَ سَاعَاتٍ وَ وَلَدَتْ فَاطِمَةُ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ وَ بَيْنَهُمَا سِتَّةُ أَشْهُرٍ عَلَى رِوَايَةٍ وَرَدَتْ.

وَ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ شَرَفُ النَّاسِ بِآبَائِهِمْ.

وَ نَذَرَتْ أُمُّ مَرْيَمَ لِلَّهِ مُحَرَّراً وَ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَكْثَرُ الْخَلْقِ تَقَرُّباً إِلَى اللَّهِ فِي سَائِرِ الْأَحْوَالِ وَ ذَلِكَ يُوجِبُ أَنْ يَكُونَ قَدْ أَتَى عِنْدَ أَنْ سَأَلَهُ الزهراء سلام الله علیها بِأَضْعَافِ مَا قَالَتْ أُمُّ مَرْيَمَ بِمُوجِبِ فَضْلِهِ عَلَى الْخَلائِقِ وَ كَانَ نَذْرُهَا مِنْ قِبَلِ الْأُمِّ وَ هُوَ يَقْتَضِي تَنَصُّفَ مَنْزِلَتِهِ مِمَّا يُنْذِرُهُ الْأَبُ.

قَوْلُهُ «وَ كَفَّلَها زَكَرِيَّا» (۲۰۵) وَ الزَّهْرَاءُ كَفَّلَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ لا خِلافَ فِي فَضْلِ كَفَالَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَلَى كُلِّ كَفَالَةٍ وَ كَفَالَةُ الْيَتِيمِ مَنْدُوبٌ إِلَيْهَا وَ كَفَالَةُ الْوَلَدِ وَاجِبَةٌ.

وَلَدَتْ مَرْيَمُ بِعِيسَى علیه السلام فِي أَيَّامِ الْجَاهِلِيَّةِ وَ وَلَدَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها بِالْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ علیهما السلام عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلام.

وَ كَانَ اللَّهُ أَعْلَمَ مَرْيَمَ بِسَلامَتِهَا وَ بِسَلامَةِ مَا حَمَلَتْهُ فَلا يَجُوزُ أَنْ يَتَطَرَّقَ إِلَيْهَا خَوْفٌ وَ الزَّهْرَاءُ حَمَلَتْ بِهِمَا وَ هِيَ لا تَعْلَمُ مَا يَكُونُ مِنْ حَالِهَا فِي الْحَمْلِ وَ الْوَضْعِ مِنَ السَّلامَةِ وَ الْعَطَبِ، فَيَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ فِي ذَلِكَ مَثُوبَةٌ زَائِدَةٌ وَ لِذَلِكَ فُضِّلَ الْمُسْلِمُونَ عَلَى الْمَلائِكَةِ يَوْمَ بَدْرٍ فِي الْقِتَالِ، لِأَنَّهُمْ كَانُوا بَيْنَ الْخَوْفِ وَ الرَّجَاءِ فِي سَلامَتِهِمْ وَ الْمَلائِكَةُ لَيْسُوا كَذَلِكَ.

وَ قِيلَ لَهَا «لا تَحْزَنِي» (۲۰۶) وَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

يَا فَاطِمَةُ إِنَّ اللَّهَ يَرْضَى لِرِضَاكِ.

وَ قِيلَ لَهَا «فَنَفَخْنا فِيهِ مِنْ رُوحِنا» (۲۰۷) وَ فَاطِمَةُ سلام الله علیها خَامِسَةُ أَهْلِ الْعَبَاءِ وَ افْتِخَارُ جَبْرَئِيلَ بِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ قَوْلُهُ: مَنْ مِثْلِي وَ أَنَا سَادِسُ خَمْسَةٍ.

وَ لَهَا «تُساقِطْ عَلَيْكِ رُطَباً جَنِيًّا * فَكُلِي وَ اشْرَبِي» (۲۰۸) يَحْتَمِلُ أَنَّ النَّخْلَةَ وَ النَّهَرَ كَانَا مَوْجُودَيْنِ قَبْلَ ذَلِكَ لِأَنَّهُ لَمْ يَبْقَ لَهُمَا أَثَرٌ مِثْلُ مَا بَقِيَ لِزَمْزَمَ وَ الْمَقَامِ وَ مَوْضِعِ التَّنُّورِ وَ انْفِلاقِ الْبَحْرِ وَ رَدِّ الشَّمْسِ. وَ لِلزهراء سلام الله علیها حَدِيثُ التَّمْرِ الصَّيْحَانِيِّ وَ قُدْسُ الْمَاءِ.

وَ رُوِيَ أَنَّهُ بَكَتْ أُمُّ أَيْمَنَ وَ قَالَتْ:

يَا رَسُولَ اللَّهِ فَاطِمَةُ زَوَّجْتَهَا وَ لَمْ تَنْثُرْ عَلَيْهَا شَيْئاً، فَقَالَ:

يَا أُمَّ أَيْمَنَ لِمَ تَكْذِبِينَ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمَّا زَوَّجَ فَاطِمَةَ عَلِيّاً أَمَرَ أَشْجَارَ الْجَنَّةِ أَنْ تَنْثُرَ عَلَيْهِمْ مِنْ حُلِيِّهَا وَ حُلَلِهَا وَ يَاقُوتِهَا وَ دُرِّهَا وَ زُمُرُّدِهَا وَ إِسْتَبْرَقِهَا فَأَخَذُوا مِنْهَا مَا لا يَعْلَمُونَ.

وَ تَكَلَّمَتِ الْمَلائِكَةُ مَعَ مَرْيَمَ «إِنَّ اللَّهَ اصْطَفاكِ وَ طَهَّرَكِ وَ اصْطَفاكِ عَلى نِساءِ الْعالَمِينَ» (۲۰۹) أَرَادَ نِسَاءَ عَالَمِ أَهْلِ زَمَانِهَا كَقَوْلِهِ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ «وَ أَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعالَمِينَ» (۲۱۰) وَ لَيْسُوا بِأَفْضَلَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَوْلُهُ «كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ» (۲۱۱) ثُمَّ إِنَّ الصِّفَاتِ فِي هَذِهِ الْآيَةِ يُشَارِكُهَا غَيْرُهَا قَوْلُهُ «إِنَّ اللَّهَ اصْطَفى آدَمَ إِلَى قَوْلِهِ ذُرِّيَّةً بَعْضُها مِنْ بَعْضٍ» (۲۱۲) وَ فَاطِمَةُ وَ ذُرِّيَّتُهَا مِنْ جُمْلَتِهِمْ وَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ وَ إِنَّهَا لَتَقُومُ فِي مِحْرَابِهَا فَيُسَلِّمُ عَلَيْهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ وَ يُنَادُونَهَا بِمَا نَادَتْ بِهِ الْمَلائِكَةُ مَرْيَمَ فَيَقُولُونَ: يَا فَاطِمَةُ «إِنَّ اللَّهَ اصْطَفاكِ وَ طَهَّرَكِ وَ اصْطَفاكِ عَلى نِساءِ الْعالَمِينَ» (۲۱۳).

وَ إِنَّهُ «كُلَّما دَخَلَ عَلَيْها زَكَرِيَّا الْمِحْرابَ وَجَدَ عِنْدَها رِزْقاً» (۲۱۴) وَ لَيْسَ فِي نَفْسِ الْآيَةِ أَنَّ ذَلِكَ كَانَ اللَّهُ تَعَالَى يَخْلُقُهُ اخْتِرَاعاً أَوْ يَأْتِيهَا بِهِ الْمَلَكُ وَ إِنَّمَا هُوَ يَدُلُّ عَلَى كَثْرَةِ شُكْرِهَا لِلَّهِ تَعَالَى كَمَا تَقُولُ: رَزَقَنِيَ اللَّهُ الْيَوْمَ دِرْهَماً كَمَا قَالَ:

«قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِاللَّهِ» (۲۱۵) وَ لِلزَّهْرَاءِ مِنْ هَذَا الْبَابِ مَا لا يُنْكِرُهُ مُسْلِمٌ مِنْ حَدِيثِ الْمِقْدَادِ وَ خَبَرِ الطَّائِرِ وَ الرُّمَّانِ وَ الْعِنَبِ وَ التُّفَّاحِ وَ السَّفَرْجَلِ وَ غَيْرِهَا وَ ذَلِكَ مِمَّا يُقْطَعُ عَلَى أَنَّهَا كَانَتْ تَأْكُلُ مَا لَمْ يَكُنْ لِغَيْرِهَا مِنْ جَمِيعِ الْخَلْقِ بَعْدَ هُبُوطِ آدَمَ وَ حَوَّاءَ وَ فِي الْحَدِيثِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دَخَلَ عَلَى فَاطِمَةَ وَ هِيَ فِي مُصَلّاهَا وَ خَلْفَهَا جَفْنَةٌ يَفُورُ دُخَانُهَا فَأَخْرَجَتْ فَاطِمَةُ الْجَفْنَةَ فَوَضَعَتْهَا بَيْنَ أَيْدِيهِمَا فَسَأَلَ عَلِيٌّ علیه السلام أَنَّى لَكِ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَ رِزْقِهِ «إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشاءُ بِغَيْرِ حِسابٍ» (۲۱۶).

وَ رُزِقَ مَرْيَمُ مِنَ الْجَنَّةِ وَ خُلِقَ فَاطِمَةُ مِنْ رِزْقِ الْجَنَّةِ وَ فِي الْحَدِيثِ فَنَاوَلَنِي جَبْرَئِيلُ رُطَبَةً مِنْ رُطَبِهَا فَأَكَلْتُهَا فَتَحَوَّلَتْ ذَلِكَ نُطْفَةً فِي صُلْبِي.

وَ قَدْ مَدَحَ اللَّهُ تَعَالَى مَرْيَمَ فِي الْقُرْآنِ بِعِشْرِينَ مِدْحَةً وَ صَحَّ فِي الْأَخْبَارِ لِفَاطِمَةَ عِشْرُونَ اسْماً كُلُّ اسْمٍ يَدُلُّ عَلَى فَضِيلَةٍ ذَكَرَهَا ابْنُ بَابَوَيْهِ فِي كِتَابِ مَوْلِدِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها.

وَ قَالَ لَهَا: «وَ مَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَها» (۲۱۷) يُرِيدُ بِذَلِكَ الْعَفَافَ لا الْمُلامَسَةَ وَ الذُّرِّيَّةَ لِأَنَّهُ لَوْ لَمْ يَكُنْ كَذَلِكَ لَجَعَلَ حَمْلَهَا لَهُ وَ وَضْعَهَا وَ مَخَاضَهَا بِغَيْرِ مَا جَرَتْ بِهِ الْعَادَةُ فَلَمَّا جَعَلَهُ عَلَى مَجْرَى الْعَادَةِ دَلَّ عَلَى مَقَالِنَا وَ يُؤَكِّدُ ذَلِكَ الْأَخْبَارُ الْوَارِدَةُ فِي مَدْحِ التَّزْوِيجِ وَ طَلَبِ الْوَلَدِ وَ ذَمِّ الْعُزُوبَةِ وَ قَالَ تَعَالَى لِلزَّهْرَاءِ وَ لِأَوْلادِهَا: «إِنَّما يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ» (۲۱۸).

حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ:

وَ إِنَّ مَرْيَمَ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا وَ جَاءَتْ بِعِيسَى كَبَدْرِ الدُّجَى

فَقَدْ أَحْصَنَتْ فَاطِمُ بَعْدَهَا وَ جَاءَتْ بِسِبْطَيْ نَبِيِّ الْهُدَى

و نیز در مناقب (۲۱۹) از مالک بن دینار روایت می‌کند که گفت:

در موقع وداع حجّ، زن ناتوانی را دیدم که بر شتری ضعیف و نحیف سوار و عازم حج بود، مردم وی را موعظه می‌کردند که باز گردد.

هنگامی که در وسط صحرا رسیدیم شتر او از حرکت بازماند، آن زن شتر خود را سرزنش می‌کرد که چرا راه نمی‌روی، سپس وی سر خود را به جانب آسمان بلند کرد و گفت:

بار خدایا! نه مرا در خانه‌ام گذاشتی و نه به خانه‌ی خودت رسانیدی، به عزّت و جلال خودت قسم، اگر کسی غیر از تو این عمل را با من انجام داده بود شکایت او را به تو می‌کردم!

ناگاه شخصی از طرف بیابان نزد او آمد که مهار ناقه‌ای را در دست داشت به وی گفت:

سوار شو! وقتی او سوار شد آن ناقه مانند برق جهنده راه می‌رفت، موقعی که من مشغول طواف بودم آن زن را دیدم که طواف می‌کرد، او را قسم دادم و گفتم:

تو کیستی؟

گفت:

من شهره دختر مُسْکَه دختر فضّه کنیز فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها می‌باشم.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها در مدینه‌ی طیّبه لباس خود را نزد زن یهودی که همسر زید بود به عنوان وثیقه نهاد و مقداری جو قرض کرد.

موقعی که زید داخل خانه‌ی خویش شد و با نورهای آن لباس مواجه گردید، گفت:

این نورها از کجا در خانه‌ی ما می‌تابد!؟ زوجه‌اش گفت:

از لباس فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها است، آن یهودی فوراً با زوجه‌اش اسلام اختیار کرده و تعداد ۸۰ نفر از همسایگان وی نیز به دین مقدّس اسلام مشرّف گردیدند.

یک وقت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها از پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم انگشتری خواست، پیغمبر به وی فرمود:

آیا می‌خواهی مطلبی را به تو تعلیم دهم که بهتر از انگشتر باشد، هر گاه نماز شب خواندی از خدای رؤوف انگشتری بخواه تا حاجت تو روا شود.

وقتی آن بانوی معظّمه دعا کرد هاتفی ندا داد:

ای فاطمه! آن چیزی که تو از من می‌خواهی زیر جانماز تو است، موقعی که جانماز را برداشت با انگشتر یاقوتی مواجه شد که فوق العاده گرانبها بود. آن را به دست کرد و خیلی خوشحال گردید.

هنگامی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها خوابید در عالم خواب دید:

گویا در بهشت است و سه قصر را دید که در بهشت نظیر آنها نبود، فرمود:

این قصرها از کیست؟!

گفتند:

از فاطمه دختر محمّد است.

سپس گویا دید که داخل یکی از آن قصرها شد، پس از اینکه گردش نمود مواجه با تختی گردید که دارای سه پایه بود، ، پرسش کرد:

چرا این تخت دارای سه پایه‌ست؟

گفتند:

صاحب آن یک انگشتری از خدا خواست، یک پایه‌ی آن را کندند و انگشتری ساختند، بدین جهت است که دارای سه پایه می‌باشد.

وقتی صبح شد فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به حضور پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مشرّف شد و جریان خواب خود را برای آن حضرت شرح داد، پیغمبر فرمود:

ای گروه عبدالمطلب! دنیا برای شما نیست، بلکه آخرت از برای شما می‌باشد، وعده گاه شما بهشت است، دنیا را برای چه می‌خواهید! ! در صورتی که از بین رفتنی و فریبنده‌ست.

پس از این جریان پیغمبر به حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها دستور داد تا آن انگشتری را زیر جانماز نهاد و روی آن به خواب رفت، در عالم خواب دید که داخل بهشت شد و وارد آن قصر گردید، هنگامی که متوجّه آن تخت شد دید دارای چهار پایه می‌باشد وقتی راجع به آن پرسش نمود گفتند:

چون آن انگشتری برگشت این تخت به صورت اولیّه‌ی خود بازگشت.

ابوجعفر طوسی در کتاب اختیار الرّجال از امام جعفر صادق علیه السلام از سلمان فارسی روایت می‌کند که فرمود:

در آن هنگامی که امیرالمؤمنین علی علیه السلام را از خانه‌اش به طرف مسجد بردند فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها هم از خانه خارج شد و نزد قبر پدرش پیغمبر آمد و گفت:

پسر عموی مرا رها نمائید! به حقّ آن خدایی که حضرت محمّد را به حق مبعوث کرده اگر علی را رها نکنید موی سرم را پریشان می‌کنم و پیراهن پدرم رسول خدا را روی سرم می‌گذارم و به خدا شکایت می‌کنم، ناقه‌ی صالح نزد خدا، از فرزندان من عزیزتر نبود.

سلمان می‌گوید:

به خدا قسم که دیدم پایه‌های دیوارهای مسجد از ریشه به طوری کنده شد که اگر شخصی می‌خواست از آن بگذرد به راحتی می‌توانست این کار را انجام دهد.

من نزدیک فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها رفتم و گفتم:

ای بانوی بزرگوار! خدای سبحان، پدر تو را مبعوث نمود که رحمت برای عالم باشد مبادا تو در حقّ این مردم نفرین کنی، ناگاه دیدم پایه‌های دیوارها به جای خود بازگشتند، گَرد و غبار از زیر آنها به قدری برخاست که داخل بینی‌های ما شد! !

بُرَیْدِه از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت کرده که فرموده:

موقعی که ملک الموت نزد من آمد گفتم:

صبر کن تا جبرئیل بیاید؛ فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها پس از شنیدن این خبر غش کرد، رسول خدا به وی فرمود:

ای دختر عزیزم، خویشتن را حفظ کن زیرا تو با شوهرت و فرزندانت با من در بهشت خواهید بود.

مقام حضرت مریم سلام الله علیها و حضرت زهراء سلام الله علیها

به مریم راجع به حضرت عیسی بشارت داده شد، چنانکه خدای علیم در آیه‌ی ۴۰ سوره‌ی انبیاء به مریم می‌فرماید:

«خدا تو را به عیسی مژده می‌دهد» به فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها هم راجع به حسن و حسین علیهما السلام مژده داده شد؛ چنانکه در روایت وارد شده پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در موقع ولادت هر یک از ایشان، به فاطمه سلام الله علیها بشارت داد و فرمود:

مبارک باشد، این امامی که تو متولّد می‌کنی بزرگ اهل بهشت خواهد بود، خدا این موضوع را در نسل او تکمیل خواهد نمود.

منظور از آیه‌ی ۲۸ سوره‌ی زخرف که می‌فرماید:

«او کلمه‌ی توحید را کلمه‌ای جاودان در نسل‌های بعد از خود قرار داد» حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام است.

امام جعفر صادق علیه السلام می‌فرماید:

مدّت حامله بودن حضرت مریم ۹ ساعت بوده، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها هم حضرت حَسَنَیْن علیهما السلام را به نحوی متولّد کرد که فاصله‌ی بین ایشان شش ماه بود.

مریم دختر عمران بود و فاطمه دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بود و مردم به وسیله‌ی پدرانشان شریف و محترم می‌باشند.

مادر حضرت مریم نذر کرد فرزندی بیاورد که جز به عبادت مشغول کاری نشود، حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در هر حال بیشتر از همه‌ی مردم به خدا تقرّب می‌جست، این مطلب باعث می‌شود در آن وقتی که زهرا را، از خدا خواست بالاتر از آنچه که مادر مریم خواست، خواسته باشد، زیرا حضرت محمّد از کلیّه‌ی خلائق افضل بود. (پس باید خواست وی هم افضل باشد).

حضرت مریم را مادرش نذر کرد، ولی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را پدرش نذر کرد، معلوم است که اهمیّت مادر، نصف اهمیّت پدر است.

همان طور که پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم متکفّل حضرت فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها گردیده اختلافی نیست که خدا در سوره‌ی آل عمران آیه‌ی ۳۳ می‌فرماید:

«حضرت زکریا متکفّل مریم شد».

تکفّل و سرپرستی پیغمبر از هر سرپرستی بالاتر است، زیرا کفالت یتیم مستحب ولی کفالت فرزند واجب می‌باشد.

حضرت مریم فرزند خود عیسی را در زمان جاهلیّت متولّد نمود ولی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها حضرت حسنین علیهما السلام را در زمان فطرت اسلام زائید.

خدای علیم، حضرت مریم را آگاه کرد که تو و فرزندت به سلامت خواهید بود لذا جا نداشت که مریم خائف و ترسان باشد، ولی موقعی که حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به حسنین علیهما السلام حامله شد نمی‌دانست در موقع حاملگی و زایمان چه حالی خواهد داشت، این خود باعث می‌شود که ثواب حضرت زهرا سلام الله علیها بیشتر باشد.

بدین جهت است که مقام مسلمین در جنگ بدر از ملائکه بالاتر بود، زیرا مسلمین راجع به سلامت خویشتن در خوف و رجاء بودند، ولی ملائکه این طور نبودند (یعنی سلامت ملائکه در معرض خطر قرار نگرفته بود).

به حضرت مریم چنانکه در سوره‌ی مریم آیه‌ی ۲۴ می‌فرماید گفته شد:

«محزون مباش»، پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم هم به حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

ای فاطمه! خدا برای خشنودی تو خشنود می‌شود.

در سوره‌ی تحریم آیه‌ی ۱۲ راجع به حضرت مریم می‌فرماید:

«ما از روح خود به حضرت مریم دمیدیم». فاطمه هم پنجمین نفر اهل کساء بود و جبرئیل به وجود ایشان افتخار کرد و گفت:

کیست مثل من، در صورتی که ششمین نفر آنان می‌باشم.

در سوره‌ی مریم آیه‌های ۲۵ و ۲۶ که راجع به حضرت مریم می‌فرماید:

«درخت خرمای تازه برای تو فرو می‌ریزد؛ پس تو از آن خرما بخور و از آب نهر بیاشام» احتمال می‌رود که آن درخت خرما و نهر آب قبل از این جریان موجود بوده باشند زیرا اثری از آنها باقی نمانده است، ولی اثر زمزم و مقام ابراهیم و موضع تنور و شکافته شدن دریا و برگشتن آفتاب (برای حضرت علی علیه السلام) باقی می‌باشد، داستان خرمای صیحانی و آب مقدّس درباره‌ی حضرت فاطمه سلام الله علیها است.

روایت شده:

امّ ایمن گریان شد و به حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گفت:

یا رسول الله! تو فاطمه را شوهر دادی و چیزی نثار او ننمودی! پیامبر خدا فرمود:

ای امّ ایمن چرا تکذیب می‌نمایی! زیرا موقعی که خدای حکیم، فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را برای علی تزویج نمود به درختان بهشت دستور داد تا از زر و زیور، یاقوت، درّ، زمرد و استبرق خود فرو ریختند و آنان به قدری از آنها برگرفتند که اندازه‌ی آن را نمی‌دانند.

ملائکه چنانکه در سوره‌ی آل عمران، آیه ۴۲ می‌فرماید:

«با حضرت مریم تکلّم کردند و گفتند:

خدا تو را برگزید و پاکیزه نمود و تو را از میان زنان عالم انتخاب کرد».

منظور از زنان عالم که قرآن فرموده فقط زنان زمان آن حضرت بوده است همان طور که خدای سبحان در سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۴۷ درباره‌ی بنی اسرائیل می‌فرماید:

«من شما را بر اهل عالم برتری دادم» در صورتی که بنی اسرائیل از مسلمانان افضل و برتر نیستند زیرا خدای رؤوف در سوره‌ی آل عمران آیه‌ی ۱۱۰ راجع به مسلمین می‌فرماید:

«شما بهترین امّت می‌باشید».

صفاتی که در این آیه است با آیه‌ی دیگر مشارکت دارند چنانکه در سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۳۳ می‌فرماید:

«خدا حضرت آدم را برگزید» تا آنجا که می‌فرماید:

«ذریّه‌ای که بعضی از آنان از بعضی دیگرند»، فاطمه و ذریّه‌ی او از همین ذریّه‌اند که قرآن فرموده‌ست.

از طرفی پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم درباره‌ی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرموده:

فاطمه بزرگترین زنان اوّلین و آخرین اهل عالم است، هر گاه وی در محراب عبادت قیام می‌کند هفتاد هزار نفر از ملائکه‌ی مقرّب به وی سلام می‌کنند و آن سخنی را به او می‌گویند که به حضرت مریم می‌گفتند، چنانکه در سوره‌ی آل عمران، آیه‌ی ۴۲ می‌فرماید:

«خدا تو را انتخاب نمود و از بین زنان عالمیان برگزید».

در آیه‌ی ۳۷ سوره‌ی آل عمران می‌فرماید:

«هر گاه حضرت زکریا نزد مریم می‌رفت غذایی نزد او می‌یافت».

در این آیه نوشته نشده که خدا غذای حضرت مریم را فوراً در همان موقع ایجاد می‌کرد، یا اینکه مَلَک، غذای وی را حاضر می‌نمود، از این آیه فقط استفاده می‌شود که حضرت مریم خیلی شکرگزار بود مثل اینکه بگویی خدا یک درهم به من رزق و روزی داد، نیز در آیه‌ی ۷۸ سوره‌ی نساء به پیغمبر می‌فرماید:

«بگو هر نعمتی از خدا می‌باشد».

از این قبیل فضائل و مناقب به قدری برای فاطمه می‌باشد که هیچ مسلمانی آنها را انکار نمی‌کند نظیر حدیث مقداد، خبر طیر، انار، انگور، سیب، گلابی و غیره. این موضوع قطعیست که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها بعد از هبوط حضرت آدم و حوا، میوه‌جاتی مصرف می‌کرد که برای دیگران نبود.

در حدیث (۲۲۰) وارده شده که پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، هنگامی نزد فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آمد که آن بانو در محراب عبادت بود، در پشت سر آن بانو کاسه‌ی غذایی بود که بخار از آن برمی خاست. فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آن کاسه را نزد پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و حضرت علی علیه السلام نهاد، حضرت علی علیه السلام به حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

این غذا از کجا به شما نصیب شده؟

عرض کرد:

از فضل خدا، زیرا خدا هر کسی را که بخواهد بدون حساب روزی می‌دهد.

روزی حضرت مریم از بهشت عطا شده ولی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها از روزی بهشت آفریده شده، چنانکه در حدیث (۲۲۱) وارد شده پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

وقتی جبرئیل از رطب بهشت به من داد و من آن را خوردم، در صلب من تبدیل به نطفه گردید. (و فاطمه از آن خلق شد).

خدا در قرآن مجید تعداد بیست مدح برای حضرت مریم فرموده، ولی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها دارای بیست نام است که هر یک از آنها بر فضیلت او دلالت می‌کنند، آن بیست نام را ابن بابویه در کتاب مولد فاطمه سلام الله علیها نگاشته‌ست.

خدای حکیم در سوره‌ی تحریم، آیه ۱۲ راجع به حضرت مریم می‌فرماید:

«مریم دختر عمران که خویشتن را حفظ کرد».

منظور از این آیه، عفّت داشتن است نه ملامسه و بهشت نیز برای ذریّه‌اش نمی‌باشد بلکه فقط به خود او عطاء گردیده است، زیرا اگر چنین نبود حمل و زایمان وی را غیر عادی قرار می‌داد، همین که حمل و زایمان او را به طور عادی قرار داد بر قول ما دلالت می‌کند؛ این موضوع را اخباری که بر مدح ازدواج و طلب فرزند و مذمّت عزب بودن وارد شده، تأیید می‌کند.

در صورتی که خدا راجع به حضرت فاطمه سلام الله علیها در سوره‌ی احزاب، آیه‌ی ۳۳ می‌فرماید:

«جز این نیست که خدا می‌خواهد رجس و پلیدی را از شما اهل بیت دور نماید».

حَسّان بن ثابت می‌گوید:

مریم خویشتن را حفظ کرد و عیسی را نظیر ماه شب چهارده آورد.

بعد از مریم حضرت زهرا بود که خویشتن را حفظ نمود و دو سبط پیغمبرِ هدایت کننده را آورد.

[روایت شماره] (۴۷)

[الفضائل لابن شاذان] [کتاب الروضة] دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلَی عَلِیٍّ فَوَجَدَهُ هُوَ وَ فَاطِمَةَ سلام الله علیها یَطْحَنَانِ فِی الجاروش [الْجَاوَرْسِ] فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَیُّکُمَا أَعْیَی؟

فَقَالَ عَلِیٌّ: فَاطِمَةُ یَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ لَهَا: قُومِی یَا بُنَیَّةُ، فَقَامَتْ وَ جَلَسَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مَوْضِعَهَا مَعَ عَلِیٍّ علیه السلام فَوَاسَاهُ فِی طَحْنِ الْحَبِّ.

در کتاب فضائل (۲۲۲) و کتاب روضه می‌نویسد:

یک وقت پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نزد حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام آمد، دید علی و فاطمه علیهما السلام مشغول آسیاب کردن دانه‌های گندم می‌باشند، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

کدام یک از شما خسته شده‌اید؟

حضرت علی علیه السلام عرض کرد:

فاطمه، پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

ای دختر عزیزم برخیز! حضرت فاطمه سلام الله علیها برخاست و پیامبر به جای وی نشست و با علی علیه السلام مشغول آسیاب کردن گردید.

[روایت شماره] (۴۸)

[کشف الغمة] مِنْ کِتَابِ مَعَالِمِ الْعِتْرَةِ، لِعَبْدِ الْعَزِیزِ بْنِ الْأَخْضَرِ بِأَسَانِیدِهِ مَرْفُوعاً إِلَی قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ،

قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

خَیْرُ نِسَائِهَا مَرْیَمُ وَ خَیْرُ نِسَائِهَا فَاطِمَةُ بِنْتُ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

وَ بِإِسْنَادِهِ إِلَی أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ یَرْفَعُهُ إِلَی أَنَسٍ أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَ:

حَسْبُکَ مِنْ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ مَرْیَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَ خَدِیجَةُ بِنْتُ خُوَیْلِدٍ وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ آسِیَةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَ:

حَسْبُکَ مِنْ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ مَرْیَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَ خَدِیجَةُ بِنْتُ خُوَیْلِدٍ وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

وَ مِنْهُ قَالَتْ عَائِشَةُ لِفَاطِمَةَ سلام الله علیها: أَلا أُبَشِّرُکِ أَنِّی سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم یَقُولُ: لَسَیِّدَاتُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَرْبَعٌ: مَرْیَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَ خَدِیجَةُ بِنْتُ خُوَیْلِدٍ وَ آسِیَةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ.

وَ مِنْ مُسْنَدِ أَحْمَدَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ:

أَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ تَمْشِی کَأَنَّ مِشْیَتَهَا مِشْیَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ:

مَرْحَباً یَا بِنْتِی ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَنْ یَمِینِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ، ثُمَّ أَسَرَّ إِلَیْهَا حَدِیثاً فَبَکَتْ، قُلْتُ: اسْتَخَصَّکِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِحَدِیثِهِ ثُمَّ تَبْکِینَ، ثُمَّ أَسَرَّ إِلَیْهَا حَدِیثاً فَضَحِکَتْ، فَقُلْتُ: مَا رَأَیْتُ کَالْیَوْمِ فَرَحاً أَقْرَبَ مِنْ حُزْنٍ فَسَأَلْتُهَا عَمَّا قَالَ، فَقَالَتْ:

مَا کُنْتُ لِأُفْشِیَ سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حَتَّی قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم سَأَلْتُهَا فَقَالَتْ:

أَسَرَّ إِلَیَّ فَقَالَ:

إِنَّ جَبْرَئِیلَ علیه السلام کَانَ یُعَارِضُنِی بِالْقُرْآنِ فِی کُلِّ عَامٍ مَرَّةً وَ إِنَّهُ عَارَضَنِی بِهِ الْعَامَ مَرَّتَیْنِ وَ لا أَرَاهُ إِلا قَدْ حَضَرَ أَجَلِی وَ إِنَّکِ أَوَّلُ أَهْلِ بَیْتِی لُحُوقاً بِی وَ نِعْمَ السَّلَفُ أَنَا لَکِ فَبَکَیْتُ لِذَلِکِ، فَقَالَ:

أَلا تَرْضَيْنَ أَنْ تَكُونِي سَيِّدَةَ نِسَاءِ هَذِهِ الْأُمَّةِ وَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ؟

قَالَتْ:

فَضَحِكْتُ لِذَلِكِ (۲۲۳).

وَ رَوَى ابْنُ خَالَوَيْهِ فِي كِتَابِ الْآلِ عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ الْحَنْبَلِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ قُضَاعَةَ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ (۲۲۴) بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْعَسْكَرِيِّ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ وَ حَوَّاءَ تَبَخْتَرَا فِي الْجَنَّةِ، فَقَالَ آدَمُ لِحَوَّاءَ: مَا خَلَقَ اللَّهُ خَلْقاً هُوَ أَحْسَنُ مِنَّا فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى جَبْرَئِيلَ: ائْتِ بِعَبْدَيَّ الْفِرْدَوْسَ الْأَعْلَى فَلَمَّا دَخَلا الْفِرْدَوْسَ نَظَرا إِلَى جَارِيَةٍ عَلَى دُرْنُوكٍ مِنْ دَرَانِيكِ الْجَنَّةِ وَ عَلَى رَأْسِهَا تَاجٌ مِنْ نُورٍ وَ فِي أُذُنَيْهَا قُرْطَانِ مِنْ نُورٍ قَدْ أَشْرَقَتِ الْجِنَانُ مِنْ حُسْنِ (۲۲۵) وَجْهِهَا فَقَالَ آدَمُ: حَبِيبِي جَبْرَئِيلُ مَنْ هَذِهِ الْجَارِيَةُ الَّتِي قَدْ أَشْرَقَتِ الْجِنَانُ مِنْ حُسْنِ (۲۲۶) وَجْهِهَا؟

فَقَالَ:

هَذِهِ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ نَبِيٍّ مِنْ وُلْدِكَ يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ،

قَالَ:

فَمَا هَذَا التَّاجُ الَّذِي عَلَى رَأْسِهَا؟

قَالَ:

بَعْلُهَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام. قَالَ ابْنُ خَالَوَيْهِ: الْبَعْلُ فِي كَلامِ الْعَرَبِ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ: الزَّوْجُ وَ الصَّنَمُ مِنْ قَوْلِهِ: «أَتَدْعُونَ بَعْلًا» (۲۲۷) وَ الْبَعْلُ اسْمُ امْرَأَةٍ وَ بِهَا سُمِّيَتْ بَعْلَبَكَ وَ الْبَعْلُ مِنَ النَّخْلِ مَا شَرِبَ بِعُرُوقِهِ مِنْ غَيْرِ سَقْيٍ وَ الْبَعْلُ السَّمَاءُ وَ الْعَرَبُ يَقُولُ: السَّمَاءُ بَعْلُ الْأَرْضِ.

قَالَ:

فَمَا الْقُرْطَانِ اللَّذَانِ فِي أُذُنَيْهَا،

قَالَ:

وَلَدَاهَا الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ،

قَالَ آدَمُ: حَبِيبِي جَبْرَئِيلُ أَخُلِقُوا قَبْلِي؟

قَالَ:

هُمْ مَوْجُودُونَ فِي غَامِضِ عِلْمِ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تُخْلَقَ بِأَرْبَعَةِ آلافِ سَنَةٍ.

وَ عَنِ ابْنِ خَالَوَيْهِ مِنْ كِتَابِ الْآلِ يَرْفَعُهُ إِلَى عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عليه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: ، عَنْ عَلِيٍّ عليه السلام قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ نَادَى مُنَادٍ مِنْ بُطْنَانِ الْعَرْشِ يَا مَعْشَرَ الْخَلائِقِ غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ حَتَّى تَجُوزَ فَاطِمَةُ سلام الله عليها بِنْتُ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

وَ زَادَ ابْنُ عَرَفَةَ عَنْ رِجَالِهِ يَرْفَعُهُ إِلَى أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ نَادَى مُنَادٍ مِنْ بُطْنَانِ الْعَرْشِ يَا أَهْلَ الْجَمْعِ نَكِّسُوا رُءُوسَكُمْ وَ غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ حَتَّى تَجُوزَ فَاطِمَةُ سلام الله عليها عَلَى الصِّرَاطِ فَتَمُرُّ وَ مَعَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ جَارِيَةٍ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ.

وَ مِنْهُ عَنْ نَافِعِ بْنِ أَبِی الْحَمْرَاءِ قَالَ:

شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم ثَمَانِیَةَ أَشْهُرٍ إِذَا خَرَجَ إِلَی صَلاةِ الْغَدَاةِ مَرَّ بِبَابِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَقَالَ:

السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَهْلَ الْبَیْتِ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَکَاتُهُ، الصَلاةَ «إِنَّما یُرِیدُ اللَّهُ لِیُذْهِبَ عَنْکُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَیْتِ وَ یُطَهِّرَکُمْ تَطْهِیراً» (۲۲۸).

وَ مِنْهُ، عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَنَّهُ قَالَ:

یَا فَاطِمَةُ إِنَّ اللَّهَ لَیَغْضَبُ لِغَضَبِکِ وَ یَرْضَی لِرِضَاکِ.

وَ مِنْ کِتَابِ أَبِی إِسْحَاقَ الثَّعْلَبِیِّ، عَنْ جُمَیْعِ بْنِ عُمَیْرٍ، عَنْ عَمَّتِهِ قَالَتْ:

سَأَلْتُ عَائِشَةَ مَنْ کَانَ أَحَبَّ (۲۲۹) إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم؟

فَقَالَتْ:

فَاطِمَةُ سلام الله علیها قُلْتُ: إِنَّمَا أَسْأَلُکِ عَنِ الرِّجَالِ،

قَالَتْ:

زَوْجُهَا وَ مَا یَمْنَعُهُ فَوَاللَّهِ إِنْ کَانَ مَا عَلِمْتُ صَوَّاماً قَوَّاماً جَدِیراً أَنْ یَقُولَ بِمَا یُحِبُّ اللَّهُ وَ یَرْضَی.

وَ عَنْ جَابِرٍ قَالَ:

مَا رَأَیْتُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها تَمْشِی إِلا ذَکَرْتُ (۲۳۰) رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم تَمِیلُ عَلَی جَانِبِهَا الْأَیْمَنِ مَرَّةً وَ عَلَی جَانِبِهَا الْأَیْسَرِ مَرَّةً.

وَ عَنْ عَائِشَةَ وَ ذَکَرَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها: مَا رَأَیْتُ أَصْدَقَ مِنْهَا إِلا أَبَاهَا.

وَ مِنْ کِتَابِ مَوْلِدِ فَاطِمَةَ لِابْنِ بَابَوَیْهِ: رُوِیَ أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَ:

اشْتَاقَتِ الْجَنَّةُ إِلَی أَرْبَعٍ مِنَ النِّسَاءِ: مَرْیَمَ بِنْتِ عِمْرَانَ وَ آسِیَةَ بِنْتِ مُزَاحِمٍ زَوْجَةِ فِرْعَوْنَ وَ هِیَ زَوْجَةُ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فِی الْجَنَّةِ وَ خَدِیجَةَ بِنْتِ خُوَیْلِدٍ زَوْجَةِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةِ وَ فَاطِمَةَ بِنْتِ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

وَ رُوِیَ عَنْ عَلِیٍّ علیه السلام قَالَ:

کُنَّا جُلُوساً عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ أَخْبِرُونِی أَیُّ شَیْءٍ خَیْرٌ لِلنِّسَاءِ فَعَیِینَا بِذَلِکَ کُلُّنَا حَتَّی تَفَرَّقْنَا، فَرَجَعْتُ إِلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَأَخْبَرْتُهَا الَّذِی قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ لَیْسَ أَحَدٌ مِنَّا عَلِمَهُ وَ لا عَرَفَهُ فَقَالَتْ:

وَ لَکِنِّی أَعْرِفُهُ خَیْرٌ لِلنِّسَاءِ أَنْ لا یَرَیْنَ الرِّجَالَ وَ لا یَرَاهُنَّ الرِّجَالُ، فَرَجَعْتُ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقُلْتُ: یَا رَسُولَ اللَّهِ سَأَلْتَنَا أَیُّ شَیْءٍ خَیْرٌ لِلنِّسَاءِ وَ خَیْرٌ لَهُنَّ أَنْ لا یَرَیْنَ الرِّجَالَ وَ لا یَرَاهُنَّ الرِّجَالُ،

قَالَ:

مَنْ أَخْبَرَکَ فَلَمْ تَعْلَمْهُ وَ أَنْتَ عِنْدِی؟ قُلْتُ: فَاطِمَةُ، فَأَعْجَبَ ذَلِکَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ قَالَ:

إِنَّ فَاطِمَةَ بَضْعَةٌ مِنِّی.

وَ رُوِیَ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ:

خَرَجَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ هُوَ آخِذٌ بِیَدِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَقَالَ:

مَنْ عَرَفَ هَذِهِ فَقَدْ عَرَفَهَا وَ مَنْ لَمْ یَعْرِفْهَا فَهِیَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَ هِیَ بَضْعَةٌ مِنِّی وَ هِیَ قَلْبِی وَ رُوحِیَ الَّتِی بَیْنَ جَنْبَیَّ، فَمَنْ آذَاهَا فَقَدْ آذَانِی وَ مَنْ آذَانِی فَقَدْ آذَی اللَّهَ.

[وَ رُوِیَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیهما السلام قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

إِنَّ اللَّهَ لَیَغْضَبُ لِغَضَبِ فَاطِمَةَ وَ یَرْضَی لِرِضَاهَا وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْهُ علیه السلام مِثْلُهُ فَقَالَ لَهُ: یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ بَلَغَنَا أَنَّکَ قُلْتَ وَ ذَکَرَ

الْحَدِيثَ. قَالَ:

فَمَا تُنْكِرُونَ مِنْ هَذَا؟ فَوَاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَيَغْضَبُ لِغَضَبِ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ وَ يَرْضَى لِرِضَاه] (۲۳۱).

وَ عَنْهُ عليه السلام قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّ فَاطِمَةَ شِجْنَةٌ مِنِّي يُسْخِطُنِي مَا أَسْخَطَهَا وَ يُرْضِينِي مَا أَرْضَاهَا.

و بالإسناد عنه عليه السلام مثله.

وَ نَقَلْتُ مِنْ كِتَابٍ لِأَبِي إِسْحَاقَ الثَّعْلَبِيِّ، عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ:

خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ قَدْ أَخَذَ بِيَدِ فَاطِمَةَ وَ قَالَ:

مَنْ عَرَفَ هَذِهِ فَقَدْ عَرَفَهَا وَ مَنْ لَمْ يَعْرِفْهَا فَهِيَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَ هِيَ بَضْعَةٌ مِنِّي وَ هِيَ قَلْبِيَ الَّذِي بَيْنَ جَنْبَيَّ، فَمَنْ آذَاهَا فَقَدْ آذَانِي وَ مَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهَ.

وَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّ فَاطِمَةَ شَعْرَةٌ مِنِّي فَمَنْ آذَى شَعْرَةً مِنِّي فَقَدْ آذَانِي وَ مَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهَ وَ مَنْ آذَى اللَّهَ لَعَنَهُ اللَّهُ مِلْءَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ.

وَ عَنْ حُذَيْفَةَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لا يَنَامُ حَتَّى يُقَبِّلَ عُرْضَ وَجْنَةِ فَاطِمَةَ سلام الله عليها أَوْ بَيْنَ ثَدْيَيْهَا.

وَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّد عليه السلام كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لا يَنَامُ لَيْلَتَهُ حَتَّى يَضَعَ وَجْهَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْ فَاطِمَةَ سلام الله عليها.

وَ رُوِيَ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي بَكْرٍ قَرَأَ «وَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَ لا نَبِيٍّ» (۲۳۲) وَ لا مُحَدَّثٍ قُلْتُ وَ هَلْ تُحَدِّثُ الْمَلائِكَةُ إِلا الْأَنْبِيَاءَ،

قَالَ:

مَرْيَمُ لَمْ تَكُنْ نَبِيَّةً وَ سَارَةُ امْرَأَةُ إِبْرَاهِيمَ قَدْ عَايَنَتِ الْمَلائِكَةَ وَ بَشَّرُوهَا بِإِسْحَاقَ «وَ مِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ» (۲۳۳) وَ لَمْ تَكُنْ نَبِيَّةً وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم كَانَتْ مُحَدَّثَةً وَ لَمْ تَكُنْ نَبِيَّةً.

وَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ:

كَانَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَشْبَهَ النَّاسِ وَجْهاً وَ شِبْهاً بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

وَ رُوِيَ عَنْ عَلِيٍّ عليه السلام ، عَنْ فَاطِمَةَ سلام الله عليها قَالَتْ:

قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يَا فَاطِمَةُ مَنْ صَلَّى عَلَيْكِ غَفَرَاللَّهُ لَهُ وَ أَلْحَقَهُ بِي حَيْثُ كُنْتُ مِنَ الْجَنَّةِ.

وَ رُوِيَ عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عليه السلام قَالَ:

قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ لِفَاطِمَةَ سلام الله عليها: سَأَلْتِ أَبَاكِ فِيمَا سَأَلْتِ أَيْنَ تَلْقَيْنَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟

قَالَتْ:

نَعَمْ،

قَالَ لِي: اطْلُبِينِي عِنْدَ الْحَوْضِ قُلْتُ: إِنْ لَمْ أَجِدْكَ هَاهُنَا؟

قَالَ:

تَجِدِينِي إِذَنْ مُسْتَظِلاً بِعَرْشِ رَبِّي وَ لَنْ يَسْتَظِلَّ بِهِ غَيْرِي،

قَالَتْ فَاطِمَةُ: فَقُلْتُ: يَا أَبَتِ أَهْلُ الدُّنْيَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ عُرَاةٌ؟

فَقَالَ:

نَعَمْ يَا بُنَيَّةِ، فَقُلْتُ: وَ أَنَا عُرْيَانَةٌ؟

قَالَ:

نَعَمْ وَ أَنْتِ عُرْيَانَةٌ وَ إِنَّهُ لا يَلْتَفِتُ فِيهِ أَحَدٌ، إِلَى أَحَدٍ قَالَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها: فَقُلْتُ لَهُ: وَا سَوْأَتَاهْ يَوْمَئِذٍ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فَمَا خَرَجْتُ حَتَّى قَالَ لِي: هَبَطَ عَلَيَّ جَبْرَئِيلُ الرُّوحُ الْأَمِينُ عليه السلام فَقَالَ لِي: يَا مُحَمَّدُ أَقْرِئْ فَاطِمَةَ السَّلامَ وَ أَعْلِمْهَا أَنَّهَا اسْتَحْيَتْ مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فَاسْتَحْيَا اللَّهُ مِنْهَا فَقَدْ وَعَدَهَا أَنْ يَكْسُوَهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُلَّتَيْنِ مِنْ نُورٍ قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام :

فَقُلْتُ لَهَا: فَهَلا سَأَلْتِيهِ عَنِ ابْنِ عَمِّكِ؟

فَقَالَتْ:

قَدْ فَعَلْتُ فَقَالَ:

إِنَّ عَلِيّاً أَكْرَمُ عَلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنْ أَنْ يُعْرِيَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

در کتاب کشف الغُمّه (۲۳۴) با چند واسطه از انس از پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

بهترین زنان مریم است و بهترین زنان فاطمه دختر حضرت محمّد است.

نیز از انس (۲۳۵) روایت می‌کند که پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

بزرگترین زنان عالم مریم دختر عمران، خدیجه دختر خویلد، فاطمه دختر حضرت محمّد و آسیه دختر مزاحم زن فرعون است.

و با سندهای (۲۳۶) خود از انس نقل می‌کند پسندیده‌ترین زنان عالمیان مریم دختر عمران و خدیجه دختر خویلد و فاطمه دختر محمّد است.

نیز می‌گوید (۲۳۷) : عایشه به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها می‌گفت:

مژده باد تو را که من از پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شنیدم می‌فرمود:

زنان بزرگ اهل بهشت چهار نفرند:

مریم دختر عمران، فاطمه دختر حضرت محمّد، خدیجه دختر خُوَیْلد و آسیه دختر مزاحم زن فرعون.

در کتاب مُسْنَد احمد از عایشه نقل می‌کند که گفت:

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در حالی نزد پیغمبر خدا آمد که راه رفتن وی نظیر راه رفتن رسول خدا بود، پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پس از اینکه به فاطمه مرحبا گفت او را طرف راست یا طرف چپ خویش جای داد، آنگاه سخنی به گوش فاطمه گفت که وی گریان شد.

من گفتم:

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تو را مخصوصاً هم صحبت خود قرار می‌دهد و تو گریه می‌کنی؟! سپس پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم برای دوّمین بار سخنی به گوش زهرا گفت که وی خندان شد.

من گفتم:

تا امروز خوشحالی را ندیدم که به این زودی تبدیل به غم و اندوه شود وقتی از فاطمه راجع به سخن پیغمبر جویا شدم، فرمود:

من سرّ پیامبر خدا را افشا نخواهم کرد، هنگامی که رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به شهادت رسید من از فاطمه راجع به آن موضوع جویا شدم فرمود:

پدرم در گوشم فرمود:

جبرئیل در هر سالی یک مرتبه قرآن را با من مقابله می‌کرد، ولی امسال دو مرتبه قرآن را با من مقابله نموده، این عمل دلیل بر فرا رسیدن اجل من است و تو در میان اهل بیت من اوّل کسی هستی که به من ملحق خواهی شد و من بهترین گذشتگان تو می‌باشم.

من برای این خبر گریان شدم، آنگاه پدرم به من فرمود:

آیا تو راضی نیستی که بزرگترین زنان این امّت و بزرگترین زنان مؤمنین باشی؟ پس حضرت زهراء سلام الله علیها فرمود:

لذا من خندان شدم.

ابن خالویه در کتاب آل، با چند واسطه از حضرت امام حسن عسکری علیه السلام (۲۳۸) از پدران بزرگوارشان روایت می‌کند که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمودند:

موقعی که خدای توانا حضرت آدم و حوا را آفرید در بهشت به خویشتن بالیدند و حضرت آدم به حواء فرمود:

خدا خلقی را نیافریده که از ما نیکوتر باشد.

خدای علیم به جبرئیل وحی کرد:

این دو نفر بندگان مرا در فردوس اعلی ببر، وقتی آنان داخل فردوس گردیدند با دختری مواجه شدند که بر فراز فرشی از فرشهای بهشت نشسته بود، تاجی از نور بر سر و دو گوشواره از نور در گوش داشت که بهشت از نیکویی صورتش روشن بود.

حضرت آدم علیه السلام به جبرئیل گفت:

ای حبیب من! این دختر کیست که بهشت از نیکویی صورت وی نورانی گردیده‌ست؟!

گفت:

این بانو فاطمه سلام الله علیها دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم است که از فرزندان تو محسوب می‌شود و در آخرالزّمان به وجود می‌آید، حضرت آدم گفت:

این تاج چیست که بر سر دارد؟

گفت:

این شوهرش علی بن ابیطالب علیه السلام است.

ابن خالویه گوید:

«بعل» در کلام عرب به پنج چیز گویند:

۱ - شوهر

۲ - بُت، کما اینکه در سوره‌ی صافّات آیه‌ی ۱۲۵ می‌فرماید:

«أَتَدْعُونَ بَعْلًا» یعنی آیا بُتی را می‌خوانید

۳ - بعل اسم زنی بوده که به «بعلبک» خوانده می‌شد (که اکنون اسم شهریست در لبنان)

۴ - بعل به نخلی گویند که به وسیله‌ی ریشه‌هایش آب را از اعماق زمین می‌خورد، نه به وسیله‌ی آبیاری

۵ - بعل آسمان، زیرا عرب می‌گوید:

آسمان (بعل) شوهر زمین است.

گفت:

این دو گوشواره چیست که در گوش دارد؟

گفت:

دو فرزندش حسن و حسین علیهما السلام می‌باشند، گفت:

ای حبیب من جبرئیل! آیا ایشان قبل از من آفریده شده اند؟

گفت:

آری، ایشان چهار هزار سال قبل از اینکه تو آفریده شوی، موجود بوده‌اند.

نیز در همان کتاب (۲۳۹) با چند واسطه از امام رضا علیه السلام از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نقل می‌کند که فرمود:

موقعی که روز قیامت فرا رسد منادی از وسط عرش ندا می‌کند:

ای گروه مردم! چشمان خود را ببندید تا فاطمه دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عبور نماید.

ابن عرفه از رجال خود اضافه کرده و سند را به ابو ایوب می‌رساند که گفته، پیغمبر فرمود (۲۴۰) : هنگامی که روز قیامت فرا می‌رسد منادی از وسط عرش ندا می‌کند:

ای جمعیّت محشر! سرهای خود را فرو آورید و چشمان خود را ببندید تا فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها از صراط عبور کند، آنگاه فاطمه در حالی عبور می‌نماید که تعداد هفتاد هزار حوریّه با ایشان خواهند بود.

نیز از نافع پسر ابوحمراء نقل می‌کنند (۲۴۱) که گفت:

من مدّت هشت ماه با پیامبر خدا بودم هر گاه آن حضرت برای نماز می‌رفت از در خانه‌ی فاطمه عبور می‌کرد و می‌فرمود:

«اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ یا اَهْلُ الْبَیْتِ وَ رَحْمَةُ اللهِ وَ بَرَکاتُهُ».

برای نماز قیام کنید! زیرا خدای سبحان در سوره‌ی احزاب آیه‌ی ۳۳ درباره‌ی شما فرموده:

«جز این نیست که خدا می‌خواهد پلیدی را از شما اهل بیت دور کند و شما را پاک و پاکیزه نماید یک نوع پاکیزگی مخصوصی».

همچنین از او (نافع) از حضرت حسین بن علی علیهما السلام از پدر بزرگوارشان علیه السلام از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نقل می‌کند که فرمود:

ای فاطمه به درستی که خدا با غضب تو غضبناک و با رضایت تو راضی می‌شود.

در کتاب ابواسحاق ثعلبی از عمّه‌ی جُمَیْع بن عُمَیْر نقل می‌کند که گفت (۲۴۲) : به عایشه گفتم چه کسی نزد رسول خدا محبوب‌تر بود؟

گفت:

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها، گفتم:

منظور من از این پرسش مردها بودند، گفت:

شوهرش علی بن ابیطالب.

به خدا قسم چیزی مانع وی نمی‌شد که تمام روزها روزه دار و تمام شب‌ها به عبادت مشغول باشد، وی سزاوار بود که گفته: او محبوب و مورد پسند خدا باشد.

و از جابر نقل شده (۲۴۳) که ندیدم مثل حضرت زهرا سلام الله علیها را در راه رفتن مگر اینکه یاد راه رفتن پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم می‌افتادم که گاهی به سمت راست و گاهی به سمت چپ متمایل می‌گشت.

نزد عایشه سخن از حضرت زهرا سلام الله علیها به میان آمد، او گفت:

راستگوتر از حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها ندیدم مگر پدرش را.

ابن بابویه در کتاب مولد فاطمه سلام الله علیها می‌نویسد:

از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت شده که فرمود:

بهشت به چهار نفر از زنان اشتیاق دارد:

۱ – مریم دختر عمران

۲ – آسیه دختر مزاحم زن فرعون که در بهشت زوجه‌ی پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خواهد شد

۳ – خدیجه سلام الله علیها دختر خویلد که در دنیا و آخرت زوجه‌ی پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم است

۴ – فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت شده که فرمود:

یک وقت ما نزد رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بودیم؛ آن حضرت فرمود:

به من بگویید چه چیزی از برای زنان بهتر است؟

ما همه از جواب آن حضرت ماندیم تا اینکه پراکنده شدیم.

من نزد فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آمدم و جریان پرسش پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و عاجز شدن شنوندگان را برای وی شرح دادم، زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

من این مطلب را می‌دانم و آن این است: نه مردان زنان را ببینند و نه زنان، مردان را مشاهده نمایند.

من به سوی پیامبر خدا بازگشتم و گفتم:

یا رسول الله! شما از ما پرسش نمودی چه چیزی برای زنان بهتر است (من می‌گویم:) چیزی برای زنان بهتر از این نیست که آنان مردان را نبینند و مردان هم ایشان را نبینند.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

تا نزد من بودی این جواب را نگفتی، بگو بدانم چه کسی تو را آگاه کرد؟

گفتم:

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها. پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پس از تعجّب فراوان گفت:

فاطمه پاره‌ی تن من است.

از مجاهد روایت شده (۲۴۴) که گفت:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در حالی که دست فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را در دست داشت خارج شد و فرمود:

هر کسی که فاطمه را می‌شناسد که می‌شناسد، هر کسی که وی را نمی‌شناسد (باید بداند که وی) دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم است، این فاطمه پاره‌ی تن من است، قلب و روح من بین دو پهلوی من است، کسی که او را اذیّت کند مرا اذیّت کرده و کسی که مرا اذیّت کند خدا را اذیّت کرده‌ست.

و از حضرت جعفر بن محمّد علیهما السلام روایت شده که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

همانا خداوند غضب می‌کند به غضب فاطمه و راضی می‌شود به رضای او.

و با همین سلسله سند، همین روایت از آن حضرت نقل شده با این اضافه که شخصی سؤال کرد:

ای پسر رسول خدا! به ما رسیده است که شما فرموده‌اید:

خداوند غضب می‌کند به غضب فاطمه و راضی می‌شود به رضای او، حضرت فرمود:

چه چیزی باعث انکار شما شده؟ پس به خدا قسم، همانا خداوند غضب می‌کند به غضب بنده‌ی مؤمنش و راضی می‌شود به رضای او.

و از حضرت امام صادق علیه السلام روایت شده که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمودند:

همانا فاطمه شاخه‌ای از من است، به غضب آورد آنچه او را به غضب آورد و راضی می‌کند مرا آنچه او را راضی کند و با همین سند روایت دیگری مثل این روایت از آن حضرت نقل شده‌ست.

و قبلاً من (علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه) روایتی از کتاب ابی اسحاق ثعلبی نقل کردم که او از مجاهد روایت نموده که گفت:

روزی رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از خانه خارج شد در حالی که دست فاطمه سلام الله علیها را گرفته بود و فرمود:

هر کس این (بزرگوار را) می‌شناسد که می‌شناسد و هر کسی نمی‌شناسد (بگویم) که او فاطمه دختر محمّد است و او پاره‌ی تن من و اوست روح من بین دو پهلوی من، پس هر کس او را آزار دهد مرا آزرده و هر کس مرا آزرده خاطر کند خداوند را آزرده‌ست.

از جابر بن عبدالله انصاری از رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روایت شده (۲۴۵) که فرمود:

«حقّاً فاطمه یگانه دختر من است، کسی که این یگانه دختر مرا اذیّت کند حتماً مرا اذیّت نموده، کسی که مرا اذیّت کند حتماً خدا را اذیّت کرده و کسی که خدا را اذیّت کند خدا او را به قدر ظرفیّت آسمان‌ها و زمین لعنت خواهد کرد».

از حذیفه نقل شده (۲۴۶) که گفت:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نمی‌خوابیدند مگر اینکه صورت و سینه‌ی حضرت زهرا سلام الله علیها را می‌بوسیدند.

از امام جعفر صادق علیه السلام روایت شده (۲۴۷) که فرمود:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم هیچ شبی نمی‌خوابید مگر اینکه صورت مبارک خود را به سینه‌ی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها می گذاشت.

روایت شده (۲۴۸) : محمّد بن ابی بکر آیه‌ی ۵۲ سوره‌ی مبارکه‌ی حج را این طور تلاوت می کرد:

«و ما قبل از تو هیچ پیامبر و سخن شنونده‌ای را نفرستادیم» راوی می گوید:

به او گفتم:

مگر ملائکه با غیر از انبیاء هم حدیث می گویند و گفتگو می‌نمایند؟

گفت:

حضرت مریم پیغمبر نبود (ولی ملائکه با وی گفتگو می کردند)، ساره زوجه‌ی حضرت ابراهیم ملائکه را دید، ملائکه به وی بشارت اسحاق و بعد از اسحاق بشارت یعقوب را دادند، در صورتی که او پیغمبر نبود. فاطمه دختر محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم پیغمبر نبود، ولی ملائکه با وی سخن می گفتند.

امّ سلمه می گوید (۲۴۹) : فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها از لحاظ صورت و اندام شبیه‌ترین مردم به پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بود.

از حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام ، از فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها روایت شده (۲۵۰) که فرمود:

پدرم رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به من فرمود:

ای فاطمه! کسی که بر تو صلوات بفرستد خدا او را بیامرزد و در هر جای بهشت که من باشم وی را به من ملحق می‌نماید.

از زُهْری روایت شده (۲۵۱) که گفت:

حضرت علی بن ابیطالب به فاطمه‌ی زهراء علیهما السلام فرمود:

آیا از پدرت پرسیدی که فردای قیامت وی را کجا ملاقات خواهی کرد؟

گفت:

آری، پدرم به من فرمود:

مرا نزد حوض (کوثر) طلب کن، گفتم:

اگر شما را آنجا نیافتم؟

فرمود:

در سایه‌ی عرش پروردگارم خواهی یافت، زیرا که غیر از من کسی در سایه‌ی عرش نخواهد بود.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها می گوید:

گفتم:

ای پدر! آیا اهل دنیا در آخرت برهنه و عریان خواهند بود؟

فرمود:

آری. ای دختر عزیزم؛ گفتم:

آیا من هم عریان خواهم بود؟

فرمود:

آری، تو نیز عریان خواهی بود، ولی در آن روز احدی متوجّه دیگری نخواهد شد.

گفتم:

وای بر برهنگی من! ! هنوز خارج نشده بودم که پدرم به من فرمود:

این جبرئیل است که بر من نازل شده و می گوید:

یا محمّد! به فاطمه‌ی زهراء سلام برسان و او را آگاه کن که چون وی از خدا حیا می کند خدا هم از او حیا می‌نماید (که وی را برهنه محشور کند) لذا به فاطمه وعده می‌دهد که روز قیامت دو حلّه از نور بر بدن او بپوشاند.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید:

به حضرت زهراء سلام الله علیها گفتم:

پس چرا درباره‌ی پسر عمویت نپرسیدی؟ فاطمه سلام الله علیها فرمود:

پرسش کردم، پدرم فرمود:

علی نزد خدا از این گرامی‌تر است که فردای قیامت وی را برهنه و عریان محشور نماید.

[روایت شماره] (۴۹)

فَضَائِلُ شَهْرِ رَمَضَانَ: لِلصَّدُوقِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْكُوفِيِّ، عَنِ الْمُنْذِرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْخَزَّازِ، عن الرّضا علیه السلام قَالَ فِي حَدِيثٍ طَوِيلٍ: كَانَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها إِذَا طَلَعَ هِلالُ شَهْرِ رَمَضَانَ يَغْلِبُ نُورُهَا الْهِلالَ وَ يَخْفَى، فَإِذَا غَابَتْ عَنْهُ ظَهَرَ.

شیخ صدوق در کتاب فضایل ماه رمضان با چند واسطه از حضرت علی بن موسی الرّضا علیهما السلام روایت می کند که فرمود:

هر گاه هلال ماه رمضان طلوع می کرد نور فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها آن را تحت الشّعاع قرار می‌داد و هر گاه فاطمه غائب می‌شد نور هلال ظاهر می گردید.

[روایت شماره] (۵۰)

[بشارة المصطفى] بِالْإِسْنَادِ إِلَى أَبِي عَلِيٍّ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الْمَعْرُوفِ بِابْنِ الصَّقَّالِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَعْقِلٍ الْعِجْلِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الصُّهْبَانِ، عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ، عَنْ حَمْزَةَ بْنِ حُمْرَانَ، عَنِ الصَّادِقِ، عَنْ أَبِيهِ علیه السلام ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ:

صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم صَلاةَ الْعَصْرِ فَلَمَّا انْفَتَلَ جَلَسَ فِي قِبْلَتِهِ وَ النَّاسُ حَوْلَهُ، فَبَيْنَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ أَقْبَلَ إِلَيْهِ شَيْخٌ مِنْ مُهَاجِرَةِ الْعَرَبِ عَلَيْهِ سَمَلٌ قَدْ تَهَلَّلَ وَ أَخْلَقَ وَ هُوَ لا يَكَادُ يَتَمَالَكُ كِبَراً وَ ضَعْفاً، فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم

یَسْتَحِثُّهُ الْخَبَرَ فَقَالَ الشَّیْخُ: یَا نَبِیَّ اللَّهِ أَنَا جَائِعُ الْکَبِدِ فَأَطْعِمْنِی وَ عَارِی الْجَسَدِ فَاکْسِنِی وَ فَقِیرٌ فَأَرْشِنِی.

فَقَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مَا أَجِدُ لَکَ شَیْئاً وَ لَکِنَّ الدَّالَّ عَلَی الْخَیْرِ کَفَاعِلِهِ، انْطَلِقْ إِلَی مَنْزِلِ مَنْ یُحِبُّ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ یُحِبُّهُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ، یُؤْثِرُ اللَّهَ عَلَی نَفْسِهِ، انْطَلِقْ إِلَی حُجْرَةِ فَاطِمَةَ وَ کَانَ بَیْتُهَا مُلاصِقَ بَیْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم الَّذِی یَنْفَرِدُ بِهِ لِنَفْسِهِ مِنْ أَزْوَاجِهِ وَ قَالَ:

یَا بِلالُ قُمْ فَقِفْ بِهِ عَلَی مَنْزِلِ فَاطِمَةَ، فَانْطَلَقَ الْأَعْرَابِیُّ مَعَ بِلالٍ، فَلَمَّا وَقَفَ عَلَی بَابِ فَاطِمَةَ نَادَی بِأَعْلَی صَوْتِهِ: السَّلامُ عَلَیْکُمْ یَا أَهْلَ بَیْتِ النُّبُوَّةِ! وَ مُخْتَلَفَ الْمَلائِکَةِ وَ مَهْبِطَ جَبْرَئِیلَ الرُّوحِ الْأَمِینِ بِالتَّنْزِیلِ، مِنْ عِنْدِ رَبِّ الْعَالَمِینَ، فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: وَ عَلَیْکَ السَّلامُ فَمَنْ أَنْتَ یَا هَذَا؟

قَالَ شَیْخٌ مِنَ الْعَرَبِ أَقْبَلْتُ عَلَی أَبِیکِ سَیِّدِ الْبَشَرِ مُهَاجِراً مِنْ شُقَّةٍ وَ أَنَا یَا بِنْتَ مُحَمَّدٍ عَارِی الْجَسَدِ، جَائِعُ الْکَبِدِ فَوَاسِینِی یَرْحَمُکِ اللَّهُ وَ کَانَ لِفَاطِمَةَ وَ عَلِیٍّ فِی تِلْکَ الْحَالِ وَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ثَلاثاً [ثَلاثٌ] مَا طَعِمُوا فِیهَا طَعَاماً وَ قَدْ عَلِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ذَلِکَ مِنْ شَأْنِهِمَا.

فَعَمَدَتْ فَاطِمَةُ إِلَی جِلْدِ کَبْشٍ مَدْبُوغٍ بِالْقَرَظِ کَانَ یَنَامُ عَلَیْهِ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ فَقَالَتْ:

خُذْ هَذَا أَیُّهَا الطَّارِقُ! فَعَسَی اللَّهُ أَنْ یَرْتَاحَ لَکَ مَا هُوَ خَیْرٌ مِنْهُ،

قَالَ الْأَعْرَابِیُّ: یَا بِنْتَ مُحَمَّدٍ شَکَوْتُ إِلَیْکَ الْجُوعَ فَنَاوَلْتِینِی جِلْدَ کَبْشٍ مَا أَنَا صَانِعٌ بِهِ مَعَ مَا أَجِدُ مِنَ السَّغَبِ.

قَالَ:

فَعَمَدَتْ لَمَّا سَمِعَتْ هَذَا مِنْ قَوْلِهِ إِلَی عِقْدٍ کَانَ فِی عُنُقِهَا أَهْدَتْهُ لَهَا فَاطِمَةُ بِنْتُ عَمِّهَا حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ، فَقَطَعَتْهُ مِنْ عُنُقِهَا وَ نَبَذَتْهُ إِلَی الْأَعْرَابِیِّ فَقَالَتْ:

خُذْهُ وَ بِعْهُ فَعَسَی اللَّهُ أَنْ یُعَوِّضَکَ بِهِ مَا هُوَ خَیْرٌ مِنْهُ فَأَخَذَ الْأَعْرَابِیُّ الْعِقْدَ وَ انْطَلَقَ إِلَی مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ وَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم جَالِسٌ فِی أَصْحَابِهِ، فَقَالَ:

یَا رَسُولَ اللَّهِ أَعْطَتْنِی فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ هَذَا الْعِقْدَ فَقَالَتْ:

بِعْهُ فَعَسَی اللَّهُ أَنْ یَصْنَعَ لَکَ.

قَالَ:

فَبَکَی النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ قَالَ:

وَ کَیْفَ لا یَصْنَعُ اللَّهُ لَکَ وَ قَدْ أَعْطَتْکَهُ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ سَیِّدَةُ بَنَاتِ آدَمَ.

فَقَامَ عَمَّارُ بْنُ یَاسِرٍ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَیْهِ فَقَالَ:

یَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَأْذَنُ لِی بِشِرَاءِ هَذَا الْعِقْدِ؟

قَالَ:

اشْتَرِهِ یَا عَمَّارُ فَلَوِ اشْتَرَکَ فِیهِ الثَّقَلانِ مَا عَذَّبَهُمُ اللَّهُ بِالنَّارِ، فَقَالَ عَمَّارٌ: بِکَمِ الْعِقْدُ یَا أَعْرَابِیُّ؟

قَالَ:

بِشَبْعَةٍ مِنَ الْخُبْزِ وَ اللَّحْمِ وَ بُرْدَةٍ یَمَانِیَّةٍ أَسْتُرُ بِهَا عَوْرَتِی وَ أُصَلِّی فِیهَا لِرَبِّی وَ دِینَارٍ یُبَلِّغُنِی إِلَی أَهْلِی وَ کَانَ عَمَّارٌ قَدْ بَاعَ سَهْمَهُ الَّذِی نَفَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مِنْ خَیْبَرَ وَ لَمْ یُبْقِ مِنْهُ شَیْئاً فَقَالَ:

لَکَ عِشْرُونَ دِینَاراً وَ مِائَتَا دِرْهَمٍ هَجَرِیَّةٌ وَ بُرْدَةٌ یَمَانِیَّةٌ وَ رَاحِلَتِی تُبَلِّغُکَ أَهْلَکَ وَ شِبَعُکَ مِنْ خُبْزِ الْبُرِّ وَ اللَّحْمِ.

فَقَالَ الْأَعْرَابِیُّ: مَا أَسْخَاکَ بِالْمَالِ أَیُّهَا الرَّجُلُ، وَانْطَلَقَ بِهِ عَمَّارٌ فَوَفَّاهُ مَا ضَمِنَ لَهُ.

وَ عَادَ الْأَعْرَابِیُّ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَشَبِعْتَ وَ اکْتَسَیْتَ؟

قَالَ الْأَعْرَابِیُّ: نَعَمْ وَ اسْتَغْنَیْتُ بِأَبِی أَنْتَ وَ أُمِّی،

قَالَ فَاجْزِ فَاطِمَةَ بِصَنِیعِهَا فَقَالَ الْأَعْرَابِیُّ: اللَّهُمَّ إِنَّکَ إِلَهٌ مَا اسْتَحْدَثْنَاکَ وَ لا إِلَهَ لَنَا نَعْبُدُهُ سِوَاکَ وَ أَنْتَ رَازِقُنَا عَلَی کُلِّ الْجِهَاتِ اللَّهُمَّ أَعْطِ فَاطِمَةَ مَا لا عَیْنٌ رَأَتْ وَ لا أُذُنٌ سَمِعَتْ.

فَأَمَّنَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَلَی دُعَائِهِ وَ أَقْبَلَ عَلَی أَصْحَابِهِ فَقَالَ:

إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَعْطَی فَاطِمَةَ فِی الدُّنْیَا ذَلِکَ: أَنَا أَبُوهَا وَ مَا أَحَدٌ مِنَ الْعَالَمِینَ مِثْلِی وَ عَلِیٌّ بَعْلُهَا وَ لَوْلا عَلِیٌّ مَا کَانَ لِفَاطِمَةَ کُفْوٌ أَبَداً وَ أَعْطَاهَا الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ وَ مَا لِلْعَالَمِینَ مِثْلُهُمَا سَیِّدَا شَبَابِ أَسْبَاطِ الْأَنْبِیَاءِ وَ سَیِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ کَانَ بِإِزَائِهِ مِقْدَادٌ وَ عَمَّارٌ وَ سَلْمَانُ فَقَالَ:

وَ أَزِیدُکُمْ؟ قَالُوا: نَعَمْ یَا رَسُولَ اللَّهِ.

قَالَ:

أَتَانِی الرُّوحُ یَعْنِی جَبْرَئِیلَ علیه السلام أَنَّهَا إِذَا هِیَ قُبِضَتْ وَ دُفِنَتْ یَسْأَلُهَا الْمَلَکَانِ فِی قَبْرِهَا: مَنْ رَبُّکِ؟ فَتَقُولُ: اللَّهُ رَبِّی، فَیَقُولانِ: فَمَنْ نَبِیُّکِ؟ فَتَقُولُ: أَبِی، فَیَقُولانِ: فَمَنْ وَلِیُّکِ؟ فَتَقُولُ: هَذَا الْقَائِمُ عَلَی شَفِیرِ قَبْرِی عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام.

أَلا وَ أَزِیدُکُمْ مِنْ فَضْلِهَا: إِنَّ اللَّهَ قَدْ وَکَّلَ بِهَا رَعِیلاً مِنَ الْمَلائِکَةِ یَحْفَظُونَهَا مِنْ بَیْنِ یَدَیْهَا وَ مِنْ خَلْفِهَا وَ عَنْ یَمِینِهَا وَ عَنْ شِمَالِهَا وَ هُمْ مَعَهَا فِی حَیَاتِهَا وَ عِنْدَ قَبْرِهَا وَ عِنْدَ مَوْتِهَا یُکْثِرُونَ الصَلاةَ عَلَیْهَا وَ عَلَی أَبِیهَا وَ بَعْلِهَا وَ بَنِیهَا.

فَمَنْ زَارَنِی بَعْدَ وَفَاتِی فَکَأَنَّمَا زَارَنِی فِی حَیَاتِی وَ مَنْ زَارَ فَاطِمَةَ فَکَأَنَّمَا زَارَنِی وَ مَنْ زَارَ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ فَکَأَنَّمَا زَارَ فَاطِمَةَ وَ مَنْ زَارَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ فَکَأَنَّمَا زَارَ عَلِیّاً وَ مَنْ زَارَ ذُرِّیَّتَهُمَا فَکَأَنَّمَا زَارَهُمَا.

فَعَمَدَ عَمَّارٌ إِلَی الْعِقْدِ، فَطَیَّبَهُ بِالْمِسْکِ وَ لَفَّهُ فِی بُرْدَةٍ یَمَانِیَّةٍ وَ کَانَ لَهُ عَبْدٌ اسْمُهُ سَهْمٌ ابْتَاعَهُ مِنْ ذَلِکَ السَّهْمِ الَّذِی أَصَابَهُ بِخَیْبَرَ، فَدَفَعَ الْعِقْدَ إِلَی الْمَمْلُوکِ وَ قَالَ لَهُ: خُذْ هَذَا الْعِقْدَ فَادْفَعْهُ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ أَنْتَ لَهُ، فَأَخَذَ الْمَمْلُوکُ الْعِقْدَ فَأَتَی بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ أَخْبَرَهُ بِقَوْلِ عَمَّارٍ، فَقَالَ النَّبِیُّ: انْطَلِقْ إِلَی فَاطِمَةَ فَادْفَعْ إِلَیْهَا الْعِقْدَ وَ أَنْتَ لَهَا، فَجَاءَ الْمَمْلُوکُ بِالْعِقْدِ وَ أَخْبَرَهَا بِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَأَخَذَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها الْعِقْدَ وَ أَعْتَقَتِ الْمَمْلُوکَ، فَضَحِکَ الْغُلامُ، فَقَالَتْ:

مَا یُضْحِکُکَ یَا غُلامُ؟

فَقَالَ أَضْحَکَنِی عِظَمُ بَرَکَةِ هَذَا الْعِقْدِ، أَشْبَعَ جَائِعاً وَ کَسَی عُرْیَاناً وَ أَغْنَی فَقِیراً وَ أَعْتَقَ عَبْداً وَ رَجَعَ إِلَی رَبِّهِ.

بیان: السّمل بالتحریک الثوب الخَلِق، قوله: قد تَهلَّل أی الرّجل من قولهم تهلّل وجهه إذا استنار و ظهر فیه آثار السّرور أو الثوب کنایة عن انخراقه (۲۵۲).

قوله: یستحثّه الخبر أی یسأله الخبر و یحثّه و یرغّبه علی ذکر أحواله.

قوله: أرشنی قال الجزریُّ: یقع الرِّیاش علی الخصب و المعاش و المال المستفاد و منه حدیث عائشة: و یریش مملقها أی یکسوه و یعینه و أصله من الرِّیش کان الفقیر المملق لا نهوض به کالمقصوص الجناح، یُقال: راشه یریشه إذا أحسن إلیه و القرظ: ورق السّلم یدبغ به و یقال: ارتاح الله لفلان أی رحمه و السّغب الجوع و قال الجزریُّ یقال للقطعة من الفرسان: رعلة و لجماعة الخیل: رعیل و منه حدیث علی علیه السلام سراعاً إلی أمره رعیلا، أی رُکّاباً علی الخیل.

در کتاب بشارة المصطفی (۲۵۳) با چند واسطه از امام صادق علیه السلام ، از پدر بزرگوارشان علیه السلام ، از جابر بن عبدالله انصاری روایت می‌کند که گفت:

یک روز پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پس از خواندن نماز عصر در میان محراب عبادت نشست و مردم در اطراف آن

بزرگوار نشستند.

در آن هنگام پیرمردی از مهاجرین عرب که لباس‌های کهنه‌ای پوشیده بود و از شدّت ضعف و پیری نمی‌توانست خویشتن را نگه دارد، به حضور آن حضرت وارد شد، پیامبر متوجّه وی گردید و از حال او جویا شد.

پیرمرد گفت:

یا محمّد! من گرسنه‌ام. غذا به من بده، برهنه‌ام، لباس می‌خواهم، تهیدست می‌باشم مرا بی‌نیاز گردان! پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

من که چیزی ندارم به تو عطا کنم ولی در عین حال «راهنمای خیر، نظیر عامل خیر می‌باشد»، برخیز به جانب خانه‌ی آن کسی برو که خدا و رسول را دوست دارد، خدا و رسول هم وی را دوست دارند، آن کسی که خدا را بر خویشتن مقدّم می‌دارد، برو به جانب حجره‌ی فاطمه‌ی اطهر، حجره‌ی فاطمه سلام الله علیها به آن حجره‌ای که پیامبر برای خود انتخاب کرده بود، متّصل بود.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به بلال فرمود:

برخیز و این اعرابی را بر در خانه‌ی فاطمه ببر، اعرابی با بلال همراه شد، موقعی که بر در خانه‌ی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها رسید با صدای بلند گفت:

«السَّلامُ عَلَیْکُمْ یا اَهْلَ بَیْتِ النُّبُوَةِ وَ مُخْتَلَفِ الْمَلائکَةِ وَ مَهْبِطَ جَبْرَئیلَ الرُّوحِ الاَمین بِالتَّنْزیلِ مِنْ عِنْدِ رَبِّ الْعالَمین». یعنی سلام بر شما ای خاندان پیامبر و محلّ رفت و آمد ملائکه و محلّ فرو آمدن جبرئیل، که وحی را از طرف خداوند عالمیان می‌آورد.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

«وَ عَلَیْکَ السَّلام»، تو کیستی؟

گفت:

من پیرمردی از عرب هستم که از راه دور به سوی تو آمده‌ام، ای دختر پیامبر! من برهنه‌ام، گرسنه‌ام، با من همراهی کن خدا تو را رحمت کند، آن موقع مدّت سه روز بود که پیغمبر با حضرت علی و فاطمه‌ی زهراء علیهما السلام غذا نخورده بودند و رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از حال علی و زهرا علیهما السلام آگاه بود.

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها آن پوست گوسفندی را که حسنین علیهما السلام روی آن می‌خوابیدند برداشت و به اعرابی عطا نمود و به او فرمود:

بگیر شاید خدای توانا بهتر از این را هم به تو عطا فرماید.

اعرابی گفت:

ای دختر پیامبر! من از گرسنگی شکایت می‌کنم و شما یک پوست گوسفند به من عطا می‌کنی، من این پوست را با این گرسنگی که دچارم شده برای چه می‌خواهم؟!

راوی می‌گوید:

وقتی حضرت زهراء سلام الله علیها این سخن اعرابی را شنید گردنبند خویش را که فاطمه دختر حمزهٔ بن عبدالمطلب به عنوان هدیه برایش آورده بود از گردن خود باز کرد و به اعرابی عطا نمود و فرمود:

این گردنبند را بگیر و بفروش، شاید. خدای مهربان بهتر از این را به تو عطا فرماید.

اعرابی پس از اینکه گردنبند را گرفت متوجّه مسجد پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شد. پیغمبر خدا در میان اصحاب نشسته بود. اعرابی گفت:

یا رسول الله! این گردنبند را دخترت فاطمه به من عطا کرد و فرمود:

این گردنبند را بفروش، شاید خدا به تو مرحمتی بفرماید.

پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم پس از اینکه گریان شد فرمود:

چگونه خدا به تو مرحمتی نفرماید در صورتی که فاطمه دختر حضرت محمّد، بزرگترین دختران حضرت آدم این گردنبند را به تو عطا کرده‌ست!

عمّار بن یاسر برخاست و گفت:

یا رسول الله! آیا اجازه می‌فرمایی من این گردنبند را بخرم؟

فرمود:

بخر. اگر ثَقَلَیْن (۲۵۴) در خریدن این گردنبند شرکت کنند خدا آنان را به آتش، عذاب نخواهد کرد.

عمّار گفت:

ای اعرابی این گردنبند را چند می‌فروشی؟

گفت:

به یک شکم نان و گوشت و یک برد یمانی که بدن برهنه خود را به وسیله‌ی آن بپوشانم و با آن برای خدا نماز بخوانم و یک دینار که مرا به اهل و عیال برساند.

عمّار سهم غنیمت خیبر را که رسول خدا به وی عطا کرده بود، فروخته و در حالی که چیزی از برایش باقی نمانده بود گفت:

مبلغ بیست دینار و دویست درهم هَجَرِیَّه و یک بُرْدِ یَمانی و شتر راهوار خودم را که تو را به وطن برساند و یک شکم نان گندم و گوشت به تو می‌دهم. اعرابی گفت:

ای مرد! تو چقدر با سخاوتی! عمّار او را برد و آنچه را که وعده داده بود به وی پرداخت.

وقتی اعرابی متوجّه رسول خدا شد آن حضرت به وی فرمود:

آیا سیر شدی؟ آیا بدن برهنه‌ات پوشیده شد؟

گفت:

آری، پدر و مادرم به فدای تو، من بی‌نیاز گردیدم.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به اعرابی فرمود:

اکنون نسبت به این عطای فاطمه جبران و تلافی کن! اعرابی گفت:

پروردگارا، تو خدایی هستی ازلی، ما غیر از تو را نمی‌پرستیم، تو از هر جهت رازق ما می‌باشی، بار خدایا به فاطمه‌ی اطهر عطایی کن که چشمی ندیده باشد و گوشی نشنیده باشد.

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم پس از اینکه آمین فرمود متوجّه اصحاب خود شد و فرمود:

خدا این دعا را در دنیا در حقّ فاطمه‌ی زهراء مستجاب نمود، زیرا من پدر فاطمه هستم که احدی نظیر من نیست.

علی علیه السلام ، شوهر فاطمه علیهما السلام می‌باشد که اگر علی نبود همسر و همانندی ابداً برای فاطمه‌ی اطهر نبود، خدا حسنین را به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها عطا کرده که نظیر ایشان در عالم وجود ندارد؛ حسنین بزرگِ نوه‌های پیامبران و بزرگ جوانان اهل بهشت هستند آنگاه آن حضرت به مقداد و عمّار و سلمان که در مقابلش بودند، فرمود:

آیا می‌خواهید بیش از این برای شما بگویم؟

گفتند:

آری یا رسول الله.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

جبرئیل نزد من آمد و گفت:

هنگامی که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به شهادت رسد و دفن شود دو ملک قبر، از وی سؤال می‌کنند و می‌گویند:

پرودگار تو کیست او خواهد گفت:

پرودگار من خداست به او می‌گویند:

پیغمبر تو کیست؟ می‌گوید:

پدرم، به وی می‌گویند:

ولیّ تو کیست؟ می‌گوید همین علی بن ابیطالب علیه السلام که بر لب قبرم ایستاده‌ست.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم اضافه کرده و فرمود:

متوجّه باشید تا بیش از این، از فضائل فاطمه برای شما بگویم، خدای مهربان گروهی از ملائکه را مأمور نموده که فاطمه را از جلو، عقب، راست و چپ حفظ نمایند، این ملائکه، که در زمان حیات فاطمه و نزد قبر او و موقع شهادت وی، با او می‌باشند صلوات فراوانی به فاطمه و پدر و شوهر و فرزندانش می‌فرستند.

کسی که مرا پس از شهادت زیارت نماید گویا مرا در زمان حیات زیارت کرده باشد، کسی که فاطمه سلام الله علیها را زیارت کند مانند این است که مرا زیارت کرده باشد، کسی که علی بن ابیطالب علیه السلام را زیارت کند مثل اینکه فاطمه سلام الله علیها را زیارت کرده باشد.

کسی که حسن و حسین علیهما السلام را زیارت کند، گویا علی بن ابیطالب علیه السلام را زیارت کرده باشد، کسی که فرزندان حسین علیه السلام را زیارت کند نظیر این است که خود ایشان را زیارت کرده باشد.

عمّار گردنبند فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را با مُشک، خوشبو نمود و آن را در میان یک بُرد یمانی پیچید، سپس آن را به غلامی که نامش سَهْم بود داد؛ وی را بدین لحاظ سَهْم می‌گفتند که او را از سهم غنیمت خیبر خریده بود و به وی گفت:

این گردنبند را بگیر و به حضور پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تقدیم کن، من تو را نیز به آن حضرت هدیه نمودم.

غلام پس از اینکه گردنبند را گرفت و به حضور رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آمد سخن عمّار را به عرض آن حضرت رسانید، پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به آن غلام فرمود:

برو به جانب دخترم زهراء من تو را با این گردنبند به وی بخشیدم، هنگامی که غلام با آن گردنبند به حضور فاطمه‌ی اطهر آمد و گفتار پیامبر را برای حضرتش شرح داد، آن معظّمه گردنبند را گرفت و آن غلام را در راه خدا آزاد نمود.

غلام پس از اینکه آزاد شد خندید، حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

برای چه می‌خندی ای غلام؟

گفت:

بزرگی خیر و برکت این گردنبند مرا خندان کرد، زیرا گرسنه‌ای را سیر کرد، برهنه‌ای را پوشانید، فقیری را بی‌نیاز کرد، غلام زر خریدی را آزاد نمود و به دست صاحب خویش بازگشت کرد! !

بیان: «السَمَّل» یعنی لباس مندرس و کهنه و آنجا که آمده:

«قد تهلّل» یعنی آن مرد شادمان شد و صورتش باز و مسرور شد و در صورتی آثار سرور و شادی آشکار شد و یا اینکه کنایه از پاره بودن لباسش دارد (۲۵۵).

و آنجا که آمده:

«یستحثّه الخبر» یعنی از او گزارش و خبر خواست و او را ترغیب فرمود تا احوال (و ناراحتی) خودش را بازگو کند.

و آنجا که آن مرد می‌گوید:

«فارشنی» جزری گفته «ارشنی» یعنی مال و معیشت پر خیر و برکت به من عنایت کن و معاش و مالی به من بده که از آن استفاده کنم و از همین قبیل است حدیث عایشه که گفته «و یریش مملقها» یعنی او را پوشانید و یاری نمود و اصل «یریش» از «الرّیش» است که به معنی فقیر و تنگدست می‌باشد آن چنان که توانایی اداره کردن خودش را ندارد.

و «القرظ» برگ درخت سَلَم را گویند که به وسیله‌ی آن دبّاغی می‌کنند و «ارتاح الله لفلان» یعنی خدا رحمت کند فلانی را و «السّغب» یعنی گرسنگی و جزری گفته بعضی از سواران (سپاه) را «رعلة» می‌گویند و به گروهی از آنها «خیل» گفته می‌شود.

و از همین قبیل است فرمایش حضرت علی علیه السلام که می‌فرماید:

«سراعاً الی امره رعیلا» یعنی شتاب می‌کنند برای اجرای فرمان او و سواران، که در اینجا «رعیل» به معنی سوارکاران زبردست و دلیر آمده‌ست.

[روایت شماره] (۵۱)

[تفسیر فرات بن إبراهیم] عُبَیْدُ بْنُ کَثِیرٍ مُعَنْعَناً عَنْ أَبِی سَعِیدٍ الْخُدْرِیِّ قَالَ:

أَصْبَحَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام ذَاتَ یَوْمٍ سَاغِباً، فَقَالَ:

یَا فَاطِمَةُ هَلْ عِنْدَکِ شَیْءٌ تُغَذِّینِیهِ؟

قَالَتْ:

لا وَ الَّذِی أَکْرَمَ أَبِی بِالنُّبُوَّةِ وَ أَکْرَمَکَ بِالْوَصِیَّةِ مَا أَصْبَحَ الْغَدَاةَ عِنْدِی شَیْءٌ وَ مَا کَانَ شَیْءٌ أُطْعِمْنَاهُ مُذْ یَوْمَیْنِ إِلا شَیْءٌ کُنْتُ أُوثِرُکَ بِهِ عَلَی نَفْسِی وَ عَلَی ابْنَیَّ هَذَیْنِ الْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ، فَقَالَ عَلِیٌّ: یَا فَاطِمَةُ أَلا کُنْتِ أَعْلَمْتِینِی فَأَبْغِیَکُمْ شَیْئاً، فَقَالَتْ:

یَا أَبَاالْحَسَنِ إِنِّی لاسْتَحْیِی مِنْ إِلَهِی أَنْ أُکَلِّفَ نَفْسَکَ مَا لا تَقْدِرُ عَلَیْهِ، فَخَرَجَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ مِنْ عِنْدِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَاثِقاً بِاللَّهِ بِحُسْنِ الظَّنِّ فَاسْتَقْرَضَ دِینَاراً، فَبَیْنَا الدِّینَارُ فِی یَدِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام یُرِیدُ أَنْ یَبْتَاعَ لِعِیَالِهِ مَا یُصْلِحُهُمْ، فَتَعَرَّضَ لَهُ الْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ فِی یَوْمٍ شَدِیدِ الْحَرِّ قَدْ لَوَّحَتْهُ الشَّمْسُ مِنْ فَوْقِهِ وَ آذَتْهُ مِنْ تَحْتِهِ، فَلَمَّا رَآهُ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام أَنْکَرَ شَأْنَهُ فَقَالَ:

یَا مِقْدَادُ مَا أَزْعَجَکَ هَذِهِ السَّاعَةَ مِنْ رَحْلِکَ،

قَالَ:

یَا أَبَاالْحَسَنِ خَلِّ سَبِیلِی وَ لا تَسْأَلْنِی عَمَّا وَرَائِی، فَقَالَ:

یَا أَخِی إِنَّهُ لا یَسَعُنِی أَنْ تُجَاوِزَنِی حَتَّی أَعْلَمَ عِلْمَکَ فَقَالَ:

یَا أَبَاالْحَسَنِ رَغْبَةً إِلَی اللَّهِ وَ إِلَیْکَ أَنْ تُخَلِّیَ سَبِیلِی وَ لا تَکْشِفَنِی عَنْ حَالِی فَقَالَ لَهُ: یَا أَخِی إِنَّهُ لا یَسَعُکَ أَنْ تَکْتُمَنِی حَالَکَ، فَقَالَ:

یَا أَبَاالْحَسَنِ أَمَّا إِذْ أَبَیْتَ فَوَالَّذِی أَکْرَمَ مُحَمَّداً بِالنُّبُوَّةِ وَ أَکْرَمَکَ بِالْوَصِیَّةِ مَا أَزْعَجَنِی مِنْ رَحْلِی إِلا الْجُهْدُ وَ قَدْ تَرَکْتُ عِیَالِی یَتَضَاغَوْنَ جُوعاً، فَلَمَّا سَمِعْتُ بُکَاءَ الْعِیَالِ لَمْ تَحْمِلْنِی الْأَرْضُ فَخَرَجْتُ مَهْمُوماً رَاکِبٌ رَأْسِی، هَذِهِ حَالِی وَ قِصَّتِی، فَانْهَمَلَتْ عَیْنَا عَلِیٍّ بِالْبُکَاءِ حَتَّی بَلَّتْ دَمْعَتُهُ لِحْیَتَهُ فَقَالَ لَهُ: أَحْلِفُ بِالَّذِی حَلَفْتُ مَا أَزْعَجَنِی إِلا الَّذِی أَزْعَجَکَ مِنْ رَحْلِکَ فَقَدِ اسْتَقْرَضْتُ دِینَاراً فَقَدْ آثَرْتُکَ عَلَی نَفْسِی، فَدَفَعَ الدِّینَارَ إِلَیْهِ وَ رَجَعَ حَتَّی دَخَلَ مَسْجِدَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ فَصَلَّی فِیهِ الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ وَ الْمَغْرِبَ، فَلَمَّا قَضَی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ الْمَغْرِبَ مَرَّ بِعَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ وَ هُوَ فِی الصَّفِّ الْأَوَّلِ فَغَمَزَهُ بِرِجْلِهِ فَقَامَ عَلِیٌّ علیه السلام مُتَعَقِّباً خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ حَتَّی لَحِقَهُ عَلَی بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ فَسَلَّمَ عَلَیْهِ فَرَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ

سَلَّم السَّلامَ فَقَالَ:

یَا أَبَاالْحَسَنِ هَلْ عِنْدَکَ شَیْءٌ نَتَعَشَّاهُ فَنَمِیلَ مَعَکَ فَمَکَثَ مُطْرِقاً لا یُحِیرُ جَوَاباً حَیَاءً مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ هُوَ یَعْلَمُ مَا کَانَ مِنْ أَمْرِ الدِّینَارِ وَ مِنْ أَیْنَ أَخَذَهُ وَ أَیْنَ وَجَّهَهُ وَ قَدْ کَانَ أَوْحَی اللَّهُ تَعَالَی إِلَی نَبِیِّهِ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنْ یَتَعَشَّی اللَّیْلَةَ عِنْدَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام ، فَلَمَّا نَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِلَی سُکُوتِهِ فَقَالَ:

یَا أَبَاالْحَسَنِ مَا لَکَ لا تَقُولُ: لا، فَأَنْصَرِفَ أَوْ تَقُولَ: نَعَمْ، فَأَمْضِیَ مَعَکَ، فَقَالَ حَیَاءً وَ تَکَرُّماً فَاذْهَبْ بِنَا، فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَدَ [یَ] عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیهما السلام فَانْطَلَقَا حَتَّی دَخَلا عَلَی فَاطِمَةَ الزهراء سلام الله علیها وَ هِیَ فِی مُصَلاهَا قَدْ قَضَتْ صَلاتَهَا وَ خَلْفَهَا جَفْنَةٌ تَفُورُ دُخَاناً، فَلَمَّا سَمِعَتْ کَلامَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی رَحْلِهَا خَرَجَتْ مِنْ مُصَلاهَا فَسَلَّمَتْ عَلَیْهِ وَ کَانَتْ أَعَزَّ النَّاسِ عَلَیْهِ فَرَدَّ سلام الله علیها وَ مَسَحَ بِیَدِهِ عَلَی رَأْسِهَا وَ قَالَ لَهَا: یَا بِنْتَاهْ کَیْفَ أَمْسَیْتِ رَحِمَکِ اللَّهُ تَعَالَی (۲۵۶) عَشِّینَا غَفَرَ اللَّهُ لَکِ وَ قَدْ فَعَلَ، فَأَخَذَتِ الْجَفْنَةَ فَوَضَعَتْهَا بَیْنَ یَدَیِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ، فَلَمَّا نَظَرَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ إِلَی طَعَامٍ وَ شَمَّ رِیحَهُ رَمَی فَاطِمَةَ بِبَصَرِهِ رَمْیاً شَحِیحاً،

قَالَتْ لَهُ فَاطِمَةُ: سُبْحَانَ اللَّهِ مَا أَشَحَّ نَظَرَکَ وَ أَشَدَّهُ هَلْ أَذْنَبْتُ فِیمَا بَیْنِی وَ بَیْنَکَ ذَنْباً اسْتَوْجَبْتُ بِهِ السَّخْطَةَ؟

قَالَ:

وَ أَیُّ ذَنْبٍ أَعْظَمُ مِنْ ذَنْبٍ أَصَبْتِیهِ أَلَیْسَ عَهْدِی إِلَیْکِ الْیَوْمَ الْمَاضِیَ وَ أَنْتِ تَحْلِفِینَ بِاللَّهِ مُجْتَهِدَةً مَا طَعِمْتِ طَعَاماً مُذْ یَوْمَیْنِ؟

قَالَ:

فَنَظَرَتْ إِلَی السَّمَاءِ فَقَالَتْ:

إِلَهِی یَعْلَمُ فِی سَمَائِهِ وَ یَعْلَمُ فِی أَرْضِهِ أَنِّی لَمْ أَقُلْ إِلا حَقّاً، فَقَالَ لَهَا: یَا فَاطِمَةُ أَنَّی لَکِ هَذَا الطَّعَامُ الَّذِی لَمْ أَنْظُرْ إِلَی مِثْلِ لَوْنِهِ قَطُّ وَ لَمْ أَشَمَّ مِثْلَ رِیحِهِ قَطُّ وَ مَا آکُلُ أَطْیَبَ مِنْهُ قَالَ:

فَوَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم کَفَّهُ الطَّیِّبَةَ الْمُبَارَکَةَ بَیْنَ کَتِفَیْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیهما السلام فَغَمَزَهَا ثُمَّ قَالَ:

یَا عَلِیُّ هَذَا بَدَلُ دِینَارِکَ وَ هَذَا جَزَاءُ دِینَارِکَ مِنْ عِنْدِاللَّهِ «إِنَّ اللَّهَ یَرْزُقُ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ» (۲۵۷) ثُمَّ اسْتَعْبَرَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بَاکِیاً ثُمَّ قَالَ:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هُوَ أَبَی لَکُمْ أَنْ تَخْرُجَا مِنَ الدُّنْیَا حَتَّی یَجْزِیَکُمَا وَ یُجْرِیَکَ (۲۵۸) یَا عَلِیُّ مُجْرَی زَکَرِیَّا وَ یُجْرِیَ فَاطِمَةَ مُجْرَی مَرْیَمَ بِنْتِ عِمْرَانَ «کُلَّما دَخَلَ عَلَیْها زَکَرِیَّا الْمِحْرابَ وَجَدَ عِنْدَها رِزْقاً». (۲۵۹)

[کشف الغمة] عن أبی سعید مثله.

[الأمالی للشّیخ الطوسی] جماعة عن أبی المفضل، عن محمّد بن جعفر بن مسکان، عن عبدالله بن الحسین، عن یحیی بن عبدالحمید الحمانی، عن قیس بن الرَّبیع، عن أبی هارون العبدی، عن أبی سعید مثله.

بیان: قال الجوهریُّ: لوَّحت الشیء بالنار أحمیته و قال فی النهایة: فیه إن شئت دعوت الله أن یسمعک تضاغیهم فی النار، أی صیاحهم و بکاءهم یقال: ضغا یضغو ضغوا و ضغاءً إذا صاح و منه الحدیث: و صبیتی یتضاغون حولی.

قوله: رمیا شحیحا، الشح البخل مع حرص و هو لا یناسب المقام إلا بتکلف و یحتمل أن یکون أصله سحیحا بالسین المهملة من السحّ بمعنی السّیلان کنایة عن المبالغة فی النظر و التحدیق بالبصر و علی ما فی النسخ یحتمل أن یکون من الحرص کنایة عن المبالغة فی النظر أو البخل کنایة عن النظر بطرف البصر علی وجه الغیظ.

فرات بن ابراهیم (۲۶۰) در تفسیر خود از عبید بن کثیر و او با چند واسطه از ابو سعید خُدْری روایت کرده که گفت:

یک روز صبح حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

آیا غذایی نزد تو پیدا می‌شود که به من بدهی؟

حضرت زهراء سلام الله علیها عرض کرد:

نه، به حقّ آن خدایی که پدرم را به پیامبری و تو را به وصیّ بودن او گرامی نموده از امروز صبح تا به حال چیزی نزد من نیست، مدّت دو روز است که ما چیزی نخورده‌ایم، مختصر غذایی بوده که من تو را بر خودم و حسنین علیهما السلام مقدّم داشته‌ام.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود:

ای فاطمه! پس چرا مرا آگاه ننمودی تا غذایی برای شما تهیه نمایم؟!

عرض کرد:

یا اباالحسن من از پروردگار خویش خجالت می‌کشم از تو چیزی بخواهم که برای تو مقدور نباشد.

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام از نزد فاطمه با توکّل و امید به خدا خارج شد و یک دینار قرض کرد، همان موقعی که حضرت در نظر داشت آن دینار را بدهد و لوازم زندگی از برای اهل و عیالش بخرد ناگاه با مقداد مواجه شد که در آن روز بسیار گرم در زیر آفتاب است و آفتاب، وی را از بالای سر و زیرپا در فشار گرما قرار داده‌ست.

هنگامی که چشم حضرت به وی افتاد به او فرمود:

برای چه در یک چنین موقعی از خانه‌ی خود خارج شدی؟!

مقداد گفت:

یا علی مرا واگذار و از اسرار من پرسش منمای.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

ای برادر من! من نمی‌توانم از تو درگذرم تا اینکه از حاجت تو آگاه نشوم.

گفت:

یا اباالحسن! من راغبم که مرا واگذاری و از حال من جستجو ننمایی.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

ای برادر من! تو نباید اوضاع و احوال خود را از من پنهان کنی.

مقداد گفت:

یا اباالحسن! اکنون که مرا معاف نمی‌داری به حقّ آن خدایی که محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم را به پیامبری و تو را به وصیّ بودن او گرامی داشته غیر از گرسنگی چیزی مرا از جایگاهم بیرون ننموده، من و اهل و عیال خویش را گرسنه نهاده‌ام، وقتی گریه‌ی اهل خانه‌ام را شنیدم زمین مرا از جای کند، لذا در حالی که مغموم و سرافکنده‌ام از خانه‌ی خود خارج شده‌ام، این حال و روزگار من است که می‌بینی.

هنگامی که حضرت علی علیه السلام این داستان را از مقداد شنید چشمانش پر از اشک شد و به قدری گریست که اشک آن حضرت محاسن مبارکش را خیس نمود.

سپس به مقداد فرمود:

قسم به حقّ آن کسی که تو قسم خوردی، همان عاملی که تو را از خانه‌ات خارج کرده مرا نیز خارج کرده، من یک دینار قرض کرده‌ام ولی تو را بر خویش مقدّم می‌دارم.

آنگاه آن بزرگوار پس از اینکه آن دینار را به مقداد عطا کرد متوجّه مسجد پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم گردید و نماز ظهر و عصر و مغرب را به جای آورد موقعی که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نماز مغرب را به جای آورد نزد حضرت علی علیه السلام که در صف اوّل نماز بود آمد و به پای خویش، به آن حضرت اشاره نمود که برخیز، حضرت علی علیه السلام برخاست و به

دنبال پیغمبر خدا آمد تا در نزدیکی یکی از درهای مسجد، به آن حضرت پیوست.

حضرت علی علیه السلام سلام کرد و پیغمبر خدا جواب سلام وی را فرمود.

آنگاه فرمود:

یا علی! آیا غذایی داری که ما امشب مهمان تو باشیم؟

حضرت علی علیه السلام سر مبارک خود را به زیر انداخت و مکث کرد و چون از رسول خدا خجالت می‌کشید چیزی نمی‌گفت، زیرا از داستان دیناری که قرض کرده بود و به مقداد عطا کرده بود آگاه بود، خدای علیم به پیغمبر خود وحی نموده بود که امشب باید شام مهمان علی بن ابیطالب علیه السلام باشی.

هنگامی که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم با سکوت علی علیهما السلام مواجه شد فرمود:

یا علی! یا بگو: نه، تا من بازگردم یا بگو: آری، تا با تو بیایم.

عرض کرد:

یا رسول الله! چه کنم از روی تو خجالت می‌کشم چه مانعی دارد بفرمایید برویم.

پیغمبر اکرم دست امیر المومنین علی علیه السلام را گرفته و متوجّه خانه‌ی حضرتش شدند، موقعی که وارد خانه گردیدند، دیدند فاطمه‌ی اطهر در محراب عبادت است و نماز خود را تمام نموده، پشت سر آن حضرت کاسه‌ی پر از غذاییست که بخار از آن متصاعد می‌باشد.

وقتی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها صدای مبارک رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم را شنید از محل نماز خارج شده و بر آن حضرت سلام کرد.

پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم جواب سلام آن بانو را که نزد او عزیزترین مردم محسوب می‌شد، داد و دست مبارک خود را بر سر فاطمه سلام الله علیها کشید و به وی فرمود:

ای دخترم! روز را چگونه شب کردی؟ خدا تو را رحمت کند، شام برای ما بیاور، خدا تو را آمرزیده‌ست.

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها آن کاسه‌ی غذا را آورد و در حضور رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم و حضرت علیّ مرتضی علیه السلام نهاد.

وقتی چشم حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام به آن غذا افتاد و بوی آن را به مشام مبارکش رسید با نظر شگفت آور به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها نگریست! فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها عرض کرد:

یا علی! عجب نظر تندی به من می‌افکنی، آیا من گناهی کرده‌ام که مستوجب غضب تو شده باشم؟!

حضرت علی علیه السلام فرمود:

چه گناهی بزرگتر از این که تو مرتکب شده‌ای، آیا چنین نیست که تو در روز گذشته قسم خوردی و گفتی: مدّت دو روز است که من غذا نخورده‌ام؟! فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها صورت خود را متوجّه آسمان نمود و عرض کرد:

پروردگاری که از آسمان و زمین خود آگاه است، می‌داند که من حق گفته‌ام، سپس حضرت علی علیه السلام متوجّه حضرت زهرا سلام الله علیها شد و به وی فرمود:

این غذایی که من نظیر آن را هرگز ندیده و نظیر بوی آن را نبوئیده و بهتر از آن را نخورده‌ام از کجا نصیب تو شده؟! در همین موقع بود که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم کف دست مبارک خود را در میان دو کتف حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام نهاد و فشار داد و به آن بزرگوار فرمود:

یا علی! این غذا عوض و جزای آن دیناریست که تو به مقداد دادی.

آنگاه فرمود:

خدا هر کسی را که بخواهد بدون حساب رزق و روزی می‌دهد.

سپس رسول خدا گریان شده و فرمود:

سپاس مخصوص آن خداییست که شما را از دنیا نبرد تا اینکه جزای شما را عطا نمود، یا علی! خدا تو را نظیر حضرت زکریا و فاطمه را نظیر حضرت مریم قرار داد چنانکه در آیه‌ی ۳۷ سوره‌ی آل عمران می‌فرماید:

«هر گاه حضرت زکریا در میان محراب نزد مریم می‌آمد غذایی را در نزد او می‌یافت».

در کشف الغمّه جلد ۲، صفحه‌ی ۲۶ مثل این حدیث آمده‌ست.

همچنین در امالی شیخ طوسی صفحه‌ی ۶۱۵ حدیث ۸۰۱۲۷۲ مانند این حدیث با چند واسطه آورده شده‌ست.

بیان: جوهری گفته «لوّحت» برای هر چیزیست که روی آتش آن را داغ کرده باشند و در این روایت اشاره به این است که مقداد در آن روز از شدّت گرما مانند شیئی شده بود که روی آتش آن را داغ کرده بودند.

در توضیح کلمه‌ی «یتضاغون» در کتاب نهایه آمده است: در آنجایی که گفته شده «ان شئت دعوت الله ان یسمعک تضاغیهم فی النّار» یعنی اگر بخواهی از خداوند می‌خواهم تا بشنوی «تضاغی» آنها را در آتش جهنّم. «تضاغی» به معنی صیحه و بکاء می‌باشد و از همین قبیل است که در حدیث دیگری که آمده:

«و صبیتی یتضاغون حولی» یعنی کودکانم در اطراف من صیحه و گریه می‌کردند.

و آنجا که می‌فرماید:

«رمیاً شحیحاً»، «شحّ» به معنی بخل همراه با حرص و طمع است و این معنا مناسب اینجا نیست مگر آنکه با تکلّف آن را درست کنیم و احتمال دارد اصل آن «سحیحاً» بوده که به معنی سیلان است.

آنگاه این گونه معنا می‌شود که بسیار زیاد نگاه نمود و چشم‌ها از تعجّب از حدقه بیرون زده بود و اگر همان «شحیحاً» باشد که معنای آن حرص می‌شود، یعنی مبالغه می‌کرد در نگاه کردن (خیره خیره نگاه می‌کرد) و بخل را کنایه از نگاه کردن با گوشه‌ی چشم و با حالت غیظ معنا کنیم.

[روایت شماره] (۵۲)

[الکافی] عَلِيٌّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ زُرَارَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ:

جَاءَتْ فَاطِمَةُ تَشْكُو إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بَعْضَ أَمْرِهَا فَأَعْطَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم كَرَبَةً وَ قَالَ: تَعَلَّمِي مَا فِيهَا، فَإِذَا فِيهَا: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ فَلا يُؤْذِي جَارَهُ وَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْراً أَوْ لِيَسْكُتْ.

بیان: کرب النخل أصول السّعف أمثال الکتف.

شیخ کلینی در کتاب کافی (۲۶۱) با چند واسطه از امام جعفر صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

یک وقت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها راجع به مشکلات زندگی خود به پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم شکوه و شکایت کرد، پیغمبر خدا لوحی به وی داد و فرمود:

آنچه را که در آن نوشته شده یاد بگیر، در آن لوح نوشته بود:

هر کسی ایمان به خدا و روز قیامت داشته باشد نباید همسایه‌ی خود را اذیّت کند، هر کسی ایمان به خدا و روز قیامت داشته باشد باید میهمان خود را احترام نماید، هر کسی ایمان به خدا و روز قیامت داشته باشد باید سخن خیر بگوید، یا اینکه سکوت اختیار

کند.

بیان: «کرب النّخل» یعنی بیخ شاخه‌ی درخت نخل، مانند کتف انسان.

[روایت شماره] (۵۳)

[الکافی] الْعِدَّةُ، عَنِ الْبَرْقِيِّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مِهْرَانَ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ مُعَاوِيَةَ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شِمْرٍ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه السلام ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ:

خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يُرِيدُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ أَنَا مَعَهُ، فَلَمَّا انْتَهَيْنَا إِلَى الْبَابِ وَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهِ فَدَفَعَهُ ثُمَّ قَالَ:

السَّلامُ عَلَيْكُمْ فَقَالَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها: عَلَيْكَ السَّلامُ يَا رَسُولَ اللَّهِ،

قَالَ:

أَدْخُلُ؟

قَالَتْ:

ادْخُلْ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ:

أَدْخُلُ أَنَا وَ مَنْ مَعِي؟

فَقَالَتْ:

يَا رَسُولَ اللَّهِ! لَيْسَ عَلَيَّ قِنَاعٌ، فَقَالَ:

يَا فَاطِمَةُ خُذِي فَضْلَ مِلْحَفَتِكِ، فَقَنِّعِي بِهِ رَأْسَكِ، فَفَعَلَتْ، ثُمَّ قَالَ:

السَّلامُ عَلَيْكُمْ، فَقَالَتْ:

وَ عَلَيْكَ السَّلامُ يَا رَسُولَ اللَّهِ،

قَالَ:

أَدْخُلُ؟

قَالَتْ:

نَعَمْ ادْخُلْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ:

أَنَا وَ مَنْ مَعِي؟

قَالَتْ:

أَنْتَ وَ مَنْ مَعَكَ،

قَالَ جَابِرٌ: فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ دَخَلْتُ أَنَا وَ إِذَا وَجْهُ فَاطِمَةَ أَصْفَرُ كَأَنَّهُ بَطْنُ جَرَادَةٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مَا لِي أَرَى وَجْهَكِ أَصْفَرَ؟

قَالَتْ:

يَا رَسُولَ اللَّهِ الْجُوعُ، فَقَالَ:

اللَّهُمَّ مُشْبِعَ الْجَوْعَةِ وَ رَافِعَ الضَّيْعَةِ أَشْبِعْ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ، فَقَالَ جَابِرٌ: فَوَاللَّهِ فَنَظَرْتُ إِلَى الدَّمِ يَنْحَدِرُ مِنْ قُصَاصِهَا حَتَّى عَادَ وَجْهُهَا أَحْمَرَ فَمَا جَاعَتْ بَعْدَ ذَلِكَ الْيَوْمِ.

نیز در همان کتاب (۲۶۲) با چند واسطه از جابر بن عبدالله انصاری روایت می‌کند که گفت:

یک روز که پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم متوجّه خانه‌ی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها شد من هم با آن بزرگوار بودم، موقعی که نزد در خانه رسیدیم رسول خدا، دست مبارک خود را به در نهاد و فرمود:

«السّلام علیکم». فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها عرض کرد:

«علیک السّلام یا رسول الله! » داخل شو.

فرمود:

من با این شخصی که همراه دارم داخل شوم؟ فاطمه سلام الله علیها عرض کرد:

من مقنعه ندارم، پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

گوشه‌ی لباس خود را مقنعه قرار بده، وقتی فاطمه این عمل را انجام داد رسول خدا فرمود:

«السّلام عَلَیکم». فاطمه سلام الله علیها عرض کرد:

«عَلَیک السّلام یا رسول الله! » داخل شو.

فرمود:

اجازه هست که داخل شوم؟ فاطمه عرض کرد:

آری، فرمود:

با این شخصی که همراه دارم داخل شوم؟

عرض کرد:

آری.

جابر می گوید:

پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم داخل شد و من هم داخل شدم، صورت مبارک فاطمه مانند شکم ملخ زرد شده بود، رسول خدا به او فرمود:

چرا صورتت زرد شده؟! عرض کرد:

از شدّت گرسنگی.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دعا کرد و گفت:

ای خدایی که گرسنگان را سیر می کنی! فاطمه دختر محمّد را سیر کن.

جابر می گوید:

به خدا قسم که خون در زیر پوست صورت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به نحوی جریان یافت که صورتش قرمز و گلگون گردید و بعد از آن روز گرسنه نشد.

[روایت شماره] (۵۴)

[تفسیر فرات بن إبراهیم] الْحُسَیْنُ بْنُ سَعِیدٍ مُعَنْعَناً عَنْ جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِیهِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِذَا کَانَ یَوْمُ الْقِیَامَةِ نَادَی مُنَادٍ مِنْ بُطْنَانِ الْعَرْشِ، یَا مَعْشَرَ الْخَلائِقِ غُضُّوا أَبْصَارَکُمْ حَتَّی تَمُرَّ بِنْتُ حَبِیبِ اللَّهِ إِلَی قَصْرِهَا فَتَمُرُّ إِلَی قَصْرِهَا فَاطِمَةُ ابْنَتِی وَ عَلَیْهَا رَیْطَتَانِ خَضْرَاوَانِ حَوَالَیْهَا سَبْعُونَ أَلْفَ حَوْرَاءَ فَإِذَا بَلَغَتْ إِلَی بَابِ قَصْرِهَا وَجَدَتِ الْحَسَنَ قَائِماً وَ الْحُسَیْنَ نَائِماً مَقْطُوعَ الرَّأْسِ فَتَقُولُ لِلْحَسَنِ: مَنْ هَذَا؟ فَیَقُولُ: هَذَا أَخِی إِنَّ أُمَّهَ أَبِیکِ قَتَلُوهُ وَ قَطَعُوا رَأْسَهُ، فَیَأْتِیهَا النِّدَاءُ مِنْ عِنْدِاللَّهِ یَا بِنْتَ حَبِیبِ

اللَّهِ إِنِّی إِنَّمَا أَرَیْتُکِ مَا فَعَلَتْ بِهِ أُمَّهُ أَبِیکِ لِأَنِّی ادَّخَرْتُ لَکِ عِنْدِی تَعْزِیَهً بِمُصِیبَتِکِ فِیهِ، إِنِّی جَعَلْتُ تَعْزِیَتَکِ الْیَوْمَ أَنِّی لا أَنْظُرُ فِی مُحَاسَبَهِ الْعِبَادِ حَتَّی تَدْخُلَ الْجَنَّهَ أَنْتِ وَ ذُرِّیَّتُکِ وَ شِیعَتُکِ وَ مَنْ أَوْلاکُمْ مَعْرُوفاً مِمَّنْ لَیْسَ هُوَ مِنْ شِیعَتِکِ قَبْلَ أَنْ أَنْظُرَ فِی مُحَاسَبَهِ الْعِبَادِ.

فَتَدْخُلُ فَاطِمَهُ ابْنَتِی الْجَنَّهَ وَ ذُرِّیَّتُهَا وَ شِیعَتُهَا وَ مِنْ أَوْلاهَا [مَنْ أَوْلاکُمْ] (۲۶۳) مَعْرُوفاً مِمَّنْ لَیْسَ مِنْ شِیعَتِهَا فَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ «لا یَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَکْبَرُ» (۲۶۴) قَالَ هَوْلُ یَوْمِ الْقِیَامَهِ «وَ هُمْ فِی مَا اشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ خالِدُونَ» (۲۶۵) هِیَ وَاللَّهِ فَاطِمَهُ وَ ذُرِّیَّتُهَا وَ شِیعَتُهَا وَ مَنْ أَوْلاهُمْ مَعْرُوفاً مِمَّنْ لَیْسَ هُوَ مِنْ شِیعَتِهَا.

فرات بن ابراهیم (۲۶۶) در تفسیرش از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم با چند واسطه روایت می‌کند که فرمود:

موقعی که روز قیامت فرا می‌رسد منادی از وسط عرش ندا می‌کند:

ای گروه خلائق چشم خود را ببندید تا دختر حبیب خدا متوجّه قصر خود شود، فاطمه در حالی به سوی قصرخویش می‌رود که دو چادر سبز به سر کرده باشد و تعداد ۷۰ هزار ملک در اطراف آن بانو خواهد بود.

هنگامی که حضرت زهرا سلام الله علیها بر در قصر خود می‌آید می‌بینند که حسن ایستاده و حسین در حالی که سر ندارد خوابیده‌ست.

به امام حسن علیه السلام می‌گوید:

این کیست که خوابیده! می‌گوید:

برادرم حسین است که امّت پدرم او را کشته و سرش را بریده‌اند، در همین موقع است که از طرف خدا خطاب می‌شود:

ای دختر حبیب من! من این ظلم و ستمی را که امّت پدرت انجام داده‌اند از این لحاظ به تو نشان دادم تا آن تسلیت را که برای تو ذخیره نموده‌ام، به تو بنمایم تسلیت تو این است که امروز به حساب احدی رسیدگی نخواهم کرد تا تو و فرزندانت و شیعیانت و افرادی که شیعه نبودند ولی به شما خدمتی کرده باشند داخل بهشت شوید.

در همین موقع است که دخترم فاطمه و فرزندان و شیعیانش و اشخاصی که شیعه نبودند ولی به ایشان خدمتی کرده باشند داخل بهشت خواهند شد، به خدا سوگند معنای آیه‌ی ۱۰۳ سوره‌ی انبیاء که می‌فرماید:

«جزع و فزع بزرگ، ایشان را محزون نخواهد کرد»، یعنی هول روز قیامت.

و در آیه‌ی ۱۰۲ سوره‌ی انبیاء می‌فرماید:

«ایشان در حالی در بهشت جاویدان خواهند بود که هر چه بخواهند موجود است»، به خدا قسم منظور از آن افرادی که این آیه فرموده:

فاطمه و فرزندان و شیعیان و آن افرادی که از شیعیان حضرتش نبوده ولی به ایشان خدمتی کرده باشند، خواهند بود.

[روایت شماره] (۵۵)

[الکافی] مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَی، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ، عَنْ صَالِحِ بْنِ عُقْبَهَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شِمْرٍ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لِفَاطِمَهَ یَا فَاطِمَهُ قُومِی فَاخْرُجِی تِلْکِ الصَّحْفَهَ: فَقَامَتْ فَأَخْرَجَتْ صَحْفَهً فِیهَا تَرِیدٌ وَ عُرَاقٌ یَفُورُ، فَأَکَلَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ عَلِیٌّ وَ فَاطِمَهُ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ: ثَلاثَهَ عَشَرَ یَوْماً ثُمَّ إِنَّ أُمَّ أَیْمَنَ رَأَتِ الْحُسَیْنَ مَعَهُ شَیْءٌ فَقَالَتْ لَهُ: مِنْ أَیْنَ لَکَ هَذَا؟

قَالَ:

إِنَّا لَنَأْكُلُهُ مُنْذُ أَيَّام، فَأَتَتْ أُمُّ أَيْمَنَ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَقَالَتْ:

يَا فَاطِمَةُ إِذَا كَانَ عِنْدَ أُمِّ أَيْمَنَ شَيْءٌ فَإِنَّمَا هُوَ لِفَاطِمَةَ وَ لِوُلْدِهَا وَ إِذَا كَانَ عِنْدَ فَاطِمَةَ شَيْءٌ فَلَيْسَ لِأُمِّ أَيْمَنَ مِنْهُ شَيْءٌ، فَأَخْرَجَتْ لَهَا مِنْهُ، فَأَكَلَتْ مِنْهُ أُمُّ أَيْمَنَ وَ نَفِدَتِ الصَّحْفَةُ، فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَمَا لَوْلا أَنَّكِ أَطْعَمْتِهَا لاكَلْتِ مِنْهَا أَنْتِ وَ ذُرِّيَّتُكِ إِلَى أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ ثُمَّ قَالَ أَبُوجَعْفَرٍ علیه السلام : وَ الصَّحْفَةُ عِنْدَنَا يَخْرُجُ بِهَا قَائِمُنَا فِي زَمَانِهِ.

بیان: قال الجوهریُّ: العرق: العظم الّذی اُخِذَ عنه اللّحم و الجمع عراق بالضمِّ انتهی.

و المراد هنا العظم مع اللّحم کما ورد فی اللّغة أیضا قال الفیروزآبادیُّ: العرق و کغراب العظم اُکِلَ لحمه و الجمع ککتاب و غراب نادر، أو العرق: العظم بلحمه فإذا اُکل لحمه فعراق، أو کلاهما لکلیهما.

نیز در کتاب کافی (۲۶۷) با چند واسطه از امام محمّد باقر علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

روزی پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

برخیز و آن ظرف غذا را بیاور، فاطمه برخاست و آن ظرف آبگوشت که نان در آن ترید شده بود را در حالی آورد که بخار از آن بالا می‌آمد، مدت سیزده روز بود که پیغمبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حضرت علی، فاطمه‌ی اطهر، حسن و حسین: از آن ظرف غذا می‌خوردند تا اینکه اُمّ ایمن آن را در دست امام حسین علیه السلام دید و به ایشان گفت:

این غذا را از کجا آورده‌ای؟

فرمود:

ما چند روز است که از این غذا می‌خوریم.

امّ ایمن نزد حضرت فاطمه سلام الله علیها آمد و گفت:

ای فاطمه! هر گاه نزد من غذایی باشد، تو و فرزندانت در آن سهیم هستید، ولی هر گاه غذایی نزد تو باشد امّ ایمن حقّی به آن نخواهد داشت؟

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها از آن غذا به امّ ایمن داد، وقتی امّ ایمن از آن خورد آن ظرف ناپدید گردید، پیامبر خدا به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

اگر از این غذا به امّ ایمن نداده بودی تو و فرزندانت تا قیام قیامت از آن می‌خوردید.

امام محمّد باقر علیه السلام می‌فرماید:

آن ظرف نزد ماست امام زمان در زمان خود آن را ظاهر می‌نماید.

بیان: جوهری گفته «عُرْق» استخوانی را گویند که آن را از گوشت جدا کرده باشند و جمع آن می‌شود «عُراق» - پایان سخن جوهری.

و مراد از «عُرق یا عُراق» در اینجا استخوانی‌ست که گوشت به آن چسبیده است، چنانچه در لغت این گونه از «عُرق یا عُراق» تعبیر می‌شود.

و همچنین فیروزآبادی نیز گفته: «عُرْق» که جمع آن می‌شود «عُراق» مانند «غُراب» یعنی مانند غُراب تلفّظ می‌شود؛ استخوانی را گویند که گوشت آن خورده شده باشد و جمع بستن به صیغه‌هایی مانند کُتاب و غُراب نادر و کم است و یا اینکه بگوییم:

العرق استخوانی‌ست که گوشت از آن جدا نشده باشد، پس وقتی گوشت آن خورده شود، می‌شود عُراق.

[روایت شماره] (۵۶)

[الکافی] مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنِ ابْنِ بَزِيعٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ عُقْبَةَ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

مَا عُبِدَ اللَّهُ بِشَیْءٍ مِنَ التَّمْجِیدِ أَفْضَلَ مِنْ تَسْبِیحِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ لَوْ کَانَ شَیْءٌ أَفْضَلَ مِنْهُ لَنَحَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَاطِمَةَ.

نیز در همان کتاب (۲۶۸) با چند واسطه از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت می کند که فرمود:

خدا به ذکری بهتر از تسبیح فاطمه‌ی زهراء مورد پرستش قرار نمی گیرد، اگر چیزی افضل از آن بود رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آن را به فاطمه تعلیم می‌داد.

[روایت شماره] (۵۷)

[تفسیر فرات بن إبراهیم] سَهْلُ بْنُ أَحْمَدَ الدِّینَوَرِیُّ مُعَنْعَناً، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیه السلام قَالَ:

قَالَ جَابِرٌ لِأَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام :

جُعِلْتُ فِدَاکَ یَابْنَ رَسُولِ اللَّهِ حَدِّثْنِی بِحَدِیثٍ فِی فَضْلِ جَدَّتِکَ فَاطِمَةَ إِذَا أَنَا حَدَّثْتُ بِهِ الشِّیعَةَ فَرِحُوا بِذَلِکَ.

قَالَ أَبُوجَعْفَرٍ علیه السلام حَدَّثَنِی أَبِی علیه السلام ، عَنْ جَدِّی علیه السلام ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَ:

إِذَا کَانَ یَوْمُ الْقِیَامَةِ نُصِبَ لِلْأَنْبِیَاءِ وَ الرُّسُلِ مَنَابِرُ مِنْ نُورٍ فَیَکُونُ مِنْبَرِی أَعْلَی مَنَابِرِهِمْ یَوْمَ الْقِیَامَةِ، ثُمَّ یَقُولُ اللَّهُ: یَا مُحَمَّدُ اخْطُبْ، فَأَخْطُبُ بِخُطْبَةٍ لَمْ یَسْمَعْ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِیَاءِ وَ الرُّسُلِ بِمِثْلِهَا.

ثُمَّ یُنْصَبُ لِلْأَوْصِیَاءِ مَنَابِرُ مِنْ نُورٍ وَ یُنْصَبُ لِوَصِیِّی عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ فِی أَوْسَاطِهِمْ مِنْبَرٌ مِنْ نُورٍ فَیَکُونُ مِنْبَرُهُ أَعْلَی مَنَابِرِهِمْ، ثُمَّ یَقُولُ اللَّهُ: یَا عَلِیُّ اخْطُبْ فَیَخْطُبُ بِخُطْبَةٍ لَمْ یَسْمَعْ أَحَدٌ مِنَ الْأَوْصِیَاءِ بِمِثْلِهَا.

ثُمَّ یُنْصَبُ لِأَوْلَادِ الْأَنْبِیَاءِ وَ الْمُرْسَلِینَ مَنَابِرُ مِنْ نُورٍ فَیَکُونُ لِابْنَیَّ وَ سِبْطَیَّ وَ رَیْحَانَتَیَّ أَیَّامَ حَیَاتِی مِنْبَرٌ مِنْ نُورٍ، ثُمَّ یُقَالُ لَهُمَا: اخْطُبَا، فَیَخْطُبَانِ بِخُطْبَتَیْنِ لَمْ یَسْمَعْ أَحَدٌ مِنْ أَوْلَادِ الْأَنْبِیَاءِ وَ الْمُرْسَلِینَ بِمِثْلِهِمَا.

ثُمَّ یُنَادِی الْمُنَادِی وَ هُوَ جَبْرَئِیلُ علیه السلام :

أَیْنَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ؟ أَیْنَ خَدِیجَةُ بِنْتُ خُوَیْلِدٍ؟ أَیْنَ مَرْیَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ؟ أَیْنَ آسِیَةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ؟ أَیْنَ أُمُّ کُلْثُومٍ أُمُّ یَحْیَی بْنِ زَکَرِیَّا؟ فَیَقُمْنَ فَیَقُولُ اللَّهُ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی: یَا أَهْلَ الْجَمْعِ لِمَنِ الْکَرَمُ الْیَوْمَ؟ فَیَقُولُ مُحَمَّدٌ وَ عَلِیٌّ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ: لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ، فَیَقُولُ اللَّهُ تَعَالَی: یَا أَهْلَ الْجَمْعِ إِنِّی قَدْ جَعَلْتُ الْکَرَمَ لِمُحَمَّدٍ وَ عَلِیٍّ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ وَ فَاطِمَةَ، یَا أَهْلَ الْجَمْعِ طَأْطِؤُا الرُّؤُوسَ وَ غُضُّوا الْأَبْصَارَ فَإِنَّ هَذِهِ فَاطِمَةُ تَسِیرُ إِلَی الْجَنَّةِ.

فَیَأْتِیهَا جَبْرَئِیلُ بِنَاقَةٍ مِنْ نُوقِ الْجَنَّةِ. مُدَبَّجَةَ الْجَنْبَیْنِ، خِطَامُهَا مِنَ اللُّؤْلُؤِ الْمُخْفَقِ الرَّطْبِ، عَلَیْهَا رَحْلٌ مِنَ الْمَرْجَانِ فَتُنَاخُ بَیْنَ یَدَیْهَا فَتَرْکَبُهَا فَیُبْعَثُ إِلَیْهَا مِائَةُ أَلْفِ مَلَکٍ فَیَسِیرُونَ عَلَی یَمِینِهَا وَ یُبْعَثُ إِلَیْهَا مِائَةُ أَلْفِ مَلَکٍ فَیَسِیرُونَ عَلَی یَسَارِهَا وَ یُبْعَثُ إِلَیْهَا مِائَةُ أَلْفِ مَلَکٍ یَحْمِلُونَهَا عَلَی أَجْنِحَتِهِمْ حَتَّی یُسَیِّرُونَهَا عَلَی بَابِ الْجَنَّةِ.

فَإِذَا صَارَتْ عِنْدَ بَابِ الْجَنَّةِ تَلْتَفِتُ، فَیَقُولُ اللَّهُ: یَا بِنْتَ حَبِیبِی مَا الْتِفَاتُکِ وَ قَدْ أَمَرْتُ بِکِ إِلَی جَنَّتِی؟ فَتَقُولُ: یَا رَبِّ أَحْبَبْتُ أَنْ یُعْرَفَ قَدْرِی فِی مِثْلِ هَذَا الْیَوْمِ فَیَقُولُ اللَّهُ: یَا بِنْتَ حَبِیبِی ارْجِعِی فَانْظُرِی مَنْ کَانَ فِی قَلْبِهِ حُبٌّ لَکِ أَوْ لِأَحَدٍ مِنْ ذُرِّیَّتِکِ خُذِی بِیَدِهِ فَأَدْخِلِیهِ الْجَنَّةَ.

قَالَ أَبُوجَعْفَرٍ علیه السلام : وَاللَّهِ یَا جَابِرُ إِنَّهَا ذَلِکَ الْیَوْمَ لَتَلْتَقِطُ شِیعَتَهَا وَ مُحِبِّیهَا کَمَا یَلْتَقِطُ الطَّیْرُ الْحَبَّ الْجَیِّدَ مِنَ الْحَبِّ الرَّدِیءِ، فَإِذَا صَارَ شِیعَتُهَا مَعَهَا عِنْدَ بَابِ الْجَنَّةِ یُلْقِی اللَّهُ فِی قُلُوبِهِمْ أَنْ یَلْتَفِتُوا فَإِذَا الْتَفَتُوا فَیَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: یَا أَحِبَّائِی مَا الْتِفَاتُکُمْ وَ قَدْ شَفَّعْتُ فِیکُمْ فَاطِمَةَ بِنْتَ حَبِیبِی، فَیَقُولُونَ: یَا رَبِّ أَحْبَبْنَا أَنْ یُعْرَفَ قَدْرُنَا فِی مِثْلِ هَذَا الْیَوْمِ، فَیَقُولُ اللَّهُ: یَا أَحِبَّائِی ارْجِعُوا وَ انْظُرُوا مَنْ أَحَبَّکُمْ لِحُبِّ فَاطِمَةَ، انْظُرُوا مَنْ أَطْعَمَکُمْ لِحُبِّ فَاطِمَةَ، انْظُرُوا مَنْ کَسَاکُمْ لِحُبِّ فَاطِمَةَ، انْظُرُوا مَنْ سَقَاکُمْ شَرْبَةً فِی حُبِّ فَاطِمَةَ، انْظُرُوا مَنْ رَدَّ عَنْکُمْ غَیْبَةً فِی حُبِّ فَاطِمَةَ خُذُوا بِیَدِهِ وَ أَدْخِلُوهُ الْجَنَّةَ.

قَالَ أَبُوجَعْفَرٍ علیه السلام : وَاللَّهِ لا یَبْقَی فِی النَّاسِ إلا شَاکٌ أَوْ کَافِرٌ أَوْ مُنَافِقٌ، فَإِذَا صَارُوا بَیْنَ الطَّبَقَاتِ نَادَوْا کَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَی «فَما لَنا مِنْ شافِعِینَ * وَ لا صَدِیقٍ حَمِیمٍ» (۲۶۹) فَیَقُولُونَ «فَلَوْ أَنَّ لَنا کَرَّةً فَنَکُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ» (۲۷۰).

قَالَ أَبُوجَعْفَرٍ علیه السلام : هَیْهَاتَ هَیْهَاتَ مُنِعُوا مَا طَلَبُوا «وَ لَوْ رُدُّوا لَعادُوا لِما نُهُوا عَنْهُ وَ إِنَّهُمْ لَکاذِبُونَ . (۲۷۱)

فرات بن ابراهیم (۲۷۲) در تفسیر خود با چند واسطه از جابر روایت می‌کند که گفت:

به حضرت امام محمّد باقر علیه السلام گفتم:

فدایت شوم، یابن رسول الله! یک حدیثی راجع به فضیلت جدّه‌ات فاطمه برای من بگو که هر گاه من آن را برای شیعیانت نقل کنم خوشحال شوند.

امام محمّد باقر علیه السلام فرمود:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

هنگامی که روز قیامت فرا می‌رسد منبرهایی از نور برای پیامبران نصب خواهد شد، در آن روز منبر من از منبر همه بالاتر خواهد بود، خدای سبحان می‌فرماید:

یا محمّد! خطبه بخوان! من آن روز خطبه‌ای می‌خوانم که احدی از انبیاء نظیر آن را نشنیده باشند.

سپس منبرهایی از نور برای وصی‌های انبیاء نصب خواهد شد که منبر وصی من علیّ بن ابیطالب علیه السلام در وسط منبرهای آنان می‌باشد.

منبر علی علیه السلام بالاتر از منبر ایشان خواهد بود، آنگاه خطاب می‌رسد:

یا علی خطبه بخوان، علیّ مرتضی علیه السلام هم خطبه‌ای می‌خواند که احدی از اوصیاء نظیر آن را نشنیده باشند.

بعد از آن منبرهایی از نور برای فرزندان پیامبران نصب می‌نمایند منبری از نور برای دو فرزندم، دو نوه‌ی من، دو نوگل من، نصب خواهد شد، به ایشان گفته می‌شود:

خطبه بخوانید، ایشان هم خطبه‌ای می‌خوانند که احدی از فرزندان انبیاء نظیر آنها را نشنیده باشند.

پس از آن منادی که جبرئیل است، ندا می‌کند:

فاطمه دختر حضرت محمّد علیه السلام کجاست؟

خدیجه دختر خویلد کجاست؟

مریم دختر عمران کجاست؟

آسیه دختر مُزاحم کجاست؟

امّ کلثوم مادر یحیی بن زکریا کجاست؟

وقتی ایشان همه برخاستند خدای رؤوف می‌فرماید:

ای اهل محشر! امروز کرامت از کیست؟

حضرت محمّد و علی و حسن و حسین علیهما السلام می‌گویند:

از خدایی که یکتا و قهّار است.

خدای توانا می‌فرماید:

ای اهل محشر! من کرامت را برای محمّد و علی و حسن و حسین و فاطمه: قرار دادم، ای اهل محشر! سر خود را به زیر بیندازید و چشم خود را ببندید تا فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به سوی بهشت رود.

در همین موقع است که جبرئیل ناقه‌ای از بهشت برای آن معظّمه می‌آورد که دو پهلوی آن را به حریر بهشتی زینت کرده باشند،

مهار آن از مروارید و جهاز آن از مرجان است، آن ناقه را می‌خواباند و فاطمه سلام الله علیها سوار بر آن خواهد شد.

آنگاه خدای رؤوف، تعداد صد هزار ملک می‌فرستد تا طرف راست آن بانو باشند و صد هزار ملک دیگر می‌فرستند تا طرف چپ وی قرا بگیرند و صد هزار ملک دیگر خواهد فرستاد که فاطمه را بر فراز پر و بال خود به سوی بهشت حرکت دهند.

موقعی که به در بهشت رسیدند فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها متوجّه پشت سر خود می‌شود، خطاب می‌رسد ای دختر حبیب من! برای چه متوجّه پشت سر خود می‌شوی، در صورتی که من دستور داده‌ام داخل بهشت شوی؟ فاطمه سلام الله علیها عرض می‌کند: پروردگارا دوست داشتم در یک چنین روزی قدر و منزلت من شناخته شود.

خدا می‌فرماید:

ای دختر حبیب من! برگرد و بنگر هر کسی که محبّت تو یا یکی از فرزندان تو را در قلب دارد دست او را بگیر و داخل بهشت نما.

امام محمّد باقر علیه السلام فرمود:

ای جابر! به خدا قسم که فاطمه در آن روز شیعیان خود را به نحوی از میان اهل محشر جدا می‌کند و نجات می‌دهد که پرنده دانه‌های نیکو را از میان دانه‌های بی‌ارزش برمی چیند.

موقعی که او با شیعیانش بر در بهشت می‌رسند خدا به دل شیعیان فاطمه می‌اندازد که متوجّه پشت سر خود شوند، وقتی برمی گردند خدای رؤوف می‌فرماید:

ای دوستان من! برای چه متوجّه پشت سر خود می‌شوید، در صورتی که من شفاعت فاطمه سلام الله علیها دختر حبیب خود را درباره‌ی شما پذیرفتم؟

می گویند:

پروردگارا ما دوست داریم در یک چنین روزی قدر و اهمیّت ما شناخته شود، خدا می‌فرماید:

ای دوستان من برگردید و نگاه کنید هر کسی که شما را برای دوستی فاطمه دوست داشته، هر کسی که برای محبّت فاطمه به شما غذا داده، هر کسی که برای دوستی فاطمه شما را پوشانیده، هر کسی که یک جرعه‌ی آب برای محبّت فاطمه به شما داده، هر کسی که برای دوستی فاطمه در غیاب از شما دفاع کرده، دست آنان را بگیرید و داخل بهشت نمایید.

حضرت باقر علیه السلام می‌فرماید:

به خدا قسم که از آن مردم غیر از افراد شکّاک و کافر و منافق کسی باقی نخواهد ماند.

وقتی که ایشان یعنی کفّار در میان طبقات مردم آمدند چنانکه قرآن در سوره‌ی شعراء، آیه‌های ۱۰۰ و ۱۰۲ خبر داده می گویند:

«ما شفیع و دوست مهربانی نداریم، ای کاش ما چاره می‌داشتیم و از مؤمنین محسوب می‌شدیم».

حضرت باقر علیه السلام فرمود:

هیهات هیهات! ! آنان از خواسته‌ی خود ممنوع خواهند شد و چنانکه قرآن در آیه‌ی ۲۸ سوره‌ی انعام می‌فرماید:

«اگر برمی گشتند نیز مشغول آن کاری می‌شدند که نباید بشوند؛ آنان دروغگو می‌باشند».

[روایت شماره] (۵۸)

[تفسیر فرات بن إبراهیم] مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ عُبَيْدٍ مُعَنْعَناً، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ علیه السلام أَنَّهُ قَالَ:

«إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ» (۲۷۳) اللَّيْلَةُ فَاطِمَةُ وَ الْقَدْرُ اللَّهُ فَمَنْ عَرَفَ فَاطِمَةَ حَقَّ مَعْرِفَتِهَا فَقَدْ أَدْرَكَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَ إِنَّمَا سُمِّيَتْ فَاطِمَةَ لِأَنَّ الْخَلْقَ فُطِمُوا عَنْ مَعْرِفَتِهَا.

نیز در همان کتاب (۲۷۴) راجع به تفسیر سوره‌ی مبارکه‌ی قدر با چند واسطه از امام جعفر صادق علیه السلام روایت می کند که

فرمود:

معنی کلمه «لیلهٔ» در این سوره‌ی مبارکه «فاطمه» می‌باشد و معنی کلمه «قَدْر» یعنی خدا، پس کسی که فاطمه را آن طور که باید و شاید بشناسد لیله‌ی قدر را درک نموده‌ست. فاطمه بدین لحاظ فاطمه نامیده شد که خلق نتوانستند او را کاملاً بشناسند.

[روایت شماره] (۵۹)

[مهج الدّعوات] عَنِ الشَّیْخِ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ عَبْدِ الصَّمَدِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنِ الْفَقِیهِ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ، عَنْ أَبِی الْبَرَکَاتِ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ الْجَوْزِیِّ، عَنِ الصَّدُوقِ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِیدٍ، عَنْ فُرَاتِ بْنِ إِبْرَاهِیمَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ بُشْرَوَیْهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِدْرِیسَ بْنِ سَعِیدٍ الْأَنْصَارِیِّ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ رُشَیْدٍ وَ الْوَلِیدِ بْنِ شُجَاعِ بْنِ مَرْوَانَ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ سَلْمَانَ الْفَارِسِیِّ، عَنْ أَبِیهِ قَالَ: خَرَجْتُ مِنْ مَنْزِلِی یَوْماً بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِعَشَرَةِ أَیَّامٍ فَلَقِیَنِی عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام ابْنُ عَمِّ الرَّسُولِ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ لِی: یَا سَلْمَانُ جَفَوْتَنَا بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَقُلْتُ: حَبِیبِی أَبَاالْحَسَنِ مِثْلُکُمْ لا یُجْفَی غَیْرَ أَنَّ حُزْنِی عَلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم طَالَ فَهُوَ الَّذِی مَنَعَنِی مِنْ زِیَارَتِکُمْ، فَقَالَ علیه السلام :

یَا سَلْمَانُ ائْتِ مَنْزِلَ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَإِنَّهَا إِلَیْکَ مُشْتَاقَةٌ تُرِیدُ أَنْ تُتْحِفَکَ بِتُحْفَةٍ قَدْ أُتْحِفَتْ بِهَا مِنَ الْجَنَّةِ، قُلْتُ لِعَلِیٍّ علیه السلام :

قَدْ أُتْحِفَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها بِشَیْءٍ مِنَ الْجَنَّةِ بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم؟

قَالَ:

نَعَمْ بِالْأَمْسِ.

قَالَ سَلْمَانُ الْفَارِسِیُّ: فَهَرْوَلْتُ إِلَی مَنْزِلِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها بِنْتِ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَإِذَا هِیَ جَالِسَةٌ وَ عَلَیْهَا قِطْعَةُ عَبَاءٍ إِذَا خَمَّرَتْ رَأْسَهَا انْجَلَی سَاقُهَا وَ إِذَا غَطَّتْ سَاقَهَا انْکَشَفَ رَأْسُهَا، فَلَمَّا نَظَرَتْ إِلَیَّ اعْتَجَرَتْ ثُمَّ قَالَتْ:

یَا سَلْمَانُ جَفَوْتَنِی بَعْدَ وَفَاةِ أَبِی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قُلْتُ: حَبِیبَتِی أَأَجْفَاکُمْ؟

قَالَتْ:

فَمَهْ اجْلِسْ وَ اعْقِلْ مَا أَقُولُ لَکَ.

إِنِّی کُنْتُ جَالِسَةً بِالْأَمْسِ فِی هَذَا الْمَجْلِسِ وَ بَابُ الدَّارِ مُغْلَقٌ وَ أَنَا أَتَفَکَّرُ فِی انْقِطَاعِ الْوَحْیِ عَنَّا وَ انْصِرَافِ الْمَلائِکَةِ عَنْ مَنْزِلِنَا، فَإِذَا انْفَتَحَ الْبَابُ مِنْ غَیْرِ أَنْ یَفْتَحَهُ أَحَدٌ، فَدَخَلَ عَلَیَّ ثَلاثُ جَوَارٍ لَمْ یَرَ الرَّاؤُونَ بِحُسْنِهِنَّ وَ لا کَهَیْئَتِهِنَّ وَ لا نَضَارَةِ وُجُوهِهِنَّ وَ لا أَزْکَی مِنْ رِیحِهِنَّ فَلَمَّا رَأَیْتُهُنَّ قُمْتُ إِلَیْهِنَّ مُتَنَکِّرَةً لَهُنَّ فَقُلْتُ: بِأَبِی أَنْتُنَّ مِنْ أَهْلِ مَکَّةَ أَمْ مِنْ أَهْلِ الْمَدِینَةِ؟ فَقُلْنَ: یَا بِنْتَ مُحَمَّدٍ لَسْنَا مِنْ أَهْلِ مَکَّةَ وَ لا مِنْ أَهْلِ الْمَدِینَةِ وَ لا مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ جَمِیعاً غَیْرَ أَنَّنَا جَوَارٍ مِنَ الْحُورِ الْعِینِ مِنْ دَارِالسَّلامِ أَرْسَلَنَا رَبُّ الْعِزَّةِ إِلَیْکِ یَا بِنْتَ مُحَمَّدٍ إِنَّا إِلَیْکِ مُشْتَاقَاتٌ

فَقُلْتُ لِلَّتِی أَظُنُّ أَنَّهَا أَکْبَرُ سِنّاً: مَا اسْمُکِ؟

قَالَتْ:

اسْمِی مَقْدُودَةُ، قُلْتُ: وَ لِمَ سُمِّیتِ مَقْدُودَةَ؟

قَالَتْ:

خُلِقْتُ لِلْمِقْدَادِ بْنِ الْأَسْوَدِ الْکِنْدِیِّ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

فَقُلْتُ لِلثَّانِیَةِ: مَا اسْمُکِ؟

قَالَتْ:

ذَرَّةٌ قُلْتُ وَ لِمَ سُمِّيتِ ذَرَّةَ وَ أَنْتِ فِي عَيْنِي نَبِيلَةٌ قَالَتْ:

خُلِقْتُ لِأَبِي ذَرٍّالْغِفَارِيِّ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

فَقُلْتُ لِلثَّالِثَةِ: مَا اسْمُكِ؟

قَالَتْ:

سَلْمَى، قُلْتُ: وَ لِمَ سُمِّيتِ سَلْمَى؟

قَالَتْ:

أَنَا لِسَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ مَوْلَى أَبِيكِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

قَالَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها: ثُمَّ أَخْرَجْنَ لِي رُطَباً أَزْرَقَ كَأَمْثَالِ الْخُشْكَنَانَجِ (۲۷۵) الْكِبَارِ أَبْيَضَ مِنَ الثَّلْجِ وَ أَزْكَى رِيحاً مِنَ الْمِسْكِ الْأَذْفَرِ فَأَحْضَرَتْهُ فَقَالَتْ لِي: يَا سَلْمَانُ أَفْطِرْ عَلَيْهِ عَشِيَّتَكَ فَإِذَا كَانَ غَداً فَجِئْنِي بِنَوَاهُ أَوْ قَالَتْ:

عَجَمِهِ.

قَالَ سَلْمَانُ: فَأَخَذْتُ الرُّطَبَ فَمَا مَرَرْتُ بِجَمْعٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إلا قَالُوا: يَا سَلْمَانُ أَمَعَكَ مِسْكٌ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، فَلَمَّا كَانَ وَقْتُ الْإِفْطَارِ أَفْطَرْتُ عَلَيْهِ فَلَمْ أَجِدْ لَهُ عَجَماً وَ لا نَوًى، فَمَضَيْتُ إِلَى بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِي الْيَوْمِ الثَّانِي فَقُلْتُ لَهَا: إِنِّي أَفْطَرْتُ عَلَى مَا أَتْحَفْتِينِي بِهِ فَمَا وَجَدْتُ لَهُ عَجَماً وَ لا نَوًى،

قَالَتْ:

يَا سَلْمَانُ وَ لَنْ يَكُونَ لَهُ عَجَمٌ وَ لا نَوًى وَ إِنَّمَا هُوَ نَخْلٌ غَرَسَهُ اللَّهُ فِي دَارِالسَّلامِ بِكَلامٍ عَلَّمَنِيهِ أَبِي محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم كُنْتُ أَقُولُهُ غُدْوَةً وَ عَشِيَّةً.

قَالَ سَلْمَانُ: قُلْتُ: علّمنى [عَلِّمِينِي] الْكَلامَ يَا سَيِّدَتِي، فَقَالَتْ:

إِنْ سَرَّكَ أَنْ لا يَمَسَّكَ أَذَى الْحُمَّى مَا عِشْتَ فِي دَارِ الدُّنْيَا فَوَاظِبْ عَلَيْهِ. ثُمَّ قَالَ سَلْمَانُ: عَلَّمَتْنِي هَذَا الْحِرْزَ فَقَالَتْ:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

، بِسْمِ اللَّهِ النُّورِ، بِسْمِ اللَّهِ نُورِ النُّورِ، بِسْمِ اللَّهِ نُورٌ عَلَى نُورٍ، بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي هُوَ مُدَبِّرُ الْأُمُورِ، بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي خَلَقَ النُّورَ مِنَ النُّورِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ النُّورَ مِنَ النُّورِ وَ أَنْزَلَ النُّورَ عَلَى الطُّورِ، فِي كِتابٍ مَسْطُورٍ، فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ، بِقَدَرٍ مَقْدُورٍ، عَلَى نَبِيٍّ مَحْبُورٍ، الْحَمْدُلِلَّهِ الَّذِي هُوَ بِالْعِزِّ مَذْكُورٌ وَ بِالْفَخْرِ مَشْهُورٌ وَ عَلَى السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ مَشْكُورٌ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ.

قَالَ سَلْمَانُ: فَتَعَلَّمْتُهُنَّ فَوَاللَّهِ لَقَدْ عَلَّمْتُهُنَّ أَكْثَرَ مِنْ أَلْفِ نَفْسٍ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ وَ مَكَّةَ مِمَّنْ بِهِمُ الْحُمَّى فَكُلٌّ بَرَأَ مِنْ مَرَضِهِ بِإِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى.

بيان: الاعتجار: لَفُّ العِمامة على الرأس، قولها سلام الله علیها: فمه أى فما السبّب فى ترك زيارتنا أو اسكت و التنكّر: التغيّر على وجه الاستيحاش و الكراهة و لمّا كانت الذَّرَّة موضوعة للصّغيرة من النملة قالت سلام الله علیها: أنت مع نبلك و شرفك لم سمّيت باسم يدلُّ على الحقارة و الخشكنانج لعلّه معرّب أى الخبز اليابس.

سیّد بن طاووس در کتاب مهج الدّعوات (۲۷۶) با چند واسطه از سلمان فارسی روایت می‌کند که گفت:

ده روز بعد از شهادت پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از منزل خود خارج و با حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام پسر عموی پیامبر مواجه شدم.

حضرت علی علیه السلام به من فرمود:

ای سلمان! تو بعد از پیامبر خدا بر ما جفا کردی، گفتم:

ای حبیب من ای اباالحسن درباره‌ی شما جفا نشده‌ست؟ چیزی که مرا از زیارت شما محروم نموده است غم و اندوه شهادت رسول خدا است.

پس حضرتش فرمود:

ای سلمان بیا در منزل فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها، زیرا او به تو لطف دارد می‌خواهد از آن تحفه‌ای که از بهشت برایش آمده است به تو عطا کند، من گفتم:

آیا بعد از شهادت رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم برای فاطمه از بهشت تحفه آمده؟!

فرمود:

آری! دیروز آمده.

سلمان می گوید:

من متوجّه خانه زهرای اطهر سلام الله علیها شدم، پس از ورود دیدم فاطمه نشسته و یک قطعه عباء در بر دارد، هر گاه آن عبا را روی سر خود می کشید، پاهایش پیدا می‌شد و هر گاه پای خود را به وسیله‌ی آن می‌پوشاند، سر مبارکش باز می‌شد.

وقتی چشم آن بانوی معظّمه به من افتاد، آن عبا را به سر خود پیچید و گفت:

ای سلمان تو بعد از شهادت پدرم به من جفا کردی! !

گفتم:

ای دختر رسول خدا آیا می‌شود که من به شما جفا کنم؟!

فرمود:

پس بنشین و راجع به آنچه به تو می گویم تعقّل کن.

من دیروز در همین مکان نشسته بودم، در خانه بسته بود، من درباره‌ی اینکه وحی از خاندان ما منقطع شده و اینکه ملائکه از منزل ما پا کشیده‌اند فکر می کردم ناگاه دیدم در خانه، بدون آنکه احدی آن را باز کند باز شد و سه دختر وارد شدند که بینندگان نظیر نیکویی و هیئت آنان و تازگی صورت ایشان و خوشبویی آنان را ندیده بودند.

وقتی چشم من به ایشان افتاد بدون اینکه آنان را بشناسم از جای برخاستم و گفتم:

پدرم به فدای شما، آیا از اهل مکّه یا اهل مدینه می‌باشید؟!

گفتند:

ای دختر پیامبر، ما اهل مکّه و مدینه و اهل زمین نیستیم بلکه از حوریه‌های بهشت هستیم که خدای مهربان ما را برای زیارت تو فرستاده زیرا ما مشتاق توأیم.

من به یکی از ایشان که گمان می کردم از لحاظ سن بزرگتر بود گفتم:

نام تو چیست؟

گفت:

مَقْدُودَه، گفتم:

برای چه به این نام نامیده شدی؟

گفت:

برای اینکه من از برای مقداد بن اسود کندی صحابه رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آفریده شده‌ام.

به دوّمی گفتم:

نام تو چیست؟

گفت:

نام من ذَرَّه‌ست.

گفتم:

برای چه نام تو ذَرّه است، در صورتی که به نظر من شریف می‌باشی؟

گفت:

به جهت اینکه برای ابوذر که صحابه‌ی رسول خداست آفریده شده‌ام.

به سوّمی گفتم:

نام تو چیست؟

گفت:

نامم سلمی می‌باشد، گفتم:

چرا نام تو سلمی نهاده شده؟

گفت:

برای اینکه من برای سلمان دوست پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خلق شده‌ام.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها می‌فرماید:

سپس آن حوریّه‌ها رطب کبود رنگی که نظیر نان قندی بزرگ و از برف سفیدتر و از مشک خوشبوتر بود به من دادند، سپس زهرای اطهر سلام الله علیها آن رطب را نزد من آورد و فرمود:

امشب با این رطب افطار کن و فردا هسته‌ی آن را نزد من بیاور.

سلمان می گوید:

پس از گرفتن آن رطب به هر گروهی از اصحاب پیامبر خدا عبور می کردم به من می گفتند:

آیا مشک و عنبر همراه داری؟ می گفتم:

آری.

هنگامی که وقت افطار رسید و من با آن رطب افطار کردم هسته‌ای در آن نیافتم، روز دوّم به حضور دختر پیغمبر خدا رفتم و به ایشان گفتم:

من به وسیله‌ی آن تحفه‌ای که به من عطا کردی افطار کردم ولی هسته‌ای در آن نیافتم؟!

فرمود:

ای سلمان آن رطب هرگز دارای هسته نخواهد بود زیرا درخت این رطب را خدا در بهشت، برای این دعایی که پدرم به من تعلیم داده و من آن را صبح و شام می‌خوانم در بهشت غرس (۲۷۷) کرده‌ست.

سلمان گفت:

آن دعا را به من یاد بده فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

اگر دوست داری تا در دنیا هستی اذیّت تب به تو نرسد به خواندن این دعا مواظبت کن، سلمان دوباره گفت:

این حرز را به من تعلیم بده. ایشان فرمودند بگو:

«بِسْمِ اللَّهِ النُّورِ بِسْمِ اللَّهِ نُورِ النُّورِ بِسْمِ اللَّهِ نُورٌ عَلَى نُورٍ بِسْمِ اللَّهِ الَّذِی هُوَ مُدَبِّرُ الْأُمُورِ بِسْمِ اللَّهِ الَّذِی خَلَقَ النُّورَ مِنَ النُّورِ الْحَمْدُ لِلَّهِ

الَّذِی خَلَقَ النُّورَ مِنَ النُّورِ وَ أَنْزَلَ النُّورَ عَلَی الطُّورِ فِی کِتابٍ مَسْطُورٍ فِی رَقٍّ مَنْشُورٍ بِقَدَرٍ مَقْدُورٍ عَلَی نَبِیٍّ مَحْبُورٍ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هُوَ بِالْعِزِّ مَذْکُورٌ وَ بِالْفَخْرِ مَشْهُورٌ وَ عَلَی السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ مَشْکُورٌ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِین .

سلمان می گوید:

من این دعا را گرفتم، به خدا قسم من این دعا را به بیشتر از هزار نفر از اهل مدینه و مکّه که دچار تب شده بودند تعلیم دادم و هر یک از آنان به لطف خدا از مرض تب شفا یافتند.

بیان: «اعتجار» به سر پیچیدن عمّامه را گویند. «فَمه» یعنی سبب اینکه ترک کرده‌ای زیارت ما را چیست؟ و یا اینکه به معنای «اُسکت» یعنی ساکت شو، می‌باشد و «تنکّر» تغییر کردن (رنگ) صورت به علّت وحشت و یا به علّت تنفّر را گویند.

و از آنجایی که «الذّرهٔ» به معنی مورچه‌ی کوچک است، وقتی آن فرشته‌ای که برای ابوذر خلق شده بود حضرت نامش را سؤال کردند و گفت:

نام من ذرّه است، حضرت زهرا سلام الله علیها به او فرمودند:

تو با این بزرگی و شرافتی که داری چرا به اسمی خوانده می‌شوی که دلالت بر کوچکی و حقارت دارد؟

و «الخشکنانج» شاید عربی شده‌ی نان خشک باشد (یعنی فارسی آن که نان خشکه بوده را حضرت با لفظ خشکنانج استعمال فرموده‌اند).

[روایت شماره] (۶۰)

مِنْ بَعْضِ کُتُبِ الْمَنَاقِبِ: بِإِسْنَادِهِ عَنْ أُسَامَةَ قَالَ:

مَرَرْتُ بِعَلِیٍّ وَ الْعَبَّاسِ وَ هُمَا قَاعِدَانِ فِی الْمَسْجِدِ فَقَالا: یَا أُسَامَةُ اسْتَأْذِنْ لَنَا عَلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَقُلْتُ: یَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا عَلِیٌّ وَ الْعَبَّاسُ یَسْتَأْذِنَانِ، فَقَالَ:

هَلْ تَدْرِی مَا جَاءَ بِهِمَا؟ قُلْتُ: لا وَاللَّهِ مَا أَدْرِی،

قَالَ:

لَکِنِّی أَدْرِی مَا جَاءَ بِهِمَا فَأْذَنْ لَهُمَا فَدَخَلا فَسَلَّمَا ثُمَّ قَعَدَا فَقَالا: یَا رَسُولَ اللَّهِ أَیُّ أَهْلِکَ أَحَبُّ إِلَیْکَ؟

قَالَ:

فَاطِمَةُ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الزُّبَیْرِ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا کَانَتْ إِذَا ذُکِرَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَتْ:

مَا رَأَیْتُ أَحَداً کَانَ أَصْدَقَ لَهْجَةً مِنْهَا إِلا أَنْ یَکُونَ الَّذِی وَلَدَهَا.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الثَّعْلَبِیِّ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ حَامِدٍ، عَنْ أَبِی مُحَمَّدٍ الْمُزَنِیِّ، عَنْ أَبِی یَعْلَی الْمَوْصِلِیِّ، عَنْ سَهْلِ بْنِ زَنْجَلَةَ الرَّازِیِّ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ لَهِیعَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْکَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَقَامَ أَیَّاماً لَمْ یَطْعَمْ طَعَاماً حَتَّی شَقَّ ذَلِکَ عَلَیْهِ وَ طَافَ فِی مَنَازِلِ أَزْوَاجِهِ فَلَمْ یُصِبْ عِنْدَ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ شَیْئاً، فَأَتَی فَاطِمَةَ فَقَالَ:

یَا بُنَیَّةُ هَلْ عِنْدَکِ شَیْءٌ آکُلُهُ فَإِنِّی جَائِعٌ؟

فَقَالَتْ:

لا وَاللَّهِ بِأَبِی أَنْتَ وَ أُمِّی، فَلَمَّا خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا بَعَثَ إِلَیْهَا جَارَةً لَهَا بِرَغِیفَیْنِ وَ قِطْعَةِ لَحْمٍ، فَأَخَذَتْهُ مِنْهَا فَوَضَعَتْهُ فِی جَفْنَةٍ لَهَا وَ غَطَّتْ عَلَیْهَا وَ قَالَتْ:

لاوثِرَنَّ بِهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلَی نَفْسِی وَ مَنْ عِنْدِی وَ کَانُوا جَمِیعاً مُحْتَاجِینَ إِلَی شُبْعَةِ طَعَامٍ

فَبَعَثَتْ حَسَناً أَوْ حُسَيْناً إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَرَجَعَ إِلَيْهَا، فَقَالَتْ:

بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي قَدْ أَتَانَا اللَّهُ بِشَيْءٍ فَخَبَأْتُهُ،

قَالَ:

هَلُمِّي، فَأَتَتْهُ فَكَشَفَتْ عَنِ الْجَفْنَةِ فَإِذَا هِيَ مَمْلُوءَةٌ خُبْزاً وَ لَحْماً، فَلَمَّا نَظَرَتْ إِلَيْهِ بُهِتَتْ فَعَرَفَتْ أَنَّهَا كَرَامَةٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فَحَمِدَتِ اللَّهَ وَ صَلَّتْ عَلَى نَبِيِّهِ، فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مِنْ أَيْنَ لَكِ هَذَا يَا بُنَيَّةُ؟

فَقَالَتْ:

«هُوَ مِنْ عِنْدِاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشاءُ بِغَيْرِ حِسابٍ» (۲۷۸)، فَحَمِدَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ وَ قَالَ:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَكِ شَبِيهَةً بِسَيِّدَةِ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ فِي نِسَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي وَقْتِهِمْ، فَإِنَّهَا كَانَتْ إِذَا رَزَقَهَا اللَّهُ تَعَالَى فَسُئِلَتْ عَنْهُ قَالَتْ: «هُوَ مِنْ عِنْدِاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشاءُ بِغَيْرِ حِسابٍ» (۲۷۹)، فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِلَى عَلِيٍّ ثُمَّ أَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ عَلِيٌّ وَ فَاطِمَةُ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ وَ جَمِيعُ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ أَهْلُ بَيْتِهِ جَمِيعاً وَ شَبِعُوا وَ بَقِيَتِ الْجَفْنَةُ كَمَا هِيَ،

قَالَتْ فَاطِمَةُ: فَأَوْسَعْتُ مِنْهَا عَلَى جَمِيعِ جِيرَانِي وَ جَعَلَ اللَّهُ فِيهَا الْبَرَكَةَ وَ الْخَيْرَ كَمَا فَعَلَ اللَّهُ بِمَرْيَمَ سلام الله علیها.

[المناقب لابن شهرآشوب] الثعلبيُّ فی تفسیره و ابن المؤذِّن فی الأربعین بإسنادهما عن محمّد بن المنکدر، عن جابر مثله.

در بعضی از کتب مناقب با سندهای خود از اسامه نقل می‌کند که گفت:

من نزد علی و عبّاس که در مسجد نشسته بودند رفتم، آنان به من گفتند:

برای ما از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم اجازه‌ی ورود بگیر.

من به پیغمبر خدا گفتم:

علی و عبّاس از شما اجازه‌ی تشرّف می‌خواهند، پیامبر فرمود:

آیا می‌دانی برای چه نزد من می‌آیند؟

گفتم:

نه به خدا فرمود:

ولی من می‌دانم اجازه‌ی ورود به ایشان بده. وقتی به حضور آن حضرت مشرّف شدند سلام کردند و نشستند و گفتند:

لبیک یا رسول الله! کدام یک از اهل و عیالت نزد تو عزیزترند؟

فرمود:

فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها.

نیز با سندهای خود با چند واسطه از قول عایشه نقل می‌کند که هر گاه به یاد فاطمه می‌آمد می‌گفت:

من کسی را از او راستگوتر ندیدم مگر پیامبر اکرم.

نیز با سندهای خود با چند واسطه از جابر بن عبدالله (۲۸۰) نقل می‌کند که گفت:

چند روزی بود که رسول خدا غذا نخورده بود و این مطلب باعث ناراحتی آن حضرت شده بود. پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در منزل هر یک از زنان خود رفته و غذایی نزد آنان نیافت. پیش فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آمد و فرمود:

ای دختر عزیزم! من گرسنه‌ام آیا چیزی داری من بخورم؟

زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

نه به خدا، پدر و مادرم به فدایت (۲۸۱) موقعی که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از نزد فاطمه خارج شد یکی از کنیزان حضرت زهرا سلام الله علیها دو گِرده‌ی نان و یک مقداری گوشت برای آن بانو فرستاد، حضرتش آن غذا را گرفت و در میان کاسه‌ای نهاد و سر آن را پوشانید، آنگاه با خویشتن گفت:

من پدرم را بر خودم و اهل خانه‌ام مقدّم می‌دارم، در صورتی که هر یک از ایشان به غذا محتاج بودند.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها حسن یا حسین علیهما السلام را به دنبال پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرستاد و آن حضرت به سوی آن معظّمه بازگشت.

زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

پدر جان مختصر غذایی برای ما آورده شده که من آن را برای تو نگاه داشته‌ام.

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

آن را بیاور، وقتی زهرای اطهر آن غذا را آورد و سر آن را باز کرد دید آن کاسه پر از نان و گوشت است، هنگامی که فاطمه به آن غذا و برکت آن نگاه کرد دریافت که از خیر و برکت پروردگار است، لذا حمد خدای را به جای آورد و بر پیامبر او صلوات فرستاد.

پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

ای دختر عزیزم! این غذا را از کجا آورده‌ای؟

گفت:

از طرف خدا نصیب شده، خدا هر کسی را که بخواهد بدون حساب رزق و روزی می‌دهد.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نیز حمد خدای را به جای آورد و به فاطمه گفت:

خدای را سپاسگزارم که تو را شبیه به حضرت مریم که بزرگترین زنان زمان خود بود قرار داد، زیرا حضرت مریم هم هر گاه خدا رزق و روزی به وی عطا می‌کرد و از او می‌پرسیدند:

این غذا از کجا نصیب تو شده؟ می‌گفت:

از طرف پرودگار، زیرا خدا هر کسی را که بخواهد بدون حساب رزق و روزی عطا می‌نماید.

پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به دنبال حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام فرستاد، آنگاه رسول خدا، علی مرتضی، فاطمه‌ی زهراء، امام حسن مجتبی، امام حسین: و عموم زنان پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از آن کاسه غذا خوردند تا سیر شدند، ولی غذای آن کاسه همچنان به اندازه‌ی خود بود.

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها می‌فرماید:

من از آن غذا به عموم همسایگانم تقسیم نمودم، خدای توانا به قدری به آن غذا خیر و برکت داده بود که به غذای حضرت مریم سلام الله علیها عطا کرده بود.

در مناقب نقل شده که ثعلبی (۲۸۲) در تفسیر خودش و پسر موزون در کتاب اربعین با سندهای خود از محمّد بن منکدر از جابر مانند این حدیث را نقل کرده‌اند.

[روایت شماره] (۶۱)

وَ مِنْ کِتَابِ الْمَنَاقِبِ، الْمَذْکُورِ عَنْ أَبِی الْفَرَجِ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمَکِّیِّ، عَنِ الْمُظَفَّرِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْحُلْوَانِیِّ، عَنْ کَرِیمَةَ بِنْتِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِیِّ وَ أَخْبَرَنِی أَیْضاً بِهِ عَالِیاً قَاضِی الْقُضَاةِ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَیْنِ الْبَغْدَادِیُّ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ

مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الزَّیْنَبِیِّ، عَنِ الْکَرِیمَةِ فَاطِمَةَ بِنْتِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِیَّةِ بِمَکَّةَ حَرَسَهَا اللَّهُ تَعَالَی، عَنْ أَبِی عَلِیٍّ زَاهِرِ بْنِ أَحْمَدَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ یُوسُفَ الْجُرْجَانِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ غَالِبٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِی شَیْبَةَ، عَنِ ابْنِ نُمَیْرٍ، عَنْ مُجَالِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ.

قَالَ:

خَرَجَ أَعْرَابِیٌّ مِنْ بَنِی سُلَیْمٍ یَتَبَدَّی فِی الْبَرِّیَّةِ، فَإِذَا هُوَ بِضَبٍّ قَدْ نَفَرَ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ، فَسَعَی وَرَاءَهُ حَتَّی اصْطَادَهُ، ثُمَّ جَعَلَهُ فِی کُمِّهِ وَ أَقْبَلَ یَزْدَلِفُ نَحْوَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ فَلَمَّا أَنْ وَقَفَ بِإِزَائِهِ نَادَاهُ: یَا مُحَمَّدُ یَا مُحَمَّدُ وَ کَانَ مِنْ أَخْلاقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ إِذَا قِیلَ لَهُ: یَا مُحَمَّدُ قَالَ:

یَا مُحَمَّدُ وَ إِذَا قِیلَ لَهُ: یَا أَحْمَدُ قَالَ:

یَا أَحْمَدُ وَ إِذَا قِیلَ لَهُ: یَا أَبَاالْقَاسِمِ،

قَالَ:

یَا أَبَاالْقَاسِمِ وَ إِذَا قِیلَ لَهُ: یَا رَسُولَ اللَّهِ،

قَالَ:

لَبَّیْکَ وَ سَعْدَیْکَ وَ تَهَلَّلَ وَجْهُهُ.

فَلَمَّا أَنْ نَادَاهُ الْأَعْرَابِیُّ یَا مُحَمَّدُ یَا مُحَمَّدُ قَالَ لَهُ النَّبِیُّ: یَا مُحَمَّدُ یَا مُحَمَّدُ،

قَالَ لَهُ: أَنْتَ السَّاحِرُ الْکَذَّابُ الَّذِی مَا أَظَلَّتِ الْخَضْرَاءُ وَ لا أَقَلَّتِ الْغَبْرَاءُ مِنْ ذِی لَهْجَةٍ هُوَ أَکْذَبُ مِنْکَ، أَنْتَ الَّذِی تَزْعَمُ أَنَّ لَکَ فِی هَذِهِ الْخَضْرَاءِ إِلَهاً بَعَثَ بِکَ إِلَی الْأَسْوَدِ وَ الْأَبْیَضِ وَ اللاتِ وَ الْعُزَّی، لَوْلا أَنِّی أَخَافُ أَنَّ قَوْمِی یُسَمُّونَنِی الْعَجُولَ لَضَرَبْتُکَ بِسَیْفِی هَذَا ضَرْبَةً أَقْتُلُکَ بِهَا، فَأَسُودَ بِکَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ.

فَوَثَبَ إِلَیْهِ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ لِیَبْطِشَ بِهِ فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ:

اِجْلِسْ یَا أَبَا حَفْصٍ فَقَدْ کَادَ الْحَلِیمُ أَنْ یَکُونَ نَبِیّاً.

ثُمَّ الْتَفَتَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ إِلَی الْأَعْرَابِیِّ فَقَالَ لَهُ: یَا أَخَا بَنِی سُلَیْمٍ هَکَذَا تَفْعَلُ الْعَرَبُ؟ یَتَهَجَّمُونَ عَلَیْنَا فِی مَجَالِسِنَا یَجْبَهُونَنَا بِالْکَلامِ الْغَلِیظِ؟ یَا أَعْرَابِیُّ وَ الَّذِی بَعَثَنِی بِالْحَقِّ نَبِیّاً إِنَّ مَنْ ضَرَّ بِی فِی دَارِ الدُّنْیَا هُوَ غَداً فِی النَّارِ یَتَلَظَّی، یَا أَعْرَابِیُّ وَ الَّذِی بَعَثَنِی بِالْحَقِّ نَبِیّاً إِنَّ أَهْلَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ یُسَمُّونَنِی أَحْمَدَ الصَّادِقَ، یَا أَعْرَابِیُّ أَسْلِمْ تَسْلَمْ مِنَ النَّارِ یَکُونُ لَکَ مَا لَنَا وَ عَلَیْکَ مَا عَلَیْنَا وَ تَکُونُ أَخَانَا فِی الْإِسْلامِ.

قَالَ:

فَغَضِبَ الْأَعْرَابِیُّ وَ قَالَ:

وَ اللاتِ وَ الْعُزَّی لا أُومِنُ بِکَ یَا مُحَمَّدُ أَوْ یُؤْمِنَ هَذَا الضَّبُّ، ثُمَّ رَمَی بِالضَّبِّ عَنْ کُمِّهِ، فَلَمَّا أَنْ وَقَعَ الضَّبُّ عَلَی الْأَرْضِ وَلَّی هَارِباً، فَنَادَاهُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ:

أَیُّهَا الضَّبُّ أَقْبِلْ إِلَیَّ، فَأَقْبَلَ الضَّبُّ یَنْظُرُ إِلَی النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ،

قَالَ:

فَقَالَ لَهُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ:

أَیُّهَا الضَّبُّ مَنْ أَنَا؟ فَإِذَا هُوَ یَنْطِقُ بِلِسَانٍ فَصِیحٍ ذَرِبٍ غَیْرِ قَطِعٍ فَقَالَ:

أَنْتَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ بْنِ هَاشِمِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ، فَقَالَ لَهُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ:

مَنْ تَعْبُدُ؟

قَالَ:

أَعْبُدُ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ الَّذِی فَلَقَ الْحَبَّةَ وَ بَرَأَ النَّسَمَةَ وَ اتَّخَذَ إِبْرَاهِیمَ خَلِیلًا وَ اصْطَفَاکَ یَا مُحَمَّدُ حَبِیباً ثُمَّ أَنْشَأَ یَقُولُ:

أَلا یَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّکَ صَادِقٌ

فَبُورِکْتَ مَهْدِیّاً وَ بُورِکْتَ هَادِیاً

شَرَعْتَ لَنَا دِینَ الْحَنِیفَةِ بَعْدَ مَا

عَبَدْنَا کَأَمْثَالِ الْحَمِیرِ الطَّوَاغِیَا

فَیَا خَیْرَ مَدْعُوٍّ وَ یَا خَیْرَ مُرْسَلٍ

إِلَی الْجِنِّ بَعْدَ الْإِنْسِ لَبَّیْکَ دَاعِیاً

وَ نَحْنُ أُنَاسٌ مِنْ سُلَیْمٍ وَ إِنَّنَا

أَتَیْنَاکَ نَرْجُو أَنْ نَنَالَ الْعَوَالِیَا

أَتَیْتَ بِبُرْهَانٍ مِنَ اللَّهِ وَاضِحٍ

فَأَصْبَحْتَ فِینَا صَادِقَ الْقَوْلِ زَاکِیاً

فَبُورِکْتَ فِی الْأَحْوَالِ حَیّاً وَ مَیِّتاً

وَ بُورِکْتَ مَوْلُوداً وَ بُورِکْتَ نَاشِیاً

قَالَ:

ثُمَّ أَطْبَقَ عَلَی فَمِ الضَّبِّ فَلَمْ یُحِرْ جَوَاباً، فَلَمَّا أَنْ نَظَرَ الْأَعْرَابِیُّ إِلَی ذَلِکَ قَالَ:

وَا عَجَبَا ضَبٌّ اصْطَدْتُهُ مِنَ الْبَرِّیَّةِ ثُمَّ أَتَیْتُ بِهِ فِی کُمِّی لا یَفْقَهُ وَ لا یَنْقَهُ وَ لا یَعْقِلُ یُکَلِّمُ مُحَمَّداً صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِهَذَا الْکَلامِ وَ یَشْهَدُ لَهُ بِهَذِهِ الشَّهَادَةِ أَنَا لا أَطْلُبُ أَثَراً بَعْدَ عَیْنٍ، مُدَّ یَمِینَکَ فَأَنَا أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ، فَأَسْلَمَ الْأَعْرَابِیُّ وَ حَسُنَ إِسْلامُهُ.

ثُمَّ الْتَفَتَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِلَی أَصْحَابِهِ فَقَالَ لَهُمْ: عَلِّمُوا الْأَعْرَابِیَّ سُوَراً مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ:

فَلَمَّا أَنْ عُلِّمَ الْأَعْرَابِیُّ سُوَراً مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ لَهُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

هَلْ لَکَ شَیْءٌ مِنَ الْمَالِ؟

قَالَ:

وَالَّذِی بَعَثَکَ بِالْحَقِّ نَبِیّاً إِنَّا أَرْبَعَةُ آلافِ رَجُلٍ مِنْ بَنِی سُلَیْمٍ مَا فِیهِمْ أَفْقَرُ مِنِّی وَ لا أَقَلُّ مَالاً.

ثُمَّ الْتَفَتَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

إِلَی أَصْحَابِهِ فَقَالَ لَهُمْ: مَنْ یَحْمِلِ الْأَعْرَابِیَّ عَلَی نَاقَةٍ أَضْمَنْ لَهُ عَلَی اللَّهِ نَاقَةً مِنْ نُوقِ الْجَنَّةِ قَالَ:

فَوَثَبَ إِلَیْهِ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ قَالَ:

فِدَاکَ أَبِی وَ أُمِّی عِنْدِی نَاقَةٌ حَمْرَاءُ عُشَرَاءُ وَ هِیَ لِلْأَعْرَابِیِّ.

فَقَالَ لَهُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

یَا سَعْدُ تَفْخَرُ عَلَیْنَا بِنَاقَتِکَ؟ أَلا أَصِفُ لَکَ النَّاقَةَ الَّتِی نُعْطِیکَهَا بَدَلاً مِنْ نَاقَةِ الْأَعْرَابِیِّ، فَقَالَ:

بَلَی فِدَاکَ أَبِی وَ أُمِّی.

فَقَالَ:

یَا سَعْدُ نَاقَةٌ مِنْ ذَهَبٍ أَحْمَرَ وَ قَوَائِمُهَا مِنَ الْعَنْبَرِ وَ وَبَرُهَا مِنَ الزَّعْفَرَانِ وَ عَیْنَاهَا مِنْ یَاقُوتَةٍ حَمْرَاءَ وَ عُنُقُهَا مِنَ الزَّبَرْجَدِ الْأَخْضَرِ وَ سَنَامُهَا مِنَ الْکَافُورِ الْأَشْهَبِ وَ ذَقَنُهَا مِنَ الدُّرِّ وَ خِطَامُهَا مِنَ اللُّؤْلُؤِ الرَّطْبِ، عَلَیْهَا قُبَّةٌ مِنْ دُرَّةٍ بَیْضَاءَ یُرَی بَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا وَ ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا

تَطِيرُ بِكَ فِي الْجَنَّةِ.

ثُمَّ الْتَفَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ لَهُمْ: مَنْ يُتَوِّجِ الْأَعْرَابِيَّ أَضْمَنْ لَهُ عَلَى اللَّهِ تَاجَ التُّقَى،

قَالَ:

فَوَثَبَ إِلَيْهِ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام وَ قَالَ:

فِدَاكَ أَبِي وَ أُمِّي وَ مَا تَاجُ التُّقَى فَذَكَرَ مِنْ صِفَتِهِ،

قَالَ:

فَنَزَعَ عَلِيٌّ عليه السلام عِمَامَتَهُ فَعَمَّمَ بِهَا الْأَعْرَابِيَّ.

ثُمَّ الْتَفَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

مَنْ يُزَوِّدِ الْأَعْرَابِيَّ وَ أَضْمَنَ لَهُ عَلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ زَادَ التَّقْوَى،

قَالَ:

فَوَثَبَ إِلَيْهِ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ فَقَالَ:

فِدَاكَ أَبِي وَ أُمِّي وَ مَا زَادُ التَّقْوَى؟

قَالَ:

يَا سَلْمَانُ إِذَا كَانَ آخِرُ يَوْمٍ مِنَ الدُّنْيَا لَقَّنَكَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ قَوْلَ شَهَادَةِ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ فَإِنْ أَنْتَ قُلْتَهَا لَقِيتَنِي وَ لَقِيتُكَ وَ إِنْ أَنْتَ لَمْ تَقُلْهَا لَمْ تَلْقَنِي وَ لَمْ أَلْقَكَ أَبَدا.

قَالَ:

فَمَضَى سَلْمَانُ حَتَّى طَافَ تِسْعَةَ أَبْيَاتٍ مِنْ بُيُوتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَلَمْ يَجِدْ عِنْدَهُنَّ شَيْئاً، فَلَمَّا أَنْ وَلَّى رَاجِعاً نَظَرَ إِلَى حُجْرَةِ فَاطِمَةَ سلام الله عليها فَقَالَ:

إِنْ يَكُنْ خَيْرٌ فَمِنْ مَنْزِلِ فَاطِمَةَ بِنْتِ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، فَقَرَعَ الْبَابَ فَأَجَابَتْهُ مِنْ وَرَاءِ الْبَابِ: مَنْ بِالْبَابِ؟

فَقَالَ لَهَا: أَنَا سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ فَقَالَتْ لَهُ: يَا سَلْمَانُ وَ مَا تَشَاءُ؟ فَشَرَحَ قِصَّةَ الْأَعْرَابِيِّ وَ الضَّبِّ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم. قَالَتْ لَهُ: يَا سَلْمَانُ وَ الَّذِي بَعَثَ مُحَمَّداً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِالْحَقِّ نَبِيّاً إِنَّ لَنَا ثَلاثاً مَا طَعِمْنَا وَ إِنَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ قَدْ اضْطَرَبَا عَلَيَّ مِنْ شِدَّةِ الْجُوعِ، ثُمَّ رَقَدَا كَأَنَّهُمَا فَرْخَانِ مَنْتُوفَانِ، وَلَكِنْ لا أَرُدُّ الْخَيْرَ إِذَا نَزَلَ الْخَيْرُ بِبَابِي.

يَا سَلْمَانُ خُذْ دِرْعِي هَذَا ثُمَّ امْضِ بِهِ إِلَى شَمْعُونَ الْيَهُودِيِّ وَ قُلْ لَهُ: تَقُولُ لَكَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ: أَقْرِضْنِي عَلَيْهِ صَاعاً مِنْ تَمْرٍ وَ صَاعاً مِنْ شَعِيرٍ أَرُدَّهُ عَلَيْكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

قَالَ:

فَأَخَذَ سَلْمَانُ الدِّرْعَ ثُمَّ أَتَى بِهِ إِلَى شَمْعُونَ الْيَهُودِيِّ فَقَالَ لَهُ: يَا شَمْعُونُ هَذَا دِرْعُ فَاطِمَةَ بِنْتِ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تَقُولُ لَكَ: أَقْرِضْنِي عَلَيْهِ صَاعاً مِنْ تَمْرٍ وَ صَاعاً مِنْ شَعِيرٍ أَرُدَّهُ عَلَيْكَ إِنْشَاءَ اللَّهُ.

قَالَ فَأَخَذَ شَمْعُونُ الدِّرْعَ ثُمَّ جَعَلَ يُقَلِّبُهُ فِي كَفِّهِ وَ عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ بِالدُّمُوعِ وَ هُوَ يَقُولُ: يَا سَلْمَانُ هَذَا هُوَ الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا هَذَا الَّذِي أَخْبَرَنَا بِهِ مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ فِي التَّوْرَاةِ أَنَا أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ، فَأَسْلَمَ وَ حَسُنَ إِسْلامُهُ.

ثُمَّ دَفَعَ إِلَى سَلْمَانَ صَاعاً مِنْ تَمْرٍ وَ صَاعاً مِنْ شَعِيرٍ فَأَتَى بِهِ سَلْمَانُ إِلَى فَاطِمَةَ فَطَحَنَتْهُ بِيَدِهَا وَ اخْتَبَزَتْهُ خُبْزاً ثُمَّ أَتَتْ بِهِ إِلَى سَلْمَانَ فَقَالَتْ لَهُ: خُذْهُ وَ امْضِ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم،

قَالَ:

فَقَالَ لَهَا سَلْمَانُ: يَا فَاطِمَةُ خُذِي مِنْهُ قُرْصاً تُعَلِّلِينَ بِهِ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ، فَقَالَتْ:

يَا سَلْمَانُ هَذَا شَيْءٌ أَمْضَيْنَاهُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ لَسْنَا نَأْخُذُ مِنْهُ شَيْئاً.

قَالَ:

فَأَخَذَهُ سَلْمَانُ فَأَتَى بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَلَمَّا نَظَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِلَى سَلْمَانَ قَالَ لَهُ: يَا سَلْمَانُ مِنْ أَيْنَ لَكَ هَذَا؟

قَالَ:

مِنْ مَنْزِلِ بِنْتِكَ فَاطِمَةَ،

قَالَ:

وَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لَمْ يَطْعَمْ طَعَاماً مُنْذُ ثَلاثٍ.

قَالَ:

فَوَثَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حَتَّى وَرَدَ إِلَى حُجْرَةِ فَاطِمَةَ، فَقَرَعَ الْبَابَ وَ كَانَ إِذَا قَرَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم الْبَابَ لا يَفْتَحُ لَهُ الْبَابَ إِلا فَاطِمَةُ فَلَمَّا أَنْ فَتَحَتْ لَهُ الْبَابَ نَظَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِلَى صُفَارِ وَجْهِهَا وَ تَغَيُّرِ حَدَقَتَيْهَا، فَقَالَ لَهَا: يَا بُنَيَّةُ مَا الَّذِي أَرَاهُ مِنْ صُفَارِ وَجْهِكِ وَ تَغَيُّرِ حَدَقَتَيْكِ؟

فَقَالَتْ:

يَا اَبَهْ إِنَّ لَنَا ثَلاثاً مَا طَعِمْنَا طَعَاماً وَ إِنَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ قَدِ اضْطَرَبَا عَلَيَّ مِنْ شِدَّةِ الْجُوعِ ثُمَّ رَقَدَا كَأَنَّهُمَا فَرْخَانِ مَنْتُوفَانِ.

قَالَ:

فَأَنْبَهَهُمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَأَخَذَ وَاحِداً عَلَى فَخِذِهِ الْأَيْمَنِ وَ الْآخَرَ عَلَى فَخِذِهِ الْأَيْسَرِ وَ أَجْلَسَ فَاطِمَةَ بَيْنَ يَدَيْهَا وَ اعْتَنَقَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ دَخَلَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام فَاعْتَنَقَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مِنْ وَرَائِهِ، ثُمَّ رَفَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم طَرْفَهُ نَحْوَ السَّمَاءِ فَقَالَ:

إِلَهِي وَ سَيِّدِي وَ مَوْلاَيَ هَؤُلاءِ أَهْلُ بَيْتِي اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهِّرْهُمْ تَطْهِيراً.

قَالَ:

ثُمَّ وَثَبَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حَتَّى دَخَلَتْ إِلَى مِخْدَعٍ لَهَا فَصَفَّتْ قَدَمَيْهَا فَصَلَّتْ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَفَعَتْ بَاطِنَ كَفَّيْهَا إِلَى السَّمَاءِ وَ قَالَتْ:

إِلَهِي وَ سَيِّدِي هَذَا مُحَمَّدٌ نَبِيُّكَ وَ هَذَا عَلِيٌّ ابْنُ عَمِّ نَبِيِّكَ وَ هَذَانِ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ سِبْطَا نَبِيِّكَ إِلَهِي أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ كَمَا أَنْزَلْتَهَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكَلُوا مِنْهَا وَ كَفَرُوا بِهَا، اللَّهُمَّ أَنْزِلْهَا عَلَيْنَا فَإِنَّا بِهَا مُؤْمِنُونَ.

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: وَاللَّهِ مَا اسْتَتَمَّتِ الدَّعْوَةُ فَإِذَا هِيَ بِصَحْفَةٍ مِنْ وَرَائِهَا يَفُورُ قُتَارُهَا وَ إِذَا قُتَارُهَا أَزْكَى مِنَ الْمِسْكِ الْأَذْفَرِ، فَاحْتَضَنَتْهَا ثُمَّ أَتَتْ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ عَلِيٍّ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ، فَلَمَّا أَنْ نَظَرَ إِلَيْهَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام قَالَ لَهَا: يَا فَاطِمَةُ مِنْ أَيْنَ لَكِ هَذَا؟ وَ لَمْ يَكُنْ عَهِدَ عِنْدَهَا شَيْئاً فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

كُلْ يَا أَبَاالْحَسَنِ وَ لا تَسْأَلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يُمِتْنِي حَتَّى رَزَقَنِي وَلَداً مَثَلُهَا مَثَلُ مَرْيَمَ بِنْتِ عِمْرَانَ «كُلَّما دَخَلَ عَلَيْها زَكَرِيَّا الْمِحْرابَ وَجَدَ عِنْدَها رِزْقاً قالَ يا مَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هذا قالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشاءُ بِغَيْرِ حِسابٍ» (۲۸۳).

قَالَ:

فَأَكَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ عَلِيٌّ وَ فَاطِمَةُ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ وَ خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

وَ تَزَوَّدَ الْأَعْرَابِيُّ وَ اسْتَوَى عَلَى رَاحِلَتِهِ وَ أَتَى بَنِي سُلَيْمٍ وَ هُمْ يَوْمَئِذٍ أَرْبَعَةُ آلافِ رَجُلٍ فَلَمَّا أَنْ وَقَفَ فِي وَسْطِهِمْ نَادَاهُمْ بِعُلُوِّ صَوْتِهِ: قُولُوا لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ.

قَالَ:

فَلَمَّا سَمِعُوا مِنْهُ هَذِهِ الْمَقَالَةَ أَسْرَعُوا إِلَى سُيُوفِهِمْ فَجَرَّدُوهَا، ثُمَّ قَالُوا لَهُ: لَقَدْ صَبَوْتَ إِلَى دِينِ مُحَمَّدٍ السَّاحِرِ الْكَذَّابِ، فَقَالَ لَهُمْ: مَا هُوَ بِسَاحِرٍ وَ لا كَذَّابٍ.

ثُمَّ قَالَ:

يَا مَعْشَرَ بَنِي سُلَيْمٍ إِنَّ إِلَهَ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خَيْرُ إِلَهٍ وَ إِنَّ مُحَمَّداً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خَيْرُ نَبِيٍّ: أَتَيْتُهُ جَائِعاً فَأَطْعَمَنِي وَ عَارِياً فَكَسَانِي وَ رَاجِلاً فَحَمَلَنِي، ثُمَّ شَرَحَ لَهُمْ قِصَّةَ الضَّبِّ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ أَنْشَدَهُمُ الشَّعْرَ الَّذِي أَنْشَدَ فِي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

ثُمَّ قَالَ:

يَا مَعَاشِرَ بَنِي سُلَيْمٍ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا مِنَ النَّارِ، فَأَسْلَمَ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ أَرْبَعَةُ آلافِ رَجُلٍ وَ هُمْ أَصْحَابُ الرَّايَاتِ الْخُضْرِ وَ هُمْ حَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

أقول: وجدت هذا الحديث فی کتاب قدیم من مؤلّفات العامّة قال: حدثّنا أبوبکر أحمد بن علیّ الطرشیشی ببغداد سنة أربع و ثمانین و أربع مائة، قال: حدَّثتنا کریمة بنت أحمد بن محمد بن حاتم المروزی - بمکّة حرسها الله - بقراءتها علینا فی المسجد الحرام فی ذی الحجة سنة إحدی و ثلاثین و أربع مائة، قالت: أخبرنا أبو علی زاهر بن أحمد الفقیه بسرخس، قال: حدَّثنا معاذ بن یوسف الجرجانیُّ قال: حدَّثنا أحمد بن محمّد بن غالب، عن عثمان بن أبی شیبة، عن ابن نمیر، عن مجالد عن ابن عباس مثله.

بیان: قال الجوهریُّ: تبدِّی الرجل: أقام بالبادیة و ازدلف أی تقدم و قطع کفرح و کرم لم یقدر علی الکلام و نقه الحدیث کفرح: فهمه و العشراء من النوق بضم العین و فتح الشین التی مضی لحملها عشرة أشهر أو ثمانیة أو هی کالنفساء من النساء و ذرفت عینه أی سال دمعها و یقال: علّله بطعام و غیره أی شغله به و المخدع: البیت الصغیر الّذی یکون داخل البیت الکبیر و تضمُّ میمه و تفتح و یقال: صبأ فلان إذا خرج عن دین إلی دین غیره و قد تقلب الهمزة واواً.

نیز در همان کتاب (۲۸۴) با چند واسطه از ابن عبّاس روایت می‌کند که گفت:

اعرابی از قبیله‌ی بنی سلیم متوجّه صحرا شد، ناگاه دید سوسماری از جلو او فرار کرد، وی آن سوسمار را تعقیب و شکار نمود و در میان آستین خویش جای داد آنگاه متوجّه پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شد، وقتی در مقابل آن حضرت قرار گرفت گفت:

یا محمّد یا محمّد! اخلاق رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم این بود که هر گاه به آن حضرت می‌گفتند:

یا محمّد! آن بزرگوار هم می‌فرمود:

یا محمّد، هر گاه به او گفته می‌شد:

یا احمد! می‌فرمود:

یا احمد، هر گاه به آن حضرت گفته می‌شد:

یا اباالقاسم، می‌فرمود:

یا اباالقاسم ولی هر وقت به آن بزرگوار گفته می‌شد:

یا رسول الله می‌فرمود:

«لبیک و سعدیک» و صورت مبارکش می‌درخشید. وقتی آن اعرابی به آن حضرت گفت:

یا محمّد یا محمّد آن بزرگوار هم طبق اخلاقی که داشت فرمود:

یا محمّد یا محمّد، اعرابی به آن برگزیده‌ی خدا گفت:

تو همان جادوگر و دروغگویی هستی که آسمان در زیر خود و زمین روی خود دروغگوتر از تو ندیده است، تو همان کسی هستی که گمان می‌کنی در این آسمان خدایی داری و آن خدا تو را بر هر سیاه و سفیدی و لات و عزّی (۲۸۵) مبعوث نموده‌ست! اگر من این بیم را نمی‌داشتم که قبیله‌ام مرا عجول و بی‌صبر بنامند با این شمشیرم ضربتی به تو می‌زدم که تو را هلاک نماید و بدین جهت بر اوّلین و آخرین سیادت می‌نمودم، عمر بن خطاب از جای برجست تا بر او حمله نماید ولی پیامبر به او فرمود:

بنشین! زیرا مقام شخص بردبار و صبور نزدیک به مقام پیغمبریست.

سپس پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم متوجّه آن اعرابی شد و به او فرمود:

ای عرب بنی سلیم! آیا عرب یک چنین عملی که تو انجام دادی انجام می‌دهد و این طور به ما و مجلس ما هجوم می‌کند و این گونه خشونت و درشتی می‌نماید؟! ای اعرابی! قسم به حقّ آن خدایی که مرا به پیامبری مبعوث کرده هر کسی که در دنیا به من ضرری برساند فردای قیامت دچار آتش سوزنده خواهد شد.

ای اعرابی! قسم به آن خدایی که مرا به پیامبری فرستاده اهل آسمان هفتم مرا احمد صادق می‌نامند، ای اعرابی! اسلام بیاور تا از آتش در امان باشی، آنچه که برای ما باشد برای تو نیز باشد، آنچه علیه ما باشد علیه تو نیز باشد و تو برادر دینی ما باشی.

اعرابی در غضب شد و گفت:

به حقّ بُت لات و عزّی قسم، تا این سوسمار به تو ایمان نیاورد من ایمان نخواهم آورد.

آن گاه آن سوسمار را از آستین خود رها کرد وقتی آن سوسمار روی زمین افتاد پا به فرار نهاد. رسول خدا، آن سوسمار را صدا زد و فرمود:

نزد من بیا! سوسمار بازگشت و نزد آن حضرت آمد و بر جمال مبارکش نگریست.

سپس پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به آن سوسمار فرمود:

من کیستم؟ ناگاه آن سوسمار با زبانی فصیح گفت:

تو محمّد بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبد مناف می‌باشی.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به آن سوسمار فرمود:

تو چه کسی را می‌پرستی؟

گفت آن خدایی که دانه را می‌شکافد و انسان را می‌آفریند و حضرت ابراهیم را خلیل خود و تو را حبیب خویشتن قرار داده سپس این اشعار را سرود:

ای رسول خدا! حقّاً که تو راستگو می‌باشی، تو هدایت شده‌ای با برکت هستی، تو دین یکتاپرستی را بعد از آنکه ما نظیر الاغ، بت‌ها را پرستش نمودیم برای ما تشریع نمودی، ای بهترین خوانده شدگان! و ای بهترین فرستاده شدگان به سوی انس و جن! دعوت تو را لبیک می‌گویم، ما مردمانی از قبیله‌ی سلیم می‌باشیم که نزد تو آمده‌ایم تا به مقام عالی نائل شویم، تو از طرف خدا دلیل و برهان واضحی آورده‌ای و در میان ما شخصی صادق القول و پاکیزه شناخته شدی تو در حال حیات و ممات، در حال کودکی و نشو و نما با خیر و برکت بوده و هستی؟

آنگاه دهان آن سوسمار بسته شد و سخنی نگفت، موقعی که آن اعرابی با این منظره مواجه شد گفت:

واعَجَباه! این سوسماری که من آن را از بیابان‌ها شکار کردم و در میان آستین خویش جای دادم، سوسماری که دانش و بینش و عقلی ندارد با محمّد این چنین سخن می‌گوید و یک چنین شهادتی را درباره‌ی نبوّت وی می‌دهد من اثری بعد از این نخواهم یافت!

آنگاه گفت:

یا محمّد دست خود را دراز کن تا من با تو بیعت کنم، من شهادت می‌دهم که خدایی جز خدای یکتا نیست و شهادت می‌دهم که محمّد رسول اوست.

اعرابی اسلام آورد و اسلامش نیکو شد.

بعداً پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم متوجّه اصحاب خود شد و به آنان فرمود:

چند سوره‌ای از قرآن به این اعرابی بیاموزید، موقعی که اعرابی چند سوره‌ای از قرآن را آموخت رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به وی فرمود:

آیا از مال دنیا چیزی داری؟

گفت:

قسم به حقّ آن خدایی که تو را به پیامبری مبعوث نموده در میان چهار هزار نفر از قبیله‌ی بنی سلیم من از همه فقیرترم.

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به یاران خود رو کرد و فرمود:

چه کسی یک ناقه به این اعرابی می‌دهد تا من از طرف خدا ضمانت دهم یک ناقه‌ی بهشتی به او عطا فرماید؟

سعد بن عباده برخاست و گفت:

پدر و مادرم به فدای تو! من یک ناقه سرخ دارم و به او می‌دهم.

پیامبر به سعد فرمود:

تو به واسطه‌ی این ناقه به ما فخر می‌کنی؟ آیا دوست داری وصف آن ناقه را که به تو عطا خواهیم کرد برای تو شرح دهم؟

گفت:

آری پدرم و مادرم به فدای تو.

فرمود:

ای سعد! آن ناقه، ناقه‌ایست از طلای قرمز، پاهای آن از عنبر، کرک آن از زعفران، چشم‌هایش از یاقوت قرمز، گردن آن از زبرجد سبز، کوهان آن از کافور اشهب (۲۸۶) چانه‌ی آن از درّ، عنان آن از مروارید تازه، بر پشت آن قبّه‌ایست از درّ سفید که باطن آن از ظاهرش و ظاهرش از باطنش دیده می‌شود، آن ناقه است که تو را به جانب بهشت پرواز می‌دهد.

آنگاه رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم متوجّه صحابه شد و فرمود:

چه کسی تاج (یعنی عمّامه) به این اعرابی می‌دهد تا من از طرف خدای متعال ضامن شوم که تاج تقوا به وی عطا فرماید.

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام از جای برخاسته و فرمودند:

پدر و مادرم به فدای تو، یا رسول الله! تاج تقوا کدام است؟

پس از اینکه رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وصف آن را شرح داد حضرت علی علیه السلام عمّامه‌ی خود را باز کرد و به سر اعرابی بست.

سپس پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به یاران خود رو کرده و فرمود:

چه کسی به این اعرابی زاد و توشه می‌دهد تا من ضامن شوم خدا زاد و توشه‌ی تقوا به وی عطا کند؟

سلمان فارسی از جای برخاست و گفت:

پدر و مادرم به فدای تو، یا رسول الله زاد و توشه‌ی تقوا چیست؟

فرمود:

ای سلمان! موقعی که روز آخر عمر تو فرا رسد خدا شهادت «لا الهَ الاّ الله وَ اَنّ مُحَمَّداً رَسُولُ الله» را به تو تلقین خواهد کرد، اگر تو

این شهادتین را بگویی مرا ملاقات می‌کنی و من هم تو را ملاقات خواهم کرد، اگر آن را نگویی مرا ملاقات نمی‌کنی و من نیز تو را نخواهم دید.

سلمان رفت و تعداد نُه خانه از خانه‌های پیغمبر خدا را جستجو نمود ولی غذایی نزد زنان آن بزرگوار نیافت.

هنگامی که بازگشت متوجّه خانه‌ی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها شد و گفت:

اگر خیری باشد در منزل فاطمه دختر محمّد خواهد بود، وقتی دقّ الباب کرد فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها از پشت در فرمود:

کیست؟

گفت:

من سلمان فارسی می‌باشم، فرمود:

چه حاجتی داری؟ سلمان جریان اعرابی و سوسمار را با رسول خدا شرح داد.

فاطمه فرمود:

ای سلمان! به حقّ آن خدایی که حضرت محمّد را به پیامبری مبعوث نموده مدت سه روز است که ما غذا نخورده‌ایم، حسن و حسین علیهما السلام از شدّت گرسنگی بهانه جویی می‌کنند، ایشان نظیر دو جوجه به خواب رفته‌اند، ولی در عین حال موقعی که خیری بر در خانه‌ی من بیاید، من آن را رد نخواهم کرد ای سلمان!

این پیراهن مرا بگیر و نزد شمعون یهودی ببر و به او بگو: فاطمه دختر محمّد می‌گوید:

این پیراهن را بردار و در مقابل آن یک من خرما و یک من جو به من بده تا بعداً به خواست خدا بپردازم.

سلمان آن پیراهن را گرفت و پس از اینکه نزد شمعون یهودی آمد به وی گفت:

این پیراهن فاطمه دختر حضرت محمّد است، فاطمه می‌فرماید:

این پیراهن را بگیر و در مقابل آن یک من خرما و یک من جو به من بده تا بعداً به خواست خدا، به تو خواهم پرداخت.

شمعون آن پیراهن را گرفت و در میان دو دست زیر و رو می‌کرد و چشمانش اشک می‌ریخت و می‌گفت:

ای سلمان! این همان زهد و تقوای واقعیست در دنیا! این همان زُهدیست که تورات حضرت موسی علیه السلام به ما خبر داده، من اکنون شهادت می‌دهم که خدا یکیست و حضرت محمّد بنده و رسول او می‌باشد، یهودی اسلام آورد و اسلام او بسیار نیکو شد.

سپس آن یهودی یک من خرما و یک من جو به سلمان داد، سلمان آنها را آورد و به حضرت فاطمه تقدیم نمود، حضرت زهراء آن جو را به دست خود آسیاب کرد و از آرد آن نان پخت.

آنگاه آن نان‌ها را به سلمان داد و به او فرمود:

این نان‌ها را بگیر و به حضور حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ببر.

سلمان گفت:

یا فاطمه! یک گرده از این نان‌ها را برای حسنین علیهما السلام بردار که آرام شوند.

حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

ای سلمان! ما چیزی که را که در راه خدا دادیم از آن نمی‌خوریم. سلمان آن نان‌ها را گرفت و به حضور پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آورد.

وقتی چشم رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به سلمان افتاد فرمود:

ای سلمان! این نان‌ها را از کجا آورده‌ای؟

گفت:

از منزل دخترت فاطمه، پیغمبر خدا هم مدّت سه روز غذا نخورده بود، هنگامی که با این منظره مواجه شد متوجّه خانه‌ی فاطمه گردید و دقّ الباب نمود. هر گاه پیامبر خدا دقّ الباب می‌کرد کسی غیر از فاطمه در را باز نمی‌کرد.

موقعی که در برای پیغمبر خدا باز شد و چشم مبارکش به صورت زردچهره و حدقه‌ی چشمان فاطمه افتاد، به وی فرمود:

ای دختر عزیزم! چرا رنگ صورت تو زرد شده و حدقه‌ی چشمان تو تغییر نموده‌ست!

عرض کرد:

ای پدر عزیزم! مدّت سه روز است که ما غذایی نخورده‌ایم، حسن و حسین علیهما السلام از شدّت گرسنگی از من بهانه گرفته و به خواب رفته‌اند.

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حسنین علیهما السلام را از خواب بیدار کرد، یکی از ایشان را روی زانوی راست و دیگری را روی زانوی چپ نشانید و فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را در مقابل خویشتن نشانید و با آن بانو معانقه نمود (یعنی وی را در آغوش گرفت).

حضرت علی بن ابیطالب هم وارد شد و با رسول خدا معانقه کرد.

آنگاه پیغمبر خدا چشم خود را به سوی آسمان بلند کرد و گفت:

بار خدایا! ای مولای من! اینان اهل بیت منند، رجس و پلیدی‌ها را از ایشان دور و ایشان را پاک و پاکیزه کن یک نوع پاک نمودن مخصوصی.

بعد از این جریان بود که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها داخل اطاق خلوت خویش گردید و پس از اینکه دو رکعت نماز خواند دو کف دست خود را به آسمان بلند کرد و گفت:

پروردگارا! این حضرت محمّد پیامبر تو و این علی پسر عموی او و اینان حسن و حسین دو نوه‌ی پیغمبر تو می‌باشند.

بار خدایا! غذایی از آسمان برای ما بفرست همان طور که برای بنی اسرائیل فرستادی، گر چه ایشان کفران نعمت نمودند، خدایا! اگر آن غذا را برای ما بفرستی ما به آن ایمان داریم.

ابن عبّاس می‌گوید:

به خدا قسم هنوز دعای فاطمه سلام الله علیها تمام نشده بود که یک کاسه در پشت سر او آمد که بخار از آن متصاعد و بخار آن از مُشک اذفر، خوشبوتر بود، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آن غذا را برداشت و به حضور پیغمبر خدا و علی مرتضی و حسنین: آورد، وقتی چشم حضرت علی علیه السلام به آن غذا افتاد به زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

این غذا را از کجا آورده‌ای؟ در صورتی که [قبل از این گفتگو] چیزی نزد آن بانو نبود.

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به علی بن ابیطالب علیه السلام فرمود:

یا اباالحسن! از این غذا بخور و جستجو منمای، سپاس مخصوص آن خداییست که مرا از دنیا نبرد تا اینکه فرزندی به من عطا کرد که نظیر مریم دختر عمران است، همان مریمی که هر گاه زکریا در میان محراب عبادت نزد او می‌آمد و غذایی نزد او می‌یافت به مریم می‌فرمود:

این غذا را از کجا آورده‌ای؟!

می‌گفت:

از طرف خدا به من نصیب شده، خدا هر کسی را که بخواهد بدون حساب رزق و روزی می‌دهد.

پیغمبر خدا علی، فاطمه، حسن و حسین: از آن غذا خوردند و پیامبر بیرون آمد.

اعرابی، زاد و توشه‌ی خود را برگرفت و پس از اینکه بر ناقه‌ی خود سوار شد نزد قبیله‌ی بنی سلیم که تعداد چهار هزار مرد بودند

آمد، وقتی در وسط آنان قرار گرفت با بلندترین صدا گفت:

«قُولُوا لا اِلهَ اِلّا الله مُحَمَّداً رَسُولُ الله».

موقعی که آنان این گفتار را از او شنیدند برخاستند و شمشیرهای خود را برهنه کردند و به وی گفتند:

تو مایل بدین محمّد شدی که شخصی ساحر و دروغگو است؟!

او گفت:

نه، محمّد ساحر و دروغگو نیست.

سپس گفت:

ای گروه بنی سلیم حقّاً که خدای حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، بهترین خدا می‌باشد و آن بزرگوار بهترین پیامبر است، گرسنه نزد او رفتم مرا سیر کرد، برهنه بودم مرا پوشانید، پیاده بودم سوارم کرد، آنگاه جریان سوسمار را برای آنان شرح داد و آن اشعاری را که برای رسول خدا سروده بود برای آنان خواند، پس از این گفتگوها گفت:

ای قبائل بنی سلیم! اسلام بیاورید تا از آتش جهنّم در امان باشید.

در آن روز تعداد چهار هزار مرد که صاحبان پرچم‌های سبز بودند ایمان آوردند و در اطراف پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گرد آمدند.

مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

من این حدیث را در یک کتاب قدیمی که از تألیفات اهل تسنّن بود این گونه دیدم:

حدیث کرد برای ما ابوبکر احمد بن علیّ طرشیشی در بغداد در سال چهارصد و هشتاد و چهار که حدیث کرد برای ما کریمه دختر احمد بن محمّد بن حاتم مروزی در شهر مکّه – که خداوند شهر را محفوظ بدارد – به قرائت خودش (یعنی از زبان خودش شنیدیم) در مسجد الحرام در ذی الحجّه‌ی سال چهارصد و سی و یک، که او گفت:

باخبر کرد مرا ابوعلی زاهر بن احمد فقیه در شهر سرخس و او گفت:

حدیث کرد ما را معاذ بن یوسف جرجانی که او گفت:

برای ما گفت احمد بن محمّد بن غالب، از قول عثمان بن ابی شیب و او از ابی نمیر و او از مجالد و او از ابن عبّاس همین روایت را نقل کرده‌ست.

بیان: جوهری گوید «تبدّی الرّجل» یعنی مردی که در صحرا اقامت کرده است و «ازدلف» یعنی پیش آمد و قطع کرد بر وزن «فرح» و «کرم» و منظور این است که قادر به سخن گفتن نبود و «العُشراء» زنی را گویند که ده ماه یا هشت ماه از زایمان او گذشته باشد، مانند نفاس در زنان و «ذرفت عینه» یعنی جاری شد اشک چشمان او و «علّله» یعنی مشغول شد به (مثلاً به خوردن و امثال آن) و «المُخدع» و یا «المَخدع» خانه‌ی کوچکی را گویند که داخل آن خانه بزرگ باشد. (یعنی از بیرون کوچک دیده می‌شود امّا داخل آن بزرگ است) و «صبأ فلان» یعنی زمانی که کسی از دینی خارج شده باشد و به دین دیگری درآمده باشد و گاهی «صبؤ» نیز تلفّظ می‌شود.

[روایت شماره] (۶۲)

وَ مِنَ الْکِتَابِ الْمَذْکُورِ، رُوِیَ فِی الْمَرَاسِیلِ أَنَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ کَانَ عَلَیْهِمَا ثِیَابٌ خَلَقٌ وَ قَدْ قَرُبَ الْعِیدُ فَقَالا لِأُمِّهِمَا فَاطِمَةَ سلام الله علیها: إِنَّ بَنِی فُلانٍ خِیطَتْ لَهُمُ الثِّیَابُ الْفَاخِرَةُ أَ فَلا تَخِیطِینَ لَنَا ثِیَاباً لِلْعِیدِ یَا أُمَّاهْ؟

فَقَالَتْ:

يُخَاطُ لَكَمَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ، فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْعِيدُ جَاءَ جَبْرَئِيلُ بِقَمِيصَيْنِ مِنْ حُلَلِ الْجَنَّةِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مَا هَذَا يَا أَخِي جَبْرَئِيلُ، فَأَخْبَرَهُ بِقَوْلِ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنَ لِفَاطِمَةَ وَ بِقَوْلِ فَاطِمَةَ يُخَاطُ لَكُمَا إِنْشَاءَ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ جَبْرَئِيلُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لَمَّا سَمِعَ قَوْلَهَا: لا نَسْتَحْسِنُ أَنْ نُكَذِّبَ فَاطِمَةَ بِقَوْلِهَا: يُخَاطُ لَكُمَا إِنْشَاءَ اللَّهُ.

وَ عَنْ سَعِيدٍ الْحَفَّاظِ [الْحَافِظِ] الدَّيْلَمِيِّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

بَيْنَمَا أَهْلُ الْجَنَّةِ فِي الْجَنَّةِ يَتَنَعَّمُونَ وَ أَهْلُ النَّارِ فِي النَّارِ يُعَذَّبُونَ إِذَا لِأَهْلِ الْجَنَّةِ نُورٌ سَاطِعٌ، فَيَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: مَا هَذَا النُّورُ لَعَلَّ رَبَّ الْعِزَّةِ اطَّلَعَ فَنَظَرَ إِلَيْنَا فَيَقُولُ لَهُمْ رِضْوَانُ: لا وَ لَكِنْ عَلِيٌّ عليه السلام مَازَحَ فَاطِمَةَ فَتَبَسَّمَتْ فَأَضَاءَ ذَلِكَ النُّورُ مِنْ ثَنَايَاهَا.

وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

لَمَّا أُسْرِيَ بِي وَ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ بَلَغْتُ إِلَى قَصْرِ فَاطِمَةَ فَرَأَيْتُ سَبْعِينَ قَصْراً مِنْ مَرْجَانَةٍ حَمْرَاءَ مُكَلَّلَةٍ بِاللُّؤْلُؤِ أَبْوَابُهَا وَ حِيطَانُهَا وَ أُسْرَتُهَا مِنْ عِرْقٍ وَاحِدٍ.

وَ قَالَ الْحَسَنُ: مَا كَانَ فِي الدُّنْيَا أَعْبَدَ مِنْ فَاطِمَةَ سلام الله عليها، كَانَتْ تَقُومُ حَتَّى تَتَوَرَّمَ قَدَمَاهَا.

نیز در همان کتاب روایت می‌کند که امام حسن و امام حسین علیهما السلام لباس‌های مندرسی در بر داشتند، وقتی ایّام عید فرا رسید به مادرشان حضرت زهراء سلام الله علیها گفتند:

برای فرزندان فلان همسایه لباس فاخر دوخته شده، ای مادر تو برای عید ما لباس نمی‌دوزی؟ فاطمه فرمود:

با خواست خدا برای شما هم دوخته خواهد شد.

هنگامی که روز عید فرا رسید جبرئیل دو پیراهن از حلّه‌های بهشتی به حضور پیغمبر خدا آورد، رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به جبرئیل فرمود:

ای برادرم جبرئیل! اینها چیست؟ جبرئیل جریان حسنین و لباس را برای آن حضرت شرح داد و گفت:

چون فاطمه فرموده:

برای شما هم انشاءالله لباس دوخته می‌شود، پس جبرئیل گفت، خدا می‌فرماید:

ما نیکو نمی‌دانیم که فاطمه نزد حسنین دروغگو درآید.

سعید دیلمی از انس از پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

در آن هنگامی که اهل بهشت متنعّم به نعمت‌های بهشتی می‌باشند و اهل جهنّم معذّب هستند نوری از داخل بهشت ساطع می‌شود، بعضی از آنان می‌گویند:

این چه نوری است، شاید خدای عزیز به ما نظر مرحمتی فرموده باشد!؟

رضوان به آنان می‌گوید:

نه، بلکه علی بن ابیطالب با فاطمه‌ی زهراء علیهما السلام مزاح کرد و آن بانو لبخندی زد و این نور از دندانهای ثنایای وی درخشید.

نیز از ابن عباس از رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

موقعی که مرا به معراج بردند و داخل بهشت شدم و به قصر فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها رسیدم تعداد هفتاد قصر دیدم که از مرجان سرخ و به وسیله‌ی مروارید پوشانده بودند، در و دیوارهای آنها از یک جنس بودند.

حسن می‌گوید:

کسی در دنیا از فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها عابدتر نبود، زیرا به قدری برای عبادت می‌ایستاد که پاهایش ورم می‌کرد.

[روایت شماره] (۶۳)

[تنبیه الخاطر] بَیْنَمَا النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ النَّاسُ فِی الْمَسْجِدِ یَنْتَظِرُونَ بِلالاً أَنْ یَأْتِیَ فَیُؤَذِّنَ إِذْ أَتَی بَعْدَ زَمَانٍ فَقَالَ لَهُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مَا حَبَسَکَ یَا بِلالُ؟

فَقَالَ:

إِنِّی اجْتَزْتُ بِفَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ هِیَ تَطْحَنُ وَاضِعَةً ابْنَهَا الْحَسَنَ عِنْدَ الرَّحَی وَ هِیَ تَبْکِی، فَقُلْتُ لَهَا: أَیُّمَا أَحَبُّ إِلَیْکِ إِنْ شِئْتِ کَفَیْتُکِ ابْنَکِ وَ إِنْ شِئْتِ کَفَیْتُکِ الرَّحَی، فَقَالَتْ:

أَنَا أَرْفَقُ بِابْنِی، فَأَخَذْتُ الرَّحَی فَطَحَنْتُ فَذَاکَ الَّذِی حَبَسَنِی، فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

رَحِمْتَهَا رَحِمَکَ اللَّهُ.

أَقُولُ: رَوَی ابْنُ شِیرَوَیْهِ فِی الْفِرْدَوْسِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَ أَبِی سَعِیدٍ، عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

فَاطِمَةُ سَیِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ مَا خَلا مَرْیَمَ بِنْتَ عِمْرَانَ.

وَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ عَنْهُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّی فَمَنْ أَغْضَبَهَا أَغْضَبَنِی أَوْ آذَاهَا فَقَدْ آذَانِی.

وَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْهُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

فَاطِمَةُ وَ عَلِیٌّ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ فِی حَظِیرَةِ الْقُدْسِ فِی قُبَّةٍ بَیْضَاءَ سَقْفُهَا عَرْشُ الرَّحْمَنِ عَزَّوَجَلَّ:

أَقُولُ: قَالَ السَّیِّدُ ابْنُ طَاوُوسٍ رحمة الله علیه فِی کِتَابِ سَعْدِ السُّعُودِ قَالَ:

وَجَدْتُ فِی کِتَابِ مَا نَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ الْحَکِیمِ فِی النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ أَهْلِ بَیْتِهِ: تَأْلِیفِ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَرْوَانَ،

قَالَ:

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ عُبَیْدٍ الْبُخَارِیُّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ الْعَلَوِیِّ، عَنْ یَحْیَی بْنِ هَاشِمٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سُلَیْمَانَ، عَنْ أَبِی هَارُونَ الْعَبْدِیِّ، عَنْ أَبِی سَعِیدٍ الْخُدْرِیِّ قَالَ:

أُهْدِیَتْ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَطِیفَةٌ مَنْسُوجَةٌ بِالذَّهَبِ أَهْدَاهَا لَهُ مَلِکُ الْحَبَشَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

لاعْطِیَنَّهَا رَجُلاً یُحِبُّ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ یُحِبُّهُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ فَمَدَّ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَعْنَاقَهُمْ إِلَیْهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَیْنَ عَلِیٌّ قَالَ عَمَّارُ بْنُ یَاسِرٍ: فَلَمَّا سَمِعْتُ ذَلِکَ وَثَبْتُ حَتَّی أَتَیْتُ عَلِیّاً علیه السلام فَأَخْبَرْتُهُ فَجَاءَ فَدَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم الْقَطِیفَةَ إِلَیْهِ فَقَالَ:

أَنْتَ لَهَا، فَخَرَجَ بِهَا إِلَی سُوقِ اللَّیْلِ فَنَقَضَهَا سِلْکاً سِلْکاً فَقَسَّمَهَا فِی الْمُهَاجِرِینَ وَ الأَنْصَارِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَی مَنْزِلِهِ وَ مَا مَعَهُ مِنْهَا دِینَارٌ، فَلَمَّا کَانَ مِنْ غَدٍ اسْتَقْبَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

یَا أَبَاالْحَسَنِ أَخَذْتَ أَمْسِ ثَلاثَةَ آلافِ مِثْقَالٍ مِنْ ذَهَبٍ فَأَنَا وَ الْمُهَاجِرُونَ وَ الْأَنْصَارُ نَتَغَدَّی عِنْدَکَ غَداً، فَقَالَ عَلِیٌّ علیه السلام نَعَمْ یَا رَسُولَ اللَّهِ.

فَلَمَّا کَانَ الْغَدُ أَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی الْمُهَاجِرِینَ وَ الْأَنْصَارِ حَتَّی قَرَعُوا الْبَابَ، فَخَرَجَ إِلَیْهِمْ وَ قَدْ عَرِقَ مِنَ

الْحَیَاءِ، لِأَنَّهُ لَیْسَ فِی مَنْزِلِهِ قَلِیلٌ وَ لا کَثِیرٌ فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ دَخَلَ الْمُهَاجِرُونَ وَ الْأَنْصَارُ حَتَّی جَلَسُوا وَ دَخَلَ عَلِیٌّ عَلَی فَاطِمَةَ فَإِذَا هُوَ بِجَفْنَةٍ مَمْلُوءَةٍ ثَرِیداً عَلَیْهَا عُرَاقٌ یَفُورُ مِنْهَا رِیحُ الْمِسْکِ الْأَذْفَرِ فَضَرَبَ عَلِیٌّ بِیَدِهِ عَلَیْهَا فَلَمْ یَقْدِرْ عَلَی حَمْلِهَا، فَعَاوَنَتْهُ فَاطِمَةُ عَلَی حَمْلِهَا حَتَّی أَخْرَجَهَا فَوَضَعَهَا بَیْنَ یَدَیْ رَسُولِ اللَّهِ، فَدَخَلَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَلَی فَاطِمَةَ فَقَالَ:

أَیْ بُنَیَّةُ أَنَّی لَکِ هَذَا؟

قَالَتْ:

یَا أَبَتِ «هُوَ مِنْ عِنْدِاللَّهِ إِنَّ اللَّهَ یَرْزُقُ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ» (۲۸۷). فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی لَمْ یُخْرِجْنِی مِنَ الدُّنْیَا حَتَّی رَأَیْتُ فِی ابْنَتِی مَا رَأَی زَکَرِیَّا فِی مَرْیَمَ بِنْتِ عِمْرَانَ، فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: یَا أَبَهْ أَنَا خَیْرٌ أَمْ مَرْیَمُ؟

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَنْتِ فِی قَوْمِکِ وَ مَرْیَمُ فِی قَوْمِهَا.

در کتاب تنبیه الخواطر (۲۸۸) می‌نگارد:

در آن موقعی که پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و مردم در مسجد در انتظار بلال بودند که بیاید و اذان بگوید. بلال بعد از زمانی آمد رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به وی فرمود:

چه مانعی برای تو رُخ داد؟

گفت:

من از نزدیک فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها عبور کردم، دیدم آن بانو در حالی مشغول آسیاب کردن است و فرزندش حسن علیه السلام هم نزد آسیاب بود، در حالی که آن معظّمه گریان بود من به حضرتش گفتم:

دوست داری که در عوض شما آسیاب کنم، یا اینکه امام حسن علیه السلام را آرام نمایم؟

فرمود:

من به فرزندم مهربانترم، من مشغول آسیاب گردیدم، این عمل موجب دیر آمدنم شد.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به وی فرمود:

خدا تو را رحمت کند که به دخترم فاطمه کمک کردی.

مرحوم علّامه رحمهٔ الله علیه می‌فرماید من می گویم که ابن شیرویه در کتاب الفردوس از ابن عبّاس و ابی سعید روایت کرده که آنها گفتند:

فاطمه سرور همه‌ی زنان عالمیان است به جز حضرت مریم دختر عمران (۲۸۹).

و از مِسور بن مخرمه از قول پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نقل کرده که حضرتش فرمود:

فاطمه پاره‌ی تن من است پس هر کس او را به غضب آورد مرا غضبناک نموده و یا فرمود:

هر کس او را اذیّت کند مرا اذیّت نموده‌ست.

عمر بن خطاب از پیغمبر عظیم الشأن صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می کند (۲۹۰) که فرمود:

فاطمه، علی، حسن و حسین: در حظیرهٔ القدس یعنی فردوس برین در یک قبّه‌ی سفیدی هستند که سقف آن عرش حضرت پروردگار است.

مرحوم مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

من می گویم که سیّد بن طاووس در کتاب سعد السّعود گفته من در کتاب «ما نَزَلَ مِنَ الْقُرآن الحَکیم فِی النبی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و أهل بیته: » که تألیف محمّد بن عبّاس بن علیّ بن مروان است گفته: حدیث کرد ما را محمّد بن قاسم بن عبید بخاری از

جعفر بن عبدالله علوی و او از یحیی بن هاشم و او از جعفر بن سلمان و او از ابی هارون عبدی از ابو سعید خُدْری روایت شده که گفت:

پادشاه حبشه یک قطیفه‌ی طلاباف برای پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم اهداء نمود.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

من این قطیفه را به مردی عطا می‌کنم که خدا و رسول را دوست داشته باشد و خدا و رسول هم او را دوست می‌دارند، هر یک از اصحاب به طرف پیامبر خدا گردن کشیدند، ولی آن حضرت فرمود:

علی بن ابیطالب کجا است؟

عمّار بن یاسر می‌گوید:

وقتی من این سخن را از آن حضرت شنیدم برخاستم و خود را به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام رساندم و جریان را برایش شرح دادم وقتی علی علیه السلام به حضور آن حضرت مشرّف شد، پیامبر آن قطیفه را به وی عطا کرد و فرمود:

تو لایق این قطیفه خواهی بود، حضرت علی علیه السلام آن را گرفت و به بازار برد و پول آن را قسمت کرد و بین مهاجرین و انصار تقسیم نمود.

سپس در حالی به جانب خانه بازگشت که یک دینار همراه نداشت، فردای آن روز پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به حضرت علی علیه السلام برخورد و به وی گفت:

یا علی تو دیروز مبلغ سه هزار مثقال طلا گرفتی، من و مهاجرین و انصار فردا برای صبحانه مهمان تو خواهیم بود، حضرت علی علیه السلام عرض کرد:

مانعی ندارد.

فردای آن روز پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم با مهاجرین و انصار متوجّه خانه‌ی حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام شدند و دَقّ الباب نمودند، حضرتش در حالی به استقبالشان آمد که از خجالت عرق به صورت مبارکشان جاری شده بود، زیرا غذا و طعامی در منزل نداشت، پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم با مهاجرین و انصار داخل خانه‌ی حضرت علی علیه السلام شدند و نشستند.

وقتی حضرت علی علیه السلام نزد فاطمه‌ی زهراء آمد دید ظرفی پُر از ترید پیش فاطمه است که بوی مشک اذفر از آن استشمام می‌شود، موقعی که علی علیه السلام خواست آن ظرف را حرکت دهد دید خیلی سنگین است لذا فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به وی کمک کرد تا آن ظرف را به حضور پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آوردند.

پس از این جریان پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نزد فاطمه آمد و گفت:

ای دخترعزیزم! این غذا را از کجا آورده‌ای؟!

گفت:

پدر جان از سوی خدا به من نصیب شده، زیرا خدا هر کسی را که بخواهد بدون حساب رزق و روزی عطا می‌کند.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

سپاس مخصوص آن خداییست که مرا از دنیا نبرد تا اینکه معجزه‌ای از دخترم دیدم که حضرت زکریا از حضرت مریم دید.

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها عرض کرد:

یا رسول الله من بهترم یا حضرت مریم؟ پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

تو بهترین زنان قوم خود هستی، مریم هم بهترین زنان قوم خود بود.

[روایت شماره] (۶۴)

مِصْبَاحُ الْأَنْوَارِ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

أَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَعَرَفَ فِی وَجْهِهَا الْخُمْصَ قَالَ:

یَعْنِی الْجُوعَ فَقَالَ لَهَا: یَا بُنَیَّةُ هَاهُنَا فَأَجْلَسَهَا عَلَی فَخِذِهِ الْأَیْمَنِ، فَقَالَتْ:

یَا أَبَتَاهْ إِنِّی جَائِعَةٌ، فَرَفَعَ یَدَیْهِ إِلَی السَّمَاءِ فَقَالَ:

اللَّهُمَّ رَافِعَ الْوَضَعَةِ وَ مُشْبِعَ الْجَاعَةِ أَشْبِعْ فَاطِمَةَ بِنْتَ نَبِیِّکَ،

قَالَ أَبُوجَعْفَرٍ علیه السلام : فَوَاللَّهِ مَا جَاعَتْ بَعْدَ یَوْمِهَا حَتَّی فَارَقَتِ الدُّنْیَا.

وَ عَنْ أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام قَالَ:

إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ وَجَدَتْ عِلَّةً فَجَاءَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَائِداً فَجَلَسَ عِنْدَهَا وَ سَأَلَهَا عَنْ حَالِهَا، فَقَالَتْ:

إِنِّی أَشْتَهِی طَعَاماً طَیِّباً، فَقَامَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِلَی طَاقٍ فِی الْبَیْتِ فَجَاءَ بِطَبَقٍ فِیهِ زَبِیبٌ وَ کَعْکٌ وَ أَقِطٌ وَ قِطْفُ عِنَبٍ (۲۹۱) فَوَضَعَهُ بَیْنَ یَدِی فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَوَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَدَهُ فِی الطَّبَقِ وَ سَمَّی اللَّهَ وَ قَالَ:

کُلُوا بِسْمِ اللَّهِ، فَأَکَلَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها وَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ عَلِیٌّ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ: فَبَیْنَمَا هُمْ یَأْکُلُونَ إِذْ وَقَفَ سَائِلٌ عَلَی الْبَابِ فَقَالَ:

السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَطْعِمُونَا مِمَّا رَزَقَکُمُ اللَّهُ، فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

اخْسَأْ، فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: یَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَکَذَا تَقُولُ لِلْمِسْکِینِ، فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِنَّهُ الشَّیْطَانُ وَ إِنَّ جَبْرَئِیلَ جَاءَکُمْ بِهَذَا الطَّعَامِ مِنَ الْجَنَّةِ فَأَرَادَ الشَّیْطَانُ أَنْ یُصِیبَ مِنْهُ وَ مَا کَانَ ذَلِکَ یَنْبَغِی لَهُ.

وَ عَنْ حُذَیْفَةَ قَالَ:

کَانَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لا یَنَامُ حَتَّی یُقَبِّلَ عُرْضَ وَجْنَةِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها أَوْ بَیْنَ ثَدْیَیْهَا.

وَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیهما السلام قَالَ:

کَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لا یَنَامُ حَتَّی یَضَعَ وَجْهَهُ الْکَرِیمَ بَیْنَ ثَدْیَیْ فَاطِمَةَ سلام الله علیها.

در کتاب مصباح الانوار از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

یک وقت فاطمه سلام الله علیها به حضور پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آمد، رسول خدا آثار گرسنگی را در صورت او دریافت؛ به فاطمه سلام الله علیها فرمود:

ای دختر عزیزم! روی زانوی راستم بنشین.

حضرت زهرا سلام الله علیها عرض کرد:

پدر جان من گرسنه‌ام، پیامبر خدا دست‌های مبارک را به جانب آسمان بلند کرد و گفت:

ای خدایی که تواضع کنندگان را رفعت می‌دهی و گرسنگان را سیر می‌کنی، فاطمه دختر محمّد را سیر کن، امام باقر علیه السلام فرمود:

به خدا قسم فاطمه بعد از آن روز گرسنه نشد تا از جهان مفارقت کرد.

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام می‌فرماید:

یک وقت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها کسالتی پیدا کرد، رسول خدا به عیادت ایشان آمد و گفت:

حال تو چگونه‌ست؟ فاطمه گفت:

من به غذا اشتها دارم، پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم برخاست و از زیر طاقی که در آن خانه بود یک طبق آورد که حاوی مویز،

نان شیری، کشک و خوشه‌ی انگور بود و آن را جلو فاطمه نهاد.

سپس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دست مبارک خود را روی آن طبق نهاد و نام خدا را برد و به اهل بیت خود فرمود:

بسم الله، بخورید، در آن میان که رسول خدا فاطمه‌ی زهراء، علی مرتضی، امام حسن مجتبی و امام حسین: مشغول خوردن غذا شدند شخص سائلی بر در خانه آمد و گفت:

«السَّلامُ عَلَیْکُم»، از این غذایی که خدا به شما عطا مرده به من هم بدهید.

پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

گم شو! ! زهرای اطهر سلام الله علیها عرض کرد:

پدرجان تاکنون به هیچ سائلی این طور نگفته بودی! ! رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

این سائل، شیطان است. این غذا را جبرئیل از بهشت آورده، شیطان تصمیم دارد از این غذا بخورد، در صورتی که نصیبش نخواهد شد.

حُذَیْفه می گوید:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تا صورت یا ما بین سینه‌ی فاطمه را نمی‌بوسید، نمی‌خوابید.

امام جعفر صادق علیه السلام می‌فرماید:

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تا صورت مبارک خود را در میان سینه‌ی فاطمه نمی گذاشت به خواب نمی‌رفت.

[روایت شماره] (۶۵)

[علل الشّرائع] الْقَطَّانُ، عَنِ السُّکَّرِیِّ، عَنِ الْجَوْهَرِیِّ، عَنْ شُعَیْبِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی بْنِ زَیْدِ بْنِ عَلِیٍّ قَالَ:

سَمِعْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام یَقُولُ: إِنَّمَا سُمِّیَتْ فَاطِمَةُ مُحَدَّثَةً لِأَنَّ الْمَلائِکَةَ کَانَتْ تَهْبِطُ مِنَ السَّمَاءِ فَتُنَادِیهَا کَمَا تُنَادِی مَرْیَمَ بِنْتَ عِمْرَانَ فَتَقُولُ: یَا فَاطِمَةُ «إِنَّ اللَّهَ اصْطَفاکِ وَ طَهَّرَکِ وَ اصْطَفاکِ عَلی نِساءِ الْعالَمِینَ» (۲۹۲) یَا فَاطِمَةُ «اقْنُتِی لِرَبِّکِ وَ اسْجُدِی وَ ارْکَعِی مَعَ الرَّاکِعِینَ» (۲۹۳) فَتُحَدِّثُهُمْ وَ یُحَدِّثُونَهَا فَقَالَتْ لَهُمْ ذَاتَ لَیْلَةٍ: أَلَیْسَتِ الْمُفَضَّلَةُ عَلَی نِسَاءِ الْعَالَمِینَ مَرْیَمَ بِنْتَ عِمْرَانَ؟

فَقَالُوا: إِنَّ مَرْیَمَ کَانَتْ سَیِّدَةَ نِسَاءِ عَالَمِهَا وَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ جَعَلَکِ سَیِّدَةَ نِسَاءِ عَالَمِکِ وَ عَالَمِهَا وَ سَیِّدَةَ نِسَاءِ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ.

کتاب دلائل الإمامة، للطبری عن أبی محمد هارون بن موسی التلعکبری عن الصدوق مثله.

در کتاب علل الشّرایع (۲۹۴) با چند واسطه از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت می کند که فرمود:

فاطمه بدین جهت مُحَدَّثِه نامیده شد که ملائکه از آسمان به زمین می‌آمدند و حضرتش را ندا می کردند همان طور که حضرت مریم بنت عمران را ندا می کردند.

ملائکه به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها می گفتند:

ای فاطمه، خدا تو را پاک و پاکیزه کرد و بر زنان عالم برگزید، ای فاطمه، برای خدا قنوت به جای آور و با رکوع کنندگان سجده و رکوع کن فاطمه با ملائکه و ملائکه با فاطمه گفتگو می کردند.

یک شب زهرای اطهر سلام الله علیها به ملائکه فرمود:

آیا نه چنین است که حضرت مریم از زنان عالم افضل بود؟

گفتند:

مریم بر زنان زمان خود افضل و برتر بود، ولی خدا تو را بر تمام زنان زمان خود و زمان حضرت مریم و زنان اوّلین و آخرین افضل

و برتر قرار داده‌ست.

[روایت شماره] (۶۶)

[علل الشّرائع] أَبِی، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ الْمُؤَدِّبِ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِیٍّ الْأَصْبَهَانِیِّ، عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ مُحَمَّدٍ الثَّقَفِیِّ، عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ بَشَّارٍ قَالَ:

حَدَّثَنَا عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ الْحَضْرَمِیُّ بِمِصْرَ مُنْذُ ثَلاثِینَ سَنَةً،

قَالَ:

حَدَّثَنَا سُلَیْمَانُ،

قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِی بَکْرٍ: لَمَّا قَرَأَ: «وَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِکَ مِنْ رَسُولٍ وَ لا نَبِیٍّ» (۲۹۵) وَ لا مُحَدَّثٍ قُلْتُ: وَ هَلْ یُحَدِّثُ الْمَلائِکَةُ إِلا الْأَنْبِیَاءَ؟

قَالَ:

إِنَّ مَرْیَمَ لَمْ تَکُنْ نَبِیَّةً وَ کَانَتْ مُحَدَّثَةً وَ أُمَّ مُوسَی بْنِ عِمْرَانَ کَانَتْ مُحَدَّثَةً وَ لَمْ تَکُنْ نَبِیَّةً وَ سَارَةَ امْرَأَةَ إِبْرَاهِیمَ قَدْ عَایَنَتِ الْمَلائِکَةَ فَبَشَّرُوهَا «بِإِسْحاقَ وَ مِنْ وَراءِ إِسْحاقَ یَعْقُوبَ» (۲۹۶) وَ لَمْ تَکُنْ نَبِیَّةً وَ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم کَانَتْ مُحَدَّثَةً وَ لَمْ تَکُنْ نَبِیَّةً.

قال الصّدوق رحمهٔ الله علیه: قد أخبر الله عزَّوجلَّ فی کتابه بأنّه ما أرسل من النّساء أحداً إلی النّاس فی قوله تبارک و تعالی «وَ ما أَرْسَلْنا قَبْلَکَ إِلا رِجالاً نُوحِی إِلَیْهِمْ» (۲۹۷) و لم یقل نساءً و المحدَّثون لیسوا برسل و لا أنبیاء.

در کتاب علل الشّرایع (۲۹۸) با چند واسطه از سلیمان نقل کرده که هنگامی که محمّد بن ابی بکر آیه‌ی «وَ ما أَرْسَلْنا مِنْ قَبْلِکَ مِنْ رَسُولٍ وَ لا نَبِیٍّ» را قرائت کرد بعد از «و لا نبیّ» کلمه «و لا مُحَدَّث» را آورد من به او گفتم این کلمه زائد است زیرا ملائکه فقط به انبیاء حدیث گفته و با ایشان سخن می‌گویند، بنابراین مُحَدَّثی که نبیّ نباشد وجود ندارد محمّد بن ابی بکر گفت:

حضرت مریم نبیّ نبود ولی مُحَدَّثه بود، همچنین مادر موسی بن عمران علیه السلام محدّثه بود و در عین حال نبیّ نبود، ساره همسر ابراهیم علیه السلام ملائکه را معاینه‌ی (با دو چشم) دید و آنها به او بشارت اسحاق و بعد از اسحاق یعقوب را دادند ولی نبیّ نبود و نیز حضرت فاطمه سلام الله علیها دختر رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم با این که نبیّ نبود، مُحَدَّثه بود.

مرحوم شیخ صدوق می‌گوید:

خداوند عزّوجلّ در کتابش یعنی قرآن، خبر داده است که از میان زنان احدی را رسول قرار نداده و به سوی مردم نفرستاده است، آیه‌ای که حقّ تعالی در آن این خبر را داده عبارت است از: «قبل از تو ای پیامبر ما کسی را به سوی این مردم نفرستادیم مگر مردانی که به آنها وحی نمودیم» در این آیه حقّ تعالی فرموده:

«وَ ما أَرْسَلْنا مِنْ قَبْلِکَ إِلاَّ رِجالاً نُوحی إِلَیْهِم» و نفرموده «إلّا نساء» پس از این آیه می‌توان به وضوح استفاده کرد که زنان نبیّ یا رسول نبوده‌اند ولی این که مُحَدَّث نبوده‌اند آیه بر آن دلالتی ندارد و اساسا محدّثون غیر از رسل و انبیاء هستند چه آن که مردانی بوده‌اند که مُحَدَّث به حساب آمده ولی نبیّ و رسول نبوده‌اند.

[روایت شماره] (۶۷)

[بصائر الدّرجات] [الکافی] أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ وَ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَیْنِ، عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ، عَنِ ابْنِ رِئَابٍ، عَنْ أَبِی عُبَیْدَةَ قَالَ:

سَأَلَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام بَعْضُ أَصْحَابِنَا، عَنِ الْجَفْرِ، فَقَالَ:

هُوَ جِلْدُ ثَوْرٍ مَمْلُوءٌ عِلْماً، فَقَالَ لَهُ: مَا الْجَامِعَةُ؟

قَالَ تِلْکَ صَحِیفَةٌ طُولُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعاً فِی عَرْضِ الْأَدِیمِ مِثْلُ فَخِذِ الْفَالِجِ فِیهَا کُلُّ مَا یَحْتَاجُ النَّاسُ إِلَیْهِ وَ لَیْسَ مِنْ قَضِیَّةٍ إِلا وَ فِیهَا حَتَّی أَرْشُ الْخَدْشِ،

قَالَ لَهُ: فَمُصْحَفُ فَاطِمَةَ؟ فَسَکَتَ طَوِیلًا ثُمَّ قَالَ:

إِنَّکُمْ لَتَبْحَثُونَ عَمَّا تُرِیدُونَ وَ عَمَّا لا تُرِیدُونَ، إِنَّ فَاطِمَةَ مَکَثَتْ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خَمْسَةً وَ سَبْعِینَ یَوْماً وَ قَدْ کَانَ دَخَلَهَا حُزْنٌ شَدِیدٌ عَلَی أَبِیهَا وَ کَانَ جَبْرَئِیلُ یَأْتِیهَا فَیُحْسِنُ عَزَاءَهَا عَلَی أَبِیهَا وَ یُطَیِّبُ نَفْسَهَا وَ یُخْبِرُهَا عَنْ أَبِیهَا وَ مَکَانِهِ وَ یُخْبِرُهَا بِمَا یَکُونُ بَعْدَهَا فِی ذُرِّیَّتِهَا وَ کَانَ عَلِیٌّ علیه السلام یَکْتُبُ ذَلِکَ، فَهَذَا مُصْحَفُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها.

صاحب بصائر الدّرجات و علامّه‌ی کلینی در کافی (۲۹۹) با چند واسطه از ابوعبیده روایت می‌کند که گفت:

بعضی از اصحاب حضرت امام جعفر صادق علیه السلام از آن حضرت راجع به جفر پرسش نمود. امام صادق علیه السلام فرمود:

جفر پوست گاویست که علوم فراوانی بر آن نوشته شده.

پرسید:

جامعه چیست؟

فرمود:

جامعه یک صحیفه‌ایست طول آن هفتاد ذراع (۳۰۰) و به پهنای یک پوست می‌باشد. در آن جامعه آنچه را که مردم احتیاج داشته باشند موجود است هیچ موضوعی نیست که در آن نباشد حتّی تاوان و دیه‌ی خراش.

گفت:

مصحف فاطمه سلام الله علیها چیست؟ امام صادق علیه السلام پس از اینکه مقدار زیادی مکث نمود فرمود:

شما درباره‌ی موضوعی که تصمیم دارید و ندارید جستجو می‌کنید.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها مدّت ۷۵ روز با حزن شدیدی بعد از رسول خدا زنده بود، جبرئیل نزد او می‌آمد و راجع به شهادت پیامبر خدا به ایشان تسلیت می‌گفت و حضرتش را از مکان پدرش آگاه می‌کرد، او را از آن مصائبی که بعداً دچار فرزندانش می‌شد خبر می‌داد، علی بن ابیطالب علیه السلام این موضوعات را می‌نوشتند این معنی مصحف فاطمه‌ست.

[روایت شماره] (۶۸)

[بصائر الدّرجات] أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِیزِ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ:

سَمِعْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام یَقُولُ: تَظْهَرُ زَنَادِقَةٌ سَنَةَ ثَمَانِیَةٍ وَ عِشْرِینَ وَ مِائَةٍ وَ ذَلِکَ لِأَنِّی نَظَرْتُ فِی مُصْحَفِ فَاطِمَةَ،

قَالَ:

فَقُلْتُ: وَ مَا مُصْحَفُ فَاطِمَةَ؟

فَقَالَ:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی لَمَّا قَبَضَ نَبِیَّهُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دَخَلَ عَلَی فَاطِمَةَ مِنْ وَفَاتِهِ مِنَ الْحُزْنِ مَا لا یَعْلَمُهُ إِلا اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ، فَأَرْسَلَ إِلَیْهَا مَلَکاً یُسَلِّی عَنْهَا غَمَّهَا وَ یُحَدِّثُهَا، فَشَکَتْ ذَلِکَ إِلَی أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام فَقَالَ لَهَا: إِذَا أَحْسَسْتِ بِذَلِکِ وَ سَمِعْتِ الصَّوْتَ قُولِی لِی، فَأَعْلَمَتْهُ فَجَعَلَ یَکْتُبُ کُلَّمَا سَمِعَ حَتَّی أَثْبَتَ مِنْ ذَلِکَ مُصْحَفاً،

قَالَ:

ثُمَّ قَالَ:

أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ مِنَ الْحَلالِ وَ الْحَرَامِ وَ لَكِنْ فِيهِ عِلْمُ مَا يَكُونُ.

در کتاب بصائر الدّرجات (۳۰۱) با چند واسطه از حماد بن عثمان روایت می‌کند که گفت:

از امام جعفر صادق علیه السلام شنیدم می‌فرمود:

در سنه‌ی ۱۲۸ قمری زندیق‌هایی به وجود خواهند آمد.

من به مصحف فاطمه نظر کردم و این خبر غیبی را دادم، من به امام صادق علیه السلام گفتم:

مصحف فاطمه چیست؟

فرمود:

موقعی که خدای توانا پیامبر خود را قبض روح کرد غم و اندوهی دچار فاطمه‌ی اطهر شد که غیر از خدا کسی اندازه‌ی آن را نمی‌دانست. خدای رؤوف یک ملکی را نزد او فرستاد که به او تسلیت بگوید و با او گفتگو کند، فاطمه این مطلب را برای علی علیه السلام شرح داد حضرت علی به حضرت زهرا علیهما السلام فرمود:

هر گاه تو صوت آن ملک را احساس کنی برایم بگو.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها هر گاه مطلبی را از آن ملک می‌شنید برای حضرت علی علیه السلام شرح می‌داد و آن بزرگوار آن را می‌نوشت و نوشته‌های آن حضرت را مصحف فاطمه می‌گویند، حکم حلال و حرامی در آن نیست، ولی علم به امور آینده در آن موجود است.

[روایت شماره] (۶۹)

[الکافی] الْعِدَّةُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (۳۰۲).

أقول: قد أوردنا كثيرا من فضائلها و مناقبها و سيرها سلام الله عليها فی باب غصب فدك و باب فضائل أصحاب الكساء:

وَ رَوَى الْحَسَنُ بْنُ سُلَيْمَانَ فِي كِتَابِ الْمُحْتَضَرِ مِنْ تَفْسِيرِ الثَّعْلَبِيِّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ:

خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ وَ قَدْ أَخَذَ بِيَدِ فَاطِمَةَ سلام الله عليها وَ قَالَ:

مَنْ عَرَفَ هَذِهِ فَقَدْ عَرَفَهَا وَ مَنْ لَمْ يَعْرِفْهَا فَهِيَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَ هِيَ بَضْعَةٌ مِنِّي وَ هِيَ قَلْبِي الَّذِي بَيْنَ جَنْبَيَّ فَمَنْ آذَاهَا فَقَدْ آذَانِي وَ مَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهَ.

كِتَابُ الدَّلائِلِ لِلطَّبَرِيِّ، عَنْ أَبِي الْفَرَجِ الْمُعَافَا، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمِّهِ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ:

حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ قَالَتْ:

قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ:

أَلا أُبَشِّرُكِ؟ إِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُتْحِفَ زَوْجَةَ وَلِيِّهِ فِي الْجَنَّةِ بَعَثَ إِلَيْكِ تَبْعَثِينَ إِلَيْهَا مِنْ حُلِيِّكِ.

در کتاب کافی (۳۰۳) از احمد بن محمّد مانند این روایت آورده شده‌ست.

علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

ما بسیاری از فضائل و مناقب و سیره‌ی حضرت زهرا سلام الله علیها در باب غصب فدك و باب فضائل اصحاب کساء: را آوردیم.

حسن بن سلیمان در کتاب «المحتضر» روایت کرد از تفسیر ثعلبی که او با ذکر سند روایت را به مجاهد می‌رساند که مجاهد گفت:

هر کس می‌شناسد این (بزرگوار) را که می‌شناسد و هر کس نمی‌شناسد (بداند که او) فاطمه دختر محمّد است و او پاره‌ی تن من و اوست قلب من که بین دو پهلوی من قرار گرفته، پس هر کس او را اذیّت کند به تحقیق مرا اذیّت نموده و هر کس مرا اذیّت نماید

حقیقتاً خدا را اذیّت نموده‌ست.

طبری در کتاب دلائل الامامه (۳۰۴) با چند واسطه از حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها روایت می‌کند که فرمود:

پدرم رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من گفت:

به تو بشارت می‌دهم موقعی که خدای رؤوف بخواهد در بهشت برای زوجه‌ی ولی و دوست خود تحفه‌ای عطا کند نزد تو می‌فرستد که تو از زر و زیور خود برایش بفرستی.

بخش چهارم؛ درباره‌ی اخلاق و رفتار حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها (باب ۴؛ سیرها و مکارم أخلاقها سلام الله علیها و سیر بعض خدمها)

[روایت شماره] (۰۱)

[قرب الإسناد] السِّنْدِیُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ، عَنْ أَبِیهِ علیه السلام قَالَ:

تَقَاضَی عَلِیٌّ وَ فَاطِمَةُ علیهما السلام إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی الْخِدْمَةِ، فَقَضَی عَلَی فَاطِمَةَ بِخِدْمَةِ مَا دُونَ الْبَابِ وَ قَضَی عَلَی عَلِیٍّ بِمَا خَلْفَهُ،

قَالَ:

فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: فَلا یَعْلَمُ مَا دَاخَلَنِی مِنَ السُّرُورِ إِلا اللَّهُ بِإِکْفَائِی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تَحَمُّلَ رِقَابِ الرِّجَالِ.

بیان: تحمّل رقاب الرّجال أی تحمّل أمور تحملها رقابهم من حمل القرب و الحطب و یحتمل أن یکون کنایة عن التبرُّز من بین الرّجال، أو المشی علی رقاب النائمین عند خروجها لیلا للاستقاء أی التحمّل علی رقابهم و لا یبعد أن یکون أصله ما تحمل فأسقطت کلمة «ما» من النُسّاخ.

ثمَّ اعلم أنَّ المعروف فی اللّغة کفاه لا أکفاه و لعلَّ فیه أیضاً تصحیفا (۳۰۵).

در کتاب قرب الاسناد (۳۰۶) با چند واسطه از امام محمّد باقر علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

حضرت علی علیه السلام و حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تقاضا نمودند که آن حضرت دستور برنامه‌ی زندگی ایشان را تعیین کند.

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خدمت داخلی خانه را به عهده‌ی حضرت فاطمه سلام الله علیها نهاد و کارهای خارج از منزل را به عهده‌ی حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام گذاشت.

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها برای اینکه پیامبر خدا او را از معامله کردن با مردان نجات داده بود به قدری خوشحال شد که غیر از خدا کسی نمی‌دانست.

بیان: «تحمّل رقاب الرّجال» یعنی تحمّل گردن مردان، (یعنی) آنچه را بر دوش و گردن می‌گیرند مانند حمایل کردن غلاف شمشیر و هیزم و احتمال هم دارد کنایه از این باشد که آن مرد از بین مردان دیگر شاخص و بارز شده باشد و یا به این معنی‌ست که عبور می‌کرد بر گردن کسانی که خواب بودند در زمان خارج شدن برای آب دادن، یعنی تحمّل می‌کرد بر گردن آنها (خود را بر گردن آنها نگه می‌داشت) و بعید نیست که اصل آن «ما تحمّل» بوده و «ما» توسط نسخه نویسان ساقط شده باشد.

پس بدان که معروف در لغت «کفاه» می‌باشد نه «اکفاه» و شاید در اینجا غلط تلفّظ شده باشد.

[روایت شماره] (۰۲)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِالْأَسَانِیدِ الثَلاثَةِ، عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ علیهما السلام أَنَّهُ قَالَ:
حَدَّثَتْنِی أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَیْسٍ قَالَتْ:
کُنْتُ عِنْدَ فَاطِمَةَ سلام الله علیها إِذْ دَخَلَ عَلَیْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ فِی عُنُقِهَا قِلادَةٌ مِنْ ذَهَبٍ کَانَ اشْتَرَاهَا لَهَا عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام مِنْ فَیْءٍ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:
یَا فَاطِمَةُ لا یَقُولُ النَّاسُ إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ تَلْبَسُ لِبَاسَ الْجَبَابِرَةِ، فَقَطَعَتْهَا وَ بَاعَتْهَا وَ اشْتَرَتْ بِهَا رَقَبَةً فَأَعْتَقَتْهَا، فَسُرَّ بِذَلِکَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

شیخ صدوق در کتاب عیون اخبار الرّضا (۳۰۷) علیه السلام با چند واسطه از اسماء بنت عُمَیْس روایت می‌کند که گفت:
من نزد فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها بودم که حضرت رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد آن معظّمه آمد، یک گردنبندی در گردن فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها بود که حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام آن را از سهم غنیمت خود خریده بود.
پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:
ای فاطمه! مبادا مردم بگویند:
فاطمه دختر محمّد لباس و زر و زیور ستمکاران را پوشیده‌ست! فاطمه آن گردنبند را باز کرد و فروخت و از پول آن یک غلام زر خرید را در راه خدا آزاد کرد. پس حضرت رسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از این عمل فاطمه سلام الله علیها مسرور گشت.

[روایت شماره] (۰۳)

[علل الشّرائع] ابْنُ مَقْبَرَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ الْحَضْرَمِیِّ، عَنْ جَنْدَلِ بْنِ وَالِقٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ الْمَازِنِیِّ، عَنْ عُبَادَةَ الْکَلْبِیِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، عَنْ فَاطِمَةَ الصُّغْرَی، عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ، عَنْ أَخِیهِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام قَالَ:
رَأَیْتُ أُمِّی فَاطِمَةَ سلام الله علیها قَامَتْ فِی مِحْرَابِهَا لَیْلَةَ جُمُعَتِهَا فَلَمْ تَزَلْ رَاکِعَةً سَاجِدَةً حَتَّی اتَّضَحَ عَمُودُ الصُّبْحِ وَ سَمِعْتُهَا تَدْعُو لِلْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ تُسَمِّیهِمْ وَ تُکْثِرُ الدُّعَاءَ لَهُمْ وَ لا تَدْعُو لِنَفْسِهَا بِشَیْءٍ، فَقُلْتُ لَهَا: یَا أُمَّاهْ لِمَ لا تَدْعِینَ لِنَفْسِکِ کَمَا تَدْعِینَ لِغَیْرِکِ؟
فَقَالَتْ:
یَا بُنَیَّ! الْجَارُ ثُمَّ الدَّارُ.

شیخ صدوق در کتاب علل الشّرایع (۳۰۸) با چند واسطه از حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:
شبهای جمعه مادرم فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را می‌دیدیم تا طلوع صبح مشغول رکوع و سجود در محراب عبادتش بود، می‌شنیدم که مادرم مکرّراً برای مؤمنین و مؤمنات دعا می‌کرد و نام ایشان را می‌برد ولی برای خویش دعا نمی‌کرد.
من به مادرم گفتم:
پس چرا برای خود دعا نمی‌کنی همچنان که برای دیگران دعا می‌کنی؟!
فرمود:
ای پسر عزیزم، اوّل همسایه، سپس اهل خانه.

[روایت شماره] (۰۴)

[علل الشّرائع] أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْمَرْوَزِیُّ، عَنْ جَعْفَرٍ الْمُقْرِی، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْمَوْصِلِیِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَاصِمٍ،

عَنْ أَبِی زَیْدٍ الْکَحَّالِ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

کَانَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها إِذَا دَعَتْ تَدْعُو لِلْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ لا تَدْعُو لِنَفْسِهَا، فَقِیلَ لَهَا: یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ إِنَّکِ تَدْعِینَ لِلنَّاسِ وَ لا تَدْعِینَ لِنَفْسِکِ، فَقَالَتْ:

الْجَارُ ثُمَّ الدَّارُ.

نیز در همان کتاب (۳۰۹) با چند واسطه از حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام و آن حضرت از پدران بزرگوارشان: روایت می‌کند که فرمودند:

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها برای مؤمنین و مؤمنات دعا می‌کرد و برای خویشتن دعا نمی‌کرد.

وقتی به آن بانو گفته می‌شد:

تو برای مردم دعا می‌کنی، پس چرا برای خویشتن دعا نمی‌کنی؟! می‌فرمود:

اوّل همسایه سپس اهل خانه.

[روایت شماره] (۰۵)

[علل الشّرائع] الْقَطَّانُ، عَنِ السُّکَّرِیِّ، عَنِ الْحَکَمِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنِ ابْنِ عُلَیَّةَ، عَنِ الْحَرِیرِیِّ، عَنْ أَبِی الْوَرْدِ بْنِ ثُمَامَةَ، عَنْ عَلِیٍّ علیه السلام أَنَّهُ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ بَنِی سَعْدٍ أَلا أُحَدِّثُکَ عَنِّی وَ عَنْ فَاطِمَةَ إِنَّهَا کَانَتْ عِنْدِی وَ کَانَتْ مِنْ أَحَبِّ أَهْلِهِ إِلَیْهِ وَ أَنَّهَا اسْتَقَتْ بِالْقِرْبَةِ حَتَّی أَثَّرَ فِی صَدْرِهَا وَ طَحَنَتْ بِالرَّحَی حَتَّی مَجِلَتْ یَدَاهَا وَ کَسَحَتِ الْبَیْتَ حَتَّی اغْبَرَّتْ ثِیَابُهَا وَ أَوْقَدَتِ النَّارَ تَحْتَ الْقِدْرِ حَتَّی دَکِنَتْ ثِیَابُهَا، فَأَصَابَهَا مِنْ ذَلِکَ ضَرَرٌ شَدِیدٌ.

فَقُلْتُ لَهَا: لَوْ أَتَیْتِ أَبَاکِ فَسَأَلْتِیهِ خَادِماً یَکْفِیکِ ضُرَّ مَا أَنْتِ فِیهِ مِنْ هَذَا الْعَمَلِ، فَأَتَتِ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَوَجَدَتْ عِنْدَهُ حُدَّاثاً فَاسْتَحَتْ فَانْصَرَفَتْ.

قَالَ:

فَعَلِمَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنَّهَا جَاءَتْ لِحَاجَةٍ،

قَالَ:

فَغَدَا عَلَیْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ نَحْنُ فِی لِفَاعِنَا فَقَالَ:

السَّلامُ عَلَیْکُمْ، فَسَکَتْنَا وَ اسْتَحْیَیْنَا لِمَکَانِنَا، ثُمَّ قَالَ:

السَّلامُ عَلَیْکُمْ فَسَکَتْنَا، ثُمَّ قَالَ:

السَّلامُ عَلَیْکُمْ. فَخَشِینَا إِنْ لَمْ نَرُدَّ عَلَیْهِ أَنْ یَنْصَرِفَ وَ قَدْ کَانَ یَفْعَلُ ذَلِکَ یُسَلِّمُ ثَلاثاً فَإِنْ أُذِنَ لَهُ وَ إِلا انْصَرَفَ، فَقُلْتُ: وَ عَلَیْکَ السَّلامُ یَا رَسُولَ اللَّهِ ادْخُلْ فَلَمْ یَعْدُ أَنْ جَلَسَ عِنْدَ رُءُوسِنَا، فَقَالَ:

یَا فَاطِمَةُ مَا کَانَتْ حَاجَتُکِ أَمْسِ عِنْدَ مُحَمَّدٍ؟

قَالَ:

فَخَشِیتُ إِنْ لَمْ نُجِبْهُ أَنْ یَقُومَ قَالَ:

فَأَخْرَجْتُ رَأْسِی فَقُلْتُ: أَنَا وَاللَّهِ أُخْبِرُکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا اسْتَقَتْ بِالْقِرْبَةِ حَتَّی أَثَّرَتْ فِی صَدْرِهَا وَ جَرَّتْ بِالرَّحَی حَتَّی مَجِلَتْ یَدَاهَا وَ کَسَحَتِ الْبَیْتَ حَتَّی اغْبَرَّتْ ثِیَابُهَا وَ أَوْقَدَتْ تَحْتَ الْقِدْرِ حَتَّی دَکِنَتْ ثِیَابُهَا، فَقُلْتُ لَهَا: لَوْ أَتَیْتِ أَبَاکِ فَسَأَلْتِیهِ خَادِماً یَکْفِیکِ ضُرَّ مَا أَنْتِ فِیهِ مِنْ هَذَا الْعَمَلِ،

قَالَ:

أَفَلا أُعَلِّمُكَمَا مَا هُوَ خَيْرٌ لَكَمَا مِنَ الْخَادِمِ؟ إِذَا أَخَذْتُمَا مَنَامَكَمَا فَسَبِّحَا ثَلاثاً وَ ثَلاثِينَ وَ احْمَدَا ثَلاثاً وَ ثَلاثِينَ وَ كَبِّرَا أربع [أَرْبَعاً] وَ ثَلاثِينَ،

قَالَ:

فَأَخْرَجَتْ سلام الله عليها رَأْسَهَا فَقَالَتْ:

رَضِيتُ عَنِ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ ثَلاثَ دَفَعَاتٍ.

بيان: قال الجزريُّ: مجلت يده تمجل مجلًا، إذا ثخن جلدها فى العمل بالأشياء الصلبة و منها حديث فاطمة سلام الله عليها أنها شكت إلى على عليه السلام مجل يدها من الطحن.

و قال: فى حديث فاطمة سلام الله عليها أنّها أوقدت القِدر حتّى دكنت ثيابها، دكن الثوب إذا اتّسخ و اغبرَّ لونه يدكن دكنا.

و قال: اللفاع ثوب يجلّل به الجسد كلّه كساء كان أو غيره و منه حديث علّى و فاطمة عليهما السلام و قد دخلنا فى لفاعنا أى لحافنا.

و قال: فى حديث فاطمة أنّها جاءت إلى النبى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فوجدت عنده حُدّاثاً أى جماعة يتحدِّثون و هو جمع على غير قياس حملا على نظيره، نحو سامر و سُمّار فإنَّ السُّمار المحدِّثون.

قوله: فلم يعد أن جلس، أى لم يتجاوز عن الجلوس من عدا يعدو قال الجوهريُّ: عداه أى جاوزه و ما عدا فلان أن صنع كذا.

نیز با چند واسطه روایت می‌کند (۳۱۰) که حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام به یکی از مردان بنی سعد فرمود:

آیا داستان خودم و فاطمه را برای تو بگویم؟ بدان که فاطمه‌ی اطهر زوجه‌ی من و نزد رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از محبوب‌ترین اهل و عیالش بود.

فاطمه با مَشک به قدری آب آورد که اثر آن در سینه‌اش به جای ماند، به قدری آسیاب کرد که دست‌هایش پینه بستند، به قدری خانه را جاروب می‌کرد که لباس‌هایش غبارآلود می‌شد، به قدری در زیر دیگ آتش می‌افروخت که لباس‌هایش چرک می‌شد، او بدین جهت دچار زحمت و مشقّت شدیدی شده بود.

یک وقت به حضرت زهراء سلام الله علیها گفتم:

کاش پیش پدرت پیغمبر خدا می‌رفتی و از آن حضرت تقاضا می‌کردی که یک خادمی برایت عطا کند تا معین و کمک کار تو باشد؟ هنگامی که زهرای اطهر برای این منظور به حضور پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم رفت دید گروهی با آن حضرت مشغول گفتگو می‌باشند، فاطمه‌ی زهراء خجالت کشید و مراجعت نمود.

چون پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دریافت که فاطمه حاجتی داشت لذا آن بزرگوار فردا صبح زود که ما خواب بودیم نزد ما آمد و گفت:

«اَلسَّلامُ عَلَيكُم»، ما سکوت اختیار کردیم و چون خوابیده بودیم خجل شدیم.

رسول خدا برای دوّمین بار گفت:

«اَلسَّلامُ عَلَيكُم» و ما نیز ساکت شدیم.

وقتی مرتبه‌ی سوّم گفت:

«اَلسَّلامُ عَلَيكُم»، ما ترسیدیم که اگر جواب آن حضرت را نگوئیم مراجعت نماید، زیرا سه مرتبه به ما سلام کرده بود، من گفتم:

«وَ عَلَيكَ السَّلام يا رَسُول الله» وارد شو، وقتی وارد شد بالای سر ما نشست و به فاطمه‌ی اطهر فرمود:

دیروز چه حاجتی داشتی که نزد من آمدی؟

من ترسیدم اگر جواب آن برگزیده‌ی خدا را نگوییم برخیزد و برود، لذا سر خود را از زیر لحاف درآوردم و گفتم:

یا رسول الله من جریان را برای شما شرح می‌دهم:

بدان که فاطمه‌ی زهراء به قدری به وسیله‌ی مشک آب آورده که مشک در سینه‌ی او اثر نهاده، به قدری آسیاب کرده که دست‌هایش پینه بسته، به قدری خانه را جاروب کرده که لباس‌هایش غبارآلود شده، به قدری در زیر دیگ آتش افروخته که لباس‌هایش چرک شده.

من به فاطمه‌ی زهراء گفتم:

کاش نزد پدرت رسول خدا می‌رفتی و تقاضا می‌کردی که یک خادم به تو عطا کند تا در این گونه امور معین و کُمکار تو باشد.

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

آیا بهتر نیست دعایی به شما تعلیم نمایم که از خادم برای شما بهتر باشد؟ هر گاه خواستید بخوابید ۳۳ مرتبه سبحان الله، ۳۳ مرتبه الحمدلله و ۳۴ مرتبه الله اکبر بگویید، فاطمه‌ی زهراء سر خود را از زیر لحاف خارج کرد و سه مرتبه گفت:

من از خدا و رسول خدا راضی شدم.

بیان: جزریّ گوید عبارت «مجلت یده» در هنگامی استعمال می‌شود که پوست دست کسی از کار کردن با اشیاء سِفت و زُمُخت پینه بسته باشد که از همین قبیل، حدیث حضرت زهرا سلام الله علیهاست که به حضرت علی علیه السلام شکایت کرد از اینکه دستان مبارکش به خاطر آرد کردن گندم‌ها پینه بسته بود.

و همچنین جزریّ گوید:

«اللّفاع» لباسی را گویند که همه‌ی بدن با آن پوشیده شود، مانند عباء و غیر آن و از همین قبیل است حدیث علی و فاطمه علیهما السلام که می‌فرمایند:

«وَ قَدْ دَخَلْنا فی لِفاعنا» (۳۱۱) یعنی ما داخل شدیم زیر لحاف.

و آنجا که در این حدیث می‌فرماید:

حضرت فاطمه سلام الله علیها نزد پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آمد و دید «عنده حدّاثاً» یعنی دید جماعتی با او مشغول صحبت کردن می‌باشند و این جمع بستن «حدّاثاً» جمع بستن غیر معمول است و آن را بر نظائر آن حمل می‌کنند، مانند:

«سامر» و «سمّار» همانا سمّار نیز به معنی «محدّثون» سخن گویان است.

و فرموده‌ی آن بزرگوار که می‌فرماید:

«ظلم یعد أن جلس» یعنی از نشستن تجاوز نکرد و از صیغه‌ی «عدا، یعدو» می‌باشد و جوهری گوید:

«عداه» یعنی تجاوز کرد از او (جلو افتاد از او).

[روایت شماره] (۰۶)

[الکافی] [مکارم الأخلاق] عَنْ زُرَارَةَ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

کَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِذَا أَرَادَ السَّفَرَ سَلَّمَ عَلَی مَنْ أَرَادَ التَّسْلِیمَ عَلَیْهِ مِنْ أَهْلِهِ ثُمَّ یَکُونُ آخِرُ مَنْ یُسَلِّمُ عَلَیْهِ فَاطِمَةُ سلام الله علیها فَیَکُونُ وَجْهُهُ إِلَی سَفَرِهِ مِنْ بَیْتِهَا وَ إِذَا رَجَعَ بَدَأَ بِهَا.

فَسَافَرَ مَرَّةً وَ قَدْ أَصَابَ عَلِیٌّ علیه السلام شَیْئاً مِنَ الْغَنِیمَةِ فَدَفَعَهُ إِلَی فَاطِمَةَ فَخَرَجَ فَأَخَذَتْ سِوَارَیْنِ مِنْ فِضَّةٍ وَ عَلَّقَتْ عَلَی بَابِهَا سِتْراً، فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَتَوَجَّهَ نَحْوَ بَیْتِ فَاطِمَةَ کَمَا کَانَ یَصْنَعُ، فَقَامَتْ فَرِحَةً إِلَی أَبِیهَا صُبَابَةً وَ شَوْقاً إِلَیْهِ فَنَظَرَ فَإِذَا فِی یَدِهَا سِوَارَانِ مِنْ فِضَّةٍ وَ إِذَا عَلَی بَابِهَا سِتْرٌ، فَقَعَدَ رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حَیْثُ یَنْظُرُ إِلَیْهَا، فَبَکَتْ فَاطِمَةُ وَ حَزِنَتْ وَ قَالَتْ:

مَا صَنَعَ هَذَا بِی قَبْلَهَا.

فَدَعَتِ ابْنَتَيْهَا فَنَزَعَتِ السِّتْرَ مِنْ بَابِهَا وَ خَلَعَتِ السِّوَارَيْنِ مِنْ يَدَيْهَا، ثُمَّ دَفَعَتِ السِّوَارَيْنِ إِلَى أَحَدِهِمَا وَ السِّتْرَ إِلَى الْآخَرِ ثُمَّ قَالَتْ لَهُمَا: انْطَلِقَا إِلَى أَبِي فَأَقْرِئَاهُ السَّلامَ وَ قُولا لَهُ: مَا أَحْدَثْنَا بَعْدَكَ غَيْرَ هَذَا فَشَأْنَكَ بِهِ، فَجَاءَاهُ فَأَبْلَغَاهُ ذَلِكَ عَنْ أُمِّهِمَا فَقَبَّلَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ الْتَزَمَهُمَا وَ أَقْعَدَ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى فَخِذِهِ، ثُمَّ أَمَرَ بِذَيْنِكَ السِّوَارَيْنِ فَكُسِّرَا فَجَعَلَهُمَا قِطَعاً ثُمَّ دَعَا أَهْلَ الصُّفَّةِ [وَ هُمْ] قَوْمٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ مَنَازِلُ وَ لا أَمْوَالٌ، فَقَسَّمَهُ بَيْنَهُمْ قِطَعاً، ثُمَّ جَعَلَ يَدْعُو الرَّجُلَ مِنْهُمُ الْعَارِيَ الَّذِي لا يَسْتَتِرُ بِشَيْءٍ وَ كَانَ ذَلِكَ السِّتْرُ طَوِيلاً لَيْسَ لَهُ عَرْضٌ فَجَعَلَ يُؤَزِّرُ الرَّجُلَ فَإِذَا الْتَقَيَا عَلَيْهِ قَطَعَهُ حَتَّى قَسَّمَهُ بَيْنَهُمْ أُزُراً ثُمَّ أَمَرَ النِّسَاءَ لا يَرْفَعْنَ رُءُوسَهُنَّ، مِنَ الرُّكُوعِ وَ السُّجُودِ حَتَّى يَرْفَعَ الرِّجَالُ رُؤُوسَهُمْ وَ ذَلِكَ أَنَّهُمْ كَانُوا مِنْ صِغَرِ إِزَارِهِمْ إِذَا رَكَعُوا وَ سَجَدُوا بَدَتْ عَوْرَتُهُمْ مِنْ خَلْفِهِمْ ثُمَّ جَرَتْ بِهِ السُّنَّةُ أَنْ لا يَرْفَعَ النِّسَاءُ رُؤُوسَهُنَّ مِنَ الرُّكُوعِ وَ السُّجُودِ حَتَّى يَرْفَعَ الرِّجَالُ.

ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

رَحِمَ اللَّهُ فَاطِمَةَ لَيَكْسُوَنَّهَا اللَّهُ بِهَذَا السِّتْرِ مِنْ كِسْوَةِ الْجَنَّةِ وَ لَيُحَلِّيَنَّهَا بِهَذَيْنِ السِّوَارَيْنِ مِنْ حِلْيَةِ الْجَنَّةِ.

عَنِ الْكَاظِمِ عليه السلام قَالَ:

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

دَخَلَ عَلَى ابْنَتِهِ فَاطِمَةَ سلام الله عليها وَ فِي عُنُقِهَا قِلادَةٌ، فَأَعْرَضَ عَنْهَا، فَقَطَعَتْهَا وَ رَمَتْ بِهَا، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَنْتِ مِنِّي ايتِينِي يَا فَاطِمَةُ ثُمَّ جَاءَ سَائِلٌ فَنَاوَلَتْهُ الْقِلادَةَ.

علّامه حسن بن فضل طبرسی در مکارم (۳۱۲) از زراه از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

هر گاه رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم می‌خواست مسافرت کند به اهل بیت خویشتن سلام می‌کرد، آخرین نفری را که سلام و وداع می‌کرد حضرت فاطمه‌ی اطهر بود، آنگاه از خانه‌ی فاطمه‌ی زهراء به مسافرت می‌رفت، موقعی که از سفر برمی گشت قبل از همه جا وارد خانه‌ی زهرای اطهر سلام الله علیها می‌گردید.

در یکی از مسافرت‌های پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام مقداری از غنیمت‌هایی را که نصیب آن حضرت شده بود به فاطمه‌ی زهراء داد. آن بانوی معظّمه از خانه خارج شد و از آن غنیمت دو عدد النگوی نقره و یک پرده برای در اطاق خود خرید.

وقتی پیغمبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از مسافرت بازگشت وارد مسجد شد و طبق معمول متوجّه خانه‌ی فاطمه‌ی زهراء شد، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها از جای برخاست و با شوق فراوان از پدر خود استقبال نمود.

موقعی که چشم پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به النگوهای نقره و پرده‌ی در خانه افتاد نشست و همچنان با تعجّب به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها نگریست! !

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها که یک چنین سابقه‌ای را از پدر خویشتن ندیده بود محزون و گریان شد و گفت:

پدرم قبلاً یک چنین عملی را با من انجام نمی‌داد.

آنگاه حضرت حسنین علیهما السلام را خواست، پرده را کند و النگوها را از دست خود درآورد، پرده را به یکی از ایشان و النگوها را به دیگری داد و به ایشان فرمود:

اینها را نزد پدرم پیغمبر خدا ببرید و سلام مرا برسانید و بگویید:

ما بعد از مسافرت تو چیزی غیر از اینها اضافه ننموده‌ایم، اکنون هر معامله‌ای که می‌خواهی با این النگوها و پرده انجام بده.

هنگامی که حضرت حسنین علیهما السلام آمدند و پیام و سلام مادر خویشتن را رسانیدند، پیغمبر خدا ایشان را بوسید و به خود چسبانید و بر سر زانوهای مبارک خود جای داد.

آنگاه دستور داد تا النگوها را شکستند و قطعه قطعه نمودند، سپس اهل صُفّه (۳۱۳) را خواست و آنها را بین آنان تقسیم نمود. پس از تقسیم النگوها، آن افرادی را از اهل مدینه خواست که لباسی برای ستر عورت خود نداشتند و به اندازه‌ی یک لنگ از آن پرده که طولانی بود ولی چندان عرضی نداشت به ایشان عطا کرد تا اینکه آن پرده را بین آنان توزیع و تقسیم نمود. سپس به زنان دستور داد در حال نماز قبل از اینکه مردان سر از رکوع و سجود برنداشته‌اند، سر از رکوع و سجود برندارند. زیرا مردان به علّت کوچکی آن لنگی که عورت خود را پوشانیده بودند هر گاه به رکوع و سجود می‌رفتند عورت ایشان از عقب پیدا می‌شد. بدین جهت است که زنان نباید قبل از مردان سر از رکوع و سجود بردارند.

پس از این جریان، پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

خدا فاطمه را رحمت کند، خدا برای این پرده‌ای که زهرا در راه خدا داد از لباس‌های بهشتی به وی می‌پوشاند و در عوض این دو النگویی که داد از زر و زیورهای بهشت به او عطا می‌نماید.

حضرت موسی بن جعفر علیه السلام می‌فرماید:

روزی پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها رفت، چون یک گردنبند در گردن آن بانو دید، لذا از او اعراض نمود، وقتی فاطمه‌ی زهراء آن گردنبند را باز کرد و کنار نهاد رسول خدا به وی فرمود:

تو از من هستی، اکنون نزد من بیا! سپس شخص سائلی آمد و حضرت زهراء آن گردنبند را به او عطا کرد.

[روایت شماره] (۰۷)

[المناقب لابن شهرآشوب] حِلْیَةُ أَبِی نُعَیْمٍ وَ مُسْنَدُ أَبِی یَعْلَی قَالَتْ عَائِشَةُ: مَا رَأَیْتُ أَحَداً قَطُّ أَصْدَقَ مِنْ فَاطِمَةَ غَیْرَ أَبِیهَا.

وَ رَوَیَا أَنَّهُ کَانَ بَیْنَهُمَا شَیْءٌ فَقَالَتْ عَائِشَةُ: یَا رَسُولَ اللَّهُ سَلْهَا فَإِنَّهَا لا تَکْذِبُ وَ قَدْ رَوَی الْحَدِیثَیْنِ عَطَاءٌ وَ عَمْرُو بْنُ دِینَارٍ.

الْحَسَنُ الْبَصْرِیُّ: مَا کَانَ فِی هَذِهِ الْأُمَّةِ أَعْبَدَ مِنْ فَاطِمَةَ کَانَتْ تَقُومُ حَتَّی تَوَرَّمَ قَدَمَاهَا.

وَ قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لَهَا: أَیُّ شَیْءٍ خَیْرٌ لِلْمَرْأَةِ؟

قَالَتْ:

أَنْ لا تَرَی رَجُلًا وَ لا یَرَاهَا رَجُلٌ. فَضَمَّهَا إِلَیْهِ وَ قَالَ:

«ذُرِّیَّةٌ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ» (۳۱۴).

وَ فِی الْحِلْیَةِ: الْأَوْزَاعِیُّ عَنِ الزُّهْرِیِّ قَالَ:

لَقَدْ طَحَنَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حَتَّی مَجِلَتْ (۳۱۵) یَدَاهَا وَ طَبَّ الرَّحَی فِی یَدِهَا.

بیان: طبَّ أی تأنّی فی الأمور و تلطّف و لعلَّ المعنی أثرَّت فیها قلیلًا قلیلًا و لعلَّ فیه تصحیفا (۳۱۶).

در کتاب مناقب (۳۱۷) از ابن شهر آشوب نقل شده است در کتاب حلیهٔ از ابی نعیم و مسند ابی یعلی نقل است که عایشه گفت:

هرگز کسی را راستگوتر از فاطمه ندیدم، به غیر از پدر بزرگوارش.

و همچنین ابی نعیم و ابی یعلی نقل کرده‌اند که بین عایشه و حضرت زهرا سلام الله علیها اختلافی پیش آمد، پس عایشه گفت:

ای رسول خدا! از خود فاطمه سلام الله علیها سؤال کن به راستی که او دروغ نمی‌گوید و همچنین این دو روایت که گذشت را عطا و عمرو بن دینار هم نقل نموده‌اند.

حسن بصری نیز گفته: در بین این امّت هیچ کس عابدتر از فاطمه سلام الله علیها نیست، او آنقدر به نماز ایستاد تا آنکه قدم‌های مبارکش متورّم شد.

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

چه چیزی برای زن خیر و نیکوست؟ زهرای اطهر عرض کرد:

زن، مرد نامحرمی را نبیند و مرد نامحرمی هم او را نبیند، پیغمبر خدا آن بانو را به خود چسبانید و فرمود:

«ذریّه‌ای که بعضی از آنها از بعض دیگرند».

و در کتاب حلیه آمده است: اوزاعی از زُهری نقل کرد که گفت:

فاطمه سلام الله علیها دختر رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آن قدر (گندم) آرد کرد با آسیاب دستی تا اینکه دست‌هایش پینه بست و دستاس از دست مبارکش افتاد.

بیان: «طبّ» یعنی با طمأنینه کار کردن و شاید به این معنی‌ست که آهسته آهسته دسته‌ی دستاس بر روی دستان مبارک آن حضرت اثر گذاشت و شاید به این معنی‌ست که دسته‌ی دستاس بر روی دست‌های مبارک نقش بست.

[روایت شماره] (۰۸)

[المناقب لابن شهرآشوب] فِی الصَّحِیحَیْنِ إِنَّ عَلِیّاً علیه السلام قَالَ أَشْتَکِی مِمَّا أَنْدَأُ بِالْقِرَبِ فَقَالَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها: وَاللَّهِ إِنِّی أَشْتَکِی یَدِی مِمَّا أَطْحَنُ بِالرَّحَی وَ کَانَ عِنْدَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أُسَارَی فَأَمَرَهَا أَنْ تَطْلُبَ مِنَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خَادِماً، فَدَخَلَتْ عَلَی النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ سَلَّمَتْ عَلَیْهِ وَ رَجَعَتْ، فَقَالَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام مَا لَکِ؟

قَالَتْ:

وَاللَّهِ مَا اسْتَطَعْتُ أَنْ أُکَلِّمَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مِنْ هَیْبَتِهِ، فَانْطَلَقَ عَلِیٌّ مَعَهَا إِلَی النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، فَقَالَ لَهُمَا: لَقَدْ جَاءَتْ بِکُمَا حَاجَةٌ، فَقَالَ عَلِیٌّ: مُجَارَاتُهُمَا فَقَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

لا وَ لَکِنِّی أَبِیعُهُمْ وَ أُنْفِقُ أَثْمَانَهُمْ عَلَی أَهْلِ الصُّفَّةِ وَ عَلَّمَهَا تَسْبِیحَ الزَّهْرَاءِ.

کِتَابُ الشِّیرَازِیِّ أَنَّهَا لَمَّا ذَکَرَتْ حَالَهَا وَ سَأَلَتْ جَارِیَةً بَکَی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

یَا فَاطِمَةُ وَ الَّذِی بَعَثَنِی بِالْحَقِّ إِنَّ فِی الْمَسْجِدِ أَرْبَعَ مِائَةِ رَجُلٍ مَا لَهُمْ طَعَامٌ وَ لا ثِیَابٌ وَ لَوْلا خَشْیَتِی خَصْلَةً لاعْطَیْتُکِ مَا سَأَلْتِ، یَا فَاطِمَةُ إِنِّی لا أُرِیدُ أَنْ یَنْفَکَّ عَنْکِ أَجْرُکِ إِلَی الْجَارِیَةِ وَ إِنِّی أَخَافُ أَنْ یَخْصِمَکِ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام یَوْمَ الْقِیَامَةِ بَیْنَ یَدَیِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ إِذَا طَلَبَ حَقَّهُ مِنْکِ ثُمَّ عَلَّمَهَا صَلاةَ التَّسْبِیحِ فَقَالَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام :

مَضَیْتِ تُرِیدِینَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم الدُّنْیَا فَأَعْطَانَا اللَّهُ ثَوَابَ الْآخِرَةِ.

قَالَ:

قَالَ أَبُوهُرَیْرَةَ: فَلَمَّا خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مِنْ عِنْدِ فَاطِمَةَ أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَی رَسُولِهِ «وَ إِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّکَ تَرْجُوها» (۳۱۸) یَعْنِی عَنْ قَرَابَتِکَ وَ ابْنَتِکَ فَاطِمَةَ ابْتِغاءَ مَرْضاةِ اللَّهِ، یَعْنِی طَلَبَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّکَ، یَعْنِی رِزْقاً مِنْ رَبِّکَ «تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلاً مَیْسُوراً» (۳۱۹) یَعْنِی قَوْلاً حَسَناً.

فَلَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآیَةُ أَنْفَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم جَارِیَةً إِلَیْهَا لِلْخِدْمَةِ وَ سَمَّاهَا فِضَّةَ.

تَفْسِیرُ الثَّعْلَبِیِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیه السلام وَ تَفْسِیرُ الْقُشَیْرِیِّ، عَنْ جَابِرٍ الْأَنْصَارِیِّ أَنَّهُ رَأَی النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَاطِمَةَ وَ عَلَیْهَا کِسَاءٌ مِنْ أَجِلَّةِ الْإِبِلِ وَ هِیَ تَطْحَنُ بِیَدَیْهَا وَ تُرْضِعُ وُلْدَهَا، فَدَمَعَتْ عَیْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

یَا بِنْتَاهْ تَعَجَّلِی مَرَارَةَ الدُّنْیَا بِحَلاوَةِ الْآخِرَةِ، فَقَالَتْ:

یَا رَسُولَ اللَّهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَی نَعْمَائِهِ وَ الشُّکْرُ لِلَّهِ عَلَی آلائِهِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ «وَ لَسَوْفَ یُعْطِیکَ رَبُّکَ فَتَرْضَی (۳۲۰).

ابنُ شَاهِینَ فِی مَنَاقِبِ فَاطِمَةَ وَ أَحْمَدُ فِی مُسْنَدِ الْأَنْصَارِ بِإِسْنَادِهِمَا عَنْ أَبِی هُرَیْرَةَ وَ ثَوْبَانَ أَنَّهُمَا قَالا: کَانَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَبْدَأُ فِی سَفَرِهِ بِفَاطِمَةَ وَ یَخْتِمُ بِهَا، فَجَعَلَتْ وَقْتاً سِتْراً مِنْ کِسَاءٍ خَیْبَرِیَّةٍ لِقُدُومِ أَبِیهَا وَ زَوْجِهَا فَلَمَّا رَآهُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ

سَلَّم تَجاوَزَ عَنْهَا وَ قَدْ عُرِفَ الْغَضَبُ فِی وَجْهِهِ حَتَّی جَلَسَ عِنْدَ الْمِنْبَرِ فَنَزَعَتْ قِلادَتَهَا وَ قُرْطَیْهَا وَ مَسَکَتَیْهَا وَ نَزَعَتِ السِّتْرَ فَبَعَثَتْ بِهِ إِلَی أَبِیهَا وَ قَالَتْ:

اجْعَلْ هَذَا فِی سَبِیلِ اللَّهِ فَلَمَّا أَتَاهُ قَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

قَدْ فَعَلَتْ فِدَاهَا أَبُوهَا ثَلاثَ مَرَّاتٍ مَا لِآلِ مُحَمَّدٍ وَ لِلدُّنْیَا فَإِنَّهُمْ خُلِقُوا لِلْآخِرَةِ وَ خُلِقَتِ الدُّنْیَا لَهُمْ.

وَ فِی رِوَایَةِ أَحْمَدَ: فَإِنَّ هَؤُلاءِ أَهْلُ بَیْتِی وَ لا أُحِبُّ أَنْ یَأْکُلُوا طَیِّبَاتِهِمْ فِی حَیَاتِهِمُ الدُّنْیَا.

أَبُوصَالِحٍ الْمُؤَذِّنُ فِی کِتَابِهِ بِالْإِسْنَادِ عَنْ عَلِیٍّ علیه السلام أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دَخَلَ عَلَی ابْنَتِهِ فَاطِمَةَ فَإِذَا فِی عُنُقِهَا قِلادَةٌ، فَأَعْرَضَ عَنْهَا، فَقَطَّعَهَا فَرَمَتْ بِهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ: أَنْتِ مِنِّی یَا فَاطِمَةُ ثُمَّ جَاءَهَا سَائِلٌ فَنَاوَلَتْهُ الْقِلادَةَ.

أَبُوالْقَاسِمِ الْقُشَیْرِیُّ فِی کِتَابِهِ: قَالَ بَعْضُهُمْ: انْقَطَعْتُ فِی الْبَادِیَةِ عَنِ الْقَافِلَةِ فَوَجَدْتُ امْرَأَةً، فَقُلْتُ لَهَا: مَنْ أَنْتِ؟

فَقَالَتْ «وَ قُلْ سَلامٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ» (۳۲۱) فَسَلَّمْتُ عَلَیْهَا، فَقُلْتُ: مَا تَصْنَعِینَ هَاهُنَا؟

قَالَتْ:

«مَنْ یَهْدِاللَّهُ فَلا مُضِلَّ لَهُ» (۳۲۲) فَقُلْتُ: أمِنَ الْجِنِّ أَنْتِ أَمْ مِنَ الْإِنْسِ؟

قَالَتْ:

«یا بَنِی آدَمَ خُذُوا زِینَتَکُمْ» (۳۲۳) فَقُلْتُ: مِنْ أَیْنَ أَقْبَلْتِ؟

قَالَتْ «یُنادَوْنَ مِنْ مَکانٍ بَعِیدٍ» (۳۲۴) فَقُلْتُ: أَیْنَ تَقْصِدِینَ؟

قَالَتْ «وَ لِلَّهِ عَلَی النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ» (۳۲۵) فَقُلْتُ: مَتَی انْقَطَعْتِ؟

قَالَتْ:

«وَ لَقَدْ خَلَقْنَا السَّماواتِ وَ الْأَرْضَ وَ ما بَیْنَهُما فِی سِتَّةِ أَیَّامٍ» (۳۲۶) فَقُلْتُ: أَتَشْتَهِینَ طَعَاماً؟

فَقَالَتْ:

«وَ ما جَعَلْناهُمْ جَسَداً لا یَأْکُلُونَ الطَّعامَ» (۳۲۷) فَأَطْعَمْتُهَا، ثُمَّ قُلْتُ: هَرْوِلِی وَ لا تَعَجَّلِی،

قَالَتْ:

«لا یُکَلِّفُ اللَّهُ نَفْساً إِلا وُسْعَها» (۳۲۸) فَقُلْتُ: أُرْدِفُکِ؟

فَقَالَتْ:

«لَوْ کانَ فِیهِما آلِهَةٌ إِلا اللَّهُ لَفَسَدَتا» (۳۲۹) فَنَزَلْتُ فَأَرْکَبْتُهَا، فَقَالَتْ:

«سُبْحانَ الَّذِی سَخَّرَلَنا هذا» (۳۳۰) فَلَمَّا أَدْرَکْنَا الْقَافِلَةَ قُلْتُ: أَلَکِ أَحَدٌ فِیهَا؟

قَالَتْ:

«یا داوُدُ إِنَّا جَعَلْناکَ خَلِیفَةً فِی الْأَرْضِ» (۳۳۱) «وَ ما مُحَمَّدٌ إِلا رَسُولٌ» (۳۳۲) «یا یَحْیی خُذِ الْکِتابَ» (۳۳۳).

«یا مُوسی إِنِّی أَنَا اللَّهُ» (۳۳۴) فَصِحْتُ بِهَذِهِ الْأَسْمَاءِ، فَإِذَا أَنَا بِأَرْبَعَةِ شَبَابٍ مُتَوَجِّهِینَ نَحْوَهَا، فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلاءِ مِنْکِ؟

قَالَتْ:

«الْمالُ وَ الْبَنُونَ زِینَةُ الْحَیاةِ الدُّنْیا» (۳۳۵) فَلَمَّا أَتَوْهَا قَالَتْ:

«یا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَیْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِیُّ الْأَمِینُ» (۳۳۶) فَکَافُونِی بِأَشْیَاءَ فَقَالَتْ:

«وَ اللَّهُ یُضاعِفُ لِمَنْ یَشاءُ» (۳۳۷) فَزَادُوا عَلَیَّ فَسَأَلْتُهُمْ عَنْهَا فَقَالُوا: هَذِهِ أُمُّنَا فِضَّةُ جَارِیَةُ الزهراء سلام الله علیها مَا تَکَلَّمَتْ مُنْذُ عِشْرِینَ سَنَةً إِلا بِالْقُرْآنِ.

در کتاب مناقب (۳۳۸) به نقل از صحیحین آمده است که: حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام از بس با مشک، آب کشیده بود

شکایت داشت، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

من هم از کثرت آسیاب نمودن دستم خسته شده، چون افراد اسیری نزد پیامبر خدا بودند لذا حضرت علی علیه السلام به فاطمه فرمود:

از پدرت بخواه که یکی از این اسیران را برای تو خادم قرار دهد، فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به حضور پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مشرّف شد و سلام کرد ولی (بدون اظهار حاجت) مراجعت نمود.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام به او فرمود:

تو را چه شد؟!

فاطمه عرض کرد:

به خدا قسم از هیبتی که پدرم دارد نتوانستم با آن حضرت سخن بگویم!

حضرت علی و حضرت زهرا علیهما السلام با یکدیگر برای عرض حاجت به حضور پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آمدند.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

گویا حاجتی داشته باشید؟

حضرت علی علیه السلام عرض کرد:

کنیزی برای فاطمه می‌خواهیم.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

نه، من این کار را نمی‌کنم، بلکه این اسیرها را می‌فروشم و پول آنها را برای اهل صُفّه به مصرف می‌رسانم.

آنگاه تسبیح حضرت زهراء سلام الله علیها را به آن بانو تعلیم داد.

در کتاب شیرازی می‌نویسد:

هنگامی که فاطمه‌ی زهرا شرح حال خود را گفت و از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یک کنیزی تقاضا نمود، پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گریان شد و فرمود:

ای فاطمه! قسم به حق آن خدایی که مرا به پیامبری مبعوث نموده تعداد ۴۰۰ نفر مرد فقیر در مسجد من زندگی می‌کنند که غذا و لباسی ندارند، اگر من از یک خصلتی نمی‌ترسیدم خواست تو را انجام می‌دادم، ای فاطمه! من نمی‌خواهم که اجر و ثواب تو نصیب یک کنیز شود، من می‌ترسم که علی بن ابیطالب علیه السلام فردای قیامت پیش خدا حقّ خود را از تو مطالبه نماید.

سپس حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تسبیح معروف را به آن بانو تعلیم داد.

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام با خوشحالی فراوان به فاطمه فرمود:

گر چه تو به منظور حاجت دنیوی به حضور پدرت مشرّف شدی، ولی خدای رؤوف ثواب اخروی را به ما عطا فرمود!

ابوهُرَیره می‌گوید:

وقتی پیغمبر خدا از نزد فاطمه خارج شد (آیه‌ی ۲۸ سوره‌ی اسراء) نازل شد که می‌فرماید:

«اگر از ایشان اعراض کردی که به رحمت پروردگار خود امیدوار باشی پس در جواب ایشان سخن نیکویی بگو».

منظور از رحمت پروردگار که در آیه‌ی شریفه آمده همان رضایت خداوند است که رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم برای جلب آن به دخترش پاسخ منفی داد.

پس از نزول آیه‌ی شریفه، پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم کنیزی را برای خدمت فاطمه سلام الله علیها اعزام نمود که نامش فضّه بود.

ثَعلبی (۳۳۹) و قُشَیری در تفسیرهای خود از امام جعفر صادق علیه السلام و جابر انصاری روایت می‌کنند که پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فاطمه سلام الله علیها را در حالی دید که کسایی از پوشاک شتر به دوش افکنده و با دست خود مشغول آسیاب کردن و شیر دادن فرزندش می‌باشد.

پیامبر خدا پس از اینکه چشمانش پر از اشک شد به فاطمه فرمود:

ای دختر عزیزم! مرارت و تلخی‌های دنیا را در مقابل شیرینی آخرت قرار بده.

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها عرض کرد:

«یا رسول الله! اَلْحَمْدُلِلّهِ عَلی نَعْمائِهِ وَ الشُّکْرُ لِلّهِ عَلی آلائِهِ» در همین موقع بود که خدای رؤوف (آیه‌ی پنجم سوره‌ی والضّحی را) نازل کرد که می‌فرماید:

«پروردگار تو به قدری از گنهکاران را به تو ببخشد که راضی شوی».

ابن شاهین و احمد از ابوهریره روایت می‌کنند که گفت:

هر گاه پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از مسافرت باز می‌گشت اوّلین کسی را که می‌دید فاطمه بود و هر گاه به سفر می‌رفت آخرین کسی را که دیدار می‌نمود فاطمه بود.

فاطمه‌ی زهراء در یکی از مسافرت‌های پیامبر خدا برای ورود پدر و شوهرش کساء خیبری پوشید.

هنگامی که رسول خدا از مسافرت بازگشت و چشم مبارکش به آن کساء افتاد آثار غضب در صورت مقدّسش مشاهده شد و نزد منبر نشست، فاطمه‌ی زهراء گردنبند و دو گوشواره و النگو و پرده را به حضور پدر بزرگوارش فرستاد و پیغام داد که اینها را در راه خدا مصرف کن!

موقعی که آنها را به رسول خدا تقدیم کردند سه مرتبه فرمود:

پدرش به فدای او باد که کار خوبی کرده، محمّد و آل محمّد را با دنیا چه کار! زیرا ایشان برای آخرت آفریده شده‌اند و دنیا از برای ایشان خلق شده‌ست.

در روایت احمد می‌گوید:

پیغمبر فرمود:

اینان اهل بیت من هستند و من دوست ندارم چیزهای طیّب و طاهر خود را در دنیا داشته باشند.

ابوصالح مؤذّن در کتاب خود با ذکر سند از حضرت علی علیه السلام نقل کرده که فرمود:

روزی پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم داخل شد بر دخترش فاطمه سلام الله علیها، پس ناگاه دید در گردن او گردنبندی است، پس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم برگشت.

آنگاه فاطمه سلام الله علیها آن گردنبند را پاره کرد و انداخت، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

تو از من می‌باشی ای فاطمه! پس سائلی آمد، حضرت فاطمه سلام الله علیها آن را به سائل بخشیدند.

فضّه‌ی خادمه

ابوالقاسم قشیری در کتاب خود از شخصی نقل می‌کند (۳۴۰) که گفت:

من در صحرا از کاروان دور افتادم و با زنی مصادف شدم، به وی گفتم:

کیستی؟

گفت:

«و بگو سلام بر شما امّا به زودی خواهد دانست» وقتی به او سلام کردم و گفتم:

اینجا چه کار می‌کنی؟

گفت:

«هر کس را که خدا هدایت کند هیچ گمراه کننده‌ای نخواهد داشت» گفتم:

از جنّ یا انس می‌باشی؟

گفت:

«ای فرزندان آدم بگیرید زینت خود را» گفتم:

از کجا می‌آیی؟

گفت:

«ایشان را از جاهای بسی دور می‌خوانند» گفتم به کجا می‌روی؟

گفت:

«زیارت خانه‌ی خدا بر مردم واجب است» گفتم:

چند وقت است که از قافله دور افتادی؟

گفت:

«و ما زمین و آسمان‌ها و آنچه بین آنهاست، همه را در شش روز آفریدیم» گفتم:

آیا به غذا اشتها داری؟

گفت:

«و آنان را جسدهایی که غذا نخورند قرار ندادیم» من به وی غذا دادم گفتم:

آهسته برو، تعجیل منمای!

گفت:

«خدا هیچ کس را جز به اندازه‌ی طاقتش مکلّف نمی‌کند» گفتم:

بیا تو را در عقب خویش سوار کنم.

گفت:

«اگر در آسمان و زمین غیر از خدای یکتا خدایانی وجود داشت هر دو تباه می‌شوند» وقتی من پیاده شدم و او را سوار کردم، گفت: «منزّه است آن کس که اینها را رام ما کرد».

موقعی که به قافله رسیدیم به وی گفتم:

تو کسی را در این قافله داری؟

گفت:

«ای داوود به درستی که ما تو را خلیفه‌ی روی زمین قرار دادیم» «و محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نیست مگر پیامبری» «ای یحیی کتاب را بگیر» «ای موسی من خدای یکتایم».

آنگاه صاحبان این نام‌ها را صدا زد، ناگاه دیدم چهار جوان به سوی او شتافتند.

من به او گفتم:

اینان نسبتی با تو دارند؟

گفت:

«مال و فرزندان زینت زندگی این دنیاست» وقتی آن جوانان نزد او آمدند گفت:

«ای پدر این جوان را اجیر کن بهترین کس که اجیر گرفته‌ای قوی و امین است» آنان اشیائی به من عطا کردند، او گفت:

«خدا برای کسی که بخواهد چند برابر می‌کند» آنان چیزهایی دیگری نیز به من دادند. من از آن جوانان پرسیدم:

این زن کیست؟

گفتند:

این مادر ما، فضّه است که خادمه‌ی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها بوده، مدّت بیست سال است که جز به وسیله‌ی آیات قرآن سخن نمی‌گوید.

[روایت شماره] (۰۹)

[الدروع الواقیة] مِنْ کِتَابِ زُهْدِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لِأَبِی جَعْفَرٍ أَحْمَدَ الْقُمِّیِّ أَنَّهُ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآیَةُ عَلَی النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم «وَ إِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِینَ * لَها سَبْعَةُ أَبْوابٍ لِکُلِّ بابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ» (۳۴۱) بَکَی النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بُکَاءً شَدِیداً وَ بَکَتْ صَحَابَتُهُ لِبُکَائِهِ وَ لَمْ یَدْرُوا مَا نَزَلَ بِهِ جَبْرَئِیلُ علیه السلام وَ لَمْ یَسْتَطِعْ أَحَدٌ مِنْ صَحَابَتِهِ أَنْ یُکَلِّمَهُ.

وَ کَانَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِذَا رَأَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَرِحَ بِهَا، فَانْطَلَقَ بَعْضُ أَصْحَابِهِ إِلَی بَابِ بَیْتِهَا، فَوَجَدَ بَیْنَ یَدَیْهَا شَعِیراً وَ هِیَ تَطْحَنُ فِیهِ وَ تَقُولُ: «وَ ما عِنْدَاللَّهِ خَیْرٌ وَ أَبْقی» (۳۴۲) فَسَلَّمَ عَلَیْهَا وَ أَخْبَرَهَا بِخَبَرِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ بُکَائِهِ.

فَنَهَضَتْ وَ الْتَفَّتْ بِشَمْلَةٍ لَهَا خَلَقَةٍ قَدْ خِیطَتْ فِی اثْنَیْ عَشَرَ مَکَاناً بِسَعَفِ النَّخْلِ، فَلَمَّا خَرَجَتْ نَظَرَ سَلْمَانُ الْفَارِسِیُّ إِلَی الشَّمْلَةِ وَ بَکَی وَ قَالَ:

وَا حُزْنَاهُ إِنَّ قَیْصَرَ وَ کِسْرَی لَفِی السُّنْدُسِ وَ الْحَرِیرِ وَ ابْنَةُ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلَیْهَا شَمْلَةُ صُوفٍ خَلَقَةٌ قَدْ خِیطَتْ فِی اثْنَیْ عَشَرَ مَکَاناً.

فَلَمَّا دَخَلَتْ فَاطِمَةُ عَلَی النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَتْ:

یَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ سَلْمَانَ تَعَجَّبَ مِنْ لِبَاسِی، فَوَالَّذِی بَعَثَکَ بِالْحَقِّ مَا لِی وَ لِعَلِیٍّ مُنْذُ خَمْسِ سِنِینَ إِلا مَسَکُ کَبْشٍ نَعْلِفُ عَلَیْهَا بِالنَّهَارِ بَعِیرَنَا، فَإِذَا کَانَ اللَّیْلُ افْتَرَشْنَاهُ وَ إِنَّ مِرْفَقَتَنَا لَمِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِیفٌ فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

یَا سَلْمَانُ إِنَّ ابْنَتِی لَفِی الْخَیْلِ السَّوَابِقِ.

ثُمَّ قَالَتْ:

یَا أَبَتِ فَدَیْتُکَ مَا الَّذِی أَبْکَاکَ؟ فَذَکَرَ لَهَا مَا نَزَلَ بِهِ جَبْرَئِیلُ مِنَ الْآیَتَیْنِ الْمُتَقَدِّمَتَیْنِ قَالَ:

فَسَقَطَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها عَلَی وَجْهِهَا وَ هِیَ تَقُولُ: الْوَیْلُ ثُمَّ الْوَیْلُ لِمَنْ دَخَلَ النَّارَ، فَسَمِعَ سَلْمَانُ فَقَالَ:

یَا لَیْتَنِی کُنْتُ کَبْشاً لِأَهْلِی فَأَکَلُوا لَحْمِی وَ مَزَّقُوا جِلْدِی وَ لَمْ أَسْمَعْ بِذِکْرِ النَّارِ وَ قَالَ أَبُوذَرٍّ: یَا لَیْتَ أُمِّی کَانَتْ عَاقِراً وَ لَمْ تَلِدْنِی وَ لَمْ أَسْمَعْ بِذِکْرِ النَّارِ وَ قَالَ مِقْدَادٌ، یَا لَیْتَنِی کُنْتُ طَائِراً فِی الْقِفَارِ وَ لَمْ یَکُنْ عَلَیَّ حِسَابٌ وَ لا عِقَابٌ وَ لَمْ أَسْمَعْ بِذِکْرِ النَّارِ وَ قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

یَا لَیْتَ السِّبَاعَ مَزَّقَتْ لَحْمِی وَ لَیْتَ أُمِّی لَمْ تَلِدْنِی وَ لَمْ أَسْمَعْ بِذِکْرِ النَّارِ.

ثُمَّ وَضَعَ عَلِیٌّ علیه السلام یَدَهُ عَلَی رَأْسِهِ وَ جَعَلَ یَبْکِی وَ یَقُولُ: وَا بُعْدَ سَفَرَاهُ! وَا قِلَّةَ زَادَاهُ فِی سَفَرِ الْقِیَامَةِ یَذْهَبُونَ فِی النَّارِ وَ یُتَخَطَّفُونَ، مَرْضَی لا یُعَادُ سَقِیمُهُمْ وَ جَرْحَی لا یُدَاوَی جَرِیحُهُمْ وَ أَسْرَی لا یُفَکُّ أَسْرُهُمْ، مِنَ النَّارِ یَأْکُلُونَ وَ مِنْهَا یَشْرَبُونَ وَ بَیْنَ أَطْبَاقِهَا یَتَقَلَّبُونَ وَ بَعْدَ لُبْسِ الْقُطْنِ مُقَطَّعَاتِ النَّارِ یَلْبَسُونَ وَ بَعْدَ مُعَانَقَةِ الْأَزْوَاجِ مَعَ الشَّیَاطِینِ مُقَرَّنُونَ.

سیّد بن طاووس در کتاب دروع الواقیه (۳۴۳) از کتاب زهد النبی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از جعفر احمد قمّی می‌نگارد:

وقتی آیه‌ی ۴۳ و ۴۴ سوره‌ی حجر نازل شد که می‌فرماید:

«حتماً جهنّم جایگاه جمیع آنان خواهد بود، جهنّم دارای هفت در است که هر دری مخصوص به گروهی خواهد بود».

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به شدّت گریان شد و اصحاب آن حضرت هم برای گریه او گریان شدند، نمی‌دانستند که جبرئیل چه آیه‌ای نازل کرده است و کسی از صحابه این قدرت را نداشت با آن حضرت سخن بگوید.

چون پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم هر گاه فاطمه را می‌دید خوشحال می‌شد لذا یکی از صحابه متوجّه خانه‌ی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها شد وقتی بر درب خانه‌ی آن بانو رسید و آیه‌ی ۶۰ سوره‌ی قصص را می‌خواند که می‌فرماید:

«آنچه نزد خدا باشد بهتر و باقی خواهد بود». آن مرد به حضرت زهراء سلام الله علیها سلام کرد و جریان رسول خدا و گریه‌ی آن حضرت را شرح داد.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها از جای برخاست و لباس مندرس خود را که دوازده موضع آن با شاخه‌ی درخت خرما دوخته شده بود پوشید. وقتی فاطمه‌ی اطهر از اطاق خود خارج شد که نزد رسول خدا بیاید سلمان فارسی به لباس آن بانو نگاه کرد و گریان شد و گفت:

آه آه که دختران قیصر و کسری غرق ابریشم هستند و لباس دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم یک قطعه‌ی پشمی مندرس است که دوازده موضع آن دوخته و وصله شده! !

هنگامی که حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها به حضور پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مشرّف شد عرض کرد:

یا رسول الله! سلمان از دیدن لباس من دچار شگفتی گردیده، به حقّ آن خدایی که تو را به حق مبعوث نموده مدّت پنج سال است که من و علی بن ابیطالب علیهما السلام غیر از یک پوست گوسفند که روزها شتر ما روی آن علف می‌خورد و شب‌ها آن را به جای فرش می‌گسترانیم چیزی نداریم، متکّای ما از یک پوستیست که آن را با لیف خرما پُر کرده‌ایم.

سپس رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم متوجّه سلمان شد و به او فرمود:

دخترم فاطمه از گروه سابقین است.

سپس حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عرض کرد:

فدای تو گردم چه باعث شده که تو گریان شوی؟

حضرتش جریان آن دو آیه‌ای را که جبرئیل آورده بود برای حضرت زهراء سلام الله علیها شرح داد.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها پس از شنیدن این موضوع صورت خود را روی زمین نهاد و عرض کرد:

وای بر آن کسی که داخل دوزخ شود، وای بر آن کسی که داخل دوزخ شود هنگامی که سلمان فارسی با این منظره مواجه شد گفت:

کاش من نسبت به اهل و عیالم یک گوسفندی می‌بودم و آنان گوشت مرا می‌خوردند و پوستم را پاره می‌کردند و این داستان جهنّم را نمی‌شنیدم.

ابوذر گفت:

ای کاش مادرم نازا بود و مرا نمی‌زائید و داستان جهنّم به گوشم نمی‌خورد! !

مقداد گفت:

ای کاش من پرنده‌ای می‌بودم و در بیابان‌ها می‌زیستم و حساب و عقابی نمی‌داشتم و این جریان دوزخ را نمی‌شنیدم! !

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام فرمود:

ای کاش درندگان گوشت مرا پاره پاره می‌کردند و مادرم مرا نمی‌زائید و این داستان جهنّم را نشنیده بودم.

سپس امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام دست خود را بالای سر مبارک نهاد و پس از اینکه گریان شد فرمود:

آه از دوری سفر آخرت! آه از کمی زاد و توشه‌ی سفر قیامت، به سوی آتش می‌روند و ربوده می‌شوند، بیمارانی هستند که عیادتی از آنان نمی‌شود، مجروحینی هستند که آزاد نمی‌گردند، از آتش می‌خورند، از آن می‌آشامند، در میان طبقات جهنّم می‌غلطند، از قطعات آتش به جای لباس می‌پوشند، در صورتی که قبلاً لباس نرم پنبه‌ای پوشیده بودند، با شیاطین نزدیک خواهند شد، در صورتی که در دنیا زنان خویشتن را در آغوش می‌کشیدند.

[روایت شماره] (۱۰)

[کشف الغمة] مِنْ مُسْنَدِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ قَالَ:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ إِذَا سَافَرَ آخِرُ عَهْدِهِ بِإِنْسَانٍ مِنْ أَهْلِهِ فَاطِمَةُ وَ أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ عَلَيْهِ إِذَا قَدِمَ فَاطِمَةُ سلام الله علیها قَالَ:

فَقَدِمَ مِنْ غَزَاةٍ فَأَتَاهَا فَإِذَا هُوَ بِمِسْحٍ عَلَى بَابِهَا وَ رَأَى عَلَى الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ علیهما السلام قُلْبَيْنِ مِنْ فِضَّةٍ فَرَجَعَ وَ لَمْ يَدْخُلْ عَلَيْهَا فَلَمَّا رَأَتْ ذَلِكَ فَاطِمَةُ ظَنَّتْ أَنَّهُ لَمْ يَدْخُلْ عَلَيْهَا مِنْ أَجْلِ مَا رَأَى، فَهَتَكَتِ السِّتْرَ وَ نَزَعَتِ الْقُلْبَيْنِ مِنَ الصَّبِيَّيْنِ فَقَطَعَتْهُمَا فَبَكَى الصَّبِيَّانُ فَقَسَمَتْهُ بَيْنَهُمَا، فَانْطَلَقَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ وَ هُمَا يَبْكِيَانِ فَأَخَذَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ مِنْهُمَا وَ قَالَ:

يَا ثَوْبَانُ اذْهَبْ بِهَذَا إِلَى بَنِي فُلَانٍ أَهْلِ بَيْتٍ بِالْمَدِينَةِ وَ اشْتَرِ لِفَاطِمَةَ قِلَادَةً مِنْ عَصَبٍ وَ سِوَارَيْنِ مِنْ عَاجٍ، فَإِنَّ هَؤُلَاءِ أَهْلُ بَيْتِي وَ لَا أُحِبُّ أَنْ يَأْكُلُوا طَيِّبَاتِهِمْ فِي حَيَاتِهِمُ الدُّنْيَا.

بیان: القلب بالضمّ: السوار، قال الجزریُّ: فی حدیث ثوبان أنَّ فاطمة سلام الله علیها حلّت الحسن و الحسین علیهما السلام بقلبین من فضّة، القلب: السوار.

و قال: و فیه أنَّه قال لثوبان: اشتر لفاطمة قلادة من عصب و سوارین من عاج قال الخطابیُّ فی المعالم:

إن لم تکن الثیاب الیمانیة فلا أدری ما هو و ما أری أن القلادة تکون منها و قال أبوموسی: یحتمل عندی أنَّ الرِّوایة إنّما هی العصب بفتح الصاد و هو أطناب مفاصل الحیوان و هو شیء مدوَّر فیحتمل أنَّهم کانوا یأخذون عصب بعض الحیوانات الطاهرة فیقطعونه و یجعلونه شبه الخرز فإذا یبس یتخّذون منه القلائد و إذا جاز و أمکن أن یتّخذ من عظام السلحفاة و غیرها الأسورة جاز و أمکن أن یتّخذ من عصب أشباهها خرز ینظّم القلائد.

قال: ثمَّ ذکر لی بعض أهل الیمن أنَّ العصب سنُّ دابَّة بحریَّة تسمی: فرس فرعون یتّخذ منها الخرز و غیر الخرز من نصاب سکّین و غیره و یکون أبیض.

کشف الغمّه (۳۴۴) از احمد بن حنبل در کتاب مُسْنَد از ثوبان غلام پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ روایت می‌کند که گفت:

هر گاه رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ به مسافرت می‌رفت آخرین کسی را که دیدار می‌کرد فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها بود و هر گاه باز می‌گشت اوّلین کسی را که دیدار می‌کرد آن حضرت بود.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ در مراجعت یکی از جَنگ‌ها وقتی بر در خانه‌ی فاطمه آمده و دیدند بر دست حَسَنین علیهما السلام دستنبد نقره‌ست. آن حضرت از همان جا برگشته و نزد فاطمه نرفتند.

موقعی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها با این منظره مواجه شد دانست که پیغمبر خدا برای آن دستنبدها مراجعت کرده، زهرای اطهر فوراً آن پرده‌ای را که داشت کند و دستنبدهای حسنین علیهما السلام را باز کرده و شکست و آنها را بین حسنین تقسیم نمود. ایشان در حالی که گریان بودند به حضور پیغمبر خدا مشرّف شدند. رسول خدا آنها را از آنان گرفت و به ثوبان داد و گفت:

اینها را ببر نزد فلان قبیله‌ی مدینه و برای فاطمه یک گردنبند و دو دستنبد عاج خریداری کن؛ ایشان اهل بیت من هستند، من دوست ندارم اشیاء نیکو و نفیس خود را در دنیا به مصرف برسانند.

بیان: «قُلب» به معنی دستبند است؛ جزریّ گفته: در حدیث ثوبان که آمده است «فاطمه سلام الله علیها به حسن و حسین علیهما السلام دو دستبند نقره بست» از همین قرار است و همچنین «القُلب» به معنی دستنبد می‌باشد و همچنین در این روایت پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به ثوبان فرمود:

خریداری کن برای فاطمه گردنبندی از «عصب» و دو دستبند از عاج، خطابی در کتاب معالم گفته: اگر نباشد لباس‌های یمنی پس من نمی‌دانم چیست و فکر نمی‌کنم گردنبند از یمن باشد.

و ابوموسی گفته: به نظر من احتمال دارد «عصب» در این روایت آن ریسمان‌هایی باشد که بین مفاصل حیوانات است (که ما در فارسی آن را گیس می‌گوییم) و آن شیء دایره‌ای شکل است. پس احتمال دارد که در قدیم این عصب‌ها را از بعضی حیوانات حلال گوشت می‌گرفته‌اند و در جایی که جایز و ممکن باشد از استخوان لاک پشت و غیر آن النگو درست گرد و جایز و ممکن است از «عصب» شبیه آنها مهره درست کرد و گردنبند ساخت.

پس بعضی از اهل یمن برای من گفته‌اند که «عصب» سُمّ جانور دریاییست که «اسب فرعون» نامیده می‌شود، که از آن دسته‌ی چاقو و غیره می‌سازند و آن بسیار مفید است.

[روایت شماره] (۱۱)

[الکافی] مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَی، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی، عَنْ فُرَاتِ بْنِ أَحْنَفَ قَالَ:

سَمِعْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام یَقُولُ: لَیْسَ عَلَی وَجْهِ الْأَرْضِ بَقْلَةٌ أَشْرَفَ وَ لا أَنْفَعَ مِنَ الْفَرْفَخِ وَ هُوَ بَقْلَةُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها، ثُمَّ قَالَ: لَعَنَ اللَّهُ بَنِی أُمَیَّةَ هُمْ سَمَّوْهَا بَقْلَةَ الْحَمْقَاءِ بُغْضاً لَنَا وَ عَدَاوَةً لِفَاطِمَةَ سلام الله علیها.

در کتاب کافی (۳۴۵) با چند واسطه از فرات بن احنف روایت می‌کند که گفت:

از امام جعفر صادق علیه السلام شنیدم می‌فرمود:

در تمام روی زمین گیاهی شریف‌تر و نافع‌تر از خُرفه نیست، خرفه سبزی فاطمه سلام الله علیها است.

آنگاه فرمود:

خدا بنی امیه را لعنت کند، زیرا آنان به علّت بغض و دشمنی که با فاطمه داشتند آن گیاه را گیاه احمق نامیدند.

[روایت شماره] (۱۲)

[الکافی] مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَی، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِی یَحْیَی الْوَاسِطِیِّ، عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ: بَقْلَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم الْهِنْدَبَاءُ وَ بَقْلَةُ أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام الْبَاذَرُوجُ وَ بَقْلَةُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها الْفَرْفَخُ.

نیز در همان کتاب (۳۴۶) با چند واسطه از امام جعفر صادق علیه السلام روایت می‌کند که گفت:

کاسنی گیاه و سبزی حضرت رسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم و ریحان سبزی حضرت علی بن ابیطالب علیهما السلام و خرفه سبزی حضرت فاطمه سلام الله علیها است.

[روایت شماره] (۱۳)

[تهذیب الأحکام] مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ، عَنْ مُحَسِّنِ بْنِ أَحْمَدَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَنَابٍ، عَنْ یُونُسَ، عَنْ

أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

إِنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها کَانَتْ تَأْتِی قُبُورَ الشُّهَدَاءِ فِی کُلِّ غَدَاةِ سَبْتٍ فَتَأْتِی قَبْرَ حَمْزَةَ وَ تَتَرَحَّمُ عَلَیْهِ وَ تَسْتَغْفِرُ لَهُ.

شیخ طوسی در کتاب تهذیب (۳۴۷) با چند واسطه از صادق آل محمّد روایت می‌کند که فرمود:

حضرت زهراء سلام الله علیها صبح‌های روز شنبه متوجّه قبور شهدای احد می‌شد و بر سر قبر حضرت حمزه می‌رفت و بر او رحمت می‌فرستاد و برایش طلب مغفرت می‌کرد.

[روایت شماره] (۱۴)

[تفسیر القمی] «إِنَّمَا النَّجْوی مِنَ الشَّیْطانِ لِیَحْزُنَ الَّذِینَ آمَنُوا وَ لَیْسَ بِضارِّهِمْ شَیْئاً إِلا بِإِذْنِ اللَّهِ وَ عَلَی اللَّهِ فَلْیَتَوَکَّلِ الْمُؤْمِنُونَ» (۳۴۸) قَالَ:

فَإِنَّهُ حَدَّثَنِی أَبِی، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ، عَنْ أَبِی بَصِیرٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

کَانَ سَبَبُ نُزُولِ هَذِهِ الْآیَةِ أَنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها رَأَتْ فِی مَنَامِهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم هَمَّ أَنْ یَخْرُجَ هُوَ وَ فَاطِمَةُ وَ عَلِیٌّ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ: مِنَ الْمَدِینَةِ فَخَرَجُوا حَتَّی جَاوَزُوا مِنْ حِیطَانِ الْمَدِینَةِ، فَتَعَرَّضَ لَهُمْ طَرِیقَانِ، فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم ذَاتَ الْیَمِینِ حَتَّی انْتَهَی بِهِمْ إِلَی مَوْضِعٍ فِیهِ نَخْلٌ وَ مَاءٌ، فَاشْتَرَی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم شَاةً کَبْرَاءَ وَ هِیَ الَّتِی فِی إِحْدَی أُذُنَیْهَا نُقَطٌ بِیضٌ فَأَمَرَ بِذَبْحِهَا فَلَمَّا أَکَلُوا مَاتُوا فِی مَکَانِهِمْ، فَانْتَبَهَتْ فَاطِمَةُ بَاکِیَةً ذَعِرَةً فَلَمْ تُخْبِرْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِذَلِکَ.

فَلَمَّا أَصْبَحَتْ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِحِمَارٍ فَأَرْکَبَ عَلَیْهِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ أَمَرَ أَنْ یَخْرُجَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ: مِنَ الْمَدِینَةِ کَمَا رَأَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها فِی نَوْمِهَا فَلَمَّا خَرَجُوا مِنْ حِیطَانِ الْمَدِینَةِ عَرَضَ لَهُ طَرِیقَانِ فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم ذَاتَ الْیَمِینِ کَمَا رَأَتْ فَاطِمَةُ حَتَّی انْتَهَوْا إِلَی مَوْضِعٍ فِیهِ نَخْلٌ وَ مَاءٌ، فَاشْتَرَی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم شَاةً کَمَا رَأَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها فَأَمَرَ بِذَبْحِهَا، فَذُبِحَتْ وَ شُوِّیَتْ.

فَلَمَّا أَرَادُوا أَکْلَهَا قَامَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها وَ تَنَحَّتْ نَاحِیَةً مِنْهُمْ تَبْکِی مَخَافَةَ أَنْ یَمُوتُوا فَطَلَبَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حَتَّی وَقَعَ عَلَیْهَا وَ هِیَ تَبْکِی فَقَالَ مَا شَأْنُکِ یَا بُنَیَّةُ؟

قَالَتْ: یَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّی رَأَیْتُ الْبَارِحَةَ کَذَا وَ کَذَا فِی نَوْمِی وَ قَدْ فَعَلْتَ أَنْتَ کَمَا رَأَیْتُهُ فَتَنَحَّیْتُ عَنْکُمْ فَلا أَرَاکُمْ تَمُوتُونَ.

فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَصَلَّی رَکْعَتَیْنِ ثُمَّ نَاجَی رَبَّهُ، فَنَزَلَ عَلَیْهِ جَبْرَئِیلُ فَقَالَ:

یَا مُحَمَّدُ هَذَا شَیْطَانٌ یُقَالُ لَهُ: الدِّهَارُ وَ هُوَ الَّذِی أَرَی فَاطِمَةَ هَذِهِ الرُّؤْیَا وَ یُؤْذِی الْمُؤْمِنِینَ فِی نَوْمِهِمْ مَا یَغْتَمُّونَ بِهِ، فَأَمَرَ جَبْرَئِیلَ فَجَاءَ بِهِ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ لَهُ: أَنْتَ أَرَیْتَ فَاطِمَةَ هَذِهِ الرُّؤْیَا؟

فَقَالَ:

نَعَمْ یَا مُحَمَّدُ فَبَزَقَ عَلَیْهِ ثَلاثَ بَزَقَاتٍ فَشَجَّهُ فِی ثَلاثِ مَوَاضِعَ.

ثُمَّ قَالَ جَبْرَئِیلُ لِمحمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قُلْ یَا مُحَمَّدُ إِذَا رَأَیْتَ فِی مَنَامِکَ شَیْئاً تَکْرَهُهُ أَوْ رَأَی أَحَدٌ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ فَلْیَقُلْ: أَعُوذُ بِمَا عَاذَتْ بِهِ مَلائِکَةُ اللَّهِ الْمُقَرَّبُونَ وَ أَنْبِیَاؤُهُ الْمُرْسَلُونَ وَ عِبَادُهُ الصَّالِحُونَ مِنْ شَرِّ مَا رَأَیْتُ وَ مِنْ رُؤْیَایَ وَ یَقْرَأُ الْحَمْدَ وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ وَ یَتْفُلُ عَنْ یَسَارِهِ ثَلاثَ تَفَلاتٍ، فَإِنَّهُ لا یَضُرُّهُ مَا رَأَی وَ أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَی رَسُولِهِ «إِنَّمَا النَّجْوی مِنَ الشَّیْطانِ» (۳۴۹) الْآیَةَ.

بیان: ما رأیت کبراء و أشکالها فیما عندنا من کتب اللّغة بهذا المعنی.

در تفسیر علی بن ابراهیم (۳۵۰) با چند واسطه سبب نزول آیه‌ی ۱۲ سوره‌ی مجادله را از امام جعفر صادق علیه السلام بدین شرح نقل می‌کنند:

یک شب فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در عالَم خواب دید که پیغمبر اکرم، فاطمه‌ی اطهر، علیّ مرتضی، امام حسن مجتبی و امام حسین: تصمیم گرفتند که از مدینه‌ی طیّبه خارج شوند.

وقتی از دیوارهای مدینه گذشتند بر سر دو راهی رسیدند، رسول خدا راه دست راست را انتخاب کرد و رفتند تا به جایی که دارای نخلستان و آب بود، رسیدند.

آنگاه پیغمبر گوسفندی خرید که در یکی از گوش‌هایش خال و نقطه‌های سفید بود، سپس دستور داد تا آن را سر بریدند.

هنگامی که از آن خوردند همگی مردند! ! فاطمه‌ی زهراء در حالی از خواب بیدار شد که لرزان و ترسان بود، ولی این خواب را برای پیغمبر خدا نگفت.

موقعی که صبح شد رسول خدا حِماری آورد و حضرت زهرا را بر آن سوار کرد، آنگاه دستور داد که امیرالمؤمنین علی علیه السلام و حسن و حسین علیهما السلام هم از مدینه خارج شوند، ایشان همان طور که حضرت فاطمه در عالم خواب دیده بود خارج شدند.

وقتی از دیوارهای مدینه گذشتند و بر سر دو راهی رسیدند، پیغمبر خدا همان طور که فاطمه دیده بود راه دست راست را برگزید تا رسیدند به جایی که نخلستان و آب بود.

سپس همان طور که حضرت فاطمه سلام الله علیها در خواب دیده بود پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گوسفندی خرید و دستور داد تا آن را ذبح و کباب نمودند.

هنگامی که تصمیم گرفتند از آن کباب بخورند فاطمه‌ی زهراء برخاست و به یک طرف رفت، آنگاه از ترس اینکه مبادا بمیرند شروع به گریه کرد! پیامبر خدا به دنبال او رفت، او را در حالی یافت که گریان بود.

فرمود:

ای دختر عزیزم برای چه گریانی؟! عرض کرد:

یا رسول الله من در شب گذشته چنین خوابی دیده‌ام و چون شما همان اعمالی را انجام دادی که من در خواب دیده‌ام لذا من از شما دور شدم تا مردن شما را مشاهده ننمایم.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از جای برخاست و پس از اینکه دو رکعت نماز بجا آورد، با خدای خویش در این باره مناجات کرد، جبرئیل نازل شد و گفت:

یا محمّد یک شیطانی‌ست که او را دهار می‌گویند، اوست که باعث این خواب وحشتناک فاطمه شده‌ست. اوست که مؤمنین را اذیّت و مؤمنین را دچار خواب‌های وحشتناک و محزون می‌کند.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به جبرئیل امر فرمود:

تا آن شیطان را بیاورد و به آن شیطان فرمود:

تو فاطمه را دچار چنین خوابی کرده‌ای؟!

گفت:

آری، پیغمبر خدا سه مرتبه آب دهان به او افکند تا در سه موضع بدن او اثر نهاد.

آنگاه جبرئیل به پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گفت:

هر گاه تو یا یکی از مؤمنین خوابی خوفناک دیدید بگویید:

«اَعُوذُ بِما عاذَتْ بِهِ مَلائِکَةُ الله الْمُقَرَّبُونَ وَ اَنْبِیائِهِ الْمَرْسَلونَ وَ عِبادِهِ الصّالِحُونَ مِنْ شَرِّ ما رَأَیْتُ وَ مِنْ رُؤیایَ».

سپس سوره‌ی حمد و سوره‌ی قل أعوذ برب الفلق و سوره‌ی قل أعوذ برب النّاس و سوره‌ی قل هو الله احد را بخواند و سه مرتبه آب دهان به طرف چپ خود بیفکند اگر این کار را انجام دهد ضرری از این خواب متوجّه او نخواهد شد. بدین جهت بود که آیه‌ی

پیشین برای حضرت رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نازل شد.

مرحوم علّامه می‌فرماید:

ما در کتاب لغتی که داریم کلمه‌ی «کبراء» را به این معنی (گوسفند بزرگ) ندیدیم (۳۵۱).

[روایت شماره] (۱۵)

[تفسیر العیاشی] عَنْ أَبِی بَصِیرٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

رَأَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها فِی النَّوْمِ کَأَنَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ ذُبِحَا أَوْ قُتِلا فَأَحْزَنَهَا ذَلِکَ، فَأَخْبَرَتْ بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

یَا رُؤْیَا! فَتَمَثَّلَتْ بَیْنَ یَدَیْهِ قَالَ:

أَنْتِ أَرَیْتِ فَاطِمَةَ هَذَا الْبَلاءَ؟

قَالَتْ:

لا فَقَالَ:

یَا أَضْغَاثُ! أَنْتِ أَرَیْتِ فَاطِمَةَ هَذَا الْبَلاءَ؟

قَالَتْ:

نَعَمْ یَا رَسُولَ اللَّهِ،

قَالَ:

فَمَا أَرَدْتِ بِذَلِکِ؟

قَالَتْ:

أَرَدْتُ أَنْ أُحْزِنَهَا، فَقَالَ لِفَاطِمَةَ: اسْمَعِی لَیْسَ هَذَا بِشَیْءٍ.

تفسیر عیّاشی (۳۵۲) از ابی بصیر از صادق آل محمّد روایت می‌کند که فرمود:

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها در عالم خواب دید:

گویا حسن و حسین ذبح یا کشته شدند! ! چون این خواب باعث محزونی آن بانو شد لذا پدرش پیامبر خدا را از آن آگاه کرد.

پیغمبر فرمود:

ای رویا! بیا، وقتی رویا نزد آن حضرت مجسّم شد به وی گفت:

تو این خواب وحشتناک را به فاطمه وانمود کردی؟

گفت:

نه سپس فرمود:

ای اضغاث آیا تو فاطمه‌ی زهراء را دچار این خواب خوفناک کردی؟

گفت:

آری یا رسول الله!

فرمود:

منظور تو از این عمل چه بود؟

گفت:

می‌خواستم فاطمه را اندوهناک کنم. پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به فاطمه سلام الله علیها فرمود:

سخن او را بشنو و بدان که چیزی نیست.

[روایت شماره] (۱۶)

نَوَادِرُ الرَّاوَنْدِیِّ: بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ علیهما السلام، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام اسْتَأْذَنَ أَعْمَی عَلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَحَجَبَتْهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لَهَا: لِمَ حَجَبْتِیهِ وَ هُوَ لا یَرَاکِ؟

فَقَالَتْ سلام الله علیها: إِنْ لَمْ یَکُنْ یَرَانِی فَإِنِّی أَرَاهُ وَ هُوَ یَشَمُّ الرِّیحَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَشْهَدُ أَنَّکِ بَضْعَةٌ مِنِّی.

وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ:

سَأَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَصْحَابَهُ عَنِ الْمَرْأَةِ مَا هِیَ، قَالُوا: عَوْرَةٌ،

قَالَ:

فَمَتَی تَکُونُ أَدْنَی مِنْ رَبِّهَا؟ فَلَمْ یَدْرُوا، فَلَمَّا سَمِعَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها ذَلِکَ قَالَتْ:

أَدْنَی مَا تَکُونُ مِنْ رَبِّهَا أَنْ تَلْزَمَ قَعْرَ بَیْتِهَا، فَقَالَ رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّ فَاطِمَةَ بَضْعَةٌ مِنِّی.

در کتاب نوادر راوندی (۳۵۳) با چند واسطه از حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام از پدران گرامیشان: از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

یک وقت شخص کوری از فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها اجازه خواست که به حضورش مشرّف شود، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها وقتی اجازه داد خود را از آن شخص کور پوشانید.

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به حضرت زهرا سلام الله علیها فرمود:

او کور بود، پس تو چرا خویشتن را از او پوشانیدی، در صورتی که او تو را نمی‌بیند؟! فاطمه گفت:

اگر چه او مرا نمی‌دید ولی من او را می‌دیدم، از طرفی بویم به مشام او می‌رسید! رسول خدا فرمود:

شهادت می‌دهم که تو پاره‌ی تن من هستی.

نیز می‌نویسد (۳۵۴) : پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از اصحاب خویشتن پرسید:

زن چیست گفتند:

زن عورت است (یعنی باید از انظار نامحرمان پوشیده باشد) فرمود:

زن چه موقع به خدای خود نزدیک‌تر است؟

اصحاب نتوانستند جواب بگویند.

موقعی که این پرسش به گوش حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها رسید عرض کرد:

نزدیک‌ترین اوقات زن به خدای خود هنگامیست که در کنج خانه‌ی خود باشد، پس از این جواب بود که پیامبر خدا فرمود:

حقّاً که پاره‌ی تن من است.

بخش پنجم؛ ازدواج حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها (باب ۵؛ تزویجها سلام الله علیها)

[روایت شماره] (۰۱)

[إقبال الأعمال] بِإِسْنَادِهِ إِلَى شَيْخِنَا الْمُفِيدِ فِي كِتَابِ حَدَائِقِ الرِّيَاضِ قَالَ:
لَيْلَةَ إِحْدَى وَ عِشْرِينَ مِنَ الْمُحَرَّمِ وَ كَانَتْ لَيْلَةَ خَمِيسٍ سَنَةَ ثَلاثٍ مِنَ الْهِجْرَةِ كَانَ زِفَافُ فَاطِمَةَ ابْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِلَى مَنْزِلِ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام يُسْتَحَبُّ صَوْمُهُ شُكْراً لِلَّهِ تَعَالَى لِمَا وُفِّقَ مِنْ جَمْعِ حُجَّتِهِ (۳۵۵) وَ صَفْوَتِهِ (۳۵۶).
وَ مِنْ تَارِيخِ بَغْدَادَ بِإِسْنَادِهِ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:
لَمَّا زُفَّتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها إِلَى عَلِيٍّ عليه السلام كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قُدَّامَهَا وَ جَبْرَئِيلُ عَنْ يَمِينِهَا وَ مِيكَائِيلُ عَنْ يَسَارِهَا وَ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ خَلْفَهَا يُسَبِّحُونَ اللَّهَ وَ يُقَدِّسُونَهُ حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ.
در کتاب اقبال (۳۵۷) با سندهای خود از شیخ مفید می‌نگارد ازدواج و عروسی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها دختر حضرت محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم با حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام در شب پنجشنبه ۲۱ ماه محرّم سال سوّم هجری واقع شد. روزه گرفتن آن روز مستحب است و روزه دار بر توفیق روزه داری این روز، که مراسم ازدواج حضرت علی و حضرت زهرا علیهما السلام خدا را سپاسگزاری می‌نماید.
در تاریخ بغداد از ابن عبّاس (۳۵۸) روایت می‌کند:
آن شبی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را به خانه‌ی حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام بردند پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم جلو فاطمه و جبرئیل سمت راست و میکائیل طرف چپ و تعداد هفتاد هزار ملک در عقب آن بانو بودند که خدا را تا طلوع فجر تسبیح و تقدیس می‌گفتند.

[روایت شماره] (۰۲)

مصباح: فِي أَوَّلِ يَوْمٍ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَاطِمَةَ سلام الله عليها مِنْ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام وَ رُوِيَ أَنَّهُ كَانَ يَوْمَ السَّادِسِ.
شیخ طوسی در کتاب مصباح (۳۵۹) می‌نویسد:
رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از روز اول ماه ذی الحجهٔ و به قولی روز ششم فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را برای حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام تزویج نمود.

[روایت شماره] (۰۳)

[عيون أخبارالرّضا عليه السلام] جَعْفَرُ بْنُ نُعَيْمٍ الشَّاذَانِيُّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ، عَنِ ابْنِ هَاشِمٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَعْبَدٍ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عليه السلام ، عَنْ أَبِيهِ عليه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: ، عَنْ عَلِيٍّ عليه السلام قَالَ:
قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم يَا عَلِيُّ لَقَدْ عَاتَبَنِي رِجَالٌ مِنْ قُرَيْشٍ فِي أَمْرِ فَاطِمَةَ وَ قَالُوا: خَطَبْنَاهَا إِلَيْكَ فَمَنَعْتَنَا وَ زَوَّجْتَ عَلِيّاً، فَقُلْتُ لَهُمْ: وَاللَّهِ مَا أَنَا مَنَعْتُكُمْ وَ زَوَّجْتُهُ، بَلِ اللَّهُ مَنَعَكُمْ وَ زَوَّجَهُ، فَهَبَطَ عَلَيَّ جَبْرَئِيلُ فَقَالَ:
يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ جَلَّ جَلالُهُ يَقُولُ: لَوْ لَمْ أَخْلُقْ عَلِيّاً لَمَا كَانَ لِفَاطِمَةَ ابْنَتِكَ كُفْوٌ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ آدَمُ فَمَنْ دُونَهُ.
[عيون أخبارالرّضا عليه السلام] الهمدانيُّ، عن عليٍّ، عن أبيه، عن علي بن معبد مثله.
شیخ صدوق در کتاب عیون (۳۶۰) اخبار الرّضا علیه السلام با چند واسطه از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من فرمود:

یا علی! گروهی از مردان قریش راجع به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها مرا مورد عتاب قرار دادند و گفتند:

ما خواستگار فاطمه بودیم و تو نپذیرفتی، اکنون او را به علی بن ابیطالب دادی.

من گفتم:

به خدا قسم، من فاطمه را از شما رد نکردم و او را تزویج ننمودم، بلکه خدا خواستگاری شما را نپذیرفت و فاطمه را برای علی تزویج کرد؛ زیرا جبرئیل بر من نازل شد و گفت:

خدای تعالی می‌فرماید:

اگر من علی را خلق نمی‌کردم از حضرت آدم به بعد شوهری که شایسته‌ی فاطمه باشد در روی زمین نبود.

در کتاب عیون اخبار الرّضا علیه السلام ، احمد بن زیاد بن جعفر الهمدانی از طریق علی بن ابراهیم با چند واسطه‌ی دیگر مثل این حدیث را نقل کرده است (۳۶۱).

[روایت شماره] (۰۴)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] الْمُفِیدُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ، عَنْ الْحُسَیْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأَسَدِیِّ، عَنْ جَعْفَرِبْنِ عَبْدِاللَّهِ الْعَلَوِیِّ، عَنْ یَحْیَی بْنِ هَاشِمٍ الْغَسَّانِیِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ، عَنْ جُوَیْرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنِ الضَّحَّاکِ بْنِ مُزَاحِمٍ قَالَ:

سَمِعْتُ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام یَقُولُ: أَتَانِی أَبُوبَکْرٍ وَ عُمَرُ فَقَالا: لَوْ أَتَیْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَذَکَرْتَ لَهُ فَاطِمَةَ.

قَالَ:

فَأَتَیْتُهُ فَلَمَّا رَآنِی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ضَحِکَ ثُمَّ قَالَ:

مَا جَاءَ بِکَ یَا أَبَاالْحَسَنِ حَاجَتُکَ؟

قَالَ:

فَذَکَرْتُ لَهُ قَرَابَتِی وَ قِدَمِی فِی الْإِسْلامِ وَ نُصْرَتِی لَهُ وَ جِهَادِی فَقَالَ:

یَا عَلِیُّ صَدَقْتَ فَأَنْتَ أَفْضَلُ مِمَّا تَذْکُرُ، فَقُلْتُ: یَا رَسُولَ اللَّهِ فَاطِمَةُ تُزَوِّجُنِیهَا، فَقَالَ:

یَا عَلِیُّ إِنَّهُ قَدْ ذَکَرَهَا قَبْلَکَ رِجَالٌ فَذَکَرْتُ ذَلِکَ لَهَا فَرَأَیْتُ الْکَرَاهَةَ فِی وَجْهِهَا، وَلَکِنْ عَلَی رِسْلِکَ حَتَّی أَخْرُجَ إِلَیْکَ.

فَدَخَلَ عَلَیْهَا، فَقَامَتْ فَأَخَذَتْ رِدَاءَهُ وَ نَزَعَتْ نَعْلَیْهِ وَ أَتَتْهُ بِالْوَضُوءِ فَوَضَّأَتْهُ بِیَدِهَا وَ غَسَلَتْ رِجْلَیْهِ، ثُمَّ قَعَدَتْ، فَقَالَ لَهَا: یَا فَاطِمَةُ، فَقَالَتْ: لَبَّیْکَ لَبَّیْکَ حَاجَتُکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ؟

قَالَ:

إِنَّ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ مَنْ قَدْ عَرَفْتِ قَرَابَتَهُ وَ فَضْلَهُ وَ إِسْلامَهُ وَ إِنِّی قَدْ سَأَلْتُ رَبِّی أَنْ یُزَوِّجَکِ خَیْرَ خَلْقِهِ وَ أَحَبَّهُمْ إِلَیْهِ وَ قَدْ ذَکَرَ مِنْ أَمْرِکِ شَیْئاً فَمَا تَرَیْنَ؟ فَسَکَتَتْ وَ لَمْ تُوَلِّ وَجْهَهَا وَ لَمْ یَرَ فِیهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم کَرَاهَةً، فَقَامَ وَ هُوَ یَقُولُ: اللَّهُ أَکْبَرُ سُکُوتُهَا إِقْرَارُهَا.

فَأَتَاهُ جَبْرَئِیلُ علیه السلام فَقَالَ:

یَا مُحَمَّدُ زَوِّجْهَا عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ رَضِیَهَا لَهُ وَ رَضِیَهُ لَهَا،

قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

فَزَوَّجَنِی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ثُمَّ أَتَانِی فَأَخَذَ بِیَدِی فَقَالَ:

قُمْ بِسْمِ اللَّهِ وَ قُلْ عَلَى بَرَكَةِ اللَّهِ وَ ما شاءَ اللَّهُ لا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، ثُمَّ جاءَنِي حَتَّى أَقْعَدَنِي عِنْدَهَا سلام الله علیها، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ إِنَّهُمَا أَحَبُّ خَلْقِكَ إِلَيَّ فَأَحِبَّهُمَا وَ بَارِكْ فِي ذُرِّيَّتِهِمَا وَ اجْعَلْ عَلَيْهِمَا مِنْكَ حَافِظاً وَ إِنِّي أُعِيذُهُمَا بِكَ وَ ذُرِّيَّتَهُمَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ.

بیان: الرِّسل بالکسر التأنّی و الرِّفق.

شیخ طوسی در کتاب امالی (۳۶۲) با چند واسطه از ضحاک بن مزاحم نقل می‌کند که گفت:

از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام شنیدم می‌فرمود:

ابوبکر و عمر نزد من آمدند و گفتند:

کاش پیش رسول خدا می‌رفتی و راجع به تزویج فاطمه گفتگو می‌کردی.

موقعی که من نزد پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم رفتم و آن بزرگوار مرا دید خندید و فرمود:

یا اباالحسن! آیا برای حاجتی که داری نزد من آمدی؟ من قرابت و سبقت در اسلام و یاری کردن خود را از آن حضرت و جهادهایی که در راه خدا کرده بودم، برای آن حضرت شرح دادم.

پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

یا علی راست می‌گویی، مقام تو بالاتر از این است که تذکّر دادی، گفتم:

یا رسول الله فاطمه‌ی زهراء را برایم تزویج نما.

فرمود:

یا علی! قبل از تو چند نفر از مردان، این تقاضا را داشتند، ولی هر گاه من به فاطمه می‌گفتم اظهار بی‌میلی می‌کرد، شما چند لحظه‌ای صبر کن تا من نزد او بروم و برگردم.

هنگامی که رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نزد فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها رفت، آن بانو از جای برخاست و عبای پدر خود را گرفت و نعلین‌های آن حضرت را درآورد و با آب، پاهای آن حضرت را با دست‌های خود شستشو داد، آنگاه نشست.

پیغمبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

ای فاطمه! عرض کرد:

بله یا رسول الله!

فرمود:

علی بن ابیطالب کسیست که تو قرابت و فضیلت و سبقت در اسلام وی را می‌دانی، من از خدای سبحان خواسته‌ام که تو را برای بهترین و محبوب‌ترین خلق خود تزویج کند.

علی درباره‌ی ازدواج با تو گفتگویی نموده، تو چه صلاح می‌دانی؟ فاطمه‌ی اطهر ساکت شد و صورت خود را از پیغمبر خدا برنگردانید.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم رضایت حضرت فاطمه سلام الله علیها را، از صورتش دریافت لذا برخاست و فرمود:

الله اکبر، سکوت فاطمه دلیل بر رضایت وی خواهد بود.

پس از این جریان جبرئیل نزد پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آمد و گفت:

یا محمّد! فاطمه را برای حضرت علی بن ابیطالب تزویج کن، زیرا خدا راضیست که زهرا برای علی و علی برای زهرا باشد.

حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید:

رسول خدا فاطمه را برای من تزویج نمود، آنگاه نزد من آمد دستم را گرفت و فرمود:

بسم الله، برخیز و این دعا را بخوان: «عَلَى بَرَكَةِ اللَّهِ وَ ما شاءَ اللَّهُ لا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّه».

سپس مرا آورد و نزد حضرت زهرای اطهر نشانید، آنگاه فرمود:

بار خدایا! اینان نزد من محبوب‌ترین خلق تو می‌باشند. تو ایشان را دوست داشته باش و خیر و برکت به فرزندانشان عطا بفرما، ایشان را محفوظ بدار، پروردگارا! من ایشان و ذریّه‌ی ایشان را از شرّ شیطان رجیم به تو می‌سپارم.

بیان: «الرسل»، اگر حرف «راء» مکسور خوانده شود این کلمه به معنای آرامی و آهستگی می‌دهد.

[روایت شماره] (۰۵)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] جَمَاعَةٌ عَنْ أَبِی غَالِبٍ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الزُّرَارِیِّ، عَنْ خَالِهِ، عَنِ الْأَشْعَرِیِّ، عَنِ الْبَرْقِیِّ، عَنِ ابْنِ أَسْبَاطٍ، عَنْ دَاوُدَ، عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ شُعَیْبٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

لَمَّا زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَلِیّاً فَاطِمَةَ سلام الله علیها دَخَلَ عَلَیْهَا وَ هِیَ تَبْکِی فَقَالَ لَهَا: مَا یُبْکِیکِ؟ فَوَاللَّهِ لَوْ کَانَ فِی أَهْلِ بَیْتِی خَیْرٌ مِنْهُ زَوَّجْتُکِ وَ مَا أَنَا زَوَّجْتُکِ وَ لَکِنَّ اللَّهَ زَوَّجَکِ وَ أَصْدَقَ عَنْکِ الْخُمُسَ مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ.

قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

قُمْ فَبِعِ الدِّرْعَ، فَقُمْتُ فَبِعْتُهُ وَ أَخَذْتُ الثَّمَنَ وَ دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، فَسَکَبْتُ الدَّرَاهِمَ فِی حَجْرِهِ فَلَمْ یَسْأَلْنِی کَمْ هِیَ وَ لا أَنَا أَخْبَرْتُهُ، ثُمَّ قَبَضَ قَبْضَةً وَ دَعَا بِلالاً فَأَعْطَاهُ فَقَالَ:

ابْتَعْ لِفَاطِمَةَ طِیباً، ثُمَّ قَبَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مِنَ الدَّرَاهِمِ بِکِلْتَا یَدَیْهِ فَأَعْطَاهُ أَبَابَکْرٍ وَ قَالَ:

ابْتَعْ لِفَاطِمَةَ مَا یُصْلِحُهَا مِنْ ثِیَابٍ وَ أَثَاثِ الْبَیْتِ وَ أَرْدَفَهُ بِعَمَّارِ بْنِ یَاسِرٍ وَ بِعِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ.

فَحَضَرُوا السُّوقَ فَکَانُوا یَعْتَرِضُونَ الشَّیْءَ مِمَّا یُصْلِحُ، فَلا یَشْتَرُونَهُ حَتَّى یُعْرِضُوهُ عَلَى أَبِی بَکْرٍ فَإِنِ اسْتَصْلَحَهُ اشْتَرَوْهُ.

فَکَانَ مِمَّا اشْتَرَوْهُ: قَمِیصٌ بِسَبْعَةِ دَرَاهِمَ وَ خِمَارٌ بِأَرْبَعَةِ دَرَاهِمَ وَ قَطِیفَةٌ سَوْدَاءُ خَیْبَرِیَّةٌ وَ سَرِیرٌ مُزَمَّلٌ بِشَرِیطٍ وَ فِرَاشَیْنِ مِنْ خَیْشٍ مِصْرَ حَشْوُ أَحَدِهِمَا لِیفٌ وَ حَشْوُ الْآخَرِ مِنْ جِزِّ الْغَنَمِ وَ أَرْبَعَ مَرَافِقَ مِنْ أَدَمِ الطَّائِفِ، حَشْوُهَا إِذْخِرٌ وَ سِتْرٌ مِنْ صُوفٍ وَ حَصِیرٌ هَجَرِیٌّ (۳۶۳) وَ رَحًى لِلْیَدِ وَ مِخْضَبٌ مِنْ نُحَاسٍ وَ سِقَاءٌ مِنْ أَدَمٍ وَ قَعْبٌ لِلَّبَنِ وَ شَنٌّ لِلْمَاءِ وَ مِطْهَرَةٌ مُزَفَّتَةٌ (۳۶۴) وَ جَرَّةٌ خَضْرَاءُ وَ کِیزَانُ خَزَفٍ حَتَّى إِذَا اسْتَکْمَلَ الشِّرَاءَ حَمَلَ أَبُوبَکْرٍ بَعْضَ الْمَتَاعِ وَ حَمَلَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم الَّذِینَ کَانُوا مَعَهُ الْبَاقِیَ.

فَلَمَّا عَرَضَ الْمَتَاعَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم جَعَلَ یُقَلِّبُهُ بِیَدِهِ وَ یَقُولُ بَارَکَ اللَّهُ لِأَهْلِ الْبَیْتِ.

قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

فَأَقَمْتُ بَعْدَ ذَلِکَ شَهْراً أُصَلِّی مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ أَرْجِعُ إِلَى مَنْزِلِی وَ لا أَذْکُرُ شَیْئاً مِنْ أَمْرِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها ثُمَّ قُلْنَ أَزْوَاجُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَلا نَطْلُبُ لَکَ مِنْ رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دُخُولَ فَاطِمَةَ عَلَیْکَ؟ فَقُلْتُ: افْعَلْنَ، فَدَخَلْنَ عَلَیْهِ فَقَالَتْ أُمُّ أَیْمَنَ: یَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَنَّ خَدِیجَةَ بَاقِیَةٌ لَقَرَّتْ عَیْنُهَا بِزِفَافِ فَاطِمَةَ وَ إِنَّ عَلِیّاً یُرِیدُ أَهْلَهُ، فَقَرَّ عَیْنَ فَاطِمَةَ بِبَعْلِهَا وَ اجْمَعْ شَمْلَهَا وَ قَرَّ عُیُونَنَا بِذَلِکَ، فَقَالَ:

فَمَا بَالُ عَلِیٍّ لا یَطْلُبُ مِنِّی زَوْجَتَهُ، فَقَدْ کُنَّا نَتَوَقَّعُ ذَلِکَ مِنْهُ،

قَالَ عَلِیٌّ: فَقُلْتُ: الْحَیَاءُ یَمْنَعُنِی یَا رَسُولَ اللَّهِ.

فَالْتَفَتَ إِلَى النِّسَاءِ فَقَالَ:

مَنْ هَاهُنَا؟

فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: أَنَا أُمُّ سَلَمَةَ وَ هَذِهِ زَیْنَبُ وَ هَذِهِ فُلانَةُ وَ فُلانَةُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

هَيِّئُوا لِابْنَتِي وَ ابْنِ عَمِّي فِي حُجَرِي بَيْتاً، فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: فِي أَيِّ حُجْرَةٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ: فِي حُجْرَتِكِ وَ أَمَرَ نِسَاءَهُ أَنْ يُزَيِّنَّ وَ يُصْلِحْنَ مِنْ شَأْنِهَا.

قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: فَسَأَلْتُ فَاطِمَةَ: هَلْ عِنْدَكِ طِيبٌ ادَّخَرْتِيهِ لِنَفْسِكِ؟

قَالَتْ:

نَعَمْ، فَأَتَتْ بِقَارُورَةٍ فَسَكَبَتْ مِنْهَا فِي رَاحَتِي فَشَمِمْتُ مِنْهَا رَائِحَةً مَا شَمِمْتُ مِثْلَهَا قَطُّ، فَقُلْتُ مَا هَذَا؟

فَقَالَتْ:

كَانَ دِحْيَةُ الْكَلْبِيُّ يَدْخُلُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَيَقُولُ لِي: يَا فَاطِمَةُ هَاتِي الْوِسَادَةَ فَاطْرَحِيهَا لِعَمِّكِ، فَأَطْرَحُ لَهُ الْوِسَادَةَ فَيَجْلِسُ عَلَيْهَا، فَإِذَا نَهَضَ سَقَطَ مِنْ بَيْنِ ثِيَابِهِ شَيْءٌ فَيَأْمُرُنِي بِجَمْعِهِ، فَسَأَلَ عَلِيٌّ عليه السلام رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ:

هُوَ عَنْبَرٌ يَسْقُطُ مِنْ أَجْنِحَةِ جَبْرَئِيلَ.

قَالَ عَلِيٌّ: ثُمَّ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

يَا عَلِيُّ اصْنَعْ لِأَهْلِكَ طَعَاماً فَاضِلاً ثُمَّ قَالَ:

مِنْ عِنْدِنَا اللَّحْمُ وَ الْخُبْزُ وَ عَلَيْكَ التَّمْرُ وَ السَّمْنُ، فَاشْتَرَيْتُ تَمْراً وَ سَمْناً فَحَسَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَنْ ذِرَاعِهِ وَ جَعَلَ يَشْدَخُ التَّمْرَ فِي السَّمْنِ حَتَّى اتَّخَذَهُ حَيْساً وَ بَعَثَ إِلَيْنَا كَبْشاً سَمِيناً فَذُبِحَ وَ خُبِزَ لَنَا خُبْزٌ كَثِيرٌ.

ثُمَّ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

ادْعُ مَنْ أَحْبَبْتَ، فَأَتَيْتُ الْمَسْجِدَ وَ هُوَ مُشْحَنٌ بِالصَّحَابَةِ، فَأُحْيِيتُ [فَحَيِيتُ] أَنْ أُشْخِصَ قَوْماً وَ أَدَعَ قَوْماً، ثُمَّ صَعِدْتُ عَلَى رَبْوَةٍ هُنَاكَ وَ نَادَيْتُ: أَجِيبُوا إِلَى وَلِيمَةِ فَاطِمَةَ، فَأَقْبَلَ النَّاسُ أَرْسَالاً، فَاسْتَحْيَيْتُ مِنْ كَثْرَةِ النَّاسِ وَ قِلَّةِ الطَّعَامِ، فَعَلِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مَا تَدَاخَلَنِي فَقَالَ:

يَا عَلِيُّ إِنِّي سَأَدْعُو اللَّهَ بِالْبَرَكَةِ قَالَ عَلِيٌّ: فَأَكَلَ الْقَوْمُ عَنْ آخِرِهِمْ طَعَامِي وَ شَرِبُوا شَرَابِي وَ دَعَوْا لِي بِالْبَرَكَةِ وَ صَدَرُوا وَ هُمْ أَكْثَرُ مِنْ أَرْبَعَةِ آلافِ رَجُلٍ وَ لَمْ يَنْقُصْ مِنَ الطَّعَامِ شَيْءٌ.

ثُمَّ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِالصِّحَافِ فَمُلِئَتْ وَ وَجَّهَ بِهَا إِلَى مَنَازِلِ أَزْوَاجِهِ، ثُمَّ أَخَذَ صَحْفَةً وَ جَعَلَ فِيهَا طَعَاماً وَ قَالَ: هَذَا لِفَاطِمَةَ وَ بَعْلِهَا حَتَّى إِذَا انْصَرَفَتِ الشَّمْسُ لِلْغُرُوبِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

يَا أُمَّ سَلَمَةَ هَلُمِّي فَاطِمَةَ، فَانْطَلَقَتْ فَأَتَتْ بِهَا وَ هِيَ تَسْحَبُ أَذْيَالَهَا وَ قَدْ تَصَبَّبَتْ عَرَقاً حَيَاءً مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَعَثَرَتْ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَقَالَكِ اللَّهُ الْعَثْرَةَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ.

فَلَمَّا وَقَفَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ كَشَفَ الرِّدَاءَ عَنْ وَجْهِهَا حَتَّى رَآهَا عَلِيٌّ عليه السلام ثُمَّ أَخَذَ يَدَهَا فَوَضَعَهَا فِي يَدِ عَلِيٍّ عليه السلام وَ قَالَ:

بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي ابْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ يَا عَلِيُّ نِعْمَ الزَّوْجَةُ فَاطِمَةُ وَ يَا فَاطِمَةُ نِعْمَ الْبَعْلُ عَلِيٌّ انْطَلِقَا إِلَى مَنْزِلِكُمَا وَ لا تُحْدِثَا أَمْراً حَتَّى آتِيَكُمَا.

قَالَ عَلِيٌّ: فَأَخَذْتُ بِيَدِ فَاطِمَةَ وَ انْطَلَقْتُ بِهَا حَتَّى جَلَسْتُ فِي جَانِبِ الصُّفَّةِ وَ جَلَسَتْ فِي جَانِبِهَا وَ هِيَ مُطْرِقَةٌ إِلَى الْأَرْضِ حَيَاءً مِنِّي وَ أَنَا مُطْرِقٌ إِلَى الْأَرْضِ حَيَاءً مِنْهَا.

ثُمَّ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

مَنْ هَاهُنَا؟ فَقُلْنَا: ادْخُلْ يَا رَسُولَ اللَّهُ مَرْحَباً بِكَ زَائِراً وَ دَاخِلاً، فَدَخَلَ فَأَجْلَسَ فَاطِمَةَ مِنْ جَانِبِهِ ثُمَّ قَالَ:

يَا فَاطِمَةُ ايتِينِي بِمَاءٍ فَقَامَتْ إِلَى قَعْبٍ فِي الْبَيْتِ فَمَلأَتْهُ مَاءً ثُمَّ أَتَتْهُ بِهِ، فَأَخَذَ جُرْعَةً فَتَمَضْمَضَ بِهَا ثُمَّ مَجَّهَا فِي الْقَعْبِ ثُمَّ صَبَّ مِنْهَا عَلَى رَأْسِهَا، ثُمَّ قَالَ:

أَقْبِلِي! فَلَمَّا أَقْبَلَتْ نَضَحَ مِنْهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهَا. ثُمَّ قَالَ:

أَدْبِرِي، فَأَدْبَرَتْ فَنَضَحَ مِنْهُ بَيْنَ كَتِفَيْهَا ثُمَّ قَالَ:

«اللَّهُمَّ هَذِهِ ابْنَتِي وَ أَحَبُّ الْخَلْقِ إِلَيَّ، اللَّهُمَّ وَ هَذَا أَخِي وَ أَحَبُّ الْخَلْقِ إِلَيَّ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَكَ وَلِيّاً وَ بِكَ حَفِيّاً وَ بَارِكْ لَهُ فِي أَهْلِهِ، ثُمَّ قَالَ:

يَا عَلِيُّ ادْخُلْ بِأَهْلِكَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

بيان: مزّمل أى ملفوف و الشريط: خوص مفتول يشرط به السرير و نحوه و قال الفيروزآباديُّ: الخيش: ثياب فى نسجها رقَّة و خيوطها غلاظ من مُشاقة الكتّان أو من أغلظ العصب، قوله: من جِزِّ الغَنَم بالكسر أى الصوف الّذى جزَّ من الغنم و المخضب كمنبر: المركن.

قوله: فقرِّ عين فاطمة، ظاهره أنّه بصيغة الأمر بناء على أنَّ مجرَّده يكون متعدِّيا أيضاً لكنّه لم يرد فيما عندنا من كتب اللّغة.

و قال الجوهريُّ: جمع الله شملهم، أى ما تشتّت من أمرهم و شتّت الله شمله أى ما اجتمع من أمره و قال: الشّدخ كسر الشيء الأجوف و قال: الحيس هو تمر يخلط بسمن و أقط و السّحب الجرُّ و القعب قدح من خشب، قوله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

و بك حفيّاً، قال الجوهريُّ: تقول: حفِيت به بالكسر أى بالغت فى إكرامه و ألطافه - انتهى - أى مطيعاً لك غاية الإطاعة أو مشفقاً على الخلق ناصحاً لهم بسبب إطاعة أمرك.

نیز در کتاب پیشین (۳۶۵) با چند واسطه از حضرت صادق آل محمّد روایت می‌کند که فرمود:

هنگامی که پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را برای علی بن ابیطالب علیه السلام تزویج نمود نزد فاطمه آمد دید آن بانو گریان است، فرمود:

برای چه گریانی! به خدا قسم اگر در میان اهل بیت من کسی از علی بهتر می‌بود من تو را برای او تزویج می‌نمودم، نه اینکه من تو را تزویج کرده باشم، بلکه خدا تو را برای علی تزویج نموده و مادامی که آسمان‌ها و زمین برقرار باشند خمس را به جای مهریه‌ی تو قرار داده‌ست.

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

پیغمبر خدا به من فرمود:

برخیز و زره خود را بفروش. من برخاستم و زره خود را فروختم، پول آن را گرفتم و به حضور پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آوردم، آن بزرگوار پول‌ها را در کنار من ریخت و از من نپرسید که چه مبلغ پول است، من نیز در این خصوص حرفی نزدم، سپس یک مشت از آن پول‌ها برگرفت و پس از اینکه بلال را خواست و پول‌ها را به وی داد به او فرمود:

این پول را برای فاطمه عطر خریداری کن. پس از آن هر دو مشت خود را از آن پول‌ها پر کرد و به ابوبکر داد و به او فرمود:

این پول را برای فاطمه لباس و اثاثیه‌ی منزل خریداری نما.

آنگاه عمّار بن یاسر و گروه دیگری از اصحاب را همراه ابوبکر روانه کرد. هنگامی که وارد بازار شدند اشیاء مورد نظر را در نظر می‌گرفتند ولی نمی‌خریدند تا ابوبکر آنها را پسند نماید، آنگاه خریده می‌شد.

یک پیراهن به مبلغ هفت درهم، یک نقاب به چهار درهم، یک قطیفه‌ی مشکی خیبری، یک تخت که وسط آن را با لیف خرما بافته بودند، دو عدد تشک که یکی از آنها را از لیف خرما و دیگری را از پشم پُر شده بود، تعداد چهار متکا از پوست طائف که وسط آنها را با علف اذخر (۳۶۶) پر کرده بودند، یک پرده‌ی پشمی، یک حصیر هَجَری، یک دست آسیاب دستی، یک بادیه‌ی مسی، یک ظرف آب خوری که از پوست بود، یک کاسه‌ی چوبی برای شیر، یک مشک آب، یک آفتابه‌ی قیر اندود، یک سبوی سبز و کوزه‌های سفالی.

هنگامی که آن اشیاء را خریدند، ابوبکر مقداری از آنها و مابقی را اصحاب برداشته و راهی منزل شدند.

موقعی که آنها را به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عرضه کردند آن حضرت آنها را به دست مبارک خود زیر و رو می‌کرد و می‌فرمود:

خدا اینها را برای اهل بیت من مبارک نماید! !

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام می‌فرماید:

من پس از این جریان به مدّت یک ماه با پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نماز می‌خواندم و به منزل خویش مراجعت می‌نمودم و راجع به امر فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم چیزی نمی‌گفتم.

ولی زنان پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من می‌گفتند:

آیا می‌خواهی ما از حضرتش خواهش کنیم فاطمه را در اختیار تو بگذارد؟

گفتم:

بلی، وقتی ایشان به حضور پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مشرّف شدند، امّ ایمن گفت:

یا رسول الله اگر خدیجه‌ی کبری زنده بود چشمش برای عروسی فاطمه‌ی زهراء روشن می‌شد.

علی بن ابیطالب علیه السلام دوست دارد که فاطمه را ببرد، ما تقاضا داریم چشم فاطمه را به علی روشن کنی و ایشان را در اختیار یکدیگر بگذاری تا چشم‌های ما هم روشن گردد.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

پس چرا علی، زوجه‌ی خود را از من مطالبه نمی‌کند در صورتی که من این انتظار را از علی می‌بردم؟! حضرت علی علیه السلام عرض کرد:

یا رسول الله من از شما خجالت می‌کشیدم.

سپس آن بزرگوار متوجّه زنان شد و فرمود:

کیست اینجا؟

امّ سلمه گفت:

من و زینب و فلان و فلان.

فرمود:

یکی از حجره‌های مرا برای پسر عمویم علی و دخترم فاطمه‌ی زهراء آماده نمایید.

امّ سلمه گفت:

کدام حجره‌ها یا رسول الله؟

فرمود:

حجره‌ی تو، آنگاه به زنان خویشتن دستور داد تا خود را زینت نمودند و لوازم عروسی زهرای اطهر را مهیّا کردند.

امّ سلمه می‌گوید:

من به فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها گفتم:

آیا عطری از برای خود ذخیره نموده‌ای؟

فرمود:

آری، فاطمه‌ی زهراء یک شیشه عطر آورد و مقداری از آن در میان دست من ریخت، من بویی از آن بوئیدم که هرگز نظیر آن را نبوئیده بودم. به فاطمه گفتم:

این عطر را از کجا آورده‌ای؟

فرمود:

هر گاه دحیه‌ی کلبی به حضور رسول خدا مشرّف می‌شد آن حضرت به من می‌فرمود:

پشتی برای عموی خود بگذار، من پشتی را برای او می‌نهادم، سپس چیزی از میان لباس‌های وی فرو می‌ریخت و به من دستور می‌داد تا آن را جمع می‌کردم.

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پرسید:

چیست که فرو می‌ریزد؟

می‌فرمود:

عنبریست که از بال‌های جبرئیل فرو می‌ریزد.

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من فرمود:

یا علی! غذای فراوانی برای عروسی و اهل و عیال خود درست کن! یا علی گوشت و نان به عهده‌ی ما، خرما و روغن هم به عهده‌ی تو، من رفتم مقداری خرما و روغن خریدم و پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آستین‌های خود را بالا زد و خرماها را خرد نمود، در میان روغن می‌ریخت تا اینکه غذایی به وجود آمد که آن را به عربی خبیص می‌نامند، آنگاه یک گوسفند چاق را برای ما فرستاد و نان فراوانی را تهیه نمود.

بعداً حضرت رسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من فرمود:

هر کسی را که دوست داری برای غذای عروسی خود دعوت کن، من وارد مسجد شدم، افراد زیادی آنجا بودند، خجالت کشیدم که گروهی را دعوت کنم و گروهی را دعوت ننمایم، لذا بالای بلندی که در آنجا بود رفتم و ندا دادم:

بیایید و از غذای عروسی فاطمه بهره‌مند شوید، مردم زیادی آمدند، من از کثرت جمعیّت و کمبود غذا خجالت می‌کشیدم، وقتی پیغمبر از خجالت من آگاه شد فرمود:

یا علی! من دعا می‌کنم که خدا به غذای شما برکت دهد.

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

آن گروه که بیشتر از چهار هزار نفر بودند تا آخرین نفر از غذا و آب خوردند و آشامیدند تا همه سیر شدند و از غذا چیزی کم نشد آنان برای من دعای خیر و برکت نمودند.

بعداً پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دستور فرمود:

کاسه‌هایی را پر از غذا نمودند و آنها را برای زنان خویش فرستاد.

سپس آن بزرگوار یک کاسه پر از غذا نمود و فرمود:

این برای فاطمه و شوهرش باشد.

هنگامی که آفتاب نزدیک به غروب رسید حضرت رسول به امّ سلمه فرمود:

فاطمه‌ی زهراء را بیاور، امّ سلمه رفت و حضرت زهراء سلام الله علیها را در حالی آورد که گوشه‌ی لباس‌هایش به زمین کشیده می‌شد و از روی پدر بزرگوارش به قدری عرق خجالت می‌ریخت که به زمین خورد.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به او فرمود:

خدا تو را در دنیا و آخرت از زمین خوردن نگاه دارد.

موقعی که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها در مقابل پدر خود رسید رسول خدا نقاب را از صورت آن بانو برداشت تا حضرت علی علیه السلام صورت آن شفیعه‌ی روز جزا را دید.

سپس حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دست فاطمه‌ی عزیز را گرفت و در میان دست امیرالمؤمنین علی علیه السلام نهاد و فرمود:

یا علی! خدا قدم این دختر پیغمبر را برای تو مبارک کند! یا علی! فاطمه خوب زوجه‌ای است، ای فاطمه! علی خوب شوهری است، راهی منزل شوید و صبر کنید تا من بیایم.

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

من دست فاطمه را گرفتم و پس از اینکه متوجّه منزل شدیم وی یک طرف نشست و من هم نزد او نشستم. من و فاطمه هر کدام به علّت اینکه از یکدیگر خجالت می‌کشیدیم به زمین نگاه می‌کردیم.

پس از این جریان پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آمد و فرمود:

کیست اینجا؟

گفتیم:

یا رسول الله! بفرمایید. بسیار خوش آمدید. رسول خدا وارد شد و فاطمه‌ی اطهر را یک طرف خویشتن نشانید و به وی فرمود:

مقداری آب نزد من بیاور، فاطمه‌ی زهراء برخاست و ظرفی را پر از آب کرد و به حضور آن حضرت آورد، رسول خدا مقداری از آن آب را در دهان مبارک خود ریخت و پس از اینکه مضمضه نمود آن را در میان کاسه ریخت و از آب کاسه به سر فاطمه‌ی اطهر ریخت و به آن بانو فرمود:

نزدیک من بیا! وقتی نزدیک آمد مقداری از آن آب را در میان سینه‌های آن حضرت پاشیده، به او فرمود:

برگرد وقتی برگشت، مقدار دیگری از آن آب را در میان دو کتف ایشان پاشید و فرمود:

بار خدایا! این دخترم محبوب‌ترین خلق است نزد من، پروردگارا! این علی برادر من است که محبوب‌ترین مخلوق است نزد من.

بار خدایا! این علی را ولیّ و مطیع خود قرار بده و اهل و عیالش را برایش مبارک گردان.

پس از این سخنان فرمود:

یا علی! اکنون نزد زوجه‌ات برو. برکت و رحمت خدا که پسندیده و با عظمت است بر شما اهل بیت باد.

بیان: «مزمّل» یعنی پیچیده شده و «الشّریط» بافته شده‌ی هر چیز از شاخه‌های نخل خرما برای پرده و امثال آن است.

و فیروزآبادی گفته: «الخیش» پارچه‌ای را گویند که در دوخت آن بسیار ظریف کار کرده باشند، امّا کوک‌های آن بسیار محکم باشد و آن لباس از کتان باشد و یا هر نوع پارچه‌ی تافته شده‌ی محکم را گویند.

«جِزّ» پشمی را گویند که از پشم گوسفند چیده شده باشد و «المِخْضَب» بر وزن منبر به معنی تغار رنگرزان و یا مطلق تشت و لگن را گویند.

علّامه در معنای «فَقَرَّ» می‌فرماید:

ظاهر این است که صیغه‌ی امر باشد اگر مجرّد آن را متعدّی بگیریم ولکن در کتب لغتی که نزد ماست چنین لغتی وجود ندارد.

و جوهری در مورد جمله‌ی «جمع الله شملهم» گفته یعنی پراکنده نشود جمع آنها و در مورد جمله‌ی «شتّت الله شمله» گفته منظور دعا و نفرین است. همچنین در مورد «الشّدخ» گفته به معنی شکستن چیز توخالیست و «الحیس» به معنی خرماییست که با روغن و کشک مخلوط شده باشد.

و «السّحب» به معنی شکستن.

و «العقب» به معنی ظرفیست که از چوب باشد.

و در مورد این فرمایش رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم که می‌فرماید:

«و بِکَ حفیّاً» جوهری گفته: یعنی بسیار لطف و اکرام کردن به کسی و امّا خود مرحوم مجلسی رحمهٔ الله علیه در معنای این جمله می‌فرماید:

منظور این است که خدایا او (حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام) در نهایت و بالاترین حدّ امکان مطیع تو است و یا اینکه می‌توان گفت منظور این است که خداوندا او مهربان و مشفق است بر خلق تو و نصیحت کننده‌ی آنان است به سبب اطاعت امر تو (زیرا تو امر فرموده‌ای بندگانت را به مهربانی در حقّ یکدیگر و به امر معروف و نهی از منکر).

[روایت شماره] (۰۶)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] جَمَاعَةٌ، عَنْ أَبِی غَالِبٍ الزُّرَارِیِّ، عَنِ الْکُلَیْنِیِّ، عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْوَشَّاءِ، عَنِ الْخَیْبَرِیِّ، عَنْ یُونُسَ بْنِ ظَبْیَانَ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

سَمِعْتُهُ یَقُولُ: لَوْلا أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ لِفَاطِمَةَ مَا کَانَ لَهَا کُفْوٌ عَلَی الْأَرْضِ.

در کتاب امالی (۳۶۷) با چند واسطه از یونس بن ظبیان روایت می‌کند که از امام جعفر صادق علیه السلام شنیدم می‌فرمود:

اگر خدا حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام را خلق نمی‌کرد در تمام روی زمین کفو و همسری برای فاطمه‌ی زهراء پیدا نمی‌شد.

[روایت شماره] (۰۷)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] رُوِیَ أَنَّ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام دَخَلَ بِفَاطِمَةَ بَعْدَ وَفَاةِ أُخْتِهَا رُقَیَّةَ زَوْجَةِ عُثْمَانَ بِسِتَّةَ عَشَرَ یَوْماً وَ ذَلِکَ بَعْدَ رُجُوعِهِ مِنْ بَدْرٍ وَ ذَلِکَ لِأَیَّامٍ خَلَتْ مِنْ شَوَّالٍ وَ رُوِیَ أَنَّهُ دَخَلَ بِهَا یَوْمَ الثُّلَثاء لِسِتٍّ خَلَوْنَ مِنْ ذِی الْحِجَّةِ وَ اللَّهُ تَعَالَی أَعْلَمُ.

نیز در کتاب پیشین (۳۶۸) نقل می‌کند که علی بن ابیطالب علیه السلام شانزده روز بعد از رحلت رقیه خواهر حضرت زهراء سلام الله علیها با فاطمه‌ی اطهر عروسی کرد، این عروسی چند روزی که از ماه شوّال گذشت و حضرت علی علیه السلام از جنگ بدر مراجعت کرد انجام گرفت.

بنا بر روایتی حضرت علی علیه السلام در روز سه شنبه که ششم ماه ذی الحجهٔ بود عروسی کرد.

[روایت شماره] (۰۸)

[الخصال] الطَّالَقَانِیُّ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ الْعَدَوِیِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْمُخْتَارِ، عَنْ یَحْیَی الْحِمَّانِیِّ، عَنْ قَیْسِ بْنِ الرَّبِیعِ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ عَبَایَةَ بْنِ رِبْعِیٍّ، عَنْ أَبِی أَیُّوبَ الْأَنْصَارِیِّ قَالَ:

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مَرِضَ مَرَضَةً فَأَتَتْهُ فَاطِمَةُ سلام الله علیها تَعُودُهُ وَ هُوَ نَاقِه (۳۶۹) مِنْ مَرَضِهِ، فَلَمَّا رَأَتْ مَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مِنَ الْجُهْدِ وَ الضَّعْفِ خَنَقَتْهَا الْعَبْرَةُ حَتَّی جَرَتْ دَمْعَتُهَا عَلَی خَدِّهَا، فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لَهَا، یَا فَاطِمَةُ إِنَّ اللَّهَ جَلَّ ذِکْرُهُ اطَّلَعَ إِلَی الْأَرْضِ اطِّلاعَةً فَاخْتَارَ مِنْهَا بَعْلَکِ، فَأَوْحَی إِلَیَّ فَأَنْکَحْتُکَهُ، أَمَا عَلِمْتِ یَا فَاطِمَةُ أَنَّ لِکَرَامَةِ اللَّهِ إِیَّاکِ زَوَّجَکِ أَقْدَمَهُمْ سِلْماً وَ أَعْظَمَهُمْ حِلْماً وَ أَکْثَرَهُمْ عِلْماً.

قَالَ:

فَسُرَّتْ بِذَلِکَ فَاطِمَةُ سلام الله علیها وَ اسْتَبْشَرَتْ بِمَا قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَأَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنْ یَزِیدَهَا مَزِیدَ الْخَیْرِ کُلِّهِ مِنَ الَّذِی قَسَمَهُ اللَّهُ لَهُ وَ لِمُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ.

فَقَالَ:

يَا فَاطِمَةُ لِعَلِيٍّ ثَمَانُ خِصَالٍ، إِيمَانُهُ بِاللَّهِ وَ بِرَسُولِهِ وَ عِلْمُهُ وَ حِكْمَتُهُ وَ زَوْجَتُهُ وَ سِبْطَاهُ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ وَ أَمْرُهُ بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهْيُهُ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ قَضَاؤُهُ بِكِتَابِ اللَّهِ.

يَا فَاطِمَةُ إِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ أُعْطِينَا سَبْعَ خِصَالٍ لَمْ يُعْطَهَا أَحَدٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ قَبْلَنَا وَ لا يُدْرِكُهَا أَحَدٌ مِنَ الْآخِرِينَ بَعْدَنَا: نَبِيُّنَا خَيْرُ الْأَنْبِيَاءِ وَ هُوَ أَبُوكِ وَ وَصِيُّنَا خَيْرُ الْأَوْصِيَاءِ وَ هُوَ بَعْلُكِ وَ شَهِيدُنَا سَيِّدُ الشُّهَدَاءِ وَ هُوَ حَمْزَةُ عَمُّ أَبِيكِ وَ مِنَّا مَنْ لَهُ جَنَاحَانِ يَطِيرُ بِهِمَا فِي الْجَنَّةِ وَ هُوَ جَعْفَرٌ وَ مِنَّا سِبْطَا هَذِهِ الْأُمَّةِ وَ هُمَا ابْنَاكِ.

شیخ صدوق در کتاب خصال (۳۷۰) با چند واسطه از ابو ایّوب انصاری روایت می‌کند که گفت:

یک وقت پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مریض شده و فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در آن موقعی که رسول خدا دوره‌ی نقاهت را طی می‌کرد برای عیادت پدرش آمد، هنگامی که با آن ضعف و ناتوانی پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مواجه شد به قدری حالت گریه به وی دست داد که قطرات اشک به گونه‌ی صورت مبارکش جاری شد.

پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به حضرت زهراء سلام الله علیها فرمود:

خدای علیم توجّهی به زمین کرد و شوهر تو را انتخاب نمود، آنگاه به من وحی کرد تا تو را به نکاح او درآوردم.

ای فاطمه! آیا نمی‌دانی خدا تو را گرامی داشته، زیرا تو را برای علی ازدواج نموده که از لحاظ اسلام آوردن اول و از نظر حلم اعظم و از جهت علم اکثر و اعلم از همه‌ست؟

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها پس از شنیدن این مژده، فوق العاده مسرور شد. پیغمبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم در نظر گرفت آن خصالی را که خدا به علی بن ابیطالب علیه السلام نصیب کرده بیش از اندازه‌ای که برای فاطمه فرموده بود شرح دهد، لذا فرمود:

ای فاطمه! حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام دارای هشت خصلت است بدین شرح:

۱ – به خدا ایمان دارد

۲ – دارای علم است

۳ – دارای حکمت است

۴ – زوجه‌ای مثل تو دارد

۵ – دو فرزندی مثل حسن و حسین دارد

۶ – دارای مقام امر به معروف می‌باشد

۷ – نهی از منکر می‌کند

۸ – طبق قرآن مجید قضاوت می‌نماید.

ای فاطمه! ما اهل بیتی هستیم که خدا هفت خصلت به ما عطا کرده، آن هفت خصلت را به احدی قبل از ما عطا نفرموده است و احدی بعد از ما آنها را درک نخواهد کرد، پیغمبر ما، که پدر تو باشد بهترین پیامبران است، وصیّ پیغمبر ما، که شوهرت علی باشد بهترین اوصیاء می‌باشد.

حضرت حمزه که عموی پدر تو می‌باشد بزرگ شهیدان و از ما است. جعفر طیّار که با دو بال خود در بهشت پرواز می‌کند از ما می‌باشد. حسنین که فرزندان و دو سبط این امّت به شمار می‌روند از ما هستند.

[روایت شماره] (۰۹)

[الأمالی للصّدوق] أَبِي وَ الْعَطَّارُ، عَنْ مُحَمَّدٍ الْعَطَّارِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ، عَنْ أَبِي أَحْمَدَ الْأَزْدِيِّ، عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أَبَانِ بْنِ

تَغْلِبَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى آخَى بَيْنِي وَ بَيْنَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَ زَوَّجَهُ ابْنَتِي مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَاوَاتِهِ وَ أَشْهَدَ عَلَى ذَلِكَ مُقَرَّبِي مَلائِكَتِهِ وَ جَعَلَهُ لِي وَصِيّاً وَ خَلِيفَةً، فَعَلِيٌّ مِنِّي وَ أَنَا مِنْهُ، مُحِبُّهُ مُحِبِّي وَ مُبْغِضُهُ مُبْغِضِي وَ إِنَّ الْمَلائِكَةَ لَتَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ بِمَحَبَّتِهِ.

نیز شیخ صدوق در کتاب امالی (۳۷۱) با چند واسطه از ابن عبّاس از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

خدای سبحان بین من و علی بن ابیطالب برادری قرار داد، دخترم فاطمه را در بالای آسمان‌های هفت گانه برای علی تزویج نمود و ملائکه‌ی مقرّب را برای این ازدواج شهود قرار داد، علی را وصیّ و خلیفه‌ی من نمود، پس علی از من و من از علی می‌باشم، دوست علی دوست من و دشمن علی دشمن من خواهد بود، ملائکه‌ی مقرّب به وسیله‌ی محبّت علی بن ابیطالب به خدا تقرّب می‌جویند.

[روایت شماره] (۱۰)

[الأمالی للصّدوق] ابْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ سَعْدٍ، عَنِ ابْنِ عِيسَى، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْعَلاءِ، عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام :

دَخَلَتْ أُمُّ أَيْمَنَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ فِي مِلْحَفَتِهَا شَيْءٌ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مَا مَعَكِ يَا أُمَّ أَيْمَنَ؟

فَقَالَتْ:

إِنَّ فُلانَةَ أَمْلَكُوهَا فَنَثَرُوا عَلَيْهَا فَأَخَذْتُ مِنْ نِثَارِهَا ثُمَّ بَكَتْ أُمُّ أَيْمَنَ وَ قَالَتْ:

يَا رَسُولَ اللَّهِ فَاطِمَةُ زَوَّجْتَهَا وَ لَمْ تَنْثُرْ عَلَيْهَا شَيْئاً، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

يَا أُمَّ أَيْمَنَ لِمَ تَكْذِبِينَ، فَإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَمَّا زَوَّجْتُ فَاطِمَةَ عَلِيّاً عليهما السلام أَمَرَ أَشْجَارَ الْجَنَّةِ أَنْ تَنْثُرَ عَلَيْهِمْ مِنْ حُلِيِّهَا وَ حُلَلِهَا وَ يَاقُوتِهَا وَ دُرِّهَا وَ زُمُرُّدِهَا وَ إِسْتَبْرَقِهَا فَأَخَذُوا مِنْهَا سلام الله عليها ما لا يَعْلَمُونَ وَ لَقَدْ نَحَلَ اللَّهُ طُوبَى فِي مَهْرِ فَاطِمَةَ سلام الله عليها فَجَعَلَهَا فِي مَنْزِلِ عَلِيٍّ عليه السلام.

نیز در همان کتاب (۳۷۲) با چند واسطه از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

یک وقت امّ ایمن در حالی به حضور رسول خدا مشرّف شد و چیزی در میان چادر خود داشت، رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به او فرمود:

این چیست که همراه داری؟

گفت:

من به عروسی فلان دختر رفته بودم. این شیئی که من برگرفته‌ام از آن چیزهاییست که برای او نثار کرده بودند.

امّ ایمن پس از این جواب گریان شد و گفت:

یا رسول الله! تو فاطمه را تزویج کردی ولی چیزی برایش نثار ننمودی.

پیغمبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به وی فرمود:

دروغ مگو! زیرا موقعی که خدای رؤوف، فاطمه را برای علی علیهما السلام تزویج نمود به درختان بهشت دستور داد تا از زیور، حلّه، یاقوت و درّ، زُمرّد و استبرق خود برای آنان نثار کردند و آنان به قدری از آنها برگرفتند که کسی غیر از خدا نمی‌داند، خدا

درخت طوبی را در عوض مهریه‌ی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها قرار داده که در منزل بهشتی علی علیه السلام قرار دارد.

[روایت شماره] (۱۱)

[تفسیر القمی] أَبِی، عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ رَفَعَهُ قَالَ:

كَانَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها لا يَذْكُرُهَا أَحَدٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِلا أَعْرَضَ عَنْهُ حَتَّى آيِسَ النَّاسُ مِنْهَا، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يُزَوِّجَهَا مِنْ عَلِيٍّ أَسَرَّ إِلَيْهَا فَقَالَتْ:

يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْتَ أَوْلَى بِمَا تَرَى غَيْرَ أَنَّ نِسَاءَ قُرَيْشٍ تُحَدِّثُنِي عَنْهُ أَنَّهُ رَجُلٌ دَحْدَاحُ الْبَطْنِ، طَوِيلُ الذِّرَاعَيْنِ، ضَخْمُ الْكَرَادِيسِ، أَنْزَعُ عَظِيمُ الْعَيْنَيْنِ وَ السَّكِنَةِ [مشاشار كَمَشَاشِيرِ الْبَعِير (۳۷۳)] ضَاحِكُ السِّنِّ، لا مَالَ لَهُ.

فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

يَا فَاطِمَةُ أَمَا عَلِمْتِ أَنَّ اللَّهَ أَشْرَفَ عَلَى الدُّنْيَا فَاخْتَارَنِي عَلَى رِجَالِ الْعَالَمِينَ، ثُمَّ اطَّلَعَ فَاخْتَارَ عَلِيّاً عَلَى رِجَالِ الْعَالَمِينَ، ثُمَّ اطَّلَعَ فَاخْتَارَكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ؟

يَا فَاطِمَةُ إِنَّهُ لَمَّا أُسْرِيَ بِي إِلَى السَّمَاءِ وَجَدْتُ مَكْتُوباً عَلَى صَخْرَةِ بَيْتِ الْمَقْدِسِ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، أَيَّدْتُهُ بِوَزِيرِهِ وَ نَصَرْتُهُ بِوَزِيرِهِ، فَقُلْتُ لِجَبْرَئِيلَ: وَ مَنْ وَزِيرِي؟

فَقَالَ:

عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام.

فَلَمَّا انْتَهَيْتُ إِلَى سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى وَجَدْتُ مَكْتُوباً عَلَيْهَا: إِنِّي أَنَا اللَّهُ لا إِلَهَ إِلا أَنَا وَحْدِي، مُحَمَّدٌ صَفْوَتِي مِنْ خَلْقِي أَيَّدْتُهُ بِوَزِيرِهِ وَ نَصَرْتُهُ بِوَزِيرِهِ، فَقُلْتُ لِجَبْرَئِيلَ: وَ مَنْ وَزِيرِي؟

قَالَ:

عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام.

فَلَمَّا جَاوَزْتُ السِّدْرَةَ انْتَهَيْتُ إِلَى عَرْشِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَجَدْتُ مَكْتُوباً عَلَى قَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ: أَنَا اللَّهُ لا إِلَهَ إِلا أَنَا مُحَمَّدٌ حَبِيبِي، أَيَّدْتُهُ بِوَزِيرِهِ وَ نَصَرْتُهُ بِوَزِيرِهِ.

فَلَمَّا دَخَلْتُ الْجَنَّةَ رَأَيْتُ فِي الْجَنَّةِ شَجَرَةَ طُوبَى أَصْلُهَا فِي دَارِ عَلِيٍّ وَ مَا فِي الْجَنَّةِ قَصْرٌ وَ لا مَنْزِلٌ إِلا وَ فِيهَا فِتْرٌ مِنْهَا وَ أَعْلاهَا أَسْفَاطُ حُلَلٍ مِنْ سُنْدُسٍ وَ إِسْتَبْرَقٍ يَكُونُ لِلْعَبْدِ الْمُؤْمِنِ أَلْفُ أَلْفِ سَفَطٍ فِي كُلِّ سَفَطٍ مِائَةُ أَلْفِ حُلَّةٍ مَا فِيهِ حُلَّةٌ تُشْبِهُ الْأُخْرَى عَلَى أَلْوَانٍ مُخْتَلِفَةٍ وَ هُوَ ثِيَابُ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَسَطُهَا ظِلٌّ مَمْدُودٌ، عَرْضُ الْجَنَّةِ كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ «أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ» (۳۷۴) يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ذَلِكَ الظِّلِّ مَسِيرَةَ مِائَةِ عَامٍ فَلا يَقْطَعُهُ وَ ذَلِكَ قَوْلُهُ «وَ ظِلٍّ مَمْدُودٍ» (۳۷۵) وَ أَسْفَلُهَا ثِمَارُ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ طَعَامُهُمْ مُتَدَلِّلٌ [مُتَدَلٍ] فِي بُيُوتِهِمْ يَكُونُ فِي الْقَضِيبِ مِنْهَا مِائَةُ لَوْنٍ مِنَ الْفَاكِهَةِ مِمَّا رَأَيْتُمْ فِي دَارِ الدُّنْيَا وَ مَا لَمْ تَرَوْهُ وَ مَا سَمِعْتُمْ بِهِ وَ مَا لَمْ تَسْمَعُوا مِثْلَهَا وَ كُلَّمَا يُجْتَنَى مِنْهَا شَيْءٌ نَبَتَتْ مَكَانَهَا أُخْرَى «لا مَقْطُوعَةٍ وَ لا مَمْنُوعَةٍ» (۳۷۶) وَ يَجْرِي نَهْرٌ فِي أَصْلِ تِلْكَ الشَّجَرَةِ تَنْفَجِرُ مِنْهَا الْأَنْهَارُ الْأَرْبَعَةُ «أَنْهارٌ مِنْ ماءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَ أَنْهارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَ أَنْهارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَ أَنْهارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى» (۳۷۷).

يَا فَاطِمَةُ إِنَّ اللَّهَ أَعْطَانِي فِي عَلِيٍّ سَبْعَ خِصَالٍ: هُوَ أَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ الْقَبْرُ مَعِي وَ هُوَ أَوَّلُ مَنْ يَقِفُ مَعِي عَلَى الصِّرَاطِ فَيَقُولُ لِلنَّارِ خُذِي ذَا وَ ذَرِي ذَا وَ أَوَّلُ مَنْ يُكْسَى إِذَا كُسِيتُ وَ أَوَّلُ مَنْ يَقِفُ مَعِي عَلَى يَمِينِ الْعَرْشِ وَ أَوَّلُ مَنْ يُقْرِعُ مَعِي بَابَ الْجَنَّةِ وَ أَوَّلُ مَنْ يَسْكُنُ مَعِي عِلِّيِّينَ وَ أَوَّلُ مَنْ يَشْرَبُ مَعِي مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُومِ، «خِتامُهُ مِسْكٌ وَ فِي ذلِكَ فَلْيَتَنافَسِ الْمُتَنافِسُونَ» (۳۷۸).

يَا فَاطِمَةُ هَذَا مَا أَعْطَاهُ اللَّهُ عَلِيّاً فِي الْآخِرَةِ وَ أَعَدَّ لَهُ فِي الْجَنَّةِ إِذَا كَانَ فِي الدُّنْيَا لا مَالَ لَهُ.

فَأَمَّا مَا قُلْتَ: إِنَّهُ بَطِينٌ، فَإِنَّهُ مَمْلُوءٌ مِنْ عِلْمٍ خَصَّهُ اللَّهُ بِهِ وَ أَكْرَمَهُ مِنْ بَيْنِ أُمَّتِي

وَ أَمَّا مَا قُلْتَ: إِنَّهُ أَنْزَعُ عَظِيمُ الْعَيْنَيْنِ فَإِنَّ اللَّهَ خَلَقَهُ بِصِفَةِ آدَمَ عليه السلام وَ أَمَّا طُولُ يَدَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ طَوَّلَهَا لِيَقْتُلَ بِهَا أَعْدَاءَهُ وَ أَعْدَاءَ رَسُولِهِ وَ بِهِ يُظْهِرُ اللَّهُ الدِّينَ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ وَ بِهِ يَفْتَحُ اللَّهُ الْفُتُوحَ وَ يُقَاتِلُ الْمُشْرِكِينَ عَلَى تَنْزِيلِ الْقُرْآنِ وَ الْمُنَافِقِينَ مِنْ أَهْلِ الْبَغْيِ وَ النَّكْثِ وَ الْفُسُوقِ عَلَى تَأْوِيلِهِ وَ يُخْرِجُ اللَّهُ مِنْ صُلْبِهِ سَيِّدَيْ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ يُزَيِّنُ بِهِمَا عَرْشَهُ.

يَا فَاطِمَةُ مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيّاً إِلا جَعَلَ لَهُ ذُرِّيَّةً مِنْ صُلْبِهِ وَ جَعَلَ ذُرِّيَّتِي مِنْ صُلْبِ عَلِيٍّ وَ لَوْلا عَلِيٌّ مَا كَانَتْ لِي ذُرِّيَّةٌ.

فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَخْتَارُ عَلَيْهِ أَحَداً مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ، فَزَوَّجَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ عِنْدَ ذَلِكَ: وَاللَّهِ مَا كَانَ لِفَاطِمَةَ كُفْوٌ غَيْرُ عَلِيٍّ عليه السلام.

إيضاح: الدّحداح القصير السمين و اندحَّ بطنه اندحاحاً اتسّع و كل عظمين التقيا فى مفصل فهو كردوس، نحو المنكبين و الرُّكبتين و الوركين و الأنزع هو الّذى انحسر الشعر عن جانبى جبهته و السّكنة كقرحة مقرُّ الرأس من العنق و لم أجد لمشاشار معنى فى اللّغة و لعلّه كان فى الأصل: له مشاش كمشاش البعير و المشاش رؤوس العظام و لم تكن تلك الفقرة فى بعض النسخ و هو أصوب. (۳۷۹)

قوله: إلّا و فيها فتر، بالفاء المكسورة: ما بين طرف الإبهام و طرف المشيرة و فى بعضها بالقاف قال الفيروزآبادىُّ: القتر القدر و يحرَّك و فى بعضها قنو بالكسر أى عذق و التدلّل: التدلى و الآسن الآجن المتغيّر و قد مرَّ شرح سائر أجزاء الخبر فى كتاب الفتن و كتاب أحوال أميرالمؤمنين عليه السلام.

على بن ابراهيم در تفسير (۳۸۰) خود مى‌نگارد:

احدى براى خواستگارى حضرت فاطمه سلام الله عليها نزد رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نمى‌رفت مگر اينكه آن بزرگوار از او اعراض مى‌كرد كار به جايى رسيد كه مردم عموماً از فاطمه‌ى اطهر سلام الله عليها مأيوس شدند.

وقتى رسول خدا در نظر گرفت كه حضرت فاطمه سلام الله عليها را براى حضرت على عليه السلام تزويج نمايد و با فاطمه‌ى اطهر در اين باره مشورت كرد زهراى اطهر سلام الله عليها عرض كرد:

پدر جان! تو راجع به اين موضوع بر من مقدّم هستى، ولى در عين حال زنان قريش مى‌گويند:

على شكم بزرگى دارد، ساق دست‌هايش طولانى، بند استخوان‌هايش ضخيم، جلو سرش مو ندارد، چشمان بزرگى دارد، دائماً خنده به لب دارد، مال و ثروتى ندارد.

رسول اكرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم در جوابش فرمود:

آيا نميّدانى كه خداى عليم توجّهى به زمين كرد و مرا از ميان مردان عالم انتخاب نمود، بعداً توجّه ديگرى فرمود و على بن ابيطالب عليه السلام را از ميان مردان جهان برگزيد، سپس توجّهى نمود و تو را از ميان زنان عالمين انتخاب كرد؟

اى فاطمه! موقعى كه مرا به آسمان بردند ديدم بر سنگ بيت المقدس نوشته شده:

خدايى غير از خداى يكتا نيست، محمّد رسول خداست من محمّد را به وسيله‌ى وزير او تأييد و يارى نموده‌ام، من به جبرئيل گفتم:

وزير من كيست؟

گفت:

على بن ابيطالب.

هنگامى كه به سدرة المنتهى رسيدم ديدم بر آن نوشته شده:

من خدايى هستم كه غير از من خدايى نيست. محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم برگزيده‌ى من است من محمّد را به وسيله‌ى وزيرش تأييد و نصرت كرده‌ام.

گفتم:

جبرئيل، وزير من كيست؟

گفت:

علی بن ابیطالب، موقعی که از سدرهٔ المنتهی گذشتم و به عرش پروردگار عالم رسیدم، دیدم بر یکی از ستون‌های عرش نوشته شده:

من همان خدایی هستم که غیر از من خدایی نیست محمّد حبیب من می‌باشد، من او را به وسیله‌ی وزیرش تأیید و یاری نموده‌ام.

وقتی داخل بهشت شدم در خت طوبی را دیدم، اصل آن درخت در منزل علی بن ابیطالب علیه السلام بود، هیچ قصر و منزلی در بهشت نیست مگر اینکه یک شاخه از آن درخت در آن وجود دارد، بالای آن درخت سبدهایی برای بنده‌ی مؤمن پُر از سُنْدُس و استبرق وجود دارد که در هر سبدی هزار هزار سبد وجود دارد و در هر سبدی صد هزار حلّه‌ست. این حلّه‌ها دارای رنگ‌های مختلف و به یکدیگر شباهت ندارند که آنها لباس‌های اهل بهشت می‌باشند. در وسط آن سایه‌ایست کشیده شده، پهنای بهشت به قدر پهنای آسمان و زمین است، بهشت برای افرادی آماده شده که به خدا و رسول ایمان داشته باشند.

اگر شخص سواری مدّت صد سال در آن سایه راه طی کند آن سایه تمام نخواهد شد و همین است قول خدا که می‌فرماید:

یعنی سایه‌ی کشیده. میوه‌ی اهل بهشت از زیر آن درخت می‌باشد. غذای اهل بهشت در میان خانه‌هاشان آویزان است. در هر شاخه‌ی از آن درخت، صد رنگ میوه وجود دارد که قسمتی از آن رنگ‌ها را در دنیا دیده و شنیده اید و قسمت دیگر را ندیده و نشنیده اید.

هر گاه از آن میوه‌جات چیده شود میوه‌ی دیگری به جای آن به وجود می‌آید، آن میوه‌ها مقطوع و ممنوع نخواهد شد.

نهری در زیر آن درخت در جریان است که چهار نهر دیگر از آن جاری می‌شود. آن چهار نهر همان است که قرآن در سوره‌ی محمّد آیه‌ی ۱۵ می‌فرماید:

«نهرهایی از آبی که فاسد نمی‌شود، نهرهایی از شیری که طعم آن تغییر نمی‌کند، نهرهایی از شراب که به آشامندگان لذّت می‌دهند، نهرهایی از عسل که تصفیه شده است».

ای فاطمه! خدای رؤوف درباره حضرت علی علیه السلام هفت خصلت فرموده بدین شرح:

علی علیه السلام اوّلین کسیست که با من از قبر خارج خواهد شد.

علی علیه السلام اوّلین کسیست که با من، بر لب صراط می‌ایستد و به آتش می‌گوید:

این شخص را بگیر و آن را رها کن.

علی علیه السلام اوّلین کسیست که بدنش بعد از من پوشیده خواهد شد.

علی علیه السلام اوّلین کسیست که با من در طرف راست عرش توقّف خواهد کرد.

علی علیه السلام اوّلین کسیست که با من درب بهشت را خواهد کوبید.

علی علیه السلام اوّلین کسیست که ساکن علیّین خواهد شد.

علی علیه السلام اوّلین کسیست که با من از شراب سر به مُهر بهشت می‌آشامد. «همان شرابی که مُهر آن از مشک و افراد راغب به آن رغبت پیدا می‌نمایند».

ای فاطمه! خدای رؤوف برای اینکه علی در دنیا ثروتی ندارد، در عالم آخرت بهشت را به وی عطا فرموده است و این نعمت‌ها را برای او آماده کرده‌ست.

امّا اینکه می‌گویی: علی دارای شکم بزرگی است، علی دارای علم مخصوصی است، خدا او را در میان امّت من گرامی داشته‌ست.

امّا اینکه می‌گویی: جلو سر علی مو ندارد و چشمانی بزرگ دارد، برای این است که خدا او را به صفت حضرت آدم آفریده‌ست.

علّت اینکه دست‌های علی طولانی می‌باشد آن است که دشمنان خود و دشمنان رسول خدا را به وسیله‌ی آنها به قتل برساند، به

وسیله‌ی علیست که خدا دین خود را ظاهر می‌نماید «حتّی اگر مشرکین نپسندند»، به وسیله‌ی علیست که خدا فتح و پیروزی به اسلام می‌دهد و مشرکین را طبق نزول قرآن به قتل می‌رساند.

ستمکاران و پیمان شکنان و فاسقین را که از منافقین باشند به وسیله‌ی تأویل قرآن به قتل خواهد رسانید.

خدا از صلب علی، دو بزرگ جوانان اهل بهشت، که بهشت به وسیله‌ی ایشان زینت می‌شود را، خارج می‌نماید.

ای فاطمه! خدا هیچ پیغمبری را مبعوث ننموده مگر اینکه ذرّیّه و نسل وی را از صلب او قرار داده ولی نسل مرا از صُلب علی قرار داده‌ست.

اگر علی نبود ذرّیّه و نسلی برای من نمی‌بود.

پس از این گفتگوها فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها عرض کرد:

یا رسول الله! من احدی از اهل زمین را بر علی علیه السلام مقدّم نخواهم داشت.

آنگاه پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها را برای حضرت علی علیه السلام تزویج کرد.

ابن عبّاس می گوید:

به خدا قسم که غیر از علی کسی لایق و همانند فاطمه نمی‌بود.

توضیح: «دحداح» کسی را گویند که کوتاه قد، چاق باشد و «اندحّ بطنه» یعنی شکم او بزرگ است و «کردوس» در هر جای بدن که دو استخوان در مفصلی با یکدیگر برخورد کنند را «کردوس» گویند مانند:

«منکبین» (سر شانه ها) و «رکبتین» (سر زانوها) و «الورکین» (استخوان ران‌ها که به نشیمنگاه متصّل می‌شود).

و «انزع» کسی را گویند که موهای دو طرف پیشانی او ریخته باشد.

و «السَّکِنَه» محلّ قرار گرفتن سر، روی گردن را گویند.

و «مشاشار» مرحوم علّامه می‌فرماید:

من برای این کلمه (مشاشار) در کتب لغت معنایی نیافتم و شاید در اصل این گونه بوده «له مشاش کمشاش البعیر» و «مشاش» به سر استخوان‌ها که به یکدیگر متصّل می‌شوند گفته می‌شود و این فقره (مشاشار کمشاشیر البعیر) در بعضی نسخه‌ها نیامده و همین هم صحیح‌تر باید باشد.

و امّا در آنجا که رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم می‌فرماید:

«و فیها فِتر» فاء آن را مکسور باید خواند. «فِتر» مابین انگشت سبّابه و ابهام را گویند و در بعضی روایات با قاف آورده‌اند و قاف و تاء را مفتوح خوانده‌اند یعنی «قَتَر» و در بعضی روایات «قِنو» آمده، به معنی «عذق» و «عذق» به معنی شاخه‌ی خرما و مرد زیرک و معانی مختلفی شده‌ست.

و «التدلّل» به معنی دلالت شده، هدایت شده و «الآسن» به معنی متغیّر است.

سپس مرحوم علّامه رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

و بقیّه‌ی لغات غامض این روایت را در کتاب «الفتن» - از کتاب‌های بحارالأنوار - و کتاب زندگانی حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام قبلاً توضیح داده‌ایم.

[روایت شماره] (۱۲)

[الأمالی للصّدوق] ابْنُ الْوَلِیدِ، عَنِ الصَّفَّارِ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْخَطَّابِ، عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ مُقَاتِلٍ، عَنْ حَامِدِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ هَارُونَ، عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: ، عَنْ عَلِیٍّ علیه السلام قَالَ:

لَقَدْ هَمَمْتُ بِتَزْوِيجِ فَاطِمَةَ ابْنَةِ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ لَمْ أَتَجَرَّأْ أَنْ أَذْكُرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ وَأَنَّ ذَلِكَ لَيَخْتَلِجُ فِي صَدْرِي لَيْلِي وَ نَهَارِي حَتَّى دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

يَا عَلِيُّ! قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ،

قَالَ:

هَلْ لَكَ فِي التَّزْوِيجِ؟ قُلْتُ: رَسُولُ اللَّهِ أَعْلَمُ وَ إِذَا هُوَ يُرِيدُ أَنْ يُزَوِّجَنِي بَعْضَ نِسَاءِ قُرَيْشٍ وَ إِنِّي لَخَائِفٌ عَلَى فَوْتِ فَاطِمَةَ سلام الله عليها.

فَمَا شَعَرْتُ بِشَيْءٍ إِذْ أَتَانِي رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ لِي: أَجِبِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ أَسْرِعْ، فَمَا رَأَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَشَدَّ فَرَحاً مِنْهُ الْيَوْمَ.

قَالَ فَأَتَيْتُهُ مُسْرِعاً فَإِذَا هُوَ فِي حُجْرَةِ أُمِّ سَلَمَةَ فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيَّ تَهَلَّلَ وَجْهُهُ فَرَحاً وَ تَبَسَّمَ حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى بَيَاضِ أَسْنَانِهِ يَبْرُقُ، فَقَالَ:

أَبْشِرْ يَا عَلِيُّ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَدْ كَفَانِي مَا قَدْ كَانَ أَهَمَّنِي مِنْ أَمْرِ تَزْوِيجِكَ، فَقُلْتُ: وَ كَيْفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

قَالَ:

أَتَانِي جَبْرَئِيلُ وَ مَعَهُ مِنْ سُنْبُلِ الْجَنَّةِ وَ قَرَنْفُلِهَا فَنَاوَلَنِيهِمَا، فَأَخَذْتُهُمَا وَ شَمِمْتُهُمَا، فَقُلْتُ: مَا سَبَبُ هَذَا السُّنْبُلِ وَ الْقَرَنْفُلِ؟

فَقَالَ:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَمَرَ سُكَّانَ الْجِنَانِ مِنَ الْمَلائِكَةِ وَ مَنْ فِيهَا أَنْ يُزَيِّنُوا الْجِنَانَ كُلَّهَا بِمَغَارِسِهَا وَ أَشْجَارِهَا وَ ثِمَارِهَا وَ قُصُورِهَا وَ أَمَرَ رِيحَهَا فَهَبَّتْ بِأَنْوَاعِ الْعِطْرِ وَ الطِّيبِ وَ أَمَرَ حُورَ عِينِهَا بِالْقِرَاءَةِ فِيهَا بِسُورَةِ «طه وَ طس وَ يس وَ حم عسق»، ثُمَّ نَادَى مُنَادٍ مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ: أَلا إِنَّ الْيَوْمَ يَوْمُ وَلِيمَةِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام أَلا إِنِّي أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ زَوَّجْتُ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ مِنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رِضًى مِنِّي بَعْضُهُمَا لِبَعْضٍ.

ثُمَّ بَعَثَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى سَحَابَةً بَيْضَاءَ فَقَطَرَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ لُؤْلُئِهَا وَ زَبَرْجَدِهَا وَ يَوَاقِيتِهَا وَ قَامَتِ الْمَلائِكَةُ فَنَثَرَتْ مِنْ سُنْبُلِ الْجَنَّةِ وَ قَرَنْفُلِهَا، هَذَا مِمَّا نَثَرَتِ الْمَلائِكَةُ.

ثُمَّ أَمَرَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى مَلَكاً مِنْ مَلائِكَةِ الْجَنَّةِ يُقَالُ لَهُ: رَاحِيلُ وَ لَيْسَ فِي الْمَلائِكَةِ أَبْلَغُ مِنْهُ فَقَالَ:

اخْطُبْ يَا رَاحِيلُ، فَخَطَبَ بِخُطْبَةٍ لَمْ يَسْمَعْ بِمِثْلِهَا أَهْلُ السَّمَاءِ وَ لا أَهْلُ الْأَرْضِ.

ثُمَّ نَادَى مُنَادٍ: أَلا يَا مَلائِكَتِي وَ سُكَّانَ جَنَّتِي بَارِكُوا عَلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ حَبِيبِ مُحَمَّدٍ وَ فَاطِمَةَ بِنْتِ مُحَمَّدٍ، فَقَدْ بَارَكْتُ عَلَيْهِمَا، أَلا إِنِّي قَدْ زَوَّجْتُ أَحَبَّ النِّسَاءِ إِلَيَّ مِنْ أَحَبِّ الرِّجَالِ إِلَيَّ بَعْدَ النَّبِيِّينَ وَ الْمُرْسَلِينَ.

فَقَالَ رَاحِيلُ الْمَلَكُ: يَا رَبِّ وَ مَا بَرَكَتُكَ فِيهِمَا بِأَكْثَرَ مِمَّا رَأَيْنَا لَهُمَا فِي جِنَانِكَ وَ دَارِكَ؟

فَقَالَ عَزَّوَجَلَّ: يَا رَاحِيلُ إِنَّ مِنْ بَرَكَتِي عَلَيْهِمَا أَنْ أَجْمَعَهُمَا عَلَى مَحَبَّتِي وَ أَجْعَلَهُمَا حُجَّةً عَلَى خَلْقِي وَ عِزَّتِي وَ جَلالِي لاخْلُقَنَّ مِنْهُمَا خَلْقاً وَ لانْشِئَنَّ مِنْهُمَا ذُرِّيَّةً أَجْعَلُهُمْ خُزَّانِي فِي أَرْضِي وَ مَعَادِنَ لِعِلْمِي وَ دُعَاةً إِلَى دِينِي، بِهِمْ أَحْتَجُّ عَلَى خَلْقِي بَعْدَ النَّبِيِّينَ وَ الْمُرْسَلِينَ.

فَأَبْشِرْ يَا عَلِيُّ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ أَكْرَمَكَ كَرَامَةً لَمْ يُكْرِمْ بِمِثْلِهَا أَحَداً وَ قَدْ زَوَّجْتُكَ ابْنَتِي فَاطِمَةَ عَلَى مَا زَوَّجَكَ الرَّحْمَنُ وَ قَدْ رَضِيتُ لَهَا بِمَا رَضِيَ اللَّهُ لَهَا فَدُونَكَ أَهْلَكَ فَإِنَّكَ أَحَقُّ بِهَا مِنِّي وَ لَقَدْ أَخْبَرَنِي جَبْرَئِيلُ عليه السلام أَنَّ الْجَنَّةَ مُشْتَاقَةٌ إِلَيْكُمَا وَ لَوْلا أَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَدَّرَ أَنْ يُخْرِجَ مِنْكُمَا مَا يَتَّخِذُهُ عَلَى الْخَلْقِ حُجَّةً لاجَابَ فِيكُمَا الْجَنَّةَ وَ أَهْلَهَا، فَنِعْمَ الْأَخُ أَنْتَ وَ نِعْمَ الْخَتَنُ أَنْتَ وَ نِعْمَ الصَّاحِبُ أَنْتَ وَ كَفَاكَ بِرِضَى اللَّهِ رِضًى.

قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام :

فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ بَلَغَ مِنْ قَدْرِي حَتَّى إِنِّي ذُكِرْتُ فِي الْجَنَّةِ وَ زَوَّجَنِيَ اللَّهُ فِي مَلائِكَتِهِ؟

فَقَالَ:

إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ إِذَا أَكْرَمَ وَلِيَّهُ وَ أَحَبَّهُ أَكْرَمَهُ بِمَا لا عَيْنٌ رَأَتْ وَ لا أُذُنٌ سَمِعَتْ، فَحَبَاهَا اللَّهُ لَكَ يَا عَلِيُّ، فَقَالَ عَلِيٌّ عليه السلام : «رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ» (۳۸۱) فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

آمِينَ.

[عيون أخبارالرّضا عليه السلام] محمّد بن عليّ بن الشاهف عن أحمد بن المظفّر، عن محمّد بن زكريّا، عن مهدى بن سابق، عن الرّضا عليه السلام ، عن آبائه: ، عن عليّ عليه السلام مثله.

[عيون أخبارالرّضا عليه السلام] الدقاق، عن ابن زكريّا القطّان، عن ابن حبيب، عن أحمد بن الحارث، عن أبى معاويهٔ، عن الأعمش، عن الصّادق عليه السلام ، عن آبائه: ، عن على عليه السلام مثله.

شیخ صدوق در کتاب امالی (۳۸۲) با چند واسطه از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

من تصمیم گرفتم که با حضرت فاطمه سلام الله علیها دختر حضرت محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ازدواج می‌نمایم ولی جرأت نمی‌کردم این مطلب را با رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در میان بگذارم.

این آرزو شب و روز در سینه‌ی من بود تا اینکه بالاخره به حضور پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مشرّف شدم. آن حضرت به من فرمود:

یا علی! عرض کردم:

بله یا رسول الله!

فرمود:

تصمیم ازدواج داری؟

گفتم:

رسول خدا بهتر می‌داند، پیغمبر خدا، این منظور را داشت که بعضی از زنان قریش را برایم بگیرد، ولی من این خوف را داشتم که مبادا فاطمه از دستم برود.

زمانی پیامبر خدا، شخصی را نزد من فرستاد و مرا احضار فرمود و من که از شدّت فرح و خوشحالی سر از پا نمی‌شناختم، به حضور آن حضرت مشرّف شدم، دیدم آن برگزیده‌ی خدا به قدری مسرور و خوشحال است که هیچ روزی نبود، در آن موقع آن حضرت در حجره‌ی امّ سلمه بود.

وقتی نظر مبارک آن حضرت به من افتاد صورت مبارکش می‌درخشید، به قدری مسرور و خندان بود که نظر من به سفیدی و درخشندگی دندان‌هایش افتاد.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من فرمود:

یا علی! مژده باد تو را، زیرا خدا آن غم و اندوهی که من درباره‌ی ازدواج تو دارم برطرف کرد.

عرض کردم:

چگونه یا رسول الله؟

فرمود:

جبرئیل نزد من آمد و سُنْبُلْ و قُرُنْفُل (۳۸۳) بهشتی به من داد، من آنها را گرفتم و بوئیدم، به جبرئیل گفتم:

این سنبل و قرنفل برای چیست؟

گفت:

خدای توانا به ملائک و ساکنین بهشت دستور داده که بهشت را با درخت و میوه و قصرهای آن را زینت نمایند. بادِ بهشت را مأمور

کرد تا انواع و اقسام عطر و بوی خوش را در بهشت منتشر نماید.

حورالعین بهشتی را دستور داده که سوره‌ی طه و طواسین (۳۸۴) و یس و حمعسق را تلاوت کنند سپس منادی از زیر عرش ندا داد: آگاه باشید که امروز روز ولیمه و عروسی علی بن ابیطالب علیه السلام است، من شما را شاهد می‌گیرم که فاطمه‌ی زهراء دختر محمّد را برای علی بن ابیطالب به رضایت خود تزویج نمودم.

آنگاه خدای رؤوف، ابر سفیدی را فرستاد تا لؤلؤ و زبرجد و یاقوت بر سر ایشان نثار کرد، سپس ملائک برخاستند و از سنبل و قرنفل بهشت نثار نمودند که این سنبل و قرنفل از آنها می‌باشد.

پس از این جریان خدا مَلَکی را که نامش راحیل است و در میان ملائکه خطیبی بلیغ‌تر از او نیست مأموریت داد که خطبه بخواند. راحیل خطبه‌ای خواند که اهل آسمان و زمین نظیر آن را نشنیده بودند، بعداً منادی در بهشت ندا کرد:

ای ملائکه و ساکنین بهشت من! ازدواج علی بن ابیطالب علیه السلام را که حبیب محمّد است با دختر محمّد تبریک بگوئید، زیرا من هم به ایشان تبریک گفته‌ام، آگاه باشید که من بعد از پیامبران محبوب‌ترین زنان را برای محبوب‌ترین مردان تزویج نمودم.

راحیل گفت:

پروردگارا! علاوه بر این برکتی که ما می‌بینیم در بهشت به ایشان داده‌ای، چه برکتی به آنها عطا خواهی کرد؟

خدای رؤوف فرمود:

برکت بیشتری که به ایشان می‌دهم این است که با محبّت من زندگی خواهند کرد و ایشان را برای خلق خود حجّت قرار داده‌ام، به عزّت و جلالم قسم، من مخلوقی از ایشان به وجود می‌آورم و نسلی از ایشان ایجاد می‌کنم که خزانه داران زمین و معدن علم و طرفداران دین می‌باشند، بعد از پیامبران به وسیله‌ی آنان بر خلقم اتمام حجّت می‌نمایم.

مژده باد تو را یا علی! زیرا خدا تو را به قدری گرامی داشته که احدی را نداشته‌ست.

یا علی! من دخترم فاطمه را برای تو تزویج نمودم همان طور که خدای رحمان و رحیم تزویج نموده‌ست.

من به آن چیزی برای زهراء راضی شده‌ام که خدا راضی شده است، اکنون این زن تو است که در اختیار تو می‌باشد، تو از من به وی احقّ و سزاوارتری.

جبرئیل به من خبر داده که بهشت به شما دو نفر مشتاق است، اگر خدای توانا، مقدّر ننموده بود که فرزندانی از شما به وجود بیایند که بر خلق حجّت باشند، دعای بهشت و بهشتیان را در حقّ شما مستجاب می‌کرد و شما را زودتر داخل بهشت می‌کرد.

یا علی! تو بهترین برادر و بهترین داماد و بهترین همدم منی.

یا علی! برای تو همین بس، که خدا از تو راضیست.

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید به رسول خدا عرض کردم:

آیا مقام من به جایی رسیده که در بهشت نامی از من برده شود و خدا ملائکه را برای ازدواج من شاهد بگیرد؟ پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

خدای رؤوف هر گاه ولیّ و دوست خود را گرامی بدارد به گونه‌ای گرامی می‌دارد که چشمی ندیده و گوشی نشنیده باشد و خدا این مقام را به تو عطا فرموده‌ست.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

«پروردگارا! به من توفیق بده که در برابر نعمت تو شکرگزار باشم».

پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

آمین.

در عیون اخبار الرّضا علیه السلام جلد ۱، صفحه‌ی ۲۲۲ به سند خود از محمّد بن علی با چند واسطه از امام رضا علیه السلام و آن حضرت از پدران بزرگوارش: از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام و در همان جلد صفحه‌ی ۲۲۵ با سند خود از دقّاق با چند واسطه از امام صادق علیه السلام و آن حضرت از پدران بزرگوارش: از حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام همانند این حدیث را نقل کرده‌اند.

[روایت شماره] (۱۳)

[تفسیر فرات بن إبراهیم] عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الضَّبِّيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِاللَّهِ بْنِ هَارُونَ الطُّوسِيِّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِاللَّهِ الشَّيْبَانِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ: ، عَنْ عَلِيٍّ علیه السلام مِثْلَهُ وَ فِي آخِرِهِ: فَإِنَّمَا حَبَاكَ اللَّهُ فِي الْجَنَّةِ بِمَا لا عَيْنٌ رَأَتْ وَ لا أُذُنٌ سَمِعَتْ، فَقَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام :

«يَا رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَ عَلى والِدَيَّ وَ أَنْ أَعْمَلَ صالِحاً تَرْضاهُ وَ أَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي» (۳۸۵)، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ:

آمِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَ يَا خَيْرَ النَّاصِرِينَ.

در تفسیر فرات بن ابراهیم (۳۸۶) این روایت را با اندک اختلافی که در آخر جلمه «یا ربّ العالمین و یا خیر النّاصرین» آمده را نقل کرده‌ست.

[روایت شماره] (۱۴)

[قرب الإسناد] ابْنُ طَرِيفٍ، عَنِ ابْنِ عُلْوَانَ، عَنْ جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِيهِ علیه السلام قَالَ:

كَانَ فِرَاشُ عَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ حِينَ دَخَلَتْ عَلَيْهِ إِهَابُ كَبْشٍ إِذَا أَرَادَا أَنْ يَنَامَا عَلَيْهِ قَلَّبَاهُ فَنَامَا عَلَى صُوفِهِ،

قَالَ:

وَ كَانَتْ وِسَادَتُهُمَا أَدَماً حَشْوُهَا لِيفٌ،

قَالَ:

وَ كَانَ صَدَاقُهَا دِرْعاً مِنْ حَدِيدٍ.

در کتاب قُرب الاسناد (۳۸۷) با دو واسطه از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

موقعی که فاطمه‌ی اطهر با حضرت علی بن ابیطالب علیهما السلام ازدواج نمود فرش ایشان یک پوست گوسفند بود، هر گاه می‌خواستند روی آن بخوابند آن را برمی گرداندند و روی پشم آن می‌خوابیدند، متکّای آنان از پوستی بود که آن را از لیف خرما پر کرده بود، مهریه‌ی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها یک زره آهنی بود.

[روایت شماره] (۱۵)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] أَبُوعَمْرٍو، عَنِ ابْنِ عُقْدَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ مُوسَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْمَرْوَزِيِّ، عَنْ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ علیهما السلام، عَنْ أَبِيهِ علیه السلام ، عَنْ جَدِّهِ علیه السلام ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ قَالَ:

لَمَّا زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ فَاطِمَةَ مِنْ عَلِيٍّ أَتَاهُ أُنَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ فَقَالُوا: إِنَّكَ زَوَّجْتَ عَلِيّاً بِمَهْرٍ خَسِيسٍ، فَقَالَ:

مَا أَنَا زَوَّجْتُ عَلِيّاً وَ لَكِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ زَوَّجَهُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى، أَوْحَى اللَّهُ إِلَى السِّدْرَةِ أَنِ انْثُرِي مَا عَلَيْكِ فَنَثَرَتِ الدُّرَّ وَ الْجَوْهَرَ وَ الْمَرْجَانَ، فَابْتَدَرَ الْحُورُ الْعِينُ فَالْتَقَطْنَ، فَهُنَّ يَتَهَادَيْنَهُ وَ يَتَفَاخَرْنَ وَ يَقُلْنَ: هَذَا مِنْ نِثَارِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها بِنْتِ محمّد صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

فَلَمَّا كَانَتْ لَيْلَةُ الزِّفَافِ أَتَى النَّبِيُّ بِبَغْلَتِهِ الشَّهْبَاءِ وَ ثَنَّى عَلَيْهَا قَطِيفَةً وَ قَالَ لِفَاطِمَةَ: ارْكَبِي وَ أَمَرَ سَلْمَانَ أَنْ يَقُودَهَا وَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يَسُوقُهَا، فَبَيْنَمَا هُوَ فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ إِذْ سَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَجْبَةً فَإِذَا هُوَ بِجَبْرَئِيلَ فِي سَبْعِينَ أَلْفاً وَ مِيكَائِيلَ فِي سَبْعِينَ أَلْفاً فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مَا أَهْبَطَكُمْ إِلَى الْأَرْضِ؟ قَالُوا: جِئْنَا نَزُفُّ فَاطِمَةَ إِلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَكَبَّرَ جَبْرَئِيلُ وَ كَبَّرَ مِيكَائِيلُ وَ كَبَّرَتِ الْمَلائِكَةُ وَ كَبَّرَ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، فَوَقَعَ التَّكْبِيرُ عَلَى الْعَرَائِسِ مِنْ تِلْكَ اللَّيْلَةِ.

بيان: الوجبة السقطة مع الهدّة [أ] و صوت الساقط و فی بعض النسخ وحية بالحاء المهملة و الياء المثنّاة و الوحی الكلام الخفيُّ.

شیخ در کتاب امالی (۳۸۸) با چند واسطه از حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام از پدران بزرگوارش: از جابر بن عبدالله انصاری روایت می‌کند که فرمود:

هنگامی که رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را برای حضرت علی علیه السلام تزویج نمود گروهی از قریش نزد پیغمبر خدا آمدند و گفتند:

تو فاطمه را با مهریه‌ی اندکی برای علی تزویج کردی!

آن حضرت فرمود:

من فاطمه را برای علی تزویج ننمودم، بلکه آن شبی که خدا مرا معراج برد نزد سدرة المنتهی ازدواج فاطمه را انجام داد و به سدرة المنتهی فرمود:

آنچه را که دُرّ و گوهر و مرجان داری، برای فاطمه‌ی زهراء نثار کن، آنگاه حوریان بهشتی سبقت گرفتند و آنها را جمع نمودند و فخر کردند و گفتند:

اینها از نثارهای فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها می‌باشند.

هنگامی که شب عروسی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرا رسید پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم استر خود را آورد و یک پارچه روی آن افکند و به فاطمه فرمود:

سوار شو! آنگاه به سلمان دستور داد تا مهار آن را بکشد و خود آن حضرت آن استر را می‌رانید، در بین راه بود که رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم صدایی شنید، ناگاه دید جبرئیل و میکائیل هر کدام با هفتاد هزار ملک آمده‌اند، پیامبر خدا به ایشان فرمود:

برای چه به زمین آمده‌اید؟

گفتند:

ما آمده‌ایم فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را برای علی بن ابیطالب علیه السلام ببریم، سپس جبرئیل و میکائیل و رسول خدا تکبیر گفتند:

از آن موقع به بعد بود که در عروسی‌ها تکبیر می‌گفتند.

بیان: «الوجبة» صدای افتادن با شدّت و یا صدای سقوط کردن را گویند. مرحوم علّامه می‌فرماید و در بعضی از نسخه‌های این روایت به جای «اذ سمع النبی صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وجبة» آمده است: «اذ سمع النبی صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وحية» یعنی ناگاه پیامبر صدای وحی را شنید و وحی را ایشان این گونه معنی می‌کند:

وحی سخن مخفی را گویند.

[روایت شماره] (۱۶)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِإِسْنَادِ التَّمِیمِیِّ، عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مَا زَوَّجْتُ فَاطِمَةَ إِلا بَعْدَ مَا أَمَرَنِیَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِتَزْوِیجِهَا.

در کتاب عیون اخبار الرّضا (۳۸۹) علیه السلام از پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

من فاطمه را تزویج نکردم مگر بعد از اینکه خدا به من دستور داد.

[روایت شماره] (۱۷)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِالْأَسَانِیدِ الثَلاثَةِ عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَتَانِی مَلَکٌ فَقَالَ:

یَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ یَقْرَأُ عَلَیْکَ السَّلامَ وَ یَقُولُ لَکَ: قَدْ زَوَّجْتُ فَاطِمَةَ مِنْ عَلِیٍّ فَزَوِّجْهَا مِنْهُ وَ قَدْ أَمَرْتُ شَجَرَةَ طُوبَی أَنْ تَحْمِلَ الدُّرَّ وَ الْیَاقُوتَ وَ الْمَرْجَانَ وَ إِنَّ أَهْلَ السَّمَاءِ قَدْ فَرِحُوا لِذَلِکَ وَ سَیُولَدُ مِنْهَا وَلَدَانِ سَیِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ بِهِمَا یُزَیَّنُ أَهْلُ الْجَنَّةِ، فَأَبْشِرْ یَا مُحَمَّدُ فَإِنَّکَ خَیْرُ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ.

[صحیفة الرّضا علیه السلام] عنه مثله.

نیز در همان کتاب (۳۹۰) از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

ملکی نزد من آمد و گفت:

یا محمّد! خدا تو را سلام می‌رساند و می‌فرماید:

چون من فاطمه را برای علی تزویج نمودم تو نیز این عمل را انجام بده، من به درخت طوبی دستور داده‌ام دُرّ و یاقوت و مرجان را آماده نماید، اهل آسمان برای این ازدواج مسرور و خوشحال شدند، به زودی دو فرزند از او به وجود می‌آید که بزرگ جوانان اهل بهشت خواهند بود و اهل بهشت به وسیله‌ی ایشان زینت داده می‌شوند. یا محمّد مژده باد تو را که بهترین اوّلین و آخرین خواهی بود.

در صحیفة الرّضا علیه السلام صفحه‌ی ۶۴ مثل این حدیث آمده‌ست.

[روایت شماره] (۱۸)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] الْحَفَّارُ، عَنِ الْجِعَابِیِّ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَحْمَدَ الْعِجْلِیِّ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ یَعْقُوبَ، عَنْ عِیسَی بْنِ عَبْدِاللَّهِ الْعَلَوِیِّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ عَلِیٍّ علیه السلام قَالَ:

جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَطْلُبُنِی فَقَالَ:

أَیْنَ أَخِی یَا أُمَّ أَیْمَنَ؟

قَالَتْ:

وَ مَنْ أَخُوکَ؟

قَالَ:

عَلِیٌّ. قَالَتْ:

یَا رَسُولَ اللَّهِ تُزَوِّجُهُ ابْنَتَکَ وَ هُوَ أَخُوکَ،

قَالَ:

نَعَمْ، أَمَا وَاللَّهِ یَا أُمَّ أَیْمَنَ لَقَدْ زَوَّجْتُهَا کُفْواً شَرِیفاً وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَةِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبِینَ

شیخ در کتاب امالی (۳۹۱) با چند واسطه از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

روزی پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به امّ ایمن فرمود:

برادرم کجا است؟

گفت:

برادرت کیست؟

فرمود:

علی.

گفت:

یا رسول الله! تو دختر خود را برای علی تزویج نموده‌ای باز هم به او می‌گویی: برادرم؟

فرمود:

آری، ای امّ ایمن! به خدا قسم که من دخترم را به همسری داده‌ام که در دنیا شریف و بسیار در دنیا و آخرت آبرومند و از مقرّبین خواهد بود.

[روایت شماره] (۱۹)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] الْحُسَیْنُ بْنُ إِبْرَاهِیمَ الْقَزْوِینِیُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ وَهْبَانَ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ حُبَیْشٍ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَبِی غُنْدَرٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ وَ أَبِی بَصِیرٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی أَمْهَرَ فَاطِمَةَ سلام الله علیها رُبُعَ الدُّنْیا، فَرُبُعُهَا لَهَا وَ أَمْهَرَهَا الْجَنَّةَ وَ النَّارَ، تُدْخِلُ أَعْدَاءَهَا النَّارَ وَ تُدْخِلُ أَوْلِیَاءَهَا الْجَنَّةَ وَ هِیَ الصِّدِّیقَةُ الْکُبْرَی وَ عَلَی مَعْرِفَتِهَا دَارَتِ الْقُرُونُ الْأُولَی.

نیز در همان کتاب (۳۹۲) با چند واسطه از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

خدای رؤوف یک چهارم از دنیا را مهریه‌ی فاطمه سلام الله علیها قرار داد، بنابراین یک چهارم دنیا مال فاطمه سلام الله علیها می‌باشد، نیز بهشت و دوزخ را مهریه‌ی حضرت زهراء سلام الله علیها قرار داده‌ست.

حضرت زهراء سلام الله علیها دشمنان خویش را در دوزخ و دوستان خود را در بهشت داخل می‌نماید.

فاطمه، صدّیقه‌ی کبراست و قرن‌های گذشته نسبت به وی معرفت داشتند.

[روایت شماره] (۲۰)

[قرب الإسناد] مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِیدِ، عَنِ ابْنِ بُکَیْرٍ قَالَ:

سَمِعْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام یَقُولُ: زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَلِیّاً فَاطِمَةَ علیهما السلام عَلَی دِرْعٍ لَهُ حُطَمِیَّةٍ تَسْوَی ثَلاثِینَ دِرْهَماً.

أَقُولُ: سَیَأْتِی فِی تَزْوِیجِ أَبِی جَعْفَرٍ الثَّانِی علیه السلام أَنَّهُ قَالَ:

إِنَّ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی، یَخْطُبُ أُمَّ الْفَضْلِ بِنْتَ عَبْدِاللَّهِ الْمَأْمُونِ وَ بَذَلَ لَهَا مِنَ الصَّدَاقِ مَهْرَ جَدَّتِهِ فَاطِمَةَ وَ هُوَ خَمْسُ مِائَةِ دِرْهَمٍ

جِیَادٍ.

در کتاب قرب الاسناد (۳۹۳) با دو واسطه از حضرت صادق آل محمّد روایت می‌کند که فرمود:

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فاطمه را برای علی تزویج نمود به یک زره که مساوی با سی درهم بود.

مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

به زودی در باب روایات ازدواج امام جواد علیه السلام می‌آید که می‌فرماید:

همانا محمّد بن علیّ بن موسی: به ازدواج درآورد. امّ الفضل دختر عبدالله مأمون را و صداق او را همان مهریه‌ی جدّه‌ی خود فاطمه سلام الله علیها را قرار داد و آن پانصد درهم جَیّد (نیکو) بود.

[روایت شماره] (۲۱)

[الخرائج و الجرائح] رُوِیَ أَنَّهُ لَمَّا کَانَ وَقْتُ زِفَافِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها اتَّخَذَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم طَعَاماً وَ خَبِیصاً. وَ قَالَ لِعَلِیٍّ ادْعُ النَّاسَ،

قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

جِئْتُ إِلَی النَّاسِ فَقُلْتُ: أَجِیبُوا الْوَلِیمَةَ، فَأَقْبَلُوا، فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

أَدْخِلْ عَشَرَةً، فَدَخَلُوا وَ قَدَّمَ إِلَیْهِمُ الطَّعَامَ وَ الثَّرِیدَ، فَأَکَلُوا، ثُمَّ أَطْعَمَهُمُ السَّمْنَ وَ التَّمْرَ فَلا یَزْدَادُ الطَّعَامُ إِلا بَرَکَةً فَلَمَّا أَطْعَمَ الرِّجَالَ عَمَدَ إِلَی مَا فَضَلَ مِنْهَا، فَتَفَلَ فِیهَا وَ بَارَکَ عَلَیْهَا وَ بَعَثَ مِنْهَا إِلَی نِسَائِهِ وَ قَالَ قُلْ لَهُنَّ، کُلْنَ وَ أَطْعِمْنَ مَنْ غَشِیَکُنَّ.

ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دَعَا بِصَحْفَةٍ فَجَعَلَ فِیهَا نَصِیباً فَقَالَ:

هَذَا لَکَ وَ لِأَهْلِکَ. وَ هَبَطَ جَبْرَئِیلُ فِی زُمْرَةٍ مِنَ الْمَلائِکَةِ بِهَدِیَّةٍ. فَقَالَ لِأُمِّ سَلَمَةَ: امْلَئِی الْقَعْبَ مَاءً فَقَالَ لِی: یَا عَلِیُّ اشْرَبْ نِصْفَهُ، ثُمَّ قَالَ لِفَاطِمَةَ: اشْرَبِی وَ أَبْقِی، ثُمَّ أَخَذَ الْبَاقِیَ فَصَبَّهُ عَلَی وَجْهِهَا وَ نَحْرِهَا ثُمَّ فَتَحَ السَّلَّةَ فَإِذَا فِیهَا کَعْکٌ وَ مَوْزٌ وَ زَبِیبٌ، فَقَالَ:

هَذَا هَدِیَّةُ جَبْرَئِیلَ ثُمَّ أَقْلَبَ مِنْ یَدِهِ سَفَرْجَلَةً فَشَقَّهَا نِصْفَیْنِ وَ أَعْطَی عَلِیّاً وَ قَالَ:

هَذِهِ هَدِیَّةٌ مِنَ الْجَنَّةِ إِلَیْکُمَا وَ أَعْطَی عَلِیّاً نِصْفاً وَ فَاطِمَةَ نِصْفاً.

در کتاب خرائج (۳۹۴) می‌نگارد:

هنگامی که وقت عروسی حضرت فاطمه سلام الله علیها فرا رسید پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم غذایی از خرما و روغن را که آن را خبیص می‌گویند تهیّه کرد و به حضرت علی علیه السلام فرمود:

مردم را برای ولیمه‌ی حضرت فاطمه دعوت کن.

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌گوید:

من نزدم مردم آمدم و گفتم:

بیایید و از ولیمه‌ی عروسی استفاده نمائید. وقتی مردم آمدند رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

ده نفر، ده نفر بر سر سفره حاضر شوند، پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم پس از اینکه غذا به آنان داد، روغن و خرما هم به ایشان عطا کرد. غذا همچنان برکت می‌کرد.

هنگامی که غذای مردها را داد، متوجّه غذا شد و آب دهان خود را بر آن زد و از خدا خواست که به آن برکت دهد، از آن غذا برای زنانش فرستاد و فرمود بخورید.

سپس پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم کاسه‌ای خواست و مقداری غذا در میان آن ریخت و به من فرمود:

این غذا برای تو و زوجه‌ات می‌باشد.

آنگاه جبرئیل با گروهی از ملائکه نازل شدند و هدیه‌ای آوردند.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به اُمّ سلمه فرمود:

این ظرف را پر از آب کن، بعداً به من فرمود:

یا علی! نصف این آب را بیاشام. سپس به فاطمه فرمود:

تو نیز مقداری از این آب را بیاشام.

آنگاه پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مابقی آن آب را گرفت و به صورت و گلوی فاطمه سلام الله علیها پاشید.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پس از این جریان سبدی را باز کرد و مقداری نان قندی و موز و کشمش در میان آن بود، فرمود:

اینها هدیه‌ی جبرئیل است، سپس یک گلابی را، دو قسمت نمود، یک قسمت آن را به علی علیه السلام و قسمت دیگرش رابه فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها عطا کرد و فرمود:

این هدیه‌ایست از بهشت.

[روایت شماره] (۲۲)

[المناقب لابن شهرآشوب] ابْنُ عَبَّاسٍ وَ ابْنُ مَسْعودٍ وَ جابِرٌ وَ الْبَراءُ وَ أَنَسٌ وَ أُمُّ سَلَمَةَ وَ السُّدِّیُّ وَ ابْنُ سِیرِینَ وَ الْباقِرُ علیه السلام فِی قَوْلِهِ تَعالَی «وَ هُوَ الَّذِی خَلَقَ مِنَ الْماءِ بَشَراً فَجَعَلَهُ نَسَباً وَ صِهْراً» (۳۹۵) قَالُوا: هُوَ مُحَمَّدٌ وَ عَلِیٌّ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ: «وَ کانَ رَبُّکَ قَدِیراً» الْقَائِمُ فِی آخِرِ الزَّمانِ لِأَنَّهُ لَمْ یَجْتَمِعْ نَسَبٌ وَ سَبَبٌ فِی الصَّحابَةِ وَ الْقَرابَةِ إِلا لَهُ فَلِأَجْلِ ذَلِکَ اسْتَحَقَّ الْمِیراثَ بِالنَّسَبِ وَ السَّبَبِ وَ فِی رِوایَةٍ «الْبَشَرُ» الرَّسُولُ وَ «النَّسَبُ» فَاطِمَةُ وَ «الصِّهْرُ» عَلِیٌّ علیه السلام.

تَفْسِیرُ الثَّعْلَبِیِّ،

قَالَ ابْنُ سِیرِینَ: نَزَلَتْ فِی النَّبِیِّ وَ عَلِیٍّ زَوْجِ فَاطِمَةَ وَ هُوَ ابْنُ عَمِّهِ وَ زَوْجُ ابْنَتِهِ، فَکانَ نَسَباً وَ صِهْراً.

ابْنُ الْحَجَّاجِ

بِالْمُصْطَفَی وَ بِصِهْرِهِ وَ وَصِیِّهِ یَوْمَ الْغَدِیرِ

کَعْبُ بْنُ زُهَیْرٍ: صِهْرُ النَّبِیِّ وَ خَیْرُ النَّاسِ کُلِّهِمْ

الصَّادِقُ علیه السلام أَوْحَی اللَّهُ تَعالَی إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قُلْ لِفَاطِمَةَ لا تَعْصِی عَلِیّاً فَإِنَّهُ إِنْ غَضِبَ غَضِبْتُ لِغَضَبِهِ.

عُوتِبَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی أَمْرِ فَاطِمَةَ فَقَالَ:

لَوْ لَمْ یَخْلُقِ اللَّهُ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ مَا کانَ لِفَاطِمَةَ کُفْوٌ وَ فِی خَبَرٍ: لَوْلاکَ لمّا لَهَا کُفْوٌ عَلَی وَجْهِ الْأَرْضِ.

الْمُفَضَّلُ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

لَوْلا أَنَّ اللَّهَ تَعالَی خَلَقَ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ لَمْ یَکُنْ لِفَاطِمَةَ کُفْوٌ عَلَی وَجْهِ الْأَرْضِ آدَمُ فَمَنْ دُونَهُ.

وَ قَالُوا: تَزَوَّجَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مِنَ الشَّیْخَیْنِ وَ زَوَّجَ مِنْ عُثْمَانَ بِنْتَیْنِ؟ قُلْنَا: التَّزْوِیجُ لا یَدُلُّ عَلَی الْفَضْلِ وَ إِنَّمَا هُوَ مَبْنِیٌّ عَلَی إِظْهَارِ الشَّهَادَتَیْنِ ثُمَّ إِنَّهُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تَزَوَّجَ فِی جَمَاعَةٍ وَ أَمَّا عُثْمَانُ فَفِی زَوَاجِهِ خِلافٌ کَثِیرٌ وَ أَنَّهُ کانَ زَوَّجَهُمَا مِنْ کَافِرَیْنِ قَبْلَهُ وَ لَیْسَتْ حُکْمُ فَاطِمَةَ مِثْلَ ذَلِکَ لِأَنَّهَا وَلِیدَةُ الْإِسْلامِ وَ مِنْ أَهْلِ الْعَبَاءِ وَ الْمُبَاهَلَةِ وَ الْمُهَاجَرَةِ فِی أَصْعَبِ وَقْتٍ. وَ وَرَدَ فِیهَا آیَةُ التَّطْهِیرِ وَ افْتَخَرَ جَبْرَئِیلُ بِکَوْنِهِ مِنْهُمْ وَ شَهِدَ اللَّهُ لَهُمْ بِالصِّدْقِ وَ لَهَا أُمُومَةُ الْأَئِمَّةِ إِلَی یَوْمِ الْقِیامَةِ وَ مِنْهَا الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ وَ عَقِبُ الرسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ هِیَ سَیِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ وَ زَوْجُهَا مِنْ أَصْلِهَا وَ لَیْسَ بِأَجْنَبِیٍّ وَ أَمَّا الشَّیْخَانِ فَقَدْ تَوَسَّلا إِلَی النَّبِیِّ

صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِذَلِکَ وَ أَمَّا عَلِیٌّ فَتَوَسَّلَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِلَیْهِ بَعْدَ مَا رَدَّ خِطْبَتَهُمَا وَ الْعَاقِدُ بَیْنَهُمَا هُوَ اللَّهُ تَعَالَی وَ الْقَابِلُ جَبْرَئِیلُ وَ الْخَاطِبُ رَاحِیلُ وَ الشُّهُودُ حَمَلَةُ الْعَرْشِ وَ صَاحِبُ النِّثَارِ رِضْوَانُ وَ طَبَقُ النِّثَارِ شَجَرَةُ طُوبَی وَ النِّثَارُ الدُّرُّ وَ الْیَاقُوتُ وَ الْمَرْجَانُ وَ الرَّسُولُ هُوَ الْمَشَّاطَةُ وَ أَسْمَاءُ صَاحِبَةُ الْحَجَلَةِ وَ وَلِیدُ هَذَا النِّکَاحِ الْأَئِمَّةُ:

ابْنُ شَاهِینٍ الْمَرْوَزِیُّ فِی کِتَابِ فَضَائِلِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ وَاقِدٍ عَنْ أَبِی بُرَیْدَةَ، عَنْ أَبِیهِ وَ الْبَلاذُرِیُّ فِی التَّارِیخِ بِأَسَانِیدِهِ أَنَّ أَبَابَکْرٍ خَطَبَ إِلَی النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَقَالَ:

أَنْتَظِرُ لَهَا الْقَضَاءَ. ثُمَّ خَطَبَ إِلَیْهِ عُمَرُ، فَقَالَ:

أَنْتَظِرُ لَهَا الْقَضَاءَ الْخَبَرَ.

مُسْنَدُ أَحْمَدَ وَ فَضَائِلُهُ وَ سُنَنُ أَبِی دَاوُدَ وَ إِبَانَةُ ابْنِ بَطَّةَ وَ تَارِیخُ الْخَطِیبِ وَ کِتَابُ ابْنِ شَاهِینٍ وَ اللَّفْظُ لَهُ بِالْإِسْنَادِ عَنْ خَالِدِ الْحِذَاءِ وَ أَبِی أَیُّوبَ وَ عِکْرِمَةَ وَ أَبِی نَجِیحٍ وَ عُبَیْدَةَ بْنِ سُلَیْمَانَ کُلُّهُمْ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ لَمَّا زَوَّجَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَاطِمَةَ عَلِیّاً قَالَ لَهُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَعْطِهَا شَیْئاً،

قَالَ:

مَا عِنْدِی شَیْءٌ،

قَالَ:

فَأَیْنَ دِرْعُکَ الْحُطَمِیَّةُ وَ فِی رِوَایَةِ غَیْرِهِ أَنَّهُ قَالَ:

عَلِیٌّ عِنْدِی قَالَ:

فَأَعْطِهَا إِیَّاهَا.

تارِیخَی الْخَطِیبِ وَ الْبَلاذُرِیِّ وَ حِلْیَةِ أَبِی نُعَیْمٍ وَ إِبَانَةِ الْعُکْبَرِیِّ: سُفْیَانُ الثَّوْرِیُّ عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنِ الثَّوْرِیِّ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ:

أَصَابَ فَاطِمَةَ صَبِیحَةَ یَوْمِ الْعُرْسِ رِعْدَةٌ، فَقَالَ لَهَا النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

یَا فَاطِمَةُ زَوَّجْتُکِ سَیِّداً فِی الدُّنْیَا وَ إِنَّهُ فِی الْآخِرَةِ مَمِنَ الصَّالِحِینَ، یَا فَاطِمَةُ لَمَّا أَرَادَ اللَّهُ تَعَالَی أَنْ أُمْلِکَکِ [یُمْلِکَکِ] بِعَلِیٍّ أَمَرَ اللَّهُ تَعَالَی جَبْرَئِیلَ فَقَامَ فِی السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ فَصَفَّ الْمَلائِکَةَ صُفُوفاً ثُمَّ خَطَبَ عَلَیْهِمْ فَزَوَّجَکِ مِنْ عَلِیٍّ، ثُمَّ أَمَرَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ شَجَرَ الْجِنَانِ فَحَمَلَتِ الْحُلِیَّ وَ الْحُلَلَ، ثُمَّ أَمَرَهَا فَنَثَرَتْهُ عَلَی الْمَلائِکَةِ، فَمَنْ أَخَذَ مِنْهُمْ یَوْمَئِذٍ شَیْئاً أَکْثَرَ مِمَّا أَخَذَ غَیْرُهُ افْتَخَرَ بِهِ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: لَقَدْ کَانَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها تَفْتَخِرُ عَلَی النِّسَاءِ لِأَنَّهَا مَنْ خَطَبَ عَلَیْهَا جَبْرَئِیلُ علیه السلام.

وَ قَدِ اشْتَهَرَ فِی الصِّحَاحِ بِالْأَسَانِیدِ عَنْ أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام وَ ابْنِ عَبَّاسٍ وَ ابْنِ مَسْعودٍ وَ جَابِرٍ الْأَنْصَارِیِّ وَ أَنَسِ بْنِ مَالِکٍ وَ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ وَ أُمِّ سَلَمَةَ بِأَلْفَاظٍ مُخْتَلِفَةٍ وَ معانی [مَعَانٍ] مُتَّفِقَةٍ أَنَّ أَبَابَکْرٍ وَ عُمَرَ خَطَبَا إِلَی النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَاطِمَةَ مَرَّةً بَعْدَ أُخْرَی، فَرَدَّهُمَا.

وَ رَوَی أَحْمَدُ فِی الْفَضَائِلِ عَنْ بُرَیْدَةَ أَنَّ أَبَابَکْرٍ وَ عُمَرَ خَطَبَا إِلَی النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَاطِمَةَ فَقَالَ إِنَّهَا صَغِیرَةٌ.

وَ رَوَی ابْنُ بَطَّةَ فِی الْإِبَانَةِ أَنَّهُ خَطَبَهَا عَبْدُالرَّحْمَنِ فَلَمْ یُجِبْهُ وَ فِی رِوَایَةِ غَیْرِهِ أَنَّهُ قَالَ بِکَذَا مِنَ الْمَهْرِ فَغَضِبَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ مَدَّ یَدَهُ إِلَی حَصًی فَرَفَعَهَا فَسَبَّحَتْ فِی یَدِهِ فَجَعَلَهَا فِی ذَیْلِهِ فَصَارَتْ دُرّاً وَ مَرْجَاناً یُعَرِّضُ بِهِ جَوَابَ الْمَهْرِ.

وَ لَمَّا خَطَبَ عَلِیٌّ علیه السلام قَالَ:

سَمِعْتُکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ تَقُولُ کُلُّ سَبَبٍ وَ نَسَبٍ مُنْقَطِعٌ إِلا سَبَبِی وَ نَسَبِی، فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَمَّا السَّبَبُ فَقَدْ سَبَّبَ اللَّهُ وَ أَمَّا النَّسَبُ فَقَدْ قَرَّبَ اللَّهُ وَ هَشَّ وَ بَشَّ فِی وَجْهِهِ وَ قَالَ:

أَلَکَ شَیْءٌ أَزَوِّجُکَ مِنْهَا؟

فَقَالَ:

لا یَخْفَی عَلَیْکَ حَالِی إِنَّ لِی فَرَساً وَ بَغْلًا وَ سَیْفاً وَ دِرْعاً. فَقَالَ:

بِعِ الدِّرْعَ.

وَ رُوِیَ أَنَّهُ أَتَی سَلْمَانُ إِلَیْهِ وَ قَالَ:

أَجِبْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَلَمَّا دَخَلَ عَلَیْه قَالَ:

أَبْشِرْ یَا عَلِیُّ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ زَوَّجَکَ بِهَا فِی السَّمَاءِ قَبْلَ أَنْ أُزَوِّجَکَهَا فِی الْأَرْضِ وَ لَقَدْ أَتَانِی مَلَکٌ وَ قَالَ:

أَبْشِرْ یَا مُحَمَّدُ بِاجْتِمَاعِ الشَّمْلِ وَ طَهَارَةِ النَّسْلِ، قُلْتُ: وَ مَا اسْمُکَ؟

قَالَ:

نَسْطَائِیلُ مِنْ مُوَکَّلِی قَوَائِمِ الْعَرْشِ، سَأَلْتُ اللَّهَ هَذِهِ الْبِشَارَةَ وَ جَبْرَئِیلُ عَلَی أَثَرِی.

أَبُوبُرَیْدَةَ، عَنْ أَبِیهِ أَنَّ عَلِیّاً علیه السلام خَطَبَ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَقَالَ لَهُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

مَرْحَباً وَ أَهْلًا، فَقِیلَ لِعَلِیٍّ: یَکْفِیکَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِحْدَاهُمَا: أَعْطَاکَ الْأَهْلَ وَ أَعْطَاکَ الرَّحْبَ.

ابْنُ بَطَّةَ وَ ابْنُ الْمُؤَذِّنِ وَ السَّمْعَانِیُّ فِی کُتُبِهِمْ بِالْإِسْنَادِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَ أَنَسِ بْنِ مَالِکٍ قَالا: بَیْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم جَالِسٌ إِذْ جَاءَ عَلِیٌّ فَقَالَ:

یَا عَلِیُّ مَا جَاءَ بِکَ؟

قَالَ:

جِئْتُ أُسَلِّمُ عَلَیْکَ،

قَالَ:

هَذَا جَبْرَئِیلُ یُخْبِرُنِی أَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ زَوَّجَکَ فَاطِمَةَ وَ أَشْهَدَ عَلَی تَزْوِیجِهَا أَرْبَعِینَ أَلْفَ مَلَکٍ وَ أَوْحَی اللَّهُ إِلَی شَجَرَةِ طُوبَی أَنِ انْثُرِی عَلَیْهِمُ الدُّرَّ وَ الْیَاقُوتَ، فَنَثَرَتْ عَلَیْهِمُ الدُّرَّ وَ الْیَاقُوتَ فَابْتَدَرْنَ إِلَیْهِ الْحُورُ الْعِینُ یَلْتَقِطْنَ فِی أَطْبَاقِ الدُّرِّ وَ الْیَاقُوتِ وَ هُنَّ یَتَهَادَیْنَهُ بَیْنَهُنَّ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ وَ کَانُوا یَتَهَادَوْنَ وَ یَقُولُونَ هَذِهِ تُحْفَةُ خَیْرِ النِّسَاءِ.

وَ فِی رِوَایَةِ ابْنِ بَطَّةَ عَنْ عَبْدِاللَّهِ: فَمَنْ أَخَذَ مِنْهُ یَوْمَئِذٍ شَیْئاً أَکْثَرَ مِمَّا أَخَذَ صَاحِبُهُ أَوْ أَحْسَنَ افْتَخَرَ بِهِ عَلَی صَاحِبِهِ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ.

ابْنُ مَرْدَوَیْهِ فِی کِتَابِهِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ:

لَمَّا تَزَوَّجَ عَلِیٌّ فَاطِمَةَ تَنَاثَرَ ثِمَارُ الْجَنَّةِ عَلَی الْمَلائِکَةِ.

عَبْدُالرَّزَّاقِ بِإِسْنَادِهِ إِلَی أُمِّ أَیْمَنَ فِی خَبَرٍ طَوِیلٍ عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

وَ عَقَدَ جَبْرَئِیلُ وَ مِیکَائِیلُ فِی السَّمَاءِ نِکَاحَ عَلِیٍّ وَ فَاطِمَةَ، فَکَانَ جَبْرَئِیلُ الْمُتَکَلِّمَ عَنْ عَلِیٍّ وَ مِیکَائِیلُ الرَّادَّ عَنِّی.

وَ فِی حَدِیثِ خَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَی أَوْحَی إِلَی جَبْرَئِیلَ: زَوِّجِ النُّورَ مِنَ النُّورِ وَ کَانَ الْوَلِیُّ اللَّهَ وَ الْخَطِیبُ جَبْرَئِیلَ وَ الْمُنَادِی مِیکَائِیلَ وَ الدَّاعِی إِسْرَافِیلَ وَ النَّاثِرُ عِزْرَائِیلَ وَ الشُّهُودُ مَلائِکَةَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرَضِینَ ثُمَّ أَوْحَی إِلَی شَجَرَةِ طُوبَی أَنِ انْثُرِی مَا عَلَیْکِ، فَنَثَرَتِ الدُّرَّ الْأَبْیَضَ وَ الْیَاقُوتَ الْأَحْمَرَ وَ الزَّبَرْجَدَ الْأَخْضَرَ وَ اللُّؤْلُؤَ الرَّطْبَ، فَبَادَرْنَ الْحُورُ الْعِینُ یَلْتَقِطْنَ وَ یَهْدِینَ بَعْضُهُنَّ إِلَی بَعْضٍ.

الصَّادِقُ علیه السلام فِی خَبَرٍ: أَنَّهُ دَعَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ قَالَ:

أَبْشِرْ یَا عَلِیُّ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ کَفَانِی مَا کَانَ هَمَّنِی (۳۹۶) مِنْ تَزْوِیجِکَ.

ثُمَّ ذَکَرَ ابْنُ شَهْرَآشُوبَ مُخْتَصَراً مِمَّا مَرَّ بِرِوَایَةِ الصَّدُوقِ؛ ثُمَّ قَالَ:

وَ قَدْ جَاءَ فِی بَعْضِ الْکُتُبِ أَنَّهُ خَطَبَ رَاحِیلُ فِی الْبَیْتِ الْمَعْمُورِ فِی جَمْعٍ مِنْ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ، فَقَالَ:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْأَوَّلِ قَبْلَ أَوَّلِيَّةِ الْأَوَّلِينَ، الْبَاقِي بَعْدَ فَنَاءِ الْعَالَمِينَ، نَحْمَدُهُ إِذْ جَعَلَنَا مَلائِكَةً رُوحَانِيِّينَ وَ بِرُبُوبِيَّتِهِ مُذْعِنِينَ وَ لَهُ عَلَى مَا أَنْعَمَ عَلَيْنَا شَاكِرِينَ حَجَبَنَا مِنَ الذُّنُوبِ وَ سَتَرَنَا مِنَ الْعُيُوبِ، أَسْكَنَنَا فِي السَّمَاوَاتِ وَ قَرَّبَنَا إِلَى السُّرَادِقَاتِ وَ حَجَبَ عَنَّا النَّهْمَ لِلشَّهَوَاتِ وَ جَعَلَ نَهْمَتَنَا (۳۹۷) وَ شَهْوَتَنَا فِي تَقْدِيسِهِ وَ تَسْبِيحِهِ، الْبَاسِطِ رَحْمَتَهُ، الْوَاهِبِ نِعْمَتَهُ، جَلَّ عَنْ إِلْحَادِ أَهْلِ الْأَرْضِ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَ تَعَالَى بِعَظَمَتِهِ عَنْ إِفْكِ الْمُلْحِدِينَ ثُمَّ قَالَ بَعْدَ كَلامٍ اخْتَارَ الْمَلِكُ الْجَبَّارُ صَفْوَةَ كَرَمِهِ وَ عَبْدَ عَظَمَتِهِ لِأَمَتِهِ سَيِّدَةِ النِّسَاءِ، بِنْتِ خَيْرِ النَّبِيِّينَ وَ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ وَ إِمَامِ الْمُتَّقِينَ، فَوَصَلَ حَبْلَهُ بِحَبْلِ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِهِ وَ صَاحِبِهِ، الْمُصَدِّقِ دَعْوَتَهُ، الْمُبَادِرِ إِلَى كَلِمَتِهِ؛ عَلِيِّ الْوَصُولِ بِفَاطِمَةَ الْبَتُولِ ابْنَةِ الرَّسُولِ.

وَ رُوِيَ أَنَّ جَبْرَئِيلَ رَوَى عَنِ اللَّهِ تَعَالَى عَقِيبَهَا قَوْلَهُ عَزَّوَجَلَّ: الْحَمْدُ رِدَائِي وَ الْعَظَمَةُ كِبْرِيَائِي وَ الْخَلْقُ كُلُّهُمْ عَبِيدِي وَ إِمَائِي زَوَّجْتُ فَاطِمَةَ أَمَتِي مِنْ عَلِيٍّ صَفْوَتِي، اشْهَدُوا مَلائِكَتِي.

وَ كَانَ بَيْنَ تَزْوِيجِ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ وَ فَاطِمَةَ عليهما السلام فِي السَّمَاءِ إِلَى تَزْوِيجِهِمَا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعِينَ يَوْماً، زَوَّجَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مِنْ عَلِيٍّ أَوَّلَ يَوْمٍ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ وَ رُوِيَ أَنَّهُ كَانَ يَوْمَ السَّادِسِ مِنْهُ.

ابن شهر آشوب در کتاب مناقب (۳۹۸) با چند واسطه از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت می‌کند که راجع به معنای آیه‌ی ۵۴ سوره‌ی فرقان که می‌فرماید:

«خدا آن خداییست که بشری را از آب آفرید و آن را نسب و نسل و داماد قرار داد» فرمود:

منظور از این افراد، حضرت محمّد و علی و حسن و حسین: و حضرت قائم در آخرالزّمان است، زیرا در میان صحابه نسب و سبب و قرابت جمع نشد مگر برای آن حضرت، بدین جهت است که میراث به وسیله‌ی نسب و سبب به افراد می‌رسد.

بنا بر روایتی، منظور از کلمه‌ی بشر که در این آیه‌ی شریفه است حضرت رسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم و مقصود از نسب، حضرت فاطمه سلام الله علیها و منظور از کلمه‌ی صهر، حضرت علی علیه السلام می‌باشد.

در تفسیر ثعلبی از ابن سیرین نقل کرده که گفت:

این آیه (آیه‌ی ۵۴ از سوره‌ی فرقان) در مورد پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم و حضرت علی علیه السلام ، همسر حضرت فاطمه سلام الله علیها (که پسر عموی پیامبر و شوهر دختر اوست) نازل شد. (پس منظور از) «نسباً» و «صهراً» در این آیه، حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام است. (و نسباً به معنی قوم و خویش نسبیست و صهراً به معنی داماد است).

و ابن حجّاج گفته: اوست داماد مصطفی و وصیّ او در روز غدیر و کعب بن زهیر گفته (حضرت علی علیه السلام) داماد پیامبر و بهتر از همه‌ی مردم است.

و امام صادق علیه السلام فرمود:

خداوند تعالی وحی فرستاد به رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم که به فاطمه سلام الله علیها بگو: نافرمانی علی را مکن، همانا اگر او غضب کند من به غضب او غضب می‌کنم.

(وقتی عدّه ای) پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم را در مورد حضرت فاطمه سلام الله علیها ملامت کردند، رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم در جواب فرمود:

اگر خداوند علیّ بن ابیطالب علیه السلام را خلق نفرموده بود، همتایی برای فاطمه سلام الله علیها نبود.

و در خبر دیگری آمده:

پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم (خطاب به امیرالمؤمنین علی علیه السلام) فرمود:

اگر تو نبودی هرگز کُفو و همتایی برای فاطمه در روی زمین یافت نمی‌شد.

مفضّل از حضرت امام صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود:

اگر خداوند متعال حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام را خلق نکرده بود برای فاطمه سلام الله علیها بر روی زمین از خلقت آدم

(تا انقراض عالم) همتایی وجود نداشت.

و عدّه‌ای گفته‌اند (شاید منظور سنّی‌ها باشند) : پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دو دختر خود را به ازدواج شیخین (ابوبکر و عمر) و عثمان درآورد، (و این مطلب را دلیل بر فضیلت آنها می‌دانند) امّا ما در جواب آنان می گوییم:

ازدواج (با دختران رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) دلیل بر فضیلت نیست، بلکه ملاک ازدواج اظهار شهادتین است. (یعنی هر کس اظهار به شهادتین کند دختران مسلمین بر او حلال می‌شوند) سپس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به ازدواج گروهی درآورد دختران خود (پس از اظهار شهادت آنها) و امّا در مورد اینکه عثمان با یکی از دختران رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ازدواج کرده باشد اختلاف بسیار زیاد است، (و امّا در مورد آن دو نفر) همانا پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آن دو دختر خود را به تزویج دو کافر درآورده بود قبل از اسلام و حکم فاطمه مثل آنها نیست، زیرا او (حضرت زهرا سلام الله علیها) متولّد اسلام است (یعنی پس از بعثت رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم متولّد شد، نه در زمان جاهلیّت) و همچنین آن بزرگوار یکی از اهل کساء می‌باشد که در مباهله بود و همچنین آن بانو در سخت‌ترین زمان‌ها (با پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) هجرت فرمود و در مورد ایشان آیه‌ی تطهیر نازل شد و جبرئیل افتخار می‌کرد که او نیز یکی از اصحاب کساء است و خداوند به صدق و درستی آنها شهادت داده و از ویژگی‌های منحصر به فرد ایشان این است که مادر ائمّه: است تا روز قیامت که از بین آن ائمّه: ، حسن و حسین علیهما السلام می‌باشند که از صلب رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم می‌باشند و ایشان است (حضرت فاطمه سلام الله علیها) سرور زنان دو جهان و شوهرشان از اصل ایشان می‌باشد (یعنی هر دو از یک شجره‌ی طیّبه می‌باشند و آن نسل بنی هاشم است) و اجنبی (غریب) نیست.

امّا ابوبکر و عمر به واسطه‌ی دختری که به رسول خدا دادند خود را به پیامبر نزدیک کردند در حالی که درباره‌ی حضرت علی علیه السلام چنین نبوده، زیرا خود رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پس از جواب رَد دادن به آن دو (ابوبکر و عمر) دخترشان را به حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام تزویج نمودند.

عاقد بین آن دو بزرگوار خداوند متعال است و جبرئیل طرف قبول بود و خواننده‌ی خطبه ملکی به نام راحیل بود و شهود این عقد حاملان عرش الهی بودند و رضوان نثار کننده بود و طبق نثار درخت طوبی بود و نثار، درّ و یاقوت و مرجان بود و رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شانه کننده‌ی موهای عروس بود و امور حجله به دست اسماء بود و نتیجه‌ی این نکاح ائمّه‌ی معصومین: بودند.

ابن شاهین مروزی در کتاب فضائل فاطمه سلام الله علیها با اسناد خود از حسین بن واقد خود نقل کرده که او از ابی بُریده و او از پدرش و بلاذری در کتاب تاریخ با اسناد خود نقل کرده که ابابکر، فاطمه سلام الله علیها را از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خواستگاری کرد، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

من برای فاطمه در انتظار تقدیر و قضا و قدر هستم. پس عمر خواستگاری کرد، پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به او نیز فرمود:

من برای او در انتظار قضا و قدر هستم.

در کتاب مسند احمد حنبل در قسمت فضائل آن کتاب و در کتاب سنن ابی داود و ابانهٔ ابن بطّهٔ و در تاریخ خطیب و کتاب ابن شاهین، عبیدهٔ بن سلیمان که همه‌ی اینها از ابن عبّاس روایت کردند:

زمانی که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها را به عقد حضرت علی علیه السلام درآورد، پیامبر به او فرمود:

به همسرت چیزی ببخش عرض کرد:

نزد من چیزی نیست.

فرمود:

زره حطمیّه‌ات کجاست؟

و در روایت غیر ابن عبّاس آمده است که وقتی پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سؤال کرد زره‌ات کجاست؟

عرض کرد:

نزد من است، پس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

آن را به فاطمه سلام الله علیها ببخش.

در دو کتاب تاریخ خطیب (بغدادی) و بلاذری و در کتاب حلیه‌ی ابی نُعیم و ابانهٔ العُکْبَری آمده است: سفیان ثوری از اعمش روایت کرده که از ثوری نقل کرده و او از علقمه و او از ابن مسعود نقل کرد که گفت:

در صبح روز عروسی حضرت فاطمه سلام الله علیها، غم و اندوهی بر حضرتش عارض شد، پس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به او فرمود:

ای فاطمه! من تو را به ازدواج کسی درآوردم که در دنیا آقا و سرور خلائق است و در آخرت از صالحین است، ای فاطمه! چون خداوند متعال اراده کرد که تو را به ازدواج علی علیه السلام درآورد به جبرئیل امر فرمود تا در آسمان چهارم بایستد و به صف کند ملائکه را در صفوفی، پس جبرئیل برای ملائکه خطبه‌ای خواند و تو را به ازدواج علی علیه السلام درآورد، پس خداوند سبحان به درختان بهشتی امر کرد تا مزیّن شوند به حلّه‌های بهشتی و آن درختان از خود لؤلؤ و مرجان بر ملائکه نثار کردند، پس هر کدام از آنها بیشترین تعداد از نثارها را برداشت در روز قیامت به دیگر ملائکه افتخار می‌کند، امّ سلمه گوید:

فاطمه سلام الله علیها همیشه افتخار می‌کرد بر زنان دیگر که او اوّلین کسیست که خطبه‌ی عقد او را جبرئیل خوانده‌ست.

و مشهور است در کتاب‌های صحاح اهل سنّت که آنها با اسناد خود از حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام و ابن عبّاس و ابن مسعود و جابر بن عبدالله انصاری و انس بن مالک و براء بن عازب و امّ سلمه که همگی آنها با الفاظ و تعابیر مختلف متّفقاً گفته‌اند: همانا ابابکر و عمر از پیامبر فاطمه را خواستگاری نمودند، امّا در هر بار پیامبر جواب ردّ به آنها می‌داد.

و احمد (حنبل) در کتاب فضائل از بریده روایت کرده که ابابکر و عمر از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حضرت فاطمه علیه السلام را خواستگاری نمودند، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به آنها فرمود:

او (برای ازدواج) کوچک است.

و ابن بطّه در کتاب الابانه روایت کرده:

عبدالرّحمن از پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها را خواستگاری نمود و آن حضرت جواب او را نداد.

و در روایت دیگری که از غیر ابن بطّه روایت شده آمده:

وقتی عبدالرّحمن جواب ردّ شنید عرض کرد:

من فلان مبلغ را مِهر او می‌کنم، پس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم غضب نمود و دست مبارک را دراز کرد و مشتی ریگ برداشت و آنها را در مشت او قرار داد، پس آن ریگ‌ها به درّ و مرجان تبدیل شد و با این کار حضرت جواب او را دادند.

و چون حضرت علی علیه السلام خواستگاری کرد، عرض کرد:

ای رسول خدا! شنیده‌ام که فرموده اید هر سبب و نسبی منقطع است مگر سبب و نسب من، پس پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

امّا سبب که از جانب خداوند است و امّا نسب نیز چیزیست که خداوند اسباب آن را فراهم می‌کند. پس از آن خندید و با مهربانی و بشارت در صورت او نگاه کرد و فرمود:

آیا چیزی داری تا تو را به ازدواج فاطمه درآورم؟

حضرت علی علیه السلام عرض کرد:

ای رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حال من و دارایی من بر تو مخفی نیست، همانا اسبی دارم و قاطری و شمشیری و زرهی، پس حضرت فرمود:

زره را بفروش.

و روایت شده که سلمان خدمت امیرالمؤمنین علی علیه السلام آمد و عرض کرد:

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم را دریاب، پس چون آن حضرت، خدمت پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم رسید حضرت فرمود:

ای علی! بشارت باد بر تو که همانا خداوند او را به تزویج تو درآورد در آسمان، قبل از آنکه من شما را به ازدواج یکدیگر درآوردم در زمین و فرشته‌ای نزد من آمد و عرض کرد:

ای محمّد! بشارت بده به اجتماع جمع آنان و طهارت نسل آنها، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم می‌فرماید به آن فرشته گفتم: نام تو چیست؟

عرض کرد:

نسطائیل و من یکی از موکّلین ستون‌های عرش الهی می‌باشم. از خدا خواستم افتخار رساندن این بشارت را به من عنایت فرماید و جبرئیل نیز از پشت سر من می‌آید.

ابوبریده از پدرش نقل کرد که حضرت علی علیه السلام حضرت فاطمه سلام الله علیها را از رسول الله خواستگاری نمود، پس پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

خوش آمدی. خانه، خانه‌ی توست. پس شخصی به حضرت علی علیه السلام عرض کرد:

کفایت می‌کند تو را از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یکی از این دو مورد:

اوّل اینکه به تو اصل خود (دخترش) را عطا فرمود و دوّم اینکه به تو مرحبا و خوش آمد گفت.

ابن بطّه و ابن مؤذّن و سمعانی همگی در کتاب هایشان از ابن عبّاس و انس بن مالك روایت کرده‌اند که آنها گفتند:

ما خدمت رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نشسته بودیم که حضرت علی علیه السلام آمد. پس رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به او فرمود:

ای علی به چه منظور نزد ما آمدی؟

عرض کرد:

خدمت شما رسیدیم تا به شما سلامی عرض کنم، پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

این جبرئیل است که به من خبر می‌دهد که همانا خداوند عزّوجلّ به ازدواج تو درآورد فاطمه سلام الله علیها را و شاهد این ازدواج چهل هزار فرشته بودند و خداوند وحی فرستاد به درخت طوبی تا نثار کند بر آن چهل هزار ملائکه درّ و یاقوت، پس درخت طوبی بر آنان درّ و یاقوت نثار نمود، پس حورالعین‌ها در برداشتن آن درّ و یاقوت‌ها پیشی گرفتند و آنها را در طبق‌هایی از درّ و یاقوت جمع نمودند و آنها این درّ و یاقوت را تا روز قیامت به یکدیگر هدیه می‌دهند و در هنگام هدیه دادن به یکدیگر می‌گویند:

این تحفه‌ایست از خیر النّساء.

و در روایت بطّه که از عبدالله روایت کرده پس هر کدام از آنان در آن روز بیشتر از همراهان خود دُرّ و یاقوت جمع کرده و یا درّ و یاقوت ارزشمندتری جمع کرده باشد تا روز قیامت بر دیگران افتخار می‌کند.

ابن مردویه در کتاب خود و با اسناد خود از علقمه نقل کرد که گفت:

زمانی که علی علیه السلام با فاطمه سلام الله علیها ازدواج کرد درختان بهشت بر ملائکه دُرافشانی نمودند.

عبدالرّزاق اسناد خود را به امّ ایمن می‌رساند که او در روایتی طولانی از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نقل کرد که فرمود:

جبرئیل و میکائیل در آسمان عقد نکاح علی و فاطمه علیهما السلام را منعقد کردند و جبرئیل خواننده‌ی عقد، از طرف علی علیه السلام و میکائیل از طرف من بود.

و در حدیث خبّاب بن الارت آمده است: همانا خداوند به جبرئیل وحی فرستاد:

تزویج کن نور را از برای نور و در آن مراسم «ولی» خداوند بود و خطیب «جبرئیل» و منادی «میکائیل» و دعوت کننده «اسرافیل» و نثار کننده «عزرائیل» و شاهدان این عقد ملائکه‌ی آسمان‌ها و زمین‌ها بودند. سپس خداوند وحی فرستاد به درخت طوبی که نثار کن آنچه داری، پس درخت طوبی نثار کرد دُرّ سفید و یاقوت قرمز و زبرجد سبز و لؤلؤ تازه، پس حورالعین از یکدیگر سبقت گرفتند برای جمع کردن این سنگ‌ها و جواهرات و هدیه می‌دهند بعضی از آنها به بعضی دیگر.

حضرت امام صادق علیه السلام در قسمتی از یک روایت می‌فرماید:

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حضرت علی علیه السلام را خواست و فرمود:

بشارت بده‌ای علی! (و یا می‌توان گفت:

بشارت باد بر تو ای علی!) همانا خداوند کفایت کرد مرا به آنچه بر عهده‌ی من بود در امر ازدواج تو.

سپس ابن شهرآشوب مختصری از آنچه صدوق روایت کرده که قبلاً آن را آوردیم ذکر کرده و سپس می گوید:

و در بعضی کتب آمده است که «راحیل» در بیت المعمور در جمع اهل آسمان‌های هفت گانه خطبه‌ی عقد امیرالمؤمنین علی و حضرت فاطمه را خواند و این گونه خطبه را خواند:

«حمد و ستایش مخصوص آن اوّلیست که قبل از هر اوّلی اوست و باقیست بعد از فناء همه‌ی عالمیان، حمد می کنیم او را از این جهت که ما را از فرشتگان روحانیّون قرار داد و به خداوندی او معترفیم و بر آن نعمت‌هایی که به ما عطا فرمود شاکریم، اوست که گناهان را از ما برداشته و عیوب ما را پوشانیده، ما را در آسمان‌ها ساکن نمود و ما را در تقدیس و تسبیح خود قرار داد، همان خدایی که رحمتش را گسترده و بخشنده‌ی نعمت است، بزرگتر و عظیم‌تر از لجاجت مشرکین است که در روی زمین هستند (یعنی شرک آنان در عظمت او تأثیری ندارد) و او برتر است به عظمت خویش از دروغ و افتراء ملحدین». پس بعد از این حمد و ثناء راحیل ادامه داد.

خداوند جبّار اختیار کرد برگزیده‌ی کَرَم خود و بنده‌ی عظمت خود را برای کنیز خود، سرور زنان، دختر بهترین پیامبران و آقا و سرور رسولان و پیشوای اهل تقوا، پس وصل نمود ریسمان خود را به ریسمان مردی از اهل او و دوست و مصاحب او و تصدیق کننده‌ی دعوت او سبقت گیرنده برای انجام اوامر او و حضرت علی علیه السلام را برای وصول به حضرت فاطمه‌ی بتول سلام الله علیها دختر رسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

روایت شده که جبرئیل این خطبه را از قول حضرت پروردگار برای فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها خواند:

«اَلْحَمْدُلِلهِ رَدائی وَالْعَظَمَةُ کِبْریائی، وَالْخَلْقُ کُلُّهُمْ عَبیدی وَ اِمائی زَوَّجْتُ فاطمهٔ اَمَتی مِنْ عَلیٍّ صَفْوَتی، اُشْهِدُوا مَلائِکَتی».

و فاصله‌ی بین تزویج امیرالمؤمنین علی علیه السلام و حضرت فاطمه سلام الله علیها در آسمان‌ها و زمین چهل روز بود، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها را به ازدواج حضرت علی علیه السلام درآورد در روز اوّل ذی الحجّه و در بعضی روایات آمده که این ازدواج در روز ششم ذی الحجّه بود.

[روایت شماره] (۲۳)

[معانی الأخبار] [الخصال] [الأمالی للصّدوق] ابْنُ مَسْرُورٍ، عَنِ ابْنِ عَامِرٍ، عَنِ الْمُعَلَّی، عَنِ الْبَزَنْطِیِّ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ:

سَمِعْتُ أَبَاالْحَسَنِ مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ علیهما السلام یَقُولُ: بَیْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم جَالِسٌ إِذْ دَخَلَ عَلَیْهِ مَلَکٌ لَهُ أَرْبَعَةٌ وَ عِشْرُونَ وَجْهاً فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

حَبِیبِی جَبْرَئِیلُ! لَمْ أَرکَ فِی مِثْلِ هَذِهِ الصُّورَةِ، فَقَالَ الْمَلَکُ: لَسْتُ بِجَبْرَئِیلَ، أَنَا مَحْمُودٌ بَعَثَنِیَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ أَنْ أُزَوِّجَ النُّورَ مِنَ النُّورِ،

قَالَ:

مَنْ مِمَّنْ؟

فَقَالَ:

فَاطِمَةَ مِنْ عَلِیٍّ،

قَالَ:

فَلَمَّا وَلَّی الْمَلَکُ إِذاً بَیْنَ کَتِفَیْهِ: مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، عَلِیٌّ وَصِیُّهُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مُنْذُ کَمْ کُتِبَ هَذَا بَیْنَ کَتِفَیْکَ؟

فَقَالَ:

مِنْ قَبْلِ أَنْ یَخْلُقَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ آدَمَ بِاثْنَیْنِ وَ عِشْرِینَ أَلْفَ عَامٍ.

شیخ صدوق در کتاب معانی الاخبار (۳۹۹) با چند واسطه از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

روزی رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نشسته بود، ملکی به حضور آن حضرت مُشرّف شد که دارای بیست و چهار صورت بود.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به او فرمود:

ای حبیب من جبرئیل! من تا به حال تو را به این صورت ندیده بودم؟

گفت:

من جبرئیل نیستم، بلکه نام من محمود است. خدا مرا فرستاده که نور را برای نور ازدواج نمایم.

پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

چه کسی را برای چه کسی تزویج کنی؟

گفت:

فاطمه سلام الله علیها را برای علی علیه السلام ، موقعی که آن مَلَک برگشت دیدند در میان دو کتف او نوشته بود:

«مُحَمَّدٌ رَسُولُ الله، عَلِیٌّ وَصِیُّهُ».

پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به وی فرمود:

چند وقت است که این عبارت در میان دو کتف تو نوشته شده‌ست؟

گفت:

بیست و دو هزار سال قبل از اینکه حضرت آدم آفریده شود.

[روایت شماره] (۲۴)

[المناقب لابن شهرآشوب] عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ مِثْلَهُ ثُمَّ قَالَ:

وَ فِی رِوَایَةٍ بِأَرْبَعَةٍ وَ عِشْرِینَ أَلْفَ عَامٍ.

عَبْدُاللَّهِ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا أَبُوهُرَيْرَةَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرِ الْأَنْصَارِيِّ فِي حَدِيثِ مَحْمُودٍ وَ أَنْبَأَنِي أَبُويَعْلَى الْعَطَّارُ وَ أَبُوالْمُؤَيَّدِ الْخَطِيبُ بِنَحْوِ هَذَا الْخَبَرِ إِلا أَنَّهُمَا رَوَيَا: مَلَكٌ لَهُ عِشْرُونَ رَأْساً فِي كُلِّ رَأْسٍ أَلْفُ لِسَانٍ وَ كَانَ اسْمُ الْمَلَكِ صَرْصَائِيلَ.

أَبُوبَكْرٍ مَرْدَوَيْهِ فِي فَضَائِلِ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَ كِتَابِ أَبِي الْقَاسِمِ سُلَيْمَانَ الطَّبَرِيِّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ كِلاهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَ:

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَمَرَنِي أَنْ أُزَوِّجَ فَاطِمَةَ مِنْ عَلِيٍّ عليهما السلام.

كِتَابُ ابْنِ مَرْدَوَيْهِ،

قَالَ ابْنُ سِيرِينَ: قَالَ عُبَيْدَةُ: إِنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ذَكَرَ عَلِيّاً فَقَالَ:

ذَاكَ صِهْرُ رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نَزَلَ جَبْرَئِيلُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تُزَوِّجَ فَاطِمَةَ مِنْ عَلِيٍّ.

ابْنُ شَاهِينَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ،

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

أُمِرْتُ بِتَزْوِيجِكَ مِنَ الْبَيْضَاءِ وَ فِي رِوَايَةٍ مِنَ السَّمَاءِ.

الضَّحَّاكُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَ لِفَاطِمَةَ: إِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ مِمَّنْ قَدْ عَرَفْتِ قَرَابَتَهُ وَ فَضْلَهُ مِنَ الْإِسْلام وَ إِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ يُزَوِّجَكِ خَيْرَ خَلْقِهِ و أَحَبَّهُمْ إِلَيْهِ وَ قَدْ ذَكَرَ مِنْ أَمْرِكِ شَيْئاً فَمَا تَرَيْنَ؟ فَسَكَتَتْ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ هُوَ يَقُولُ: اللَّهُ أَكْبَرُ سُكُوتُهَا إِقْرَارُهَا.

وَ رَوَى ابْنُ مَرْدَوَيْهِ أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَ لِعَلِيٍّ: تَكَلَّمْ خَطِيباً لِنَفْسِكَ، فَقَالَ:

الْحَمْدُلِلَّهِ الَّذِي قَرُبَ مِنْ حَامِدِيهِ وَ دَنَا مِنْ سَائِلِيهِ وَ وَعَدَ الْجَنَّةَ مَنْ يَتَّقِيهِ وَ أَنْذَرَ بِالنَّارِ مَنْ يَعْصِيهِ، نَحْمَدُهُ عَلَى قَدِيمِ إِحْسَانِهِ وَ أَيَادِيهِ، حَمْدَ مَنْ يَعْلَمُ أَنَّهُ خَالِقُهُ وَ بَارِيهِ وَ مُمِيتُهُ وَ مُحْيِيهِ وَ مُسَائِلُهُ عَنْ مَسَاوِيهِ وَ نَسْتَعِينُهُ وَ نَسْتَهْدِيهِ وَ نُؤْمِنُ بِهِ وَ نَسْتَكْفِيهِ وَ نَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، شَهَادَةً تَبْلُغُهُ وَ تُرْضِيهِ وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم صَلاةً تُزْلِفُهُ وَ تُحْظِيهِ وَ تَرْفَعُهُ وَ تَصْطَفِيهِ وَ النِّكَاحُ مِمَّا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ وَ يَرْضِيهِ وَ اجْتِمَاعُنَا مِمَّا قَدَّرَهُ اللَّهُ وَ أَذِنَ فِيهِ وَ هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم زَوَّجَنِي ابْنَتَهُ فَاطِمَةَ عَلَى خَمْسِمِائَةِ دِرْهَمٍ وَ قَدْ رَضِيتُ، فَاسْأَلُوهُ وَ اشْهَدُوا.

وَ فِي خَبَرٍ: وَ قَدْ زَوَّجْتُكَ ابْنَتِي فَاطِمَةَ عَلَى مَا زَوَّجَكَ الرَّحْمَنُ وَ قَدْ رَضِيتُ بِمَا رَضِيَ اللَّهُ لَهَا فَدُونَكَ أَهْلَكَ فَإِنَّكَ أَحَقُّ بِهَا مِنِّي.

وَ فِي خَبَرٍ فَنِعْمَ الْأَخُ أَنْتَ وَ نِعْمَ الْخَتَنُ أَنْتَ وَ نِعْمَ الصَّاحِبُ أَنْتَ وَ كَفَاكَ بِرِضَى اللَّهِ رِضًى، فَخَرَّ عَلِيٌّ سَاجِداً شُكْراً لِلَّهِ تَعَالَى وَ هُوَ يَقُولُ: «رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ» الْآيَةَ (۴۰۰) فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

آمِينَ، فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

بَارَكَ اللَّهُ عَلَيْكُمَا وَ بَارَكَ فِيكُمَا وَ أَسْعَدَ جَدَّكُمَا وَ جَمَعَ بَيْنَكُمَا وَ أَخْرَجَ مِنْكُمَا الْكَثِيرَ الطَّيِّبَ، ثُمَّ أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِطَبَقِ بُسْرٍ وَ أَمَرَ بِنَهْبِهِ وَ دَخَلَ حُجْرَةَ النِّسَاءِ وَ أَمَرَ بِضَرْبِ الدَّفِّ.

الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عليه السلام فِي خَبَرٍ: زَوَّجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَاطِمَةَ عَلِيّاً عَلَى أَرْبَعِ مِائَةٍ وَ ثَمَانِينَ دِرْهَماً وَ رُوِيَ أَنَّ مَهْرَهَا أَرْبَعُ مِائَةِ مِثْقَالِ فِضَّةٍ وَ رُوِيَ أَنَّهُ كَانَ خَمْسَ مِائَةِ دِرْهَمٍ وَ هُوَ أَصَحُّ.

وَ سَبَبُ الْخِلافِ فِي ذَلِكَ مَا رَوَى عَمْرُو بْنُ أَبِي الْمِقْدَامِ وَ جَابِرٌ الْجُعْفِيُّ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ:

كَانَ صَدَاقُ فَاطِمَةَ بُرْدَ حِبَرَةٍ وَ إِهَابَ شَاةٍ عَلَى عِرَارٍ (۴۰۱).

وَ رُوِيَ عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام قَالَ:

كَانَ صَدَاقُ فَاطِمَةَ دِرْعَ حُطَمِيَّةٍ وَ إِهَابَ كَبْشٍ أَوْ جَدْيٍ. رَوَاهُ أَبُو يَعْلَى فِي الْمُسْنَدِ، عَنْ مُجَاهِدٍ.

كَافِي الْكَلَيْنِيِّ زَوَّجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَاطِمَةَ مِنْ عَلِيٍّ عَلَى جَرْدِ بُرْدٍ.

وَ قِيلَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

قَدْ عَلِمْنَا مَهْرَ فَاطِمَةَ فِي الْأَرْضِ فَمَا مَهْرُهَا فِي السَّمَاءِ؟

قَالَ:

سَلْ عَمَّا يَعْنِيكَ وَ دَعْ مَا لا يَعْنِيكَ، قِيلَ: هَذَا مِمَّا يَعْنِينَا يَا رَسُولَ اللَّهِ،

قَالَ:

كَانَ مَهْرُهَا فِي السَّمَاءِ خُمُسَ الْأَرْضِ فَمَنْ مَشَى عَلَيْهَا مُغْضِباً (۴۰۲) لَهَا وَ لِوُلْدِهَا مَشَى عَلَيْهَا حَرَاماً إِلَى أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ.

وَ فِي الْجِلاءِ وَ الشِّفَاءِ فِي خَبَرٍ طَوِيلٍ عَنِ الْبَاقِرِ عليه السلام وَ جُعِلَتْ نِحْلَتُهَا مِنْ عَلِيٍّ خُمُسَ الدُّنْيَا وَ ثُلُثَ الْجَنَّةِ (۴۰۳) وَ جُعِلَتْ لَهَا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ: الْفُرَاتُ وَ نِيلُ مِصْرَ وَ نَهْرَوَانُ وَ نَهْرُ بَلْخٍ، فَزَوِّجْهَا أَنْتَ يَا مُحَمَّدُ بِخَمْسِمِائَةِ دِرْهَمٍ تَكُونُ سُنَّةً لِأُمَّتِكَ.

وَ فِي حَدِيثِ حَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

زَوَّجْتُ فَاطِمَةَ ابْنَتِي مِنْكَ بِأَمْرِ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى صَدَاقِ خُمُسِ الْأَرْضِ وَ أَرْبَعِ مِائَةٍ وَ ثَمَانِينَ دِرْهَماً، الْآجِلُ خُمُسُ الْأَرْضِ وَ الْعَاجِلُ أَرْبَعُ مِائَةٍ وَ ثَمَانُونَ دِرْهَماً.

وَ قَدْ رُوِيَ حَدِيثُ خُمُسِ الْأَرْضِ عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ شُعَيْبٍ.

إِسْحَاقُ بْنُ عَمَّارٍ وَ أَبُو بَصِيرٍ قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام :

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى مَهَرَ فَاطِمَةَ رُبْعَ الدُّنْيَا فَرُبُعُهَا لَهَا وَ مَهْرُهَا الْجَنَّةُ وَ النَّارُ فَتُدْخِلُ أَوْلِيَاءَهَا الْجَنَّةَ وَ أَعْدَاءَهَا النَّارَ.

أَمَالِي أَبِي جَعْفَرٍ الطُّوسِيِّ،

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام فِي خَبَرٍ: وَ سَكَبَ الدَّرَاهِمَ فِي حَجْرِهِ فَأَعْطَى مِنْهَا قَبْضَةً كَانَتْ ثَلاثَةً وَ سِتِّينَ أَوْ سِتَّةً وَ سِتِّينَ إِلَى أُمِّ أَيْمَنَ لِمَتَاعِ الْبَيْتِ وَ قَبْضَةً إِلَى أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ لِلطِّيبِ وَ قَبْضَةً إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ لِلطَّعَامِ وَ أَنْفَذَ عَمَّاراً وَ أَبَابَكْرٍ وَ بِلالاً لِابْتِيَاعِ مَا يُصْلِحُهَا.

أَقُولُ: ثُمَّ ذَكَرَ نَحْواً مِمَّا نَقَلْنَا عَنْ أَمَالِي الشَّيْخِ إِلَى قَوْلِهِ وَ جَرَّةٍ خَضْرَاءَ وَ كِيزَانِ خَزَفٍ، ثُمَّ قَالَ:

وَ فِي رِوَايَةٍ وَ نَطْعٍ مِنْ أَدَمٍ وَ عَبَاءٍ قَطَوَانِيٍّ وَ قِرْبَةِ مَاءٍ.

وَهْبُ بْنُ وَهْبٍ الْقُرَشِيُّ وَ كَانَ مِنْ تَجْهِيزِ عَلِيٍّ دَارَهُ انْتِشَارُ رَمْلٍ لَيِّنٍ وَ نَصْبُ خَشَبَةٍ مِنْ حَائِطٍ إِلَى حَائِطٍ لِلثِّيَابِ وَ بَسْطُ إِهَابِ كَبْشٍ وَ مِخَدَّةٍ لِيفٍ.

أَبُوبَكْرٍ مَرْدَوَيْهِ فِي حَدِيثِهِ: فَمَكَثَ عَلِيٌّ تِسْعَةً وَ عِشْرِينَ لَيْلَةً، فَقَالَ لَهُ جَعْفَرٌ وَ عَقِيلٌ: سَلْهُ أَنْ يُدْخِلَ عَلَيْكَ أَهْلَكَ، فَعَرَفَتْ أُمُّ أَيْمَنَ ذَلِكَ وَ قَالَتْ:

هَذَا مِنْ أَمْرِ النِّسَاءِ وَ خَلَتْ بِهِ أُمَّ سَلَمَةَ فَطَالَبَتْهُ بِذَلِكَ، فَدَعَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ قَالَ:

حُبّاً وَ كَرَامَةً فَأَتَى الصَّحَابَةُ بِالْهَدَايَا فَأَمَرَ بِطَحْنِ الْبُرِّ وَ خَبْزِهِ وَ أَمَرَ عَلِيّاً بِذَبْحِ الْبَقَرِ وَ الْغَنَمِ، فَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يَفْصِلُ وَ لَمْ يُرَ عَلَى يَدِهِ أَثَرُ دَمٍ، فَلَمَّا فَرَغُوا مِنَ الطَّبْخِ أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنْ يُنَادَى عَلَى رَأْسِ دَارِهِ: أَجِيبُوا رَسُولَ اللَّهِ وَ ذَلِكَ كَقَوْلِهِ «وَ أَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ» (۴۰۴).

فَأَجَابُوا مِنَ النَّخَلاتِ وَ الزُّرُوعِ، فَبَسَطَ النُّطُوعَ فِي الْمَسْجِدِ وَ صَدَرَ النَّاسُ وَ هُمْ أَكْثَرُ مِنْ أَرْبَعَةِ آلافِ رَجُلٍ وَ سَائِرُ نِسَاءِ الْمَدِينَةِ وَ رَفَعُوا مِنْهَا مَا أَرَادُوا وَ لَمْ يَنْقُصْ مِنَ الطَّعَامِ شَيْءٌ، ثُمَّ عَادُوا فِي الْيَوْمِ الثَّانِي وَ أَكَلُوا وَ فِي الْيَوْمِ الثَّالِثِ أَكَلُوا مَبْعُوثَةَ أَبِي أَيُّوبَ.

ثُمَّ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِالصِّحَافِ فَمُلِئَتْ وَ وَجَّهَ إِلَى مَنَازِلِ أَزْوَاجِهِ، ثُمَّ أَخَذَ صَحْفَةً وَ قَالَ:

هَذَا لِفَاطِمَةَ وَ بَعْلِهَا، ثُمَّ دَعَا فَاطِمَةَ وَ أَخَذَ يَدَهَا فَوَضَعَهَا فِي يَدِ عَلِيٍّ وَ قَالَ:

بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي ابْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ يَا عَلِيُّ! نِعْمَ الزَّوْجُ فَاطِمَةُ وَ يَا فَاطِمَةُ نِعْمَ الْبَعْلُ عَلِيٌّ.

وَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَمَرَ نِسَاءَهُ أَنْ يُزَيِّنَّهَا وَ يُصْلِحْنَ مِنْ شَأْنِهَا فِي حُجْرَةِ أُمِّ سَلَمَةَ فَاسْتَدْعَيْنَ مِنْ فَاطِمَةَ سلام الله عليها طِيباً فَأَتَتْ بِقَارُورَةٍ، فَسُئِلَتْ عَنْهَا فَقَالَتْ:

كَانَ دِحْيَةُ الْكَلْبِيُّ يَدْخُلُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَيَقُولُ لِي: يَا فَاطِمَةُ هَاتِي الْوِسَادَةَ فَاطْرَحِيهَا لِعَمِّكِ فَكَانَ إِذَا نَهَضَ سَقَطَ مِنْ بَيْنِ ثِيَابِهِ شَيْءٌ فَيَأْمُرُنِي بِجَمْعِهِ، فَسُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَن ذَلِكَ فَقَالَ:

هُوَ عَنْبَرٌ يَسْقُطُ مِنْ أَجْنِحَةِ جَبْرَئِيلَ وَ أَتَتْ بِمَاءِ وَرْدٍ فَسَأَلَتْ أُمُّ سَلَمَةَ عَنْهُ فَقَالَتْ:

هَذَا عَرَقُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم كُنْتُ آخُذُهُ عِنْدَ قَيْلُولَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عِنْدِي.

وَ رُوِيَ أَنَّ جَبْرَئِيلَ أَتَى بِحُلَّةٍ قِيمَتُهَا الدُّنْيَا، فَلَمَّا لَبِسَتْهَا تَحَيَّرَتْ نِسْوَةُ قُرَيْشٍ مِنْهَا وَ قُلْنَ: مِنْ أَيْنَ لَكِ هَذَا؟

قَالَتْ:

هَذَا مِنْ عِنْدِاللَّهِ.

تَارِيخُ الْخَطِيبِ وَ كِتَابُ ابْنِ مَرْدَوَيْهِ وَ ابْنُ الْمُؤَذِّنِ وَ شِيرَوَيْهِ الدَّيْلَمِيُّ بِأَسَانِيدِهِمْ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْجَعْدِ، عَنِ ابْنِ بِسْطَامَ، عَنْ شُعْبَةَ بْنِ الْحَجَّاجِ وَ عَنْ عُلْوَانَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الضُّبَعِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَ جَابِرٍ، أَنَّهُ لَمَّا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الَّتِي زُفَّتْ فَاطِمَةُ إِلَى عَلِيٍّ عليه السلام كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَمَامَهَا وَ جَبْرَئِيلُ عَنْ يَمِينِهَا وَ مِيكَائِيلُ عَنْ يَسَارِهَا وَ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ مِنْ خَلْفِهَا، يُسَبِّحُونَ اللَّهَ وَ يُقَدِّسُونَهُ حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ.

كِتَابُ مَوْلِدِ فَاطِمَةَ عَنِ ابْنِ بَابَوَيْهِ فِي خَبَرٍ: أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بَنَاتِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَ نِسَاءَ الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ أَنْ يَمْضِينَ فِي صُحْبَةِ فَاطِمَةَ وَ أَنْ يَفْرَحْنَ وَ يَرْجُزْنَ وَ يُكَبِّرْنَ وَ يَحْمَدْنَ وَ لا يَقُلْنَ مَا لا يُرْضِي اللَّهَ،

قَالَ جَابِرٌ: فَأَرْكَبَهَا عَلَى نَاقَتِهِ وَ فِي رِوَايَةٍ عَلَى بَغْلَتِهِ الشَّهْبَاءِ وَ أَخَذَ سَلْمَانُ زِمَامَهَا وَ حَوْلَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ حَوْرَاءَ وَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ حَمْزَةُ وَ عَقِيلٌ وَ جَعْفَرٌ وَ أَهْلُ الْبَيْتِ يَمْشُونَ خَلْفَهَا مُشْهِرِينَ سُيُوفَهُمْ وَ نِسَاءُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قُدَّامَهَا يَرْجُزْنَ فَأَنْشَأَتْ أُمُّ سَلَمَةَ:

[شِعْرٌ]

سِرْنَ بِعَوْنِ اللَّهِ جَارَاتِي
وَ اشْكُرْنَهُ فِي كُلِّ حَالاتِ
وَاذْكُرْنَ مَا أَنْعَمَ رَبُّ الْعُلَى
مِنْ كَشْفِ مَكْرُوهٍ وَ آفَاتِ
فَقَدْ هَدَانَا بَعْدَ كُفْرٍ وَ قَدْ
أَنْعَشَنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ
وَ سِرْنَ مَعْ خَيْرِ نِسَاءِ الْوَرَى
تَفْدِي بِعَمَّاتٍ وَ خَالاتِ
يَا بِنْتَ مَنْ فَضَّلَهُ ذُو الْعُلَى
بِالْوَحْيِ مِنْهُ وَ الرِّسَالاتِ

ثُمَّ قَالَتْ عَائِشَةُ:

[شِعْرٌ]

يَا نِسْوَةُ اسْتُرْنَ بِالْمَعَاجِرِ
وَاذْكُرْنَ مَا يَحْسُنُ فِي الْمَحَاضِرِ

وَ اذْكُرْنَ رَبَّ النَّاسِ إِذْ يَخُصُّنَا

بِدِينِهِ مَعَ كُلِّ عَبْدٍ شَاكِرٍ

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى إِفْضَالِهِ

وَالشُّكْرُ لِلَّهِ الْعَزِيزِ الْقَادِرِ

سِرْنَ بِهَا فَاللَّهُ أَعْطَى ذِكْرَهَا

وَ خَصَّهَا مِنْهُ بِطُهْرٍ طَاهِرٍ

ثُمَّ قَالَتْ حَفْصَةُ:

[شِعْرٌ]

فَاطِمَةُ خَيْرُ نِسَاءِ الْبَشَرِ

وَ مَنْ لَهَا وَجْهٌ كَوَجْهِ الْقَمَرِ

فَضَّلَكِ اللَّهُ عَلَى كُلِّ الْوَرَى

بِفَضْلِ مَنْ خُصَّ بِآيِ الزُّمَرِ

زَوَّجَكِ اللَّهُ فَتًى فَاضِلًا

أَعْنِي عَلِيّاً خَيْرَ مَنْ فِي الْحَضَرِ

فَسِرْنَ جَارَاتِي بِهَا إِنَّهَا

كَرِيمَةٌ بِنْتُ عَظِيمِ الْخَطَرِ

ثُمَّ قَالَتْ مُعَاذَةُ أُمُّ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ:

[شِعْرٌ]

أَقُولُ قَوْلًا فِيهِ مَا فِيهِ

وَ أَذْكُرُ الْخَيْرَ وَ أُبْدِيهِ

مُحَمَّدٌ خَيْرُ بَنِي آدَمَ

مَا فِيهِ مِنْ كِبْرٍ وَ لَا تِيهٍ

بِفَضْلِهِ عَرَّفَنَا رُشْدَنَا

فَاللَّهُ بِالْخَيْرِ يُجَازِيهِ

وَ نَحْنُ مَعَ بِنْتِ نَبِيِّ الْهُدَى

ذِي شَرَفٍ قَدْ مُكِّنَتْ فِيهِ

فِي ذِرْوَةٍ شَامِخَةٍ أَصْلُهَا

فَمَا أَرَى شَيْئاً يُدَانِيهِ

وَ كَانَتِ النِّسْوَةُ يُرَجِّعْنَ أَوَّلَ بَيْتٍ مِنْ كُلِّ رَجَزٍ، ثُمَّ يُكَبِّرْنَ وَ دَخَلْنَ الدَّارَ ثُمَّ أَنْفَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِلَى عَلِيٍّ وَ دَعَاهُ إِلَى الْمَسْجِدِ ثُمَّ دَعَا فَاطِمَةَ فَأَخَذَ يَدَيْهَا وَ وَضَعَهَا فِي يَدِهِ وَ قَالَ:

بَارَكَ اللَّهُ فِي ابْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ.

كِتَابُ ابْنِ مَرْدَوَيْهِ أَنَّ النَّبِيَّ سَأَلَ مَاءً فَأَخَذَ مِنْهُ جُرْعَةً فَتَمَضْمَضَ بِهَا ثُمَّ مَجَّهَا فِي الْقَعْبِ ثُمَّ صَبَّهَا عَلَى رَأْسِهَا، ثُمَّ قَالَ:

أَقْبِلِي فَلَمَّا أَقْبَلَتْ نَضَحَ مِنْ بَيْنِ ثَدْيَيْهَا، ثُمَّ قَالَ:

أَدْبِرِی فَلَمَّا أَدْبَرَتْ نَضَحَ مِنْ بَیْنِ کَتِفَیْهَا، ثُمَّ دَعَا لَهُمَا.

کِتَابُ ابْنِ مَرْدَوَیْهِ اللَّهُمَّ بَارِکْ فِیهِمَا وَ بَارِکْ عَلَیْهِمَا وَ بَارِکْ لَهُمَا فِی شَبْلَیْهِمَا.

وَ رُوِیَ أَنَّهُ قَالَ:

اللَّهُمَّ إِنَّهُمَا أَحَبُّ خَلْقِکَ إِلَیَّ، فَأَحِبَّهُمَا وَ بَارِکْ فِی ذُرِّیَّتِهِمَا وَ اجْعَلْ عَلَیْهِمَا مِنْکَ حَافِظاً وَ إِنِّی أُعِیذُهُمَا بِکَ وَ ذُرِّیَّتَهُمَا مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ.

وَ رُوِیَ أَنَّهُ دَعَا لَهَا فَقَالَ:

أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْکِ الرِّجْسَ وَ طَهَّرَکِ تَطْهِیراً.

وَ رُوِیَ أَنَّهُ قَالَ:

مَرْحَباً بِبَحْرَیْنِ یَلْتَقِیَانِ وَ نَجْمَیْنِ یَقْتَرِنَانِ.

ثُمَّ خَرَجَ إِلَی الْبَابِ یَقُولُ: طَهَّرَکُمَا وَ طَهَّرَ نَسْلَکُمَا، أَنَا سِلْمٌ لِمَنْ سَالَمَکُمَا وَ حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَکُمَا، أَسْتَوْدِعُکُمَا اللَّهَ وَ أَسْتَخْلِفُهُ عَلَیْکُمَا. وَ بَاتَتْ عِنْدَهَا أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَیْسٍ أُسْبُوعاً بِوَصِیَّةِ خَدِیجَةَ إِلَیْهَا فَدَعَا لَهَا النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ فِی دُنْیَاهَا وَ آخِرَتِهَا. ثُمَّ أَتَاهُمَا فِی صَبِیحَتِهِمَا وَ قَالَ السَّلامُ عَلَیْکُمْ أَدْخُلُ رَحِمَکُمُ اللَّهُ؟ فَفَتَحَتْ أَسْمَاءُ الْبَابَ وَ کَانَا نَائِمَیْنِ تَحْتَ کِسَاءٍ، فَقَالَ:

عَلَی حَالِکُمَا، فَأَدْخَلَ رِجْلَیْهِ بَیْنَ أَرْجُلِهِمَا فَأَخْبَرَ اللَّهُ عَنْ أَوْرَادِهِمَا «تَتَجافی جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضاجِعِ» الْآیَةَ (۴۰۵).

فَسَأَلَ عَلِیّاً: کَیْفَ وَجَدْتَ أَهْلَکَ؟

قَالَ:

نِعْمَ الْعَوْنُ عَلَی طَاعَةِ اللَّهِ وَ سَأَلَ فَاطِمَةَ، فَقَالَتْ:

خَیْرُ بَعْلٍ، فَقَالَ:

اللَّهُمَّ اجْمَعْ شَمْلَهُمَا وَ أَلِّفْ بَیْنَ قُلُوبِهِمَا وَ اجْعَلْهُمَا وَ ذُرِّیَّتَهُمَا مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِیمِ وَ ارْزُقْهُمَا ذُرِّیَّةً طَاهِرَةً طَیِّبَةً مُبَارَکَةً وَ اجْعَلْ فِی ذُرِّیَّتِهِمَا الْبَرَکَةَ وَ اجْعَلْهُمْ أَئِمَّةً یَهْدُونَ بِأَمْرِکَ إِلَی طَاعَتِکَ وَ یَأْمُرُونَ بِمَا یُرْضِیکَ. ثُمَّ أَمَرَ بِخُرُوجِ أَسْمَاءَ وَ قَالَ:

جَزَاکِ اللَّهُ خَیْراً، ثُمَّ خَلا بِهَا بِإِشَارَةِ الرسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

وَ رَوَی شُرَحْبِیلُ بِإِسْنَادِهِ قَالَ:

لَمَّا کَانَ صَبِیحَةُ عُرْسِ فَاطِمَةَ جَاءَ النَّبِیُّ بِعُسٍّ فِیهِ لَبَنٌ فَقَالَ لِفَاطِمَةَ: اشْرَبِی فِدَاکِ أَبُوکِ وَ قَالَ لِعَلِیٍّ: اشْرَبْ فِدَاکَ ابْنُ عَمِّکَ.

ابن شهر آشوب در کتاب مناقب (۴۰۶) همین روایت را از علیّ بن جعفر علیهما السلام به همین صورت نقل کرده امّا شهر آشوب در روایتی دیگر (به جای ۲۲ هزار سال) بیست و چهار سال آورده.

عبدالله بن میمون گفت:

ابوهریره برای ما حدیث کرد از ابن زبیر و او از جابر انصاری همان حدیث محمود را (یعنی همان حدیث بالا را) و با خبر کرد مرا ابوعلی عطّار و ابوالمؤیّد خطیب این روایت را به همین صورت، امّا تفاوت در این است که در روایت این راوی به جای اینکه گفته شده آن ملک بیست و چهار صورت داشت، در این روایت آمده آن ملک بیست سر داشت که در هر سری هزار زبان داشت و اسم آن ملک «صرصائیل» بود.

ابوبکر مردویه در فضائل امیرالمؤمنین با اسناد خود از انس بن مالک و در کتاب ابی القاسم سلیمان طبری با اسناد خود از شعب نقل کرده که او از عمرو بن مرّه و او از ابراهیم و او از مسروق و او از ابن مسعود که هر دو (یعنی ابی بکر مردویه و سلیمان طبری) با این دو سند نقل کرده‌اند پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

همانا خداوند تعالی مرا امر نمود تا تزویج کنم فاطمه را برای علی علیهما السلام.

در کتاب ابن مردویه آمده است: ابن سیرین گفت عبیده نقل کرد که عمر بن خطّاب از حضرت علی علیه السلام یاد کرد و سپس گفت:

اوست داماد رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، جبرئیل بر رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نازل شد و عرض کرد:

خداوند امر می‌کند به تو تا تزویج کنی فاطمه سلام الله علیها را برای علی علیه السلام.

ابن شاهین با اسناد خود از ابی ایّوب روایت کرد که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

من مأمور شدم به ازدواج تو از طرف نور (و در روایتی) از طرف آسمان.

ضحّاک گوید:

پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به فاطمه سلام الله علیها فرمود:

همانا علیّ بن ابیطالب علیه السلام از کسانی‌ست که تو آگاهی قرب او و برتری او را از اسلام (که او اوّلین و بهترین مسلمان است) و من از خداوند خواستم تو را به ازدواج بهترین و محبوب‌ترین آنها نزد خودش درآورد و اکنون او تو را از من خواستگاری نموده، چه می‌گویی؟ پس حضرت فاطمه سکوت نمود. رسول خدا خارج شد و می‌فرمود:

الله اکبر سکوت فاطمه اقرار اوست.

و ابن مردویه روایت کرد که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به حضرت علی علیه السلام فرمود:

خطبه‌ای برای خودت بخوان، پس حضرت علی علیه السلام عرض کرد:

حمد می‌کنم خدایی را که نزدیک شونده است حمد کننده‌ی او و بلند مرتبه می‌شود کسی که از او سؤال کند وعده‌ی بهشت داده تقوا پیشه گانش را و ترسانیده به آتش معصیت کنندگان را، حمد می‌کنم او را بر قدیم بخشش (که بخشش او ازلی است) و بر حمایت او، حمد کسی که می‌داند همانا او خالق و پرورش دهنده و میراننده و زنده کننده اوست و سؤال کننده است از بدی‌ها و از او کمک می‌خواهیم و طلب هدایت می‌کنیم و به او ایمان آورده و اوست که ما را کفایت می‌کند و شهادت می‌دهیم که خدایی نیست جز خدای یگانه و او فرد و بی‌همتاست و شریکی ندارد. آن چنان شهادتی که به او برسد و او را راضی نماید و شهادت می‌دهم که محمّد بنده و رسول اوست، درود و سلامی بر او باد که او را به خداوند نزدیک و صاحب منزلت و شرافت کند و خداوند او را بلند مرتبه و برگزیده‌ی خود فرموده و نکاح و ازدواج از آن اموریست که خداوند به آن امر فرموده و او را راضی می‌کند و اجتماع ما از آن اموریست که خداوند مقدّر فرموده و به آن اذن و اجازه داده و این است رسول خدا که دختر خود فاطمه سلام الله علیها را با پانصد درهم به ازدواج من درآورد و من نیز به این راضی و خشنود می‌باشم، پس از او (پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) سؤال کنید و شاهد باشید.

و در قسمتی از یک روایت آمده است: پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود:

پس تویی بهترین برادر و بهترین داماد و تویی بهترین دوست و همراه و کفایت می‌کند (در فضل تو اینکه) به رضای خداوند راضی هستی، پس علی به خاک افتاد و سجده کرد و شکر خداوند تعالی نمود و در سجده عرض می‌کرد:

«پروردگارا مرا توفیق شکر نعمت خود که به من عطا فرمودی عنایت فرما» (سوره‌ی نمل، آیه‌ی ۱۹) پس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

خداوند مبارک کند بر شما (حضرت فاطمه و حضرت علی علیهما السلام) و مبارک کند نسل شما را و نیکو فرماید کوشش و تلاش شما را و جمع کند بین شما را و خداوند از نسل شما فرزندانی بسیار و پاکیزه قرار دهد، سپس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم امر فرمود تا طبقی از خرما آوردند و امر کرد به تقسیم کردن و برداشتن آن و پس از آن داخل اطاق زنان شد و امر فرمود به زدن دف.

از حضرت امام حسین علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را برای حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام تزویج نمود و مهریه‌ی آن بانوی معظّمه، چهارصد مثقال نقره بوده‌ست.

بنا بر روایتی مبلغ پانصد درهم بوده، این قول اخیر صحیح‌تر است.

و علّت اختلاف در این مورد (در مورد مبلغ مهر حضرت زهرا سلام الله علیها) این است که بنا بر آنچه روایت شده از عمرو بن ابی مقدام و جابر جعفی که از امام باقر علیه السلام روایت کرده‌اند که آن حضرت فرمود:

صداق فاطمه بُرد و چادری بود یمنی و پوست دبّاغی نشده‌ی گوسفندی که بر روی گیاهی خوشبو افکنده بودند.

و روایت شده از امام صادق علیه السلام که فرمود:

مهریه‌ی حضرت فاطمه زره‌ای بود از نوع بسیار محکم که آن را زره شمشیرشکن می‌گویند و پوست دبّاغی نشده‌ی قوچ و یا پوست بُز. این روایت را ابویعلی در کتاب مسند خود از مجاهد روایت کرده‌ست.

کلینی در کتاب «کافی» نقل کرده:

تزویج کرد پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها را برای حضرت علی علیه السلام با (مهریه ی) جامه‌ای از بُرد.

به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم گفته شد:

ما اندازه‌ی مهریه‌ی فاطمه سلام الله علیها را در زمین می‌دانیم، اکنون می‌خواهیم بدانیم مهریه‌ی وی در آسمان چقدر است؟

فرمود:

موضوعی را پرسش کنید که ثمری داشته باشد، مطلبی را که فائده‌ای ندارد رها نمایید؛ گفته شد:

یا رسول الله! این از آن مطالبیست که برای ما مفید است، فرمود:

مهریه‌ی فاطمه سلام الله علیها در آسمان یک پنجم زمین تعیین شده، پس کسی که با بغض فاطمه و فرزندانش، تا قیامت روی زمین راه برود حرام است.

از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت شده که فرمود مهریه‌ی فاطمه‌ی اطهر یک پنجم دنیا، یک سوّم بهشت، چهار نهر که عبارتند از:

۱ - نهر فرات

۲ - نیل در مصر

۳ - نهروان

۴ - نهر بلخ.

خدا فرمود:

یا محمّد! تو مهریه‌ی فاطمه را به حسب ظاهر مبلغ پانصد درهم قرار بده که برای امّت تو سنّت و دستوری باشد.

حبّاب بن الارت در قسمتی از روایتی که نقل کرده آورده:

سپس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم (به حضرت علی علیه السلام) فرمود:

به عقد و ازدواج تو درآوردم دخترم فاطمه را به امر خداوند متعال با این مهر و صداق:

یک پنجم زمین و چهارصد و هشتاد درهم. یک پنجم زمین زمان پرداختش وقت دیگریست و آنچه الان باید بپردازی چهارصد و هشتاد درهم است.

از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت شده که فرمود:

خدای علیم یک چهارم دنیا را مهریه‌ی فاطمه‌ی زهراء قرار داد، پس یک چهارم زمین از آن بانو می‌باشد. نیز بهشت و جهنّم را صداق آن بانوی معظّمه قرار داد، فاطمه دوستان خود را داخل بهشت و دشمنان خویش را داخل جهنّم خواهد کرد.

در امالی شیخ طوسی رحمهٔ الله علیه آمده است: حضرت امام جعفر صادق علیه السلام در قسمتی از یک روایت می‌فرماید:

و امیرالمؤمنین علی علیه السلام آن درهم‌ها را در دامن پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ریخت، سپس یک مشت از آنها را که شصت و سه درهم یا شصت و شش درهم بود پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به اُمّ ایمن عطا فرمود تا با آن اثاث خانه بخرد و یک مشت هم به اسماء بنت عمیس داد برای خرید عطر و یک مشت دیگر به امّ سلمه داد تا با آن غذا پخت کند و عمّار و ابابکر و بلال را نیز فرستاد تا هر چه صلاح می‌دانند، خریداری کنند.

مرحوم علامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

و شبیه این روایت که ما از امالی شیخ طوسی نقل کردیم امّا با این اضافه: ظرف سبز رنگی، کوزه‌های گِلی.

سپس شیخ طوسی می گوید:

و در روایت دیگری (به این اثاثیه اضافه شده) سفره‌ای چرمین و عبایی قطوانی (۴۰۷) و مَشک آبی بود.

وهب قرشی می گوید:

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام ریگ‌های نرمی کف خانه‌ی خود ریخته بود، دو طرف یک چوب را به دیوار فرو برده بود که به جای چوب لباسی باشد، فرش اطاق آن حضرت یک پوست گوسفند بود، بالِش آن بزرگوار از لیف خرما پر شده بود.

ابوبکر مردویه در حدیثی نقل کرده:

حضرت علی علیه السلام بیست و نُه شب صبر کرد. پس جعفر و عقیل به آن حضرت عرض کردند:

از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تقاضا کن تا همسرت را به خانه‌ی تو بفرستد، پس امّ ایمن سخن آنها را شنید و گفت:

این کار از امور زنانه است و پس از آن با پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خلوت کرد و مطلب را به عرض آن حضرت رسانید. پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم امیرالمؤمنین علیه السلام را خواست و فرمود:

با کمال میل و علاقه (من راضی هستم که همسرت را به خانه ببری) پس از آن صحابه با هدایا آمدند و حضرت دستور داد تا گندم‌ها را آرد کردند و از آنان نان پختند و به حضرت علی علیه السلام امر فرمود تا گاو و گوسفندی ذبح کند و خود پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آنها را تکّه تکّه نمود. امّا هیچ اثری از خون در دست مبارکش دیده نمی‌شد، پس چون از طبخ غذا فارغ شدند پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم امر فرمود تا بر سر خانه‌ی او ندا کنند:

اجابت کنید دعوت رسول خدا را و این آیه «و مردم را به اداء مناسک حجّ اعلام کن» اشاره به همین دعوت پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم برای عروسی امیرالمؤمنین و حضرت زهرا علیهما السلام دارد.

پس مردم از نخلستان‌ها و مزارع دعوت رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم را اجابت کردند.

آنگاه در مسجد سفره‌ها را پهن کردند و مردم سر سفره‌ها نشستند، که تعداد آنها بیش از چهار هزار نفر مرد و بقیّه زنان مدینه بودند و از آن سفره هر چه می‌خواستند طعام خوردند و برداشتند و هیچ از آن غذاها کم نمی‌شد.

همچنین در روز دوّم نیز مردم دوباره جمع شدند و از آن غذاها تناول کردند و در روز سوّم از غذاهایی که ابو ایّوب فرستاده بود مردم خوردند.

سپس رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود تا کاسه و ظرف‌ها را آوردند و آنها را پُر کرد و به سوی خانه‌ی زنانشان رفت، سپس کاسه‌ی دیگری گرفت (و آن را پر کرد) و فرمود:

این غذا برای فاطمه و شوهرش علیهما السلام. پس حضرت فاطمه سلام الله علیها را فرا خواند و دست او را گرفت و در دست حضرت علی علیه السلام قرار داد و فرمود:

خداوند مبارک کند برای تو ازدواج با دختر رسول خدا را. همچنین فرمود:

ای علی! خوب همسریست فاطمه سلام الله علیها و ای فاطمه! خوب شوهریست علی علیه السلام.

و پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم امر فرمود به زنان خود تا حضرت فاطمه سلام الله علیها را در اطاق امّ سلمه برده و او را آرایش و زینت کنند، آن چنان که در شأن اوست. پس آن زنان از حضرت فاطمه سلام الله علیها تقاضای عطر کردند، ایشان شیشه‌ی عطری را آورد. کسی سؤال کرد:

این عطر از کجا آمده؟

فرمود:

روزی دحیّه‌ی کلبی (۴۰۸) بر رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وارد شد، پیامبر به من فرمود:

ای فاطمه! این زیرانداز را بیاور و برای عمویت پهن کن (یعنی دحیّه). پس چون برخاست از بین لباس‌هایش شیئی افتاد. از من خواست تا آن را جمع کنم.

آنگاه از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، این قضیّه را سؤال کردند، فرمود:

آن شیء عنبری بوده که از بال‌های جبرئیل افتاده و آن را با گلاب آورده‌ست.

و از امّ سلمه در مورد آن عطر سؤال کردند گفت:

این عطر عرق رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم است که هر گاه پیامبر، نزد من بود و خواب قیلوله می‌کرد آن را از بدن مبارکش می‌گرفتم.

و روایت شده که جبرئیل حلّه‌ای برای حضرت فاطمه سلام الله علیها آورد که قیمت آن به اندازه‌ی همه‌ی دنیا بود. پس چون حضرت زهرا سلام الله علیها آن حلّه را پوشید، زنان قریش از آن حیرت کردند و گفتند:

این حلّه از کجا برای تو آمده‌ست؟

فرمود:

این هدیه‌ایست از طرف خداوند متعال.

در کتاب تاریخ خطیب بغدادی و کتاب ابن مردویه و ابن مؤذّن و شیرویه دیلمی با اسناد خود از علیّ بن جعد و او از ابن سطام و او از شعبهٔ بن حجّاج و او از علوان و او از شعبه و او از ابی حمزه‌ی ضبعی و او از ابن عبّاس و جابر نقل کردند که گفتند:

در آن شبی که حضرت فاطمه سلام الله علیها به خانه‌ی حضرت علی علیه السلام می‌رفت، پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم در پیشاپیش حضرت فاطمه سلام الله علیها حرکت می‌کرد و جبرئیل از سمت راست و میکائیل از سمت چپ و هفتاد هزار فرشته در پشت سر آن بانو حرکت می‌کردند و این فرشتگان تا طلوع فجر تسبیح و تقدیس الهی می‌کردند.

ابن بابویه در کتاب مولد فاطمه سلام الله علیها می‌نگارد:

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دختران عبدالمطلب و زنان مهاجرین و انصار را دستور داد تا با حضرت فاطمه حرکت نمایند اظهار فرح و خوشحالی کنند، رجز بخوانند، تکبیر بگویند، حمد خدا را به جای آورند، ولی سخنی نگویند که خدا ناراضی باشد.

جابر می‌گوید:

پیامبر خدا فاطمه‌ی زهراء را بر ناقه‌ی شخصی و به روایت حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام بر استر شهباء خود سوار کرد، سلمان مهار آن را گرفت، در اطراف آن بانو تعداد هفتاد هزار ملک بود.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، حمزه، عقیل، جعفر و اهل بیت: با شمشیرهای کشیده از عقب حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها می‌رفتند.

زنان حضرت رسول جلو آن بانو می‌رفتند و امّ سلمه شعری می‌خواند به این مضمون:

ای کنیزان من! به یاری خدا حرکت کنید، خدا را در هر حال شاکر باشید.

یادآور آن نعمت‌های خدای بزرگ شوید که چه آفت و ناراحتی‌ها را برطرف نموده‌ست. خدا، ما را بعد از اینکه کافر بودیم هدایت نمود، پروردگار آسمان‌ها به ما نیرو بخشید، با بهترین زنان جهان حرکت کنید، عمّه و خاله‌هایش به فدایش باد، ای دختر آن کسی که خدای بزرگ او را به وسیله‌ی وحی و پیامبری برتری و فضیلت داد.

شعر عایشه دختر ابوبکر

ای زنان! روسری بپوشید و یادآورِ این چیزهای نیکو شوید که در این محضرها است، یادآورِ پروردگارِ خَلق شوید، زیرا ما را با هر بنده‌ی شاکری به دین خود اختصاص داده است، حمد مخصوص خداییست که ما را برتری داد، شکر مخصوص آن خداییست که مقتدر است، با فاطمه حرکت کنید که خدا ذکر او را عطا کرده و وی را به شوهری که پاک و پاکیزه می‌باشد اختصاص داده‌ست.

شعر حفصه دختر عمر

فاطمه بهترین زنان بشر است، فاطمه دارای صورتی چون قمر می‌باشد، خدا تو را به وسیله‌ی آن کسی که به واسطه‌ی آیه‌های سوره‌ی زمر اختصاص داده شده برتری عطا نموده، خدا تو را برای جوانی با فضیلت تزویج نمود، یعنی علی بن ابیطالب که بهترین افرادیست که حضور دارند. ای کنیزان من! فاطمه را ببرید، زیرا که وی بزرگوار و دختر شخصی عظیم الشأن است.

پس معاذه مادر سعد شعری به این مضمون می‌خواند:

سخن خیری را می‌گویم که در آن همه چیز مستور است. محمّد بهترین آدمیست که در او هیچ کبر و گمراهی وجود ندارد. به برکت وجود او ما راه هدایت و رستگاری را شناختیم و خدا نیز ما را به خیر رهنمون کرده است و ما به همراه دختر پیامبر هدایت و صاحب شرف می‌رویم به سوی خانه‌ای که از آن نسلی پدید آید که کسی مانند آنها را ندیده باشد.

و بقیّه‌ی زنان برمی گشتند و اوّلین بیت هر رجز را با همدیگر می‌خواندند، سپس تکبیر می‌گفتند و داخل خانه می‌شدند. موقعی که داخل خانه شدند رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم شخصی را به دنبال حضرت امیر علیه السلام فرستاد تا او را به مسجد آورد، آنگاه فاطمه را هم خواست، سپس دست‌های فاطمه را گرفت و در میان دست علی علیه السلام نهاد و فرمود:

خدا این عروسی را برای دختر پیغمبر مبارک نماید.

در کتاب ابن مردویه آمده:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم در شب زفاف حضرت امیرالمؤمنین علی و حضرت زهرا علیهما السلام تقاضای آب فرمود. پس جرعه‌ای از آن را در دهان کرد و مضمضه کرد. سپس آن را در قدحی ریخت و پس از آن بر سر فاطمه ریخت و فرمود:

پیش آی، چون جلو رفت. مقداری از آن آب‌ها را میان سینه‌ی او پاشید. سپس فرمود:

برگرد و آنگاه مقداری نیز بین کتف‌های او پاشید و برای آنها دعا کرد.

در کتاب ابن مردویه گفته دعای پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم این گونه بود:

خداوندا این ازدواج را برای این دو مبارک فرما و مبارک گردان برای آنها در دو فرزندانشان (امام حسن و امام حسین علیهما السلام).

و روایت شده که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

خداوندا این دو محبوب‌ترین خلق تو نزد من می‌باشند پس تو نیز آنها را دوست بدار و مبارک کن در ذریّه‌ی آنها و حافظ آنها

باش و من آنها و ذریّه‌ی آنها را به تو می‌سپارم از شیطان رانده شده.

و روایت شده که آن حضرت برای حضرت فاطمه سلام الله علیها دعا کرد و فرمود:

خداوند دور کند از تو پلیدی و ناپاکی را و تو را پاک و پاکیزه قرار دهد.

و روایت شده که حضرت فرمود:

خوش آمد می‌گویم به دو دریایی که همدیگر را ملاقات می‌کنند و به دو ستاره‌ای که به یکدیگر نزدیک می‌شوند.

سپس پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از در خارج شد و فرمود:

خدا شما و نسل شما را پاک و پاکیزه نمود، من با کسی که با شما صلح باشد صلح می‌باشم، من با کسی که با شما بجنگد می‌جنگم، من شما را به خدا می‌سپارم.

اسماء بنت عمیس مدّت یک هفته بنا به وصیّت حضرت خدیجه‌ی کبری سلام الله علیها نزد حضرت زهراء سلام الله علیها توقّف کرد و پیغمبر خدا برای دنیا و آخرت وی دعا کرد.

بعد از آن رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، صبح آن شب، نزد حضرت علی و حضرت فاطمه علیهما السلام آمد و فرمود:

السّلام علیکم، آیا اجازه‌ی ورود به من می‌دهید؟ اسماء در را باز کرد. علی و فاطمه علیهما السلام در زیر کساء خواب بودند، پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به ایشان فرمود:

بخوابید، سپس آن حضرت، پای خود را در زیر کساء برد. منظور از آیه‌ی ۱۶ سوره‌ی سجده که می‌فرماید:

«پهلوهای خود را از رختخواب جدا می‌کنند»، همین ذکر و اوراد حضرت امیر و فاطمه‌ی زهراء علیهما السلام است.

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم متوجّه حضرت علی علیه السلام شد و فرمود:

همسر خود را چگونه یافتی؟

عرض کرد:

برای اطاعت خدا بهترین یاور و معین است از فاطمه راجع به علی پرسش نمود، حضرت فاطمه سلام الله علیها عرض کرد:

بهترین شوهر است، رسول خدا دعا کرد و فرمود:

بار خدایا! یگانگی ایشان را محفوظ بدار، قلب ایشان را با یکدیگر مهربان فرما، ایشان را با فرزندانشان وارثان بهشت برین قرار بده، نسل پاک و مبارکی به ایشان عطا بفرما، خیر و برکت در فرزندان ایشان قرار بده، ذریّه‌ی ایشان را پیشوایانی قرار بده که مردم را به سوی اطاعت تو راهنمایی کنند، دستور به اموری دهند که مورد رضای تو باشد.

آنگاه رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به اسماء دستور خروج داد و به او فرمود:

خدا به تو جزای خیر دهد، پس از این جریان حضرت علی علیه السلام به دستور پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم با فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها خلوت کرد.

صبح آن شبی که حضرت فاطمه سلام الله علیها عروسی کرده بود پیغمبر خدا یک ظرف شیر آورد و به حضرت زهرا سلام الله علیها فرمود:

پدرت به فدایت، بیاشام. همچنین به حضرت علی علیه السلام هم فرمود:

بیاشام، من به فدایت.

[روایت شماره] (۲۵)

[مکارم الأخلاق] عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

لَمَّا تَزَوَّجَ عَلِيٌّ فَاطِمَةَ بَسَطَ الْبَيْتَ كَثِيباً؛ وَ كَانَ فِرَاشُهُمَا إِهَابَ كَبْشٍ وَ مِرْفَقُهُمَا مَحْشُوَّةٌ لِيفاً وَ نَصَبُوا عُوداً يُوضَعُ عَلَيْهِ السِّقَاءُ فَسَتَرَهُ بِكِسَاءٍ.

عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ نُعَيْمٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ:

سَمِعْتُهُ يَقُولُ: أَدْخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَاطِمَةَ عَلَى عَلِيٍّ وَ سِتْرُهَا عَبَاءَةٌ وَ فَرْشُهَا إِهَابُ كَبْشٍ وَ وِسَادَتُهَا أَدَمٌ مَحْشُوَّةٌ بِمَسَدٍ.

بيان: قال الفيروزآباديُّ: المسد حبل من ليف أو ليف المقل أو من أيِّ شيء كان.

در کتاب مکارم الاخلاق (۴۰۹) از جابر از حضرت باقرالعلوم علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را در حالی به خانه‌ی حضرت علی علیه السلام فرستاد که پوشاک آن بانو، یک عبا و فرش او یک پوست گوسفند و متکای وی یک پوست بود که از لیف پر شده بود و چوبی هم به دیوار زده بودند که بند مشک را به آن می‌آویختند و همچنین پوشش حضرت علی علیه السلام عبایی بود.

حسین بن نعیم از حضرت امام صادق علیه السلام روایت کرده که شنیدم آن حضرت می‌فرمود:

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فاطمه سلام الله علیها را به حجله حضرت علی علیه السلام برد در حالی که پرده‌ی او چادرش بود و فرش آنها پوست قوچ و بالش ایشان کاه بود که به طناب‌هایی از لیف خرما و غیر آن بسته شده بود.

بیان: فیروزآبادی گوید:

«مَسَد» طنابی را گویند که از لیف خرما می‌بافند و یا از هر چیزی بافته شده باشد.

[روایت شماره] (۲۶)

[كشف الغمة] رَوَى الْحَافِظُ مُحَمَّدُ بْنُ مَحْمُودٍ النَّجَّارُ، عَنْ رِجَالٍ ذَكَرَهُمْ قَالَ:

سَمِعْتُ أَسْمَاءَ بِنْتَ عُمَيْسٍ تَقُولُ: سَمِعْتُ سَيِّدَتِي فَاطِمَةَ سلام الله علیها تَقُولُ: لَيْلَةً دَخَلَ بِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام أَفْزَعَنِي فِي فِرَاشِي، فَقُلْتُ: أَفَزِعْتِ يَا سَيِّدَةَ النِّسَاءِ؟

قَالَتْ:

سَمِعْتُ الْأَرْضَ تُحَدِّثُهُ وَ يُحَدِّثُهَا، فَأَصْبَحْتُ وَ أَنَا فَزِعَةٌ فَأَخْبَرْتُ وَالِدِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَسَجَدَ سَجْدَةً طَوِيلَةً ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَ قَالَ:

يَا فَاطِمَةُ أَبْشِرِي بِطِيبِ النَّسْلِ، فَإِنَّ اللَّهَ فَضَّلَ بَعْلَكِ عَلَى سَائِرِ خَلْقِهِ وَ أَمَرَ الْأَرْضَ أَنْ تُحَدِّثَهُ بِأَخْبَارِهَا وَ مَا يَجْرِي عَلَى وَجْهِهَا مِنْ شَرْقِ الْأَرْضِ إِلَى غَرْبِهَا.

در کتاب کشف الغمّه (۴۱۰) با چند واسطه از اسماء بنت عمیس از حضرت فاطمه سلام الله علیها روایت می‌کند که فرمود:

شبی که حضرت علی علیه السلام بر من وارد شد و مرا در بستر گریان دید، فرمود:

ای بانوی زنان! آیا از چیزی ترسیده‌ای؟!

فرمود:

شنیدم که زمین با حضرت گفتگو می‌کرد و آن حضرت هم با زمین مشغول گفتگو بود. وقتی من این جریان را برای پدرم پیغمبر شرح دادم، آن بزرگوار سجده‌ی طولانی به جای آورد، آنگاه سر مبارک خود را بلند کرد و به من فرمود:

ای فاطمه! مژده باد تو را به پاکیزگی نسل، زیرا خدای توانا شوهر تو را بر سائر مردم فضیلت و برتری داده است و به زمین دستور فرموده که اخبار خود و آنچه را که در شرق و غرب آن رخ دهد برای حضرت علی علیه السلام شرح دهد.

[روایت شماره] (۲۷)

[کامل الزیارات] [إقبال الأعمال] أَخْبَرَنِی مُحَمَّدُ بْنُ النَّجَّارِ فِیمَا أَجَازَهُ لِی مِنْ کِتَابِ تَذْیِیلِهِ عَلَی تَارِیخِ الْخَطِیبِ فِی تَرْجَمَةِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الدَّلالِ، حَدَّثَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأُطْرُوشِ وَ أَبِی بَکْرٍ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ دُرَیْدٍ الْأَزْدِیِّ، رَوَی عَنْهُ أَبُوالْحَسَنِ عَلِیُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ یُوسُفَ الْجَزَّازُ وَ أَبُومُحَمَّدٍ الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی الْفَحَّامُ السَّامِرِیَّانِ، أَخْبَرَنَا أَبُوعَلِیٍّ ضِیَاءُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَلِیٍّ وَ أَبُوحَامِدٍ عَبْدُاللَّهِ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ ثَابِتٍ وَ یُوسُفُ بْنُ الْمَیَّالِ ابْنِ کَامِلٍ قَالُوا: أَخْبَرَنَا أَبُوبَکْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْبَاقِی الْبَزَّازُ، أَخْبَرَنَا أَبُوالْحُسَیْنِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْبُرْسِیُّ قَالَ:

حَدَّثَنِی الْقَاضِی أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ یُوسُفَ السَّامِرِیُّ، حَدَّثَنَا أَبُو الطَّیِّبِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّاهِدُ الْمَعْرُوفُ بِالدَّلالِ، أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمَعْرُوفُ بِالْأُطْرُوشِ، أَخْبَرَنَا أَبُوعَمْرٍو سُلَیْمَانُ بْنُ أَبِی مَعْشَرٍ؛ عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَیْسٍ مِثْلَهُ.

در کتاب کامل الزّیارات و کتاب اقبال (۴۱۱) نیز به چند طریق این حدیث را نقل نموده‌اند.

[روایت شماره] (۲۸)

[کشف الغمة] مِنْ مَنَاقِبِ الْخَوارِزْمِیِّ عَنْ عَلِیٍّ علیه السلام قَالَ:

خَطَبْتُ فَاطِمَةَ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَتْ لِی مَوْلاةٌ: هَلْ عَلِمْتَ أَنَّ فَاطِمَةَ قَدْ خُطِبَتْ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم؟ قُلْتُ: لا،

قَالَتْ:

فَقَدْ خُطِبَتْ فَمَا یَمْنَعُکَ أَنْ تَأْتِیَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَیُزَوِّجَکَ، فَقُلْتُ: وَ عِنْدِی شَیْءٌ أَتَزَوَّجُ بِهِ؟

قَالَتْ:

إِنَّکَ إِنْ جِئْتَ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ زَوَّجَکَ، فَوَاللَّهِ مَا زَالَتْ تُزْجِینِی حَتَّی دَخَلْتُ عَلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ کَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم جَلالَةٌ وَ هَیْبَةٌ، فَلَمَّا قَعَدْتُ بَیْنَ یَدَیْهِ أُفْحِمْتُ، فَوَاللَّهِ مَا اسْتَطَعْتُ أَنْ أَتَکَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

مَا جَاءَ بِکَ أَلَکَ حَاجَةٌ؟ فَسَکَتُّ، فَقَالَ:

لَعَلَّکَ جِئْتَ تَخْطُبُ فَاطِمَةَ، فَقُلْتُ: نَعَمْ، فَقَالَ:

وَ هَلْ عِنْدَکَ مِنْ شَیْءٍ تَستَحِلُّهَا بِهِ؟ فَقُلْتُ: لا وَاللَّهِ یَا رَسُولَ اللَّهِ،

قَالَ:

مَا فَعَلْتَ الدِّرْعَ الَّتِی سَلَّحْتُکَهَا؟ (۴۱۲) فَقُلْتُ: عِنْدِی، فَوَالَّذِی نَفْسُ عَلِیٍّ بِیَدِهِ إِنَّهَا لَحُطَمِیَّةٌ، مَا ثَمَنُهَا (۴۱۳) أَرْبَعُ مِائَةِ دِرْهَمٍ، فَقَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

قَدْ زَوَّجْتُکَهَا فَابْعَثْ بِهَا إِلَیْهَا، فَاسْتَحِلَّهَا بِهَا، فَإِنْ [فَإِنَّهَا] کَانَتْ لَصَدَاقُ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

بیان: قال الجزریُّ: فی حدیث علیّ علیه السلام ما زالت تزجینی حتّی دخلت علیه أی تسوقنی و تدفعنی.

در کتاب کشف الغُمّه (۴۱۴) از کتاب مناقب خوارزمی از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

من به حضور رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم رفتم و فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را خواستگاری نمودم؟ یکی از کنیزان به من گفت:

آیا می‌دانی که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را، از رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خواستگاری نموده اند؟

گفتم:

نه.

گفت:

آری، او خواهان دارد، چه مانعی دارد که نزد پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مشرّف شوی تا دخترش را برای تو تزویج نماید؟ من گفتم:

آخر من چیزی ندارم که ازدواج نمایم.

گفت:

اگر تو نزد پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مشرّف شوی حتماً او را به تو خواهد داد، وی همچنان مرا وادار می‌نمود تا اینکه بالاخره من به حضور حضرت رسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مشرّف شدم، آن برگزیده‌ی خدا خیلی با عظمت و با اُبهّت بود، وقتی در حضور آن بزرگوار نشستم سکوت اختیار نمودم. به خدا قسم که قدرت سخن گفتن نداشتم.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به من فرمود:

برای چه نزد من آمدی، آیا حاجتی داری؟ من سکوت کردم، فرمود:

شاید برای خواستگاری فاطمه آمده باشی؟

گفتم:

آری فرمود:

آیا چیزی داری که با او ازدواج نمایی؟

گفتم:

نه به خدا قسم، فرمود:

آن زره‌ای که سلاح تو بود چه شد؟

گفتم:

حاضر است به حقّ آن خدایی که جان علی در دستان قدرت او می‌باشد، آن زره قیمتش چهارصد درهم و شکسته شده بود (۴۱۵).

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

مانعی ندارد، من فاطمه را با همان زره برای تو تزویج می‌نمایم، آن را برای زهراء بفرست و با وی ازدواج کن.

بیان: جزری می گوید در حدیث بالا که حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

«مَا زَالَتْ تُزْجِینِی حَتَّی دَخَلْتُ عَلَیه» «تُزْجِینِی» یعنی آن زن مرا سوق می‌داد و از خود دور می کرد تا خدمت پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم برسم.

[روایت شماره] (۲۹)

[کشف الغمهٔ] وَ عَنْهُ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ:

کُنْتُ عِنْدَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَغَشِیَهُ الْوَحْیُ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ لِی، یَا أَنَسُ أَتَدْرِی مَا جَاءَنِی بِهِ جَبْرَئِیلُ مِنْ عِنْدِ صَاحِبِ الْعَرْشِ؟

قَالَ:

قُلْتُ: اللَّهُ وَ رَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ:

أَمَرَنِی أَنْ أُزَوِّجَ فَاطِمَةَ مِنْ عَلِیٍّ، فَانْطَلِقْ فَادْعُ لِی أَبَابَکْرٍ وَ عُمَرَ وَ عُثْمَانَ وَ عَلِیّاً وَ طَلْحَةَ وَ الزُّبَیْرَ وَ بِعَدَدِهِمْ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ:

فَانْطَلَقْتُ فَدَعَوْتُهُمْ لَهُ، فَلَمَّا أَنْ أَخَذُوا مَجَالِسَهُمْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

الْحَمْدُلِلَّهِ الْمَحْمُودِ بِنِعْمَتِهِ، الْمَعْبُودِ بِقُدْرَتِهِ، الْمُطَاعِ فِی سُلْطَانِهِ، الْمَرْهُوبِ مِنْ عَذَابِهِ، الْمَرْغُوبِ إِلَیْهِ فِیمَا عِنْدَهُ، النَّافِذِ أَمْرُهُ فِی أَرْضِهِ وَ سَمَائِهِ، الَّذِی خَلَقَ الْخَلْقَ بِقُدْرَتِهِ وَ مَیَّزَهُمْ بِأَحْکَامِهِ وَ أَعَزَّهُمْ بِدِینِهِ وَ أَکْرَمَهُمْ بِنَبِیِّهِ مُحَمَّدٍ، ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْمُصَاهَرَةَ نَسَباً لاحِقاً وَ أَمْراً مُفْتَرَضاً وَ شَجَّ بِهَا الْأَرْحَامَ وَ أَلْزَمَهَا الْأَنَامَ فَقَالَ تَبَارَکَ اسْمُهُ وَ تَعَالَی جَدُّهُ «وَ هُوَ الَّذِی خَلَقَ مِنَ الْماءِ بَشَراً فَجَعَلَهُ نَسَباً وَ صِهْراً وَ کانَ رَبُّکَ قَدِیراً» (۴۱۶) فَأَمْرُ اللَّهِ یَجْرِی إِلَی قَضَائِهِ وَ قَضَاؤُهُ یَجْرِی إِلَی قَدَرِهِ، فَلِکُلِّ قَضَاءٍ قَدَرٌ وَ لِکُلِّ قَدَرٍ أَجَلٌ وَ لِکُلِّ أَجَلٍ کِتابٌ «یَمْحُوا اللَّهُ ما یَشاءُ وَ یُثْبِتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْکِتابِ» (۴۱۷).

ثُمَّ إِنِّی أُشْهِدُکُمْ أَنِّی قَدْ زَوَّجْتُ فَاطِمَةَ مِنْ عَلِیٍّ عَلَی أَرْبَعِمِائَةِ مِثْقَالِ فِضَّةٍ إِنْ رَضِیَ بِذَلِکَ عَلِیٌّ وَ کَانَ غَائِباً قَدْ بَعَثَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی حَاجَةٍ.

ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِطَبَقٍ فِیهِ بُسْرٌ فَوَضَعَ بَیْنَ أَیْدِینَا، ثُمَّ قَالَ:

انْتَهِبُوا فَبَیْنَا نَحْنُ کَذَلِکَ إِذْ أَقْبَلَ عَلِیٌّ فَتَبَسَّمَ إِلَیْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ثُمَّ قَالَ:

یَا عَلِیُّ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِی أَنْ أُزَوِّجَکَ فَاطِمَةَ وَ قَدْ زَوَّجْتُکَهَا عَلَی أَرْبَعِمِائَةِ مِثْقَالِ فِضَّةٍ أَرَضِیتَ؟

قَالَ:

رَضِیتُ یَا رَسُولَ اللَّهِ، ثُمَّ قَامَ عَلِیٌّ فَخَرَّ لِلَّهِ سَاجِداً فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

جَعَلَ اللَّهُ فِیکُمُ الْخَیْرَ الْکَثِیرَ الطَّیِّبَ وَ بَارَکَ فِیکُمَا،

قَالَ أَنَسٌ: وَاللَّهِ لَقَدْ أُخْرِجَ مِنْهَا الْکَثِیرُ الطَّیِّبُ.

[المناقب لابن شهرآشوب] خَطَبَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَلَی الْمِنْبَرِ فِی تَزْوِیجِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها خُطْبَةً رَوَاهَا یَحْیَی بْنُ مَعِینٍ فِی أَمَالِیهِ وَ ابْنُ بُطَّةَ فِی الْإِبَانَةِ بِإِسْنَادِهِمَا عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِکٍ مَرْفُوعاً وَ رُوِّینَاهَا عَنِ الرِّضَا علیه السلام وَ ذَکَرَ نَحْوَهُ.

بیان: قال الجزریُّ: وشجت العروق و الأغصان اشتبکت و منه حدیث علی علیه السلام :

و وشج بینها و بین أزواجها أی خلط و ألف.

نیز در همان کتاب (۴۱۸) از انس بن مالک روایت می‌کند که گفت:

من در حضور پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بودم که وحی بر آن بزرگوار نازل شد.

وقتی حال طبیعی خود را یافت به من فرمود:

آیا می‌دانی جبرئیل از طرف خدای عرش چه دستوری برای من آورد؟

گفتم:

خدا و رسول بهتر می‌دانند.

فرمود:

خدا مرا مأمور نموده زهراء را برای علی علیهما السلام ازدواج نمایم.

سپس به من فرمود:

برو ابوبکر، عمر، عثمان، علی، طلحه و زبیر و مطابق تعداد ایشان را از انصار نزد من بیاور! وقتی من ایشان را دعوت نمودم و در مجلس آن حضرت حاضر شدند پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خطبه‌ی مفصلی بدین شرح قرائت فرمود:

«الْحَمْدُلِلَّهِ الْمَحْمُودِ بِنِعْمَتِهِ الْمَعْبُودِ بِقُدْرَتِهِ الْمُطَاعِ فِی سُلْطَانِهِ الْمَرْهُوبِ مِنْ عَذَابِهِ الْمَرْغُوبِ إِلَیْهِ فِیمَا عِنْدَهُ النَّافِذِ أَمْرُهُ فِی أَرْضِهِ وَ

سَمَائِهِ الَّذِی خَلَقَ الْخَلْقَ بِقُدْرَتِهِ وَ مَیَّزَهُمْ بِأَحْکَامِهِ وَ أَعَزَّهُمْ بِدِینِهِ وَ أَکْرَمَهُمْ بِنَبِیِّهِ مُحَمَّدٍ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْمُصَاهَرَةَ نَسَباً لاحِقاً وَ أَمْراً مُفْتَرَضاً وَ شَجَّ بِهَا الْأَرْحَامَ وَ أَلْزَمَهَا الْأَنَامَ فَقَالَ تَبَارَکَ اسْمُهُ وَ تَعَالَی جَدُّهُ وَ هُوَ الَّذِی خَلَقَ مِنَ الْماءِ بَشَراً فَجَعَلَهُ نَسَباً وَ صِهْراً وَ کانَ رَبُّکَ قَدِیراً فَأَمْرُ اللَّهِ یَجْرِی إِلَی قَضَائِهِ وَ قَضَاؤُهُ یَجْرِی إِلَی قَدَرِهِ فَلِکُلِّ قَضَاءٍ قَدَرٌ وَ لِکُلِّ قَدَرٍ أَجَلٌ وَ لِکُلِّ أَجَلٍ کِتابٌ یَمْحُوا اللَّهُ ما یَشاءُ وَ یُثْبِتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْکِتابِ».

سپس به اهل مجلس فرمود:

من شما را شاهد می‌گیرم بر اینکه فاطمه‌ی زهراء را با مهریه‌ی چهارصد مثقال نقره برای علی بن ابیطالب علیهما السلام اگر راضی باشد ازدواج نمودم. زیرا آن موقع پیغمبر خدا حضرت علی علیه السلام را به دنبال کاری فرستاده بود.

بعد از این جریان رسول خدا دستور داد تا یک طبق بُسر یعنی خرمای کال در جلو ما نهادند و به ما فرمودند:

از اینها برگیرید.

در همین موقع بود که حضرت علی علیه السلام وارد شد، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به صورت حضرت علی علیه السلام لبخندی زد و به حضرتش فرمود:

خدا مرا مأمور کرده که فاطمه را برای تو تزویج نمایم، من او را با صداق چهارصد مثقال نقره برای تو عقد کردم، آیا راضی هستی؟

عرض کرد:

آری یا رسول الله.

سپس حضرت علی علیه السلام برخاست و سجده‌ی شکر به جای آورد و پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به او فرمود:

خدا خیر فراوانی به شما عطا کرده و به شما برکت داده‌ست.

انس می‌گوید:

به خدا قسم که از فاطمه خیر فراوان و نیکویی به ظهور رسید.

در کتاب مناقب ابن شهر آشوب (۴۱۹) آمده است: پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روی منبر در خصوص ازدواج حضرت فاطمه سلام الله علیها خطبه‌ای خواند که آن را یحیی بن معین در کتاب امالی خود و ابن بطّه در کتاب الابانه با اسناد خود از انس بن مالک و او با واسطه‌هایی از حضرت امام رضا علیه السلام آن را نقل می‌کنند و سپس ابن شهر آشوب بعد از این اسناد و راویان همین خطبه را ذکر می‌کند.

بیان: جزری می‌گوید «و شجت العروق و الأغصان» یعنی شبکه شده (داخل همدیگر گِره خورده) ریشه‌ها و شاخه‌ها و همچنین از این قبیل است فرمایش حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام که می‌فرماید:

«و وشج بینها و بین أزواجها» منظور از کلمه‌ی «وشج» مخلوط شدن و قاطی شدن است.

[روایت شماره] (۳۰)

[کشف الغمة] وَ مِنَ الْمَنَاقِبِ عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَا فَاطِمَةُ زَوَّجْتُکِ سَیِّداً فِی الدُّنْیَا «وَ إِنَّهُ فِی الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِینَ» (۴۲۰)، لَمَّا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ أُمْلِکَکِ مِنْ عَلِیٍّ أَمَرَ اللَّهُ جَبْرَئِیلَ فَقَامَ فِی السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ وَ صَفَّ الْمَلائِکَةَ صُفُوفاً ثُمَّ خَطَبَ عَلَیْهِمْ فَزَوَّجَکِ مِنْ عَلِیٍّ، ثُمَّ أَمَرَ اللَّهُ شَجَرَ الْجِنَانِ فَحَمَلَتِ الْحُلِیَّ وَ الْحُلَلَ ثُمَّ أَمَرَهَا فَنَثَرَتْ عَلَی الْمَلائِکَةِ فَمَنْ أَخَذَ مِنْهَا شَیْئاً أَکْثَرَ مِمَّا أَخَذَهُ غَیْرُهُ افْتَخَرَ بِهِ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ.

وَ مِنْهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

کَانَتْ فَاطِمَةُ تَذْکُرُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَلا یَذْکُرُهَا أَحَدٌ إِلا صَدَّ عَنْهُ حَتَّی یَئِسُوا مِنْهَا، فَلَقِیَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ عَلِیّاً فَقَالَ:

إِنِّی وَاللَّهِ مَا أَرَی رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَحْبِسُهَا إِلا عَلَیْکَ، فَقَالَ لَهُ عَلِیٌّ: فَلِمَ تَرَی ذَلِکَ؟ فَوَاللَّهِ مَا أَنَا بِوَاحِدِ الرَّجُلَیْنِ مَا أَنَا بِصَاحِبِ دُنْیَا یُلْتَمَسُ مَا عِنْدِی وَ قَدْ عَلِمَ مَا لِی صَفْرَاءُ وَ لا بَیْضَاءُ قَالَ سَعْدٌ: فَإِنِّی أَعْزِمُ عَلَیْکَ لَتُفَرِّجَنَّهَا عَنِّی فَإِنَّ لِی فِی ذَلِکَ فَرَجاً قَالَ:

فَأَقُولُ مَا ذَا؟

قَالَ تَقُولُ: جِئْتُ خَاطِباً إِلَی اللَّهِ وَ إِلَی رَسُولِهِ فَاطِمَةَ بِنْتَ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

قَالَ:

فَانْطَلَقَ عَلِیٌّ فَعَرَضَ لِلنَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ هُوَ ثَقِیلٌ حَصِرٌ فَقَالَ لَهُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

کَانَ لَکَ حَاجَةٌ یَا عَلِیُّ! قَالَ:

أَجَلْ جِئْتُکَ خَاطِباً إِلَی اللَّهِ وَ إِلَی رَسُولِهِ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ فَقَالَ لَهُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مَرْحَباً کَلِمَةً ضَعِیفَةً.

فَعَادَ إِلَی سَعْدٍ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ:

أَنْکَحَکَ، فَوَالَّذِی بَعَثَهُ بِالْحَقِّ إِنَّهُ لا خُلْفَ الْآنَ وَ لا کِذْبَ عِنْدَهُ، أَعْزِمُ عَلَیْکَ لَتَأْتِیَنَّهُ غَداً وَ لَتَقُولَنَّ یَا نَبِیَّ اللَّهِ مَتَی تُبَیِّنُ [تَبِینُ] لِی؟

قَالَ عَلِیٌّ: هَذَا أَشَدُّ عَلَیَّ مِنَ الْأُولَی أَوَ لا أَقُولُ: یَا رَسُولَ اللَّهِ حَاجَتِی؟

قَالَ:

قُلْ کَمَا أَمَرْتُکَ.

فَانْطَلَقَ عَلِیٌّ فَقَالَ:

یَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَی تُبَیِّنُ [تَبِینُ] لِی؟

قَالَ:

اللَّیْلَةَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ. ثُمَّ دَعَا بِلالاً فَقَالَ:

یَا بِلالُ إِنِّی قَدْ زَوَّجْتُ ابْنَتِی مِنِ ابْنِ عَمِّی وَ أَنَا أُحِبُّ أَنْ یَکُونَ مِنْ سُنَّةِ أُمَّتِی الطَّعَامُ عِنْدَ النِّکَاحِ، فَأْتِ الْغَنَمَ فَخُذْ شَاةً مِنْهَا وَ أَرْبَعَةَ أَمْدَادٍ فَاجْعَلْ لِی قَصْعَةً لَعَلِّی أَجْمَعُ عَلَیْهَا الْمُهَاجِرِینَ وَ الْأَنْصَارَ فَإِذَا فَرَغْتَ مِنْهَا فَآذِنِّی بِهَا فَانْطَلَقَ فَفَعَلَ مَا أَمَرَ بِهِ ثُمَّ أَتَاهُ بِقَصْعَةٍ فَوَضَعَهَا بَیْنَ یَدَیْهِ.

فَطَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی رَأْسِهَا ثُمَّ قَالَ:

أَدْخِلْ عَلَیَّ النَّاسَ زُفَّةً زُفَّةً لا تُغَادِرْ زُفَّةً إِلَی غَیْرِهَا، یَعْنِی إِذَا فَرَغَتْ زُفَّةٌ لَمْ تَعُدْ ثَانِیَةً، فَجَعَلَ النَّاسُ یَزِفُّونَ کُلَّمَا فَرَغَتْ زُفَّةٌ وَرَدَتْ أُخْرَی حَتَّی فَرَغَ النَّاسُ، ثُمَّ عَمَدَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِلَی فَضْلِ مَا فِیهَا فَتَفَلَ فِیهِ وَ بَارَکَ وَ قَالَ:

یَا بِلالُ احْمِلْهَا إِلَی أُمَّهَاتِکَ وَ قُلْ لَهُنَّ: کُلْنَ وَ أَطْعِمْنَ مَنْ غَشِیَکُنَّ.

ثُمَّ إِنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَامَ حَتَّی دَخَلَ عَلَی النِّسَاءِ فَقَالَ:

إِنِّی زَوَّجْتُ ابْنَتِی ابْنَ عَمِّی وَ قَدْ عَلِمْتُنَّ مَنْزِلَتَهَا مِنِّی وَ إِنِّی لَدَافِعُهَا إِلَیْهِ أَلا فَدُونَکُنَّ ابْنَتَکُنَّ.

فَقَامَ النِّسَاءُ فَغَلَفْنَهَا (۴۲۱) مِنْ طِیبِهِنَّ وَ حُلِیِّهِنَّ وَ جَعَلْنَ فِی بَیْتِهَا فِرَاشاً حَشْوُهُ لِیفٌ وَ وِسَادَةً وَ کِسَاءً خَیْبَرِیّاً وَ مِخْضَباً وَ اتَّخَذْنَ أُمَّ أَیْمَنَ بَوَّابَهُ.

ثُمَّ إِنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دَخَلَ فَلَمَّا رَآهُ النِّسَاءُ وَثَبْنَ وَ بَیْنَهُنَّ وَ بَیْنَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سُتْرَةٌ وَ تَخَلَّفَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَیْسٍ فَقَالَ لَهَا النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم کَمَا أَنْتِ عَلَی رِسْلِکِ مَنْ أَنْتِ؟

قَالَتْ:

أَنَا الَّتِی أَحْرِسُ ابْنَتَکَ إِنَّ الْفَتَاةَ لَیْلَةَ یُبْنَی بِهَا لا بُدَّ لَهَا مِنِ امْرَأَةٍ تَکُونُ قَرِیبَةً مِنْهَا إِنْ عُرِضَتْ لَهَا حَاجَةٌ أَوْ أَرَادَتْ شَیْئاً أَفْضَتْ بِذَلِکَ

إِلَيْهَا قَالَ:

فَإِنِّی أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يَحْرُسَكِ مِنْ بَيْنِ يَدَيْكِ وَ مِنْ خَلْفِكِ وَ عَنْ يَمِينِكِ وَ عَنْ شِمَالِكِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ.

ثُمَّ صَرَخَ بِفَاطِمَةَ، فَأَقْبَلَتْ فَلَمَّا رَأَتْ عَلِيّاً جَالِساً إِلَى جَنْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حَصِرَتْ وَ بَكَتْ فَأَشْفَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَنْ يَكُونَ بُكَاؤُهَا لِأَنَّ عَلِيّاً لا مَالَ لَهُ، فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

مَا يُبْكِيكِ؟ فَوَاللَّهِ مَا أَلَوْتُكِ وَ نَفْسِی فَقَدْ أَصَبْتُ لَكِ خَيْرَ أَهْلِی وَ أَيْمُ الَّذِی نَفْسِی بِيَدِهِ لَقَدْ زَوَّجْتُكِهِ سَيِّداً فِی الدُّنْيَا «وَ إِنَّهُ فِی الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ» (۴۲۲) فَلانَ مِنْهَا وَ أَمْكَنَتْهُ مِنْ كَفِّهَا.

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

يَا أَسْمَاءُ ايتِينِی بِالْمِخْضَبِ، فَمَلاتُهُ مَاءً فَمَجَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فِيهِ وَ غَسَّلَ قَدَمَيْهِ وَ وَجْهَهُ، ثُمَّ دَعَا بِفَاطِمَةَ فَأَخَذَ كَفّاً مِنْ مَاءٍ فَضَرَبَ بِهِ عَلَى رَأْسِهَا وَ كَفّاً بَيْنَ يَدَيْهَا، ثُمَّ رَشَّ جِلْدَهُ وَ جِلْدَهَا، ثُمَّ الْتَزَمَهَا فَقَالَ:

اللَّهُمَّ إِنَّهَا مِنِّی وَ أَنَا مِنْهَا، اللَّهُمَّ كَمَا أَذْهَبْتَ عَنِّی الرِّجْسَ وَ طَهَّرْتَنِی فَطَهِّرْهَا.

ثُمَّ دَعَا بِمِخْضَبٍ آخَرَ ثُمَّ دَعَا عَلِيّاً عليه السلام فَصَنَعَ بِهِ كَمَا صَنَعَ بِهَا، ثُمَّ دَعَا لَهُ كَمَا دَعَا لَهَا ثُمَّ قَالَ:

قُومَا إِلَى بَيْتِكُمَا، جَمَعَ اللَّهُ بَيْنَكُمَا وَ بَارَكَ فِی نَسْلِكُمَا وَ أَصْلَحَ بَالَكُمَا، ثُمَّ قَامَ فَأَغْلَقَ عَلَيْهِ بَابَهُ. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَأَخْبَرَتْنِی أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ أَنَّهَا رَمَقَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَلَمْ يَزَلْ يَدْعُو لَهُمَا خَاصَّةً وَ لا يُشْرِكُهُمَا فِی دُعَائِهِ أَحَداً حَتَّى تَوَارَى فِی حُجْرَتِهِ.

بيان: قوله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

ما أنا بواحد الرَّجلين، أی لست ممّن يشار إليه و يعرف من بين النّاس حتّى يقال: إنّه أحد الرَّجلين المعروفين و يحتمل أن يكون قوله: ما أنا بصاحب دنيا تفصيلا، للرَّجلين فذكر أحدهما و أحال الآخر على الظّهور أی لست بمعروف بين النّاس، أو لم يمهله المخاطب لذكر الآخر (۴۲۳).

و قال الجزريُّ: فی حديث تزويج فاطمة سلام الله عليها أنّه صنع طعاماً و قال لبلال: أدخل النّاس علىَّ زفّة زفّة أی طائفة بعد طائفة و زمرة بعد زمرة، سمّيت بذلك لزفيفها فی مشيها و إقبالها بسرعة قوله: لا تغادر زفّة أی لا تترك جماعة مائلًا إلى غيرهم و تفسيره لا يخلو من بعد.

و قال فی النّهاية: فی حديث زواج فاطمة سلام الله عليها: فلمّا رأت عليّاً جالساً إلى جنب النبی صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حصرت و بكت، أی استحيت و انقطعت، كأنّ الأمر ضاق بها كما يضيق الحبس على المحبوس.

و قال: قال النبی صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لفاطمة: ما يبكيك فما ألوتك و نفسی و قد أصبت لك خير أهلی، أی ما قصرت فی أمرك و أمری حيث اخترت لك علياً زوجاً. قوله: فلان منها، من للتّبعيض أی لان شیء منها و المعنى حصول بعض اللّين و الانقياد منها.

قوله: ثمَّ رشَّ جلده و جلدها؛ لعلّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم رشَّ أوّلاً عليهما ثمَّ خصَّ عليّاً عليه السلام بالرَّشِّ و الأظهر ثمَّ رشَّ جلدها كما سيأتی.

نيز در همان كتاب (۴۲۴) از عبدالله بن مسعود از پيغمبر اكرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روايت می‌كند كه به حضرت فاطمه سلام الله عليها فرمود:

شوهر تو در دنيا بزرگ و در آخرت از نيكوكاران است.

وقتی خدا تصميم گرفت كه من تو را برای علی تزويج كنم به جبرئيل دستور داد تا در آسمان چهارم در ميان صفوف ملائكه بايستد و برای آنان خطبه بخواند و تو را برای علی عقد نمايد.

آنگاه به درختان بهشت فرمود تا زیور و حلّه‌های خود را بر سر ملائکه نثار نمایند، هر کسی بیشتر از آنها برگرفته باشد تا روز قیامت به آن فخر و مباهات می‌نماید، نیز از ابن عبّاس نقل می‌کند که گفت:

درباره‌ی خواستگاری حضرت فاطمه سلام الله علیها به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پیشنهاد می‌شد، احدی راجع به ازدواج زهرای اطهر سلام الله علیها با رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مذاکره نمی‌کرد مگر اینکه از او اعراض می‌نمود تا اینکه مردم از فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها مأیوس شدند.

یک وقت سعد بن معاذ با حضرت علی علیه السلام ملاقات نموده و به حضرتش گفت:

به خدا قسم من جز این نمی‌بینم که پیغمبر خدا، فاطمه را برای تو نگاه داشته باشد.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

چگونه یک چنین پیش بینی را می‌کنی؟ به خدا قسم من بیشتر از یک مرد نیستم، من ثروت دنیوی ندارم تا کسی به آن طمع کند، رسول خدا می‌داند که من طلا و نقره‌ای ندارم.

سعد گفت:

من از تو تقاضا می‌نمایم این خواسته‌ی مرا انجام دهی، زیرا من خوشحال می‌شوم.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

من به پیامبر خدا چه بگویم؟

گفت:

به رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بگو: من آمده‌ام فاطمه را از خدا و رسول او خواستگاری نمایم، وقتی حضرت امیر علیه السلام به حضور پیغمبر خدا مشرّف شد، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به وی فرمود:

یا علی گویا حاجتی داشته باشی؟

عرض کرد:

آری، من آمده‌ام که فاطمه را از خدا و رسول او خواستگاری کنم.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

مرحبا خوش آمدی.

حضرت علی علیه السلام نزد سعد بازگشت و فرمود:

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرموده:

فاطمه را به عقد تو خواهم درآورد.

سعد گفت:

به حقّ آن خدایی که او را به پیغمبری مبعوث نموده آن حضرت خلف وعده نمی‌کند و دروغ نزد او نیست، من از تو خواهش می‌کنم که فردا به حضور آن حضرت مشرّف شوی و بگویی: ای پیغمبر خدا! این موضوع را برای من معلوم کن.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

این مرتبه از مرتبه‌ی اوّل برای من مشکل‌تر است آیا نه چنین است که من حاجت خود را به آن بزرگوار گفته‌ام.

سعد گفت:

اینکه می‌گویم قبول کن، حضرت علی علیه السلام برای دوّمین بار نزد پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آمد و گفت:

یا رسول الله! وقت ازدواج مرا تعیین کن، فرمود:

امشب است.

پس از این جریان پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بلال را خواست و به او فرمود:

من دخترم فاطمه را برای پسر عمویم تزویج نمودم. من دوست دارم که امّتم در موقع عروسی غذا بدهند، برو یک گوسفند و چهار ظرف غذا و یک کاسه یا سینی بزرگ نزد من بیاور تا شاید مهاجرین و انصار را دعوت کنم و غذا بدهم، هر گاه اینها را آماده نمودی مرا آگاه کن.

بلال رفت و پس از اینکه مأموریت خود را انجام داد کاسه را در مقابل رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نهاد. پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پس از اینکه دست مبارک خود را روی غذای آن کاسه نهاد به بلال فرمود:

مردم را دسته دسته دعوت کن، مشروط بر اینکه دو مرتبه نیایند.

مردم همچنان دسته دسته می‌آمدند و غذا می‌خوردند تا اینکه عموم آنان از غذا خوردن فراغت حاصل نمودند.

سپس پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم متوجّه مابقی غذا شد و آب دهان مبارک خود را به آن زد و به بلال فرمود:

این غذا را برای زنان من ببر و بگو: خودشان بخورند و به اطرافیان خود هم بدهند.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پس از این جریان برخاست و نزد زنان آمد و فرمود:

من دخترم را برای پسر عمویم تزویج نمودم، در صورتی که شما مقام و منزلت فاطمه را نزد من می‌دانید، شما هم به فکر دختران خود باشید. زنان برخاستند و حضرت فاطمه را با آن عطرهایی که داشتند معطّر و خوشبو نمودند و زر و زیور به وی دادند، فرش و متکّای لیف و کساء خیبری در میان خانه‌اش انداختند و خضاب برایش آوردند و اُمّ ایمن را دربان قرار دادند.

سپس پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم داخل شد، وقتی زنان آن حضرت را دیدند از جای برخاستند و رفتند و بین رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و زنان یک پرده آویخته بودند.

ولی اسماء بنت عمیس از آنجا خارج نشد، پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به او فرمود:

تو کیستی؟

گفت:

من کسی هستم که دختر تو را مواظبت می‌نمایم، زیرا هر دختری باید در شب عروسی زنی را داشته باشد که مواظب او باشد تا اگر احتیاجی پیش آمد یا خواسته‌ای داشته باشد وی انجام دهد.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

من از خدا می‌خواهم که تو را از چهار طرف از شرّ شیطان رجیم حفظ فرماید.

بعد از آن پیامبر خدا، فاطمه را احضار نمود، وقتی فاطمه آمد و علی را دید که پهلوی رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نشسته است خجل و گریان شد، رسول خدا از گریه‌ی وی ناراحت شد، زیرا علی مال و ثروتی نداشت.

پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

چرا گریه می‌کنی؟ به خدا قسم، که من درباره‌ی تو و خودم کوتاهی ننمودم، من بهترین اهل خود را برای تو انتخاب نمودم، قسم به حقّ آن خدایی که جان من در دست قدرت او است من تو را برای شخصی تزویج نمودم که در دنیا بزرگ و در آخرت از نیکوکاران به شمار می‌رود. پس از این جریان بود که حضرت فاطمه سلام الله علیها راضی شدند.

سپس حضرت رسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به اسماء فرمود:

تشت بیاور، اسماء تشت را پر از آب نمود و آورد، رسول خدا، پس از اینکه آب دهان مبارک خود را در آن ریخت پاها و صورت حضرت علی علیه السلام را با آن شستشو داد.

آنگاه فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را صدا زد و یک مشت از آن آب را بر سر آن بانو ریخت و یک مشت هم بر سینه‌ی او پاشید و سپس از آب آن به پوست بدن علی و زهرا علیهما السلام پاشید. رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم پس از این جریان نزدیک فاطمه آمد و فرمود:

پروردگارا! این فاطمه از من و من از او می‌باشم، بار خدایا! همچنان که پلیدی‌ها را از من دور نمودی و مرا پاک و پاکیزه کردی فاطمه را هم پاکیزه بگردان.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم پس از این عمل تشت دیگری خواست و حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام را احضار نمود و همان عملی را که برای حضرت فاطمه سلام الله علیها انجام داده بود برای حضرت علی علیه السلام نیز انجام داد.

آنگاه همان دعایی را در حقّ علی کرد که در حقّ فاطمه کرده بود. سپس به علی و فاطمه علیهما السلام فرمود:

برخیزید به سوی خانه‌ی خود روید، خدا شما را نسبت به یکدیگر مهربان کند و به نسل شما برکت دهد و عاقبت شما را به خیر نماید.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بعد از این دعاها برخاست و درب خانه‌ی خود را بست.

ابن عبّاس می گوید:

اسماء بنت عمیس برایم گفت:

پیامبر خدا همچنان در حقّ علی و زهراء علیهما السلام دعا می‌کرد و کسی را در دعای آنان شریک نمی‌کرد تا اینکه داخل حجره‌ی خویش گردید.

و در کتاب نهایه حدیث ازدواج حضرت فاطمه سلام الله علیها (حدیث قبل) این چنین آمده است: پس چون فاطمه سلام الله علیها دید علی علیه السلام را که در کنار پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نشسته است حیا کرد و دور شد مثل اینکه عرصه بر او تنگ شد چنانچه زندان بر زندانی تنگ می‌شود.

و همچنین صاحب کتاب نهایه گفته پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به فاطمه سلام الله علیها فرمود:

چرا گریه می‌کنی؟ به جان خودم قسم، من بهترین فرد از خانواده‌ام را برای تو اختیار کردم؛ منظور این است که من در مورد تو کوتاهی نکردم [و این در وقتیست که] حضرت علی علیه السلام را برای همسری تو اختیار کردم.

در آنجا که می‌فرماید:

«فلان منها» در اینجا «مِن» تبعیضیست که معنای آن این گونه می‌شود:

چیزی از او (حضرت فاطمه سلام الله علیها) نرم شد (یعنی مقداری آرام شد) و حاصل معنی آن است که مقداری با این سخن پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها نرم و مطیع شد.

و در آنجا که آمده است «رَشَّ [جِلْدَهُ وَ] جِلْدَهَا» یعنی شست پوست بدن او و بدن فاطمه سلام الله علیها را، ممکن است منظور این باشد که اوّل هر دو را پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم با هم شست و سپس بار دیگر حضرت علی علیه السلام را به تنهایی شست، امّا بهتر این است که بگوییم سپس پیامبر پوست بدن فاطمه سلام الله علیها را شست همان طور که در روایت دیگر همین گونه ذکر خواهد شد.

در کتاب کشف الغمّه آمده است خوارزمی گفت:

آگاه کرد مرا ابوالعلاء حافظ همدانی که او با حذف نام راویان دیگر، سند به حسین بن علی علیهما السلام می‌رساند، که آن حضرت فرمود:

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم در خانه‌ی امّ سلمه بود که فرشته‌ای بر او نازل شد و او بیست سر داشت و در هر سر هزار زبان

داشت، (و با آن زبان ها) تسبیح و تقدیس الهی می‌کرد و هیچ یک از آن زبان‌ها به زبان دیگر شباهت نداشت و کف دست او وسیع‌تر از هفت آسمان و هفت زمین بود، سپس پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گمان کرد که او جبرئیل است پس به او فرمود:

ای جبرئیل! هرگز با این شکل و شمائل نزد من نیامده بودی، عرض کرد:

(ای رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) من جبرئیل نیستم، نامم صرصائیل است خداوند مرا به سوی تو فرستاد، تا به دستور پروردگار نور را از برای نور، به ازدواج درآوری. پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

چه کسی را برای چه کسی؟

عرض کرد:

دخترت فاطمه سلام الله علیها را برای علی بن ابیطالب علیه السلام. پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فاطمه را برای علی علیهما السلام به شهادت جبرئیل و میکائیل و صرصائیل تزویج نمود.

پس چون پیامبر نظر نمود دید:

بین دو کتف صرصائیل (نوشته شده بود) «لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ مُقِیمُ الْحُجَّهٔ» (۴۲۵) پس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

ای صرصائیل! از چه زمانی این جملات بین دو کتف تو نوشته شده‌ست؟

عرض کرد:

دوازده هزار سال قبل از آنکه خداوند دنیا را خلق کند.

[روایت شماره] (۳۱)

[کشف الغمهٔ] قَالَ الْخُوارِزْمِیُّ وَ أَنْبَأَنِی أَبُو الْعَلاءِ الْحَافِظُ الْهَمْدَانِیُّ یَرْفَعُهُ إِلَی الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ علیه السلام قَالَ:

بَیْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی بَیْتِ أُمِّ سَلَمَهَ إِذْ هَبَطَ عَلَیْهِ مَلَکٌ لَهُ عِشْرُونَ رَأْساً، فِی کُلِّ رَأْسٍ أَلْفُ لِسَانٍ، یُسَبِّحُ اللَّهَ وَ یُقَدِّسُهُ بِلُغَهٍ لا تُشْبِهُ الْأُخْرَی وَ رَاحَتُهُ أَوْسَعُ مِنْ سَبْعِ سَمَاوَاتٍ وَ سَبْعِ أَرَضِینَ، فَحَسِبَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنَّهُ جَبْرَئِیلُ فَقَالَ:

یَا جَبْرَئِیلُ لَمْ تَأْتِنِی فِی مِثْلِ هَذِهِ الصُّورَهِ قَطُّ قَالَ:

مَا أَنَا جَبْرَئِیلَ أَنَا صَرْصَائِیلُ بَعَثَنِیَ اللَّهُ إِلَیْکَ لِتُزَوِّجَ النُّورَ مِنَ النُّورِ، فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مَنْ مِمَّنْ؟

قَالَ:

ابْنَتَکَ فَاطِمَهَ مِنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ، فَزَوَّجَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَاطِمَهَ مِنْ عَلِیٍّ بِشَهَادَهِ جَبْرَئِیلَ وَ مِیکَائِیلَ وَ صَرْصَائِیلَ.

قَالَ:

فَنَظَرَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَإِذَا بَیْنَ کَتِفَیْ صَرْصَائِیلَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ مُقِیمُ الْحُجَّهِ، فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَا صَرْصَائِیل مُنْذُ کَمْ هَذَا کُتِبَ بَیْنَ کَتِفَیْکَ؟

قَالَ:

مِنْ قَبْلِ أَنْ یَخْلُقَ اللَّهُ الدُّنْیَا بِاثْنَیْ عَشَرَ أَلْفَ سَنَهٍ.

وَ مِنْ کِتَابِ الْمَنَاقِبِ: عَنْ بِلالَ بْنِ حَمَامَهَ قَالَ:

طَلَعَ عَلَیْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ذَاتَ یَوْمٍ وَ وَجْهُهُ مُشْرِقٌ کَدَارَهِ الْقَمَرِ، فَقَامَ إِلَیْهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فَقَالَ:

یَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذَا النُّورُ؟

قَالَ:

بِشَارَةٌ أَتَتْنِی مِنْ رَبِّی فِی أَخِی وَ ابْنِ عَمِّی وَ ابْنَتِی وَ أَنَّ اللَّهَ زَوَّجَ عَلِیّاً مِنْ فَاطِمَةَ وَ أَمَرَ رِضْوَانَ خَازِنَ الْجِنَانِ فَهَزَّ شَجَرَةَ طُوبَی فَحَمَلَتْ رِقَاعاً یَعْنِی صِکَاکاً بِعَدَدِ مُحِبِّی أَهْلِ بَیْتِی وَ أَنْشَأَ مِنْ تَحْتِهَا مَلائِکَةً مِنْ نُورٍ وَ دَفَعَ إِلَی کُلِّ مَلَکٍ صَکّاً، فَإِذَا اسْتَوَتِ الْقِیَامَةُ بِأَهْلِهَا نَادَتِ الْمَلائِکَةُ فِی الْخَلائِقِ فَلا یَبْقَی مُحِبٌّ لِأَهْلِ الْبَیْتِ إِلا دَفَعَتْ إِلَیْهِ صَکّاً فِیهِ فَکَاکُهُ مِنَ النَّارِ، بِأَخِی وَ ابْنِ عَمِّی وَ ابْنَتِی فَکَاکُ رِقَابِ رِجَالٍ وَ نِسَاءٍ مِنْ أُمَّتِی مِنَ النَّارِ.

[الخرائج و الجرائح] عن النبی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مثله.

[المناقب لابن شهرآشوب] تَارِیخُ بَغْدَادَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ بِلالَ بْنِ حَمَامَةَ مِثْلَهُ ثُمَّ قَالَ:

وَ فِی رِوَایَةٍ أَنَّهُ یَکُونُ فِی الصُّکُوکِ بَرَاءَةٌ مِنَ الْعَلِیِّ الْجَبَّارِ لِشِیعَةِ عَلِیٍّ وَ فَاطِمَةَ مِنَ النَّارِ.

در همان کتاب (۴۲۶) از بلال ابن حمامه روایت می‌کند که گفت:

یک روز پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم در حالی نزد ما آمد که صورت مبارکش نظیر قرص ماه بود، عبدالرّحمن بن عوف برخاست و گفت:

یا رسول الله! این چه نوریست؟

فرمود:

مژده‌ایست که از طرف پروردگارم درباره‌ی برادرم و پسر عمویم و دخترم به من داده شده، آن مژده این است که خدا، فاطمه را برای امیرالمؤمنین علی تزویج نموده است، خدا به خزانه دار بهشت دستور داده درخت طوبی را حرکت دهد تا رقعه‌هایی به عدد دوستان اهل بیت من حمل نماید و در زیر آن درخت، ملائکه ای از نور آفرید و به هر یک از آنان یک رقعه عطا کرد، موقعی که قیامت بپا شود ملائکه، محبّین اهل بیت را در میان خلائق ندا می‌کنند، احدی از دوستان اهل بیت من باقی نمی‌ماند مگر اینکه به وسیله‌ی پسر عمویم علی و دخترم فاطمه از جهنّم نجات خواهند یافت.

در کتاب خرائج و جرائح (۴۲۷) مثل این حدیث از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نقل شده‌ست.

[روایت شماره] (۳۲)

[کشف الغمة] وَ مِنَ الْمَنَاقِبِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

لَمَّا أَنْ کَانَتْ لَیْلَةٌ زُفَّتْ فَاطِمَةُ إِلَی عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ کَانَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قُدَّامَهَا وَ جَبْرَئِیلُ عَنْ یَمِینِهَا وَ مِیکَائِیلُ عَنْ یَسَارِهَا وَ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَکٍ مِنْ وَرَائِهَا یُسَبِّحُونَ اللَّهَ وَ یُقَدِّسُونَهُ حَتَّی طَلَعَ الْفَجْرُ.

وَ مِنَ الْمَنَاقِبِ عَنْ عَلِیٍّ علیه السلام قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

أَتَانِی مَلَکٌ فَقَالَ:

یَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ یَقْرَأُ عَلَیْکَ السَّلامَ وَ یَقُولُ: قَدْ زَوَّجْتُ فَاطِمَةَ مِنْ عَلِیٍّ فَزَوِّجْهَا مِنْهُ وَ قَدْ أَمَرْتُ شَجَرَةَ طُوبَی أَنْ تَحْمِلَ الدُّرَّ وَ الْیَاقُوتَ وَ الْمَرْجَانَ، وَأَنَّ أَهْلَ السَّمَاءِ قَدْ فَرِحُوا لِذَلِکَ وَ سَیُولَدُ مِنْهُمَا وَلَدَانِ سَیِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ بِهِمَا یُزَیَّنُ الْجَنَّةُ فَأَبْشِرْ یَا مُحَمَّدُ فَإِنَّکَ خَیْرُ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ.

وَ مِنَ الْمَنَاقِبِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ وَ سَلْمَانَ الْفَارِسِیِّ وَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام وَ کُلٌّ قَالُوا: إِنَّهُ لَمَّا أَدْرَکَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مُدْرَکَ النِّسَاءِ خَطَبَهَا أَکَابِرُ قُرَیْشٍ مِنْ أَهْلِ الْفَضْلِ وَ السَّابِقَةِ فِی الْإِسْلامِ وَ الشَّرَفِ وَ الْمَالِ وَ کَانَ کُلَّمَا ذَکَرَهَا رَجُلٌ مِنْ قُرَیْشٍ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَعْرَضَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِوَجْهِهِ حَتَّی کَانَ الرَّجُلُ

مِنْهُمْ يَظُنُّ فِي نَفْسِهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم سَاخِطٌ عَلَيْهِ أَوْ قَدْ نَزَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فِيهِ وَحْيٌ مِنَ السَّمَاءِ وَ لَقَدْ خَطَبَهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَبُوبَكْرٍ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

أَمْرُهَا إِلَى رَبِّهَا وَ خَطَبَهَا بَعْدَ أَبِي بَكْرٍ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم كَمَقَالَتِهِ لِأَبِي بَكْرٍ.

قَالَ:

وَ إِنَّ أَبَابَكْرٍ وَ عُمَرَ كَانَا ذَاتَ يَوْمٍ جَالِسَيْنِ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ مَعَهُمَا سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ الْأَنْصَارِيُّ ثُمَّ الْأَوْسِيُّ فَتَذَاكَرُوا مِنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ أَبُوبَكْرٍ: قَدْ خَطَبَهَا الْأَشْرَافُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ:

إِنَّ أَمْرَهَا إِلَى رَبِّهَا إِنْ شَاءَ أَنْ يُزَوِّجَهَا زَوَّجَهَا وَ إِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ لَمْ يَخْطُبْهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ لَمْ يَذْكُرْهَا لَهُ وَ لا أَرَاهُ يَمْنَعُهُ مِنْ ذَلِكَ إِلا قِلَّةُ ذَاتِ الْيَدِ وَ إِنَّهُ لَيَقَعُ فِي نَفْسِي أَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُولَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِنَّمَا يَحْبِسَانِهَا عَلَيْهِ.

قَالَ:

ثُمَّ أَقْبَلَ أَبُوبَكْرٍ عَلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَ عَلَى سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فَقَالَ:

هَلْ لَكُمَا فِي الْقِيَامِ إِلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ حَتَّى نَذْكُرَ لَهُ هَذَا، فَإِنْ مَنَعَهُ قِلَّةُ ذَاتِ الْيَدِ وَاسَيْنَاهُ وَ أَسْعَفْنَاهُ، فَقَالَ لَهُ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ: وَفَّقَكَ اللَّهُ يَا أَبَابَكْرٍ فَمَا زِلْتَ مُوَفَّقاً قُومُوا بِنَا عَلَى بَرَكَةِ اللَّهِ وَ يُمْنِهِ.

قَالَ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ: فَخَرَجُوا مِنَ الْمَسْجِدِ وَ الْتَمَسُوا عَلِيّاً فِي مَنْزِلِهِ فَلَمْ يَجِدُوهُ وَ كَانَ يَنْضَحُ بِبَعِيرٍ كَانَ لَهُ الْمَاءَ عَلَى نَخْلِ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ بِأُجْرَةٍ، فَانْطَلَقُوا نَحْوَهُ، فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِمْ عَلِيٌّ عليه السلام قَالَ:

مَا وَرَاءَكُمْ وَ مَا الَّذِي جِئْتُمْ لَهُ؟

فَقَالَ أَبُوبَكْرٍ: يَا أَبَاالْحَسَنِ إِنَّهُ لَمْ يَبْقَ خَصْلَةٌ مِنْ خِصَالِ الْخَيْرِ إِلا وَ لَكَ فِيهَا سَابِقَةٌ وَ فَضْلٌ وَ أَنْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِالْمَكَانِ الَّذِي قَدْ عَرَفْتَ مِنَ الْقَرَابَةِ وَ الصُّحْبَةِ وَ السَّابِقَةِ وَ قَدْ خَطَبَ الْأَشْرَافُ مِنْ قُرَيْشٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم ابْنَتَهُ فَاطِمَةَ فَرَدَّهُمْ وَ قَالَ:

إِنَّ أَمْرَهَا إِلَى رَبِّهَا إِنْ شَاءَ أَنْ يُزَوِّجَهَا زَوَّجَهَا، فَمَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَذْكُرَهَا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ تَخْطُبَهَا مِنْهُ، فَإِنِّي أَرْجُو أَنْ يَكُونَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُولُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِنَّمَا يَحْبِسَانِهَا عَلَيْكَ.

قَالَ:

فَتَغَرْغَرَتْ عَيْنَا عَلِيٍّ بِالدُّمُوعِ وَ قَالَ:

يَا أَبَابَكْرٍ لَقَدْ هَيَّجْتَ مِنِّي سَاكِناً وَ أَيْقَظْتَنِي لِأَمْرٍ كُنْتُ عَنْهُ غَافِلاً، وَاللَّهِ إِنَّ فَاطِمَةَ لَمَوْضِعُ رَغْبَةٍ وَ مَا مِثْلِي قَعَدَ عَنْ مِثْلِهَا غَيْرَ أَنَّهُ يَمْنَعُنِي مِنْ ذَلِكَ قِلَّةُ ذَاتِ الْيَدِ، فَقَالَ أَبُوبكر: لا تَقُلْ هَذَا يَا أَبَاالْحَسَنِ فَإِنَّ الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى وَ رَسُولِهِ كَهَبَاءٍ مَنْثُورٍ.

قَالَ ثُمَّ إِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام حَلَّ عَنْ نَاضِحِهِ وَ أَقْبَلَ يَقُودُهُ إِلَى مَنْزِلِهِ فَشَدَّهُ فِيهِ وَ لَبِسَ نَعْلَهُ وَ أَقْبَلَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فِي مَنْزِلِ زَوْجَتِهِ أُمِّ سَلَمَةَ ابْنَةِ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ الْمَخْزُومِيِّ، فَدَقَّ عَلِيٌّ عليه السلام الْبَابَ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: مَنْ بِالْبَابِ؟

فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مِنْ قَبْلِ أَنْ يَقُولَ عَلِيٌّ: أَنَا عَلِيٌّ: قُومِي يَا أُمَّ سَلَمَةَ فَافْتَحِي لَهُ الْبَابَ وَ مُرِيهِ بِالدُّخُولِ، فَهَذَا رَجُلٌ يُحِبُّهُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ يُحِبُّهُمَا، فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: فِدَاكَ أَبِي وَ أُمِّي وَ مَنْ هَذَا الَّذِي تَذْكُرُ فِيهِ هَذَا وَ أَنْتَ لَمْ تَرَهُ؟

فَقَالَ:

مَهْ يَا أُمَّ سَلَمَةَ فَهَذَا رَجُلٌ لَيْسَ بِالْخَرِقِ وَ لا بِالنَّزِقِ هَذَا أَخِي وَ ابْنُ عَمِّي وَ أَحَبُّ الْخَلْقِ إِلَيَّ.

قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: فَقُمْتُ مُبَادِرَةً أَكَادُ أَنْ أَعْثُرَ بِمِرْطِي، فَفَتَحْتُ الْبَابَ، فَإِذَا أَنَا بِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام وَ وَاللَّهِ مَا دَخَلَ حِينَ فَتَحْتُ حَتَّى عَلِمَ أَنِّي قَدْ رَجَعْتُ إِلَى خِدْرِي، ثُمَّ إِنَّهُ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ. السَّلامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

وَ عَلَيْكَ السَّلامُ يَا أَبَاالْحَسَنِ اجْلِسْ.

قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: فَجَلَسَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ جَعَلَ يَنْظُرُ إِلَى الْأَرْضِ كَأَنَّهُ قَصَدَ الْحَاجَةَ وَ هُوَ يَسْتَحْيِي أَنْ يُبْدِيَهَا، فَهُوَ مُطْرِقٌ إِلَى الْأَرْضِ حَيَاءً مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: فَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَلِمَ مَا فِي نَفْسِ عَلِيٍّ عليه السلام فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَاالْحَسَنِ إِنِّي أَرَى أَنَّكَ أَتَيْتَ لِحَاجَةٍ فَقُلْ حَاجَتَكَ وَ أَبْدِ مَا فِي نَفْسِكَ، فَكُلُّ حَاجَةٍ لَكَ عِنْدِي مَقْضِيَّةٌ.

قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام :

فَقُلْتُ: فِدَاكَ أَبِي وَ أُمِّي إِنَّكَ لَتَعْلَمُ أَنَّكَ أَخَذْتَنِي مِنْ عَمِّكَ أَبِي طَالِبٍ وَ مِنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ أَسَدٍ وَ أَنَا صَبِيٌّ لا عَقْلَ لِي، فَغَذَّيْتَنِي بِغَذَائِكَ وَ أَدَّبْتَنِي بِأَدَبِكَ، فَكُنْتَ إِلَيَّ أَفْضَلَ مِنْ أَبِي طَالِبٍ وَ مِنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ أَسَدٍ فِي الْبِرِّ وَ الشَّفَقَةِ وَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى هَدَانِي بِكَ وَ عَلَى يَدَيْكَ وَ اسْتَنْقَذَنِي مِمَّا كَانَ عَلَيْهِ آبَائِي وَ أَعْمَامِي مِنَ الْحَيْرَةِ وَ الشَّكِّ وَ إِنَّكَ وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ ذُخْرِي وَ ذَخِيرَتِي فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَدْ أَحْبَبْتُ مَعَ مَا شَدَّ اللَّهُ مِنْ عَضُدِي بِكَ أَنْ يَكُونَ لِي بَيْتٌ وَ أَنْ يَكُونَ لِي زَوْجَةٌ أَسْكُنُ إِلَيْهَا وَ قَدْ أَتَيْتُكَ خَاطِباً رَاغِباً أَخْطُبُ إِلَيْكَ ابْنَتَكَ فَاطِمَةَ، فَهَلْ أَنْتَ مُزَوِّجِي يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: فَرَأَيْتُ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يَتَهَلَّلُ فَرَحاً وَ سُرُوراً ثُمَّ تَبَسَّمَ فِي وَجْهِ عَلِيٍّ عليه السلام فَقَالَ:

يَا أَبَاالْحَسَنِ فَهَلْ مَعَكَ شَيْءٌ أُزَوِّجُكَ بِهِ؟

فَقَالَ عَلِيٌّ عليه السلام :

فِدَاكَ أَبِي وَ أُمِّي وَاللَّهِ مَا يَخْفَى عَلَيْكَ مِنْ أَمْرِي شَيْءٌ، أَمْلِكُ سَيْفِي وَ دِرْعِي وَ نَاضِحِي وَ مَا أَمْلِكُ شَيْئاً غَيْرَ هَذَا، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

يَا عَلِيُّ أَمَّا سَيْفُكَ فَلا غِنًى بِكَ عَنْهُ تُجَاهِدُ بِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ تُقَاتِلُ بِهِ أَعْدَاءَ اللَّهِ وَ نَاضِحُكَ تَنْضِحُ بِهِ عَلَى نَخْلِكَ وَ أَهْلِكَ وَ تَحْمِلُ عَلَيْهِ رَحْلَكَ فِي سَفَرِكَ وَ لَكِنِّي قَدْ زَوَّجْتُكَ بِالدِّرْعِ وَ رَضِيتُ بِهَا مِنْكَ.

يَا أَبَاالْحَسَنِ أُبَشِّرُكَ؟

قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام :

قُلْتُ: نَعَمْ فِدَاكَ أَبِي وَ أُمِّي بَشِّرْنِي فَإِنَّكَ لَمْ تَزَلْ مَيْمُونَ النَّقِيبَةِ، مُبَارَكَ الطَّائِرِ، رَشِيدَ الْأَمْرِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ.

فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَبْشِرْ يَا أَبَاالْحَسَنِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَدْ زَوَّجَكَهَا فِي السَّمَاءِ مِنْ قَبْلِ أَنْ أُزَوِّجَكَ فِي الْأَرْضِ وَ لَقَدْ هَبَطَ عَلَيَّ فِي مَوْضِعِي مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنِي مَلَكٌ مِنَ السَّمَاءِ لَهُ وُجُوهٌ شَتَّى وَ أَجْنِحَةٌ شَتَّى لَمْ أَرَ قَبْلَهُ مِنَ الْمَلائِكَةِ مِثْلَهُ فَقَالَ لِي: السَّلامُ عَلَيْكَ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ، أَبْشِرْ يَا مُحَمَّدُ بِاجْتِمَاعِ الشَّمْلِ وَ طَهَارَةِ النَّسْلِ، فَقُلْتُ: وَ مَا ذَاكَ أَيُّهَا الْمَلَكُ؟

فَقَالَ لِي: يَا مُحَمَّدُ أَنَا سَيْطَائِيلُ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِإِحْدَى قَوَائِمِ الْعَرْشِ، سَأَلْتُ رَبِّي عَزَّوَجَلَّ أَنْ يَأْذَنَ لِي فِي بِشَارَتِكَ وَ هَذَا جَبْرَئِيلُ عليه السلام فِي أَثَرِي يُخْبِرُكَ عَنْ رَبِّكَ عَزَّوَجَلَّ بِكَرَامَةِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ.

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

فَمَا اسْتَتَمَّ كَلامَهُ حَتَّى هَبَطَ عَلَيَّ جَبْرَئِيلُ فَقَالَ:

السَّلامُ عَلَيْكَ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ، يَا نَبِيَّ اللَّهِ!

ثُمَّ إِنَّهُ وَضَعَ فِی یَدِی حَرِیرَةً بَیْضَاءَ مِنْ حَرِیرِ الْجَنَّةِ وَ فِیهِ سَطْرَانِ مَکْتُوبَانِ بِالنُّورِ.

فَقُلْتُ: حَبِیبِی جَبْرَئِیلُ مَا هَذِهِ الْحَرِیرَةُ؟ وَ مَا هَذِهِ الْخُطُوطُ؟

فَقَالَ جَبْرَئِیلُ: یَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ اطَّلَعَ إِلَی الْأَرْضِ اطِّلاعَةً فَاخْتَارَکَ مِنْ خَلْقِهِ فَبَعَثَکَ بِرِسَالَتِهِ، ثُمَّ اطَّلَعَ إِلَی الْأَرْضِ ثَانِیَةً فَاخْتَارَ لَکَ مِنْهَا أَخاً وَ وَزِیراً وَ صَاحِباً وَ خَتَناً، فَزَوَّجَهُ ابْنَتَکَ فَاطِمَةَ.

فَقُلْتُ: حَبِیبِی جَبْرَئِیلُ وَ مَنْ هَذَا الرَّجُلُ؟

فَقَالَ لِی: یَا مُحَمَّدُ أَخُوکَ فِی الدُّنْیَا وَ ابْنُ عَمِّکَ فِی النَّسَبِ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ وَ إِنَّ اللَّهَ أَوْحَی إِلَی الْجِنَانِ أَنْ تَزَخْرَفِی، فَتَزَخْرَفَتِ الْجِنَانُ وَ إِلَی شَجَرَةِ طُوبَی: احْمِلِی الْحُلِیَّ وَ الْحُلَلَ وَ تَزَیَّنَتِ الْحُورُ الْعِینُ وَ أَمَرَ اللَّهُ الْمَلائِکَةَ أَنْ تَجْتَمِعَ فِی السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ عِنْدَ الْبَیْتِ الْمَعْمُورِ، فَهَبَطَ مِنْ فَوْقِهَا إِلَیْهَا وَ صَعِدَ مِنْ تَحْتِهَا إِلَیْهَا وَ أَمَرَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ رِضْوَانَ فَنَصَبَ مِنْبَرَ الْکَرَامَةِ عَلَی بَابِ الْبَیْتِ الْمَعْمُورِ وَ هُوَ الَّذِی خَطَبَ عَلَیْهِ آدَمُ عَرَضَ الْأَسْمَاءِ عَلَی الْمَلائِکَةِ وَ هُوَ مِنْبَرٌ مِنْ نُورٍ، فَأَوْحَی إِلَی مَلَکٍ مِنْ مَلائِکَةِ حُجُبِهِ یُقَالُ لَهُ: رَاحِیلُ أَنْ یَعْلُوَ ذَلِکَ الْمِنْبَرَ وَ أَنْ یَحْمَدَهُ بِمَحَامِدِهِ وَ یُمَجِّدَهُ بِتَمْجِیدِهِ وَ أَنْ یُثَنِّیَ عَلَیْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ وَ لَیْسَ فِی الْمَلائِکَةِ أَحْسَنُ مَنْطِقاً وَ لا أَحْلَی لُغَةً مِنْ رَاحِیلَ الْمَلَکِ، فَعَلا الْمِنْبَرَ وَ حَمِدَ رَبَّهُ وَ مَجَّدَهُ وَ قَدَّسَهُ وَ أَثْنَی عَلَیْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، فَارْتَجَّتِ السَّمَاوَاتُ فَرَحاً وَ سُرُوراً.

قَالَ جَبْرَئِیلُ: ثُمَّ أَوْحَی اللَّهُ إِلَیَّ أَنِ اعْقِدْ عُقْدَةَ النِّکَاحِ، فَإِنِّی قَدْ زَوَّجْتُ أَمَتِی فَاطِمَةَ بِنْتَ حَبِیبِی مُحَمَّدٍ عَبْدِی عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ، فَعَقَدْتُ عُقْدَةَ النِّکَاحِ وَ أَشْهَدْتُ عَلَی ذَلِکَ الْمَلائِکَةَ أَجْمَعِینَ وَ کُتِبَ شَهَادَتُهُمْ فِی هَذِهِ الْحَرِیرَةِ وَ قَدْ أَمَرَنِی رَبِّی عَزَّوَجَلَّ أَنْ أَعْرِضَهَا عَلَیْکَ وَ أَنْ أَخْتِمَهَا بِخَاتَمِ مِسْکٍ وَ أَنْ أَدْفَعَهَا إِلَی رِضْوَانَ وَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَمَّا أَشْهَدَ الْمَلائِکَةَ عَلَی تَزْوِیجِ عَلِیٍّ مِنْ فَاطِمَةَ أَمَرَ شَجَرَةَ طُوبَی أَنْ تَنْثُرَ حَمْلَهَا مِنَ الْحُلِیِّ وَ الْحُلَلِ، فَنَثَرَتْ مَا فِیهَا، فَالْتَقَطَتْهُ الْمَلائِکَةُ وَ الْحُورُ الْعِینُ وَ إِنَّ الْحُورَ الْعِینَ لَیَتَهَادَیْنَهُ وَ یَفْخَرْنَ بِهِ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ.

یَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ أَمَرَنِی أَنْ آمُرَکَ أَنْ تُزَوِّجَ عَلِیّاً فِی الْأَرْضِ فَاطِمَةَ وَ تُبَشِّرَهُمَا بِغُلامَیْنِ زَکِیَّیْنِ نَجِیبَیْنِ طَاهِرَیْنِ طَیِّبَیْنِ خَیِّرَیْنِ فَاضِلَیْنِ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةِ، یَا أَبَاالْحَسَنِ فَوَاللَّهِ مَا عَرَجَ الْمَلَکُ مِنْ عِنْدِی حَتَّی دَقَقْتَ الْبَابَ، أَلا وَ إِنِّی مُنْفِذٌ فِیکَ أَمْرَ رَبِّی عَزَّوَجَلَّ، امْضِ یَا أَبَاالْحَسَنِ أَمَامِی فَإِنِّی خَارِجٌ إِلَی الْمَسْجِدِ وَ مُزَوِّجُکَ عَلَی رُءُوسِ النَّاسِ وَ ذَاکِرٌ مِنْ فَضْلِکَ مَا تَقَرُّ بِهِ عَیْنُکَ وَ أَعْیُنُ مُحِبِّیکَ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةِ.

قَالَ عَلِیٌّ: فَخَرَجْتُ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ مُسْرِعاً وَ أَنَا لا أَعْقِلُ فَرَحاً وَ سُرُوراً، فَاسْتَقْبَلَنِی أَبُوبَکْرٍ وَ عُمَرُ فَقَالا: مَا وَرَاءَکَ؟ فَقُلْتُ: زَوَّجَنِی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ ابْنَتَهُ فَاطِمَةَ وَ أَخْبَرَنِی أَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ زَوَّجَنِیهَا مِنَ السَّمَاءِ وَ هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ خَارِجٌ فِی أَثَرِی لِیُظْهِرَ ذَلِکَ بِحَضْرَةِ النَّاسِ، فَفَرِحَا بِذَلِکَ فَرَحاً شَدِیداً وَ رَجَعَا مَعِی إِلَی الْمَسْجِدِ.

فَمَا تَوَسَّطْنَاهُ حَتَّی لَحِقَ بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ وَ إِنَّ وَجْهَهُ لَیَتَهَلَّلُ سُرُوراً وَ فَرَحاً فَقَالَ:

یَا بِلالُ، فَأَجَابَهُ فَقَالَ:

لَبَّیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ،

قَالَ:

اجْمَعْ إِلَیَّ الْمُهَاجِرِینَ وَ الْأَنْصَارَ، فَجَمَعَهُمْ، ثُمَّ رَقَی دَرَجَةً مِنَ الْمِنْبَرِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَی عَلَیْهِ وَ قَالَ:

مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِینَ إِنَّ جَبْرَئِیلَ أَتَانِی آنِفاً فَأَخْبَرَنِی عَنْ رَبِّی عَزَّوَجَلَّ أَنَّهُ جَمَعَ الْمَلائِکَةَ عِنْدَ الْبَیْتِ الْمَعْمُورِ وَ أَنَّهُ أَشْهَدَهُمْ جَمِیعاً أَنَّهُ زَوَّجَ أَمَتَهُ فَاطِمَةَ ابْنَةَ رَسُولِ اللَّهِ مِنْ عَبْدِهِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ وَ أَمَرَنِی أَنْ أُزَوِّجَهُ فِی الْأَرْضِ وَ أُشْهِدَکُمْ عَلَی ذَلِکَ.

ثُمَّ جَلَسَ وَ قَالَ لِعَلِیٍّ علیه السلام :

قُمْ یَا أَبَاالْحَسَنِ فَاخْطُبْ أَنْتَ لِنَفْسِکَ.

قَالَ:

فَقَامَ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ وَ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ قَالَ:

الْحَمْدُ لِلَّهِ شُكْراً لِأَنْعُمِهِ وَ أَيَادِيهِ وَ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ شَهَادَةً تَبْلُغُهُ وَ تُرْضِيهِ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلاةً تُزْلِفُهُ وَ تُحْظِيهِ وَ النِّكَاحُ مِمَّا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ وَ رَضِيَهُ وَ مَجْلِسُنَا هَذَا مِمَّا قَضَاهُ اللَّهُ وَ أَذِنَ فِيهِ وَ قَدْ زَوَّجَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ابْنَتَهُ فَاطِمَةَ وَ جَعَلَ صَدَاقَهَا دِرْعِي هَذَا وَ قَدْ رَضِيتُ بِذَلِكَ فَاسْأَلُوهُ وَ اشْهَدُوا.

فَقَالَ الْمُسْلِمُونَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

زَوَّجْتَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟

فَقَالَ:

نَعَمْ، فَقَالُوا: بَارَكَ اللَّهُ لَهُمَا وَ عَلَيْهِمَا وَ جَمَعَ شَمْلَهُمَا.

وَ انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ إِلَى أَزْوَاجِهِ فَأَمَرَهُنَّ أَنْ يُدَفِّفْنَ لِفَاطِمَةَ، فَضَرَبْنَ بِالدُّفُوفِ قَالَ عَلِيٌّ: فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

يَا أَبَاالْحَسَنِ انْطَلِقِ الْآنَ فَبِعْ دِرْعَكَ وَ ائْتِنِي بِثَمَنِهِ حَتَّى أُهَيِّئَ لَكَ وَ لِابْنَتِي فَاطِمَةَ مَا يُصْلِحُكُمَا.

قَالَ عَلِيٌّ: فَانْطَلَقْتُ فَبِعْتُهُ بِأَرْبَعِ مِائَةِ دِرْهَمٍ سُودٍ هَجَرِيَّةٍ، مِنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ فَلَمَّا قَبَضْتُ الدَّرَاهِمَ مِنْهُ وَ قَبَضَ الدِّرْعَ مِنِّي قَالَ:

يَا أَبَاالْحَسَنِ لَسْتُ أَوْلَى بِالدِّرْعِ مِنْكَ وَ أَنْتَ أَوْلَى بِالدِّرْهَمِ مِنِّي، فَقُلْتُ: بَلَى،

قَالَ:

فَإِنَّ الدِّرْعَ هَدِيَّةٌ مِنِّي إِلَيْكَ فَأَخَذْتُ الدِّرْعَ وَ الدَّرَاهِمَ وَ أَقْبَلْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَطَرَحْتُ الدِّرْعَ وَ الدَّرَاهِمَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَ أَخْبَرْتُهُ بِمَا كَانَ مِنْ أَمْرِ عُثْمَانَ، فَدَعَا لَهُ بِخَيْرٍ.

وَ قَبَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَبْضَةً مِنَ الدَّرَاهِمِ وَ دَعَا بِأَبِي بَكْرٍ فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ وَ قَالَ:

يَا أَبَابَكْرٍ اشْتَرِ بِهَذِهِ الدَّرَاهِمِ لِابْنَتِي مَا يُصْلِحُ لَهَا فِي بَيْتِهَا وَ بَعَثَ مَعَهُ سَلْمَانَ وَ بِلالَ لِيُعِينَاهُ عَلَى حَمْلِ مَا يَشْتَرِيهِ.

قَالَ أَبُوبَكْرٍ: وَ كَانَتِ الدَّرَاهِمُ الَّتِي أَعْطَانِيهَا ثَلاثَةً وَ سِتِّينَ دِرْهَماً فَانْطَلَقْتُ وَ اشْتَرَيْتُ فِرَاشاً مِنْ خَيْشٍ مِصْرَ مَحْشُوّاً بِالصُّوفِ وَ نَطْعاً مِنْ أَدَمٍ وَ وِسَادَةً مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا مِنْ لِيفِ النَّخْلِ وَ عَبَاءَةً خَيْبَرِيَّةً وَ قِرْبَةً لِلْمَاءِ وَ كِيزَاناً وَ جِرَاراً وَ مِطْهَرَةً لِلْمَاءِ وَ سِتْرَ صُوفٍ رَقِيقاً وَ حَمَلْنَاهُ جَمِيعاً حَتَّى وَضَعْنَاهُ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِ بَكَى وَ جَرَتْ دُمُوعُهُ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ وَ قَالَ: اللَّهُمَّ بَارِكْ لِقَوْمٍ جُلُّ آنِيَتِهِمُ الْخَزَفُ.

قَالَ عَلِيٌّ: وَ دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بَاقِيَ ثَمَنِ الدِّرْعِ إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَقَالَ:

اتْرُكِي هَذِهِ الدَّرَاهِمَ عِنْدَكِ وَ مَكَثْتُ بَعْدَ ذَلِكَ شَهْراً لا أُعَاوِدُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِي أَمْرِفَاطِمَةَ بِشَيْءٍ اسْتِحْيَاءً مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، غَيْرَ أَنِّي كُنْتُ إِذَا خَلَوْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ يَقُولُ لِي: يَا أَبَاالْحَسَنِ مَا أَحْسَنَ زَوْجَتَكَ وَ أَجْمَلَهَا، أَبْشِرْ يَا أَبَاالْحَسَنِ فَقَدْ زَوَّجْتُكَ سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ.

قَالَ عَلِيٌّ: فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ شَهْرٍ دَخَلَ عَلَيَّ أَخِي عَقِيلُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ:

يَا أَخِي مَا فَرِحْتُ بِشَيْءٍ كَفَرَحِي بِتَزْوِيجِكَ فَاطِمَةَ بِنْتَ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، يَا أَخِي فَمَا بَالُكَ لا تَسْأَلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يُدْخِلُهَا عَلَيْكَ فَنَقَرَّ عَيْناً بِاجْتِمَاعِ شَمْلِكُمَا،

قَالَ عَلِيٌّ: وَاللَّهِ يَا أَخِي إِنِّي لاحِبُّ ذَلِكَ وَ مَا يَمْنَعُنِي مِنْ مَسْأَلَتِهِ إِلا الْحَيَاءُ مِنْهُ فَقَالَ:

أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ إِلا قُمْتَ مَعِي

فَقُمْنَا نُرِيدُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَلَقِينَا فِي طَرِيقِنَا أُمَّ أَيْمَنَ مَوْلاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهَا فَقَالَتْ:

لا تَفْعَلْ وَ دَعْنَا نَحْنُ نُكَلِّمُهُ فَإِنَّ كَلامَ النِّسَاءِ فِي هَذَا الْأَمْرِ أَحْسَنُ وَ أَوْقَعُ بِقُلُوبِ الرِّجَالِ.

ثُمَّ انْثَنَتْ رَاجِعَةً فَدَخَلَتْ إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَأَعْلَمَتْهَا بِذَلِكَ وَ أَعْلَمَتْ نِسَاءَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَاجْتَمَعْنَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ كَانَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ، فَأَحْدَقْنَ بِهِ وَ قُلْنَ: فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَ أُمَّهَاتِنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدِ اجْتَمَعْنَا لِأَمْرٍ لَوْ أَنَّ خَدِيجَةَ فِي الْأَحْيَاءِ لَقَرَّتْ بِذَلِكَ عَيْنُهَا.

قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: فَلَمَّا ذَكَرْنَا خَدِيجَةَ بَكَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم ثُمَّ قَالَ:

خَدِيجَةُ وَ أَيْنَ مِثْلُ خَدِيجَةَ، صَدَّقَتْنِي حِينَ كَذَّبَنِي النَّاسُ وَ وَازَرَتْنِي عَلَى دِينِ اللَّهِ وَ أَعَانَتْنِي عَلَيْهِ بِمَالِهَا، إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ أَمَرَنِي أَنْ أُبَشِّرَ خَدِيجَةَ بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبِ الزُّمُرُّدِ لا صَخَبَ فِيهِ وَ لا نَصَبَ.

قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: فَقُلْنَا: فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَ أُمَّهَاتِنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ لَمْ تَذْكُرْ مِنْ خَدِيجَةَ أَمْراً إِلا وَ قَدْ كَانَتْ كَذَلِكَ غَيْرَ أَنَّهَا قَدْ مَضَتْ إِلَى رَبِّهَا. فَهَنَّأَهَا اللَّهُ بِذَلِكَ وَ جَمَعَ بَيْنَنَا وَ بَيْنَهَا فِي دَرَجَاتِ جَنَّتِهِ وَ رِضْوَانِهِ وَ رَحْمَتِهِ، يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ هَذَا أَخُوكَ فِي الدُّنْيَا وَ ابْنُ عَمِّكَ فِي النَّسَبِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ يُحِبُّ أَنْ تُدْخِلَ عَلَيْهِ زَوْجَتَهُ فَاطِمَةَ سلام الله عليها وَ تَجْمَعَ بِهَا شَمْلَهُ، فَقَالَ:

يَا أُمَّ سَلَمَةَ فَمَا بَالُ عَلِيٍّ لا يَسْأَلُنِي ذَلِكَ؟ فَقُلْتُ: يَمْنَعُهُ الْحَيَاءُ مِنْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ.

قَالَتْ أُمُّ أَيْمَنَ: فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

انْطَلِقِي إِلَى عَلِيٍّ فَأْتِينِي بِهِ فَخَرَجْتُ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَإِذَا عَلِيٌّ يَنْتَظِرُنِي لِيَسْأَلَنِي عَنْ جَوَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَلَمَّا رَآنِي قَالَ مَا وَرَاكِ يَا أُمَّ أَيْمَنَ قُلْتُ: أَجِبْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

قَالَ عليه السلام فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ وَ قُمْنَ أَزْوَاجُهُ فَدَخَلْنَ الْبَيْتَ وَ جَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ مُطْرِقاً نَحْوَ الْأَرْضِ حَيَاءً مِنْهُ، فَقَالَ أَتُحِبُّ أَنْ تَدْخُلَ عَلَيْكَ زَوْجَتُكَ؟ فَقُلْتُ وَ أَنَا مُطْرِقٌ: نَعَمْ فِدَاكَ أَبِي وَ أُمِّي فَقَالَ:

نَعَمْ وَ كَرَامَةً يَا أَبَاالْحَسَنِ أُدْخِلُهَا عَلَيْكَ فِي لَيْلَتِنَا هَذِهِ أَوْ فِي لَيْلَةِ غَدٍ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، فَقُمْتُ فَرِحاً مَسْرُوراً وَ أَمَرَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَزْوَاجَهُ أَنْ يُزَيِّنَّ فَاطِمَةَ سلام الله عليها وَ يُطَيِّبْنَهَا وَ يَفْرِشْنَ لَهَا بَيْتاً لِيُدْخِلْنَهَا عَلَى بَعْلِهَا، فَفَعَلْنَ ذَلِكَ.

وَ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مِنَ الدَّرَاهِمِ الَّتِي سَلَّمَهَا إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ عَشَرَةَ دَرَاهِمَ فَدَفَعَهَا إِلَيَّ (۴۲۸) وَ قَالَ:

اشْتَرِ سَمْناً وَ تَمْراً وَ أَقِطاً، فَاشْتَرَيْتُ وَ أَقْبَلْتُ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَحَسَرَ عَنْ ذِرَاعَيْهِ وَ دَعَا بِسُفْرَةٍ مِنْ أَدَمٍ وَ جَعَلَ يَشْدَخُ التَّمْرَ وَ السَّمْنَ وَ يَخْلِطُهُمَا بِالْأَقِطِ حَتَّى اتَّخَذَهُ حَيْساً.

ثُمَّ قَالَ يَا عَلِيُّ ادْعُ مَنْ أَحْبَبْتَ، فَخَرَجْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ وَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مُتَوَافِرُونَ، فَقُلْتُ: أَجِيبُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَقَامُوا جَمِيعاً وَ أَقْبَلُوا نَحْوَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّ الْقَوْمَ كَثِيرٌ، فَجَلَّلَ السُّفْرَةَ بِمِنْدِيلٍ وَ قَالَ:

أَدْخِلْ عَلَيَّ عَشَرَةً بَعْدَ عَشَرَةٍ، فَفَعَلْتُ وَ جَعَلُوا يَأْكُلُونَ وَ يَخْرُجُونَ وَ لا يَنْقُصُ الطَّعَامُ، حَتَّى لَقَدْ أَكَلَ مِنْ ذَلِكَ الْحَيْسِ سَبْعُمِائَةِ رَجُلٍ وَ امْرَأَةٍ بِبَرَكَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: ثُمَّ دَعَا بِابْنَتِهِ فَاطِمَةَ وَ دَعَا بِعَلِيٍّ عليه السلام ، فَأَخَذَ عَلِيّاً بِيَمِينِهِ وَ فَاطِمَةَ بِشِمَالِهِ وَ جَمَعَهُمَا إِلَى صَدْرِهِ، فَقَبَّلَ بَيْنَ أَعْيُنِهِمَا وَ دَفَعَ فَاطِمَةَ إِلَى عَلِيٍّ وَ قَالَ:

يَا عَلِيُّ نِعْمَ الزَّوْجَةُ زَوْجَتُكَ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى فَاطِمَةَ وَ قَالَ:

يَا فَاطِمَةُ نِعْمَ الْبَعْلُ بَعْلُكِ، ثُمَّ قَامَ يَمْشِي بَيْنَهُمَا حَتَّى أَدْخَلَهُمَا بَيْتَهُمَا الَّذِي هُيِّئَ لَهُمَا، ثُمَّ خَرَجَ مِنْ عِنْدِهِمَا فَأَخَذَ بِعِضَادَتَيِ الْبَابِ فَقَالَ:

طَهَّرَكُمَا اللَّهُ وَ طَهَّرَ نَسْلَكُمَا أَنَا سِلْمٌ لِمَنْ سَالَمَكُمَا وَ حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَكُمَا، أَسْتَوْدِعُكُمَا اللَّهَ وَ أَسْتَخْلِفُهُ عَلَيْكُمَا.

قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام :

وَ مَكَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بَعْدَ ذَلِكَ ثَلاثاً لا يَدْخُلُ عَلَيْنَا، فَلَمَّا كَانَ فِي صَبِيحَةِ الْيَوْمِ الرَّابِعِ جَاءَنَا لِيَدْخُلَ عَلَيْنَا

فَصَادَفَ فِی حُجْرَتِنَا أَسْمَاءَ بِنْتَ عُمَیْسٍ الْخَثْعَمِیَّةَ، فَقَالَ لَهَا: مَا یَقِفُکِ هَاهُنَا وَ فِی الْحُجْرَةِ رَجُلٌ؟

فَقَالَتْ:

فِدَاکَ أَبِی وَ أُمِّی إِنَّ الْفَتَاةَ إِذَا زُفَّتْ إِلَی زَوْجِهَا تَحْتَاجُ إِلَی امْرَأَةٍ تَتَعَاهَدُهَا وَ تَقُومُ بِحَوَائِجِهَا فَأَقَمْتُ هَاهُنَا لِأَقْضِیَ حَوَائِجَ فَاطِمَةَ سلام الله علیها،

قَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ:

یَا أَسْمَاءُ قَضَی اللَّهُ لَکِ حَوَائِجَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةِ.

قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

وَ کَانَتْ غَدَاةَ قَرَّةٍ وَ کُنْتُ أَنَا وَ فَاطِمَةُ تَحْتَ الْعَبَاءِ فَلَمَّا سَمِعْنَا کَلامَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لِأَسْمَاءَ ذَهَبْنَا لِنَقُومَ فَقَالَ:

بِحَقِّی عَلَیْکُمَا لا تَفْتَرِقَا حَتَّی أَدْخُلَ عَلَیْکُمَا: فَرَجَعْنَا إِلَی حَالِنَا وَ دَخَلَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ جَلَسَ عِنْدَ رُءُوسِنَا وَ أَدْخَلَ رِجْلَیْهِ فِیمَا بَیْنَنَا وَ أَخَذْتُ رِجْلَهُ الْیُمْنَی فَضَمَمْتُهَا إِلَی صَدْرِی وَ أَخَذَتْ فَاطِمَةُ رِجْلَهُ الْیُسْرَی فَضَمَّتْهَا إِلَی صَدْرِهَا وَ جَعَلْنَا نُدْفِئُ رِجْلَیْهِ مِنْ الْقَرِّ.

حَتَّی إِذَا دُفِئَتَا قَالَ:

یَا عَلِیُّ ائْتِنِی بِکُوزٍ مِنْ مَاءٍ، فَأَتَیْتُهُ، فَتَفَلَ فِیهِ ثَلاثاً وَ قَرَأَ فِیهِ آیَاتٍ مِنْ کِتَابِ اللَّهِ تَعَالَی، ثُمَّ قَالَ:

یَا عَلِیُّ اشْرَبْهُ وَ اتْرُکْ فِیهِ قَلِیلاً فَفَعَلْتُ ذَلِکَ فَرَشَّ بَاقِیَ الْمَاءِ عَلَی رَأْسِی وَ صَدْرِی وَ قَالَ:

أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْکَ الرِّجْسَ یَا أَبَاالْحَسَنِ وَ طَهَّرَکَ تَطْهِیراً.

وَ قَالَ:

ائْتِنِی بِمَاءٍ جَدِیدٍ، فَأَتَیْتُهُ بِهِ، فَفَعَلَ کَمَا فَعَلَ وَ سَلَّمَهُ إِلَی ابْنَتِهِ سلام الله علیها وَ قَالَ لَهَا: اشْرَبِی وَ اتْرُکِی مِنْهُ قَلِیلاً، فَفَعَلَتْ فَرَشَّهُ عَلَی رَأْسِهَا وَ صَدْرِهَا وَ قَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْکِ الرِّجْسَ وَ طَهَّرَکِ تَطْهِیراً وَ أَمَرَنِی بِالْخُرُوجِ مِنَ الْبَیْتِ وَ خَلا بِابْنَتِهِ وَ قَالَ:

کَیْفَ أَنْتِ یَا بُنَیَّةُ وَ کَیْفَ رَأَیْتِ زَوْجَکِ؟

قَالَتْ لَهُ: یَا أَبَتِ خَیْرَ زَوْجٍ إِلا أَنَّهُ دَخَلَ عَلَیَّ نِسَاءٌ مِنْ قُرَیْشٍ وَ قُلْنَ لِی: زَوَّجَکِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مِنْ فَقِیرٍ لا مَالَ لَهُ فَقَالَ لَهَا: یَا بُنَیَّةُ مَا أَبُوکِ بِفَقِیرٍ وَ لا بَعْلُکِ بِفَقِیرٍ وَ لَقَدْ عُرِضَتْ عَلَیَّ خَزَائِنُ الْأَرْضِ مِنَ الذَّهَبِ وَ الْفِضَّةِ فَاخْتَرْتُ مَا عِنْدَ رَبِّی عَزَّوَجَلَّ. یَا بُنَیَّةُ لَوْ تَعْلَمِینَ مَا عَلِمَ أَبُوکِ لَسَمُجَتِ الدُّنْیَا فِی عَیْنَیْکِ.

وَاللَّهِ یَا بُنَیَّةُ مَا أَلَوْتُکِ نُصْحاً إِنْ زَوَّجْتُکِ أَقْدَمَهُمْ سِلْماً وَ أَکْثَرَهُمْ عِلْماً وَ أَعْظَمَهُمْ حِلْماً.

یَا بُنَیَّةُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ اطَّلَعَ إِلَی الْأَرْضِ اطِّلاعَةً فَاخْتَارَ مِنْ أَهْلِهَا رَجُلَیْنِ: فَجَعَلَ أَحَدَهُمَا أَبَاکِ وَ الْآخَرَ بَعْلَکِ، یَا بُنَیَّةُ نِعْمَ الزَّوْجُ زَوْجُکِ لا تَعْصِی لَهُ أَمْراً.

ثُمَّ صَاحَ بِی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

یَا عَلِیُّ، فَقُلْتُ لَبَّیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ،

قَالَ:

ادْخُلْ بَیْتَکَ وَ الْطُفْ بِزَوْجَتِکَ وَ ارْفُقْ بِهَا فَإِنَّ فَاطِمَةَ بَضْعَةٌ مِنِّی، یُؤْلِمُنِی مَا یُؤْلِمُهَا وَ یَسُرُّنِی مَا یَسُرُّهَا، أَسْتَوْدِعُکُمَا اللَّهَ وَ أَسْتَخْلِفُهُ عَلَیْکُمَا.

قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

فَوَاللَّهِ مَا أَغْضَبْتُهَا وَ لا أَکْرَهْتُهَا عَلَی أَمْرٍ حَتَّی قَبَضَهَا اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ وَ لا أَغْضَبَتْنِی وَ لا عَصَتْ لِی أَمْراً وَ لَقَدْ کُنْتُ أَنْظُرُ إِلَیْهَا فَتَنْکَشِفُ عَنِّی الْهُمُومُ وَ الْأَحْزَانُ.

قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام :

ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لِيَنْصَرِفَ فَقَالَتْ لَهُ فَاطِمَةُ: يَا أَبَتِ لا طَاقَةَ لِي بِخِدْمَةِ الْبَيْتِ، فَأَخْدِمْنِي خَادِماً تَخْدُمُنِي وَ تُعِينُنِي عَلَى أَمْرِ الْبَيْتِ، فَقَالَ لَهَا يَا فَاطِمَةُ: أَوَ لا تُرِيدِينَ خَيْراً مِنَ الْخَادِمِ؟

فَقَالَ عَلِيٌّ: قُولِي: بَلَى،

قَالَتْ:

يَا أَبَتِ خَيْراً مِنَ الْخَادِمِ. فَقَالَ تُسَبِّحِينَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ، فِي كُلِّ يَوْمٍ ثَلاثاً وَ ثَلاثِينَ مَرَّةً وَ تُحَمِّدِينَهُ ثَلاثاً وَ ثَلاثِينَ مَرَّةً وَ تُكَبِّرِينَهُ أَرْبَعاً وَ ثَلاثِينَ مَرَّةً فَذَلِكِ مِائَةٌ بِاللِّسَانِ وَ أَلْفُ حَسَنَةٍ فِي الْمِيزَانِ، يَا فَاطِمَةُ إِنَّكِ إِنْ قُلْتَهَا فِي صَبِيحَةِ كُلِّ يَوْمٍ كَفَاكِ اللَّهُ مَا أَهَمَّكِ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ.

تبيان: أقول: روى مثل تلك الرّواية من كتاب كفاية الطّالب تأليف محمّد بن يوسف الكنجيّ الشافعيّ بإسناده عن ابن عباس باختصار و تغيير تركناه لتكرُّر مضامينه ثمَّ قال:

قال محمّد بن يوسف: هكذا رواه ابن بطّة و هو حسن عال و ذكرُ أسماء بنت عميس فى هذا الحديث غير صحيح، لأنَّ أسماء هذه امرأة جعفر بن أبى طالب تزوّجها بعده أبوبكر فولدت له محمّدا، فلمّا مات أبوبكر تزوّجها عليُّ بن أبى طالب عليه السلام و إنَّ أسماء الّتى حضرت فى عرس فاطمة سلام الله عليها إنما هى أسماء بنت يزيد بن السكن الأنصاريّ و أسماء بنت عميس كان مع زوجها جعفر بالحبشة و قدم بها يوم فتح خيبر سنة سبع و كان زواج فاطمة سلام الله عليها بعد وقعة بدر، بأيّام يسيرة فصحَّ بهذا أنَّ أسماء المذكورة فى هذا الحديث إنَّما هى بنت يزيد (۴۲۹) و لها أحاديث عن النبى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم انتهى (۴۳۰).

أقول: المرط: كساء من صوف أو خز كان يؤتزر بها و الخدر بالكسر السّتر قوله عليه السلام مما كان عليه آبائى، أى الحيرة فى بعض الأُمور الّتى اهتدى إليه أميرالمؤمنين و خصَّ به من العلوم الرَّبّانية و الشِّرك (۴۳۱) إنما هو للأعمام أو يكون المراد بعض الأجداد من جهة الأُمِّ و قال الجزريُّ فى ميمون النقيبة أى منجح الفعال، مظفر المطالب و النقيبة: النفس و قيل: الطبيعة و الخليفة و قال: طائر الإنسان ما حصل له فى علم الله ممّا قدِّر له و منه الحديث بالميمون طائره أى بالمبارك حظّه و يجوز أن يكون أصله من الطير السّانح و البارح قوله عليه السلام :

تزلفه أى تقرِّ به، قوله: و تحظيه من باب الإفعال يقال فلان أحظى منّى أى أقرب إليه منّى قوله: ثمَّ انثنت، أى انصرفت قال الجوهرى: ثنيته صرفته عن حاجته و قال الجزريِّ: الصّخب الضجّة و اضطراب الأصوات للخصام و منه حديث خديجة: لا صخب فيه و لا نصب، قوله: فجلّل السفرة أى ستر ما فيها بمنديل لئلا يرى الآكلون ما فيها، فيحصل فيها البركة و قد تكرَّر ذلك فى الأخبار المشتملة على إعجاز البركة.

در كتاب كشف الغمّه (۴۳۲) از كتاب مناقب ابن شهر آشوب نقل كرده و او از ابن عبّاس روايت كرده كه گفت:

در آن شبى كه حضرت فاطمه سلام الله عليها به خانه حضرت على بن ابيطالب عليه السلام بُرده شد پيامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم در پيشاپيش ايشان حركت مى‌كرد و جبرئيل از سمت راست، ميكائيل از سمت چپ و هفتاد هزار فرشته از پشت سر آن حضرت مى‌آمدند و آن فرشتگان و تا طلوع فجر تسبيح و تقديس الهى مى‌كردند.

و در كتاب مناقب از حضرت على عليه السلام نقل كرده كه رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

فرشته‌اى نزد من آمد و عرض كرد:

اى محمّد! همانا خداوند عزّوجلّ به تو سلام مى‌رساند و مى‌فرمايد:

من فاطمه را براى على تزويج نمودم، پس تو او را به ازدواج على درآور و من امر كردم به درخت طوبى تا بارور شود به دُرّ و ياقوت و مرجان و همانا اهل آسمان بر اين واقعه شاد شدند و به زودى از آن دو متولّد مى‌شوند دو جوانان اهل بهشت و به آنها

مزیّن می‌شود بهشت، ای محمّد! همانا تو بهترین اوّلین و آخرین می‌باشی.

نیز در کتاب کشف الغمّه (۴۳۳) از امّ سلمه و سلمان فارسی و امیرالمؤمنین علی علیه السلام روایت می‌کند که گفت:

زمانی که حضرت زهرا سلام الله علیها به سنّ ازدواج رسیدند قریش که در اسلام سبقت گرفته و اهل فضل و کمال و جاه و جلال و دارای اموال بودند خواستگار فاطمه‌ی اطهر شدند، هر گاه یکی از آنان راجع به این موضوع با پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مذاکره می‌کرد آن حضرت به نحوی از او اعراض می‌نمود که بعضی گمان می‌کردند:

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نسبت به او خشمناک شده‌ست! یا اینکه در این باره از آسمان، وحی بر آن بزرگوار نازل گردیده!

ابوبکر فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را از رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خواستگاری نمود ولی پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

اختیار فاطمه با خدای سبحان است.

بعد از ابوبکر، عمر بن خطاب به خواستگاری حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها آمد ولی رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم همان جوابی را به او داد که به ابوبکر فرموده بود.

در یکی از روزها ابوبکر و عمر و سعد بن معاذ در مسجد رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نشسته بودند ایشان راجع به فاطمه‌ی اطهر مذاکراتی به عمل آوردند، ابوبکر گفت:

اشراف قریش در حضور پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خواستگار فاطمه‌ی زهراء شدند، آن بزرگوار فرمود:

اختیار فاطمه با خدا می‌باشد. هر گاه بخواهد وسیله‌ی ازدواج وی را مهیّا می‌نماید.

علی بن ابیطالب، فاطمه‌ی زهراء علیهما السلام را از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خواستگاری ننموده و با وی مذاکره نکرده، من علّت عدم خواستگاری علی را جز تهیدستی چیز دیگری نمی‌بینم من این طور دریافته‌ام که خدا و رسول، فاطمه‌ی اطهر علیه السلام را برای حضرت علی علیه السلام نگاه داشته‌اند. سپس ابوبکر متوجّه عمر بن خطاب و سعد بن معاذ شد و گفت:

آیا صلاح می‌دانید نزد علی بن ابیطالب برویم و راجع به این موضوع با وی مذاکره نمائیم؟

چنانچه معلوم شود تهیدستی مانع علیست ما به وی کمک کنیم، سعد بن معاذ گفت:

ای ابوبکر خدا تو را موفق نماید، برخیزید تا به امید خدا برویم.

سلمان فارسی می‌گوید:

آنان از مسجد خارج و برای یافتن علی متوجّه منزل آن حضرت شدند ولی ایشان را نیافتند.

حضرت علی علیه السلام با آن شتری که داشت آب برای درخت خرمای یکی از انصار می‌کشید و اجرت می‌گرفت.

هنگامی که آنها به سوی حضرت علی علیه السلام رفتند و چشم آن حضرت به آنان افتاد فرمود:

چه خبر دارید و برای چه منظوری نزد من آمده‌اید؟ ابوبکر گفت:

یا علی هیچ خصلتی نیکویی نیست مگر اینکه تو در آن سبقت گرفته‌ای، تو نزد پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از نظر قرابت و رفاقت و سبقت، مقامی داری که می‌دانی. گروهی از اشراف قریش برای خواستگاری فاطمه‌ی زهراء نزد پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم رفتند و آن بزرگوار آنان را رد کرد و در جوابشان فرمود:

اختیار فاطمه با خداست، اگر بخواهد او را شوهر دهد، می‌دهد.

یا علی! چه مانعی دارد که تو فاطمه‌ی اطهر را از پیامبر خواستگاری نمایی؟ زیرا من امیدوارم که خدا و رسول، فاطمه را برای تو نگاه داشته باشند.

راوی می گوید:

چشمان مبارک حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام پر از اشک شده و فرمودند:

ای ابوبکر! تو فکر آرام مرا به هیجان آوردی و مطلبی که فکرش را نمی‌کردم تذکّر دادی. به خدا قسم که من به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها رغبت دارم و مثل من شخصی راجع به زهراء سلام الله علیها بی‌میل نیست، ولی تنها چیزی که مانع من است تهیدستی می‌باشد.

ابوبکر گفت:

یا علی! این سخن را مگوی، زیرا دنیا و آخرت در نظر خدا و رسولش ناچیز است.

حضرت علی علیه السلام پس از این جریان، شتر خود را باز نمود و آن را به منزل برد و بست.

آنگاه نعلین‌های خود را پوشید و متوجّه پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شد. رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آن موقع در خانه‌ی زوجه‌اش اُمّ سلمه‌ی مخزومی بود. وقتی حضرت علی علیه السلام دقُ الباب نمود امّ سلمه گفت:

کیست دقُ الباب می‌کند؟ پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قبل از اینکه حضرت علی علیه السلام بگوید منم فرمود:

برخیز در را باز کن و به وی بگو: وارد شو. او مردیست که خدا و رسول او را دوست دارند و او هم خدا و رسول را دوست دارد.

اُمّ سلمه گفت:

پدر و مادرم به فدای تو یا رسول الله! این کیست که تو هنوز او را ندیده‌ای این چنین درباره‌اش می‌فرمایی؟

فرمود:

ای امّ سلمه! آرام باش! این مردی نیست که سفیه باشد و به زودی عصبانی شود. وی برادر و پسر عمو و محبوب‌ترین مردم نزد من است.

امّ سلمه می گوید:

من با سرعتی برای باز کردن در رفتم به طوری که پایم به دامنم پیچید و نزدیک بود بیفتم موقعی که در را گشودم با علی بن ابیطالب علیه السلام مواجه شدم. آن حضرت وارد خانه نشد تا موقعی که یقین پیدا کرد من به جایگاه خود بازگشتم آنگاه داخل شد و به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عرض کرد:

«اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا رَسُول الله وَ رَحْمَةُ اللهِ وَ بَرکاتُه». پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در جوابشان فرمود:

«وَ عَلَیْکَ السَّلام یا اَبَاالْحَسَن»، بنشین.

حضرت علی علیه السلام در حضور پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نشست و همچنان به زمین نگاه می‌کرد گویا حاجتی داشت، ولی از اظهار آن خجالت می‌کشید، لذا سر مبارک خود را به زیر افکنده و سخنی نمی‌گفت. پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم که از قلب علی علیه السلام آگاه بود، به وی فرمود:

یا اباالحسن! من این می‌دانم که حاجتی داری، چه مانعی دارد، حاجت قلبی خود را بگو، زیرا حاجت تو نزد من روا خواهد بود.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

پدر و مادرم به فدایت یا رسول الله! تو می‌دانی که خودت مرا از عمویت ابوطالب و فاطمه بنت اسد گرفتی، من کودکی بیش نبودم، تو مرا با خویشتن هم غذا کردی تو درباره‌ی من از لحاظ نیکویی و شفقت از پدرم ابوطالب و مادرم فاطمه بنت اسد افضل و برتری، خدای رؤوف مرا به وسیله‌ی تو و در دست تو هدایت نمود، خدا مرا از آن حیرت و سرگردانی‌هایی که پدران و عموهایم دچار بودند نجات داد، یا رسول الله! تو در دنیا و آخرت برای من ذخیره و پناهگاه هستی.

یا رسول الله! من دوست دارم با این همه رعایتی که نسبت به من فرموده‌ای خانه و زوجه‌ای داشته باشم که با او انس بگیرم. یا رسول

الله! من نزد تو آمده‌ام تقاضا دارم تا دخترت فاطمه را برای من تزویج نمایی، آیا این تقاضا را می‌پذیری؟ امّ سلمه می گوید:

دیدم صورت مبارک پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از شدّت فرح و خوشحالی می‌درخشید.

آنگاه به حضرت علی علیه السلام فرمود:

یا اباالحسن آیا تو چیزی داری که من فاطمه را به تو بدهم؟

حضرت علی علیه السلام عرض کرد:

پدر و مادرم به فدایت اوضاع زندگی من از تو مخفی نیست. من فقط یک شمشیر و یک زره و یک شتر دارم که با آن آب می‌کشم. من غیر از اینها چیزی ندارم.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

یا علی! تو از شمشیرت مستغنی نیستی، زیرا می‌خواهی با آن در راه خدا جهاد کنی و با دشمنان خدا بجنگی، شتر خود را برای اینکه آب برای درخت‌های خرما و خانه‌ات بکشی و بار سفر به پشت آن بگذاری لازم داری. آری من فاطمه را با همان زرهی که داری برای تو تزویج می‌نمایم.

یا اباالحسن! مایلی که به تو مژده‌ای دهم؟

گفتم:

آری، پدر و مادرم به فدای تو، تو همیشه در گفتار خود با برکت و هدایت کننده بوده‌ای؟ صلوات خدا بر تو باد.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من فرمود:

یا اباالحسن! خدا قبل از اینکه من فاطمه را در زمین برای تو تزویج نمایم وی را در آسمان برای تو تزویج کرده‌ست. قبل از اینکه تو نزد من بیایی درباره‌ی همین موضوع، مَلَکی نزد من آمد که دارای چندین صورت و چندین بال بود و من در میان ملائکه نظیر او را ندیده بودم، او پس از این که به من گفت:

«اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا رَسُول الله وَ رَحْمَةُ اللهِ وَ بَرکاتُه» گفت:

مژده باد تو را به یگانگی و پاکیزگی نسل.

گفتم این چه بشارتیست؟

گفت:

نام من سیطائیل است من موکّل به یکی از ستون‌های عرش می‌باشم. از خدا خواهش نمودم به من اجازه دهد که به تو مژده دهم. این جبرئیل است که به دنبال من می‌آید و می‌خواهد تو را از کرامت پروردگار آگاه نماید. سخن وی تمام نشده بود که جبرئیل نازل شد و گفت:

«اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا رَسُول الله وَ رَحْمَةُ اللهِ وَ بَرکاتُه یا نَبِیَّ الله»! سپس یک حریر سفیدی از حریرهای بهشتی که دو سطر از نور بر آن نوشته شده بود در میان دست من نهاد.

گفتم:

ای حبیب من! این حریر و این خط چیست؟

گفت:

یا محمّد خدای علیم توجّهی به زمین کرد و تو را از میان خلق برگزید و به پیامبری مبعوث نمود.

برای دوّمین بار توجّهی به زمین کرد و یک وزیر و هم صحبت و دامادی برای تو انتخاب نمود و دخترت فاطمه را برای او تزویج کرد.

گفتم:

ای حبیب من! این مرد کیست؟

گفت:

یا محمّد! وی که در دنیا برادر و پسر عموی توست علی بن ابیطالب علیه السلام است. خدای توانا به بهشت دستور داد تا خود را زینت نمود. به درخت طوبی امر کرد:

زر و زیور و حلّه‌ها را آماده نموده‌ست. حورالعین خویشتن را زینت کرده‌اند به ملائکه دستور داده تا در آسمان چهارم نزد بیت المعمور اجتماع نمایند. ملائکه‌ی مافوق بیت المعمور به جانب آن نزول و ملائکه‌ی پایین بیت المعمور به طرف آن صعود نمودند.

خدای رحمان و رحیم به رضوان امر نموده منبر کرامت را بر در بیت المعمور نصب نمایند، این همان منبریست از نور، که حضرت آدم بر فراز آن رفت و نام‌های موجودات را بر ملائکه عرضه نمود.

خدا به یکی از ملائکه محبّ خویشتن که او را «راحیل» می‌گویند وحی کرد تا بر فراز آن منبر برود و حمد و ثنای خدا را آن طور که باید و شاید به جای آورد. در میان ملائکه از لحاظ نیکویی بیان و شیرین زبانی بهتر از راحیل وجود ندارد.

راحیل بر فراز منبر رفت و آن طور که باید و شاید حمد و ثنای خدا را به جای آورد و بدین جهت اهل آسمان‌ها غرق سرور شدند.

جبرئیل گفت:

خدای سبحان به من دستور داده که عقد نکاح را جاری کن، زیرا من کنیز خودم فاطمه‌ی اطهر، دختر حبیب خودم محمّد را برای بنده‌ام علی بن ابیطالب علیه السلام تزویج کردم. من عقد نکاح را جاری کردم و جمیع ملائکه را بر آن شاهد گرفتم، شهادت آنان بر این پارچه‌ی حریر نوشته شده‌ست. خدا به من دستور داده که این حریر را به تو عرضه نمایم و آن را به وسیله‌ی عطر و مشک مُهر نمایم و به رضوان تحویل دهم.

خدای جهان پس از اینکه ملائکه را بر این ازدواج شاهد گرفت به درخت طوبی امر کرد:

زر و زیور و حلّه‌ها را نثار کند، ملائکه و حورالعین آنها را گرفتند و تا قیامت به آنها فخر می‌نمایند.

یا محمّد! خدای تعالی به من فرموده به تو بگویم:

فاطمه سلام الله علیها را برای حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام تزویج نمایی و ایشان را به دو پسری بشارت دهی که در دنیا و آخرت با زکاوت، نجیب، طاهر، طیّب، خیرخواه و با فضیلت خواهند بود.

آنگاه پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام فرمود:

به خدا قسم هنوز آن ملک از نزد من بالا نرفته بود که تو دقُّ الباب نمودی. من امر پروردگارم را درباره‌ی تو اجراء خواهم کرد.

یا اباالحسن! تو قبل از من برو تا من به مسجد بیایم و فاطمه را در حضور مردم برای تو تزویج کنم و به قدری از فضائل تو بگویم که چشم تو و دوستانت در دنیا و آخرت روشن شود.

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

من از حضور آن حضرت، با سرعتی خارج شدم که از کثرت خوشحالی سر از پای نمی‌شناختم.

عمر و ابوبکر به استقبال من آمدند و گفتند چه خبر؟!

گفتم:

حضرت رسول، دخترش فاطمه را برایم تزویج نمود و فرمود:

خدا در آسمان، فاطمه را برای تو تزویج کرده‌ست. این پیغمبر است که می‌آید تا این موضوع را در حضور مردم بگوید. ایشان خوشحال شدند و با من به سوی مسجد بازگشتند. هنوز ما به وسط مسجد نرسیده بودیم که پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم

در حالی که از کثرت خوشحالی نور از صورت مبارکش می‌بارید به ما ملحق شد.

آنگاه بلال را خواست، بلال گفت:

لبیّک یا رسول الله!

فرمود:

مهاجرین و انصار را نزد من بیاور، موقعی که آنان حضور یافتند آن حضرت پا به پلّه‌ی منبر نهاد و پس از حمد و ثنای خدای جهان فرمود:

ای گروه مردم! جبرئیل نزد من آمد و گفت:

خدای سبحان، ملائکه را نزد بیت المعمور جمع کرده و آنان را شاهد گرفته که فاطمه‌ی زهراء دختر محمّد را برای علی بن ابیطالب علیه السلام تزویج نموده و مرا هم مأمور کرده که این امر را در زمین انجام دهم و شما را بر آن شاهد بگیرم.

سپس آن حضرت نشست و به حضرت علی علیه السلام فرمود:

ای اباالحسن برخیز و خطبه برای خود بخوان.

حضرت علی علیه السلام برخاست و پس از حمد و ثنای خدا و درود بر پیامبراکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم این خطبه را خواند:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ شُکْراً لِأَنْعُمِهِ وَ أَیَادِیهِ وَ لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ شَهَادَةً تَبْلُغُهُ وَ تُرْضِیهِ وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ صَلاةً تُزْلِفُهُ وَ تُحْظِیهِ وَ النِّکَاحُ مِمَّا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ وَ رَضِیَهُ وَ مَجْلِسُنَا هَذَا مِمَّا قَضَاهُ اللَّهُ وَ أَذِنَ فِیه».

بدانید که پیغمبر اکرم دخترش فاطمه را به عقد من درآورده و زره مرا مهریه‌ی وی قرار داده و من به این ازدواج راضی می‌باشم.

مسلمانان به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گفتند:

یا رسول الله! دخترت فاطمه را برای علی تزویج نمودی؟

فرمود:

آری.

گفتند:

خدا این ازدواج را مبارک و یگانگی ایشان را حفظ نماید.

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پس از این جریان، متوجّه زنان خویشتن گردید و به ایشان دستور داد تا مقدّمات مراسم عروسی را فراهم نمایند.

حضرت امیرالمومنین علیه السلام می‌فرماید:

رسول خدا بازگشت و به من فرمود:

فوراً برو و زره خود را بفروش و پول آن را نزد من بیاور تا وسیله‌ی عروسی شما را مهیّا نمایم.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

من رفتم و زره خود را به چهارصد درهم هَجَریّه به عثمان بن عفان فروختم. هنگامی که من پول‌ها را گرفتم و زره را تحویل دادم عثمان گفت:

یا اباالحسن! من از تو نسبت به این زره سزاوارتر نیستم، ولی تو نسبت به این پول‌ها از من سزاوارتری، گفتم:

آری، گفت:

پس من این زره را به تو هدیه می‌کنم من زره را با پول‌ها از او گرفتم و به حضور پیغمبر مشرّف شدم و جریان عثمان را برای حضرتش شرح دادم.

حضرت دعایش فرمود.

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یک مشت از آن پول‌ها را برگرفت و ابوبکر را احضار کرده آن پول‌ها را به او داد و فرمود: این پول‌ها را ببر و برای دخترم فاطمه، لوازم منزل خریداری نما، آنگاه سلمان و بلال را با وی فرستاد تا آنچه را که می‌خَرد ایشان بیاورند.

ابوبکر می گوید:

آن پول‌هایی که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من داد مبلغ شصت و سه درهم بودند من به بازار رفتم و یک رختخواب، که از پشم مصری پُر شده بود، یک سفره‌ی چرمی و یک بالش که از لیف خرما پُر شده بود، یک عباء خیبری، یک مشک آب، چند کوزه، ظرف آب سفالی بزرگ، یک آفتابه و یک چادر پشمی خریدم.

آنگاه آنها را آوردیم و به حضور پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تقدیم کردیم.

وقتی چشم رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به آنها افتاد اشک‌هایش جاری شده، سر مبارک خود را به طرف آسمان بلند کرد و فرمود:

بار خدایا! به خاندانی که ظرف‌های ایشان سفالیست خیر و برکت عطا کن!

حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید:

پیامبر خدا مابقی پول زره را به امّ سلمه عطا کرد و به وی فرمود:

این پول نزد تو باشد. مدّت یک ماه بود که من راجع به فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها با پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گفتگو نمی‌کردم، زیرا از آن حضرت خجالت می‌کشیدم. ولی هر گاه به حضورش مشرّف می‌شدم، می‌فرمود:

یا اباالحسن! زوجه‌ی تو بسیار نیکو است! یا اباالحسن! مژده باد تو را، زیرا من بزرگترین زنان عالَم را برای تو تزویج نموده‌ام.

مدّت یک ماه از این جریان گذشت. برادرم عقیل نزد من آمد و گفت:

یا علی! من برای هیچ نعمتی اینقدر خوشحال نشدم که تو با فاطمه دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ازدواج کرده‌ای.

یا علی! پس چرا از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تقاضا نمی‌کنی که فاطمه را به منزل شما بفرستد تا چشمان ما به وسیله‌ی اجتماع شما روشن شود؟

حضرت علی علیه السلام فرمود:

به خدا قسم ای برادر، من خیلی مایلم که این آرزو برآورده شود، هیچ مانعی نیز در کار نیست، ولی از پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خجالت می‌کشم.

عقیل گفت:

تو را به خدا قسم، برخیز و با من به حضور رسول خدا بیا! وقتی برخاستیم تا به حضور آن حضرت مشرّف شویم در بین راه با امّ ایمن کنیز پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مواجه شدیم، موقعی که وی را از تصمیم خود آگاه نمودیم گفت:

شما این عمل را انجام ندهید، بگذارید ما زنان این مطلب را با آن حضرت در میان بگذاریم زیرا سخن زنان در این باره بهتر در دل مردان جای خواهد گرفت.

پس از این جریان من نزد امّ سلمه رفتم و او را از این موضوع آگاه نمودم، وی هم زنان پیغمبر اکرم را آگاه و جمع نمود، آنان به حضور پیامبر که در خانه‌ی عایشه بود مشرّف شدند و پس از اینکه در اطراف آن حضرت حلقه زدند گفتند:

یا رسول الله! پدر و مادرمان به فدای تو! ما برای یک موضوعی نزد تو آمده‌ایم که اگر خدیجه‌ی کبری زنده بود چشمانش به وسیله‌ی آن روشن می‌شد.

امّ سلمه می گوید:

وقتی ما نام خدیجه‌ی کبری را بردیم آن حضرت گریان شد و فرمود:

مثل خدیجه پیدا نخواهد شد. خدیجه در آن موقعی که مردم مرا تکذیب نمودند مرا تصدیق کرد، مرا به وسیله‌ی ثروت خود درباره‌ی پیشرفت دین خدا یاری نمود.

خدا به من دستور داد خدیجه را درباره‌ی قصر زمرّدی که در بهشت دارد و هیچ رنج و زحمتی در آن نیست بشارت دهم.

امّ سلمه می گوید:

گفتیم یا رسول الله! پدر و مادر ما به فدای تو باد! آری خدیجه همین طور بود که شما می‌فرمایید، ولی در عین حال او به سوی رحمت پروردگار خویشتن رفت. خدا این نعمت را برای او مبارک نماید و ما را هم با او، در درجات بهشتی و رضوان و رحمت خود جای دهد.

یا رسول الله! این علی علیه السلام در دنیا برادر و پسر عموی تو می‌باشد. او دوست دارد که شما اجازه‌ی رفتن فاطمه سلام الله علیها را به منزل شوهرش صادر فرمایی تا با یکدیگر مأنوس شوند.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به امّ سلمه فرمود:

پس چرا علی این موضوع را با من در میان نمی گذارد؟

گفت:

از شما خجالت می کشد.

امّ ایمن می گوید:

پیغمبر خدا به من فرمود:

برو علی را نزد من بیاور. وقتی من به سراغ علی رفتم دیدم آن حضرت در انتظار من است تا جواب رسول خدا را برایش بگویم.

وقتی مرا دید فرمود:

چه خبر؟

گفتم:

پیامبر خدا، تو را می‌خواهد.

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید:

هنگامی که من در محضر آن برگزیده‌ی خدا مشرّف شدم زنان آن حضرت برخاستند و به حجره‌های خود رفتند. من در حالی به حضور رسول خدا نشستم که به زمین نگاه می کردم، زیرا از آن بزرگوار خجالت می کشیدم.

پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من فرمود:

آیا دوست داری که زوجه‌ات را در اختیارت بگذارم؟ من همان طور که به زمین می‌نگریستم عرض کردم:

آری، پدر و مادرم به فدایت باد.

فرمود:

بسیار خوب، امشب یا فردا شب این خواسته‌ی تو برآورده خواهد شد من با سرور و خوشحالی برخاستم.

سپس آن حضرت به زنان خود دستور داد:

فاطمه را زینت و معطّر نمائید، یک اطاق از برایش فرش کنید تا شوهرش نزد او بیاید.

پس از این جریان رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مبلغ ده درهم از آن پول‌هایی را که به امّ سلمه داده بود پس گرفت و به

من داد و فرمود:

برو روغن و خرما و کشک خریداری کن. من آنها را خریدم و به حضور حضرتش آوردم. رسول خدا آستین‌های خود را بالا زد و یک سفره‌ی پوستی خواست.

آنگاه خرما و کشک را با یکدیگر مخلوط نمود غذایی درست کرد که آن را به عربی «حَیْس» می گویند.

سپس به من فرمود:

یا علی! هر کسی را دوست داری دعوت کن. من به سوی مسجد رفتم، اصحاب پیامبر اکثراً در مسجد بودند. من به آنان گفتم:

دعوت پیغمبر خدا را اجابت نمائید، ایشان عموماً برخاستند و به طرف خانه‌ی آن حضرت رفتند.

من به پیامبر خدا عرض کردم:

مهمان‌ها زیاد هستند.

رسول خدا پارچه‌ای روی سفره انداخت و به من فرمود:

مهمان‌ها را ده نفر ده نفر، نزد من بفرست. من اطاعت نمودم آنان همچنان غذا می‌خوردند و خارج می‌شدند، ولی غذا کم نمی‌شد تا اینکه تعداد هفتصد نفر مرد و زن از آن غذا به برکت پیغمبر خدا خوردند.

امّ سلمه می گوید:

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها و حضرت علی علیه السلام را خواست.

حضرت علی علیه السلام را سمت راست و حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را طرف چپ خود جای داد و به سینه‌ی مبارک خویشتن چسبانید و میان چشم ایشان را بوسید، آنگاه پس از اینکه فاطمه را به حضرت علی علیهما السلام سپرد، فرمود:

یا علی! زوجه‌ی تو خوب زوجه‌ایست. سپس رو به فاطمه کرد و فرمود:

شوهر تو خوب شوهری می‌باشد.

آنگاه آن حضرت برخاست و میان ایشان راه رفت و آنان را داخل آن حجره‌ای کرد که برای ایشان مهیّا شده بود.

سپس از حجره خارج شد دو طرف در را گرفت و فرمود:

خدا شما و نسل شما را پاک و پاکیزه نماید. من با کسی که با شما آشتی باشد آشتی هستم و دشمن هستم با کسی که با شما دشمنی نماید. من شما را به خدا می‌سپارم.

حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید:

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مدّت سه روز نزد ما نیامد. وقتی صبح روز چهارم فرا رسید هنگام آمدن حضرت نزد ما، با اسماء بنت عمیس روبرو شد. به وی فرمود:

برای چه اینجا ایستاده‌ای، در صورتی که مردی در میان این حجره‌ست؟

گفت:

پدر و مادرم به فدایت هر گاه دختری به خانه‌ی شوهر برود احتیاج به زنی دارد که خواسته‌های او را انجام دهد. من اینجا ایستاده‌ام که اگر فاطمه فرمانی داشته باشد ببرم.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به وی فرمود:

خدا حوائج دنیوی و اخروی تو را روا نماید.

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

اوّل صبح بود که من و فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها زیر عبا خوابیده بودیم. موقعی که گفتگوی رسول خدا و اسماء را شنیدیم

تصمیم گرفتیم که برخیزیم ولی آن حضرت به ما فرمود:

به خاطر آن حقّی که من به گردن شما دارم از یکدیگر جدا نشوید تا من نزد شما بیایم. ما به جای خود بازگشتیم و آن حضرت آمد و بالای سر ما نشست و پاهای مبارک خود را زیر عبای ما داخل نمود. من پای راست آن بزرگوار را به سینه‌ی خود چسباندم و فاطمه پای چپ او را به سینه‌ی خود چسبانید. ما بدین وسیله پاهای مبارک آن حضرت را گرم نمودیم.

پس از این جریان پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

یا علی یک کوزه‌ی آب برای من بیاور وقتی آب برای آن حضرت آوردم سه مرتبه از آب دهان مبارک خود به آن آب زد و چندین آیه از قرآن مجید را بر آن خواند.

سپس به حضرت علی علیه السلام فرمود:

یا علی! از این آب بیاشام و مختصری از آن را باقی بگذار، من این امر را اطاعت نمودم و آن حضرت مابقی آن آب را بر سر و سینه‌ی من پاشید و فرمود:

یا اباالحسن! خدا پلیدی را از تو دور نمود و تو را پاک کرد، پاک نمودن مخصوصی.

سپس به من فرمود:

آب جدیدی برایم بیاور، من اطاعت نمودم آن بزرگوار نیز همان عمل را انجام داد و آن آب را به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها عطا کرد و به وی فرمود:

بیاشام و مختصری از آن را باقی بگذار. وقتی فاطمه اطاعت کرد رسول اکرم مابقی آن آب را بر سر و سینه‌ی آن بانو پاشید و به او فرمود:

خدا پلیدی را از تو دور کرد و تو را پاک و پاکیزه نمود، پاک کردن مخصوصی.

آنگاه به من فرمود:

تا از حجره خارج شدم و آن حضرت با فاطمه در میان اطاق ماند و به فاطمه فرمود:

شوهرت را چگونه یافتی؟

گفت:

پدر جان! علی بهترین شوهر است. ولی زنان قریش به من می گویند:

شوهر تو تهیدست است.

پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به حضرت زهرا سلام الله علیها فرمود:

ای دختر عزیزم! پدر و شوهر تو فقیر نیستند، زیرا خزانه‌های طلا و نقره‌ی زمین به من عرضه شد ولی من آنچه را که نزد پروردگارم می‌باشد انتخاب نمودم.

ای دختر عزیزم! اگر آنچه را که پدرت می‌داند تو می‌دانستی دنیا در نظرت ناچیز می‌آمد، به خدا قسم من درباره‌ی نصیحت تو کوتاهی نکرده‌ام، من تو را به علی دادم که از لحاظ اسلام بر همه مقدّم و از نظر علم و حلم از همه اعظم است.

ای دختر عزیزم، خدای توانا توجّهی به زمین کرد و دو نفر مرد را انتخاب نمود، یکی از آنها را پدر تو و دیگری را شوهر تو قرار داده‌ست.

ای دختر من! شوهر تو خوب شوهریست. مبادا نسبت به وی نافرمانی کنی!

سپس آن برگزیده‌ی خدا، مرا صدا زد، عرض کردم:

لبیّک یا رسول الله!

فرمود:

داخل حجره‌ی خود شو و درباره‌ی زوجهات مهربانی و مدارا کن، زیرا فاطمه پاره‌ی تن من است، آنچه که وی را ناراحت کند مرا ناراحت می‌نماید و آنچه که او را مسرور نماید، مرا مسرور می‌کند.

حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید:

به خدا قسم من فاطمه را غضبناک و ناراحت ننمودم تا موقعی که به شهادت رسید و فاطمه هم مرا خشمناک نکرد و از من نافرمانی ننمود. هر گاه من محزون و اندوهناک می‌شدم برای رفع غم و اندوه خود به فاطمه نظر می‌کردم.

حضرت علی علیه السلام می‌فرماید:

چون پیغمبر اراده کرد از منزل فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها بیرون رود فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به حضرتش عرض کرد:

پدر جان! من طاقت اداره کردن امور خانه را ندارم، یک کنیز برای من بگیر تا در امور خانه کُمک کار و یاور من باشد.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم در جوابش فرمود:

آیا دوست نداری که چیزی بهتر از خادم به تو عطا می‌کنم؟

حضرت امیر به فاطمه علیهما السلام فرمود:

بگو آری، فاطمه فرمود:

آنچه از خادم بهتر است می‌خواهم.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

در هر روزی ۳۴ مرتبه سبحان الله، ۳۳ مرتبه الحمدلله، ۳۳ مرتبه الله اکبر بگو. این صد مرتبه کار زبان است ولی در میزان عمل دارای هزار ثواب خواهد بود.

ای فاطمه! اگر تو این اذکار را هر روز صبح بگویی خدا امور دنیوی و اخروی تو را عهده دار خواهد بود.

بیان: مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

روایتی مثل روایت قبل، از کتاب کفایهٔ الطّالب تألیف محمّد بن یوسف گنجی شافعی با اسناد خودش از ابن عبّاس با اختصار و کمی تغییر نقل کرده و ما برای اینکه تکرار نشود آن را نقل نمی‌کنیم.

پس محمّد بن یوسف گفت:

همین گونه این روایت را ابن بطّه روایت کرده و او (ابن بطّه) راوی راستگو و خوبیست امّا به نظر او، ذکر نام «اسماء بنت عمیس» در این حدیث صحیح نمی‌باشد، زیرا این اسماء همسر جعفر بن ابیطالب بود که پس از شهادت او ابوبکر با او ازدواج کرد و محمّد بن ابی بکر (۴۳۴) از این ازدواج متولّد شد و چون ابوبکر با او ازدواج کرد و محمّد بن ابی بکر از این ازدواج متولّد شد و چون ابوبکر مُرد، علیّ بن ابیطالب با او ازدواج نمود و آن «اسمائی» که در عروسی حضرت فاطمه سلام الله علیها حاضر بود «اسماء بنت یزید بن السکن انصاری» بود و در آن هنگام اسماء بنت عمیس با شوهرش جعفر در حبشه بود که آنها در روز فتح خیبر در سال هفتم هجرت به حبشه رفتند و ازدواج حضرت فاطمه سلام الله علیها بعد از جنگ بدر بوده، یعنی در ایّامی که او اسیر بوده پس صحیح این است که بگوییم آن «اسماء» که در حدیث ذکر شده «اسماء دختر یزید انصاری» بوده و او روایاتی نیز از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نقل نموده، پایان نظر محمّد بن یوسف.

مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

«مرط» به عبایی گویند که از پشم و یا خَز باشد و با آن خودشان را می‌پوشانند و «خِدر» به معنی پرده و حجاب است.

این فرمایش امیرالمؤمنین علی علیه السلام که در این روایت می‌فرماید:

«ممّا کانَ علیه آبائی» یعنی ای رسول خدا مرا از آنچه پدرانم بر آن بودند نجات دادی، به این معنی نیست که پدران آن حضرت نعوذ بالله مشرک و بت پرست بوده‌اند بلکه منظور این است که تو مرا از آن شکّ و تردید و حیرت‌هایی که پدرانم در بعضی امور با آن مواجه بودند نجات دادی و منظور از هدایت این است که آن حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام را به سوی علوم ربّانی که فقط مختصّ اوست هدایت نمود.

و منظور از «شرک» (۴۳۵) منظور از پدران، عموهاست و یا منظور، بعضی از پدران مادریست.

و جزریّ می گوید:

در آنجا که امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید:

«میمون النّقیبة» یعنی تو کامیابی و بر همه‌ی مطالب پیروز و سربلندی و کلمه‌ی «نقیبة» نفس را گویند و قول ضعیفی هم گفته به معنی طبیعت و خلقت (انسانی) را گویند.

و همچنین جزریّ گوید «طائر الانسان» آنچه حاصل شود برای انسان در علم خدا و آنچه خداوند برای او تقدیر فرموده‌ست.

و از همین قبیل است که در حدیثی آمده:

«بالمیمون طائره» یعنی به مبارکیست بهره و نصیب او و همچنین جایز است اصل آن (طائر) را از «طَیَرَ» بگیریم که در این صورت به معنی «سانح و بارح» می‌شود. (در عرب اگر پرنده‌ای از سمت راست آید آن را به فال نیک گیرند و به آن «سانح» گویند و اگر او سمت چپ آید به فال بد گیرند و آن را «بارح» گویند.)

و در آنجا که حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید:

«تزلفه» یعنی او را به خدا نزدیک می کند.

و «تحظیه» از باب اِفعال است، می گویند:

«فلان احظی منّی» یعنی او (مثلاً به پیامبر) نزدیک‌تر است از من.

و در آنجا که می‌فرماید:

«ثم انثنت» «انثنت» یعنی منصرف کرد، جوهری گفته «ثنیته» یعنی او را از حاجتش منصرف کردم.

جزری گفته: «الصّخب» به معنی ضجّه و فریاد است و صدا بلند کردن برای دشمن را گویند و از همین قبیل است حدیثی که در فضل حضرت خدیجه سلام الله علیهاست که پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم می‌فرماید:

«لا صخب فیه و لا نصب» یعنی خداوند قصری در بهشت به حضرت خدیجه سلام الله علیها عنایت فرموده که در آن نه داد و فریاد هست و نه درد و الم و ناراحتی.

و در آنجا که می‌فرماید:

«فجلّل السّفرة» یعنی پوشیده شده بود (محتویّات) سفره تا آنان که از آن سفره می‌خورند نبینند در آن چیست و این باعث برکت آن سفره می‌شد و این قضیّه (مخفی بودن محتویّات سفره) در اخبار و روایات فراوان آمده که در رابطه با اعجاز برکت است.

[روایت شماره] (۳۳)

[کشف الغمة] وَ نَقَلْتُ مِنْ کِتَابِ الذُّرِّیَّةِ الطَّاهِرَةِ، تَصْنِیفِ أَبِی بِشْرٍ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ حَمَّادٍ الْأَنْصَارِیِّ الْمَعْرُوفِ بِالدُّولابِیِّ، مِنْ نُسْخَةٍ بِخَطِّ الشَّیْخِ ابْنِ وَضَّاحٍ الْحَنْبَلِیِّ الشَّهْرَبَانِیِّ وَ أَجَازَ لِی أَنْ أَرْوِیَ عَنْهُ کُلَّ مَا یَرْوِی عَنْ مَشَایِخِهِ وَ هُوَ یَرْوِی کَثِیراً وَ أَجَازَ لِیَ السَّیِّدُ جَلالُ الدِّینِ بْنُ عَبْدِ الْحَمِیدِ بْنِ فَخَّارٍ الْمُوسَوِیُّ الْحَائِرِیُّ أَدَامَ اللَّهُ شَرَفَهُ أَنْ أَرْوِیَهُ عَنْهُ، عَنِ الشَّیْخِ عَبْدِالْعَزِیزِ بْنِ الْأَخْضَرِ الْمُحَدِّثِ إِجَازَةً فِی مُحَرَّمِ سَنَةِ عَشْرٍ وَ سِتِّمِائَةٍ وَ عَنِ الشَّیْخِ بُرْهَانِ الدِّینِ أَبِی الْحُسَیْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَلِیٍّ الْغَزْنَوِیِّ إِجَازَةً فِی رَبِیعِ الْأَوَّلِ سَنَةَ أَرْبَعَ عَشْرَةَ وَ

سِتِّمِائَةٍ، كِلاهُمَا عَنِ الشَّيْخِ الْحَافِظِ أَبِي الْفَضْلِ مُحَمَّدِ بْنِ نَاصِرٍ السَّلامِيِّ بِإِسْنَادِهِ وَ السَّيِّدُ أَجَازَ لِي قَدِيماً رِوَايَةَ كُلِّمَا يَرْوِيهِ وَ بِهَذَا الْكِتَابِ فِي ذِي الْحِجَّةِ مِنْ سَنَةِ سِتٍّ وَ سَبْعِينَ وَ سِتِّمِائَةٍ عَنْ عَلِيٍّ عليه السلام قَالَ:

خَطَبَ أَبُوبَكْرٍ وَ عُمَرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَأَبَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَقَالَ عُمَرُ: أَنْتَ لَهَا يَا عَلِيُّ، فَقَالَ:

مَا لِي مِنْ شَيْءٍ إِلا دِرْعِي أَرْهَنُهَا، فَزَوَّجَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَاطِمَةَ فَلَمَّا بَلَغَ ذَلِكَ فَاطِمَةَ بَكَتْ،

قَالَ:

فَدَخَلَ عَلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ:

مَا يُبْكِيكِ يَا فَاطِمَةُ؟ فَوَاللَّهِ لَقَدْ أَنْكَحْتُكِ أَكْثَرَهُمْ عِلْماً وَ أَفْضَلَهُمْ حِلْماً وَ أَوَّلَهُمْ سِلْماً.

وَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عليهما السلام قَالَ:

تَزَوَّجَ عَلِيٌّ فَاطِمَةَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ وَ بَنَى بِهَا فِي ذِي الْحِجَّةِ مِنَ السَّنَةِ الثَّانِيَةِ مِنَ الْهِجْرَةِ.

وَ عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَلِيٍّ عليه السلام قَالَ:

خُطِبَتْ فَاطِمَةُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَتْ مَوْلاةٌ لِي: هَلْ عَلِمْتَ أَنَّ فَاطِمَةَ قَدْ خُطِبَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم؟ قُلْتُ: لا قَالَتْ:

فَقَدْ خُطِبَتْ، فَمَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَأْتِيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَيُزَوِّجَكَ، فَقُلْتُ: وَ هَلْ عِنْدِي شَيْءٌ أَتَزَوَّجُ بِهِ، فَقَالَتْ:

إِنَّكَ إِنْ جِئْتَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم زَوَّجَكَ، فَوَاللَّهِ مَا زَالَتْ تُرْجِينِي [تُزْجِينِي] حَتَّى دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ كَانَتْ لَهُ جَلالَةٌ وَ هَيْبَةٌ، فَلَمَّا قَعَدْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ أُفْحِمْتُ فَوَاللَّهِ مَااسْتَطَعْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ فَقَالَ:

مَا جَاءَ بِكَ أَلَكَ حَاجَةٌ؟ فَسَكَتُّ فَقَالَ:

لَعَلَّكَ جِئْتَ تَخْطُبُ فَاطِمَةَ؟ قُلْتُ: نَعَم،

قَالَ:

فَهَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ تَستَحِلُّهَا بِهِ؟ قُلْتُ: لا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ:

مَا فَعَلْتَ الدِّرْعَ الَّتِي سَلَّحْتُكَهَا؟ فَقُلْتُ: عِنْدِي وَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَحُطَمِيَّةٌ مَا ثَمَنُهَا إِلّا أَرْبَعَ مِائَةِ دِرْهَمٍ،

قَالَ:

قَدْ زَوَّجْتُكَهَا فَابْعَثْ بِهَا، فَإِنْ [فَإِنَّهَا] كَانَتْ لَصَدَاقَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

بيان: تقول سلّحته و أسلحه إذا أعطيته سلاحاً و قال الجزريُّ: فى حديث زواج فاطمة أنّه قال لعليّ: أين درعك الحطميّة، هى الّتى تحطم السّيوف أى تكسرها و قيل: هى العريضة الثّقيلة و قيل: هى منسوبة إلى بطن من عبد القيس يقال لهم:

حطمة بن محارب كانوا يعملون الدّروع و هذا أشبه الأقوال.

در كتاب كشف الغمّه (۴۳۶) از كتاب الذّريّة الطّاهرة با سندهاى خود از حضرت على بن ابيطالب عليه السلام روايت مى‌كند كه فرمود:

ابوبكر و عمر به خواستگارى فاطمه‌ى زهراء سلام الله عليها آمدند ولى رسول اكرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نپذيرفتند.

عمر به من گفت:

يا على! تو لياقت فاطمه را دارى.

گفتم:

من غير از زره‌ام كه آن را گرو مى‌گذارم چيزى ندارم.

وقتی پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها را برای حضرت امیر علیه السلام تزویج نمود و این موضوع به گوش آن بانوی معظّمه رسید، گریان شد.

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نزد حضرت زهراء سلام الله علیها آمد و فرمود:

برای چه گریه می‌کنی؟!

به خدا قسم من تو را برای شخصی تزویج نموده‌ام که علم و حلمش از همه بیشتر می‌باشد و از همه در اسلام سبقت گرفته‌ست.

و از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود:

حضرت علی علیه السلام حضرت فاطمه سلام الله علیها را به عقد خود درآورد در ماه رمضان سال دوّم هجرت و در ذی الحجّه‌ی همان سال او را به خانه بُرد.

و مجاهد از حضرت علی علیه السلام روایت کرد که فرمود:

حضرت فاطمه سلام الله علیها از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خواستگاری شد. پس یکی از زنان همسایه به من گفت:

آیا می‌دانی حضرت فاطمه سلام الله علیها را، از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خواستگاری کرده اند؟

گفتم:

نه.

گفت:

بدان و آگاه باش که از او خواستگاری شده، چه چیز مانع تو شده که نزد رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نمی‌روی تا او را به ازدواج تو درآورد؟

گفتم:

مگر من چیزی دارم که با آن بتوانم ازدواج کنم؟

گفت:

همانا اگر تو نزد رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِرَوی دخترش را به ازدواج تو در خواهد آورد. (پس حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید) : به خدا قسم آن زن، دست از ترغیب من به پیش قدم شدن و روانه شدن خدمت پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم برنداشت تا اینکه من خدمت آن حضرت رسیدم.

آنقدر آن بزرگوار هیبت و عظمت داشت که وقتی در مقابل او نشستم، زبانم بند آمد. پس به خدا قسم، قادر به سخن گفتن نبودم.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به من فرمود:

به چه منظور نزد من آمده‌ای؟ آیا حاجت و خواسته‌ای داری؟ من سکوت کردم، فرمود:

گویا آمده‌ای فاطمه را خواستگاری کنی؟

عرض کردم:

آری، فرمود:

آیا چیزی داری تا با پرداخت آن، او را به ازدواج خود درآوری؟

عرض کردم:

نه به خدا قسم ای رسول خدا.

فرمود:

زرهی را که در جنگ‌ها به تن می‌کردی، چه کردی؟

عرض کردم:

نزد خودم است، (امّا) به آن خدایی که جانم در دست اوست، آن زره بی‌ارزش و ارزان است و ارزش آن چهارصد درهم بیشتر نیست.

فرمود:

همان زره صداق و مهریه‌ی دختر رسول خدا است.

بیان: «سلّحته و اسلحه» منظور زمانی‌ست که به کسی اسلحه عطا شود و جزری گفته: این جمله‌ی «این درعک الحطمیّهٔ» که در حدیث ازدواج حضرت فاطمه سلام الله علیها آمده است به این معناست که کجاست آن زره‌ات که شکسته است آن را شمشیرها و بعضی گفته‌اند:

نام فرزندان عبدالقیس است که به آنها گفته می‌شد (لقب آنها است) حطمهٔ بن محارب و چون آنها زره می‌ساختند لذا زره‌های آنها را «درع الحطمیّهٔ» می‌گفتند، (پس علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید) : و این بهترین قول در معنی این کلمه‌ست.

[روایت شماره] (۳۴)

[کشف الغمهٔ] وَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِی رَبَاحٍ قَالَ:

لَمَّا خَطَبَ عَلِیٌّ فَاطِمَهَ أَتَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

إِنَّ عَلِیّاً قَدْ ذَکَرَکِ، فَسَکَتَتْ، فَخَرَجَ فَزَوَّجَهَا.

وَ عَنِ ابْنِ بُرَیْدَهَ عَنْ أَبِیهِ قَالَ:

قَالَ نَفَرٌ مِنَ الْأَنْصَارِ لِعَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام :

اخْطُبْ فَاطِمَهَ، فَأَتَی رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَسَلَّمَ عَلَیْهِ، فَقَالَ لَهُ مَا حَاجَهُ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ؟

قَالَ یَا رَسُولَ اللَّهِ ذَکَرْتُ فَاطِمَهَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، فَقَالَ مَرْحَباً وَ أَهْلًا، لَمْ یَزِدْ عَلَیْهَا، فَخَرَجَ عَلِیٌّ عَلَی أُولَئِکَ الرَّهْطِ مِنَ الْأَنْصَارِ وَ کَانُوا یَنْتَظِرُونَهُ قَالُوا: مَا وَرَاکَ؟

قَالَ:

مَا أَدْرِی غَیْرَ أَنَّهُ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

مَرْحَباً وَ أَهْلًا، قَالُوا: یَکْفِیکَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ أَحَدُهُمَا: أَعْطَاکَ الْأَهْلَ وَ الرَّحْبَ.

فَلَمَّا کَانَ بَعْدَ ذَلِکَ قَالَ:

یَا عَلِیُّ إِنَّهُ لا بُدَّ لِلْعُرْسِ مِنْ وَلِیمَهٍ، فَقَالَ سَعْدٌ: عِنْدِی کَبْشٌ وَ جَمَعَ لَهُ رَهْطٌ مِنَ الْأَنْصَارِ آصُعاً مِنْ ذُرَهٍ (۴۳۷) فَلَمَّا کَانَ لَیْلَهُ الْبِنَاءِ قَالَ:

لا تُحْدِثَنَّ شَیْئاً حَتَّی تَلْقَانِی، فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهُ، ثُمَّ أَفْرَغَهُ عَلَی عَلِیٍّ وَ قَالَ:

اللَّهُمَّ بَارِکْ فِیهِمَا وَ بَارِکْ عَلَیْهِمَا وَ بَارِکْ لَهُمَا فِی شِبْلَیْهِمَا وَ قَالَ ابْنُ نَاصِرٍ فِی نَسْلَیْهِمَا.

وَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَیْسٍ قَالَتْ:

کُنْتُ فِی زِفَافِ فَاطِمَهَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَلَمَّا أَصْبَحْنَا جَاءَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِلَی الْبَابِ فَقَالَ:

یَا أُمَّ أَیْمَنَ ادْعِی لِی أَخِی،

قَالَتْ:

هُوَ أَخُوکَ وَ تُنْکِحُهُ ابْنَتَکَ؟

قَالَ:

نَعَمْ یَا أُمَّ أَیْمَنَ،

قَالَتْ:

وَ سَمِعَ النِّسَاءُ صَوْتَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَتَنَحَّیْنَ وَ اخْتَبَیْتُ أَنَا فِی نَاحِیَةٍ، فَجَاءَ عَلِیٌّ علیه السلام فَنَضَحَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مِنَ الْمَاءِ وَ دَعَا لَهُ.

ثُمَّ قَالَ:

ادْعِی لِی فَاطِمَةَ، فَجَاءَتْ خَرِقَةً مِنَ الْحَیَاءِ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

اسْکُنِی لَقَدْ أَنْکَحْتُکِ أَحَبَّ أَهْلِ بَیْتِی إِلَیَّ، ثُمَّ نَضَحَ عَلَیْهَا مِنَ الْمَاءِ وَ دَعَا لَهَا قَالَتْ:

ثُمَّ رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَرَأَی سَوَاداً بَیْنَ یَدَیْهِ، فَقَالَ:

مَنْ هَذَا؟ فَقُلْتُ: أَنَا أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَیْسٍ،

قَالَ:

جِئْتِ فِی زِفَافِ فَاطِمَةَ تُکْرِمِینَهَا؟ قُلْتُ: نَعَمْ،

قَالَتْ:

فَدَعَا لِی.

قَالَ عَلِیُّ بْنُ عِیسَی: وَ حَدَّثَنِی السَّیِّدُ جَلالُ الدِّینِ عَبْدُ الْحَمِیدِ بْنُ فَخَّارٍ الْمُوسَوِیُّ بِمَا هَذَا مَعْنَاهُ وَ رُبَّمَا اخْتُلِفَ الْأَلْفَاظُ قَالَ:

قَالَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَیْسٍ هَذِهِ: حَضَرَتْ وَفَاةُ خَدِیجَةَ سلام الله علیها فَبَکَتْ، فَقُلْتُ: أَتَبْکِینَ وَ أَنْتِ سَیِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ وَ أَنْتِ زَوْجَةُ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مُبَشَّرَةٌ عَلَی لِسَانِهِ بِالْجَنَّةِ، فَقَالَتْ:

مَا لِهَذَا بَکَیْتُ وَ لَکِنَّ الْمَرْأَةَ لَیْلَةَ زَفَافِهَا لا بُدَّ لَهَا مِنِ امْرَأَةٍ تُفْضِی إِلَیْهَا بِسِرِّهَا وَ تَسْتَعِینُ بِهَا عَلَی حَوَائِجِهَا وَ فَاطِمَةُ حَدِیثَةُ عَهْدٍ بِصِبی وَ أَخَافُ أَنْ لا یَکُونَ لَهَا مَنْ یَتَوَلَّی أَمْرَهَا حِینَئِذٍ فَقُلْتُ: یَا سَیِّدَتِی لَکِ عَلَیَّ عَهْدُ اللَّهِ إِنْ بَقِیتُ إِلَی ذَلِکِ الْوَقْتِ أَنْ أَقُومَ مَقَامَکِ فِی هَذَا الْأَمْرِ فَلَمَّا کَانَتْ تِلْکَ اللَّیْلَةُ وَ جَاءَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَمَرَ النِّسَاءَ فَخَرَجْنَ وَ بَقِیتُ، فَلَمَّا أَرَادَ الْخُرُوجَ رَأَی سَوَادِی فَقَالَ:

مَنْ أَنْتِ؟ فَقُلْتُ: أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَیْسٍ، فَقَالَ:

أَلَمْ آمُرْکِ أَنْ تَخْرُجِی، فَقُلْتُ: بَلَی یَا رَسُولَ اللَّهِ فِدَاکَ أَبِی وَ أُمِّی وَ مَا قَصَدْتُ خِلافَکَ وَ لَکِنِّی أَعْطَیْتُ خَدِیجَةَ عَهْداً وَ حَدَّثْتُهُ فَبَکَی، فَقَالَ:

بِاللَّهِ لِهَذَا وَقَفْتِ؟ فَقُلْتُ: نَعَمْ وَاللَّهِ فَدَعَا لِی. عُدْنَا إِلَی مَا أَوْرَدَهُ الدُّولابِیُّ.

وَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَیْسٍ قَالَتْ:

لَقَدْ جُهِّزَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِلَی عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام وَ مَا کَانَ حَشْوُ فِرَاشِهِمَا وَ وَسَائِدِهِمَا إِلا لِیفاً وَ لَقَدْ أَوْلَمَ عَلِیٌّ لِفَاطِمَةَ سلام الله علیها فَمَا کَانَتْ وَلِیمَةُ ذَلِکَ الزَّمَانِ أَفْضَلَ مِنْ وَلِیمَتِهِ، رَهَنَ دِرْعَهُ عِنْدَ یَهُودِیٍّ وَ کَانَتْ وَلِیمَتُهُ آصُعاً مِنْ شَعِیرٍ وَ تَمْرٍ وَ حَیْسٍ (۴۳۸).

بیان: قال الجزریّ: فی حدیث تزویج فاطمة سلام الله علیها فلمّا أصبح دعاها فجاءت خرقة من الحیاء، أی خجلة مدهوشة من الخرق التحیّر و یحتمل أن یکون بالحاء المهملة و الزاء المعجمة، فالمراد تقارب الخطو فی المشی، قال الجوهری: الحُزُقُّ: القصیر المتقارب الخطو و کذا الحُزُقّة و روی أنّها أتته تعثر فی مرطها من الخجل و قال الجوهریُّ: و قضینا إلیه ذلک الأمر، أی أنهیناه إلیه.

نیز در همان کتاب (۴۳۹) از عطاء بن ابی رباح روایت می‌کند که گفت هنگامی که حضرت علی علیه السلام از حضرت فاطمه سلام الله علیها خواستگاری کردند پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نزد حضرت زهرا سلام الله علیها آمده و فرمود:

علی علیه السلام از تو خواستگاری کرده و حضرت فاطمه سلام الله علیها به جای جواب، سکوت کرد. پیامبر از نزد حضرتش خارج

شده و او را به ازدواج حضرت علی علیه السلام درآورد و ابن بریده از پدرش روایت می‌کند که یکی از انصار به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام گفت:

فاطمه را از پیغمبر خدا خواستگاری نما.

حضرت امیر علیه السلام به حضور آن حضرت آمد و سلام کرد. رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به وی فرمود:

چه حاجتی داری؟

گفت:

برای خواستگاری فاطمه‌ی زهراء آمده‌ام.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

مرحبا! خوش آمدی! و چیز دیگری نفرمود.

موقعی که حضرت علی علیه السلام نزد آن گروه که در انتظارش بودند آمد به وی گفتند:

چه خبر؟

فرمود:

نمی‌دانم، فقط آن حضرت به من فرمود:

مرحبا، خوش آمدی.

گفتند:

همین که آن بزرگوار به تو فرموده:

مرحبا، خوش آمدی برای تو کافی خواهد بود.

پس از این جریان فرمود:

یا علی! عروسی ولیمه لازم دارد. سعد گفت:

من یک گوسفند دارم، گروهی از انصار هم مقداری ذرّت دارند. وقتی شب عروسی فرا رسید رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به حضرت امیر علیه السلام فرمود:

عملی انجام مده تا آن موقعی که مرا ملاقات نمایی.

سپس پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آب خواست و پس از اینکه وضو گرفت آن آب را به حضرت امیر علیه السلام پاشید و فرمود:

بار خدایا! این ازدواج را برای علی و زهراء و دو فرزندش: مبارک بگردان.

و ابن ناصر گفته: در نسل ایشان مبارک گردان.

و از اسماء بنت عمیس روایت شده که گفت:

من در شب زفاف فاطمه سلام الله علیها حضور داشتم. هنگامی که صبح شد پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در کنار در اطاق فاطمه سلام الله علیها قرار گرفت و خطاب به امّ ایمن، که در آن شب در منزل فاطمه سلام الله علیها باقی مانده بود تا مراقب او باشد، فرمود:

ای اُمّ ایمن، برادرم علی علیه السلام را صدا بزن. امّ ایمن عرض کرد:

او برادر توست در حالی که دخترت را به همسری او درآورده‌ای؟

پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

بله. او برادر دینی من است. اسماء گفت:

در این حال همسران رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم صدای حضرتش را شنیدند و خوشحالی کردند و حضرت علی علیه السلام به شنیدن صدای آنها از اطاق خارج شده و پیامبر برای حضرتش دعا نموده و سپس فرمود:

فاطمه را صدا کن.

حضرت فاطمه سلام الله علیها در حالتی که کاملاً خود را پوشانیده و از پیامبر خجالت می‌کشید خارج شد و پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به حضرت زهرا سلام الله علیها فرمود:

آرام باش که تو را به محبوب‌ترین اهل بیتم تزویج نموده‌ام و سپس قطراتی از آب را بر آن حضرت پاشید و برای ایشان دعا فرمود.

سپس پیامبر در حال بازگشت بود که کسی را در مقابل خود دیدند. سؤال کردند:

کیستی؟

گفتم:

من اسماء بنت عمیس هستم.

حضرت فرمود:

تو در کار عروسی فاطمه، کمک کرده‌ای؟

گفتم:

بله. پس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مرا دعا نمود.

و نیز علی بن عیسی با چند واسطه (با کمی اختلاف در لفظ) از اسماء بنت عمیس روایت می‌کند که گفت:

موقعی که وفات حضرت خدیجه‌ی کبری سلام الله علیها نزدیک شد گریه کرد. من به وی گفتم:

چرا گریه می‌کنی، در صورتی که تو بزرگترین زنان جهانیان و زوجه‌ی پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم می‌باشی که به زبان مبارکش بشارت بهشت را به تو داده‌ست؟!

فرمود:

برای مردن نمی‌گریم، بلکه گریه‌ام از برای این است که دختر در شب عروسی زنی را لازم دارد تا امور محرمانه‌ی وی را انجام دهد و به خواسته‌های او رسیدگی کند، ولی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها کوچک است. می‌ترسم در شب عروسی دخترم فاطمه، کسی نباشد که حاجات او را روا نماید.

من گفتم:

ای بانوی من! من این تعهّد را می‌دهم که اگر تا آن موقع زنده باشم به جای تو برای فاطمه‌ی اطهر انجام وظیفه نمایم.

هنگامی که شب عروسی فاطمه سلام الله علیها فرا رسید و پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آمد و زنان را از اطاق مأمور به خروج نمود، من خارج نشدم.

موقعی که پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خواست از اطاق حضرت زهراء سلام الله علیها خارج شود سیاهی مرا دید، فرمود:

کیستی؟

گفتم:

اسماء بنت عمیس.

فرمود:

مگر من دستور خروج به تو ندادم؟!

گفتم:

چرا یا رسول الله، پدر و مادرم به فدای تو، من نخواستم با دستور شما مخالفت نمایم، بلکه آن تعهّدی را که به حضرت خدیجه‌ی کبری سلام الله علیها داده بودم انجام دادم.

آنگاه جریان خود را با حضرت خدیجه سلام الله علیها برایش شرح دادم، آن حضرت پس از اینکه گریست به من فرمود:

تو را به خدا، برای همین منظور ایستاده‌ای؟

گفتم:

آری به خدا قسم! آنگاه آن حضرت برای من دعا کرد.

و از اسماء بنت عمیس نقل شده که گفت:

جهیزیه‌ای که حضرت فاطمه سلام الله علیها دختر رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به خانه‌ی حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام بُرد، عبارت بود از: فرش و بالش‌های آنها که از لیف خرما پُر شده بود و حضرت علی برای حضرت فاطمه علیهما السلام ولیمه‌ای داد و در آن زمان ولیمه‌های دیگران برتر و بهتر از ولیمه‌ی او نبود.

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام برای تهیّه‌ی این ولیمه زره خود را نزد فردی یهودی گِرو گذاشت. ولیمه‌ی آن حضرت چند صاع از جو و خرما و خوراکی دیگر به نام «حَیْس» که با روغن خرما و کنجد مخلوط می‌شود، بود.

بیان: جزری گفته که در حدیث حضرت فاطمه سلام الله علیها آمده:

پس چون صبح شد پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم او را صدا زد.

حضرت فاطمه سلام الله علیها در حالی که «خرقة من الحیاء» یعنی آن چنان برای ملاقات با پدرش خجالت می‌کشید که مات و مبهوت شده بود و ممکن است «خُزُقّة من الحیاء» باشد که در این صورت منظور این است که قدم‌ها را کوتاه برمی داشت از خجالت و جوهری گفته: «الخزقّ» به معنی این است که قدم‌ها را نزدیک به هم بردارند و برای «الخزقّة» نیز همین معنی را کرده و در روایتی نیز آمده که حضرت فاطمه سلام الله علیها وقتی می‌خواست خدمت پدر بزرگوارش برود، از خجالت پایش لغزید و افتاد.

و جوهری گفته: «و قضینا الیه ذلک الامر» یعنی ما او را از این کار نهی کردیم.

[روایت شماره] (۳۵)

[کشف الغمة] وَ مِنْ کِتَابِ کِفَایَةِ الطَّالِبِ فِی مَنَاقِبِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام تَأْلِیفِ مُحَمَّدِ بْنِ یُوسُفَ الْکَنْجِیِّ الشَّافِعِیِّ عَنْ أَبِی هُرَیْرَةَ قَالَ:

قَالَتْ فَاطِمَةُ: یَا رَسُولَ اللَّهِ زَوَّجْتَنِی عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ وَ هُوَ فَقِیرٌ لا مَالَ لَهُ، فَقَالَ:

یَا فَاطِمَةُ أَمَا تَرْضَیْنَ أَنَّ اللَّهَ اطَّلَعَ إِلَی الْأَرْضِ اطِّلاعَةً فَاخْتَارَ مِنْهَا رَجُلَیْنِ: أَحَدُهُمَا أَبُوکِ وَ الْآخَرُ بَعْلُکِ.

وَ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَیُّهَا النَّاسُ هَذَا عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ وَ أَنْتُمْ تَزْعُمُونَ أَنِّی أَنَا زَوَّجْتُهُ ابْنَتِی فَاطِمَةَ وَ لَقَدْ خَطَبَهَا إِلَیَّ أَشْرَافُ قُرَیْشٍ فَلَمْ أُجِبْ کُلَّ ذَلِکَ أَتَوَقَّعُ الْخَبَرَ مِنَ السَّمَاءِ حَتَّی جَاءَنِی جَبْرَئِیلُ لَیْلَةَ أَرْبَعٍ وَ عِشْرِینَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ: فَقَالَ:

یَا مُحَمَّدُ الْعَلِیُّ الْأَعْلَی یَقْرَأُ عَلَیْکَ السَّلامَ وَ قَدْ جَمَعَ الرُّوحَانِیِّینَ وَ الْکَرُوبِیِّینَ فِی وَادٍ یُقَالُ لَهُ: الْأَفْیَحُ، تَحْتَ شَجَرَةِ طُوبَی وَ زَوَّجَ فَاطِمَةَ عَلِیّاً وَ أَمَرَنِی فَکُنْتُ الْخَاطِبَ وَ اللَّهُ تَعَالَی الْوَلِیَّ وَ أَمَرَ شَجَرَةَ طُوبَی فَحَمَلَتِ الْحُلِیَّ وَ الْحُلَلَ وَ الدُّرَّ وَ الْیَاقُوتَ، ثُمَّ نَثَرَتْهُ وَ أَمَرَ الْحُورَ الْعِینَ فَاجْتَمَعْنَ فَلَقَطْنَ، فَهُنَّ یَتَهَادَیْنَهُ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ وَ یَقُلْنَ: هَذَا نِثَارُ فَاطِمَةَ.

وَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللَّهِ أَنَّهُ قَالَ:

أَصَابَ فَاطِمَةَ سلام الله علیها لَيْلَةَ صَبِيحَةِ الْعُرْسِ رِعْدَةٌ فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

زَوَّجْتُكِ سَيِّداً فِي الدُّنْيَا «وَ إِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ» (۴۴۰) يَا فَاطِمَةُ لَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أُمْلِكَكِ بِعَلِيٍّ أَمَرَ اللَّهُ شَجَرَ الْجِنَانِ فَحَمَلَتْ حُلِيّاً وَ حُلَلًا وَ أَمَرَهَا فَنَثَرَتْهُ عَلَى الْمَلائِكَةِ، فَمَنْ أَخَذَ مِنْهُ يَوْمَئِذٍ شَيْئاً أَكْثَرَ مِمَّا أَخَذَ مِنْهُ صَاحِبُهُ أَوْ أَحْسَنَ افْتَخَرَ بِهِ عَلَى صَاحِبِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ،

قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: فَلَقَدْ كَانَتْ فَاطِمَةُ تَفْتَخِرُ عَلَى النِّسَاءِ، لِأَنَّ أَوَّلَ مَنْ خَطَبَ عَلَيْهَا جَبْرَئِيلُ.

وَ رُوِيَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دَخَلَ عَلَى فَاطِمَةَ لَيْلَةَ عُرْسِهَا بِقَدَحٍ مِنْ لَبَنٍ فَقَالَ:

اشْرَبِي هَذَا فِدَاكِ أَبُوكِ ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ عليه السلام :

اشْرَبْ فِدَاكَ ابْنُ عَمِّكَ.

وَ رُوِيَ أَنَّهُ لَمَّا زُفَّتْ فَاطِمَةُ إِلَى عَلِيٍّ عليهما السلام نَزَلَ جَبْرَئِيلُ وَ مِيكَائِيلُ وَ إِسْرَافِيل وَ مَعَهُمْ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ وَ قُدِّمَتْ بَغْلَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم الدُّلْدُلُ وَ عَلَيْهَا فَاطِمَةُ سلام الله علیها مُشْتَمِلَةٌ،

قَالَ:

فَأَمْسَكَ جَبْرَئِيلُ بِاللِّجَامِ وَ أَمْسَكَ إِسْرَافِيلُ بِالرِّكَابِ وَ أَمْسَكَ مِيكَائِيلُ بِالثَّفَرِ وَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يُسَوِّي عَلَيْهَا الثِّيَابَ فَكَبَّرَ جَبْرَئِيلُ وَ كَبَّرَ إِسْرَافِيلُ وَ كَبَّرَ مِيكَائِيلُ وَ كَبَّرَتِ الْمَلائِكَةُ وَ جَرَتِ السُّنَّةُ بِالتَّكْبِيرِ فِي الزِّفَافِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

بیان: قال فی النهایة: الاشتمال افتعال من الشملة و هو کساء یتغطّی به و یتلفّف فیه و قال ثفر الدّابّة الّذی یجعل تحت ذنبها.

در کتاب کشف الغمّه (۴۴۱) از کفایة الطّالب تألیف محمّد بن یوسف گنجی شافعی از ابوهریره نقل شده که گفت:

فاطمه سلام الله علیها فرمود:

ای رسول خدا مرا به ازدواج حضرت علی علیه السلام درآوردی در حالی که او فقیر و مالی ندارد.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

ای فاطمه آیا راضی می‌شوی به اینکه بدانی خداوند متعال از میان مردان زمین دو نفر را انتخاب نموده‌ست؟ یکی پدرت و دیگری شوهرت را.

جابر بن سَمُرَه از پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

ای مردم این علی بن ابیطالب است. شما گمان می‌کنید من دخترم فاطمه را برای او تزویج نموده‌ام، در صورتی که اشراف قریش خواستگار فاطمه بودند و من اجابت ننمودم. من راجع به ازدواج دخترم زهراء، منتظر خبر آسمانی بودم تا اینکه جبرئیل در شب ۲۴ ماه رمضان نزد من آمد و گفت:

یا محمّد! خدای علیّ اعلی به تو سلام می‌رساند. خدای توانا ملائکه روحانیّین و کرّوبین را در یک مکانی در زیر درخت طوبی که آن را «افیح» می‌گویند جمع کرده و فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را برای حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام تزویج نموده‌ست. من خطبه را خواندم و خدای سبحان، ولیّ این امر بود. خدای توانا به درخت طوبی دستور فرموده:

زر و زیور و حلّه‌ها و درّ و یاقوت‌ها را حمل کند و نثار نماید و حور العین را مأمور نموده که جمع شوند و آن زر و زیورها را بگیرند و تا قیامت به آنها فخر نمایند و بگویند اینها نثار [قدم] فاطمه سلام الله علیها است.

و از علقمه از عبدالله نقل شده که در صبح روز عروسی حضرت فاطمه سلام الله علیها، غم و اندوهی بر حضرتش عارض شد، پس پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به او فرمود:

ای فاطمه! من تو را به ازدواج کسی درآوردم که در دنیا آقا و سرور خلائق است و در آخرت از صالحین است، ای فاطمه! چون

خداوند متعال اراده کرد که تو را به ازدواج علی علیه السلام درآورد. به درختان بهشتی امر کرد تا مزیّن شوند به حلّه‌های بهشتی و آن درختان لؤلؤ و مرجان بر ملائکه نثار کردند، پس هر کدام از آنها بیشترین تعداد از نثارها را برداشت در روز قیامت به دیگر ملائکه افتخار می‌کند، امّ سلمه گوید:

فاطمه سلام الله علیها همیشه افتخار می‌کرد بر زنان دیگر، که او اوّلین کسیست که خطبه‌ی عقد او را جبرئیل خوانده‌ست.

روایت شده که در شب عروسی حضرت فاطمه سلام الله علیها پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم یک ظرف شیر آورد و به حضرت زهراء سلام الله علیها فرمود:

پدرت به فدایت، از این شیر بیاشام.

آنگاه به حضرت امیر علیه السلام هم فرمود:

پسر عمویت به فدایت، از این شیر بیاشام.

نیز روایت شده:

در شب عروسی فاطمه‌ی اطهر جبرئیل و میکائیل و اسرافیل با هفتاد هزار ملک نازل شدند، فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در حالی که بر استر پیامبر اکرم سوار بود آمد. پس جبرئیل مهار آن استر را گرفت. اسرافیل رکاب آن را گرفت و میکائیل به دنبال آن بود. پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لباس‌های فاطمه سلام الله علیها را آراسته می‌کرد.

جبرئیل و اسرافیل و میکائیل و ملائکه تکبیر گفتند. بدین جهت است که تکبیر گفتن در شب عروسی تا قیامت مرسوم و مستحب است.

بیان: در کتاب نهایه آمده است کلمه‌ی «اشتمال» به معنی این است که چیزی را دور خود پیچیده باشند و در اینجا که می‌فرماید: «مشتملهٔ» منظور این است که به دور بدن مبارک حضرت فاطمه سلام الله علیها عبایی پیچیده شده بود و او در آن عبا پوشیده شده بود و «ثفر» به آن بند چرمینی گویند که در انتهای زین اسب است.

[روایت شماره] (۳۶)

[کشف الغمهٔ] وَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیهما السلام، عَنْ آبَائِهِ: أَنَّ أَبَابَکْرٍ أَتَی النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ:

یَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم زَوِّجْنِی فَاطِمَهٔ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ، فَأَتَاهُ عُمَرُ فَقَالَ مِثْلَ ذَلِکَ فَأَعْرَضَ عَنْهُ، فَأَتَیَا عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ فَقَالاَ: أَنْتَ أَکْثَرُ قُرَیْشٍ مَالاً، فَلَوْ أَتَیْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَخَطَبْتَ إِلَیْهِ فَاطِمَهٔ، زَادَکَ اللَّهُ مَالاً إِلَی مَالِکَ وَ شَرَفاً إِلَی شَرَفِکَ فَأَتَی النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ لَهُ ذَلِکَ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ، فَأَتَاهُمَا فَقَالَ:

قَدْ نَزَلَ بِی مِثْلُ الَّذِی نَزَلَ بِکُمَا.

فَأَتَیَا عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ وَ هُوَ یَسْقِی نَخَلاتٍ لَهُ فَقَالاَ: قَدْ عَرَفْنَا قَرَابَتَکَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ قِدْمَتَکَ فِی الْإِسْلامِ، فَلَوْ أَتَیْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَخَطَبْتَ إِلَیْهِ فَاطِمَهَ لَزَادَکَ اللَّهُ فَضْلاً إِلَی فَضْلِکَ وَ شَرَفاً إِلَی شَرَفِکَ. فَقَالَ:

لَقَدْ نَبَّهْتُمَانِی، فَانْطَلَقَ فَتَوَضَّأَ، ثُمَّ اغْتَسَلَ وَ لَبِسَ کِسَاءً قِطْرِیّاً وَ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ، ثُمَّ أَتَی النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ قَالَ:

یَا رَسُولَ اللَّهِ زَوِّجْنِی فَاطِمَهَ،

قَالَ إِذَا زَوَّجْتُکَهَا فَمَا تُصْدِقُهَا قَالَ:

أُصْدِقُهَا سَیْفِی وَ فَرَسِی وَ دِرْعِی وَ نَاضِحِی،

قَالَ:

أَمَّا نَاضِحُکَ وَ سَیْفُکَ وَ فَرَسُکَ فَلا غِنًی بِکَ عَنْهَا تُقَاتِلُ الْمُشْرِکِینَ وَ أَمَّا دِرْعُکَ فَشَأْنُکَ بِهَا.

فَانْطَلَقَ عَلِيٌّ وَ بَاعَ دِرْعَهُ بِأَرْبَعِ مِائَةٍ وَ ثَمَانِينَ دِرْهَماً قِطْرِيّاً، فَصَبَّهَا بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَلَمْ يَسْأَلْهُ عَنْ عَدَدِهَا وَ لا هُوَ أَخْبَرَهُ عَنْهَا فَأَخَذَ مِنْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَبْضَةً فَدَفَعَهَا إِلَى الْمِقْدَادِ بْنِ الْأَسْوَدِ فَقَالَ:

ابْتَعْ مِنْ هَذَا مَا تُجَهِّزُ بِهِ فَاطِمَةُ وَ أَكْثِرْ لَهَا مِنَ الطِّيبِ، فَانْطَلَقَ الْمِقْدَادُ فَاشْتَرَى لَهَا رَحًى وَ قِرْبَةً وَ وِسَادَةً مِنْ أَدَمٍ وَ حَصِيراً قِطْرِيّاً فَجَاءَ بِهِ فَوَضَعَهُ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ مَعَهُ، فَقَالَتْ:

يَا رَسُولَ اللَّهِ

خَطَبَ إِلَيْكَ ذَوُو الْأَسْنَانِ وَ الْأَمْوَالِ مِنْ قُرَيْشٍ وَ لَمْ تُزَوِّجْهُمْ فَزَوَّجْتَهَا مِنْ هَذَا الْغُلامِ؟

فَقَالَ:

يَا أَسْمَاءُ أَمَا إِنَّكِ سَتُزَوَّجِينَ بِهَذَا الْغُلامِ وَ تَلِدِينَ لَهُ غُلاماً.

هَذَا مَعَ مَا رُوِيَ أَنَّهَا كَانَتْ فِي الْحَبَشَةِ غَرِيبَةً، فَإِنَّهَا تَزَوَّجَتْ بِأَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام وَ وَلَدَتْ مِنْهُ كَمَا ذَكَرَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

فَلَمَّا كَانَ اللَّيْلُ قَالَ لِسَلْمَانَ: ائْتِنِي بِبَغْلَتِيَ الشَّهْبَاءِ، فَأَتَاهُ بِهَا، فَحَمَلَ عَلَيْهَا فَاطِمَةَ سلام الله عليها، فَكَانَ سَلْمَانُ يَقُودُهَا وَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يَقُومُ بِهَا.

فَبَيْنَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ سَمِعَ حِسّاً خَلْفَ ظَهْرِهِ فَالْتَفَتَ، فَإِذَا هُوَ جَبْرَئِيلُ وَ مِيكَائِيلُ وَ إِسْرَافِيلُ فِي جَمْعٍ كَثِيرٍ مِنَ الْمَلائِكَةِ، فَقَالَ:

يَا جَبْرَئِيلُ مَا أَنْزَلَكُمْ؟ قَالَ: نَزُفُّ فَاطِمَةَ إِلَى زَوْجِهَا، فَكَبَّرَ جَبْرَئِيلُ، ثُمَّ كَبَّرَ مِيكَائِيلُ، ثُمَّ كَبَّرَ إِسْرَافِيلُ، ثُمَّ كَبَّرَتِ الْمَلائِكَةُ، ثُمَّ كَبَّرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، ثُمَّ كَبَّرَ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ، فَصَارَ التَّكْبِيرُ خَلْفَ الْعَرَائِسِ سُنَّةً مِنْ تِلْكَ اللَّيْلَةِ.

فَجَاءَ بِهَا فَأَدْخَلَهَا عَلَى عَلِيٍّ عليه السلام فَأَجْلَسَهَا إِلَى جَنْبِهِ عَلَى الْحَصِيرِ الْقِطْرِيِّ ثُمَّ قَالَ:

يَا عَلِيُّ هَذِهِ بِنْتِي فَمَنْ أَكْرَمَهَا فَقَدْ أَكْرَمَنِي وَ مَنْ أَهَانَهَا فَقَدْ أَهَانَنِي. ثُمَّ قَالَ:

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمَا وَ بَارِكْ عَلَيْهِمَا وَ اجْعَلْ لَهُمَا (۴۴۲) ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ، ثُمَّ وَثَبَ فَتَعَلَّقَتْ بِهِ وَ بَكَتْ، فَقَالَ لَهَا: مَا يُبْكِيكِ فَقَدْ زَوَّجْتُكِ أَعْظَمَهُمْ حِلْماً وَ أَكْثَرَهُمْ عِلْماً.

إيضاح: قال الجزريُّ فيه: أنه عليه السلام كان متوشّحاً بثوب قطريّ: هو ضرب من البرود فيه حمرة و لها أعلام فيها بعض الخشونة و قيل: هي حلل جياد تحمل من قبل البحرين و قال الأزهريّ في أعراض البحرين قرية يقال لها: قطر و أحسب الثّياب القطريّة نسبت إليها، فكسروا القاف للنسبة و خفّفوا.

صاحب کتاب کشف الغمّه (۴۴۳) از حضرت امام صادق علیه السلام نقل کرده که آن حضرت از پدران بزرگوارش نقل نمود که همانا ابابکر خدمت پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم رفت و گفت:

ای رسول خدا! فاطمه را به ازدواج من درآور. رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از او روی برگردانید. پس از او عمر خدمت آن حضرت رسید و همان تقاضا را نمود و پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از او نیز روی مبارک را برگردانید. پس آن دو، نزد عبدالرّحمن بن عوف رفتند و گفتند:

تو بزرگترین ثروتمند قریش هستی اگر نزد رسول خدا بروی و فاطمه را خواستگاری کنی خداوند ثروت تو را افزون و به شرافت تو اضافه می کند.

پس او به نزد پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آمد و همان تقاضا را تکرار کرد. پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از او هم روی برگردانید، پس به نزد عمر و ابابکر برگشت و گفت:

پیامبر با من چنان کرد که با شما کرد.

پس آن دو نفر خدمت حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام رسیدند و آن حضرت مشغول آبیاری نخل‌های خود بودند. به آن

حضرت عرض کردند:

ما آگاه و آشنا هستیم به نزدیکی تو به رسول خدا و اینکه تو اوّلین مسلمان هستی، پس اگر از آن حضرت، دخترش فاطمه را خواستگاری کنی خداوند فضیلت دیگری بر آن فضائل و شرافتی بر آن شرافت‌های تو می‌افزاید، حضرت علی علیه السلام فرمود:

یادآوری کردید. پس به خانه رفت و وضو گرفت و سپس غسل نمود و عبای قطریّه‌ی (۴۴۴) خود را پوشید و دو رکعت نماز خواند. پس به خدمت پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم رفته و عرض کرد:

ای رسول خدا! فاطمه سلام الله علیها را به ازدواج من درمی آوری؟

فرمود:

اگر او را به تو بدهم چه چیزی را صداق و مهر او قرار می‌دهی؟

عرض کرد:

شمشیرم و اسبم و زره‌ام و شترم را.

فرمود:

امّا شتر و شمشیر و اسبت چیزهاییست که تو از آنها بی‌نیاز نیستی برای جنگ با مشرکین امّا از زره‌ات بی‌نیازی.

پس حضرت علی علیه السلام زره‌اش را به قیمت چهارصد و هشتاد درهم قِطری (۴۴۵) فروخت و آن درهم‌ها را در مقابل پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم گذاشت. پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از مقدار آن درهم‌ها سؤال نفرمود و امیرالمؤمنین علی علیه السلام هم به آن حضرت چیزی عرض نکرد. پس رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم یک مشت از آنها را برداشت و به مقداد بن اسود داد و فرمود:

با این پول‌ها آنچه لازم است برای جهاز فاطمه سلام الله علیها خریداری کن و بیش از هر چیز برای او عطر خریداری کن. پس مقداد به بازار رفت و برای آن بانو آسیاب و مشک و بالش و حصیری قَطَری خرید و آنها را خدمت پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آورد و در مقابل حضرتش قرار داد و اسماء بنت عمیس نیز همراه مقداد بود. پس او به پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عرض کرد:

ای رسول خدا! حضرت فاطمه سلام الله علیها را از تو خواستگاری کردند صاحبان دندان و ثروتمندانی از قریش و شما ایشان را به عقد و ازدواج آنها در نیاوردی امّا او را به این جوان دادی؟ رسول خدا فرمود:

ای اسماء! آگاه باش که تو نیز با این جوان ازدواج خواهی کرد و برای او پسری می‌آوری.

(مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:)

این گفت و شنود اسماء با رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم با آنچه در قبل روایت شد که اسماء در زمان ازدواج امیرالمؤمنین علی علیه السلام و حضرت زهرا سلام الله علیها در حبشه بود مغایرت دارد. یعنی این گفت و شنود شاهد بر این است که او در زمان ازدواج آن دو بزرگوار حضور داشته و همانا او پس از شهادت حضرت زهرا سلام الله علیها با حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام ازدواج کرد و از آن حضرت فرزندی پیدا کرد همان طور که رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم ذکر فرمود.

پس چون شب زفاف فرا رسید رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به سلمان فرمود:

استر من شهباء را بیاور. پس سلمان آن را آورد، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فاطمه سلام الله علیها را بر آن سوار کرد و سلمان افسار آن را گرفت و حرکت کردند. در بین راه پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از پشت سر صدایی شنید، چون نظر کرد ناگاه دید جبرئیل و میکائیل و اسرافیل در بین گروه زیادی از ملائکه آمده‌اند.

حضرت فرمود:

ای جبرئیل به چه منظور شما به زمین نازل شده‌اید؟

عرض کرد:

آمده‌ایم تا فاطمه را به خانه‌ی شوهرش ببریم.

آنگاه جبرئیل شروع کرد به تکبیر گفتن، پس میکائیل و سپس اسرافیل و پس از آنها همه‌ی ملائکه تکبیر گفتند و از همان شب، تکبیر گفتن در پشت سر عروس‌ها سنّت شد.

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آن بانو را داخل خانه‌ی حضرت علی علیه السلام برد و او را در کنار خود، بر روی حصیر قطری نشانید و فرمود:

ای علی! این دختر من است، پس هر کس او را گرامی بدارد مرا گرامی و عزیز داشته و هر کس به او اهانت کند به من اهانت کرده. سپس فرمود:

خداوندا این ازدواج را برای آنها مبارک فرما و بر آنها مبارک فرما و برای آنها نسل و ذریّه‌ای پاک و پاکیزه قرار بده، به راستی که تو شنوای دعا می‌باشی.

سپس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم برخاست و او را در آغوش گرفت، حضرت فاطمه سلام الله علیها دست در گردن پدر افکند و گریست، پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به او فرمود:

سبب گریه‌ی تو چیست؟ من تو را به ازدواج کسی درآوردم که عظیم‌ترین حلم و بیشترین علم را در بین خلائق دارد.

بیان: جزری در بیان این روایت گفته در آنجا که آمده «أو لبس کساءً قطریّاً» منظور این است که آن حضرت عبا یا پارچه‌ای را از زیر بغل رد کرده و روی شانه انداخته بود و این نوعی بُرد است که پارچه‌ی آن خشن است.

و بنا بر قول دیگر نوعی حلّه است که بسیار فاخر است و در بلاد بحرین بافته می‌شود.

ازهری گفته در حومه‌ی بحرین روستاییست به نام «قِطر» که گمان می‌کنم لباس‌های «قطریّه» منسوب به آنجاست و قاف را کسره داده‌اند برای نسبت (تا منسوب به آن قریه باشد) و همچنین برای اینکه استعمال آن را آسان کرده باشند.

[روایت شماره] (۳۷)

[کشف الغمة] قَدْ أَوْرَدَ صَاحِبُ کِتَابِ الْفِرْدَوْسِ فِی الْأَحَادِیثِ عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لَوْلا عَلِیٌّ لَمْ یَکُنْ لِفَاطِمَةَ کُفْوٌ.

وَ رَوَی صَاحِبُ الْفِرْدَوْسِ أَیْضاً عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

یَا عَلِیُّ إِنَّ اللَّهَ زَوَّجَکَ فَاطِمَةَ وَ جَعَلَ صَدَاقَهَا الْأَرْضَ فَمَنْ مَشَی عَلَیْهَا مُبْغِضاً لَکَ مَشَی حَرَاماً.

وَ رَوَی ابْنُ بَابَوَیْهِ مِنْ حَدِیثٍ طَوِیلٍ أَوْرَدَهُ فِی تَزْوِیجِ أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ بِفَاطِمَةَ سلام الله علیها أَنَّهُ أَخَذَ فِی فِیهِ مَاءً وَ دَعَا فَاطِمَةَ فَأَجْلَسَهَا بَیْنَ یَدَیْهِ، ثُمَّ مَجَّ الْمَاءَ فِی الْمِخْضَبِ وَ هُوَ الْمِرْکَنُ وَ غَسَّلَ قَدَمَیْهِ وَ وَجْهَهُ، ثُمَّ دَعَا فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ أَخَذَ کَفّاً مِنْ مَاءٍ فَضَرَبَ بِهِ عَلَی رَأْسِهَا وَ کَفّاً بَیْنَ یَدَیْهَا ثُمَّ رَشَّ جِلْدَهَا، ثُمَّ دَعَا بِمِخْضَبٍ آخَرَ ثُمَّ دَعَا عَلِیّاً فَصَنَعَ بِهِ کَمَا صَنَعَ بِهَا، ثُمَّ الْتَزَمَهُمَا فَقَالَ:

اللَّهُمَّ إِنَّهُمَا مِنِّی وَ أَنَا مِنْهُمَا، اللَّهُمَّ کَمَا أَذْهَبْتَ عَنِّی الرِّجْسَ وَ طَهَّرْتَنِی تَطْهِیراً. فَأَذْهِبْ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهِّرْهُمْ تَطْهِیراً، ثُمَّ قَالَ قُومَا إِلَی بَیْتِکُمَا، جَمَعَ اللَّهُ بَیْنَکُمَا وَ بَارَکَ فِی سِیَرِکُمَا وَ أَصْلَحَ بَالَکُمَا، ثُمَّ قَامَ فَأَغْلَقَ عَلَیْهِمَا الْبَابَ بِیَدِهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَأَخْبَرَتْنِی أَسْمَاءُ أَنَّهَا رَمَقَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَلَمْ یَزَلْ یَدْعُو لَهُمَا خَاصَّةً لا یُشْرِکُهُمَا فِی دُعَائِهِ أَحَداً حَتَّی تَوَارَی فِی حُجْرَتِهِ.

وَ فِی رِوَایَةٍ أَنَّهُ قَالَ بَارَکَ اللَّهُ لَکُمَا فِی سِیَرِکُمَا وَ جَمَعَ شَمْلَکُمَا وَ أَلَّفَ عَلَی الْإِیمَانِ بَیْنَ قُلُوبِکُمَا، شَأْنَکَ بِأَهْلِکَ، السَّلامُ عَلَیْکُمَا.

وَ رُوِیَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ قَالَ:

لَمَّا زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَاطِمَةَ مِنْ عَلِیٍّ علیهما السلام کَانَ اللَّهُ تَعَالَی مُزَوِّجَهُ مِنْ فَوْقِ عَرْشِهِ وَ کَانَ جَبْرَئِیلُ

الْخَاطِبَ وَ كَانَ مِيكَائِيلُ وَ إِسْرَافِيلُ فِي سَبْعِينَ أَلْفاً مِنَ الْمَلائِكَةِ شُهُوداً وَ أَوْحَى اللَّهُ إِلَى شَجَرَةِ طُوبَى أَنِ انْثُرِي مَا فِيكِ مِنَ الدُّرِّ وَ الْيَاقُوتِ وَ اللُّؤْلُؤِ وَ أَوْحَى اللَّهُ إِلَى الْحُورِ الْعِينِ أَنِ الْتَقِطْنَهُ فَهُنَّ يَتَهَادَيْنَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَرَحاً بِتَزْوِيجِ فَاطِمَةَ عَلِيّاً.

وَ عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ:

دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلَى فَاطِمَةَ فِي صَبِيحَةِ عُرْسِهَا بِقَدَحٍ فِيهِ لَبَنٌ فَقَالَ:

اشْرَبِي فِدَاكِ أَبُوكِ، ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ عليه السلام :

اشْرَبْ فِدَاكَ ابْنُ عَمِّكَ.

وَ عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ:

لَمَّا كَانَتْ صَبِيحَةُ الْعُرْسِ أَصَابَ فَاطِمَةَ سلام الله عليها رِعْدَةٌ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

زَوَّجْتُكِ سَيِّداً فِي الدُّنْيَا «وَ إِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ» (۴۴۶).

وَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ شَكَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلِيّاً فَقَالَتْ:

يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يَدَعُ شَيْئاً مِنْ رِزْقِهِ إِلا وَزَّعَهُ بَيْنَ الْمَسَاكِينِ، فَقَالَ لَهَا: يَا فَاطِمَةُ أَتُسْخِطِينِي فِي أَخِي وَ ابْنِ عَمِّي، إِنَّ سَخَطَهُ سَخَطِي وَ إِنَّ سَخَطِي لَسَخَطُ اللَّهِ، فَقَالَتْ:

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ وَ سَخَطِ رَسُولِهِ.

وَ رُوِيَ عَنِ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ: قَالَ:

سَمِعْتُ أَمِيرَالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام يَقُولُ: وَاللَّهِ لاتَكَلَّمَنَّ بِكَلامٍ لا يَتَكَلَّمُ بِهِ غَيْرِي إِلا كَذَّابٌ وَرِثْتُ نَبِيَّ الرَّحْمَةِ وَ زَوْجَتِي خَيْرُ نِسَاءِ الْأُمَّةِ وَ أَنَا خَيْرُ الْوَصِيِّينَ.

نیز در کتاب کشف الغمّه (۴۴۷) از پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نقل می‌کند که فرمود:

اگر علی بن ابیطالب علیه السلام نمی‌بود برای فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها کفو و همانندی پیدا نمی‌شد.

نیز از ابن عبّاس روایت می‌کند که رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام فرمود:

خدا فاطمه را برای تو تزویج نمود و زمین را صداق آن بانو قرار داد. پس راه رفتن کسی که بغض تو را داشته باشد بر روی زمین حرام است.

ابن بابویه در قسمتی از یک حدیث طولانی که مربوط به ازدواج حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام و حضرت فاطمه سلام الله علیهاست روایت کرده:

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مقداری آب در دهان گرفته و حضرت فاطمه سلام الله علیها را صدا زد و در مقابل خود نشانید. سپس آن آب‌ها را از دهان خود درون تشتی ریخت و با آن آب، پاها و صورت مبارک خود را شست. سپس حضرت فاطمه سلام الله علیها را خواست و یک کف از آن آب را گرفت و بر سر او ریخت و مشتی نیز بین دستانش، پس پوست بدن او را شست و پس از آن تشتی دیگر خواست و آنگاه حضرت علی علیه السلام را صدا زد و با آن نیز همان کارهایی که با حضرت فاطمه سلام الله علیها انجام داده بود، تکرار فرمود. پس آنها را با هم همراه کرد و فرمود:

خداوندا، این دو از من و من از ایشان هستم. خداوندا! همان گونه که رجس و پلیدی را از من دور ساختی و مرا پاک و پاکیزه نمودی، از ایشان نیز پلیدی را دور فرما و آنها را پاک و پاکیزه نما، سپس فرمود:

مبارک گرداند راه و روش شما را و اصلاح کند زندگی و معیشت شما را، پس پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم برخاست و به دست مبارک خود درب را بر روی آنها بست.

ابن عبّاس گفت:

اسماء به من خبر داد پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم همچنان در حقّ علی و زهرا علیهما السلام دعا می‌کرد و کسی را در دعای آنها شریک نمی‌کرد تا اینکه داخل حجره‌ی خویش گردید.

و در روایتی آمده است پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

خداوند راه و روش شما را مبارک فرماید، کار شما را اصلاح نموده و بین قلوب شما را بر پایه‌ی ایمان، اُلفت (بیشتری) ایجاد کند و بر شما باد رفع حوائج یکدیگر، سلام بر شما باد.

و روایت شده از جابر بن عبدالله که گفت:

قبل از آن که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فاطمه سلام الله علیها را به عقد و نکاح حضرت علی علیه السلام درآورد، خداوند تعالی در بالاتر از عرش خود، آنها را به عقد یکدیگر درآورده بود، جبرئیل خطبه خواند و میکائیل و اسرافیل در بین هفتاد هزار فرشته شاهد آن عقد بودند و خداوند وحی فرستاد به درخت طوبی که نثار کن آنچه در خود داری از دُرّ و یاقوت و لؤلؤ و وحی فرستاد به حورالعین تا آن دُرّ و یاقوت و لؤلؤها را بردارند و آنها تا روز قیامت آن جواهرات را به یکدیگر هدیه می‌دهند و شاد و مسرور هستند به ازدواج حضرت فاطمه سلام الله علیها و حضرت علی علیه السلام.

و از شرحبیل بن سعید روایت شده که گفت:

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در صبح عروسی حضرت فاطمه سلام الله علیها، قَدَحی از شیر نزد او آورد و فرمود:

بیاشام، فدای تو باد پدرت، سپس به حضرت علی علیه السلام فرمود:

بیاشام فدای تو باد پسر عمویت.

و از شرحبیل بن سعید انصاری نقل شده که گفت:

چون صبح عروسی فاطمه سلام الله علیها شد ترس و وحشتی بر او رسید، پس رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به حضرتش فرمود:

من تو را به تزویج کسی درآوردم که در دنیا آقای (خلائق) است «و همانا او در آخرت حتماً از صالحین است».

از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت شده که فرمود:

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها از حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام به پیغمبر خدا شکایت کرد و گفت:

یا رسول الله! علی تمام رزق و روزی خود را بین بینوایان تقسیم می‌نماید.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

ای فاطمه! تو می‌خواهی مرا نسبت به برادرم و پسر عمویم خشمگین نمایی، در صورتی که خشم علی خشم من و خشم من خشم خدا است؟!

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها عرض کرد:

از خشم خدا و رسول، به خدا پناه می‌برم.

از اصبغ بن نُباته روایت شده که گفت:

از حضرت امیر علیه السلام شنیدم می‌فرمود:

به خدا قسم سخنی می‌گویم که هر کس غیر از من بگوید کذّاب است: من وارث پیغمبر رحمت می‌باشم. زوجه‌ام بهترین زنان امّت است و من بهترین وصیّین هستم.

[روایت شماره] (۳۸)

[الکافی] الْعِدَّةُ، عَنْ سَهْلٍ عَنِ الْبَزَنْطِیِّ، عَنْ عَبْدِ الْکَرِیمِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ ابْنِ أَبِی یَعْفُورٍ قَالَ:
سَمِعْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام یَقُولُ: إِنَّ عَلِیّاً تَزَوَّجَ فَاطِمَةَ سلام الله علیها عَلَی جَرْدِ بُرْدٍ وَ دِرْعٍ وَ فِرَاشٍ کَانَ مِنْ إِهَابِ کَبْشٍ.
بیان: قوله علی جرد برد، أی برد خلق.
در کتاب کافی (۴۴۸) با چند واسطه نقل کرده که گفت شنیدم حضرت امام جعفر صادق علیه السلام می‌فرمود:
همانا علی علیه السلام ازدواج کرد با فاطمه سلام الله علیها با عبایی سائیده شده، زره و فرشی که از پوست قوچ بود.
بیان: «جُرْدِ بُرْدٍ» یعنی لباس مندرس.

[روایت شماره] (۳۹)

[الکافی] مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَی، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی، عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ، عَنِ ابْنِ بُکَیْرٍ قَالَ:
سَمِعْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام یَقُولُ: زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَاطِمَةَ عَلَی دِرْعٍ حُطَمِیَّةٍ یَسْوَی ثَلاثِینَ دِرْهَماً.
در کتاب کافی (۴۴۹) با چند واسطه از محمّد بن یحیی نقل شده که گفت شنیدم حضرت امام صادق علیه السلام می‌فرمود:
تزویج نمود رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حضرت فاطمه را برای حضرت علی علیهما السلام با مهریه‌ی یک زره حُطمیّه که ارزش آن سی درهم بود.

[روایت شماره] (۴۰)

[الکافی] عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ، عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ أَبَی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:
زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلِیّاً فَاطِمَةَ، عَلَی دِرْعٍ حُطَمِیَّةٍ وَ فِرَاشُهَا إِهَابُ کَبْشٍ یَجْعَلانِ الصُّوفَ إِذَا اضْطَجَعَا تَحْتَ جُنُوبِهِمَا.
و همچنین در کتاب کافی (۴۵۰) با چند واسطه از احمد بن محمّد روایت شده که حضرت امام صادق علیه السلام فرمود:
رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها را به همسری حضرت علی علیه السلام درآورد به زره‌ی حطمیّه و فرش آنها پوست قوچی بود که در هنگام خواب آن را برمی گرداندند و روی طرف نرم آن می‌خوابیدند.

[روایت شماره] (۴۱)

[الکافی] بَعْضُ أَصْحَابِنَا، عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ، عَنْ اَلْعَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ [أَبِی] بُکَیرٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:
زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَاطِمَةَ، عَلَی دِرْعٍ حُطَمِیَّةٍ تُسَاوِی ثَلاثِینَ دِرْهَماً.
بیان: یمکن الجمع بین تلک الرّوایات بوجوه:
الأوّل – أن یکون المراد کون الدِّرع جزءاً للمهر.
الثّانی – أن یکون المعنی أنّه لو کان هذا الیوم لساوی ثلاثین درهماً و إن کانت قیمته فی ذلک الزّمان أکثر.
الثّالث – أن یقال إنّه کان یسوی ثلاثین درهماً، لکن بیع بخمس مائة درهم.
الرّابع – أن یکون بعض الأخبار محمولا علی التقیّة.
مرحوم کلینی در کتاب کافی (۴۵۱) می گوید:
از بعضی اصحاب ما روایت شده که از حضرت علیّ بن الحسین علیهما السلام روایت کرده‌اند و حضرتش با چند واسطه از امام صادق علیه السلام روایت فرموده که حضرت فرمودند:

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها را به ازدواج حضرت علی علیه السلام درآورد به زرهی آهنی، که ارزش آن سی درهم بود.

بیان: مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌گوید:

جمع بین این روایات می‌تواند علّت‌هایی داشته باشد که از این قرار است:

اوّل: شاید منظور این باشد که (خود) آن زره جزئی از مِهر بوده‌ست.

دوّم:

در آن زمان این زره سی درهم ارزش داشته، گر چه در این زمان قیمت آن بیشتر شده‌ست.

سوّم:

آن زره ارزش و قیمتش سی درهم بوده، امّا حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام آن را به پانصد درهم فروخته‌اند.

چهارم:

ممکن است بعضی از اخبار و روایات، حمل بر تقیّه شده باشد.

[روایت شماره] (۴۲)

[الکافی] عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا، عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِیدِ الْخَزَّازِ، عَنْ یُونُسَ بْنِ یَعْقُوبَ، عَنْ أَبِی مَرْیَمَ الْأَنْصَارِیِّ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ: کَانَ صَدَاقُ فَاطِمَةَ جَرْدَ بُرْدٍ (۴۵۲) حِبَرَةٍ وَ دِرْعَ حُطَمِیَّةٍ وَ کَانَ فِرَاشُهَا إِهَابَ کَبْشٍ یُلْقِیَانِهِ وَ یَفْرُشَانِهِ وَ یَنَامَانِ عَلَیْهِ.

مرحوم کلینی در کافی (۴۵۳) می‌گوید:

عدّه‌ای از اصحاب ما با چند واسطه از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده‌اند که فرمود:

صداق و مِهر حضرت فاطمه سلام الله علیها لباس راه راه و زرهی آهنی بود و زیرانداز و فرش آنها پوست قوچی بود که به هنگام خواب آن را برمی گرداندند و بر روی نرم آن می‌خوابیدند.

[روایت شماره] (۴۳)

[الکافی] عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ، عَنْ دَاوُدَ، عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ شُعَیْبٍ قَالَ: لَمَّا زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عَلِیّاً فَاطِمَةَ دَخَلَ عَلَیْهَا وَ هِیَ تَبْکِی فَقَالَ لَهَا: مَا یُبْکِیکِ؟ فَوَاللَّهِ لَوْ کَانَ فِی أَهْلِی خَیْرٌ مِنْهُ مَا زَوَّجْتُکِهِ وَ مَا أَنَا زَوَّجْتُکِهِ وَ لَکِنَّ اللَّهَ زَوَّجَکِ وَ أَصْدَقَ عَنْکِ الْخُمُسَ مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ.

در کتاب کافی (۴۵۴) با چند واسطه از یعقوب بن شعیب نقل می‌کند که او گفت:

چون رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها را به تزویج حضرت علی علیه السلام درآورد، رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بر حضرت فاطمه سلام الله علیها داخل شد و (دید) که ایشان گریه می‌کنند، پس پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به ایشان فرمود:

چه چیزی تو را گریان کرده‌ست؟ به خدا قسم اگر در بین خویشاوندان من کسی بهتر از او بود من تو را به ازدواج آن شخص درمی آوردم، من تو را به ازدواج او درنیاوردم بلکه خداوند تو را به او تزویج فرمود و صداق و مهر تو را خمس اموال مردم قرار داد تا زمانی که آسمان‌ها و زمین باقیست.

[روایت شماره] (۴۴)

[الکافی] عَلِیُّ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ سُلَیْمَانَ، عَمَّنْ حَدَّثَهُ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

إِنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها قَالَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

زَوَّجْتَنِی بِالْمَهْرِ الْخَسِیسِ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مَا أَنَا زَوَّجْتُكِ وَ لَكِنَّ اللَّهَ زَوَّجَكِ مِنَ السَّمَاءِ وَ جَعَلَ مَهْرَكِ خُمُسَ الدُّنْیَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ.

شیخ کلینی در کتاب کافی (۴۵۵) با چند واسطه از حضرت صادق آل محمّد روایت می‌کند که فرمود:

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عرض کرد:

شما مرا با یک مهریه‌ی مختصری شوهر دادی.

پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

من تو را تزویج نکردم، بلکه خدای سبحان، متصدّی امر ازدواج تو شد و خمس دنیا را تا آسمان‌ها و زمین برقرار باشند، مهریه‌ی تو قرار داد.

[روایت شماره] (۴۵)

[الکافی] عَلِیٌّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ، عَنْ جَمِیلِ بْنِ دَرَّاجٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

لا غَیْرَةَ فِی الْحَلالِ بَعْدَ قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

لا تُحْدِثَا شَیْئاً حَتَّی أَرْجِعَ إِلَیْكُمَا، فَلَمَّا أَتَاهُمَا أَدْخَلَ رِجْلَیْهِ بَیْنَهُمَا فِی الْفِرَاشِ.

در کتاب کافی (۴۵۶) با چند واسطه از حضرت امام صادق علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

غیرت ورزیدن درباره‌ی حلال جایز نیست بعد از آنکه رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

کاری از شما سر نزند تا من نزد شما بازگردم. چون رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد آن دو بزرگوار برگشت دو پای مبارک خود را داخل بستر و بین آنها قرار داد.

[روایت شماره] (۴۶)

[الکافی] عَلِیٌّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ الْبَرْقِیِّ رَفَعَهُ قَالَ:

لَمَّا زَوَّجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَاطِمَةَ قَالُوا: بِالرِّفَاءِ وَ الْبَنِینَ،

قَالَ:

لا بَلْ عَلَی الْخَیْرِ وَ الْبَرَكَةِ.

إیضاح: قال [الجزریُّ] فیه: نهی أن یقال للمتزوِّج بالرِّفاء و البنین الرِّفاء: الالتیام و الاتّفاق و البرکة و النّماء و إنّما نهی عنه کراهیة لأنّه کان من عادتهم و لهذا سنَّ فیه غیره.

در کتاب کافی (۴۵۷) با چند واسطه از ابی عبدالله برقی روایت کرد و او بدون ذکر اسماء روات دیگر گفته: چون رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حضرت فاطمه سلام الله علیها را شوهر داد، (مردم به آنها) می‌گفتند:

«بِالرِّفَاءِ وَ الْبَنِین» به امید همدلی همسری و فرزندان بسیار و رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

نه [این چنین بگویید] به امید خیر و برکت.

بیان: جزری گفته پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در این روایت نهی کرده به شخصی که ازدواج کرده بگویند:
«بِالرِّفَاءِ وَ الْبَنِینِ».
و «الرِّفاء» به معنی التیام و اتّفاق (که آن زن و شوهر با هم اتّفاق نظر داشته باشند) و به معنی برکت و رشد و موفقیّت نیز آمده و همانا رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گفتن این جمله را نهی فرمود، زیرا مایل نبوده، این جزء عادت‌های مردم شود.
به همین جهت که پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نهی فرمود، شادباش گفتن‌های دیگری سنّت شده‌ست.

[روایت شماره] (۴۷)

[الکافی] مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَی، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ ابْنِ مَعْرُوفٍ، عَنِ ابْنِ مَهْزِیَارَ، عَنْ مُخَلَّدِ بْنِ مُوسَی، عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ عَلِیٍّ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ یَحْیَی الْیَرْبُوعِیِّ، عَنْ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:
«إِنَّما أَنَا بَشَرٌ مِثْلُکُمْ» (۴۵۸) أَتَزَوَّجُ فِیکُمْ وَ أُزَوِّجُکُمْ إِلا فَاطِمَةَ فَإِنَّ تَزْوِیجَهَا نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ.
نیز در همان کتاب (۴۵۹) با چند واسطه از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:
من بشری هستم مثل شما. از شما زن می‌گیرم و به شما زن می‌دهم. ولی موضوع ازدواج فاطمه سلام الله علیها، یک امر آسمانی‌ست.

[روایت شماره] (۴۸)

[تفسیر فرات بن إبراهیم (۴۶۰)] عَلِیُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَخْلَدٍ الْجُعْفِیُّ مُعَنْعَناً عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ فِی قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَی «وَ هُوَ الَّذِی خَلَقَ مِنَ الْماءِ بَشَراً فَجَعَلَهُ نَسَباً وَ صِهْراً» (۴۶۱) قَالَ:
خَلَقَ اللَّهُ نُطْفَةً بَیْضَاءَ مَکْنُونَةً فَجَعَلَهَا فِی صُلْبِ آدَمَ، ثُمَّ نَقَلَهَا مِنْ صُلْبِ آدَمَ إِلَی صُلْبِ شَیْثٍ وَ مِنْ صُلْبِ شَیْثٍ إِلَی صُلْبِ أَنُوشَ وَ مِنْ صُلْبِ أَنُوشَ إِلَی صُلْبِ قَیْنَانَ، حَتَّی تَوَارَثَتْهَا کِرَامُ الْأَصْلابِ فِی مُطَهَّرَاتِ الْأَرْحَامِ، حَتَّی جَعَلَهَا اللَّهُ فِی صُلْبِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ، ثُمَّ قَسَمَهَا نِصْفَیْنِ، فَأَلْقَی نِصْفَهَا إِلَی صُلْبِ عَبْدِاللَّهِ وَ نِصْفَهَا إِلَی صُلْبِ أَبِی طَالِبٍ وَ هِیَ سُلالَةٌ تُولَدُ مِنْ عَبْدِاللَّهِ مُحَمَّداً وَ مِنْ أَبِی طَالِبٍ عَلِیّاً عَلَیْهِمَا الصَّلاةُ وَ السَّلامُ، فَذَلِکَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَی «وَ هُوَ الَّذِی خَلَقَ مِنَ الْماءِ بَشَراً فَجَعَلَهُ نَسَباً وَ صِهْراً» وَ زَوَّجَ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ عَلِیّاً، فَعَلِیٌّ مِنْ مُحَمَّدٍ وَ مُحَمَّدٌ مِنْ عَلِیٍّ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ وَ فَاطِمَةُ نَسَبٌ وَ عَلِیٌّ الصِّهْرُ. (۴۶۲)
در کتاب تفسیر فرات بن ابراهیم (۴۶۳) آمده:
علی بن محمّد بن مَخْلَد جعفی با ذکر اسامی راویانی سند خود را به ابن عبّاس می‌رساند که او در تفسیر این فرموده‌ی خداوند متعال در قرآن که می‌فرماید:
«و اوست خدایی که از آب بشر را آفرید و بین آنها خویشی نسب و بستگی ازدواج را قرار داد» گفته: خداوند خلق نمود نطفه‌ی روشن و نورانی مستوری را، پس آن را قرار داد در صُلب آدم، سپس آن را منتقل کرد به صلب «شیث» و از صلب شیث به صلب «أنوش» و از صلب انوش به صلب «قینان» تا آنجا که ارث می‌بردند این نطفه را، بهترین و گرامی‌ترین صُلب‌ها در پاکیزه‌ترین رحم‌ها تا آن که خداوند آن را در صلب عبدالمطّلب قرار داد. پس آن نطفه را به دو نصف تقسیم نمود، پس نصفی از آن را در صلب عبدالله قرار داد و نصف دیگر را به صلب عبدالمطّلب منتقل نمود و از این نطفه، سُلاله‌ای از عبدالله متولّد شد به نام محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و از ابیطالب متولّد شد به نام علی علیه السلام و به همین معناست فرمایش خداوند تعالی: «و اوست خدایی که از

آب بشر را آفرید و بین آنها خویشی نسب و بستگی ازدواج را قرار داد» و ازدواج کرد حضرت فاطمه سلام الله علیها دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم با حضرت علی علیه السلام ، پس حضرت علی علیه السلام از حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از حضرت علی علیه السلام است و منظور از «نسب» در این آیه امام حسن و امام حسین و حضرت فاطمه: است و منظور از «صِهر» (داماد) حضرت علی علیه السلام است.

[روایت شماره] (۴۹)

مِصْبَاحُ الْأَنْوَارُ وَ کِتَابُ الْمُحْتَضَرِ: لِلْحَسَنِ بْنِ سُلَیْمَانَ نَقْلًا مِنْ کِتَابِ الْفِرْدَوْسِ عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنَّهُ قَالَ:
لَوْلا عَلِیٌّ لَمْ یَکُنْ لِفَاطِمَةَ کُفْوٌ.

در کتاب مصباح الانوار و کتاب مختصر با واسطه از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نقل شده که حضرت فرمود:
اگر خدای تعالی حضرت علی علیه السلام را خلق نمی‌کرد، همسری برای فاطمه سلام الله علیها یافت نمی‌شد.

وَ مِنْهُ رَفَعَهُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ لِعَلِیٍّ علیه السلام :
یَا عَلِیُّ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ زَوَّجَکَ فَاطِمَةَ وَ جَعَلَ صَدَاقَهَا الْأَرْضَ، فَمَنْ مَشَی عَلَیْهَا مُبْغِضاً لَکَ مَشَی عَلَیْهَا حَرَاماً.

با ذکر سند از ابن عبّاس نقل کرده که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به حضرت علی علیه السلام فرمود:
ای علی! همانا خداوند عزّوجلّ تزویج کرد فاطمه سلام الله علیها را به تو و مهریّه و صداق او را زمین قرار داد؛ پس هر کس بر روی زمین راه برود و کینه و بغض تو را داشته باشد، راه رفتنش بر روی زمین حرام است.

بخش ششم؛ معاشرت حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها با حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام (باب ۶؛ کیفیه معاشرتها سلام الله علیها مع علیّ علیه السلام)

[روایت شماره] (۰۱)

[علل الشّرائع] الْقَطَّانُ، عَنِ السُّکَّرِیِّ، عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ الْعَبْدِیِّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِیزِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ یَحْیَی بْنِ عَبْدِاللَّهِ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ أَبِی هُرَیْرَةَ قَالَ:
صَلَّی بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم الْفَجْرَ ثُمَّ قَامَ بِوَجْهٍ کَئِیبٍ وَ قُمْنَا مَعَهُ حَتَّی صَارَ إِلَی مَنْزِلِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَأَبْصَرَ عَلِیّاً نَائِماً بَیْنَ یَدَیِ الْبَابِ عَلَی الدَّقْعَاءِ، فَجَلَسَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَجَعَلَ یَمْسَحُ التُّرَابَ عَنْ ظَهْرِهِ وَ یَقُولُ: قُمْ فِدَاکَ أَبِی وَ أُمِّی یَا أَبَا تُرَابٍ، ثُمَّ أَخَذَ بِیَدِهِ وَ دَخَلا مَنْزِلَ فَاطِمَةَ، فَمَکَثْنَا هُنَیْئَةً، ثُمَّ سَمِعْنَا ضِحْکاً عَالِیاً، ثُمَّ خَرَجَ عَلَیْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِوَجْهٍ مُشْرِقٍ، فَقُلْنَا یَا رَسُولَ اللَّهِ دَخَلْتَ بِوَجْهٍ کَئِیبٍ وَ خَرَجْتَ بِخِلافِهِ، فَقَالَ:
کَیْفَ لا أَفْرَحُ وَ قَدْ أَصْلَحْتُ بَیْنَ اثْنَیْنِ أَحَبِّ أَهْلِ الْأَرْضِ إِلَی أَهْلِ السَّمَاءِ.

بیان: الدقعاء التراب و الأخبار المشتملة علی منازعتهما مأولة بما یرجع إلی ضرب من المصلحة، لظهور فضلهما علی الناس أو غیر ذلک مما خفی علینا جهته.

شیخ صدوق در کتاب علل الشّرایع (۴۶۴) با چند واسطه از ابوهریره روایت می‌کند که گفت:
یک روز پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نماز صبح را به جای آورد.
آنگاه با یک صورت اندوهناکی برخاست و ما هم با آن حضرت برخاستیم. آن بزرگوار متوجّه منزل فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها شد، حضرت علی علیه السلام را دید که جلوی در روی خاک‌ها خوابیده‌ست.

پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خاک‌ها را از پشت امیرالمؤمنین علی علیه السلام پاک نمود و فرمود:

برخیز پدر و مادرم به فدای تو ای ابوتراب! سپس دست مبارک حضرت امیر علیه السلام را گرفت و با یکدیگر داخل منزل حضرت زهرا سلام الله علیها شدند. ما مختصری مکث نمودیم آنگاه صدای خنده‌اش به گوش ما رسید. پس از این جریان دیدیم پیامبر خدا با صورتی خوشحال و درخشان از خانه‌ی فاطمه خارج شد.

گفتیم یا رسول الله! با صورتی مغموم و اندوهناک وارد و با صورتی خوشحال بازگشتی؟!

فرمود:

چرا خوشحال نباشم، در صورتی که بین دو نفر را که نزد اهل آسمان محبوب‌ترین مردم زمین هستند صلح و سازش دادم.

بیان: علامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید «دَقعاء» به معنای خاک است و نیز این گونه اخباری را که مشتمل بر نزاع بین حضرت امیر و حضرت زهرا علیهما السلام می‌باشند باید تأویل و تفسیر نمود، از قبیل اینکه منظور از آنها اظهار فضائل و مناقب ایشان باشد و یا غیر آن، از چیزهایی که بر ما پوشیده‌ست.

[روایت شماره] (۰۲)

[علل الشّرائع] الْقَطَّانُ، عَنِ السُّکَّرِیِّ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِمْرَانَ، عَنْ عُبَیْدِ اللَّهِ بْنِ مُوسَی، عَنْ عَبْدِ الْعَزِیزِ، عَنْ حَبِیبِ بْنِ أَبِی ثَابِتٍ قَالَ:

کَانَ بَیْنَ عَلِیٍّ وَ فَاطِمَةَ علیهما السلام کَلامٌ فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ أُلْقِیَ لَهُ مِثَالٌ فَاضْطَجَعَ عَلَیْهِ، فَجَاءَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها فَاضْطَجَعَتْ مِنْ جَانِبٍ وَ جَاءَ عَلِیٌّ علیه السلام فَاضْطَجَعَ مِنْ جَانِبٍ،

قَالَ:

فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَدَ عَلِیٍّ فَوَضَعَهَا عَلَی سُرَّتِهِ وَ أَخَذَ یَدَ فَاطِمَةَ فَوَضَعَهَا عَلَی سُرَّتِهِ فَلَمْ یَزَلْ حَتَّی أَصْلَحَ بَیْنَهُمَا ثُمَّ خَرَجَ فَقِیلَ لَهُ یَا رَسُولَ اللَّهِ دَخَلْتَ وَ أَنْتَ عَلَی حَالٍ وَ خَرَجْتَ وَ نَحْنُ نَرَی الْبُشْرَی فِی وَجْهِکَ،

قَالَ:

[وَ] مَا یَمْنَعُنِی وَ قَدْ أَصْلَحْتُ بَیْنَ اثْنَیْنِ أَحَبِّ مَنْ عَلَی وَجْهِ الْأَرْضِ إِلَیَّ.

قال الصّدوق؛ : لیس هذا الخبر عندی بمعتمد و لا هو لی بمعتقد فی هذه العلّة لأنّ علیّاً و فاطمهٔ علیهما السلام ما کانا لیقع بینهما کلام یحتاج رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إلی الإصلاح بینهما، لأنه علیه السلام سیّدالوصیّین و هی سیّدهٔ نساء العالمین، مقتدیان بنبیّ الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فی حسن الخلق.

مصباح الأنوار: عن حبیب مثله.

بیان: المثال بالکسر الفراش، ذکره الفیروزآبادیّ.

نیز در همان کتاب (۴۶۵) با چند واسطه از حبیب بن ابی ثابت روایت می‌کند که گفت:

بین حضرت زهراء و علی بن ابیطالب علیهما السلام گفتگویی پیش آمد. پس از آن رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد ایشان وارد شد، فرشی برای آن حضرت گستردند و ایشان خوابید.

حضرت امیر علیه السلام نیز آمد و یک طرف آن بزرگوار خوابید. پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دست حضرت علی علیه السلام را گرفت و فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را گرفت و روی وسط شکم خود نهاد.

آنگاه بین ایشان را صلح و سازش داد. سپس خارج شد به آن حضرت گفته شد:

یا رسول الله! تو با حال مخصوصی بر علی و زهرا وارد شدی ولی اکنون می‌بینیم با این همه خوشحالی خارج گردیدی؟!

فرمود:

چگونه شاد نباشم، در صورتی که بین دو نفر را که نزد من محبوب‌ترین اهل زمین می‌باشند صلح و سازش دادم.

شیخ صدوق رحمهٔ الله علیه می گوید:

این خبر نزد من معتبر و مورد اعتماد نیست. زیرا بین علی و فاطمه علیهما السلام سخنی در نمی گرفت که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بیاید و بین ایشان را صلح و سازش بدهد.

حضرت علی علیه السلام سیّدالوصیّین می‌باشد و فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها سیده‌ی زنان عالم است. ایشان از نظر اخلاق، به حضرت رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم اقتدا می کردند.

در کتاب مصباح الانوار از حبیب مثل این حدیث نقل شده‌ست.

بیان: المثال به کسر حرف میم به معنای بستر آمده همان طور که مرحوم فیروزآبادی ذکر کرده‌ست.

[روایت شماره] (۰۳)

[علل الشّرائع] أَبِی، عَنْ سَعْدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَرَفَةَ، عَنْ وَکِیعٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْرَائِیلَ، عَنْ أَبِی صَالِحٍ، عَنْ أَبِی ذَرٍّ؛ قَالَ:

کُنْتُ أَنَا وَ جَعْفَرُ بْنُ أَبِی طَالِبٍ مُهَاجِرَیْنِ إِلَی بِلادِ الْحَبَشَةِ (۴۶۶) فَأَهْدَیْتُ لِجَعْفَرٍ جَارِیَةً قِیمَتُهَا أَرْبَعَةُ آلافِ دِرْهَمٍ، فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِینَةَ أَهْدَاهَا لِعَلِیٍّ علیه السلام تَخْدُمُهُ، فَجَعَلَهَا عَلِیٌّ فِی مَنْزِلِ فَاطِمَةَ.

فَدَخَلَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها یَوْماً فَنَظَرَتْ إِلَی رَأْسِ عَلِیٍّ علیه السلام فِی حَجْرِ الْجَارِیَةِ فَقَالَتْ:

یَا أَبَاالْحَسَنِ فَعَلْتَهَا، فَقَالَ:

لا وَاللَّهِ یَا بِنْتَ مُحَمَّدٍ مَا فَعَلْتُ شَیْئاً فَمَا الَّذِی تُرِیدِینَ؟

قَالَتْ تَأْذَنُ لِی فِی الْمَصِیرِ إِلَی مَنْزِلِ أَبِی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ لَهَا: قَدْ أَذِنْتُ لَکِ.

فَتَجَلَّلَتْ بِجَلالِهَا وَ تَبَرْقَعَتْ بِبُرْقُعِهَا وَ أَرَادَتِ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَهَبَطَ جَبْرَئِیلُ علیه السلام فَقَالَ:

یَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ یُقْرِئُکَ السَّلامَ وَ یَقُولُ لَکَ: إِنَّ هَذِهِ فَاطِمَةُ قَدْ أَقْبَلَتْ تَشْکُو عَلِیّاً فَلا تَقْبَلْ مِنْهَا فِی عَلِیٍّ شَیْئاً، فَدَخَلَتْ فَاطِمَةُ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

جِئْتِ تَشْکِینَ عَلِیّاً،

قَالَتْ:

إِی وَ رَبِّ الْکَعْبَةِ، فَقَالَ لَهَا: ارْجِعِی إِلَیْهِ فَقُولِی لَهُ: رَغِمَ أَنْفِی لِرِضَاکَ.

فَرَجَعَتْ إِلَی عَلِیٍّ علیه السلام فَقَالَتْ لَهُ یَا أَبَاالْحَسَنِ رَغِمَ أَنْفِی لِرِضَاکَ تَقُولُهَا ثَلاثاً فَقَالَ لَهَا: عَلِیٌّ شَکَوْتِنِی إِلَی خَلِیلِی وَ حَبِیبِی رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، وَا سَوْأَتَاهْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، أُشْهِدُاللَّهَ یَا فَاطِمَةُ أَنَّ الْجَارِیَةَ حُرَّةٌ لِوَجْهِ اللَّهِ وَ أَنَّ الْأَرْبَعَ مِائَةِ دِرْهَمٍ الَّتِی فَضَلَتْ مِنْ عَطَائِی صَدَقَةٌ عَلَی فُقَرَاءِ أَهْلِ الْمَدِینَةِ.

ثُمَّ تَلَبَّسَ وَ انْتَعَلَ وَ أَرَادَ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، فَهَبَطَ جَبْرَئِیلُ علیه السلام فَقَالَ:

یَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ یُقْرِئُکَ السَّلامَ وَ یَقُولُ لَکَ: قُلْ لِعَلِیٍّ: قَدْ أَعْطَیْتُکَ الْجَنَّةَ بِعِتْقِکَ الْجَارِیَةَ فِی رِضَی فَاطِمَةَ وَ النَّارَ بِالْأَرْبَعِ مِائَةِ دِرْهَمٍ الَّتِی تَصَدَّقْتَ بِهَا، فَأَدْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ شِئْتَ بِرَحْمَتِی وَ أَخْرِجْ مِنَ النَّارِ مَنْ شِئْتَ بِعَفْوِی، فَعِنْدَهَا قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

أَنَا قَسِیمُ اللَّهِ بَیْنَ الْجَنَّةِ وَ النَّارِ.

[المناقب لابن شهرآشوب] أبومنصور الکاتب فی کتاب الرَّوح و الرَّیحان، عن أبی ذرّ مثله.

[بشارة المصطفی] والدی أبوالقاسم و عمّار بن یاسر و ولده سعد جمیعاً، عن إبراهیم بن نصر الجرجانیّ، عن محمّد بن حمزة المرعشیّ، عن محمّد بن الحسن، عن محمّد بن جعفر، عن حمزة بن إسماعیل، عن أحمد بن الخلیل، عن یحیی بن عبد الحمید، عن

شریک، عن لیث بن أبی سلیم، عن مجاهد، عن ابن عبّاس مثله بأدنی تغییر و قد أوردناه فی باب أنّه علیه السلام قسیم الجنّة و النّار (۴۶۷).

شیخ صدوق در علل الشّرایع (۴۶۸) با چند واسطه از ابوذر روایت می‌کند که گفت:

در آن موقعی که من و جعفر بن ابیطالب به سوی حبشه هجرت می‌کردیم کنیزکی را به جعفر بن ابیطالب هدیه کردند که قیمت آن ۴۰۰۰ درهم بود. هنگامی که به مدینه آمدیم جعفر آن کنیزک را به حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام تقدیم نمود که خدمتگزار آن بزرگوار باشد.

حضرت امیر علیه السلام آن کنیزک را در خانه‌ی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها جای داد.

یک روز حضرت زهراء سلام الله علیها داخل خانه گردید مواجه شد با حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام که سر مبارک خود را در کنار آن کنیزک نهاده بود.

حضرت فاطمه به حضرت علی علیهما السلام عرض کرد:

آیا با این کنیزک عملی انجام داده‌ای؟

فرمود:

نه به خدا قسم، من عملی انجام نداده‌ام، منظور تو چیست؟

عرض کرد:

به من اجازه بده تا به خانه‌ی پدرم بروم.

فرمود:

مانعی ندارد.

وقتی حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها لباس پوشید و نقاب زد که به خانه‌ی پدر بزرگوار خویش برود جبرئیل نازل شد و گفت:

یا محمّد! خدای رؤوف به تو سلام می‌رساند و می‌فرماید:

اکنون فاطمه‌ی زهراء نزد تو می‌آید و از علی شکایت می‌کند ولی تو به شکایت وی ترتیب اثر مده!

موقعی که حضرت فاطمه سلام الله علیها به حضور پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مشرّف شد آن حضرت فرمود:

گمانم آمدی که از علی شکایت کنی؟

عرض کرد:

آری به خدا قسم.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

برگرد و به علی بگو: من علیرغم میل باطنی خود، راضیم به رضای تو! ! فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به سوی حضرت علی علیه السلام مراجعت نمود و سه مرتبه به آن بزرگوار عرض کرد:

یا اباالحسن! من علیرغم میل باطنی خود به رضای تو راضی می‌باشم.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

شکایت مرا به دوست و حبیبم پیغمبر اکرم نمودی؟ آه از شرمندگی من نزد پیامبر خدا! ای فاطمه! من خدا را شاهد می‌گیرم که این کنیزک را در راه خدا آزاد نمودم و آن چهارصد درهمی که از عطاء من زیاد آمده برای فقراء مدینه صدقه‌ست.

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام پس از این گفتگوها لباس و نعلین‌های خود را پوشید که به حضور حضرت رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مشرّف شود. جبرئیل نازل شد و گفت:

یا محمّد! خدای مهربان سلام می‌رساند و می‌فرماید:

به حضرت امیر بفرما: من بهشت را برای اینکه آن کنیز را به جهت رضایت فاطمه آزاد کردی به تو عطا نمودم و جهنّم را برای آن چهارصد درهمی که صدقه دادی در اختیار تو نهادم.

پس تو هر کسی را که می‌خواهی با اجازه‌ی من داخل بهشت کن و هر کسی را که می‌خواهی به وسیله‌ی عفو و بخشش من از جهنّم آزاد نما! بدین لحاظ بود که حضرت امیر علیه السلام می‌فرمود:

من از طرف خدا تقسیم کننده‌ی بهشت و جهنّم می‌باشم (۴۶۹).

در کتاب‌های مناقب (۴۷۰) و بشارة المصطفی (۴۷۱) با سندهای دیگری مثل این حدیث با کمی تغییر آمده‌ست.

[روایت شماره] (۰۴)

[المناقب لابن شهرآشوب] لَمَّا انْصَرَفَتْ فَاطِمَةُ مِنْ عِنْدِ أَبِی بَکْرٍ أَقْبَلَتْ عَلَی أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام فَقَالَتْ لَهُ: یَا ابْنَ أَبِی طَالِبٍ اشْتَمَلْتَ شِیمَةَ الْجَنِینِ وَ قَعَدْتَ حُجْرَةَ الظَّنِینِ فَنَقَضْتَ قَادِمَةَ الْأَجْدَلِ، فَخَانَکَ رِیشُ الْأَعْزَلِ [أَضْرَعْتَ خَدَّکَ یَوْمَ أَضَعْتَ جَدَّکَ، افْتَرَسْتَ الذِّئَابَ وَ افْتَرَشْتَ التُّرَابَ، مَا کَفَفْتَ قَائِلًا وَ لا أَغْنَیْتَ بَاطِلًا] هَذَا ابْنُ أَبِی قُحَافَةَ یَبْتَزُّنِی نُحَیْلَةَ أَبِی وَ بُلَیْغَةَ ابْنِی، وَاللَّهِ لَقَدْ أَجْهَرَ فِی خِصَامِی وَ أَلْفَیْتُهُ أَلَدَّ فِی کَلامِی، حَتَّی مَنَعَتْنِی الْقَیْلَةُ نَصْرَهَا وَ الْمُهَاجِرَةُ وَصْلَهَا وَ غَضَّتِ الْجَمَاعَةُ دُونِی طَرْفَهَا، فَلا دَافِعَ وَ لا مَانِعَ خَرَجْتُ کَاظِمَةً وَ عُدْتُ رَاغِمَةً وَ لا خِیَارَ، لِی لَیْتَنِی مِتُّ قَبْلَ هِینَتِی وَ دُونَ زَلَّتِی عَذِیرِیَ اللَّهُ مِنْکَ عَادِیاً وَ مِنْکَ حَامِیاً، وَیْلایَ فِی کُلِّ شَارِقٍ، وَیْلایَ مَاتَ الْعَمَدُ وَ وَهَنَتِ الْعَضُدُ وَ شَکْوَایَ إِلَی أَبِی. وَ عُدْوَایَ إِلَی رَبِّی اللَّهُمَّ أَنْتَ أَشَدُّ قُوَّةً.

فَأَجَابَهَا أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ: لا وَیْلَ لَکِ بَلِ الْوَیْلُ لِشَانِئِکِ نَهْنِهِی عَنْ وَجْدِکِ یَا بُنَیَّةَ الصَّفْوَةِ وَ بَقِیَّةَ النُّبُوَّةِ، فَمَا وَنَیْتُ عَنْ دِینِی وَ لا أَخْطَأْتُ مَقْدُورِی، فَإِنْ کُنْتِ تُرِیدِینَ الْبُلْغَةَ، فَرِزْقُکِ مَضْمُونٌ وَ کَفِیلُکِ مَأْمُونٌ وَ مَا أُعِدَّ لَکِ خَیْرٌ مِمَّا قُطِعَ عَنْکِ، فَاحْتَسِبِی اللَّهَ، فَقَالَتْ: حَسْبِیَ اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ (۴۷۲).

بیان: أقول: قد مرَّ [تصحیح] کلماتها و شرحها فی أبواب فدک.

در کتاب مناقب (۴۷۳) می‌نگارد هنگامی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها از نزد ابوبکر مراجعت نمود و پیش امیرالمؤمنین علیه السلام آمد. به آن حضرت گفت:

هنگامی که حضرت فاطمه سلام الله علیها از نزد ابو بکر بازگشت پیش حضرت علی علیه السلام آمده عرض کرد:

ای فرزند ابوطالب! آیا همچون جنین پرده‌نشین شده‌ای و چون کسی که به او تهمت زده‌اند در گوشه‌ی خانه نشسته‌ای؟ تو آن کسی بودی که پرهای بزرگ شاهین را شکستی، حال چه شده که این پرهای بی‌ارزش دست و پای تو را بسته‌اند. ابوبکر هدیه‌ی پدرم را از من به زور گرفته، آشکارا به دشمنی من برخاسته و از لجاج و عناد خود روی برنمی‌تابد چندان که اوس و خزرج از من بریدند و مهاجران نیز از حمایت من خودداری کردند و مردم نیز یاری کردن را فراموش نمودند و امروز برای دفع ستم‌های آن مرد، نه یاوری دارم و نه مددکاری. امروز خشم خود را فرو خوردم و از خانه خارج شدم ولی با خواری بازگشتم. تو شیرمردی بودی که گرگ‌ها را در هم می‌کوبیدی، ولی امروز در را به روی خود بسته‌ای. آیا توان دفاع از حق را، از تو گرفته‌اند؟ آیا قدرت برگرداندن این باطل را نداری؟ چرا که من دیگر قدرت دفاع از خود را ندارم. ای کاش قبل از امروز مُرده بودم و شاهد این خواری و مذلّت نبودم! اگر با تو به تندی سخن گفتم و یا از یاری نکردنت برآشفتم، از خدا مطالبه عفو و بخشش می‌کنم.

وای بر من از هر صبحی که سر برآورد در حالی که پناهگاه بزرگ من از دنیا رفته و نبودنش مرا این چنین پریشان و ناتوان ساخته‌ست. امروز دیگر چه می‌توانم بکنم جز آنکه شکایت این مردم را به پدرم بکنم و از خداوند طلب یاری کنم؟ بارالها قدرت تو از همه کس بیشتر است پس خودت دادِ مرا از این نامردمان بستان.

حضرت علی علیه السلام به حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

ای دختر آنکه خداوند انتخابش کرد و ای یادگار پیامبر، غم مخور، بلکه شایسته است آن که حقّ تو را پایمال نموده آه و ناله پیشه کند زیرا آن حق، دامان او را خواهد سوزاند، امّا بدان که من به دلیل سستی و ضعف گوشه‌نشین نشده‌ام، بلکه آنچه در توان داشتم به کار بستم ولی نتیجه‌ای نگرفتم و آنها را به خداوند واگذار کردم، که خداوند عهده‌دار امر آنهاست و از مکر و نیرنگ اینان نیز در امان است.

پس حضرت فاطمه سلام الله علیها آرام گرفت و فرمود:

خداوند مرا کافیست و او بهترین وکیل برای بندگان خویش است.

[روایت شماره] (۰۵)

[المناقب لابن شهرآشوب] مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ وَ أَبُوقُبَيْلٍ وَ ابْنُ إِسْحَاقَ وَ حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ وَ عِمْرَانُ بْنُ الْحُصَيْنِ وَ ابْنُ غَسَّانَ وَ الْبَاقِرُ عليه السلام مَعَ اخْتِلَافِ الرِّوَايَاتِ وَ اتِّفَاقِ الْمَعْنَى، أَنَّ النِّسْوَةَ قُلْنَ: يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ خَطَبَكِ فُلَانٌ وَ فُلَانٌ فَرَدَّهُمْ أَبُوكِ وَ زَوَّجَكِ عَائِلًا! فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَتْ:

يَا رَسُولَ اللَّهِ زَوَّجْتَنِي عَائِلًا فَهَزَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِيَدِهِ مِعْصَمَهَا وَ قَالَ:

لا يَا فَاطِمَةُ وَ لَكِنْ زَوَّجْتُكِ أَقْدَمَهُمْ سِلْماً وَ أَكْثَرَهُمْ عِلْماً وَ أَعْظَمَهُمْ حِلْماً، أَمَا عَلِمْتِ يَا فَاطِمَةُ أَنَّهُ أَخِي فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ، فَضَحِكَتْ وَ قَالَتْ رَضِيتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ فِي رِوَايَةِ أَبِي قُبَيْلٍ: لَمْ أُزَوِّجْكِ حَتَّى أَمَرَنِي جَبْرَئِيلُ وَ فِي رِوَايَةِ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ وَ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ أَمَا إِنِّي قَدْ زَوَّجْتُكِ خَيْرَ مَنْ أَعْلَمُ وَ فِي رِوَايَةِ ابْنِ غَسَّانَ زَوَّجْتُكِ خَيْرَهُمْ.

وَ فِي كِتَابِ ابْنِ شَاهِينَ: عَبْدِالرَّزَّاقِ، عَنْ مُعَمَّرٍ، عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

أَنْكَحْتُكِ أَحَبَّ أَهْلِي إِلَيَّ.

ابن شهر آشوب در مناقب (۴۷۴) با چند واسطه از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

زنان قریش به حضرت فاطمه سلام الله علیها گفتند:

فلان و فلان خواستگار تو بودند، پدر تو آنان را رد کرد و تو را به مردی شوهر داد که تهیدست است. موقعی که پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد آن بزرگوار آمد، حضرت فاطمه سلام الله علیها عرض کرد:

پدر جان! تو مرا به شخصی دادی که تهیدست می‌باشد؟!

پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به دست مبارک خود، مُچ دست فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را تکان داد و به وی فرمود:

نه! ای فاطمه! بلکه تو را به شخصیّتی دادم که از لحاظ اسلام بر همه مقدّم و از نظر علم از همه اَعلم و از نظر حلم از همه بزرگتر است.

ای فاطمه! آیا نمی‌دانی که علی در دنیا و آخرت برادر من است؟

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها پس از این سخنان خندید و عرض کرد:

یا رسول الله! راضی شدم. در روایت ابی قبیل آمده که پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خطاب به حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

من تو را (برای حضرت علی علیه السلام) تزویج نکردم مگر بعد از آنکه جبرئیل از طرف خداوند متعال به من امر نمود.

و در روایت عمران بن الحصین و حبیب بن ابی ثابت آمده است: آگاه باش که من تو را به ازدواج کسی درآوردم، که او بهترین کسیست که من می‌دانم و در روایت ابن غسّان آمده که من تو را به ازدواج بهترینِ خلائق درآوردم.

و در کتاب ابن شاهین آمده:

عبدالرّزاق با چند واسطه از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نقل می‌کند که ایشان به حضرت فاطمه سلام الله علیها خطاب فرمود:

من تو را به نکاح کسی درآوردم که او محبوب ترینِ خویشاوندان من است به من.

[روایت شماره] (۰۶)

[کتاب الروضة] [الفضائل لابن شاذان] عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ یَرْفَعُهُ إِلَی سَلْمَانَ الْفَارِسِیِّ قَالَ:

کُنْت وَاقِفاً بَیْنَ یَدَیْ رَسُولِ اللَّهِ أَسْکُبُ الْمَاءَ عَلَی یَدَیْهِ إِذَا دَخَلَتْ فَاطِمَةُ وَ هِیَ تَبْکِی، فَوَضَعَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَدَهُ عَلَی رَأْسِهَا وَ قَالَ:

مَا یُبْکِیکِ لا أَبْکَی اللَّهُ عَیْنَیْکِ یَا حُورِیَّةُ،

قَالَتْ:

مَرَرْتُ عَلَی مَلا مِنْ نِسَاءِ قُرَیْشٍ وَ هُنَّ مُخْضَبَاتٌ، فَلَمَّا نَظَرْنَ إِلَیَّ وَقَعُوا فِیَّ وَ فِی ابْنِ عَمِّی فَقَالَ لَهَا: وَ مَا سُمْعَتِ مِنْهُنَّ؟

قَالَتْ:

قُلْنَ: کَانَ قَدْ عَزَّ عَلَی مُحَمَّدٍ أَنْ یُزَوِّجَ ابْنَتَهُ مِنْ رَجُلٍ فَقِیرِ قُرَیْشٍ وَ أَقَلِّهِمْ مَالاً؛ فَقَالَ لَهَا: وَاللَّهِ یَا بُنَیَّةِ مَا زَوَّجْتُکِ وَ لَکِنَّ اللَّهَ زَوَّجَکِ مِنْ عَلِیٍّ فَکَانَ بَدْوُهُ مِنْهُ.

وَ ذَلِکِ أَنَّهُ خَطَبَکِ فُلانٌ وَ فُلانٌ فَعِنْدَ ذَلِکِ جَعَلْتُ أَمْرَکِ إِلَی اللَّهِ تَعَالَی وَ أَمْسَکْتُ عَنِ النَّاسِ، فَبَیْنَا صَلَّیْتُ یَوْمَ الْجُمُعَةِ صَلاةَ الْفَجْرِ إِذْ سَمِعْتُ حَفِیفَ الْمَلائِکَةِ وَ إِذَا بِحَبِیبِی جَبْرَئِیلَ وَ مَعَهُ سَبْعُونَ صَفّاً مِنَ الْمَلائِکَةِ مُتَوَّجِینَ، مُقَرَّطِینَ، مُدَمْلِجِینَ (۴۷۵) فَقُلْتُ: مَا هَذِهِ الْقَعْقَعَةُ مِنَ السَّمَاءِ یَا أَخِی جَبْرَئِیلُ؟

فَقَالَ:

یَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ اطَّلَعَ إِلَی الْأَرْضِ اطِّلاعَةً، فَاخْتَارَ مِنْهَا مِنَ الرِّجَالِ عَلِیّاً علیه السلام وَ مِنَ النِّسَاءِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها، فَزَوَّجَ فَاطِمَةَ مِنْ عَلِیٍّ، فَرَفَعَتْ رَأْسَهَا وَ تَبَسَّمَتْ بَعْدَ بُکَائِهَا وَ قَالَتْ:

رَضِیتُ بِمَا رَضِیَ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ.

فَقَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

ألا أَزِیدُکِ یَا فَاطِمَةُ فِی عَلِیٍّ رَغْبَةً؟

قَالَتْ:

بَلَی،

قَالَ:

لا یَرِدُ عَلَی اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ رُکْبَانٌ أَکْرَمُ مِنَّا أَرْبَعَةً: أَخِی صَالِحٌ عَلَی نَاقَتِهِ وَ عَمِّی حَمْزَةُ عَلَی نَاقَتِیَ الْعَضْبَاءِ وَ أَنَا عَلَی الْبُرَاقِ وَ بَعْلُکِ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ عَلَی نَاقَةٍ مِنْ نُوقِ الْجَنَّةِ.

فَقَالَتْ:

صِفْ لِیَ النَّاقَةَ مِنْ أَیِّ شَیْءٍ خُلِقَتْ؟

قَالَ:

نَاقَةٌ خُلِقَتْ مِنْ نُورِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، مُدَبَّجَةُ الْجَنْبَیْنِ، صَفْرَاءُ، حَمْرَاءُ الرَّأْسِ، سَوْدَاءُ الْحَدَقِ، قَوَائِمُهَا مِنَ الذَّهَبِ، خِطَامُهَا مِنَ اللُّؤْلُؤِ الرَّطْبِ،

عَيْنَاهَا مِنَ الْيَاقُوتِ وَ بَطْنُهَا مِنَ الزَّبَرْجَدِ الْأَخْضَرِ. عَلَيْهَا قُبَّةٌ مِنْ لُؤْلُؤَةٍ بَيْضَاءَ، يُرَى بَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا وَ ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا، خُلِقَتْ مِنْ عَفْوِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَ

تِلْكِ النَّاقَةُ مِنْ نُوقِ اللَّهِ، لَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ رُكْناً بَيْنَ الرُّكْنِ وَ الرُّكْنِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يُسَبِّحُونَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ بِأَنْوَاعِ التَّسْبِيحِ لا يَمُرُّ عَلَى مَلا مِنَ الْمَلائِكَةِ إِلا قَالُوا: مَنْ هَذَا الْعَبْدُ؟ مَا أَكْرَمَهُ عَلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ أَتَرَاهُ نَبِيّاً مُرْسَلاً، أَوْ مَلَكاً مُقَرَّباً، أَوْ حَامِلَ عَرْشٍ، أَوْ حَامِلَ كُرْسِيٍّ، فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنْ بُطْنَانِ الْعَرْشِ: أَيُّهَا النَّاسُ، لَيْسَ هَذَا بِنَبِيٍّ مُرْسَلٍ وَ لا مَلَكٍ مُقَرَّبٍ، هَذَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام ، فَيَبْدُرُونَ رِجَالاً رِجَالاً فَيَقُولُونَ: «إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ راجِعُونَ» (۴۷۶) حَدَّثُونَا فَلَمْ نُصَدِّقْ وَ نَصَحُونَا فَلَمْ نَقْبَلْ وَ الَّذِينَ يُحِبُّونَهُ تَعَلَّقُوا بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى، كَذَلِكَ يَنْجُونَ فِي الْآخِرَةِ.

يَا فَاطِمَةُ أَلا أَزِيدُكِ فِي عَلِيٍّ رَغْبَةً،

قَالَتْ:

زِدْنِي يَا أَبَتَاهْ.

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّ عَلِيّاً أَكْرَمُ عَلَى اللَّهِ مِنْ هَارُونَ لِأَنَّ هَارُونَ أَغْضَبَ مُوسَى وَ عَلِيٌّ لَمْ يُغْضِبْنِي قَطُّ وَ الَّذِي بَعَثَ أَبَاكِ بِالْحَقِّ نَبِيّاً مَا غَضِبْتُ عَلَيْهِ يَوْماً قَطُّ وَ مَا نَظَرْتُ فِي وَجْهِ عَلِيٍّ إِلا ذَهَبَ الْغَضَبُ عَنِّي.

يَا فَاطِمَةُ أَلا أَزِيدُكِ فِي عَلِيٍّ رَغْبَةً،

قَالَتْ:

زِدْنِي يَا نَبِيَّ اللَّهِ.

قَالَ:

هَبَطَ عَلَيَّ جَبْرَئِيلُ وَ قَالَ:

يَا مُحَمَّدُ اقْرَأْ عَلِيّاً مِنَ السَّلامِ السَّلامَ.

فَقَامَتْ وَ قَالَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها: رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبّاً وَ بِكَ يَا أَبَتَاهْ نَبِيّاً وَ بِابْنِ عَمِّي بَعْلاً وَ وَلِيّاً.

در کتاب روضه از ابن عبّاس از سلمان فارسی روایت می‌کند که گفت:

در آن وقتی که پیش پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ایستاده بودم و آب به دست‌های مبارک آن حضرت می‌ریختم حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در حالی وارد شد که گریان بود. پیغمبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دست مبارک خود را روی سر فاطمه سلام الله علیها نهاد و فرمود:

چه امری باعث گریه‌ی تو شده؟ خدا چشم تو را گریان نکند، ای حوریّه! عرض کرد:

من به گروهی از زنان قریش که خضاب کرده بودند رسیدم، وقتی چشم آنان به من افتاد راجع به پسر عمویم طعنه زدند.

فرمود چه سخنی از ایشان شنیدی؟

عرض کرد:

می‌گویند ناگوار است که محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دختر خود را به مردی از قریش بدهد که فقیر است.

فرمود:

دختر جان! من تو را شوهر ندادم، بلکه خدا تو را برای علی تزویج نموده.

زیرا موقعی که فلان و فلان خواستگار تو بودند من سکوت اختیار نمودم و امر ازدواج تو را به خدا واگذار کردم تا اینکه نماز صبح جمعه را خواندم و صدای ملائکه را شنیدم ناگاه جبرئیل را با هفتاد هزار صف ملک از ملائکه دیدم که تاج به سر نهاده‌اند،

گوشواره پوشیده‌اند و النگو به دست کرده‌اند.

گفتم:

ای جبرئیل! این سر و صداها چیست که از آسمان می‌شنوم؟

گفت:

یا محمّد! خدای توانا توجّهی به زمین کرد و از مردان علی و از زنان فاطمه را برگزید. تو فاطمه را برای علی تزویج کن.

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها سر خود را به جانب آسمان بلند و پس از گریان شدن یک تبسّمی کرد و عرض کرد:

راضی شدم به رضای خدا و رسول او.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

آیا می‌خواهی بیش از این راجع به مقام علی بگویم تا به وی رغبت پیدا کنی؟

عرض کرد:

آری.

فرمود:

از ما چهار نفر گرامی تر، کسی سواره بر خدا وارد نخواهد شد:

۱. برادرم حضرت صالح که بر ناقه‌ی خود سوار است.

۲. عمویم حمزه که بر ناقه‌ی عضباء سوار می‌شود.

۳. من که بر براق سوارم.

۴. شوهر تو علی بن ابیطالب علیه السلام که بر یکی از ناقه‌های بهشتی سوار خواهد شد.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها عرض کرد:

وصف آن ناقه را برای من بگو که از چه چیزی آفریده شده‌ست؟

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

ناقه‌ایست که از نور خدا آفریده شده بدین وصف: دو پهلوی آن آراسته، زرد رنگ، سر آن قرمز، سیاه چشم، پاهای آن از طلا، افسار از مروارید، چشمان آن از یاقوت، شکم آن از زبرجد سبز، قبّه‌ای از لؤلؤ سفید بر پشت آن است، باطن آن از ظاهر و ظاهر آن از باطنش دیده می‌شود. آن ناقه از عفو خدا آفریده شده. این ناقه، که از ناقه‌های خداست دارای هفتاد هزار رکن بوده، بین هر رکن تا رکن دیگر هفتاد هزار ملک می‌باشد که مشغول انواع و اقسام تسبیح پروردگار جهان هستند.

حضرت علی علیه السلام به هیچ یک از گروه ملائکه عبور نمی‌کند مگر اینکه می‌گویند:

این بنده کیست، چقدر خدای رؤوف او را گرامی داشته‌ست؟! گویا پیغمبری مرسل باشد، یا ملکی مقرّب باشد یا حامل عرش باشد یا حامل کرسی باشد؟

آنگاه منادی از وسط عرش ندا می‌کند:

ای مردم! این شخص پیغمبر مرسل و ملک مقرّب نیست. بلکه این علی بن ابیطالب علیه السلام است. سپس گروهی دسته دسته به تعجیل می‌آیند و می‌گویند:

«ما از خدائیم و به سوی او باز می‌گردیم» این مطالب را برای ما می‌گفتند ولی ما تصدیق نمی‌کردیم، ما را نصیحت می‌نمودند ولی نمی‌پذیرفتیم، افرادی که این علی را دوست داشته باشند به دستگیره‌ی محکمی چنگ زده‌اند که در آخرت این چنین نجات پیدا می‌کنند.

ای فاطمه! دوست داری بیشتر از این راجع به علی علیه السلام بگویم تا راغب وی شوی؟

عرض کرد:

آری.

فرمود:

حضرت علی علیه السلام از حضرت هارون پیش خدا عزیزتر است، زیرا هارون حضرت موسی را به غضب درآورد، امّا علی بن ابیطالب علیه السلام هرگز مرا به غضب در نیاورده‌ست.

ای فاطمه! باز هم دوست داری که از مقام علی برای تو شرح دهم؟

عرض کرد:

آری ای پیامبر خدا.

فرمود:

جبرئیل نازل شد و گفت:

یا محمّد! از طرف خدا به علی سلام برسان.

فاطمه از جای برخاست و فرمود:

راضی شدم که خدا پروردگار من باشد و تو ای پدرجان، پیغمبر من باشی و پسر عمویم شوهر و ولیّ من باشد.

[روایت شماره] (۰۷)

[الکافی] عَلِیٌّ عَنْ أَبِیهِ، عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

کَانَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام یَحْتَطِبُ وَ یَسْتَقِی وَ یَکْنُسُ وَ کَانَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها تَطْحَنُ وَ تَعْجِنُ وَ تَخْبِزُ.

[الأمالی للشّیخ الطوسی] الحسین بن إبراهیم القزوینیُّ، عن محمد بن وهبان، عن أحمد بن إبراهیم، عن الحسن بن علیّ الزَّعفرانی، عن البرقی عن أبیه، عن ابن أبی عمیر مثله.

در کتاب کافی (۴۷۷) با چند واسطه از حضرت صادق آل محمّد روایت می‌کند که فرمود:

حضرت امیر علیه السلام هیزم می‌آورد، آب می‌آورد و جاروب می‌کرد. فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها آسیاب می‌کرد، خمیر می‌کرد و نان می‌پخت.

مرحوم شیخ طوسی هم در امالی (۴۷۸)، با چند واسطه مانند این حدیث را روایت کرده‌ست.

[روایت شماره] (۰۸)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] الْحُسَیْنُ، عَنِ ابْنِ وَهْبَانَ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ حُبَیْشٍ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَبِی غُنْدَرٍ، عَنِ ابْنِ أَبِی یَعْفُورٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

أَوْحَی اللَّهُ تَعَالَی إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ قُلْ لِفَاطِمَةَ: لا تَعْصِی عَلِیّاً فَإِنَّهُ إِنْ غَضِبَ غَضِبْتُ لِغَضَبِهِ.

در کتاب امالی شیخ طوسی (۴۷۹) با چند واسطه از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

خدای علیم به رسول عظیم الشأن خود وحی کرد به فاطمه بگو: مبادا نسبت به علی نافرمانی کنی! زیرا اگر علی غضب کند من هم غضب خواهم کرد.

[روایت شماره] (۰۹)

وَ فِی الدِّیوَانِ الْمَنْسُوبَةِ أَبْیَاتُهَا إِلَی أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ، أَنَّهُ قَالَ فِی مَرَضِهِ مُخَاطِباً لِفَاطِمَةَ مَا رُوِیَ عَنْ أَبِی الْعَلاءِ الْحَسَنِ الْعَطَّارِ، عَنِ الْحَسَنِ الْمُقْرِی، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ الْحَافِظِ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِی، عَنْ زَیْدِ بْنِ مُسْکَانَ، عَنْ عُبَیْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَلَوِیِّ أَنَّهُ علیه السلام أَنْشَدَ هَذِهِ الْأَبْیَاتَ وَ هُوَ مَحْمُومٌ یَرْثِی فَاطِمَةَ سلام الله علیها:

وَ إِنَّ حَیَاتِی مِنْکِ یَا بِنْتَ أَحْمَدَ
بِإِظْهَارِ مَا أَخْفَیْتُهُ لَشَدِیدٌ
وَ لَکِنْ لِأَمْرِ اللَّهِ تَعْنُو رِقَابُنَا
وَ لَیْسَ عَلَی أَمْرِ الْإِلَهِ جَلِیدٌ
أَتُصْرِعُنِی الْحُمَّی لَدَیْکِ وَ أَشْتَکِی
إِلَیْکِ وَ مَا لِی فِی الرِّجَالِ نَدِیدٌ
أُصِرُّ عَلَی صَبْرٍ وَ أَقْوَی عَلَی مُنًی
إِذَا صَبْرُ خَوَّارِ الرِّجَالِ بَعِیدٌ
وَ فِی هَذِهِ الْحُمَّی دَلِیلٌ بِأَنَّهَا
لِمَوْتِ الْبَرَایَا قَائِدٌ وَ بَرِیدٌ

بیان: و إن حیاتی منک أی اشتدَّت حیاتی بسببک حیث لا بدَّ لی من إظهار ما أخفیته من المرض، کذا خطر بالبال (۴۸۰) و قیل: منک أی من بعدک و قیل: أی حیاتی منک و بسببک و أنا شدید بإظهار ما أخفیته، أی لا أُظهره و لا یخفی بعدهما، تعنو أی تخضع و الجلید:

الصلب و الندید:

المثل و النظیر و الخوار الضعیف و الصّیّاح.

در کتاب دیوانی شعری که اشعار آن منسوب به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام است راجع به مرثیه‌ی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها می‌فرماید:

حقّاً که زندگی من بعد از تو ای دختر احمد به آشکار نمودن چیزی که مخفی کرده‌ام سخت است.

ولی گردن‌های ما برای عظمت خدا فروتنی می‌کند و برای انجام امر خدا هیچ عملی سخت نخواهد بود.

آیا تب، مرا نزد تو می‌اندازد و من به تو شکایت کنم، در صورتی که در میان مردان نظیر من وجود ندارد.

من صبر می‌کنم و به حاجت خویشتن نائل و پیروز می‌شوم موقعی که خیلی بعید است صبر بتواند مردان را سست نماید.

در این تب، دلیلیست که آن برای مرگِ مردم یک نوع پیشوا و قاصد است.

بیان: در توضیح این جمله که در ابیات گذشت «إِنَّ حَیَاتِی مِنْکِ» مرحوم علّامه رحمهٔ الله علیه می‌گوید:

یعنی زندگی و حیات من به سبب تو (به سبب فراق یا مصائب تو) بسیار سخت و ناگوار شده به اندازه‌ای سخت که ناچار هستم آنچه را مخفی کرده بودم آشکار کنم، (پس مرحوم علّامه رحمهٔ الله علیه می‌گوید معنی این مصرع این گونه که گفتیم به ذهن می‌رسد) و همچنین قول ضعیفی گفته منظور از «مِنْکِ» یعنی بعد از تو (زندگی بر من سخت و دشوار شده بعد از تو) و باز قول دیگری گفته: منظور این است که حیات و زندگی من از تو و به سبب تو می‌باشد و من مُصمّم هستم به آشکار نمودن آنچه مخفی نموده‌ام، یعنی آن را در گذشته اظهار نکرده‌ام و در آینده آن را مخفی نمی‌کنم.

و در معنی کلمه‌ی «تعنو» گفته‌اند:

به معنی خضوع و فروتنی‌ست و «جلید» به سخت و محکم و شدید معنی شده است و «ندید» به معنی مثل، مانند، نظیر است و «خوّار» به معنی ضعیف و شکسته می‌باشد.

[روایت شماره] (۱۰)

دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِیِّ: عَنْ سُوَیْدِ بْنِ غَفَلَةَ قَالَ أَصَابَتْ عَلِیّاً علیه السلام شِدَّةٌ فَأَتَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَدَقَّتِ الْبَابَ فَقَالَ:

أَسْمَعُ حِسَّ حَبِیبِی بِالْبَابِ یَا أُمَّ أَیْمَنَ قُومِی وَ انْظُرِی! ، فَفَتَحَتْ لَهَا الْبَابَ، فَدَخَلَتْ فَقَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لَقَدْ جِئْتِنَا فِی وَقْتٍ مَا کُنْتِ تَأْتِینَا فِی مِثْلِهِ، فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: یَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مَا طَعَامُ الْمَلائِکَةِ عِنْدَ رَبِّنَا؟

فَقَالَ:

التَّحْمِیدُ؟

فَقَالَتْ:

مَا طَعَامُنَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

وَ الَّذِی نَفْسِی بِیَدِهِ مَا أَقْتَبِسُ فِی آلِ مُحَمَّدٍ شَهْراً نَاراً وَ أُعَلِّمُکِ خَمْسَ کَلِمَاتٍ عَلَّمَنِیهِنَّ جَبْرَئِیلُ علیه السلام قَالَتْ:

یَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْخَمْسُ الْکَلِمَاتُ؟

قَالَ:

«یَا رَبَّ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ، یَا ذَا الْقُوَّةِ الْمَتِینِ وَ یَا رَاحِمَ الْمَسَاکِینِ وَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ» وَ رَجَعَتْ فَلَمَّا أَبْصَرَهَا عَلِیٌّ علیه السلام قَالَ:

بِأَبِی أَنْتِ وَ أُمِّی مَا وَرَاءَکِ یَا فَاطِمَةُ؟

قَالَتْ ذَهَبْتُ لِلدُّنْیَا وَ جِئْتُ لِلْآخِرَةِ،

قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام خَیْرٌ أَمَامَکِ خَیْرٌ أَمَامَکِ.

در کتاب دعوات راوندی (۴۸۱) از سُوَید ابن غَفْلَه روایت می‌کند که گفت:

حضرت علی علیه السلام دچار تهیدستی شدیدی شد.

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها برای این موضوع به حضور رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مشرّف شد. هنگامی که دقُّ الباب نمود پیغمبر اکرم:

فرمود:

من احساس می‌کنم که حبیبم پشت در باشد، ای اُمّ ایمن برخیز ببین کیست؟

وقتی امّ ایمن در را باز کرد و فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها داخل شد پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به وی فرمود:

هنگامی نزد ما آمدی که هیچ وقت نمی‌آمدی؟! عرض کرد:

یا رسول الله! غذای ملائکه نزد خدای ما چیست؟

فرمود:

گفتن «الْحَمْدُلِلَّه».

عرض کرد:

غذای ما چیست؟

فرمود:

قسم به حقّ آن خدایی که جان من در دست قدرت اوست، مدّت یک ماه است که آتش در خانه‌ی ما روشن نشده ولی من، آن پنج کلمه‌ای را به تو یاد می‌دهم که جبرئیل به من تعلیم داده‌ست.

عرض کرد:

کدام پنج کلمه یا رسول الله؟

فرمود:

بگو:

«یَا رَبَّ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ یَا ذَا الْقُوَّةِ الْمَتِینِ وَ یَا رَاحِمَ الْمَسَاکِینِ وَ یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِین».

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها پس از شنیدن این کلمات مراجعت نمود. وقتی چشم حضرت امیر علیه السلام به وی افتاد فرمود:

پدر و مادرم به فدایت چه خبر آوردی؟

عرض کرد:

به منظور کار دنیا رفتم، ولی به منظور امر اخروی بازگشتم.

حضرت علی علیه السلام دو مرتبه فرمود:

خیر پیش تو آید! !

[روایت شماره] (۱۱)

مِصْبَاحُ الْأَنْوَارِ: عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیهما السلام قَالَ:

شَکَتْ فَاطِمَةُ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَلِیّاً فَقَالَتْ یَا رَسُولَ اللَّهِ لا یَدَعُ شَیْئاً مِنْ رِزْقِهِ إِلا وَزَّعَهُ عَلَی الْمَسَاکِینِ، فَقَالَ لَهَا: یَا فَاطِمَةُ أَ تُسْخِطِینِی فِی أَخِی وَ ابْنِ عَمِّی إِنَّ سَخَطَهُ سَخَطِی وَ إِنَّ سَخَطِی سَخَطُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ.

در کتاب مصباح الانوار (۴۸۲) از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

حضرت زهراء سلام الله علیها از دست حضرت علی علیه السلام به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شکایت کرد و عرض کرد:

علی همه‌ی رزق و روزی خود را بین فقراء تقسیم می‌نماید.

رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

ای فاطمه! آیا تو مرا نسبت به پسر عمویم خشمناک می‌کنی، در صورتی که خشم او خشم من و خشم من خشم خداست.

[روایت شماره] (۱۲)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] جَمَاعَةٌ، عَنْ أَبِی غَالِبٍ الزُّرَارِیِّ، عَنْ خَالِهِ، عَنِ الْأَشْعَرِیِّ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ (۴۸۳)، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْعَبَّاسِ، عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ سَهْلٍ الْکَاتِبِ، عَنْ أَبِی طَالِبٍ الْغَنَوِیِّ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ، عَنْ أَبِی بَصِیرٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

حَرَّمَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَلَی عَلِیٍّ النِّسَاءَ مَا دَامَتْ فَاطِمَةُ حَیَّةً، قُلْتُ: وَ کَیْفَ؟

قَالَ:

لِأَنَّهَا طَاهِرَةٌ لا تَحِیضُ.

بیان: هذا التعلیل یحتمل وجهین:

الأوّل أن یکون المراد أنّها لما کانت لا تحیض حتّی یکون له علیه السلام عذر فی مباشرة غیرها، فلذا حرّم الله علیه غیرها رعایة لحرمتها.

الثانی أن یکون المعنی أنّ جلالتها منعت من ذلک و عبّر عن ذلک ببعض ما یلزمه من الصفات الّتی اختصّت بها.

در کتاب امالی شیخ طوسی (۴۸۴) با چند واسطه از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

مادامی که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها زنده بود خدای سبحان، زنان دیگر را بر حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام حرام کرده بود، زیرا حضرت زهراء سلام الله علیها پاک و پاکیزه بود و حیض نمی‌شد.

علامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه راجع به این تعلیلی که امام جعفر صادق علیه السلام فرموده:

«حضرت زهراء حیض نمی‌شد» دو وجه را بیان می‌کند:

اوّلاً چون فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها حیض نمی‌شد، حضرت علی علیه السلام از نظر زناشویی احتیاجی به زنان دیگر نداشت، لذا خدای علیم زنان دیگر را بر حضرت علی علیه السلام به احترام فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها حرام نموده‌ست.

ثانیاً اینکه عظمت و جلالت حضرت زهرا سلام الله علیها مانع از آن می‌شد (که حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام همسر دیگری اختیار کند) و تعبیر به این مطلب (که حضرت فاطمه سلام الله علیها حیض نمی‌شدند) حضرت امام صادق علیه السلام فرموده که لازمه‌ی آن صفات دیگری از آن حضرت می‌شود که مختصّ اوست و این صفت آن فضائل و خصائص را در بر می‌گیرد.

[روایت شماره] (۱۳)

[المناقب لابن شهرآشوب] سُئِلَ عَالِمٌ فَقِیلَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَی قَدْ أَنْزَلَ هَلْ أَتَی فِی أَهْلِ الْبَیْتِ وَ لَیْسَ شَیْءٌ مِنْ نَعِیمِ الْجَنَّةِ إِلا وَ ذَکَرَ فِیهِ إِلا الْحُورَ الْعِینَ،

قَالَ ذَلِکَ إِجْلالاً لِفَاطِمَةَ سلام الله علیها.

سُفْیَانُ الثَّوْرِیُّ، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ أَبِی صَالِحٍ فِی قَوْلِهِ: «وَ إِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ» (۴۸۵) قَالَ:

مَا مِنْ مُؤْمِنٍ یَوْمَ الْقِیَامَةِ إِلا إِذَا قَطَعَ الصِّرَاطَ زَوَّجَهُ اللَّهُ عَلَی بَابِ الْجَنَّةِ بِأَرْبَعِ نِسْوَةٍ مِنْ نِسَاءِ الدُّنْیَا وَ سَبْعِینَ أَلْفَ حُورِیَّةٍ مِنْ حُورِ الْجَنَّةِ إِلا عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ، فَإِنَّهُ زَوَّجَ الْبَتُولَ فَاطِمَةَ فِی الدُّنْیَا وَ هُوَ زَوْجُهَا فِی الْآخِرَةِ فِی الْجَنَّةِ لَیْسَتْ لَهُ زَوْجَةٌ فِی الْجَنَّةِ غَیْرُهَا مِنْ نِسَاءِ الدُّنْیَا، لَکِنْ لَهُ فِی الْجِنَانِ سَبْعُونَ أَلْفَ حُوراءَ لِکُلِّ حُورٍ سَبْعُونَ أَلْفَ خَادِمٍ.

أقول: سیأتی بعض أخبار هذا الباب فی باب غسلها و دفنها سلام الله علیها.

در کتاب مناقب (۴۸۶) از عالِم (شاید منظور حضرت صادق علیه السلام یا موسی بن جعفر علیهما السلام باشند) پرسیده شد:

سوره‌ی مبارکه‌ی هل أتی که در شأن اهل بیت: نازل شده حاوی هر نعمتی هست، ولی نامی از حورالعین در این سوره برده نشده‌ست؟

فرمود:

این یک نوع احترام و تجلیلیست که خدا از فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها نموده‌ست.

سفیان ثوری از اعمش از ابوصالح در تفسیر (آیه‌ی هفتم سوره‌ی تکویر که می‌فرماید:)

«وَ إِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَت» می‌گوید:

روز قیامت هیچ مؤمنی نیست مگر اینکه وقتی از صراط عبور نماید خدای رؤوف چهار زن از زنان دنیا در بهشت را و هفتاد هزار حوریه برای او تزویج می‌نماید.

فقط حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام که زوجه‌اش در دنیا فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها بوده در آخرت هم زوجه‌اش فاطمه سلام الله علیها خواهد بود.

حضرت علی علیه السلام در بهشت غیر از حضرت زهراء سلام الله علیها زوجه‌ای از زنان دنیا نخواهد داشت.

ولی امیرالمؤمنین علی علیه السلام در بهشت دارای هفتاد هزار حوریه است که برای هر یک از ایشان، هفتاد هزار خادم شد.

بخش هفتم؛ مظلومیت و گریه و شهادت حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها (باب ۷؛ ما وقع علیها من الظلم و بکائها و حزنها و شکایتها فی مرضها إلی شهادتها سلام الله علیها و غسلها و دفنها و بیان العلة فی إخفاء دفنها صلوات الله علیها و لعنة الله عَلی مَن ظلمها)

[روایت شماره] (۰۱)

[الخصال] ابْنُ الْوَلِيدِ، عَنِ الصَّفَّارِ، عَنِ ابْنِ مَعْرُوفٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُهَيْلٍ الْبَحْرَانِيِّ يَرْفَعُهُ إِلَى أَبِي عَبْدِاللَّهِ الصَّادِقِ عليه السلام قَالَ: الْبَكَّاءُونَ خَمْسَةٌ: آدَمُ وَ يَعْقُوبُ وَ يُوسُفُ وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ: فَأَمَّا آدَمُ فَبَكَى عَلَى الْجَنَّةِ حَتَّى صَارَ فِي خَدَّيْهِ أَمْثَالُ الْأَوْدِيَةِ وَ أَمَّا يَعْقُوبُ فَبَكَى عَلَى يُوسُفَ حَتَّى ذَهَبَ بَصَرُهُ وَ حَتَّى قِيلَ لَهُ: «تَاللَّهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتَّى تَكُونَ حَرَضاً أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهالِكِينَ» (۴۸۷) وَ أَمَّا يُوسُفُ فَبَكَى عَلَى يَعْقُوبَ حَتَّى تَأَذَّى بِهِ أَهْلُ السِّجْنِ فَقَالُوا لَهُ: إِمَّا أَنْ تَبْكِيَ بِاللَّيْلِ وَ تَسْكُتَ بِالنَّهَارِ وَ إِمَّا أَنْ تَبْكِيَ بِالنَّهَارِ وَ تَسْكُتَ بِاللَّيْلِ، فَصَالَحَهُمْ عَلَى وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا وَ أَمَّا فَاطِمَةُ فَبَكَتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ حَتَّى تَأَذَّى بِهِ أَهْلُ الْمَدِينَةِ فَقَالُوا لَهَا: قَدْ آذَيْتِنَا بِكَثْرَةِ بُكَائِكِ، فَكَانَتْ تَخْرُجُ إِلَى الْمَقَابِرِ مَقَابِرِ الشُّهَدَاءِ فَتَبْكِي حَتَّى تَقْضِيَ حَاجَتَهَا ثُمَّ تَنْصَرِفُ وَ أَمَّا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ فَبَكَى عَلَى الْحُسَيْنِ عليه السلام عِشْرِينَ سَنَةً أَوْ أَرْبَعِينَ سَنَةً، مَا وُضِعَ بَيْنَ يَدَيْهِ طَعَامٌ إِلا بَكَى حَتَّى قَالَ لَهُ مَوْلًى لَهُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ قالَ: «إِنَّما أَشْكُوا بَثِّي وَ حُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَ أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ ما لا تَعْلَمُونَ» (۴۸۸) إِنِّي لَمْ أَذْكُرْ مَصْرَعَ بَنِي فَاطِمَةَ إِلا خَنَقَتْنِي لِذَلِكَ عَبْرَةٌ.

[الأمالی للصّدوق] الحسین بن أحمد بن إدریس، عن أبیه، عن ابن عیسی، عن ابن معروف مثله.

شیخ صدوق در کتاب خصال (۴۸۹) از صادق آل محمّد روایت می‌کند که فرمود:

افرادی که فوق العاده گریه کردند پنج نفر بودند:

آدم علیه السلام ، یعقوب علیه السلام ، یوسف علیه السلام ، فاطمه سلام الله علیها دختر محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم و علی بن الحسین علیهما السلام.

حضرت آدم علیه السلام از فراق بهشت به قدری گریه کرد که اثر اشک در دو گونه‌ی صورت مبارکش نظیر جوی باقی ماند.

حضرت یعقوب علیه السلام به قدری از فراق یوسف علیه السلام گریه نمود که چشمان خود را از دست داد و به وی گفته شد:

«به خدا قسم تو یوسف را از خاطر نخواهی برد تا اینکه افسرده یا نابود گردی».

حضرت یوسف به قدری برای پدرش یعقوب گریست که اهل زندان اذیّت شدند و به وی گفتند:

یا باید شب گریان و روز ساکت و یا اینکه روز گریان و شب ساکت باشی که یوسف با یکی از پیشنهادهای ایشان موافقت نمود.

حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به قدری از فراق پیغمبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم گریه کرد که اهل مدینه خسته شدند و به ایشان گفتند:

تو به واسطه‌ی کثرت گریه‌ات ما را اذیّت می‌کنی لذا حضرت زهراء سلام الله علیها از مدینه خارج و متوجّه قبر شهداء می‌شد، وقتی عقده‌های قلبی خود را خالی می‌کرد به سوی مدینه باز می‌گشت.

حضرت علیّ بن الحسین علیهما السلام مدّت بیست یا چهل سال بر حضرت امام حسین علیه السلام گریست. هیچ غذایی در مقابل آن حضرت نمی‌گذاشتند مگر اینکه گریان می‌شد.

کار آن حضرت به جایی رسید که یکی از غلامانش به ایشان عرض کرد:

ای پسر رسول خدا! فدای تو شوم، من می‌ترسم تو خود را (به وسیله‌ی کثرت گریه) هلاک نمایی!

فرمود:

«چاره‌ای نیست جز اینکه من غم و انـدوه خود را به خدا شـکایت کنم من از خدا چیزهایی را می‌دانم که شـما نمی‌دانید» من یادآور قتلگاه فرزندان فاطمه سلام الله علیها نمی‌شوم مگر اینکه گریه راه گلویم را مسدود می‌کند.

در امالی شیخ صدوق رحمهٔ الله علیه صفحه‌ی ۱۴۰، حدیث ۵، مجلس بیست و نهم، مثل این حدیث از طریق حسین بن احمد با چند واسطه نقل شده‌ست.

[روایت شماره] (۰۲)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] الْمُفِیدُ، عَنِ الصَّدُوقِ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ، عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ، عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ، عَنْ عِکْرِمَةَ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ قَالَ:

لَمَّا حَضَرَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم الْوَفَاةُ بَکَی حَتَّی بَلَّتْ دُمُوعُهُ لِحْیَتَهُ، فَقِیلَ لَهُ: یَا رَسُولَ اللَّهِ مَا یُبْکِیکَ؟

فَقَالَ:

أَبْکِی لِذُرِّیَّتِی وَ مَا تَصْنَعُ بِهِمْ شِرَارُ أُمَّتِی مِنْ بَعْدِی، کَأَنِّی بِفَاطِمَةَ بِنْتِی وَ قَدْ ظُلِمَتْ بَعْدِی وَ هِیَ تُنَادِی یَا أَبَتَاهْ، فَلا یُغِیثُهَا أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِی، فَسَمِعَتْ ذَلِکَ فَاطِمَةُ سلام الله علیها فَبَکَتْ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

لا تَبْکِینَ یَا بُنَیَّةِ، فَقَالَتْ:

لَسْتُ أَبْکِی لِمَا یُصْنَعُ بِی مِنْ بَعْدِکَ وَ لَکِنِّی أَبْکِی لِفِرَاقِکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ لَهَا أَبْشِرِی یَا بِنْتَ مُحَمَّدٍ بِسُرْعَةِ اللِّحَاقِ بِی فَإِنَّکِ أَوَّلُ مَنْ یَلْحَقُ بِی مِنْ أَهْلِ بَیْتِی.

در کتاب امالی شیخ طوسی (۴۹۰) می‌نگارد:

موقعی که شـهادت پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نزدیک گردیـد آن حضـرت به قـدری گریست که محاسن مبارکش تَر شد.

گفته شد:

یا رسول الله! چرا گریه می‌کنی؟

فرمود:

برای ذریّه و فرزنـدانم و آن سـتم‌هایی که از سـتمکاران امّتم بعـد از من به ایشـان می‌رسـد، می‌گریم. گویـا می‌بینم دخترم فـاطمه‌ی زهراء بعد از من مظلوم واقع شده، هر چه صدا می‌زند:

یا اَبَتاه! احدی از امّت من به فریاد او نمی‌رسد.

وقتی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها این مطلب را شنید، گریان شد. پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به وی فرمود:

ای دختر عزیزم! گریان مباش!

حضرت فاطمه سلام الله علیها عرض کرد:

پدر جان! من برای ظلم‌هایی که بعد از تو خواهم دید گریه نمی‌کنم، بلکه به علّت مفارقت تو اشک می‌ریزم.

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

ای دختر محمّد! مژده باد تو را! زیرا تو اوّلین کسی هستی که زودتر از همه در میان اهل بیتم به من ملحق خواهی شد.

[روایت شماره] (۰۳)

[قصص الأنبیاء:] الصَّدُوقُ، عَنِ السِّنَانِیِّ، عَنِ الْأَسَدِیِّ، عَنِ الْبَرْمَکِیِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سُلَیْمَانَ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ یَحْیَی، عَنِ الْأَعْمَشِ، عَنْ عَبَایَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

دَخَلَتْ فَاطِمَةُ عَلَی رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی مَرَضِهِ الَّذِی تُوُفِّیَ فِیهِ،

قَالَ:

نُعِیَتْ إِلَیَّ نَفْسِی، فَبَکَتْ فَاطِمَةُ، فَقَالَ لَهَا لا تَبْکِینَ فَإِنَّکِ لا تَمْکُثِینَ مِنْ بَعْدِی إِلا اثْنَیْنِ وَ سَبْعِینَ یَوْماً وَ نِصْفَ یَوْمٍ حَتَّی تَلْحَقِی بِی وَ لا تَلْحَقِینَ بِی حَتَّی تُتْحَفَیْ بِثِمَارِ الْجَنَّةِ فَضَحِکَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها.

در کتاب قصص الانبیاء (۴۹۱) مرحوم صدوق رحمة الله علیه با چند واسطه از ابن عبّاس نقل می‌کند که گفت:

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در آن بیماری که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به شهادت رسید به حضور آن حضرت مشرّف شد.

پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

اجل من فرا رسیده‌ست.

حضرت زهراء سلام الله علیها گریان شد، رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

گریان مباش! زیرا تو بعد از من بیشتر از ۷۲ روز و نصفی زنده نخواهی بود که به من ملحق خواهی شد و به من ملحق نمی‌شوی تا اینکه از میوه‌های بهشتی به عنوان تحفه به تو عطا شود. فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها پس از شنیدن این بشارت خندان شد!

[روایت شماره] (۰۴)

[الخرائج و الجرائح] قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ علیه السلام :

إِنَّ فَاطِمَةَ مَکَثَتْ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم خَمْسَةً وَ سَبْعِینَ یَوْماً وَ کَانَ دَخَلَهَا حُزْنٌ شَدِیدٌ عَلَی أَبِیهَا وَ کَانَ جَبْرَئِیلُ یَأْتِیهَا وَ یُطَیِّبُ نَفْسَهَا وَ یُخْبِرُهَا عَنْ أَبِیهَا وَ مَکَانِهِ فِی الْجَنَّةِ وَ یُخْبِرُهَا مَا یَکُونُ بَعْدَهَا فِی ذُرِّیَّتِهَا وَ کَانَ عَلِیٌّ یَکْتُبُ ذَلِکَ.

در کتاب خرائج (۴۹۲) از صادق آل محمّد روایت می‌کند که فرمود:

حضرت فاطمه سلام الله علیها بعد از پدر بزرگوارش مدّت ۷۵ روز زنده بود و از فراق پدر خود دچار غم و اندوه شدیدی شده بود. جبرئیل نزد آن بانو می‌آمد و او را تسلّی و از مکان پدرش که در بهشت است خبر می‌داد. همچنین او را از آن مصائبی که بعداً دچار فرزندانش خواهد شد آگاه می‌کرد که حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام این گونه مطالب را می‌نگاشت.

[روایت شماره] (۰۵)

[المناقب لابن شهرآشوب] دَخَلَتْ أُمُّ سَلَمَةَ عَلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَقَالَتْ لَهَا: کَیْفَ أَصْبَحْتِ عَنْ لَیْلَتِکِ یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم؟

قَالَتْ:

أَصْبَحْتُ بَیْنَ کَمَدٍ وَ کَرْبٍ، فُقِدَ النَّبِیُّ وَ ظُلِمَ الْوَصِیُّ، هُتِکَ وَاللَّهِ حِجَابُهُ، مَنْ أَصْبَحَتْ إِمَامَتُهُ، مَقْبَضَةً [مقتضبة] عَلَی غَیْرِ مَا شَرَعَ اللَّهُ فِی التَّنْزِیلِ وَ سَنَّهَا النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی التَّأْوِیلِ وَ لَکِنَّهَا أَحْقَادٌ بَدْرِیَّةٌ وَ تِرَاتٌ أُحُدِیَّةٌ، کَانَتْ عَلَیْهَا قُلُوبُ النِّفَاقِ مُکْتَمِنَةً لِإِمْکَانِ الْوُشَاةِ، فَلَمَّا اسْتُهْدِفَ الْأَمْرُ أَرْسَلَتْ عَلَیْنَا شَآبِیبَ الْآثَارِ مِنْ مَخِیلَةِ الشِّقَاقِ فَیَقْطَعُ وَتَرَ الْإِیمَانِ مِنْ قِسِیِّ صُدُورِهَا وَ لَبِئْسَ عَلَی مَا وَعَدَ اللَّهُ مِنْ حِفْظِ الرِّسَالَةِ وَ کَفَالَةِ الْمُؤْمِنِینَ أَحْرَزُوا عَائِدَتَهُمْ غُرُورَ الدُّنْیَا بَعْدَ اسْتِنْصَارٍ [انتصار] مِمَّنْ فَتَکَ بِآبَائِهِمْ فِی مَوَاطِنِ الْکَرْبِ وَ مَنَازِلِ الشَّهَادَاتِ.

کان الخبر فی المأخوذ منه مصحفًا محرّفا و لم أجده فی موضع آخر أصحّحه به فأوردته علی ما وجدته.

در کتاب مناقب (۴۹۳) روایت می‌کند که امّ سلمه به حضور حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها مشرّف شد و گفت:

یا بنت رسول الله! شب را چگونه صبح کردی؟

فرمود:

شب من با افسردگی و غم و اندوه گذشت، از دست دادن پدرم، مظلوم شدن شوهرم.

به خدا قسم رسواست آن کسی که امامتش بر غیر آن اساسی باشد که خداوند در قرآن تشریع کرده و پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در تأویل قرآن بیان فرموده‌ست.

ولکن این پذیرش رسوایی به خاطر کینه‌هاییست که از بدر، در سینه‌ی ایشان است و گرفتن انتقام اُحُد است.

کینه‌ها و انتقام جویی‌هایی که در سینه‌ها مخفی بود و نفاق گونه در زمان پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ظاهر نمی‌گردید. آن وقت که خلافت هدف گیر شد، حمله‌ها از هر سو بر ما باریدن گرفت و ایمان از دل ایشان رخت بربست و چه زشت و ناپسند دستور خدا را، در حفظ رسالت و کفالت از جانشینان رسالت، زیر پا گذاشتند و تمام بهره‌ی خود را با دنیاطلبی از دست دادند.

علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌گوید:

این خبر از مأخذیست که دارای مطالب غلطیست و تحریف شده است و در منبع دیگری هم پیدا نشد تا آن را تصحیح کنم لذا به همین صورتی که آن را یافته بودم، آن را آوردم.

[روایت شماره] (۰۶)

مِنْ بَعْضِ کُتُبِ الْمَنَاقِبِ: عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ الْهَمْدَانِیِّ، عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ إِبْرَاهِیمَ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُوسَی بْنِ مَرْدَوَیْهِ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ سَعِیدِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْجَرْمِیِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ حَبَّةَ، عَنْ عَلِیٍّ علیه السلام قَالَ:

غَسَلْتُ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی قَمِیصِهِ، فَکَانَتْ فَاطِمَةُ تَقُولُ: أَرِنِی الْقَمِیصَ فَإِذَا شَمَّتْهُ غُشِیَ عَلَیْهَا، فَلَمَّا رَأَیْتُ ذَلِکَ غَیَّبْتُهُ.

در بعضی از کتب مناقب با چند واسطه از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام نقل شده که فرمود:

من بدن مبارک پیغمبر خدا را با پیراهنش غسل دادم. فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها می‌فرمود:

پیراهن پدرم را به من نشان بده. موقعی که آن پیراهن را بوئید غش کرد! ! وقتی من با این منظره مواجه شدم پیراهن رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم را از نظر فاطمه پنهان نمودم.

[روایت شماره] (۰۷)

[من لا یحضره الفقیه] رُوِیَ [أَنَّهُ] لَمَّا قُبِضَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم امْتَنَعَ بِلالٌ مِنَ الْأَذَانِ، قَالَ:

لا أُؤَذِّنُ لِأَحَدٍ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ إِنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها قَالَتْ ذَاتَ یَوْمٍ: إِنِّی أَشْتَهِی أَنْ أَسْمَعَ صَوْتَ مُؤَذِّنِ أَبِی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، بِالْأَذَانِ فَبَلَغَ ذَلِکَ بِلالاً، فَأَخَذَ فِی الْأَذَانِ، فَلَمَّا قَالَ:

اللَّهُ أَکْبَرُ اللَّهُ أَکْبَرُ، ذَکَرَتْ أَبَاهَا وَ أَیَّامَهُ، فَلَمْ تَتَمَالَکْ مِنَ الْبُکَاءِ، فَلَمَّا بَلَغَ إِلَی قَوْلِهِ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ شَهَقَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها وَ سَقَطَتْ لِوَجْهِهَا وَ غُشِیَ عَلَیْهَا، فَقَالَ النَّاسُ لِبِلالَ: أَمْسِکْ یَا بِلالُ فَقَدْ فَارَقَتِ ابْنَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم الدُّنْیَا وَ ظَنُّوا أَنَّهَا قَدْ مَاتَتْ، فَقَطَعَ أَذَانَهُ وَ لَمْ یُتِمَّهُ فَأَفَاقَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها وَ سَأَلَتْهُ أَنْ یُتِمَّ الْأَذَانَ، فَلَمْ یَفْعَلْ وَ قَالَ لَهَا: یَا سَیِّدَةَ النِّسْوَانِ إِنِّی أَخْشَی عَلَیْکِ مِمَّا تُنْزِلِینَهُ بِنَفْسِکِ إِذَا سَمِعْتِ صَوْتِی بِالْأَذَانِ، فَأَعْفَتْهُ عَنْ ذَلِکَ.

شیخ صدوق در کتاب من لا یحضره الفقیه (۴۹۴) می‌نگارد:

روایت شده وقتی پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به شهادت رسید بلال از گفتن اذان خودداری کرد و گفت:

من بعد از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم برای احدی اذان نخواهم گفت.

یک روز فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

من دوست دارم صدای اذان مؤذن پدرم را بشنوم، هنگامی که این سخن به گوش بلال رسید مشغول گفتن اذان شد. موقعی که بلال دو مرتبه گفت:

«اللهُ اَکْبَرُ»، حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها به یاد روزگار پدرش رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم افتاد و نتوانست از گریه خودداری نماید وقتی بلال گفت:

«اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ الله»، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها صیحه‌ای زد و با صورت به روی زمین افتاد و غش کرد! ! مردم به بلال گفتند:

از گفتن اذان خودداری کن! زیرا فاطمه دختر پیغمبر از دنیا رفت و مردم این طور فکر کردند که حضرت فاطمه سلام الله علیها به شهادت است!

بلال پس از این جریان اذان را قطع نمود و آن را تمام نکرد. موقعی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به هوش آمد به بلال فرمود:

اذان را تمام کن، ولی بلال نپذیرفت و به حضرت زهراء سلام الله علیها گفت:

ای بزرگترین زنان! من از اینکه تو هر گاه صدای اذان مرا می‌شنوی و این همه احساس ناراحتی می‌کنی می‌ترسم. لذا حضرت فاطمه سلام الله علیها وی را معاف نمود.

[روایت شماره] (۰۸)

[معانی الأخبار] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْقَطَّانُ،

قَالَ:

حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحُسَیْنِیُّ،

قَالَ:

حَدَّثَنَا أَبُو الطَّیِّبِ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَیْنِ بْنِ حُمَیْدٍ اللَّخْمِیُّ،

قَالَ:

حَدَّثَنَا أَبُوعَبْدِاللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ زَکَرِیَّا،

قَالَ:

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْمُهَلَّبِیُّ،

قَالَ:

حَدَّثَنَا عَبْدُاللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَیْمَانَ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ أُمِّهِ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْحُسَیْنِ علیه السلام قَالَتْ:

لَمَّا اشْتَدَّتْ عِلَّةُ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ غَلَبَهَا، اجْتَمَعَ عِنْدَهَا نِسَاءُ الْمُهَاجِرِینَ وَ الْأَنْصَارِ، فَقُلْنَ لَهَا: یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ: کَیْفَ أَصْبَحْتِ عَنْ عِلَّتِکِ؟

فَقَالَتْ سلام الله علیها: أَصْبَحْتُ وَاللَّهِ عَائِفَةً لَدُنْیَاکُمْ، قَالِیَةً لِرِجَالِکُمْ، لَفَظْتُهُمْ قَبْلَ أَنْ عَجَمْتُهُمْ وَ شَنَئْتُهُمْ بَعْدَ أَنْ سَبَرْتُهُمْ، فَقُبْحاً لِفُلُولِ الْحَدِّ وَ خَوَرِ الْقَنَاةِ وَ خَطَلِ الرَّأْیِ وَ «لَبِئْسَ ما قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَیْهِمْ وَ فِی الْعَذابِ هُمْ خالِدُونَ» (۴۹۵) لا جَرَمَ لَقَدْ

قَلَّدْتُهُمْ رِبْقَتَهَا وَ شَنَنْتُ عَلَيْهِمْ غَارَهَا فَجَدْعاً وَ عَقْراً وَ سُحْقاً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ.

وَيْحَهُمْ أَنَّى زَحْزَحُوهَا عَنْ رَوَاسِي الرِّسَالَةِ وَ قَوَاعِدِ النُّبُوَّةِ وَ مَهْبَطِ الْوَحْيِ الْأَمِينِ وَ الطَّبِينِ بِأَمْرِ الدُّنْيَا وَ الدِّينِ، أَلا «ذلِكَ هُوَ الْخُسْرانُ الْمُبِينُ» (۴۹۶) وَ مَا نَقَمُوا مِنْ أَبِي الْحَسَنِ، نَقَمُوا وَاللَّهِ مِنْهُ نَكِيرَ سَيْفِهِ وَ شِدَّةَ وَطْئِهِ وَ نَكَالَ وَقْعَتِهِ وَ تَنَمُّرَهُ فِي ذَاتِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ.

وَاللَّهِ لَوْ تَكَافُّوا عَنْ زِمَامٍ نَبَذَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ إِلَيْهِ لاعْتَلَقَهُ وَ لَسَارَ بِهِمْ سَيْراً سُجُحاً، لا يَكْلُمُ خِشَاشُهُ وَ لا يُتَعْتِعُ رَاكِبُهُ وَ لاوْرَدَهُمْ مَنْهَلاً نَمِيراً فَضْفَاضاً تَطْفَحُ ضَفَّتَاهُ وَ لاصْدَرَهُمْ بِطَاناً، قَدْ تَحَيَّرَ بِهِمُ الرَّيُّ غَيْرَ مُتَحَلٍّ مِنْهُ بِطَائِلٍ إِلا بِغَمْرِ الْمَاءِ وَ رَدْعِهِ شَرَرَهُ السَّاغِبَ وَ لَفُتِحَتْ عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٌ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ سَيَأْخُذُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ. أَلا هَلُمَّ فَاسْمَعْ وَ مَا عِشْتَ أَرَاكَ الدَّهْرَ الْعَجَبَ. وَ إِنْ تَعْجَبْ فَقَدْ أَعْجَبَكَ الْحَادِثُ إِلَى أَيِّ سِنَادٍ اسْتَنَدُوا وَ بِأَيِّ عُرْوَةٍ تَمَسَّكُوا، اسْتَبْدَلُوا الذُّنَابَى وَاللَّهِ بِالْقَوَادِمِ وَ الْعَجُزَ بِالْكَاهِلِ فَرَغْماً لِمَعَاطِسِ قَوْمٍ «يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعاً» (۴۹۷)، «أَلا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَ لكِنْ لا يَشْعُرُونَ» (۴۹۸)، «أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمَّنْ لا يَهِدِّي إِلا أَنْ يُهْدى فَما لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُون (۴۹۹).

أَمَا لَعَمْرُ إِلَهِكَ لَقَدْ لَقِحَتْ فَنَظِرَةٌ رَيْثَمَا تُنْتَجُ ثُمَّ احْتَلَبُوا طِلاعَ الْقَعْبِ دَماً عَبِيطاً وَ ذُعَافاً مُمْقِراً، هُنَالِكَ «يَخْسَرُ الْمُبْطِلُونَ» (۵۰۰) وَ يُعْرَفُ التَّالُونَ، غِبَّ مَا سَنَّ الْأَوَّلُونَ، ثُمَّ طِيبُوا عَنْ أَنْفُسِكُمْ أَنْفُساً وَ طَأْمِنُوا لِلْفِتْنَةِ جَأْشاً وَ أَبْشِرُوا بِسَيْفٍ صَارِمٍ وَ هَرْجٍ شَامِلٍ وَ اسْتِبْدَادٍ مِنَ الظَّالِمِينَ يَدَعُ فَيْئَكُمْ زَهِيداً وَ زَرْعَكُمْ حَصِيداً فَيَا حَسْرَتَى لَكُمْ وَ أَنَّى بِكُمْ وَ قَدْ عَمِيَتْ [قُلُوبُكُمْ] «عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمُوها وَ أَنْتُمْ لَها كارِهُونَ (۵۰۱).

ثُمَّ قَالَ:

وَ حَدَّثَنَا بِهَذَا الْحَدِيثِ [أَبُوالْحَسَنِ] عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْمَعْرُوفُ بِابْنِ مَقْبَرَةَ الْقَزْوِينِيِّ قَالَ:

أَخْبَرَنَا أَبُوعَبْدِاللَّهِ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَنِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ حَسَنِ بْنِ حَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام قَالَ:

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْهَاشِمِيُّ،

قَالَ:

حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ عَبْدِاللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام قَالَ:

حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام قَالَ:

لَمَّا حَضَرَتْ فَاطِمَةَ سلام الله عليها الْوَفَاةُ دَعَتْنِي فَقَالَتْ:

أَمُنْفِذٌ أَنْتَ وَصِيَّتِي وَ عَهْدِي؟

قَالَ:

قُلْتُ: بَلَى أُنْفِذُهَا فَأَوْصَتْ إِلَيْهِ وَ قَالَتْ:

إِذَا أَنَا مِتُّ فَادْفِنِّي لَيْلاً وَ لا تُؤْذِنَنَّ رَجُلَيْنِ ذَكَرْتَهُمَا،

قَالَ:

فَلَمَّا اشْتَدَّتْ عِلَّتُهَا اجْتَمَعَ إِلَيْهَا نِسَاءُ الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ فَقُلْنَ: كَيْفَ أَصْبَحْتِ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ مِنْ عِلَّتِكِ؟

فَقَالَتْ:

أَصْبَحْتُ وَاللَّهِ عَائِفَةً لِدُنْيَاكُمْ وَ ذَكَرَ الْحَدِيثَ نَحْوَهُ.

قال الصّدوق؛ : سألت أبا أحمد الحسين بن عبدالله بن سعيد العسكرى عن معنى هذا الحديث فقال: أمّا قولها سلام الله عليها: عائفة إلى آخر ما ذكره (۵۰۲) و سنوردها فى تضاعيف ما سنذكره فى شرح الخطبة على اختلاف رواياتها.

شیخ صدوق در کتاب معانی الاخبار (۵۰۳) با چند واسطه از عبدالله بن حسن علیهما السلام از مادرش فاطمه دختر امام حسین علیه السلام نقل می کند که فرمود:

هنگامی که بیماری حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها دختر پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم شدّت یافت و بر ایشان غلبه کرد، زنان مهاجرین و انصار در اطراف او اجتماع نمودند و به حضرتش گفتند:

ای دختر رسول خدا! شب را با بیماری چگونه صبح کردی؟

حضرت زهرا سلام الله علیها بدین گونه پاسخ فرمود:

به خدا سوگند صبح کردم در حالی که از دنیای شما ناخشنود و از مردان شما خشمگین و ناراحتم، پیش از آنکه سودی از آنان ببرم دست از آنان برداشته و ایشان را به دور انداختم و بعد از آنکه امتحانشان کردم از آنان خوشم نیامد چه بسیار زشت است رخنه‌ای که بر لبه‌ی شمشیر وارد آید و یا نیزه‌ای که شکاف برداشته و ناکار شود و اندیشه‌ای که فاسد گردد و بد چیزیست آنچه که نفوسشان تقدیم داشته، چرا که موجب خشم و غضب الهی شده و در عذاب جاودانه‌اند. به ناچار کیفر و پیآمد این کار به گردن آنان افتاده و پراکندگی و آشفتگی آن بر عهده‌ی آنان می‌باشد و سرانجام گروه ستمکاران، سرکوب و نابودی و کیفر است.

وای بر آنها، چگونه خلافت را از پایگاه استوار رسالت و پایه‌های محکم نبوّت و فرودگاه امن وحی و انسان آگاه به امر دین و دنیا منحرف کرده و دور ساختند. آگاه باشید که این همان زیان و خسران آشکار است، به چه مناسبت اینان از ابوالحسن انتقام گرفتند، به خدا سوگند ناخشنودی از شمشیرش و سختی و استواریش، کیفر سرکوبیش و تنها خداجویی و اخلاصش باعث شد که از او انتقام بگیرند.

به خدا سوگند که اگر از زمام امری که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آن را به علی سپرده بود دست برمی داشتند آن حضرت آن را کاملاً ـ در دست می‌گرفت و به راحتی و آسانی آنان را رهبری کرده به طوری که برای شتر خلافت، نه جراحتی در بینی اش ایجاد می‌شد و نه اضطراب و ناآرامی بر سوارکارش دست می‌داد. آنان را به سرچشمه‌ای زلال و جوشان و وسیع رسانیده و تشنگی را برطرف کرده در آب فرو رفته و شراره تشنگی و گرسنگی را خاموش می‌نمود.

بیا بشنو، تا وقتی که زنده باشی به شگفت خواهی آمد و روزگار با رویدادهای تازه‌اش بر شگفتی تو خواهد افزود به چه دلیل و مستندی تکیه کرده و به کدام ریسمانی چنگ زده که شهپر را به پرهای نازک و بی‌خاصیّت تعویض کرده پیشگامان و فرزانگان را کنار گذاشته و فرومایگان را بر سر کار آوردند؟! پس ای کاش بینی آن مردمی که می‌پندارند که کار نیک انجام می‌دهند، به خاک مالیده می‌شد. آگاه باشید که آنان تبه کارند و خود نمی‌فهمند، آیا آن کس که به درستی و راستی هدایت می‌کند برای پیروی شایسته‌تر است یا آن کس که خود هدایت یافته باشد پس شما را چه شده و چگونه قضاوت می‌کنید.

سوگند به خداوندگارت، که شتر این فتنه آبستن شده و به همین زودی خواهد زائید و شما قدح خونین و سمّ مهلک از آن خواهید دوشید و در آن هنگام یاوه سرایان و تبه کاران زیان خواهند دید و آیندگان پیآمد سنّت‌های گذشتگان را خواهند دید و در آن هنگام به خاطر جمعی، رضایت خاطر خود را آماده فتنه و آشوب کنید و به شمشیری برّان و نابسامانی فراگیر و خودکامگی ستمگران نوید دهید، سهمیّه هایتان را اندک و محصولات کشاورزیتان را، خود درو خواهید کرد، وای بر شما، که در آن هنگام در چه شرایطی بسر می‌برید، دلهایتان کور گشته، آیا ما شما را در شرایطی الزام و اجبار نمائیم که خود نمی‌خواهید و از آن خوشتان نمی‌آید؟

سپس با چند واسطه این حدیث را از طریق عیسی بن عبدالله نقل می‌کند که گفت پدرم با چند واسطه از حضرت علی علیه السلام برای من نقل کرد که فرمود:

حضرت زهرا سلام الله علیها در وقت شهادت مرا طلبید و فرمود:

آیا وصیّت مرا قبول می‌کنی حضرت علی علیه السلام فرمود:

بلی انجام می‌دهم. پس حضرت زهرا سلام الله علیها به حضرتش چنین وصیّت کرد زمانی که من از دنیا رفتم شبانه مرا به خاک

بسپار تا آن دو مردی [عمر و ابوبکر] که مرا اذیّت کردند خبردار نشوند.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

چون بیماری حضرت زهرا سلام الله علیها شدّت یافت. زنان مهاجر و انصار خدمت آن معظّمه شرفیاب شده و چنین گفتند:

ای دختر پیامبر خدا! چگونه شب را با بیماری به صبح رسانیدی؟ پس حضرتش پاسخ فرمود:

به خدا سوگند شب را در حالی صبح کردم که از دنیای شما بیزارم و بقیّه فرمایشات آن حضرت مثل حدیث قبل است.

مرحوم صدوق رحمهٔ الله علیه می گوید:

از اباَحمد حسن بن عبدالله بن سعید عسکری در خصوص معنای این حدیث سؤال کردم؟ او درباره‌ی سخن حضرت زهرا سلام الله علیها جواب داد آنچه را که ما با اضافتش در شرح خطبه ذکر کردیم اختلاف روایات نیز در آن لحاظ شده‌ست.

[روایت شماره] (۰۹)

[الإحتجاج] قَالَ سُوَيْدُ بْنُ غَفَلَةَ لَمَّا مَرِضَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها الْمَرْضَةَ الَّتِي تُوُفِّيَتْ فِيهَا اجْتَمَعَ إِلَيْهَا نِسَاءُ الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ يَعُدْنَهَا، فَقُلْنَ لَهَا: كَيْفَ أَصْبَحْتِ مِنْ عِلَّتِكِ يَا ابْنَةَ رَسُولِ اللَّهِ؟ فَحَمِدَتِ اللَّهَ وَ صَلَّتْ عَلَى أَبِيهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم ثُمَّ قَالَتْ: أَصْبَحْتُ وَاللَّهِ عَائِفَةً لِدُنْيَاكُنَّ، قَالِيَةً لِرِجَالِكُنَّ، لَفَظْتُهُمْ بَعْدَ أَنْ عَجَمْتُهُمْ وَ شَنَأْتُهُمْ بَعْدَ أَنْ سَبَرْتُهُمْ، فَقُبْحاً لِفُلُولِ الْحَدِّ وَ اللَّعِبِ بَعْدَ الْجِدِّ وَ قَرْعِ الصَّفَاةِ وَ صَدْعِ الْقَنَاةِ وَ خَطَلِ الْآرَاءِ وَ زَلَلِ الْأَهْوَاءِ وَ «لَبِئْسَ ما قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَ فِي الْعَذابِ هُمْ خالِدُونَ» (۵۰۴)، لا جَرَمَ لَقَدْ قَلَّدْتُهُمْ رِبْقَتَهَا وَ حَمَّلْتُهُمْ أَوْقَتَهَا وَ شَنَنْتُ عَلَيْهِمْ غَارَهَا، فَجَدْعاً وَ عَقْراً وَ «بُعْداً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ» (۵۰۵).

وَيْحَهُمْ أَنَّى زَعْزَعُوهَا عَنْ رَوَاسِي الرِّسَالَةِ وَ قَوَاعِدِ النُّبُوَّةِ وَ الدَّلَالَةِ وَ مَهْبِطِ الرُّوحِ الْأَمِينِ وَ الطِّبِينِ بِأُمُورِ الدُّنْيَا وَالدِّينِ، «أَلا ذلِكَ هُوَ الْخُسْرانُ الْمُبِينُ» (۵۰۶).

وَ مَا الَّذِي نَقَمُوا مِنْ أَبِي الْحَسَنِ، نَقَمُوا مِنْهُ وَاللَّهِ نَكِيرَ سَيْفِهِ وَ قِلَّةَ مُبَالاتِهِ بِحَتْفِهِ وَ شِدَّةَ وَطْأَتِهِ وَ نَكَالَ وَقْعَتِهِ وَ تَنَمُّرَهُ فِي ذَاتِ اللَّهِ.

وَ تَاللَّهِ لَوْ مَالُوا عَنِ الْمَحَجَّةِ اللائِحَةِ وَ زَالُوا عَنْ قَبُولِ الْحُجَّةِ الْوَاضِحَةِ لَرَدَّهُمْ إِلَيْهَا وَ حَمَلَهُمْ عَلَيْهَا وَ لَسَارَ بِهِمْ سَيْراً سُجُحاً لا يَكْلُمُ خِشَاشُهُ وَ لا يَكِلُّ سَائِرُهُ وَ لا يُمَلُّ رَاكِبُهُ وَ لاوْرَدَهُمْ مَنْهَلًا نَمِيراً صَافِياً رَوِيّاً تَطْفَحُ ضَفَّتَاهُ وَ لا يَتَرَنَّقُ جَانِبَاهُ وَ لاصْدَرَهُمْ بِطَاناً وَ نَصَحَ لَهُمْ سِرّاً وَ إِعْلاناً وَ لَمْ يَكُنْ يُحَلِّي مِنَ الْغِنَى بِطَائِلٍ وَ لا يَحْظَى مِنَ الدُّنْيَا بِنَائِلٍ، غَيْرَ رَيِّ النَّاهِلِ وَ شُبْعَةِ الْكَافِلِ وَ لَبَانَ لَهُمُ الزَّاهِدُ مِنَ الرَّاغِبِ وَ الصَّادِقُ مِنَ الْكَاذِبِ، «وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرى آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنا عَلَيْهِمْ بَرَكاتٍ مِنَ السَّماءِ وَ الْأَرْضِ وَ لكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْناهُمْ بِما كانُوا يَكْسِبُونَ» (۵۰۷)، «وَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هؤُلاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئاتُ ما كَسَبُوا وَ ما هُمْ بِمُعْجِزِينَ» (۵۰۸)، أَلا هَلُمَّ فَاسْتَمِعْ وَ مَا عِشْتَ أَرَاكَ الدَّهْرَ عَجَباً وَ إِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ، لَيْتَ شَعْرِي إِلَى أَيِّ سِنَادٍ اسْتَنَدُوا وَ عَلَى أَيِّ عِمَادٍ اعْتَمَدُوا وَ بِأَيَّةِ عُرْوَةٍ تَمَسَّكُوا وَ عَلَى أَيَّةِ ذُرِّيَّةٍ أَقْدَمُوا وَ احْتَنَكُوا «لَبِئْسَ الْمَوْلى وَ لَبِئْسَ الْعَشِيرُ» (۵۰۹)، «وَ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا» (۵۱۰)، اسْتَبْدَلُوا وَاللَّهِ الذَّنَابَى بِالْقَوَادِمِ وَ الْعَجُزَ بِالْكَاهِلِ، فَرَغْماً لِمَعَاطِسِ قَوْمٍ «يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعاً» (۵۱۱)، «أَلا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَ لكِنْ لا يَشْعُرُونَ» (۵۱۲)، وَيْحَهُمْ «أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمَّنْ لا يَهِدِّي إِلا أَنْ يُهْدى فَما لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ» (۵۱۳).

أَمَا لَعَمْرِي لَقَدْ لَقِحَتْ فَنَظِرَةٌ رَيْثَمَا تُنْتَجُ، ثُمَّ احْتَلَبُوا مِلْءَ الْقَعْبِ دَماً عَبِيطاً وَ ذُعَافاً مُبِيداً، هُنَالِكَ «يَخْسَرُ الْمُبْطِلُونَ» (۵۱۴) وَ يُعْرَفُ التَّالُونَ، غِبَّ مَا أَسَّسَ الْأَوَّلُونَ ثُمَّ طِيبُوا عَنْ دُنْيَاكُمْ أَنْفُساً وَ اطْمَئِنُّوا لِلْفِتْنَةِ جَأْشاً وَ أَبْشِرُوا بِسَيْفٍ صَارِمٍ وَ سَطْوَةِ مُعْتَدٍ غَاشِمٍ وَ بِهَرْجٍ شَامِلٍ وَ اسْتِبْدَادٍ مِنَ الظَّالِمِينَ، يَدَعُ فَيْئَكُمْ زَهِيداً وَ جَمْعَكُمْ حَصِيداً، فَيَا حَسْرَةً لَكُمْ وَ أَنَّى بِكُمْ وَ قَدْ عَمِيَتْ «عَلَيْكُمْ أَ نُلْزِمُكُمُوها وَ أَنْتُمْ لَها كارِهُونَ» (۵۱۵).

قَالَ سُوَيْدُ بْنُ غَفَلَةَ فَأَعَادَتِ النِّسَاءُ قَوْلَهَا سلام الله علیها عَلَى رِجَالِهِنَّ فَجَاءَ إِلَيْهَا قَوْمٌ مِنْ وُجُوهِ الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ مُعْتَذِرِينَ وَ قَالُوا: يَا سَيِّدَةَ النِّسَاءِ لَوْ كَانَ أَبُو الْحَسَنِ ذَكَرَ لَنَا هَذَا الْأَمْرَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نُبْرِمَ الْعَهْدَ وَ نُحَكِّمَ الْعَقْدَ، لَمَا عَدَلْنَا عَنْهُ إِلَى غَيْرِهِ فَقَالَتْ سلام الله علیها:

إِلَيْكُمْ عَنِّي فَلا عُذْرَ بَعْدَ تَعْذِيرِكُمْ وَ لا أَمْرَ بَعْدَ تَقْصِيرِكُمْ.

در احتجاج مرحوم علامه طبرسی رحمهٔ الله علیه جلد ۱، صفحه‌ی ۱۰۸، مثل حدیث شماره‌ی ۸، از سُوَيْد بن غَفْلَه با کمی اختلاف در لفظ آمده‌ست.

سُوَيْد بن غَفْلَه می گوید:

زنان مهاجر و انصار بعد از مراجعت از خدمت دختر پیغمبر هر یک از آنها تمامی آنچه را که از حضرت زهرا سلام الله علیها شنیده بودند مفصّلاً و مشروح برای شوهران خود نقل کردند.

روز بعد مردان و بزرگان مهاجر و انصار برای معذرت خواهی خدمت حضرتش شرفیاب شده و گفتند:

ای سرور زنان عالمیان، آنچه را که شما در امر خلافت بیان فرمودید اگر حضرت علی علیه السلام قبل از آنکه مهاجر و انصار با ابوبکر بیعت نمایند در آن جمع حاضر می‌شدند و حقّ خود را اعلام و بیان می‌فرمود ما هرگز از او به دیگری عدول نمی کردیم و مطیع و فرمانبردار او می گشتیم. پس حضرت زهرا سلام الله علیها فرمود:

از پیش من دور شوید که عذر شما پذیرفتنی نیست و اشتباه شما قابل برگشت نخواهد بود.

[روایت شماره] (۱۰)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] الْحَفَّارُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَلِيٍّ الدِّعْبِلِيِّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْخَزَّازِ، عَنْ أَبِي سَهْلٍ الدَّقَّاقِ، عَنْ عَبْدِالرَّزَّاقِ؛ وَ قَالَ الدِّعْبِلِيُّ: وَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّيْرِيُّ، عَنْ عَبْدِالرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِاللَّهِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

دَخَلْنَ نِسْوَةٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ عَلَى فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم يَعُدْنَهَا فِي عِلَّتِهَا، فَقُلْنَ: السَّلامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم كَيْفَ أَصْبَحْتِ؟

فَقَالَتْ:

أَصْبَحْتُ وَاللَّهِ عَائِفَةً لِدُنْيَاكُنَّ، قَالِيَةً لِرِجَالِكُنَّ، لَفَظْتُهُمْ بَعْدَ إِذْ عَجَمْتُهُمْ وَ سَئِمْتُهُمْ بَعْدَ أَنْ سَبَرْتُهُمْ، فَقُبْحاً لِأُفُونِ الرَّأْيِ وَ خَطَلِ الْقَوْلِ وَ خَوَرِ الْقَنَاةِ وَ «لَبِئْسَ ما قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَ فِي الْعَذابِ هُمْ خالِدُونَ» (۵۱۶) لا جَرَمَ وَاللَّهِ لَقَدْ قَلَّدْتُهُمْ رِبْقَتَهَا وَ شَنَنْتُ عَلَيْهِمْ غَارَهَا، فَجَدْعاً وَ رَغْماً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ.

وَيْحَهُمْ أَنَّى زَحْزَحُوهَا عَنْ أَبِي الْحَسَنِ، مَا نَقَمُوا وَاللَّهِ مِنْهُ إِلا نَكِيرَ سَيْفِهِ وَ نَكَالَ وَقْعِهِ وَ تَنَمُّرَهُ فِي ذَاتِ اللَّهِ وَ تَاللَّهِ لَوْ تَكَافُّوا عَلَيْهِ عَنْ زِمَامٍ نَبَذَهُ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لاعْتَلَقَهُ، ثُمَّ لَسَارَ بِهِمْ سَيْرَةً سُجُحاً، فَإِنَّهُ قَوَاعِدُ الرِّسَالَةِ وَ رَوَاسِي النُّبُوَّةِ وَ مَهْبَطُ الرُّوحِ الْأَمِينِ وَ الطِّبِينِ بِأَمْرِ الدِّينِ وَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ «أَلا ذلِكَ هُوَ الْخُسْرانُ الْمُبِينُ» (۵۱۷).

وَاللَّهِ لا يَكْتَلِمُ خِشَاشُهُ وَ لا يُتَعْتَعُ رَاكِبُهُ وَ لاوْرَدَهُمْ مَنْهَلاً رَوِيّاً فَضْفَاضا تَطْفَحُ ضَفَّتُهُ وَ لاصْدَرَهُمْ بِطَاناً قَدْ خَثَرَ بِهِمُ الرَّيُّ غَيْرَ مُتَحَلٍّ بِطَائِلٍ إِلا تَغَمُّرَ النَّاهِلِ وَ رَدْعَ سَوْرَةِ سَغَبٍ وَ لَفُتِحَتْ عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٌ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ سَيَأْخُذُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ.

فَهَلُمَّ فَاسْمَعْ فَمَا عِشْتَ أَرَاكَ الدَّهْرَ عَجَباً وَ إِنْ تَعْجَبْ بَعْدَ الْحَادِثِ فَمَا بَالُهُمْ؟ بِأَيِّ سَنَدٍ اسْتَنَدُوا، أَمْ بِأَيَّةِ عُرْوَةٍ تَمَسَّكُوا، «لَبِئْسَ الْمَوْلى وَ لَبِئْسَ الْعَشِيرُ» (۵۱۸) وَ «بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلاً» (۵۱۹).

اسْتَبْدَلُوا الذُّنَابَى بِالْقَوَادِمِ وَ الْحَرُونَ بِالْقَاحِمِ وَ الْعَجُزَ بِالْكَاهِلِ، فَتَعْساً لِقَوْمٍ «يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعاً» (۵۲۰) «أَلا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَ لكِنْ لا يَشْعُرُونَ» (۵۲۱)، «أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمَّنْ لا يَهِدِّي إِلا أَنْ يُهْدى فَما لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ» (۵۲۲).

لَقِحَتْ فَنَظِرَةٌ رَيْثَمَا تُنْتَجُ، ثُمَّ احْتَلَبُوا طِلاعَ الْقَعْبِ دَماً عَبِيطاً وَ ذُعَافاً مُبِيداً هُنَالِكَ «يَخْسَرُ الْمُبْطِلُونَ» (۵۲۳) وَ يَعْرِفُ التَّالُونَ غِبَّ مَا

أَسَّسَ الْأَوَّلُونَ، ثُمَّ طِيبُوا بَعْدَ ذَلِكَ عَنْ أَنْفُسِكُمْ لِفِتَنِهَا، ثُمَّ اطْمَئِنُّوا لِلْفِتْنَةِ جَأْشاً وَ أَبْشِرُوا بِسَيْفٍ صَارِمٍ وَ هَرْجٍ دَائِمٍ شَامِلٍ وَ اسْتِبْدَادٍ مِنَ الظَّالِمِينَ، فَزَرَعَ فَيْئُكُمْ زَهِيداً وَ جَمَعَكُمْ حَصِيداً فَيَا حَسْرَةً لَهُمْ وَ قَدْ «عَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ» (۵۲۴) «أَنُلْزِمُكُمُوهَا وَ أَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ (۵۲۵).

بيان: أقول روى صاحب كشف الغمّة الرّوايتين اللّتين أوردهما الصّدوق عن كتاب السقيفة بحذف الإسناد و رواه ابن أبى الحديد فى شرح نهج البلاغة عن أحمد بن عبد العزيز الجوهرىّ، عن محمّد بن زكريّا عن محمّد بن عبد الرّحمن إلى آخر ما أورده الصّدوق و إنّما أوردتها مكرّرة للاختلاف الكثير بين رواياتها و شدّة الاعتناء بشأنها و لنشرحها لاحتياج جلّ فقراتها إلى الشرح و البيان زيادة على ما أورده الصّدوق و الله المستعان.

قولها سلام الله عليها: «عائفة» أى كارهة، يقال: عاف الرجل الطعام يعافه عيافا إذا كرهه و «القالية» : المبغضة قال تعالى: «ما وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَ ما قَلى (۵۲۶) و لفظت الشىء من فمى: أى رميته و طرحته و «العجم» : العضّ تقول: عجمت العود أعجُمه بالضمّ إذا عضضته «و شنأه» كمنعه و سمعه: أبغضه و سبرتهم أى اختبرتهم، فعلى ما فى أكثر الرّوايات المعنى: طرحتهم و أبغضتهم بعد امتحانهم و مشاهدة سيرتهم و أطوارهم و على رواية الصدوق المعنى: أنّى كنت عالمة بقبح سيرتهم و سوء سريرتهم فطرحتهم، ثمّ لمّا اختبرتهم شنئتهم و أبغضتهم أى تأكد إنكارى بعد الاختبار و يحتمل أن يكون الأوّل إشارة إلى شناعة أطوارهم الظاهرة و الثّانى إلى خبث سرائرهم الباطنة.

قولها سلام الله عليها: فقبحاً لفلول الحدّ إلى قولها: خالدون، قبحا بالضمّ مصدر حذف فعله إمّا من قولهم:

قبّحه الله قبحا، أو من قبح بالضمّ قباحة، فحرف الجرّ على الأوّل داخل على المفعول و على الثّانى على الفاعل «و الفلول» بالضمّ جمع فلّ بالفتح و هو الثّلمة و الكسر فى حدّ السّيف و حكى الخليل فى العين أنّه يكون مصدراً و لعلّه أنسب بالمقام و حدُّ الشىء شباته و حدُّ الرجل بأسه، «و الخور» بالفتح و التحريك: الضعف و «القناة» : الرُّمح و «الخطل» بالتحريك المنطق الفاسد المضطرب و خطل الرأى فساده و اضطرابه.

قولها سلام الله عليها: «اللّعب بعد الجدّ» أى أخذتم دينكم باللّعب و الباطل بعد أن كنتم مجدّين فيه آخذين بالحجّة.

قولها سلام الله عليها: و قرع الصّفاة «الصفاة» الحجر الأملس أى جعلتم أنفسكم مقرعا لخصامكم حتّى قرعوا صفاتكم أيضا قال الجزرىُّ فى حديث معاوية: يضرب صفاتها بمعوله و هو تمثيل أى اجتهد عليه و بالغ فى امتحانه و اختباره و منه الحديث: لا يقرع لهم صفاة، أى لا ينالهم أحد بسوء، انتهى.

أقول: لا يبعد أن يكون كناية عن عدم تأثير حيلتهم بعد ذلك و فلول حدّهم، كما أنَّ من يضرب السّيف على الصّفاة لا يؤثّر فيها و يفلُّ السّيف.

و صدع القناة: شقّها و السامة: الملال و قَالَ الْجَزَرِيُّ: فِي حَدِيثِ عَلِيٍّ: إِيَّاكَ وَ مُشَاوَرَةَ النِّسَاءِ فَإِنَّ رَأْيَهُنَّ إِلَى أَفَنٍ، الأفن النقص و رجل أفن و مأفون أى ناقص العقل و قوله تعالى: «أَنْ سَخِطَ اللَّهُ» (۵۲۷) هو المخصوص بالذَّمّ أو علّة الذَّمّ و المخصوص محذوف أى لبئس شيئاً ذلك لأنَّ كسبهم السّخط و الخلود.

قولها سلام الله عليها لا جرم لقد قلّدتهم ربقتها، لا جرم كلمة تورد لتحقيق الشىء و الرّبقة فى الأصل عروة فى حبل تجعل فى عنق البهيمة أو يدها تمسكها و يقال للحبل الّذى تكون فيه الرّبقة ربق و تجمع على ربق و رباق و أرباق و الضمير فى ربقتها راجع إلى الخلافة المدلول عليه بالمقام، أو إلى فدك، أو حقوق أهل البيت: أى جعلت إثمها لازمة لرقابهم كالقلائد.

قولها: و شننت عليهم غارها، الشنُّ: رشُّ الماء رشّاً متفرّقاً و السنُّ بالمهملة الصبُّ المتّصل و منه قولهم:

شنّت عليهم الغارة إذا فرّقت عليهم من كلّ وجه.

قولها: و حملتهم أوقتها قال الجوهرىُّ: الأوق: الثّقل يقال: ألقى عليه أوقه و قد أوّقته تأويقاً أى حمّلته المشقّة و المكروه.

قولها سلام الله علیها فجدعاً و عقراً، «الجدع» قطع الأنف أو الأذن أو الشّفة و هو بالأنف أخصُّ و یکون بمعنی الحبس و «العقر» بالفتح الجرح و یقال فی الدُّعاء علی الإنسان: عقراً له و حلقاً، أی عقر الله جسده و أصابه بوجع فی حلقه و أصل العقر ضرب قوائم البعیر أو الشاة بالسّیف، ثمَّ اتّسع فیه فاستعمل فی القتل و الهلاک و هذه المصادر یجب حذف الفعل منها و «السحق» بالضمّ: البعد.

قولها سلام الله علیها: ویحهم أنّی زحزحوها عن رواسی الرّسالة ویح کلمة تستعمل فی التّرحّم و التّوجّع و التّعجّب و الزَّحزحة: التّنحیة: و التبعید و الزَّعزعة: التّحریک و الرواسی من الجبال: الثّوابت الرَّواسخ و قواعد البیت: أساسه.

قولها سلام الله علیها: و الطبین هو بالطاء المهملة و الباء الموحّدة الفطن الحاذق.

قولها سلام الله علیها: و ما نقموا من أبی الحسن إلی قولها فی ذات الله و فی کشف الغمّة و ما الّذی نقموا من أبی الحسن، یقال: نقمت علی الرَّجل کضربت و قال الکسائیُّ: کعلمت لغة أی عتبت علیه و کرهت شیئاً منه و التنکیر: الإنکار و التنکّر: التغیّر عن حال یسرُّک إلی حال تکرهها و الاسم النکیر و ما هنا یحتمل المعنیین و الأوَّل أظهر أی إنکار سیفه فإنّه علیه السلام کان لا یسلُّ سیفه إلّا لتغییر المنکرات و «الوطأة» : الأخذة الشدیدة و الضغطة و أصل الوطء: الدَّوس بالقدم و یطلق علی الغزو و القتل لأنَّ من یطأ الشّیء برجلیه فقد استقصی فی هلاکه و إهانته و «النکال» : العقوبة الّتی تنکل الناس و «الوقعة» : صدمة الحرب و تنمّر فلان أی تغیَّر و تنکّر و أوعد، لأنَّ النمر لا تلقاه أبداً إلا متنکّراً غضبان.

قولها: فی ذات الله، قال الطیبیُّ: ذات الشّیء: نفسه و حقیقته و المراد ما أُضیف إلیه و قال الطبرسیُّ فی قوله تعالی: «وَ أَصْلِحُوا ذاتَ بَیْنِکُمْ» (۵۲۸) کنایة عن المنازعة و الخصومة و الذّات: هی الخلقة و البنیة، یقال: فلان فی ذاته صالح أی فی خلقته و بنیته، یعنی أصلحوا نفس کلِّ شیء بینکم، أو أصلحوا حال کلِّ نفس بینکم و قیل: معناه و أصلحوا حقیقة وصلکم و کذلک معنی اللّهمَّ أصلح ذات البین أی أصلح الحال الّتی بها یجتمع المسلمون انتهی.

أقول: فالمراد بقولها: فی ذات الله، أی فی الله و لله بناءً علی أنَّ المراد بالذّات الحقیقة، أو فی الأُمور و الأحوال الّتی تتعلّق بالله من دینه و شرعه و غیر ذلک کقوله تعالی: «إِنَّهُ عَلِیمٌ بِذاتِ الصُّدُورِ» (۵۲۹) أی المضمرات الّتی فی الصّدور.

قولها سلام الله علیها: و تالله لو مالوا، أی بعد أن مکّنوه فی الخلافة قولها سلام الله علیها و تالله لو تکافّوا - إلی قولها - «بما کانوا یکسبون» (۵۳۰)، التکافُّ، تفاعل من الکفِّ و هو الدَّفع و الصّرف و الزِّمام ککتاب الخیط الّذی یشدُّ فی البُرة أو الخِشاش ثمَّ یشدُّ فی طرفه المِقوَد و قد یسمّی المقود زماماً و نبذه أی طرحه و فی الصّحاح اعتلقه أی أحبَّه و لعلّه هنا بمعنی تعلّق به و إن لم أجد فیما عندنا من کتب اللّغة.

و السُجح، بضمّتین: اللّین السّهل و الکلم:

الجرح و الخشاش بکسر الخاء المعجمة: ما یجعل فی أنف البعیر من خشب و یشدَّ به الزِّمام لیکون أسرع لانقیاده و تعتعت الرَّجل أی أقلقته و أزعجته.

و المنهل: المورد و هو عین ماء ترده الإبل فی المراعی و تسمّی المنازل الّتی فی المفاوز علی طرق السُّفّار: مناهل. لأنّ فیها ماء قاله الجوهریُّ و قال: ماء نمیر أی ناجع عذباً کان أو غیره و قال الصّدوق نقلاً عن الحسین بن عبد الله بن سعید العسکریِّ: النمیر الماء النامی فی الجسد (۵۳۱) و قال الجوهریُّ: الرَّویُّ سحابة عظیمة القطر شدیدة الوقع و یقال: شربت شرباً رویّاً و الفضفاض: الواسع یقال: ثوب فضفاض و عیش فضفاض و درع فضفاضة و ضفّتا النّهر بالکسر و قیل: و بالفتح: أیضاً: جانباه و تطفح، أی تمتلئ حتی تفیض.

و رنق الماء کفرح و نصر و ترنّق: کدر و صار الماء رونقة: غلب الطین علی الماء و الترنوق: الطین الّذی فی الأنهار و المسیل، فالظاهر أنَّ المراد بقولها: و لا یترنّق جانباه، أنّه لا ینقص الماء حتّی یظهر الطین و الحمأ من جانبی النّهر و یتکدَّر الماء بذلک و بطن کعلم: عظم بطنه من الشّبع و منه الحدیث: تغدو خماصاً و تروح بطاناً و المراد عظم بطنهم من الشّرب.

و تحیّر الماء، أی اجتمع و دار کالمتحیّر یرجع أقصاه إلی أدناه و یقال: تحیّرت الأَرض بالماء، إذا امتلأت و لعلَّ الباء بمعنی فی أی

تحيّر فيهم الريُّ أو للتعدية أى صاروا حيارى لكثرة الرّيِّ و الرّيُّ بالكسر و الفتح ضدُّ العطش.

و فى رواية الشّيخ: قد خثر، بالخاءِ المعجمة و الثّاء المثلّثة أى أثقلهم من قولك: أصبح فلان خاثر النفس، أى ثقيل النّفس غير طيّب و لا نشيط و حلى منه بخير كرضى أى أصاب خيراً و قال الجوهريُّ: قولهم:

لم يحل منها بطائل أى لم يستفد منها كثير فائدة و التحلّى: التّزيّن و الطائل: الغناء و المزيّة و السّعة و الفضل و التغمّر، هو الشّرب دون الرِّيِّ، مأخوذ من الغُمَر بضمّ الغين المعجمة و فتح الميم و هو القدح الصغير.

والنّاهل: العطشان و الريّان و المراد هنا الأوّل و الرّدع: الكفُّ و الدَّفع و الرّدعة: الدَّفعة منه و فى جميع الرِّوايات سوى معانى الأخبار: سورة السّاغب و فيه: شررة السّاغب و لعلّه من تصحيف النسّاخ و الشّرر: ما يتطاير من النّار و لا يبعد أن يكون من الشره بمعنى الحرص.

و سورة الشّىء بالفتح: حدَّته و شدِّته و السّغب: الجوع.

و قال الفيروزآباديُّ: الحظوة بالضمِّ و الكسر و الحظة كعدة: المكانة و الحظُّ من الرِّزق و حظى كلُّ واحد من الزَّوجين عند صاحبه كرضى و النائل: العطيّة و لعلّ فيه شبه القلب.

و قال الفيروزآباديُّ: الكافل: العائل و الّذى لا يأكل أو يصل الصّيام و الضّامن انتهى.

أقول: يمكن أن يكون هنا بكلّ من المعنيين الأوّلين و يحتمل أن يكون بمعنى كافل اليتيم، فإنّه لا يحلُّ له الأكل إلّا بقدر البلغة و حاصل المعنى أنّه لو منع كلُّ منهم الآخرين عن الزِّمام الّذى نبذه رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و هو تولّى أمر الأمّة، لتعلّق به أميرالمؤمنين عليه السلام أو أخذه محبّاً له و لسلك بهم طريق الحقِّ من غير أن يترك شيئاً من أوامر الله أو يتعدّى حدّاً من حدوده و من غير أن يشقَّ على الأُمّة و يكلّفهم فوق طاقتهم و وسعهم و لفازوا بالعيش الرَّغيد فى الدُّنيا و الآخرة و لم يكن ينتفع من دنياهم و ما يتولّى من أمرهم إلّا بقدر البلغة و سدِّ الخلّة.

قولها سلام الله عليها: ألا هلمَّ فاسمع، فى رواية ابن أبى الحديد:

ألا هلمّنَّ فاسمعن و ما عشتنَّ أراكنَّ الدَّهر عجباً، إلى أىِّ لجإ لجئوا و استندوا و بأىِّ عروة تمسّكوا «لَبِئْسَ الْمَوْلى وَ لَبِئْسَ الْعَشِيرُ» (۵۳۲) و ل «بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلاً» (۵۳۳) قال الجوهريُّ: هلمَّ يا رجل بفتح الميم بمعنى تعال يستوى فيه الواحد و الجمع و التأنيث، فى لغة أهل الحجاز و أهل نجد يصرِّفونها فيقولون للاثنين: هلمّا و للجمع: هلمُّوا و للمرأة: هلمّى و للنّساء: هلممنَ و الأوّل أفصح و إذا أدخلت عليه النّون الثقيلة قلت: هلمّنَّ يا رجل و للمرأة هلمِّنَّ بكسر الميم و فى التثنية هلمّانِّ للمؤنّث و المذكّر جميعاً و هلمُّنَّ يا رجال بضمِّ الميم و هلممنانِّ يا نسوة انتهى و على الرّوايات الأخر الخطاب عامٌّ.

قولها: و ما عشتنَّ: أى أراكنَّ الدَّهر شيئاً عجيباً لا يذهب عجبه و غرابته مدَّة حياتكنَّ، أو يتجدَّد لكُنَّ كلَّ يوم أمر عجيب متفرِّع على هذا الحادث الغريب.

و قال الجوهريُّ: شعرت بالشّىء أشعر به شعراً أى فطنت له و منه قولهم:

ليت شعرى، أى ليتنى علمت و اللّجأ محرَّكة: الملاذ و المعقل كالملجأ و لجأت إلى فلان إذا استندت إليه و اعتضدت به و السّناد: ما يستند إليه.

و قال الجوهريُّ: احتنك الجراد الأرض أى أكل ما عليها و أتى على نبتها و قوله تعالى حاكياً عن إبليس «لاحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُ» (۵۳۴) قال الفّراء يريد لأستولين عليهم و المراد بالذُّرِّيّة ذرية الرسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

و المولى: النّاصر و المحبّ و العشير: الصّاحب المخالط المعاشر و ل «بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلاً» (۵۳۵) أى بئس البدل من اختاروه على إمام العدل و هو أميرالمؤمنين عليه السلام.

قولها سلام الله عليها: استبدلوا - إلى قولها - «كيف تحكمون» (۵۳۶)، الذُّنابى بالضمِّ ذنب الطائر و منبت الذَّنب و الذُّنابى فى الطائر

أكثر استعمالاً من الذَّنب و فى الفرس و البعير و نحوهما الذَّنب أكثر و فى جناح الطائر أربع ذنابى بعد الخوافى و هى ما دون الرِّيشات العشر من مقدَّم الجناح الّتى تسمّى قوادم و الذُّنابى من النّاس: السفلة و الأتباع.

و الحرون: فرس لا ـ ينقاد و إذا اشتدَّت به الجرى وقف و قحم فى الأمر قحوماً: رمى بنفسه فيه من غير رويّة، استعير الأوَّل للجبان و الجاهل و الثانى للشَّجاع و العالم بالأُمور الّذى يأتى بها من غير احتياج إلى تروّ و تفكّر و العجز كالعضد مؤخّر الشّىء يؤنّث و يذكّر و هو للرَّجل و المرأة جميعاً و الكاهل: الحارك و هو ما بين الكتفين و كاهل القوم عمدتهم فى المهمّات و عُدَّتهم للشدائد و الملمّات و رغماً مثلّثة مصدر رغم أنفه أى لصق بالرَّغام بالفتح و هو التّراب و رغم الأنف يستعمل فى الذُّلِّ و العجز عن الانتصار و الانقياد على كره و المعاطس جمع معطس بالكسر و الفتح و هو الأنف و قرئ فى الآية «يهدِّى» بفتح الهاء و كسرها و تشديد الدّال فأصله يهتدى و بتخفيف الدال و سكون الهاء.

قولها سلام الله عليها: أما لعمر إلهك، إلى آخر الخبر و فى بعض نسخ ابن أبى الحديد:

أما لعمر الله و فى بعضها: أما لعمر إلهكنَّ و العمر بالفتح و الضمِّ بمعنى العيش الطويل و لا يستعمل فى القَسم إلّا العَمر بالفتح و رفعه بالابتداء أى عمر الله قسمى و معنى عمر الله بقاؤه و دوامه.

و لقحت كعلمت أى حملت و الفاعل فعلتهم، أو فعالهم، أو الفتنة، أو الأزمنة و النظرة بفتح النّون و كسر الظاء التأخير و اسم يقوم مقام الإنظار و نظرة إمّا مرفوع بالخبريّة و المبتدأ محذوف كما فى قوله تعالى «فَنَظِرَةٌ إِلى مَيْسَرَةٍ» (۵۳۷) أى فالواجب نظرة و نحو ذلك و إمّا منصوب بالمصدريّة، أى انتظروا أو انظروا نظرة قليلة و الأخير أظهر كما اختاره الصّدوق.

و ريثما تنتج: أى قدر ما تنتج، يقال: نتجت الناقة على ما لم يسمَّ فاعله تنتج نتاجاً و قد نتجها أهلها نتجا و أنتجت الفرس إذا حان نتاجها.

و القعب: قدح من خشب يروى الرَّجل، أو قدح ضخم و احتلاب طلاع القعب هو أن يمتلئ من اللّبن حتّى يطلع عنه و يسيل و العبيط: الطريُّ و الذُّعاف كغراب: السمُّ و المقر بكسر القاف: الصبر و ربما يسكن و أمقر أى صار مرّاً و المبيد:

المهلك و أمضّه الجرح: أوجعه و غبُّ كلِّ شىء: عاقبته و طاب نفس فلان بكذا: أى رضى به من دون أن يكرهه عليه أحد و طاب نفسه عن كذا أى رضى ببذله.

و «نفساً» منصوب على التّميز و فى كتاب ناظر عين الغريبين (۵۳۸) طمأنته: سكّنته فاطمأنَّ و الجأش مهموزاً: النّفس و القلب أى اجعلوا قلوبكم مطمئنّة لنزول الفتنة و السّيف الصّارم:

القاطع و الغشم:

الظلم و الهرج: الفتنة و الاختلاط و فى رواية ابن أبى الحديد:

و قرح شامل، فالمراد بشمول القرح، إمّا للأفراد أو للأعضاء.

و الاستبداد بالشّىء التفرُّد به و الضمير المرفوع فى «يدع» راجع إلى الاستبداد و الفىء: الغنيمة و الخراج و ما حصل للمسلمين من أموال الكفّار من غير حرب و الزَّهيد:

القليل و الحصيد:

المحصود و على رواية: زرعكم كناية عن أخذ أموالهم بغير حقّ و على رواية: جمعكم يحتمل ذلك و أن يكون كناية عن قتلهم و استئصالهم.

و أنّى بكم، أى و أنّى تلحق الهداية بكم و عميت عليكم بالتخفيف أى خفيت و التبست و بالتّشديد على صيغة المجهول أى لبّست و قرئ فى الآية بهما.

والضمائر فيها، قيل: هى راجعة إلى الرَّحمة المعبّر عن النَّبوة بها و قيل إلى البيّنة و هى المعجزة، أو اليقين و البصيرة فى أمر الله و فى

المقام یحتمل رجوعها إلی رحمهٔ الله الشاملهٔ للإمامهٔ و الاهتداء إلی الصّراط المستقیم، بطاعهٔ إمام العدل أو إلی الإمامهٔ الحقّهٔ و طاعهٔ من اختاره الله و فرض طاعته، أو إلی البصیرهٔ فی الدّین و نحوها و إلیکم عنّی: أی کفّوا و أمسکوا و قولها: بعد تعذیرکم أی تقصیرکم و المعذر المظهر للعذر اعتلالاً من غیر حقیقهٔ.

در امالی شیخ طوسی (۵۳۹) از ابن عبّاس مثل احادیث شماره‌های ۸ و ۹ البته با کمی اختلاف در لفظ نقل شده‌ست.

بیان: این دو روایت را که شیخ صدوق از کتاب سقیفه با حذف اسناد نقل کرده، صاحب کشف الغمّه نیز روایت کرده و همچنین ابن ابی الحدید هم در شرح نهج البلاغه از احمد بن عبدالعزیز جوهری و او با چند واسطه تا آخر آنچه که شیخ صدوق روایت کرده را نقل می‌کند و ما نیز (علامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه) این روایت را مکرّر نقل کرده‌ایم به خاطر اختلاف زیادی که بین نقل آنهاست و به خاطر اینکه این روایت، بسیار با ارزش است و شرح شیخ صدوق، احتیاج به شرح بیشتری دارد، ما اضافه بر شرح صدوق رحمهٔ الله علیه متذکّر اموری می‌شویم و از خداوند یاری و کمک می‌جوییم.

فرمایش حضرت زهرا سلام الله علیها که می‌فرماید:

«عائفهٔ» به معنی بد آمدن و ناخوشآیند بودن است، گفته می‌شود:

«عاف الرّجل الطّعام» یعنی آن مرد از غذا بدش آمد.

و «القالیهٔ» به معنی خشمگین و غضبناک بودن است، چنانچه خداوند در این آیه می‌فرماید:

«که خدای تو هیچ گاه تو را ترک نگفته و بر تو خشم ننموده است» (۵۴۰).

و «لفظت الشیء من فمی» یعنی سخنی را از دهانم انداختم و پرتاب کردم و «العجم» به معنی گاز گرفتن است، مانند این جمله «عجمت العود» چوب را گاز گرفتم (تا سفتی یا سستی آن را آزمایش کنم).

و «شنأه» بر وزن – مَنَعه و سَمَعه – یعنی بر او خشم کرد و «سبرتهم» یعنی با خبر کردم آنها را.

پس بنا بر آنچه در اکثر روایات است این گونه معنا می‌شود:

(من مردان شما را) دور انداختم و بر آنها خشم گرفتم بعد از آنکه آنها را امتحان و آزمایش کردم و دیدم روش و حال (منافقانه ی) آنها را و بنا بر آنچه مرحوم شیخ صدوق رحمهٔ الله علیه روایت کرده این گونه معنا می‌شود:

همانا من عالم بودم به زشتی (و پلیدی) راه و روش آنها و بدی نیّات آنها، پس آنها را کنار گذاشتم، پس چون آنها را آزمایش نمودم، از آنها منزجر و غضبناک شدم یعنی بعد از آزمایش آنها مؤکّد شد انکار و انزجار من از آنها و احتمال دارد انزجار و تنفّر اوّل اشاره به زشتی و بدی حالات و رفتار ظاهری آنهاست و دوّم اشاره به پلیدی نیّت‌های باطنی آنهاست.

و در آنجایی که می‌فرماید:

«فَقُبْحاً لِفُلُولِ الْحَدِّ وَ اللَّعِبِ بَعْدَ الْجِدِّ وَ قَرْعِ الصَّفَاةِ وَ صَدْعِ الْقَنَاةِ وَ خَطَلِ الْآرَاءِ وَ زَلَلِ الْأَهْوَاءِ وَ لَبِئْسَ ما قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَ فِي الْعَذابِ هُمْ خالِدُونَ» «قبحاً» مصدریست که فعل آن حذف شده و یا اینکه مانند این جمله است که در بین مردم رایج است. «قَبَّح الله قُبْحاً» خداوند زشت کرده کردار و گفتار او را.

«الفلول» جمع «فَلّ» و به معنی شکاف و شکستگی در لبه‌ی شمشیر است و خلیل در کتاب لغت خود که نامش (العین) است گفته: همانا «فلّ» مصدر است و شاید اگر آن را در اینجا مصدر حساب کنیم سزاوارتر است برای این جمله.

و کلمه‌ی «خَوَر» به معنی ضعف است و «القناهٔ» به معنی نیزه است و «الخَطَل» سخن اشتباه و بی‌اساس را گویند و «خَطَل الرَّأی» یعنی آن رأی و نظر فاسد و سُست و بی‌اساس است.

و معنای جمله‌ای که فرمود:

«اللّعب بعد الحجّهٔ» یعنی شما دینتان را بازی و باطل کردید بعد از آنکه برای به دست آوردن آن بسیار تلاش و کوشش کرده و آن

را با حجّت و دلیل به دست آورده بودید.

معنای فرمایش حضرت که فرمود:

«و قرع الصّیفاة» «الصّیفاة» سنگ نرم را گویند. یعنی خودتان را جایگاه کوبیدن دشمنانتان قرار دادید، تا آنجا که آنها هم شما را کوبیدند.

و جزری در معنای حدیث معاویه که گفت:

«یضرب صفاتها بمعوله» یعنی با کلنگ بر سنگ نرم زد؛ می‌گوید این جمله تمثیل است و مقصود آن است که در آزمودن آن بسیار کوشید.

و به همین مضمون است حدیث: «لا یقرع لهم صفاة» (۵۴۱) یعنی کسی که به بدی از ایشان یاد نمی‌کند، پایان کلام جزری.

مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

امّا به نظر من، بعید نیست که این جمله‌ی «قرع الصّیفاة» کنایه از عدم تأثیر حیله‌ی آنها (کسانی که حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام را تنها گذاشتند) باشد چنانچه کسی که با شمشیر به سنگ می‌زند تأثیری در آن سنگ نمی‌کند و بلکه شمشیر می‌شکند.

و جمله‌ی «صرع القناة» یعنی شکافت آن را.

و جزری در تفسیر حدیث امیرالمؤمنین علی علیه السلام که می‌فرماید:

«إِیَّاکَ وَ مُشَاوَرَةَ النِّسَاءِ فَإِنَّ رَأْیَهُنَّ إِلَی أَفَن» کلمه‌ی «اَفن» به معنی نقص و عیب است و وقتی گفته می‌شود:

«رجلٌ اَفن» و یا «رجلٌ مأفون» یعنی مرد ناقص العقل.

و در آنجا که حضرت، آیه‌ی ۸۰ از سوره‌ی مائده را قرائت می‌فرماید، این جمله‌ی قرآن «أَنْ سَخِطَ اللَّه» مخصوص به مذمّت و یا علّت مذمّت است که در این صورت مخصوص به مذمّت حذف شده (که معنای آن این گونه می‌شود) : هر آینه بسیار زشت و ناپسند است این (اعمال مردان شما) به خاطر اینکه آنها با این (اعمال و رفتاری که در حقّ ما کردند) غضب خدا را برای خودشان کسب نمودند و باعث شدند که در آتش جهنّم و عذاب الهی جاوید و ابدی شوند.

و در آنجایی که حضرت زهرا سلام الله علیها می‌فرماید:

«لا جَرَمَ لَقَدْ قَلَّدْتُهُمْ رِبْقَتَهَا» کلمه‌ی «لا جَرَمَ» برای تحقیق چیزی می‌آید، (به معنی: لابدّ، ناچار، حتماً، هر آینه، می‌آید) و «الرّبقة» در اصل به گِره‌ای که در طناب باشد، گویند. که آن را در گردن یا دست چهارپایان قرار می‌دهند و آن را می‌کِشند و به طنابی که در آن گِره باشد «رِبق» می‌گویند و به این صیغه‌ها جمع بسته می‌شود:

«ربق» و «رباق» و «ارباق» و ضمیری که در «ربقتها» است (هاء) به خلافت برمی گردد، یا به فَدَک و یا به حقوق اهل بیت: برمی گردد، که معنای آن این گونه می‌شود:

گناه غصب خلافت و یا غصب فدک و یا پایمال کردن حقوق اهل بیت: مانند قلّاده تا ابد به گردن آنهاست.

و در آنجا که می‌فرماید:

«و شننت علیهم غارها» کلمه‌ی «شنُّ» به معنی پاشیدن آب است و پاشیدنی که متصّل نباشد امّا اگر «سنّ» باشد ریزش آب به صورت متصّل را گویند و از همین قبیل است این جمله «شنّت علیهم الغارة» زمانی که از هر طرف هجوم آورند.

و این قسمت از فرمایش حضرت زهرا سلام الله علیها که می‌فرماید:

«و حملتهم اقتها» جوهری گفته «اَوق» به معنی سختی و مشقّت است، وقتی گفته می‌شود:

«القی علیه اوقه» یعنی بر او سختی و مشقّت و چیزی که دوست نداشت را تحمیل کرد.

و در آنجا که حضرت زهرا سلام الله علیها می‌فرماید:

«فجدعاً و عقراً» کلمه‌ی «الجدع» به معنی قطع و بریدن بینی، یا گوش و یا لب را گویند مخصوصاً برای بریدن دماغ این کلمه بیشتر استعمال می‌شود و همچنین به معنی حبس و زندان هم آمده‌ست.

و «العقر» به معنی زخم است و در مقام نفرین گفته می‌شود:

«عقراً به و حلقاً» یعنی خداوند جسدش را مجروح و زخمی کند و خداوند به او بیماری و مرضی در بدنش برساند و در اصل کلمه‌ی «العقر» برای قطع کردن دست و پای شتر و یا گوسفند به وسیله‌ی شمشیر استعمال می‌شده، سپس وسعت پیدا کرده و در قتل و هلاکت هم استعمال شده و این گونه مصادر واجب است.

و در آنجایی که حضرت زهرا سلام الله علیها می‌فرماید:

«ویحهم انّی زحزحوها عن رواسی الرّسالهٔ» کلمه‌ی «ویح» کلمه‌ایست که در موارد ترحّم و درد و عذاب و تعجّب استعمال می‌شود.

و کلمه‌ی «الزّحزحهٔ» به معنای دور کردن و راندن است.

و «الزّعزعهٔ» تکان دادن شدید است.

و «الرّواسی» به معنی ثابت و استوار است و «الرّواسی من الجبال» صخره‌های محکم و استوار کوه‌ها را گویند.

و «قواعد البیت» ارکان و ستون‌های خانه را گویند.

و کلمه‌ی «طَبّین» در صورتی که باء مشدّد باشد به معنی استاد و حاذق است.

و فرمایش حضرت زهرا سلام الله علیها که می‌فرماید:

«وَ مَا نَقَمُوا مِنْ أَبِی الْحَسَنِ نَقَمُوا وَ اللَّهِ مِنْهُ نَکِیرَ سَیْفِهِ وَ شِدَّهَ وَطْئِهِ وَ نَکَالَ وَقْعَتِهِ وَ تَنَمُّرَهُ فِی ذَاتِ اللَّه» در کتاب کشف الغمّه به جای «و ما نقموا» جمله‌ی «و ما الّذی نقموا» آمده‌ست.

و «نقم» به معنای سرزنش و نکوهش است بنابراین جمله‌ی «نقمت علی الرّجال» یعنی او را سرزنش کرد و چیزی از او (دیده شد) که ناپسند بود.

و «التّنکیر» به معنی انکار است و «التنکّر» تغییر یافتن از حال شادی به حال ناراحتی و در این روایت «نکیر سیفه» یعنی خون از شمشیر حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام نمی‌ریزد (کسی را نمی‌کُشد) مگر برای تغییر منکرات.

و کلمه‌ی «الوطأهٔ» گرفتن چیزی با فشار و سختی را گویند و بعضی گفته‌اند به معنی کوفتن و لگدمال کردن است و اصل «الوطء» به معنی راه رفتن است، امّا به جنگ و قتل اطلاق شده، زیرا کسی که لگدکوب می‌کند چیزی را سعی در هلاکت و اهانت آن (چیز یا آن شخص) دارد.

و «النکال» مجازات کردنی را گویند که عبرت دیگران شود و «الوقعهٔ» به معنای زد و خورد در جنگ است و «تنمّر فلان» یعنی خشمگین و ناراحت شد.

و در آنجا که حضرت زهرا سلام الله علیها می‌فرماید:

«فی ذات الله» طیّبی گفته ذات هر چیزی حقیقت و خودِ آن چیز است و مقصود (حقیقت و وجود) آن چیزیست که (ذات) به آن اضافه می‌شود و طبرسی در تفسیر این آیه‌ی شریفه: «و به اصلاح بین خودتان بپردازید» (۵۴۲) کنایه از نزاع کردن و دشمنی کردن است و «الذّات» در این آیه به معنی خلقت و اصالت (وجود) است، می‌گویند:

«فلان فی ذاته صالح» یعنی فلانی در خلقت و وجودش صالح است، (پس معنای آیه این می‌شود) اصلاح کنید نفس هر چیزی که بین شماست و یا اصلاح کنید هر نفسی را که بین شماست و تفسیر دیگری که برای این آیه شده این است که اصلاح کنید حقیقت وصل و اتّصالتان را و همچنین معنای این دعا «اللهم أصلح ذات البین» یعنی خداوندا! اصلاح فرمای حال آن چنانی را که به آن مسلمانان جمع می‌شوند (با یکدیگر متّحد می‌شوند). پایان نظر طبرسی

مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

نظر من در مورد جمله‌ی حضرت زهرا سلام الله علیها که می‌فرماید:

«فی ذات الله» این است که یعنی امیرالمؤمنین علیه السلام خشم و غضبش در (راه) خدا و برای خداست، (این معنا در صورتیست که) مقصود از «ذات» حقیقت و نفس باشد و یا اینکه منظور این است که خشم و غضب آن حضرت در امور و احوالیست که متعلّق به خداوند است (از قبیل) : دین خدا و شرع الهی و امور دیگری از این قبیل، مانند فرموده‌ی خداوند در آیه‌ی شریفه‌ی: «إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذاتِ الصُّدُور» (۵۴۳) یعنی خداوند عالم و آگاه به (اسرار) نهفته شده‌ی درون سینه‌های خلائق است.

و در قسمت دیگری از این روایت حضرت زهرا سلام الله علیها می‌فرماید:

«وَ تَاللهِ مالوا» یعنی اگر مردم از راه حق منحرف می‌شدند حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام آنها را به سوی حق باز می گردانید.

مرحوم علّامه می‌فرماید:

منظور حضرت زهرا سلام الله علیها این است که اگر آن حضرت قدرت را در خلافت به دست می گرفت، چنین می‌شد. . .

و در قسمت دیگر حدیث که حضرت می‌فرماید:

«وَ تَاللَّهِ لَوْ تَكَافُّوا عَلَيْهِ عَنْ زِمَامٍ نَبَذَهُ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ لَاعْتَلَقَهُ ثُمَّ لَسَارَ بِهِمْ سِيرَةً سُجُحاً فَإِنَّهُ قَوَاعِدُ الرِّسَالَةِ وَ رَوَاسِي النُّبُوَّةِ وَ مَهْبَطُ الرُّوحِ الْأَمِينِ وَ الطَّيِّبِينِ بِأَمْرِ الدِّينِ وَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ أَلَا ذلِكَ هُوَ الْخُسْرانُ الْمُبِينُ وَ اللَّهِ لا يَكْتَلِمُ خِشَاشُهُ وَ لَا يُتَعْتَعُ رَاكِبُهُ وَ لَأَوْرَدَهُمْ مَنْهَلًا رَوِيّاً فَضْفَاضاً تَطْفَحُ ضَفَّتُهُ وَ لَأَصْدَرَهُمْ بِطَاناً قَدْ خَثَرَ بِهِمُ الرَّيُّ غَيْرَ مُتَحَلٍّ بِطَائِلٍ إِلَّا تَغَمُّرَ النَّاهِلِ وَ رَدْعَ سَوْرَةِ سَغَبٍ وَ لَفُتِحَتْ عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٌ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ سَيَأْخُذُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» کلمه‌ی «التکافّ» از باب تفاعل است و از «کفّ» گرفته شده و به معنی بازداشتن (از کاری) و امتناع کردن است.

و «الزِّمام» بر وزن کِتاب به طنابی گویند که به گردن شتر می‌اندازند و با کشیدن آن شتر را به هر طرف که بخواهند هدایت می‌کنند، که به آن افسار گفته می‌شود و در واقع معنی زمام همان افسار است.

و «نبذه» یعنی آن را دور افکند.

و در کتاب الصّحاح آمده:

«اعتلقه» یعنی او را دوست داشت و شاید در این حدیث به این معنا باشد که رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ زمام خلافت را به دست حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام سپرد، (پس مرحوم علّامه می‌فرماید) اگر چه در کُتب لغتی که نزد من است چنین معنایی برای «اعتلقه» نیامده‌ست.

و «السُّجُح» به معنی آهسته و آسان است و «الکلم» به معنی زخم و جراحت است و «الخِشاش» به آن چوبی گفته می‌شود که در داخل دماغ شتر می‌کنند و به افسار می‌بندند تا سریع‌تر بتوانند آن را مطیع خود کنند و به هر طرف که و «تعتعت» یعنی به شدّت تکانش داد و او را به لرزه درآورد.

و «المنهل» آبشخورهایی که در مزارع برای شتران است، جوهری گفته: و منزل‌هایی که در بیابان‌ها بر سر راه مسافران است را «مناهل» می‌نامند، زیرا در آنجا نیز آب وجود دارد و همچنین گفته «ماء نمیر» یعنی آب گوارا، اگر چه شیرین نباشد و شیخ صدوق رحمهٔ الله علیه از حسین بن عبدالله بن سعید عسکری نقل کرده:

«النمیر» به آبی گفته می‌شود که در جسد است و باعث رشد و نمو آن می‌شود.

و جوهری گفته: «الرَّوِیّ» به ابر بزرگ و پُر باران گویند و همچنین گفته می‌شود:

«شربت شرباً رویّا» نوشیدم نوشیدنی سیراب کننده‌ای.

و «الفضفاض» یعنی وسیع، گشاد، فراخ.

می گویند:

«ثوب فضفاض» یعنی لباس گُشاد و «عبش فضفاض» یعنی زندگی فراخ و مرفّه و «درع فضفاضة» زره‌ی گشاد و «ضفّتا النّهر» پُر آب شد نهر و «تطفح» یعنی آن قدر پُر شد تا لبریز شد.

و «رنق الماء» بر وزن «فَرَحَ» و بر وزن «نَصَرَ» و «ترنّق» یعنی کِدِر شد و جمله‌ی «صار الماء رونقة» یعنی غالب شد گِل بر آب و «الترنوق» به گِلی گویند که در نهرها و در مسیر سیل‌ها است، پس ظاهراً مقصود آن حضرت که می‌فرماید:

«و لا یترنّق جانباه» این است که عیب و نقصی به آب نمی‌رسد مگر وقتی که خاک و گل از دو طرف نهر داخل آن شود و آن را مکدّر کند.

و «بَطِنَ» بر وزن «عَلِمَ» یعنی شکمش از سیری بزرگ شد و از همین قبیل است این حدیث: «تغدوا خماصاً و تروح بطاناً» منظور این است که بزرگ شدن شکم آنها از نوشیدن (زیاد) است.

و «تحیّر الماء» یعنی آب جمع شد و دور می‌زد، مانند اینکه متحیّر مانده بود که بالای آن رجوع کند به پایین و گفته می‌شود:

«تحیّرت الأرض بالماء» یعنی زمانی که زمین از آب پر شده باشد.

و «الرِّیّ و الرَّیّ» هر دو (با کسره و با فتحه) معنای آن ضدّ عطش است.

و در روایت شیخ صدوق (نسخه‌ی دیگر همین روایت) آمده:

«قد خثر» به معنی بسته شده، سنگین، می گویی: «اصبح فلان خاثر النّفس» یعنی فلانی سنگین نفس، غیر پاک و بی‌نشاط شد.

و «حَلِیَ منه بخیر» کلمه‌ی «حَلِیَ» بر وزن «رَضِیَ» است و این جمله به این معنا است: رسید و به خیر واصل شد.

جوهری گفته: جمله‌ی «لم یحل منها بطائل» یعنی از او فایده‌ی زیادی نرسید و «التحلّی» یعنی زینت دادن (یا زینت کردن) و «الطائل» به معنی بی‌نیازی و مزیّت و گشایش و برتری.

و «التغمّر» به معنی نوشیدن است و از «غُمَرَ» گرفته شده که به معنی کاسه و پیاله‌ی کوچک است.

و «النّاهل» به معنی عطشان است.

و «الکفّ» به معنی باز داشتن و منع کردن است و «الرّدعة» به معنی یک بار از آن (کار).

در همه‌ی نسخه‌های این روایت «شررة السّاغب» (۵۴۴) آمده، امّا در معانی الاخبار «سورة السّاغب» آمده و شاید این اشتباه از نسخه نویسان باشد و «الشّرر» به جرقّه‌های آتش می گویند و بعید هم نیست که از «الشرّه» باشد که به معنی حرص و طمع است.

و «سَوْرة» به معنی حدّ و مرز، مثل: «سورة المدینة» یعنی دیوار شهر، (که دیوار حدّ و مرز شهر را معلوم می کند) و «السّغب» یعنی گرسنگی.

و فیروزآبادی گوید:

«الحظوة» که حاء آن هم با ضمّه خوانده می‌شود و هم با کسره «الحُظوة» و «الحِظوة» و کلمه‌ی «الحِظّة» بر وزن «عِدَّة» به معنای رتبه و مقام است و «الحظّ» به معنی بهره‌مند شدن از رزق است و «حظّی» بر وزن «رَضی» بهره‌مند شدن هر یک از زوجین (مرد و زن) از دیگریست.

و «النّائل» به معنی بخشش و هدیه‌ست.

و فیروزآبادی گفته: «الکافل» به معنی عیال وار و کسی که چیزی نمی‌خورد و به روزه ادامه می‌دهد آمده، (پایان نظر فیروزآبادی)

مرحوم علّامه می‌فرماید:

به نظر من ممکن است «الکافل» به هر دو معنا (که فیروزآبادی گفته) باشد و احتمال هم دار که در اینجا به معنای «کافل الیتیم» یعنی کسی که سرپرستی می کند یتیم را، آمده باشد.

فیروزآبادی گوید «کافل» به چند معناست:

۱ - سرپرست خانواده

۲ - کسی که چیزی نمی‌خورد.

۳ - کسی که روزه را به روزه می‌رساند.

۴ - ضامن.

مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

من معتقدم ممکن است در این روایت منظور از «کافل» دو معنای اوّل باشد و همچنین احتمال دارد به معنای سرپرست یتیم باشد، زیرا برای سرپرست یتیم فقط به مقدار معاش روزانه استفاده حلال است.

بنابراین معنای روایت چنین است: اگر هر یک از ایشان (مردان شما) دیگری را از ریاستی که پیامبر بجا گذاشته بود باز می‌داشت - آن ریاست همان ولایتِ بر امّت است - که آن ولایت ویژه‌ی حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام بود و او آن کار را از روی دوستی به دست می‌گرفت و آنان را به راه حق رهنمون می‌شد و چیزی از فرمان‌های پروردگار را رها نمی‌کرد و از حدود الهی پا فراتر نمی‌گذاشت بدون آنکه بر مسلمانان سخت باشد و بیشتر از توان آنها باشد و امّت مسلمان در دنیا و آخرت به زندگی سراسر آسایش می‌رسیدند، نه این گونه که از دنیای خویش بهره‌مند نمی‌شوند مگر اندکی به مقدار معاش روزانه و از ریاست کامروا نمی‌گردند مگر به اندازه‌ی خلال دندان.

جمله‌ی «الا هلمّ فاسمع» در فرمایشات حضرت زهرا سلام الله علیها در نقلی که ابن ابی الحدید در شرح نهج البلاغه کرده این گونه آمده:

«ألا هلم فاسمع فی روایهٔ ابن أبی الحدید ألا هلمن فاسمعن و ما عشتنّ أراکنّ الدَّهر عَجَباً» و جوهری گفته: کلمه‌ی «هلمَّ یا رجل» در لغت اهل حجاز، به معنی بیا می‌باشد، خواه آن خطاب «بیا» برای یک نفر و یا یک جمع و یا برای مؤنّث و یا مذکّر باشد ولی اهل نجد آن را صرف می‌کنند، یعنی اگر خطاب به دو نفر باشد می‌گویند:

«هلمّا» و برای جمع می‌گویند:

«هلمّوا» و برای مؤنّث می‌گویند:

«هلمّی» و برای جمع مؤنّث: «هلممن» و باید گفت نظر اهل حجاز فصیح‌تر است و اگر نون ثقیله بر آن داخل کنی می‌شود:

«هلمنّ یا رجل» و برای مؤنّث می‌شود:

«هلِمّنَّ» و برای تثنیه خواه مؤنّث باشد یا مذکّر می‌شود:

«هلمّانّ» و گفته می‌شود:

«هلمُّنّ یا رجال» و «هلممنانّ یا نسوهٔ». پایان نظر جوهری.

در مورد کلمه‌ی «هلمّ» و بنا بر نظر لغویّون دیگر خطاب عامّ است (یعنی مفرد و تثنیه و جمع و مذکّر و مؤنّث، هلمّ به یک صورت است).

و این فرمایش حضرت زهرا سلام الله علیها که می‌فرماید:

«و ما عشتنّ» یعنی روزگار چیز عجیبی از شما مشاهده کرد، که تا شما زنده اید عجیب و غریب بودن آن برطرف نمی‌شود و یا به این معنی است: در هر روز برای شما امر عجیبی تجدید می‌شود و این امریست که اتّفاق افتاد (یعنی همان غصب خلافت حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام).

و جوهری گفته: «شعرت بالشّیء» یعنی برای او زیرکی و فطانت کردم، یا از او زیرکی و فطانت (دیدم) و جمله‌ی «لیت شعری» یعنی

ای کاش می‌دانستم و «اللَّجَأ» به معنی پناه و پناهگاه و «لجأت الی فلان» یعنی استناد کردم به فلانی و از او کمک گرفتم و «السّناد» یعنی آنچه به او استناد می‌شود.

و جوهری گفته «احتنک الجراد الأرض» یعنی خورد آنچه بر زمین بود و آنچه بر روی آن روئیده بود را برداشت کرد، در این آیه که خداوند از قول ابلیس حکایت می‌فرماید:

«همه‌ی اولاد او از راه به در می‌برم» (۵۴۵).

فرّاء (که یکی از علمای صرف و نحو است) گفته: منظور ابلیس این است که من بر تمامی آنها مستولی می‌شوم و مقصود از «ذُرّیّهٔ» ذریّه‌ی رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم است.

و «المولی» به معنی یاری کننده، مُحبّ است و «العشیر» یعنی دوست و همراهی که با یکدیگر بسیار نزدیک و معاشرت دارند.

و منظور حضرت که این آیه را آورده‌اند «ظالمان چه جایگزین بَدی را برگزیده‌اند» (۵۴۶) یعنی بَد جایگزینی مردم اختیار کردند بر امام عدل، (که آن امام عدل) حضرت مولی الموحدّین، امیرالمؤمنین علی علیه السلام است.

و در قسمت دیگری از روایت که حضرت زهرا سلام الله علیها می‌فرماید:

«الذّنابی» دُم پرنده را گویند، جایی که ابتداء رویش دُم پرنده است و این کلمه برای پرنده بیشتر از «الذّنب» استعمال می‌شود و در حیوانات دیگر مانند اسب و شتر و مانند آنها از کلمه‌ی «الذّنب» بیشتر استفاده می‌شود و در بال پرنده چهار (ذُنابی –) دُم – وجود دارد که بعد از خوافی و پایین‌تر از پرهای ده گانه‌ایست که در جلوی بال است و آن را «قوادم» می‌نامند و «الذّنابی من النّاس» به کسی گویند که دنباله رو و تابع دیگری باشد.

و «الحرون» به اسبی گویند که فرمان نمی‌برد و در جایی می‌ایستد و دیگر حرکت نمی‌کند.

و «قحم» خود را به خطر انداختن، بدون فکر و تأمّل و این به خطر انداختن و در واقع کلمه‌ی «قحم» گاهی برای ترسوها و جاهلان به کار می‌رود و گاهی برای انسان شجاع و کسی که به عواقب کار خود آگاه‌ست.

و «العجز» بر وزن عَضُد، عقب و دُم هر چیزی را گویند و برای مؤنث و مذکّر، برای زن و مرد به یک لفظ استفاده می‌شود و آن همان «عَجُز» است.

و «الکاهل» بین دو کتف را گویند و «کاهل القوم» به کسی گفته می‌شود که مورد اعتماد مردم است و در امور مهمّ و سختی‌ها به او تکیه می‌کنند.

و «رغماً» کنایه از «رغم انفه» یعنی دماغش را به خاک مالید و این عبارت در ذلّت و ناتوانی از کمک و اطاعت اجباری به کار می‌رود.

و «المعاطس» جمع «معطس» است (که طاء آن را، هم مکسور تلفّظ می‌کنند و هم مفتوح) به معنی بینی‌ست.

و در آیه‌ی ۳۵ از سوره‌ی یونس کلمه‌ی «یهدّی» حرف «هاء» هم مفتوح خوانده می‌شود و هم مکسور و «دال» آن مشدّد است، پس اصل آن «یهتدی» است و همچنین گاهی این کلمه «هاء» آن ساکن و «دال» آن بدون تشدید می‌شود.

و در قسمت دیگر این روایت حضرت می‌فرماید:

«امّا لعمر الهک لقد لقحت فنظرهٔ. . .» و در بعضی از نسخه‌های ابن ابی الحدید و کلمه‌ی «العمر» که عین آن، هم مفتوح خوانده می‌شود و هم مضموم، به معنی زندگانی و عمر طولانی است، امّا اگر این کلمه را به عنوان قسم بیاورند فقط باید مفتوح خوانده شود «العَمر» و «عمر الله» یعنی طول عمر کسی را از خداوند خواستن، مانند اینکه می‌گوییم:

«پیر شوی» یعنی آنقدر عمر کنی تا به سنّ پیری برسی.

و کلمه‌ی «لقحت» بر وزن «عَلِمَت» یعنی باردار شد، حامله شد و فاعل آن عمل آنهاست یا فتنه است و یا زمانه‌ست.

و «النظرة» این کلمه در صورتی که نون آن مفتوح و ظاء آن مکسور باشد به معنی به تأخیر انداختنی و مهلت دادن و اسمیست که قائم مقام «انظار» به حساب می‌آید، چنانچه در آیه‌ی قرآن آمده «فَنَظِرَةٌ إِلى مَيْسَرَةٍ» (۵۴۷) یعنی اگر از کسی طلبکار هستید و تنگدست شود به او مهلت دهید تا توانگر گردد.

که جمله در اصل این گونه است «فالواجب نظرة» در اینجا «فالواجب» مبتدای محذوف و «نظرة» خبر آن است و یا می‌توان آن را منصوب، تلفّظ کرد، که در این صورت «نظرة» مصدر است و جمله در واقع این گونه می‌شود:

«انظروا نظرة قليلة» و وجه آخر یعنی مصدر بودن «نظرة» بهتر است کما اینکه شیخ صدوق همین قول را اختیار نموده، پس بنابراین به نظر مرحوم صدوق رحمة الله علیه کلمه‌ی «النَظِرة» منصوب است.

«ریثما تنتج» به معنای اندازه گیری کردن گفته می‌شود:

ناقه بچّه‌اش را به دنیا آورد که بر صیغه‌ی مجهول می‌باشد. (ثلاثی مجرّد نتج ینتج نتجاً) نتیجه دادن و به دنیا آوردن بچّه و به معنای به بار نشستن و به جوانی رسیدن هم می‌باشد.

«و قد نتجها أهلها نتجا» یعنی اسب درد زایمان گرفت.

و «القعب» به پیاله و قدحی گویند که از چوب باشد و یا قدح و پیاله‌ی ضخیم و کلفت را گویند و جمله‌ی «احتلاب طلاع العقب» یعنی پیاله‌ای که پُر شده باشد از شیر، به اندازه‌ای که سرازیر شده باشد.

و «العبيط» به معنی تازه، جوان است.

و «الذُّعاف» بر وزن «غُراب» به معنی سَمّ و زهر است.

و «المَقِر» در صورتی که قاف آن مکسور باشد به معنی صبر است (۵۴۸) و گاهی قاف ساکن می‌شود یعنی «المَقْر» تلفّظ می‌شود که در این صورت به معنی چیز ترش یا شیرین است و «المبيد» به معنی مُهلک (هلاک کننده) است.

و «امضّه الجرح» یعنی او را بیمار کرد و «غبّ» عاقبت و پایان هر چیزی را گویند.

و «طاب نفس فلان بكذا» یعنی فلانی راضی شد به (آن کار) بدون اینکه کسی او را سرزنش کند و «طاب نفسه عن كذا» یعنی راضی و دلخوش شد.

و «نفساً» (۵۴۹) منصوب شده به خاطر اینکه در این جمله، تمیز واقع شده‌ست.

و در کتاب ناظر عین الغریبین، کلمه‌ی «طمأنته» به معنی ساکن کرد و مطمئن شد، آمده است و «الجأش» به معنی نفس و قلب است، یعنی قرار دهید دلهایتان را ساکن برای نزول فتنه.

و «السيف الصّارم» یعنی شمشیر برّنده و «الغشم» یعنی ظلم، بیداد و «الهرج» به معنی فتنه است و مخلوط کردن نیز معنا شده و در روایت ابن ابی الحدید به جای «و بهرج شامل» آمده:

«و قرح شامل» که منظور در بر گرفتن زخم و جراحت است، (که این زخم) یا یکی از اعضاء و یا تمام بدن را شامل می‌شود.

«إستبداد» یعنی یکّه تازی شدن در یک امر و ضمیر مرفوعی در «يَدْعُ» به استبداد باز می‌گردد.

و «الفيء» یعنی غنمیت و خراج و در مجموع «فیء» به آنچه مسلمین از اموال کفّار در جنگ به دست می‌آورند.

«و الزّهيد» یعنی کَم، اندک و «الحصيد» به زراعت و درو شده گویند و در نسخه‌ای که جمله‌ی «زرعكم حصيداً» آمده کنایه از گرفتن اموال آنها به ناحق است و در نسخه‌ی دیگر که «جمعكم حصيداً» آمده احتمال دارد باز هم منظور حضرت، همان گرفتن اموال به ناحق باشد، ممکن است کنایه از قتل و ناامیدی آنها باشد.

و جمله‌ی «انّی بكم» یعنی و همانا من ملحق می‌کنم هدایت را به شما و «عميت عليكم» یعنی من می‌ترسم و امر را مشتبه می‌بینم و اگر «عمّیت» را با تشدید بخوانیم صیغه‌ی مجهول می‌شود و معنی آن «لُبّست» می‌شود یعنی امر مشتبه‌ست.

و گفته شده ضمائری که در این روایت است به رحمت، که از آن تعبیر به نبوّت پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شده برمی گردد و بعضی گفته‌اند ضمائر به بیّنه که همان معجزه یا یقین و آگاهی در امر خداست برمی گردد و در این مقام احتمال دارد ضمائر به رحمت خداوند که همان امامت و هدایت به راه مستقیم، با اطاعت از امام عادل حاصل می‌شود و یا ضمیر برمی گردد به امامت حقّه و اطاعت از کسی که خداوند او را اختیار کرده و اطاعتش را واجب نموده، برمی گردد و یا اینکه به بصیرت در دین و امثال آن برمی گردد.

و جمله‌ی «الیکم عنّی» یعنی دست از من بردارید و در آنجا که حضرت فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها می‌فرماید:

«بعد تعذیرکم» یعنی از تقصیر و کوتاهی که کردید و کلمه‌ی «المعذر» به عذرخواهی ظاهری گویند، که شخص عذرخواه، حقیقتاً از کرده‌ی خود پشیمان نیست و فقط در ظاهر معذرت خواهی می کند.

[روایت شماره] (۱۱)

کِتَابُ دَلائِلِ الْإِمَامَةِ لِلطَّبَرِیِّ: عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هَارُونَ بْنِ مُوسَی التَّلَّعُکْبَرِیِّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هَمَّام، عَنْ أَحْمَدَ الْبَرْقِیِّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی، عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی نَجْرَانَ، عَنِ ابْنِ سِنَانٍ، عَنِ ابْنِ مُسْکَانَ، عَنْ أَبِی بَصِیرٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

قُبِضَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها فِی جُمَادَی الْآخِرَةِ یَوْمَ الثَّلاثَاءِ لِثَلاثٍ خَلَوْنَ مِنْهُ سَنَةَ إِحْدَی عَشْرَةَ مِنَ الْهِجْرَةِ وَ کَانَ سَبَبُ وَفَاتِهَا أَنَّ قُنْفُذاً مَوْلَی عُمَرَ لَکَزَهَا بِنَعْلِ السَّیْفِ بِأَمْرِهِ، فَأَسْقَطَتْ مُحْسِناً وَ مَرِضَتْ مِنْ ذَلِکَ مَرَضاً شَدِیداً وَ لَمْ تَدَعْ أَحَداً مِمَّنْ آذَاهَا یَدْخُلُ عَلَیْهَا.

وَ کَانَ الرَّجُلانِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سَأَلا أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام أَنْ یَشْفَعَ لَهُمَا إِلَیْهَا، فَسَأَلَهَا أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام ، فَلَمَّا دَخَلا عَلَیْهَا قَالا لَهَا: کَیْفَ أَنْتِ یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ؟

قَالَتْ:

بِخَیْرٍ بِحَمْدِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَتْ لَهُمَا: مَا سَمِعْتُمَا النَّبِی یَقُولُ: فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّی فَمَنْ آذَاهَا فَقَدْ آذَانِی وَ مَنْ آذَانِی فَقَدْ آذَی اللَّهَ؟ قَالا: بَلَی،

قَالَتْ:

فَوَاللَّهِ لَقَدْ آذَیْتُمَانِی،

قَالَ:

فَخَرَجَا مِنْ عِنْدِهَا سلام الله علیها وَ هِیَ سَاخِطَةٌ عَلَیْهِمَا.

قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ هَمَّام: وَ رُوِیَ أَنَّهَا قُبِضَتْ لِعَشْرٍ بَقِینَ مِنْ جُمَادَی الْآخِرَةِ وَ قَدْ کَمَلَ عُمُرُهَا یَوْمَ قُبِضَتْ ثَمَانِیَ عَشْرَةَ سَنَةً وَ خَمْساً وَ ثَمَانِینَ یَوْماً بَعْدَ وَفَاةِ أَبِیهَا، فَغَسَّلَهَا أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام وَ لَمْ یَحْضُرْهَا غَیْرُهُ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ وَ زَیْنَبُ وَ أُمُّ کُلْثُومٍ وَ فِضَّةُ جَارِیَتُهَا وَ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَیْسٍ وَ أَخْرَجَهَا إِلَی الْبَقِیعِ فِی اللَّیْلِ وَ مَعَهُ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ وَ صَلَّی عَلَیْهَا وَ لَمْ یَعْلَمْ بِهَا وَ لا حَضَرَ وَفَاتَهَا وَ لا صَلَّی عَلَیْهَا أَحَدٌ مِنْ سَائِرِ النَّاسِ غَیْرُهُمْ وَ دَفَنَهَا بِالرَّوْضَةِ وَ عَمَّی مَوْضِعَ قَبْرِهَا.

وَ أَصْبَحَ الْبَقِیعُ لَیْلَةً دُفِنَتْ وَ فِیهِ أَرْبَعُونَ قَبْراً جُدُداً وَ إِنَّ الْمُسْلِمِینَ لَمَّا عَلِمُوا وَفَاتَهَا جَاءُوا إِلَی الْبَقِیعِ، فَوَجَدُوا فِیهِ أَرْبَعِینَ قَبْراً، فَأَشْکَلَ عَلَیْهِمْ قَبْرُهَا مِنْ سَائِرِ الْقُبُورِ، فَضَجَّ النَّاسُ وَ لامَ بَعْضُهُمْ بَعْضاً وَ قَالُوا: لَمْ یُخَلِّفْ نَبِیُّکُمْ فِیکُمْ إِلا بِنْتاً وَاحِدَةً تَمُوتُ وَ تُدْفَنُ وَ لَمْ تَحْضُرُوا وَفَاتَهَا وَ الصَلاةَ عَلَیْهَا وَ لا تَعْرِفُوا قَبْرَهَا.

ثُمَّ قَالَ وُلاةُ الْأَمْرِ مِنْهُمْ: هَاتُمْ مِنْ نِسَاءِ الْمُسْلِمِینَ مَنْ یَنْبُشُ هَذِهِ الْقُبُورَ حَتَّی نَجِدَهَا فَنُصَلِّیَ عَلَیْهَا وَ نَزُورَ قَبْرَهَا، فَبَلَغَ ذَلِکَ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام فَخَرَجَ مُغْضَباً قَدِ احْمَرَّتْ عَیْنَاهُ وَ دَرَّتْ أَوْدَاجُهُ وَ عَلَیْهِ قَبَاهُ الْأَصْفَرُ الَّذِی کَانَ یَلْبَسُهُ فِی کُلِّ کَرِیهَةٍ وَ هُوَ مُتَوَکِّئٌ عَلَی سَیْفِهِ ذِی الْفَقَارِ، حَتَّی وَرَدَ الْبَقِیعَ، فَسَارَ إِلَی النَّاسِ النَّذِیرُ وَ قَالُوا: هَذَا عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ قَدْ أَقْبَلَ کَمَا تَرَوْنَهُ یُقْسِمُ بِاللَّهِ لَئِنْ حُوِّلَ مِنْ هَذِهِ الْقُبُورِ حَجَرٌ لَیَضَعَنَّ السَّیْفَ عَلَی غَابِرِ الْآخِرِ.

فَتَلَقَّاهُ عُمَرُ وَ مَنْ مَعَهُ مِنْ أَصْحَابِهِ وَ قَالَ لَهُ: مَا لَكَ يَا أَبَاالْحَسَنِ وَاللَّهِ لَنَنْبُشَنَّ قَبْرَهَا وَ لَنُصَلِّيَنَّ عَلَيْهَا، فَضَرَبَ عَلِيٌّ عليه السلام بِيَدِهِ إِلَى جَوَامِعِ ثَوْبِهِ فَهَزَّهُ، ثُمَّ ضَرَبَ بِهِ الْأَرْضَ وَ قَالَ لَهُ: يَا ابْنَ السَّوْدَاءِ أَمَّا حَقِّي فَقَدْ تَرَكْتُهُ مَخَافَةَ أَنْ يَرْتَدَّ النَّاسُ عَنْ دِينِهِمْ وَ أَمَّا قَبْرُ فَاطِمَةَ فَوَالَّذِي نَفْسُ عَلِيٍّ بِيَدِهِ، لَئِنْ رُمْتَ وَ أَصْحَابُكَ شَيْئاً مِنْ ذَلِكَ لاسْقِيَنَّ الْأَرْضَ مِنْ دِمَائِكُمْ، فَإِنْ شِئْتَ فَاعْرِضْ يَا عُمَرُ.

فَتَلَقَّاهُ أَبُوبَكْرٍ فَقَالَ:

يَا أَبَاالْحَسَنِ بِحَقِّ رَسُولِ اللَّهِ وَ بِحَقِّ مَنْ فَوْقَ الْعَرْشِ إِلا خَلَّيْتَ عَنْهُ فَإِنَّا غَيْرُ فَاعِلِينَ شَيْئاً تَكْرَهُهُ،

قَالَ:

فَخَلَّى عَنْهُ وَ تَفَرَّقَ النَّاسُ وَ لَمْ يَعُودُوا إِلَى ذَلِكَ.

طبری در کتاب دلائل الامامه (۵۵۰) با چند واسطه از امام جعفر صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها روز سه شنبه، سوّم ماه جُمادی الثّانیه‌ی سنه‌ی ۱۱ هجری به شهادت رسید. علّت شهادت آن حضرت همان ضربه‌ای بود که قنفذ غلام عمر به دستور او با پهنای شمشیر به حضرتش زد (۵۵۱).

حضرت زهرا علیه السلام به علّت آن ضربه حضرت محسن علیه السلام را سقط نمود و بدین جهت به شدّت مریض شد و نگذاشت احدی از آن افرادی که حضرتش را اذیّت کرده بودند نزد ایشان وارد شوند.

آن دو نفر [ابوبکر و عمر] که از اصحاب پیامبر خدا بودند از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام تقاضا نمودند:

نزد حضرت فاطمه سلام الله علیها برای ایشان شفاعت نماید.

وقتی حضرت امیر علیه السلام برای آنان اجازه گرفت و به حضور آن حضرت مشرّف شدند گفتند:

ای دختر پیغمبر خدا! در چه حالی هستید؟

فرمود:

خدا را شکر، خوبم.

آنگاه به آنها فرمود:

آیا نشنیدید که پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم می‌فرمود:

فاطمه پاره‌ی تن من است، کسی که او را اذیّت کند مرا اذیّت کرده و کسی که مرا اذیّت کند خدا را اذیّت کرده؟

گفتند:

بله.

فرمود:

به خدا قسم که شما مرا اذیّت کرده اید. آنها از نزد حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها خارج شدند در حالی که آن بانو بر آنان خشمناک بود.

محمّد بن هُمام می‌گوید روایت شده:

حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها در روز بیستم ماه جمادی الثّانی به شهادت رسید. عُمْر آن حضرت بعد از پدر بزرگوارش هجده سال و هشتاد و پنج روز بود.

حضرت امیر علیه السلام آن بانو را غسل داد. در موقع غسل دادن وی، غیر از حضرت امیر، حضرت حَسَنین، زینب، امّ کلثوم، ، فضّه‌ی خادمه و اَسماء بنت عُمَیْس کسی حضور نداشت.

آنگاه جنازه‌ی آن بانو را شبانه با حضرت حسنین علیهما السلام به جانب بقیع حمل کردند و نماز بر بدن آن حضرت خواندند، کسی از شهادت آن معظّمه باخبر نشد، احدی از مردم بر بدن آن حضرت نماز نخواند مگر آن افرادی که گفته شد. بدن مبارک

آن حضرت را در روضه‌ی مقدّسه دفن و موضع قبرش را پنهان کردند.

صبح آن شبی که حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را دفن نمودند اثر چهل قبر جدید در قبرستان بقیع مشاهده می‌شد.

هنگامی که مسلمانان از شهادت حضرت فاطمه سلام الله علیها آگاه و متوجّه بقیع شدند مواجه با چهل قبر جدید گردیدند، نتوانستند قبر حضرت زهراء سلام الله علیها را از میان آن چهل قبر تشخیص دهند.

عموم مردم از این مصیبت ضَجّه زدند و یکدیگر را ملامت نمودند و گفتند:

پیغمبر شما بیشتر از یک دختر به یادگار ننهاد، فاطمه به شهادت رسید و دفن شد و شما در موقع شهادتش حاضر نشدید و نماز بر جنازه‌اش نگذاشتید و قبر او را هم نمی‌دانید! !

آنگاه بزرگان قوم گفتند:

گروهی از زنان مسلمان را احضار کنید که این قبرها را بشکافند تا جنازه‌ی فاطمه را به دست آوریم و بر بدن او نماز بخوانیم و قبرش را زیارت کنیم.

هنگامی که این خبر توطئه به گوش حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام رسید، آن حضرت خشمناک و با چشمانی قرمز، رگ‌های متورّم شده‌ی گردن، قبای زرد رنگی پوشیده بود، که آن را در موقع غضب و ناراحتی می‌پوشید، تکیه بر ذوالفقار کرده بود، آمد تا وارد بقیع شد. شخصی در میان مردم رفت و گفت:

این علی بن ابیطالب است که با این حالت آمده‌ست. علی قسم می‌خُورَد که اگر یک سنگ از این قبور جابجا شود شمشیر را در میان همه‌ی شما بگذارد و تا آخرین نفر شما را نابود نماید.

عمر و یارانش با حضرت امیر علیه السلام ملاقات نمود و گفت:

یا اباالحسن! چه منظوری داری؟ به خدا قسم ما قبر فاطمه را می‌شکافیم و بر جنازه‌اش نماز می گزاریم.

حضرت امیر علیه السلام لباس‌های او را گرفت و از جای بلند کرده و بر زمین کوبید و فرمود:

یابن السّوداء! من حقّ خود (یعنی مقام خلافت) را بدین جهت از دست دادم که مبادا مردم از دین خویشتن برگردند.

امّا درباره‌ی قبر فاطمه، به حقّ آن خدایی که جان علی در دست قدرت اوست اگر تو و یارانت راجع به این قبرها عملی انجام دهید زمین را از خون شما سیراب خواهم کرد. عمر! از این خیال درگذر.

پس از عمر، ابوبکر با حضرت امیر علیه السلام ملاقات نمود و گفت:

یا اباالحسن! تو را به حقّ پیغمبر و آن کسی که بالای عرش است قسم می‌دهم که از عمر دست برداری، زیرا ما از انجام دادن عملی که تو نمی‌پسندی خودداری می‌نماییم.

راوی می گوید:

حضرت علی علیه السلام عمر را رها کرد و مردم پراکنده شدند و به دنبال مقصود خود بازنگشتند (یعنی دنبال عمل قبلی خود نرفتند).

[روایت شماره] (۱۲)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] ابْنُ حَمَّوَیْهِ، عَنْ أَبِی الْحُسَیْنِ، عَنْ أَبِی خَلِیفَةَ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ الْفَضْلِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی رَجَاءٍ، عَنْ إِبْرَاهِیمَ عَنْ سَعْدٍ، عَنْ أَبِی إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی رَافِعٍ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ سَلْمَی امْرَأَةِ أَبِی رَافِعٍ قَالَتْ:

مَرِضَتْ فَاطِمَةُ، فَلَمَّا کَانَ الْیَوْمُ الَّذِی مَاتَتْ فِیهِ قَالَتْ:

هَیِّئِی لِی مَاءً، فَصَبَبْتُ لَهَا، فَاغْتَسَلَتْ کَأَحْسَنِ مَا کَانَتْ تَغْتَسِلُ، ثُمَّ قَالَتِ: ایْتِینِی بِثِیَابٍ جُدُدٍ، فَلَبِسَتْهَا، ثُمَّ أَتَتِ الْبَیْتَ الَّذِی کَانَتْ فِیهِ

فَقَالَتِ: افْرُشِی لِی فِی وَسَطِهِ، ثُمَّ اضْطَجَعَتْ وَ اسْتَقْبَلَتِ الْقِبْلَةَ وَ وَضَعَتْ یَدَهَا تَحْتَ خَدِّهَا وَ قَالَتْ:

إِنِّی مَقْبُوضَةٌ الْآنَ فَلا أُکْشَفَنَّ فَإِنِّی قَدِ اغْتَسَلْتُ،

قَالَتْ:

وَ مَاتَتْ فَلَمَّا جَاءَ عَلِیٌّ أَخْبَرْتُهُ فَقَالَ:

لا تُکْشَفُ، فَحَمَلَهَا یَغْسِلُهَا سلام الله علیها.

بیان: لعلّها سلام الله علیها إنّما نهت عن کشف العورة و الجسد للتنظیف و لم تنه عن الغسل.

در کتاب امالی شیخ طوسی (۵۵۲) با چند واسطه از زن ابورافع روایت می‌کند که گفت:

ایّام کسالت حضرت فاطمه سلام الله علیها بود. پس در روز شهادتش حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها به من فرمود:

آب برایم مهیّا کن. بعد از اینکه آب مهیّا شد آن معظّمه به بهترین صورت، شستشو نمود و سپس فرمود:

لباس‌های جدیدی نزد من بیاور، وقتی من لباس‌ها را آوردم و حضرتش آنها را پوشید، وارد اتاق شد و فرمود:

فرش را در میان آن بینداز.

آنگاه آن بانو رو به قبله خوابید و دست‌های مبارکش را زیر صورت نهاد و فرمود:

من اکنون قبض روح می‌شوم، مبادا لباس من درآورده شود، زیرا من بدنم را را شستشو داده‌ام، این بفرمود و به شهادت رسید.

موقعی که حضرت امیر علیه السلام آمد، من جریان را برای حضرتش شرح دادم فرمود:

باز نکن.

آنگاه آن بزرگوار بدن زهرای اطهر سلام الله علیها را بُرد و غسل داد.

بیان: شاید منظور حضرت زهرا سلام الله علیها که می‌فرماید:

«مرا برهنه نکنید زیرا من غسل کرده ام» این باشد که آن حضرت نهی فرموده از کشف عورت و جسد مبارکش برای شستشو و نظافت، نه اینکه از غسل دادن بدن شریفشان نهی کرده باشند.

[روایت شماره] (۱۳)

[الأمالی للصّدوق] الدَّقَّاقُ، عَنِ الْأَسَدِیِّ، عَنِ النَّخَعِیِّ، عَنِ النَّوْفَلِیِّ، عَنِ ابْنِ الْبَطَائِنِیِّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنِ ابْنِ جُبَیْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِی خَبَرٍ طَوِیلٍ قَدْ أَثْبَتْنَاهُ فِی بَابِ مَا أَخْبَرَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بِظُلْمِ أَهْلِ الْبَیْتِ قَالَ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

وَ أَمَّا ابْنَتِی فَاطِمَةُ سلام الله علیها فَإِنَّهَا سَیِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ، مِنَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ وَ هِیَ بَضْعَةٌ مِنِّی وَ هِیَ نُورُ عَیْنِی وَ هِیَ ثَمَرَةُ فُؤَادِی وَ هِیَ رُوحِیَ الَّتِی بَیْنَ جَنْبَیَّ وَ هِیَ الْحَوْرَاءُ الْإِنْسِیَّةُ، مَتَی قَامَتْ فِی مِحْرَابِهَا بَیْنَ یَدَیْ رَبِّهَا جَلَّ جَلالُهُ زَهَرَ نُورُهَا لِمَلائِکَةِ السَّمَاءِ کَمَا یَزْهَرُ نُورُ الْکَوَاکِبِ لِأَهْلِ الْأَرْضِ وَ یَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لِمَلائِکَتِهِ: یَا مَلائِکَتِی انْظُرُوا إِلَی أَمَتِی فَاطِمَةَ سَیِّدَةِ إِمَائِی قَائِمَةً بَیْنَ یَدَیَّ، تَرْتَعِدُ فَرَائِصُهَا مِنْ خِیفَتِی وَ قَدْ أَقْبَلَتْ بِقَلْبِهَا عَلَی عِبَادَتِی، أُشْهِدُکُمْ أَنِّی قَدْ آمَنْتُ شِیعَتَهَا مِنَ النَّارِ.

وَ إِنِّی لَمَّا رَأَیْتُهَا ذَکَرْتُ مَا یُصْنَعُ بِهَا بَعْدِی، کَأَنِّی بِهَا وَ قَدْ دَخَلَ الذُّلُّ بَیْتَهَا وَ انْتُهِکَتْ حُرْمَتُهَا وَ غُصِبَتْ حَقُّهَا وَ مُنِعَتْ إِرْثَهَا وَ کُسِرَ جَنْبُهَا وَ أَسْقَطَتْ جَنِینَهَا وَ هِیَ تُنَادِی: یَا مُحَمَّدَاهْ، فَلا تُجَابُ وَ تَسْتَغِیثُ، فَلا تُغَاثُ، فَلا تَزَالُ بَعْدِی مَحْزُونَةً، مَکْرُوبَةً، بَاکِیَةً، تَتَذَکَّرُ انْقِطَاعَ الْوَحْیِ عَنْ بَیْتِهَا مَرَّةً وَ تَتَذَکَّرُ فِرَاقِی أُخْرَی وَ تَسْتَوْحِشُ إِذَا جَنَّهَا اللَّیْلُ لِفَقْدِ صَوْتِیَ الَّذِی کَانَتْ تَسْتَمِعُ إِلَیْهِ إِذَا تَهَجَّدَتْ بِالْقُرْآنِ، ثُمَّ تَرَی نَفْسَهَا ذَلِیلَةً بَعْدَ أَنْ کَانَتْ فِی أَیَّامِ أَبِیهَا عَزِیزَةً.

فَعِنْدَ ذَلِکَ یُؤْنِسُهَا اللَّهُ تَعَالَی ذِکْرُهُ بِالْمَلائِکَةِ فَنَادَتْهَا بِمَا نَادَتْ بِهِ مَرْیَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ فَتَقُولُ: یَا فَاطِمَةُ «إِنَّ اللَّهَ اصْطَفاکِ وَ طَهَّرَکِ وَ اصْطَفاکِ عَلی نِساءِ الْعالَمِینَ» (۵۵۳) یَا فَاطِمَةُ «اقْنُتِی لِرَبِّکِ وَ اسْجُدِی وَ ارْکَعِی مَعَ الرَّاکِعِینَ» (۵۵۴).

ثُمَّ یَبْتَدِئُ بِهَا الْوَجَعُ فَتَمْرَضُ فَیَبْعَثُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَیْهَا مَرْیَمَ بِنْتَ عِمْرَانَ تُمَرِّضُهَا وَ تُؤْنِسُهَا فِی عِلَّتِهَا، فَتَقُولُ عِنْدَ ذَلِکَ: یَا رَبِّ إِنِّی قَدْ سَئِمْتُ الْحَیَاةَ وَ تَبَرَّمْتُ بِأَهْلِ الدُّنْیَا، فَأَلْحِقْنِی بِأَبِی، فَیُلْحِقُهَا اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِی، فَتَکُونُ أَوَّلَ مَنْ یَلْحَقُنِی مِنْ أَهْلِ بَیْتِی، فَتَقْدَمُ عَلَیَّ مَحْزُونَةً، مَکْرُوبَةً، مَغْمُومَةً، مَغْصُوبَةً، مَقْتُولَةً، فَأَقُولُ عِنْدَ ذَلِکَ: اللَّهُمَّ الْعَنْ مَنْ ظَلَمَهَا وَ عَاقِبْ مَنْ غَصَبَهَا وَ ذَلِّلْ مَنْ أَذَلَّهَا وَ خَلِّدْ فِی نَارِکَ مَنْ ضَرَبَ جَنْبَیْهَا حَتَّی أَلْقَتْ وَلَدَهَا، فَتَقُولُ الْمَلائِکَةُ: عِنْدَ ذَلِکَ آمِینَ.

شیخ صدوق در کتاب امالی (۵۵۵) با چند واسطه از پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در خصوص ظلم به اهل بیت: روایت می‌کند که فرمود:

فاطمه دختر من سرور زنان اوّلین و آخرین اهل جهان است. فاطمه‌ی زهراء پاره‌ی تن، نور چشم من، میوه‌ی قلب من، روح من بین دو پهلوی من است. زهراء حوریّه‌ایست که به شکل انسان در آمده‌ست. هنگامی که حضرت فاطمه سلام الله علیها مقابل پروردگار خود در میان محراب عبادت می‌ایستد نور او برای ملائکه‌ی آسمان، نظیر نور ستارگان از برای اهل زمین می‌درخشد.

خدای رؤوف به ملائکه‌ی خود می‌فرماید:

ای ملائکه‌ی من! به فاطمه که بزرگترین بندگان من است نظر کنید چگونه در مقابل من قرار گرفته‌ست. اعضاء و جوارح او از خوف من می‌لرزد.

حضرت فاطمه سلام الله علیها با توجّه قلبی مشغول عبادت من شده‌ست. من شما را شاهد می‌گیرم که شیعیان وی را از آتش در امان می‌گذارم.

سپس پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

هر گاه به زهرایم می‌نگرم به یاد آن ستم‌هایی می‌آیم که بعد از من در حقّ او خواهد شد. گویا می‌بینم که ذلّت داخل خانه‌ی وی شده، احترامش از دست رفته، حقّش را غصب نموده، از دریافت ارث خود ممنوع شده، پهلوی او شکسته و جنینش سقط شده است و فریاد می‌زند:

یا مُحمّداه! ولی کسی به دادش نمی‌رسد، استغاثه می‌کند ولی کسی به فریادش نخواهد رسید. لذا بعد از من دائماً محزون، غصّه دار، گریان بوده و گاهی یادآور می‌شود که وحی از خانه‌اش قطع شده، گاهی مفارقت مرا به خاطر خواهد آورد، هر گاه شب شود برای اینکه صدای تلاوت قرآن مرا در نماز شب نمی‌شنود دچار وحشت خواهد شد. سپس خویشتن را بعد از آنکه در ایّام حیات پدر، عزیزترین افراد بود، ذلیل خواهد دید.

در همین موقع است که خدای رؤوف ملائکه را مونس حضرت فاطمه سلام الله علیها قرار می‌دهد. ملائکه فاطمه را به همان ندایی، ندا می‌کنند که حضرت مریم را ندا کردند و به ایشان می‌گویند:

ای فاطمه! «خداوند تو را برگزیده و پاک ساخته و بر تمام زنان جهان برتری داده است». ای فاطمه! «برای پروردگار خود خضوع کن و سجده بجا آور و با رکوع کنندگان رکوع کن».

سپس درد و مرض بر او غلبه خواهد کرد.

آنگاه خدای سبحان حضرت مریم سلام الله علیها را می‌فرستد تا پرستار و مونس حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها باشد.

در همین موقع است که حضرت زهرا اطهر سلام الله علیها عرض می‌کند:

پروردگارا! من از زندگی سیر شده و از مردم دنیا بیزارم، مرا به پدرم ملحق نما. خدای توانا او را به من ملحق می‌نماید، او اوّلین کسیست از اهل بیتم، که به من ملحق خواهد شد. فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در حالی که محزون، غصّه دار، مغموم، با حقّ غصب شده و شهیده شده باشد بر من وارد خواهد شد. من در آن موقع می‌گویم:

بار خدایا! هر کسی را که به فاطمه ظلم کرده باشد لعنت کن! آن کسی که حقّ زهراء را غصب نموده باشد عِقاب و عذاب کن! آن

کسی که فاطمه را ذلیل کرده باشد، ذلیل کن! آن کسی که ضربه به پهلوی فاطمه زد تا فرزند خود را سقط نمود، در دوزخ جاودانی کن! ملائکه در این هنگام می گویند:

آمین!

[روایت شماره] (۱۴)

[الأمالی للصّدوق] ابْنُ الْمُتَوَكِّلِ، عَنْ مُحَمَّدٍ الْعَطَّارِ، عَنِ ابْنِ أَبِی الْخَطَّابِ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی، عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام ، عَنْ أَبِیهِ علیه السلام قَالَ:

قَالَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللَّهِ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم یَقُولُ: لِعَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام قَبْلَ مَوْتِهِ بِثَلاثٍ: سَلامٌ عَلَیْکَ یَا أَبَا الرَّیْحَانَتَیْنِ، أُوصِیکَ بِرَیْحَانَتِی مِنَ الدُّنْیَا، فَعَنْ قَلِیلٍ یَنْهَدُّ رُکْنَاکَ وَ اللَّهُ خَلِیفَتِی عَلَیْکَ.

فَلَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

هَذَا أَحَدُ رُکْنَیَّ الَّذِی قَالَ لِی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَلَمَّا مَاتَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها قَالَ عَلِیٌّ: هَذَا الرُّکْنُ الثَّانِی الَّذِی قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

[معانی الأخبار] أبی، عن سعد، عن ابن عیسی، عن محمد بن یونس، عن حماد مثله.

شیخ صدوق در کتاب امالی (۵۵۶) با چند واسطه از جابر بن عبدالله روایت می کند که گفت:

سه روز قبل از شهادت پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از آن حضرت شنیدم به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام می‌فرمود:

ای پدر دو نوگل من! سلام بر تو باد، من درباره‌ی دو نوگل دنیوی خود به تو سفارش می‌نمایم، طولی نمی‌کشد که تو دو رکن خویشتن را از دست خواهی داد، من تو را به خدا می‌سپارم.

هنگامی که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به شهادت رسید حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام فرمود:

این یکی از آن دو رکن من بود که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به من خبر داد. موقعی که حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به شهادت رسید حضرت امیر علیه السلام فرمود:

این دوّمین رکنی بود که پیغمبر خدا به من خبر داد.

در کتاب معانی الأخبار صفحه‌ی ۴۰۳، حدیث ۶۹ مانند این حدیث نقل شده‌ست.

[روایت شماره] (۱۵)

أَقُولُ: وَجَدْتُ فِی بَعْضِ الْکُتُبِ خَبَراً فِی وَفَاتِهَا سلام الله علیها فَأَحْبَبْتُ إِیرَادَهُ وَ إِنْ لَمْ آخُذْهُ مِنْ أَصْلٍ یُعَوَّلُ عَلَیْهِ.

رَوَی وَرَقَةُ بْنُ عَبْدِاللَّهِ الأَزْدِیُّ قَالَ:

خَرَجْتُ حَاجّاً إِلَی بَیْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ رَاجِیاً لِثَوَابِ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ، فَبَیْنَمَا أَنَا أَطُوفُ وَ إِذَا أَنَا بِجَارِیَةٍ سَمْرَاءَ وَ مَلِیحَةِ الْوَجْهِ عَذْبَةِ الْکَلامِ وَ هِیَ تُنَادِی بِفَصَاحَةِ مَنْطِقِهَا وَ هِیَ تَقُولُ:

اللَّهُمَّ رَبَّ الْکَعْبَةِ الْحَرَامِ وَ الْحَفَظَةِ الْکِرَامِ وَ زَمْزَمَ وَ الْمَقَامِ وَ الْمَشَاعِرِ الْعِظَامِ وَ رَبَّ مُحَمَّدٍ خَیْرِ الْأَنَامِ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ الْبَرَرَةِ الْکِرَامِ [أَسْأَلُکَ] أَنْ تَحْشُرَنِی مَعَ سَادَاتِیَ الطَّاهِرِینَ وَ أَبْنَائِهِمُ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِینَ الْمَیَامِینِ. أَلا فَاشْهَدُوا یَا جَمَاعَةَ الْحُجَّاجِ وَ الْمُعْتَمِرِینَ أَنَّ مَوَالِیَّ خِیَرَةُ الْأَخْیَارِ وَ صَفْوَةُ الْأَبْرَارِ وَ الَّذِینَ عَلا قَدْرُهُمْ عَلَی الْأَقْدَارِ وَ ارْتَفَعَ ذِکْرُهُمْ فِی سَائِرِ الْأَمْصَارِ الْمُرْتَدِینَ بِالْفَخَارِ (۵۵۷).

قَالَ وَرَقَةُ بْنُ عَبْدِاللَّهِ: فَقُلْتُ: یَا جَارِیَةُ إِنِّی لاظُنُّکِ مِنْ مَوَالِی أَهْلِ الْبَیْتِ: فَقَالَتْ:

أَجَلْ قُلْتُ لَهَا وَ مَنْ أَنْتِ مِنْ مَوَالِيهِمْ قَالَتْ أَنَا فِضَّةُ أَمَةُ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ ابْنَةِ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهَا وَ عَلَى أَبِيهَا وَ بَعْلِهَا وَ بَنِيهَا.

فَقُلْتُ: لَهَا مَرْحَباً بِكِ وَ أَهْلًا وَ سَهْلًا، فَلَقَدْ كُنْتُ مُشْتَاقاً إِلَى كَلامِكِ وَ مَنْطِقِكِ فَأُرِيدُ مِنْكِ السَّاعَةَ أَنْ تُجِيبِينِي مِنْ مَسْأَلَةٍ أَسْأَلُكِ، فَإِذَا أَنْتِ فَرَغْتِ مِنَ الطَّوَافِ قِفِي لِي عِنْدَ سُوقِ الطَّعَامِ حَتَّى آتِيَكِ وَ أَنْتِ مُثَابَةٌ مَأْجُورَةٌ، فَافْتَرَقْنَا.

فَلَمَّا فَرَغْتُ مِنَ الطَّوَافِ وَ أَرَدْتُ الرُّجُوعَ إِلَى مَنْزِلِي جَعَلْتُ طَرِيقِي عَلَى سُوقِ الطَّعَامِ وَ إِذَا أَنَا بِهَا جَالِسَةً فِي مَعْزِلٍ عَنِ النَّاسِ، فَأَقْبَلْتُ عَلَيْهَا وَ اعْتَزَلْتُ بِهَا وَ أَهْدَيْتُ إِلَيْهَا هَدِيَّةً وَ لَمْ أَعْتَقِدْ أَنَّهَا صَدَقَةٌ، ثُمَّ قُلْتُ لَهَا: يَا فِضَّةُ أَخْبِرِينِي عَنْ مَوْلاتِكِ فَاطِمَةَ الزهراء سلام الله عليها وَ مَا الَّذِي رَأَيْتِ مِنْهَا عِنْدَ وَفَاتِهَا بَعْدَ مَوْتِ أَبِيهَا محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

قَالَ وَرَقَةُ: فَلَمَّا سَمِعَتْ كَلامِي تَغَرْغَرَتْ عَيْنَاهَا بِالدُّمُوعِ ثُمَّ انْتَحَبَتْ نَادِبَةً وَ قَالَتْ:

يَا وَرَقَةَ بْنَ عَبْدِاللَّهِ هَيَّجْتَ عَلَيَّ حُزْناً سَاكِناً وَ أَشْجَاناً فِي فُؤَادِي كَانَتْ كَامِنَةً، فَاسْمَعِ الْآنَ مَا شَاهَدْتُ مِنْهَا سلام الله عليها.

اعْلَمْ أَنَّهُ لَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ افْتَجَعَ لَهُ الصَّغِيرُ وَ الْكَبِيرُ وَ كَثُرَ عَلَيْهِ الْبُكَاءُ وَ قَلَّ الْعَزَاءُ وَ عَظُمَ رُزْؤُهُ عَلَى الْأَقْرِبَاءِ وَ الْأَصْحَابِ وَ الْأَوْلِيَاءِ وَ الْأَحْبَابِ وَ الْغُرَبَاءِ وَ الْأَنْسَابِ وَ لَمْ تَلْقَ إِلا كُلَّ بَاكٍ وَ بَاكِيَةٍ وَ نَادِبٍ وَ نَادِبَةٍ وَ لَمْ يَكُنْ فِي أَهْلِ الْأَرْضِ وَ الْأَصْحَابِ وَ الْأَقْرِبَاءِ وَ الْأَحْبَابِ، أَشَدَّ حُزْناً وَ أَعْظَمَ بُكَاءً وَ انْتِحَاباً مِنْ مَوْلاتِي فَاطِمَةَ الزهراء سلام الله عليها وَ كَانَ حُزْنُهَا يَتَجَدَّدُ وَ يَزِيدُ وَ بُكَاؤُهَا يَشْتَدُّ.

فَجَلَسْتُ سَبْعَةَ أَيَّامٍ لا يَهْدَأُ لَهَا أَنِينٌ وَ لا يَسْكُنُ مِنْهَا الْحَنِينُ، كُلُّ يَوْمٍ جَاءَ كَانَ بُكَاؤُهَا أَكْثَرَ مِنَ الْيَوْمِ الْأَوَّلِ، فَلَمَّا فِي الْيَوْمِ الثَّامِنِ أَبْدَتْ مَا كَتَمَتْ مِنَ الْحُزْنِ، فَلَمْ تُطِقْ صَبْراً إِذْ خَرَجَتْ وَ صَرَخَتْ، فَكَأَنَّهَا مِنْ فَمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تَنْطِقُ؛ فَتَبَادَرَتِ النِّسْوَانُ وَ خَرَجَتِ الْوَلائِدُ وَ الْوِلْدَانُ وَ ضَجَّ النَّاسُ بِالْبُكَاءِ وَ النَّحِيبِ وَ جَاءَ النَّاسُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَ أُطْفِئَتِ الْمَصَابِيحُ لِكَيْلا تَتَبَيَّنَ صَفَحَاتُ النِّسَاءِ وَ خُيِّلَ إِلَى النِّسْوَانِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَدْ قَامَ مِنْ قَبْرِهِ وَ صَارَتِ النَّاسُ فِي دَهْشَةٍ وَ حَيْرَةٍ لِمَا قَدْ رَهِقَهُمْ وَ هِيَ سلام الله عليها تُنَادِي وَ تَنْدُبُ أَبَاهُ: وَاأَبَتَاهْ، وَاصَفِيَّاهْ، وَامُحَمَّدَاهْ! وَا أَبَاالْقَاسِمَاهْ، وَا رَبِيعَ الْأَرَامِلِ وَ الْيَتَامَى، مَنْ لِلْقِبْلَةِ وَ الْمُصَلَّى وَ مَنْ لِابْنَتِكَ الْوَالِهَةِ الثَّكْلَى.

ثُمَّ أَقْبَلَتْ تَعْثُرُ فِي أَذْيَالِهَا وَ هِيَ لا تُبْصِرُ شَيْئاً مِنْ عَبْرَتِهَا وَ مِنْ تَوَاتُرِ دَمْعَتِهَا حَتَّى دَنَتْ مِنْ قَبْرِ أَبِيهَا محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَلَمَّا نَظَرَتْ إِلَى الْحُجْرَةِ وَقَعَ طَرْفُهَا عَلَى الْمِأْذَنَةِ فَقَصُرَتْ خُطَاهَا وَ دَامَ نَحِيبُهَا وَ بُكَاهَا، إِلَى أَنْ أُغْمِيَ عَلَيْهَا، فَتَبَادَرَتِ النِّسْوَانُ إِلَيْهَا فَنَضَحْنَ الْمَاءَ عَلَيْهَا وَ عَلَى صَدْرِهَا وَ جَبِينِهَا حَتَّى أَفَاقَتْ، فَلَمَّا أَفَاقَتْ مِنْ غَشْيَتِهَا قَامَتْ وَ هِيَ تَقُولُ:

رُفِعَتْ قُوَّتِي وَ خَانَنِي جِلْدِي وَ شَمَتَ بِي عَدُوِّي وَ الْكَمَدُ قَاتِلِي، يَا أَبَتَاهْ بَقِيتُ وَالِهَةً وَحِيدَةً وَ حَيْرَانَةً فَرِيدَةً، فَقَدِ انْخَمَدَ صَوْتِي وَ انْقَطَعَ ظَهْرِي وَ تَنَغَّصَ عَيْشِي وَ تَكَدَّرَ دَهْرِي، فَمَا أَجِدُ يَا أَبَتَاهْ بَعْدَكَ أَنِيساً لِوَحْشَتِي وَ لا رَاداً لِدَمْعَتِي وَ لا مُعِيناً لِضَعْفِي، فَقَدْ فَنِيَ بَعْدَكَ مُحْكَمُ التَّنْزِيلِ وَ مَهْبَطُ جَبْرَئِيلَ وَ مَحَلُّ مِيكَائِيلَ انْقَلَبَتْ بَعْدَكَ يَا أَبَتَاهْ الْأَسْبَابُ وَ تَغَلَّقَتْ دُونِيَ الْأَبْوَابُ، فَأَنَا لِلدُّنْيَا بَعْدَكَ قَالِيَةٌ وَ عَلَيْكَ مَا تَرَدَّدَتْ أَنْفَاسِي بَاكِيَةٌ، لا يَنْفَدُ شَوْقِي إِلَيْكَ وَ لا حُزْنِي عَلَيْكَ.

ثُمَّ نَادَتْ: يَا أَبَتَاهْ وَا لُبَّاهْ، ثُمَّ قَالَتْ:

إِنَّ حُزْنِي عَلَيْكَ حُزْنٌ جَدِيدٌ
وَ فُؤَادِي وَاللَّهِ صَبٌّ عَنِيدٌ
كُلَّ يَوْمٍ يَزِيدُ فِيهِ شُجُونِي
وَ اكْتِيَابِي عَلَيْكَ لَيْسَ يَبِيدُ
جَلَّ خَطْبِي فَبَانَ عَنِّي عَزَائِي
فَبُكَائِي كُلَّ وَقْتٍ جَدِيدٌ
إِنَّ قَلْباً عَلَيْكَ يَأْلَفُ صَبْراً
أَوْ عَزَاءً فَإِنَّهُ لَجَلِيدٌ

ثُمَّ نَادَتْ: یَا أَبَتَاهْ انْقَطَعَتْ بِکَ الدُّنْیَا بِأَنْوَارِهَا وَ زَوَتْ زَهْرَتُهَا وَ کَانَتْ بِبَهْجَتِکَ زَاهِرَةً، فَقَدِ اسْوَدَّ نَهَارُهَا، فَصَارَ یَحْکِی حَنَادِسَهَا رَطْبَهَا وَ یَابِسَهَا، یَا أَبَتَاهْ لا زِلْتُ آسِفَةً عَلَیْکَ إِلَی التَّلاقِ، یَا أَبَتَاهْ زَالَ غَمْضِی مُنْذُ حَقَّ الْفِرَاقُ، یَا أَبَتَاهْ مَنْ لِلْأَرَامِلِ وَ الْمَسَاکِینِ وَ مَنْ لِلْأُمَّةِ إِلَی یَوْمِ الدِّینِ، یَا أَبَتَاهْ أَمْسَیْنَا بَعْدَکَ مِنَ الْمُسْتَضْعَفِینَ، یَا أَبَتَاهْ أَصْبَحَتِ النَّاسُ عَنَّا مُعْرِضِینَ وَ لَقَدْ کُنَّا بِکَ مُعَظِّمِینَ فِی النَّاسِ غَیْرَ مُسْتَضْعَفِینَ فَأَیُّ دَمْعَةٍ لِفِرَاقِکَ لا تَنْهَمِلُ وَ أَیُّ حُزْنٍ بَعْدَکَ عَلَیْکَ لا یَتَّصِلُ وَ أَیُّ جَفْنٍ بَعْدَکَ بِالنَّوْمِ یَکْتَحِلُ وَ أَنْتَ رَبِیعُ الدِّینِ وَ نُورُ النَّبِیِّینَ، فَکَیْفَ لِلْجِبَالِ لا تَمُورُ وَ لِلْبِحَارِ بَعْدَکَ لا تَغُورُ وَ الْأَرْضُ کَیْفَ لَمْ تَتَزَلْزَلْ.

رُمِیتُ یَا أَبَتَاهْ بِالْخَطْبِ الْجَلِیلِ وَ لَمْ تَکُنِ الرَّزِیَّةُ بِالْقَلِیلِ وَ طُرِقْتُ یَا أَبَتَاهْ بِالْمُصَابِ الْعَظِیمِ وَ بِالْفَادِحِ الْمُهُولِ.

بَکَتْکَ یَا أَبَتَاهْ الْأَمْلاکُ وَ وَقَفَتِ الْأَفْلاکُ، فَمِنْبَرُکَ بَعْدَکَ مُسْتَوْحَشٌ وَ مِحْرَابُکَ خَالٍ مِنْ مُنَاجَاتِکَ وَ قَبْرُکَ فَرِحٌ بِمُوَارَاتِکَ وَ الْجَنَّةُ مُشْتَاقَةٌ إِلَیْکَ وَ إِلَی دُعَائِکَ وَ صَلاتِکَ.

یَا أَبَتَاهْ مَا أَعْظَمَ ظُلْمَةَ مَجَالِسِکَ، فَوَا أَسَفَاهْ عَلَیْکَ إِلَی أَنْ أَقْدِمَ عَاجِلاً عَلَیْکَ وَ أُثْکِلَ أَبُوالْحَسَنِ الْمُؤْتَمَنُ أَبُو وَلَدَیْکَ، الْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ وَ أَخُوکَ وَ وَلِیُّکَ وَ حَبِیبُکَ وَ مَنْ رَبَّیْتَهُ صَغِیراً وَ وَاخَیْتَهُ کَبِیراً وَ أَحْلَی أَحْبَابِکَ وَ أَصْحَابِکَ إِلَیْکَ مَنْ کَانَ مِنْهُمْ سَابِقاً وَ مُهَاجِراً وَ نَاصِراً وَ الثَّکْلُ شَامِلُنَا وَ الْبُکَاءُ قَاتِلُنَا وَ الْأَسَی لازِمُنَا.

ثُمَّ زَفَرَتْ زَفْرَةً وَ أَنَّتْ أَنَّةً کَادَتْ رُوحُهَا أَنْ تَخْرُجَ ثُمَّ قَالَت

قَلَّ صَبْرِی وَ بَانَ عَنِّی عَزَائِی
بَعْدَ فَقْدِی لِخَاتَمِ الْأَنْبِیَاءِ
عَیْنُ یَا عَیْنُ اسْکُبِی الدَّمْعَ سَحّاً
وَیْکِ لا تَبْخَلِی بِفَیْضِ الدِّمَاءِ
یَا رَسُولَ الْإِلَهِ یَا خَیْرَةَ اللَّهِ
وَ کَهْفَ الْأَیْتَامِ وَ الضُّعَفَاءِ
قَدْ بَکَتْکَ الْجِبَالُ وَ الْوَحْشُ جَمْعاً
وَ الطَّیْرُ وَ الْأَرْضُ بَعْدُ بَکَی السَّمَاءُ
وَ بَکَاکَ الْحَجُونُ وَ الرُّکْنُ وَ الْمَشْعَرُ
یَا سَیِّدِی مَعَ الْبَطْحَاءِ
وَ بَکَاکَ الْمِحْرَابُ وَ الدَّرْسُ
لِلْقُرْآنِ فِی الصُّبْحِ مُعْلِناً وَ الْمَسَاءِ
وَ بَکَاکَ الْإِسْلامُ إِذْ صَارَ فِی النَّاسِ
غَرِیباً مِنْ سَائِرِ الْغُرَبَاءِ
لَوْ تَرَی الْمِنْبَرَ الَّذِی کُنْتَ تَعْلُوهُ
عَلاهُ الظَّلامُ بَعْدَ الضِّیَاءِ
یَا إِلَهِی عَجِّلْ وَفَاتِی سَرِیعاً
فَلَقَدْ تَنَغَّصَتِ الْحَیَاةُ یَا مَوْلائِی

قَالَتْ:

ثُمَّ رَجَعَتْ إِلَی مَنْزِلِهَا وَ أَخَذَتْ بِالْبُکَاءِ وَ الْعَوِیلِ لَیْلَهَا وَ نَهَارَهَا وَ هِیَ لا تَرْقَأُ دَمْعَتُهَا. وَ لا تَهْدَأُ زَفْرَتُهَا.

وَاجْتَمَعَ شُیُوخُ أَهْلِ الْمَدِینَةِ وَ أَقْبَلُوا إِلَی أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام فَقَالُوا لَهُ: یَا أَبَاالْحَسَنِ إِنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها تَبْکِی اللَّیْلَ وَ النَّهَارَ

فَلا أَحَدٌ مِنَّا يَتَهَنَّأُ بِالنَّوْمِ فِي اللَّيْلِ عَلَى فُرُشِنَا وَ لا بِالنَّهَارِ لَنَا قَرَارٌ، عَلَى أَشْغَالِنَا وَ طَلَبِ مَعَايِشِنَا وَ إِنَّا نُخْبِرُكَ أَنْ تَسْأَلَهَا إِمَّا أَنْ تَبْكِيَ لَيْلًا أَوْ نَهَاراً، فَقَالَ عليه السلام حُبّاً وَ كَرَامَةً.

فَأَقْبَلَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام حَتَّى دَخَلَ عَلَى فَاطِمَةَ سلام الله عليها وَ هِيَ لا تُفِيقُ مِنَ الْبُكَاءِ وَ لا يَنْفَعُ فِيهَا الْعَزَاءُ فَلَمَّا رَأَتْهُ سَكَنَتْ هُنَيْئَةً لَهُ، فَقَالَ لَهَا: يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِنَّ شُيُوخَ الْمَدِينَةِ يَسْأَلُونِّي أَنْ أَسْأَلَكِ إِمَّا أَنْ تَبْكِينَ أَبَاكِ لَيْلًا وَ إِمَّا نَهَاراً.

فَقَالَتْ:

يَا أَبَاالْحَسَنِ مَا أَقَلَّ مَكْثِي بَيْنَهُمْ وَ مَا أَقْرَبَ مَغِيبِي مِنْ بَيْنِ أَظْهُرِهِمْ فَوَاللَّهِ لا أَسْكُتُ لَيْلًا وَ لا نَهَاراً أَوْ أَلْحَقَ بِأَبِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، فَقَالَ لَهَا عَلِيٌّ عليه السلام :

افْعَلِي يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ مَا بَدَا لَكِ.

ثُمَّ إِنَّهُ بَنَى لَهَا بَيْتاً فِي الْبَقِيعِ نَازِحاً عَنِ الْمَدِينَةِ يُسَمَّى بَيْتَ الْأَحْزَانِ وَ كَانَتْ إِذَا أَصْبَحَتْ قَدَّمَتِ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ عليهما السلام أَمَامَهَا وَ خَرَجَتْ إِلَى الْبَقِيعِ بَاكِيَةً فَلا تَزَالُ بَيْنَ الْقُبُورِ بَاكِيَةً، فَإِذَا جَاءَ اللَّيْلُ أَقْبَلَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام إِلَيْهَا وَ سَاقَهَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِلَى مَنْزِلِهَا.

وَ لَمْ تَزَلْ عَلَى ذَلِكَ إِلَى أَنْ مَضَى لَهَا بَعْدَ مَوْتِ أَبِيهَا سَبْعَةٌ وَ عِشْرُونَ يَوْماً وَ اعْتَلَّتِ الْعِلَّةَ الَّتِي تُوُفِّيَتْ فِيهَا، فَبَقِيَتْ إِلَى يَوْمِ الْأَرْبَعِينَ وَ قَدْ صَلَّى أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام صَلاةَ الظُّهْرِ وَ أَقْبَلَ يُرِيدُ الْمَنْزِلَ إِذَا اسْتَقْبَلَتْهُ الْجَوَارِي بَاكِيَاتٍ حَزِينَاتٍ فَقَالَ لَهُنَّ: مَا الْخَبَرُ وَ مَا لِي أَرَاكُنَّ مُتَغَيِّرَاتِ الْوُجُوهِ وَ الصُّوَرِ؟ فَقُلْنَ: يَا أَمِيرَالْمُؤْمِنِينَ أَدْرِكْ ابْنَةَ عَمِّكَ الزهراء سلام الله عليها وَ مَا نَظُنُّكَ تُدْرِكُهَا.

فَأَقْبَلَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام مُسْرِعاً حَتَّى دَخَلَ عَلَيْهَا وَ إِذَا بِهَا مُلْقَاةٌ عَلَى فِرَاشِهَا وَ هُوَ مِنْ قَبَاطِيِّ مِصْرَ وَ هِيَ تَقْبِضُ يَمِيناً وَ تَمُدُّ شِمَالاً فَأَلْقَى الرِّدَاءَ عَنْ عَاتِقِهِ وَ الْعِمَامَةَ عَنْ رَأْسِهِ وَ حَلَّ أَزْرَارَهُ وَ أَقْبَلَ حَتَّى أَخَذَ رَأْسَهَا وَ تَرَكَهُ فِي حَجْرِهِ وَ نَادَاهَا: يَا زَهْرَاءُ! فَلَمْ تُكَلِّمْهُ، فَنَادَاهَا: يَا بِنْتَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى! فَلَمْ تُكَلِّمْهُ، فَنَادَاهَا: يَا بِنْتَ مَنْ حَمَلَ الزَّكَاةَ فِي طَرَفِ رِدَائِهِ وَ بَذَلَهَا عَلَى الْفُقَرَاءِ! فَلَمْ تُكَلِّمْهُ، فَنَادَاهَا: يَا ابْنَةَ مَنْ صَلَّى بِالْمَلائِكَةِ فِي السَّمَاءِ مَثْنَى مَثْنَى! فَلَمْ تُكَلِّمْهُ، فَنَادَاهَا: يَا فَاطِمَةُ كَلِّمِينِي فَأَنَا ابْنُ عَمِّكَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ. قَالَ: فَفَتَحَتْ عَيْنَيْهَا فِي وَجْهِهِ وَ نَظَرَتْ إِلَيْهِ وَ بَكَتْ وَ بَكَى وَ قَالَ:

مَا الَّذِي تَجِدِينَهُ فَأَنَا ابْنُ عَمِّكِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ.

فَقَالَتْ:

يَا ابْنَ الْعَمِّ إِنِّي أَجِدُ الْمَوْتَ الَّذِي لا بُدَّ مِنْهُ وَ لا مَحِيصَ عَنْهُ وَ أَنَا أَعْلَمُ أَنَّكَ بَعْدِي لا تَصْبِرُ عَلَى قِلَّةِ التَّزْوِيجِ فَإِنْ أَنْتَ تَزَوَّجْتَ امْرَأَةً اجْعَلْ لَهَا يَوْماً وَ لَيْلَةً وَ اجْعَلْ لِأَوْلادِي يَوْماً وَ لَيْلَةً يَا أَبَاالْحَسَنِ وَ لا تَصِحْ فِي وُجُوهِهِمَا فَيُصْبِحَانِ يَتِيمَيْنِ غَرِيبَيْنِ مُنْكَسِرَيْنِ فَإِنَّهُمَا بِالْأَمْسِ فَقَدَا جَدَّهُمَا وَ الْيَوْمَ يَفْقِدَانِ أُمَّهُمَا، فَالْوَيْلُ لِأُمَّةٍ تَقْتُلُهُمَا وَ تُبْغِضُهُمَا ثُمَّ أَنْشَأَتْ تَقُولُ:

ابْكِنِي إِنْ بَكَيْتَ يَا خَيْرَ هَادٍ
وَاسْبِلِ الدَّمْعَ فَهُوَ يَوْمُ الْفِرَاقِ
يَا قَرِينَ الْبَتُولِ أُوصِيكَ بِالنَّسْلِ
فَقَدْ أَصْبَحَا حَلِيفَ اشْتِيَاقٍ
ابْكِنِي وَ ابْكِ لِلْيَتَامَى وَ لا
تَنْسَ قَتِيلَ الْعِدَى بِطَفِّ الْعِرَاقِ
فَارَقُوا فَأَصْبَحُوا يَتَامَى حَيَارَى
يَحْلِفُ اللَّهَ فَهُوَ يَوْمُ الْفِرَاقِ

قَالَتْ: فَقَالَ لَهَا عَلِيٌّ عليه السلام :

مِنْ أَيْنَ لَكِ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ هَذَا الْخَبَرُ وَ الْوَحْيُ قَدِ انْقَطَعَ عَنَّا؟

فَقَالَتْ:

يَا أَبَاالْحَسَنِ رَقَدْتُ السَّاعَةَ فَرَأَيْتُ حَبِيبِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فِي قَصْرٍ مِنَ الدُّرِّ الْأَبْيَضِ فَلَمَّا رَآنِي قَالَ:

هَلُمِّي إِلَيَّ يَا بُنَيَّةِ فَإِنِّي إِلَيْكِ مُشْتَاقٌ فَقُلْتُ: وَاللَّهِ إِنِّي لاشَدُّ شَوْقاً مِنْكَ إِلَى لِقَائِكَ، فَقَالَ:

أَنْتِ اللَّيْلَةَ عِنْدِي وَ هُوَ الصَّادِقُ لِمَا وَعَدَ وَ الْمُوفِي لِمَا عَاهَدَ.

فَإِذَا أَنْتَ قَرَأْتَ يس فَاعْلَمْ أَنِّي قَدْ قَضَيْتُ نَحْبِي فَغَسِّلْنِي وَ لا تَكْشِفْ عَنِّي فَإِنِّي طَاهِرَةٌ مُطَهَّرَةٌ وَ لْيُصَلِّ عَلَيَّ مَعَكَ مِنْ أَهْلِيَ الْأَدْنَى فَالْأَدْنَى وَ مَنْ رُزِقَ أَجْرِي وَ ادْفِنِّي لَيْلاً فِي قَبْرِي، بِهَذَا أَخْبَرَنِي حَبِيبِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

فَقَالَ عَلِيٌّ: وَاللَّهِ لَقَدْ أَخَذْتُ فِي أَمْرِهَا وَ غَسَّلْتُهَا فِي قَمِيصِهَا وَ لَمْ أَكْشِفْهُ عَنْهَا فَوَاللَّهِ لَقَدْ كَانَتْ مَيْمُونَةً طَاهِرَةً مُطَهَّرَةً ثُمَّ حَنَّطْتُهَا مِنْ فَضْلَةِ حَنُوطِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ كَفَّنْتُهَا وَ أَدْرَجْتُهَا فِي أَكْفَانِهَا فَلَمَّا هَمَمْتُ أَنْ أَعْقِدَ الرِّدَاءَ نَادَيْتُ يَا أُمَّ كُلْثُومٍ! يَا زَيْنَبُ! يَا سَكِينَةُ! يَا فِضَّةُ! يَا حَسَنُ! يَا حُسَيْنُ! هَلُمُّوا تَزَوَّدُوا مِنْ أُمِّكُمْ فَهَذَا الْفِرَاقُ وَ اللِّقَاءُ فِي الْجَنَّةِ.

فَأَقْبَلَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ عليهما السلام وَ هُمَا يُنَادِيَانِ وَاحَسْرَتَا لا تَنْطَفِئُ أَبَداً مِنْ فَقْدِ جَدِّنَا مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى وَ أُمِّنَا فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ يَا أُمَّ الْحَسَنِ يَا أُمَّ الْحُسَيْنِ إِذَا لَقِيتِ جَدَّنَا مُحَمَّداً الْمُصْطَفَى فَأَقْرِئِيهِ مِنَّا السَّلامَ وَ قُولِي لَهُ: إِنَّا قَدْ بَقِينَا بَعْدَكَ يَتِيمَيْنِ فِي دَارِ الدُّنْيَا.

فَقَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام :

إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ أَنَّهَا قَدْ حَنَّتْ وَ أَنَّتْ وَ مَدَّتْ يَدَيْهَا وَ ضَمَّتْهُمَا إِلَى صَدْرِهَا مَلِيّاً وَ إِذَا بِهَاتِفٍ مِنَ السَّمَاءِ يُنَادِي يَا أَبَاالْحَسَنِ ارْفَعْهُمَا عَنْهَا فَلَقَدْ أَبْكَيا وَاللَّهِ مَلائِكَةَ السَّمَاوَاتِ فَقَدِ اشْتَاقَ الْحَبِيبُ إِلَى الْمَحْبُوبِ،

قَالَ:

فَرَفَعْتُهُمَا عَنْ صَدْرِهَا وَ جَعَلْتُ أَعْقِدُ الرِّدَاءَ وَ أَنَا أُنْشِدُ بِهَذِهِ الْأَبْيَاتِ:

فِرَاقُكِ أَعْظَمُ الْأَشْيَاءِ عِنْدِي

وَ فَقْدُكِ فَاطِمُ أَدْهَى الثُّكُولِ

سَأَبْكِي حَسْرَةً وَ أَنُوحُ شَجْواً

عَلَى خَلٍّ مَضَى أَسْنَى سَبِيلٍ

أَلا يَا عَيْنُ جُودِي وَ أَسْعِدِينِي

فَحُزْنِي دَائِمٌ أَبْكِي خَلِيلِي

ثُمَّ حَمَلَهَا عَلَى يَدِهِ وَ أَقْبَلَ بِهَا إِلَى قَبْرِ أَبِيهَا وَ نَادَى: السَّلامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ السَّلامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا نُورَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَيْكَ يَا صَفْوَةَ اللَّهِ مِنِّي السَّلامُ عَلَيْكَ وَ التَّحِيَّةُ وَاصِلَةٌ مِنِّي إِلَيْكَ وَ لَدَيْكَ وَ مِنِ ابْنَتِكَ النَّازِلَةِ عَلَيْكَ بِفِنَائِكَ وَ إِنَّ الْوَدِيعَةَ قَدِ اسْتُرِدَّتْ وَ الرَّهِينَةَ قَدْ أُخِذَتْ، فَوَا حُزْنَاهُ عَلَى الرَّسُولِ، ثُمَّ مِنْ بَعْدِهِ عَلَى الْبَتُولِ وَ لَقَدِ اسْوَدَّتْ عَلَيَّ الْغَبْرَاءُ وَ بَعُدَتْ عَنِّي الْخَضْرَاءُ، فَوَاحُزْنَاهُ ثُمَّ وَا أَسَفَاهُ. ثُمَّ عَدَلَ بِهَا عَلَى الرَّوْضَةِ فَصَلَّى عَلَيْهِ فِي أَهْلِهِ وَ أَصْحَابِهِ وَ مَوَالِيهِ وَ أَحِبَّائِهِ وَ طَائِفَةٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ، فَلَمَّا وَارَاهَا وَ أَلْحَدَهَا فِي لَحْدِهَا أَنْشَأَ بِهَذِهِ الْأَبْيَاتِ يَقُولُ:

أَرَى عِلَلَ الدُّنْيَا عَلَيَّ كَثِيرَةً

صَاحِبُهَا حَتَّى الْمَمَاتِ عَلِيلٌ

لِكُلِّ اجْتِمَاعٍ مِنْ خَلِيلَيْنِ فُرْقَةٌ

إِنَّ بَقَائِي عِنْدَكُمْ لَقَلِيلٌ

وَ إِنَّ افْتِقَادِي فَاطِماً بَعْدَ أَحْمَدَ

دَلِیلٌ عَلَی أَنْ لا یَدُومَ خَلِیلٌ

در معانی الاخبار (۵۵۸) با چند واسطه از حمّاد مانند این حدیث نقل شده‌ست.

علامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

در بعضی از کتاب‌ها روایتی درباره‌ی شهادت حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها یافتم که دوست دارم آن را بنویسم، گر چه سند قابل اعتماد بر آن نیافتم و آن این است:

ورقهٔ بن عبدالله اَزْدی می گوید:

من برای رضای خدا به مکّه‌ی معظّمه مشرّف شدم، در آن حینی که مشغول طواف بودم با کنیزکی گندمگون، خوش صورت و خوش کلام مواجه شدم، وی با فصاحت و بلاغتی که داشت این دعا را می‌خواند:

«اللَّهُمَّ رَبَّ الْکَعْبَةِ الْحَرَامِ وَ الْحَفَظَةِ الْکِرَامِ وَ زَمْزَمَ وَ الْمَقَامِ وَ الْمَشَاعِرِ الْعِظَامِ وَ رَبَّ مُحَمَّدٍ خَیْرِ الْأَنَامِ الْبَرَرَةِ الْکِرَامِ أَسْأَلُکَ أَنْ تَحْشُرَنِی مَعَ سَادَاتِیَ الطَّاهِرِینَ وَ أَبْنَائِهِمُ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِینَ الْمَیَامِین».

ای گروه حُجّاج! آگاه باشید که آقایان من خوبترین خوبان و برگزیدگان نیکان می‌باشند، افرادی هستند که قدر و قابلیّت آنان از دیگران بالاتر است و نام ایشان در همه‌ی شهرها مشهور و این لباس افتخار را پوشیده‌اند.

ورقهٔ بن عبدالله می گوید:

من به آن کنیزک گفتم:

من این طور گمان می‌کنم که تو از دوستداران اهل بیت باشی؟

گفت:

آری، گفتم:

از کدام دوستان ایشان هستی؟

گفت:

من فضّه کنیز فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها، دختر پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم می‌باشم.

گفتم:

خوش آمدی! من مشتاق سخن و منطق تو بودم، اکنون جواب این پرسشی را که از تو می‌کنم بگو، هنگامی که از طواف فراغت حاصل کردی در بازار طعام توقف کن تا من بیایم، این عمل برای تو ثواب دارد، پس از این گفتگوها، از یکدیگر جدا شدیم.

موقعی که من از طواف، فراغت حاصل نمودم و متوجّه منزل خود شدم و از طریق بازار طعام رفتم دیدم آن کنیزک دور از مردم نشسته‌ست. من متوجّه وی شدم و او را در کناری بردم و هدیه‌ای به وی دادم که صدقه نبود. سپس به او گفتم:

مرا از بانوی خودت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آگاه کن و آنچه را که ایشان بعد از شهادت پدرش دید، برایم شرح بده!

ورقهٔ بن عبدلله می گوید:

وقتی او سخن مرا شنید چشمانش پر از اشک شد، آنگاه با ناله و ندبه گفت:

ای ورقهٔ بن عبدالله! غم و اندوه مرا تجدید کردی، نگرانی‌هایی را که در قلب من نهان بودند برانگیختی! اکنون بشنو تا آنچه را که از حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها مشاهده نمودم بگویم:

بدان! موقعی که پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به شهادت رسید مردم از صغیر و کبیر برای آن حضرت ضَجّه و گریه کردند، مصیبت شهادت پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم برای نزدیکان و یاران، دوستان و غریبان و منسوبین بسیار سخت بود، هیچ زن و مردی دیده نمی‌شد مگر اینکه مشغول گریه و ناله و ندبه بود.

در میان اهل زمین و اصحاب و خویشاوندان و دوستان کسی نبود که حزن و غم و اندوه وی، از بانوی من فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها شدیدتر باشد. غم و غصّه‌ی بانوی من همچنان تجدید و زیاد می‌شد و گریه‌اش شدّت می‌یافت.

مدّت هفت روز بود که ناله‌ی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آرام نمی‌شد و ضجّه‌اش آرام نمی‌گرفت. هر روزی که می‌آمد گریه‌ی حضرت زهراء سلام الله علیها از روز گذشته بیشتر می‌شد، موقعی که روز هشتم فرا رسید، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها کلیّه‌ی غم و اندوه درونی خود را ظاهر کرد و به علّت کم صبری خارج شد و فریاد کشید، گویا با دهان مبارک پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سخن می‌گوید.

در همین موقع بود که زنان مدینه دویدند، کودکان از جایگاه خود خارج شدند، صدای مردم به گریه و ضجّه بلند شد، مردم از هر طرف آمدند، چراغ‌ها را خاموش کردند که صورت زنان پیدا نباشد، زنان خیال می‌کردند که پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سر از قبر بیرون آورده! مردم با دیدن آن منظره‌ی دلخراش دچار حیرت و وحشت شده بودند.

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها برای پدر بزرگوارش ناله و ندبه می‌کرد و می‌فرمود:

«وَاأَبَتَاهْ وَاصَفِیَّاهْ وَامُحَمَّدَاهْ وَاأَبَاالْقَاسِمَاهْ وَارَبِیعَ الْأَرَامِلِ وَ الْیَتَامَی مَنْ لِلْقِبْلَةِ وَ الْمُصَلَّی وَ مَنْ لِابْنَتِکَ الْوَالِهَةِ الثَّکْلَی».

سپس در حالی که لباسش به زمین کشیده می‌شد متوجّه قبر پدر بزرگوارش گردید. او از شدّت اشک چیزی را نمی‌دید و همچنان می‌آمد تا نزدیک قبر پدر بزرگوارش رسید. وقتی متوجّه حجره شد و چشمش به محلّی، که در آنجا اذان گفته می‌شد افتاد، پاهایش از حرکت بازماند، ناله و گریه‌ی وی همچنان ادامه داشت تا اینکه غش کرد.

آنگاه زنان دویدند و آب بر بدن و سینه و صورت او پاشیدند تا به هوش آمد. موقعی که به هوش آمد برخاست و فرمود:

قدرت و قوّت من برطرف شد، طاقتم تمام شد، دشمن من، مرا شماتت و سرزنش کرد، غم و اندوه مرا می‌کُشَد، پدر جان! من سرگردان، تنها و حیران مانده‌ام، صوت و صدای من ساکت شد. پشت من خم، زندگی من ناگوار و روزگارم تیره و تار گردید.

پدر جان! بعد از تو انیس و مونسی ندارم، کسی نیست که مرا از گریه آرام نماید و در موقع ناتوانی یار و معین من باشد.

بابا! بعد از تو مکان نزول قرآن از بین رفت و محلّ هبوط جبرئیل و میکائیل ناپدید شد.

بابا! بعد از تو سبب‌ها دگرگون شدند، درهای چاره بر روی من بسته شد! بعد از تو دنیا را ترک نموده‌ام.

بابا جان! تا نفس من بالا بیاید برای تو گریه می‌کنم و مشتاق تو می‌باشم و غم و اندوه من برای تو ادامه دارد.

سپس ناله زد و [این اشعار را] فرمود:

۱ - حقّاً که غم و اندوه من برای تو تجدید می‌شود، به خدا قسم که قلب من فرو می‌ریزد.

۲ - و در هر روزی، افسوس من اضافه خواهد شد، رنج بردن من برای تو تمام نخواهد شد.

۳ - این پیشامد ناگوار، عزا و مصیبت مرا بزرگ نمود، گریه‌ی من همه وقت تجدید می‌شود.

۴ - حقّاً آن قلبی که در عزا و مصیبت تو صبور باشد، بسیار شکیبا و پر طاقت خواهد بود.

آنگاه فرمود:

پدر جان! بعد از رفتن تو، نورهای دنیا منقطع شد، دنیا آن‌تر و تازگی را که به وسیله‌ی تو داشت از دست داد و روزگار دنیا تیره و تار گردید، تاریکی‌های دنیاتر و خشک آن را فرا گرفت.

پدر جان! من تا آن وقتی که تو را ملاقات نمایم تأسّف می‌خورم.

پدر جان! از موقع مفارقت تو چشم من خواب نرفته.

پدر جان! کیست که به داد بیوه زنان و بینوایان برسد، کیست که تا روز قیامت به داد امّت تو برسد.

پدر جان! ما بعد از تو ضعیف و ناتوان شدیم.

پدر جان! مردم از ما روگردان شده‌اند، در صورتی که ما به وسیله‌ی تو در میان مردم، معظّم و بزرگ بودیم. کدام اشک است که در فراق تو فرو نریزد! کدام غم و اندوه است که بعد از تو برای مصیبت تو دائمی نباشد! کدام پلک چشم است که بعد از تو به خواب برود، در صورتی که تو بهار دین و نور پیامبران بودی، چگونه است که کوه‌ها خراب نشدند و دریاها فرو نرفتند و زمین طعمه‌ی زلزله نگردید؟

پدر جان! من دچار مصیبت بزرگی شدم، این مصیبت، مصیبت کوچکی نیست.

پدر جان! من مغلوب این عزای بزرگ و این پیشامد هولناک گردیدم.

پدر جان! ملائکه برای تو گریان شدند و افلاک از رفتار ماندند، منبرت بعد از تو دچار وحشت و محرابت از مناجات تو خالی شد، قبر تو برای اینکه تو را در بر گرفته خوشحال شده و بهشت به تو و دعا و نماز تو مشتاق گردید.

پدر جان! آن مجالسی که تو می‌نشستی دچار ظلمت بزرگی شده‌اند. برای تو متأسفم تا اینکه به همین زودی نزد تو بیایم. ابوالحسن علی علیه السلام تو را از دست داد، همان ابوالحسنی که مؤرد اعتماد تو، پدر دو فرزند تو حسن و حسین، برادر تو، دوست تو و محبوب تو می‌باشد. همان علی که تو او را از زمان کودکی پرورش دادی، در زمان بزرگ بودنش با وی برادر شدی، همان علی که محبوب‌ترین اصحاب تو بود، همان علی که در اسلام آوردن، هجرت نمودن و یاری کردن تو بر همه سبقت گرفت، ما تو را از دست دادیم، گریه قاتل ما خواهد بود، تأسّف دچار ما گردید.

سپس آن بانو فریادی زد و ناله‌ای کرد که نزدیک بود روح از بدنش مفارقت نماید، آنگاه این اشعار را خواند که اوّل آنها این است:

یعنی صبر من قلیل و عزای من آشکار شد بعد از آنکه خاتم انبیاء صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم را از دست دادم.

ای چشم من! اشک فراوان بریز، ای چشم من، وای بر تو! بخل مکن و خون گریه کن.

ای رسول خدا! ای برگزیده‌ی خدا! ای پناهگاه یتیمان و ضعیفان.

حقّاً که کوه‌ها و وحوش و پرندگان و زمین بعد از گریه کردن آسمان، برای تو گریان شدند.

پدر جان! قبرستان حجون و رکن و مشعر و بطحاء از برای تو گریان شدند.

محراب عبادت و مجلس درس قرآن که در هر صبح و شام تشکیل می‌شدند برای تو گریه می‌کنند.

دین اسلام که در میان مردم یکی از غرباء به شمار می‌رود در مصیبت تو گریان گردید.

کاش آن منبری را که بر فراز آن می‌رفتی می‌دیدی که چگونه ظلمت آن را بعد از نور فرا گرفته‌ست.

ای خدا! اجل مرا برسان! زیرا زندگی من تیره و تار گردید.

سپس به جانب منزل خود بازگشت و شب و روز گریه و ناله کرد، اشک وی خشک نمی‌شد و ناله و ضجّه‌اش آرام نمی‌گرفت.

بزرگان اهل مدینه اجتماع کردند و به حضور امیرالمؤمنین علی علیه السلام مشرّف شدند و گفتند:

یا اباالحسن! فاطمه شب و روز گریه می‌کند، هیچ کدام از ما شب در رختخواب به خواب نمی‌رویم، روزها به علّت کسب و کار و طلب وسائل زندگی، قرار و آرام نداریم، ما از تو تقاضا می‌کنیم که حضرت فاطمه سلام الله علیها یا شب گریه کند یا روز.

حضرت امیر علیه السلام فرمود:

مانعی ندارد. وقتی حضرت علی علیه السلام متوجّه فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها شد، دید آن بانوی معظّمه از گریه ساکت نمی‌شود و تسلیت گفتن، برای او ثمری ندارد، هنگامی که چشم آن بانو به حضرت امیر علیه السلام ، افتاد لحظه‌ای ساکت شد.

حضرت علی علیه السلام به ایشان فرمودند:

ای دختر پیغمبر! بزرگان مدینه خواسته‌اند تا از شما بخواهم برای پدر بزرگوارت یا شب گریه کنی یا روز.

حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

یا اباالحسن! من چندان مکثی در میان این مردم نخواهم کرد، به زودی من از میان این مردم می‌روم، یا علی به خدا قسم، من شب و روز از گریه آرام نخواهم شد تا اینکه به پدرم ملحق شوم.

حضرت امیر علیه السلام فرمود:

باشد، ای دختر پیامبر! به دلخواه خود عمل نما.

حضرت علی علیه السلام بعد از این جریان، اطاقی خارج از شهر مدینه برای حضرت زهرا سلام الله علیها ساخت که آن را بیت الاحزان می‌گفتند. موقعی که صبح می‌شد حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها، حسنین علیهما السلام را برمی داشت و به سمت بقیع حرکت می‌کرد و همچنان تا شب مشغول گریه بود. موقعی که شب فرا می‌رسید حضرت امیر علیه السلام می‌آمد و حضرتش را به منزل باز می‌گردانید.

حضرت فاطمه سلام الله علیها پس از شهادت پدر بزرگوارش مدت ۲۷ روز این برنامه را انجام می‌داد، آنگاه مریض شد و تا روز چهلم باقی ماند و به شهادت رسید.

در موقع شهادت حضرت فاطمه سلام الله علیها، حضرت امیر علیه السلام نماز ظهر را خوانده و متوجّه منزل گردیده بود. ناگاه کنیزان را دید در حالی که گریان و محزون بودند، به استقبال آن حضرت آمدند.

حضرت علی علیه السلام به ایشان فرمود:

چه خبر شده، چرا شما را ناراحت و مضطرب می‌بینم؟!

گفتند:

یا امیرالمؤمنین! دختر عموی خود، فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را دریاب، گر چه گمان نمی‌کنیم وی را دریابی.

حضرت امیر علیه السلام به سرعت متوجّه حجره‌ی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها شده و بر آن بانو وارد شدند. ناگاه دید:

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها در میان بستر خویشتن، که از پارچه‌ی کتان سفید مصری بود افتاده و به طرف راست و چپ می‌غلطد.

حضرت علی علیه السلام ردا از دوش و عمّامه از سر مبارک خویشتن افکند و لباس خود را درآورد، آنگاه آمد و سر مبارک حضرت زهراء سلام الله علیها را به دامن گرفت و فرمود:

ای زهراء! امّا حضرت فاطمه سلام الله علیها سخنی نگفت، برای دوّمین بار فرمود:

ای دختر پیامبر! فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها جوابی نداد! حضرت امیر علیه السلام برای سوّمین بار صدا زد:

ای دختر آن کسی که زکات را در دامن عبای خود برای فقراء می‌بُرد! جوابی نشنید. ای دختر آن کسی که با ملائکه نماز خواند.

حضرت زهرا سلام الله علیها جوابی نداد.

حضرت علی علیه السلام صدا زد:

ای فاطمه با من تکلّم کن، من پسر عموی تو علی بن ابیطالب هستم.

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها چشمان خود را به روی حضرت امیر علیه السلام باز کرد، آنگاه آن بانو گریست و حضرت علی علیه السلام هم گریان شد و به زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

مگر تو را چه شده؟ من پسر عمویت علی می‌باشم.

حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها گفت:

ای پسر عمو! من اکنون آن مرگی را مشاهده می‌کنم که نمی‌توان از دست آن گریخت. من می‌دانم که تو بعد از من نمی‌توانی ازدواج نکنی، یا علی! اگر ازدواج کردی یک شب و یک روز نزد زوجه‌ات و یک شب و یک روز پیش فرزندان من باش.

یا علی! به صورت حسن و حسینم صیحه نزنی، زیرا ایشان یتیم و دل شکسته می‌باشند، دیروز بود که حسنین من، جدّ بزرگوار خود را از دست دادند، امروز هم مادر خود را از دست می‌دهند. وای بر آن امّتی، که حسنین مرا می‌کُشند و با ایشان بغض و دشمنی می‌ورزند! ! آنگاه این اشعار را خواندند:

اگر گریه می‌کنی بر من گریه کن ای بهترین هدایت کنندگان و اشک بریز که روز فراق رسید.

ای همسر بتول! من درباره‌ی نسل خود به تو سفارش می‌کنم، زیرا که ایشان ملازم اشتیاق می‌باشند.

یا علی! برای من و یتیم‌های من گریه کن، مخصوصاً قتیل کربلا را فراموش نکنی.

ایشان مفارقت می‌کنند و یتیمانی حیران و سرگردان می‌شوند، خدا امضاء کرده که روز فراق است.

حضرت امیر علیه السلام به زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

ای دختر رسول خدا! تو این مطلب را از کجا می‌گویی، در صورتی که وحی خدا از خاندان ما قطع شده‌ست؟

حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها عرض کرد:

یا علی! من اکنون خوابیدم و پدر بزرگوارم را در میان قصری از دُرّ سفید دیدم، موقعی که مرا دید فرمود:

ای دخترم! نزد من بیا، زیرا من مشتاق تو هستم.

گفتم:

پدر جان! به خدا قسم که من بیشتر شوق ملاقات تو را دارم.

پدرم فرمود:

تو امشب نزد من خواهی آمد، پدرم شخصی راستگو و به وعده‌ی خود وفا می‌کند.

یا علی! هنگامی که دیدی من سوره‌ی یاسین را قرائت نمودم بدان که اجلم فرا رسیده، مرا غسل بده، ولی بدنم را برهنه نکن، زیرا من پاک و مُطهّر می‌باشم.

یا علی! خودت و اهل خانه‌ام و دوستانی که به من نزدیک هستند بر جنازه‌ام نماز بخوانید.

یا علی! مرا شبانه به خاک بسپار که این خبر را، پدرم پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به من داده‌ست.

حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید:

به خدا قسم من متصدّی امر آن بانو شدم و بدن حضرتش را از زیر پیراهن، غسل دادم. به خدا قسم که بدن فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها مبارک و پاک و مطهّر بود.

آنگاه بدن مقدّس او را از باقیمانده‌ی حُنوط پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حُنوط کردم، سپس بدن مبارکش را در میان کفن‌هایش جای دادم و موقعی که تصمیم گرفتم کفن او را گره بزنم صدا زدم:

ای امّ کلثوم، زینب، سکینه، فضّه، حسن، حسین: بیایید از مادر خود زاد و توشه برگیرید، روز فراق آمد و ملاقات شما در بهشت خواهد بود.

حسنین علیهما السلام آمدند در حالی که فریاد می‌زدند:

آه از این حسرتی که هیچ وقت به علّت از دست دادن جدّمان، پیامبر خدا و مادرمان، فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها از بین نخواهد رفت.

ای مادر حسن و حسین! هنگامی که جدّ ما حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم را ملاقات نمودی سلام ما را به آن حضرت برسان و به آن بزرگوار بگو:

ما بعد از تو در دنیا یتیم ماندیم! حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید:

من خدا را شاهد می‌گیرم که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها آه و ناله کرد، دست‌های خود را دراز نموده و حسنین را به سینه‌ی خود چسبانید. ناگاه هاتفی از آسمان ندا داد:

یا اباالحسن! حسنین را از روی سینه‌ی فاطمه بردار، به خدا قسم که ملائکه‌ی آسمان‌ها را گریان کردند، زیرا دوست مشتاق لقای دوست است.

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید:

من حسنین را از روی سینه‌ی زهراء سلام الله علیها برداشتم و در موقع بستن بندهای کفن این اشعار را سرودم:

مفارقت تو نزد من بزرگترین چیزهاست و از دست دادن تو برایم سخت‌ترین مصیبت است.

من برای حسرت و غم شخصی گریه و ناله می‌کنم که بهترین راه مرگ را رفت.

ای چشم من! با من مساعدت و همراهی کن که حزن من دائمیست و برای دوست خودم گریانم.

سپس حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام ، بدن حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را روی دست خویشتن گرفت و به سوی قبر پدرش رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آورد و فرمود:

سلام بر تو ای فرستاده‌ی خدا، سلام بر تو ای حبیب خدا، سلام بر تو ای نور پروردگار، سلام بر تو ای برگزیده‌ی خدا، سلام و درود و تحیّت من و دخترت فاطمه که بر تو وارد می‌شود بر تو باد. حقّاً که امانت مسترد گردید و سپرده‌ی شما، پس گرفته شد.

آه از حزن رسول! آه از حزن بتول! دنیا برای من تیره و تار شد. خوشحالی و سرور از من دور شد. آه از حزن و تأسف من!

آنگاه جنازه‌ی آن معظّمه را نزد قبر پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آورد و با گروهی از اهل خانه‌ی خود و اصحاب و دوستان و برخی از مهاجرین و انصار بر بدن مبارک حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها نماز خواند.

هنگامی که بدن حضرت فاطمه سلام الله علیها را به خاک سپرده و در لحد جای داد، اشعاری را بدین مضمون خواند:

مصیبت و علل دنیا برای من زیاد است، صاحب دنیا که دنیاطلب باشد تا موقع مردن علیل خواهد بود.

برای اجتماع هر دو نفر دوستی مفارقتی خواهد بود، حقّاً که بقاء من نزد شما قلیل و اندک خواهد بود.

حقّاً! از دست دادن فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها که بعد از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم برای من اتّفاق افتاد دلیل این است که هیچ دوستی، دائم و برقرار نخواهد بود.

[روایت شماره] (۱۶)

[المناقب لابن شهرآشوب] قُبِضَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ لَهَا یَوْمَئِذٍ ثَمَانِیَ عَشْرَةَ سَنَةً وَ سَبْعَةُ أَشْهُرٍ وَ عَاشَتْ بَعْدَهُ اثْنَیْنِ وَ سَبْعِینَ یَوْماً وَ یُقَالُ: خَمْسَةً وَ سَبْعِینَ یَوْماً وَ قِیلَ: أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَ قَالَ الْقُرْبَانِیُّ: قَدْ قِیلَ أَرْبَعِینَ یَوْماً وَ هُوَ أَصَحُّ وَ تُوُفِّیَتْ سلام الله علیها لَیْلَةَ الْأَحَدِ لِثَلاثَ عَشْرَةَ لَیْلَةً خَلَتْ مِنْ شَهْرِ رَبِیعِ الْآخِرِ سَنَةَ إِحْدَی عَشْرَةَ مِنَ الْهِجْرَةِ وَ مَشْهَدُهَا بِالْبَقِیعِ وَ قَالُوا: إِنَّهَا دُفِنَتْ فِی بَیْتِهَا وَ قَالُوا: قَبْرُهَا بَیْنَ قَبْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ مِنْبَرِهِ.

السَّمْعَانِیُّ فِی الرِّسَالَةِ وَ أَبُونُعَیْم فِی الْحِلْیَةِ وَ أَحْمَدُ فِی فَضَائِلِ الصَّحَابَةِ وَ النَّطَنْزِیُّ فِی الْخَصَائِصِ وَ ابْنُ مَرْدَوَیْهِ فِی فَضَائِلِ أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام وَ الزَّمَخْشَرِیُّ فِی الْفَائِقِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لِعَلِیٍّ قَبْلَ مَوْتِهِ: السَّلامُ عَلَیْکَ أَبَاالرَّیْحَانَتَیْنِ أُوصِیکَ بِرَیْحَانَتِی مِنَ الدُّنْیَا، فَعَنْ قَلِیلٍ یَنْهَدُّ رُکْنَاکَ عَلَیْکَ،

قَالَ:

فَلَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَ عَلِیٌّ: هَذَا أَحَدُ الرُّکْنَیْنِ، فَلَمَّا مَاتَتْ فَاطِمَةُ قَالَ عَلِیٌّ: هَذَا هُوَ الرُّکْنُ الثَّانِی.

الْبُخَارِیُّ وَ مُسْلِمٌ وَ الْحِلْیَةُ وَ مُسْنَدُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ رَوَتْ عَائِشَةُ أَنَّ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دَعَا فَاطِمَةَ فِی شَکْوَاهُ الَّذِی قُبِضَ

فِيهِ فَسَارَّهَا بِشَيْءٍ فَبَكَتْ، ثُمَّ دَعَاهَا فَسَارَّهَا فَضَحِكَ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَتْ:

أَخْبَرَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَنَّهُ مَقْبُوضٌ فَبَكَيْتُ ثُمَّ أَخْبَرَنِي أَنِّي أَوَّلُ أَهْلِهِ لُحُوقاً بِهِ فَضَحِكْتُ.

كِتَابُ ابْنِ شَاهِينَ قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ وَ عَائِشَةُ: إِنَّهَا لَمَّا سُئِلَتْ عَنْ بُكَائِهَا وَ ضِحْكِهَا قَالَتْ:

أَخْبَرَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم أَنَّهُ مَقْبُوضٌ ثُمَّ أَخْبَرَ أَنَّ بَنِيَّ سَيُصِيبُهُمْ بَعْدِي شِدَّةٌ فَبَكَيْتُ، ثُمَّ أَخْبَرَنِي أَنِّي أَوَّلُ أَهْلِهِ لُحُوقاً بِهِ فَضَحِكْتُ.

وَ فِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ الْجِعَابِيِّ وَ أَبِي نُعَيْمٍ الْفَضْلِ بْنِ دُكَيْنٍ وَ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ وَ فِي السُّنَنِ عَنِ الْقَزْوِينِيِّ وَ الْإِبَانَةِ عَنِ الْعُكْبَرِيِّ وَ الْمُسْنَدِ عَنِ الْمَوْصِلِيِّ وَ الْفَضَائِلِ، عَنْ أَحْمَدَ بِأَسَانِيدِهِمْ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَتْ عَائِشَةُ: أَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ تَمْشِي كَأَنَّ مِشْيَتَهَا مِشْيَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

مَرْحَباً بِابْنَتِي فَأَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ وَ أَسَرَّ إِلَيْهَا حَدِيثاً فَبَكَتْ، ثُمَّ أَسَرَّ إِلَيْهَا حَدِيثاً فَضَحِكَتْ فَسَأَلْتُهَا عَنْ ذَلِكَ فَقَالَتْ:

مَا أُفْشِي سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

حَتَّى إِذَا قُبِضَ سَأَلْتُهَا فَقَالَتْ:

إِنَّهُ أَسَرَّ إِلَيَّ فَقَالَ:

إِنَّ جَبْرَئِيلَ كَانَ يُعَارِضُنِي بِالْقُرْآنِ كُلَّ سَنَةٍ مَرَّةً وَ إِنَّهُ عَارَضَنِي بِهِ الْعَامَ مَرَّتَيْنِ وَ لا أَرَانِي إِلا وَ قَدْ حَضَرَ أَجَلِي وَ إِنَّكِ لاوَّلُ أَهْلِ بَيْتِي لُحُوقاً بِي وَ نِعْمَ السَّلَفُ أَنَا لَكِ. بَكَيْتُ لِذَلِكِ ثُمَّ قَالَ:

أَلا تَرْضَيْنَ أَنْ تَكُونِي سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ فَضَحِكْتُ لِذَلِكِ.

وَ رُوِيَ أَنَّهَا مَا زَالَتْ بَعْدَ أَبِيهَا مُعَصَّبَةَ الرَّأْسِ، نَاحِلَةَ الْجِسْمِ، مُنْهَدَةَ الرُّكْنِ بَاكِيَةَ الْعَيْنِ، مُحْتَرِقَةَ الْقَلْبِ، يُغْشَى عَلَيْهَا سَاعَةً بَعْدَ سَاعَةٍ وَ تَقُولُ لِوَلَدَيْهَا: أَيْنَ أَبُوكُمَا الَّذِي كَانَ يُكْرِمُكُمَا وَ يَحْمِلُكُمَا مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ؟ أَيْنَ أَبُوكُمَا الَّذِي كَانَ أَشَدَّ النَّاسِ شَفَقَةً عَلَيْكُمَا فَلا يَدَعُكُمَا تَمْشِيَانِ عَلَى الْأَرْضِ؟ وَ لا أَرَاهُ يَفْتَحُ هَذَا الْبَابَ أَبَداً وَ لا يَحْمِلُكُمَا عَلَى عَاتِقِهِ كَمَا لَمْ يَزَلْ يَفْعَلُ بِكُمَا. ثُمَّ مَرِضَتْ وَ مَكَثَتْ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ دَعَتْ أُمَّ أَيْمَنَ وَ أَسْمَاءَ بِنْتَ عُمَيْسٍ (۵۵۹) وَ عَلِيّاً عليه السلام وَ أَوْصَتْ إِلَى عَلِيٍّ بِثَلاثٍ: أَنْ يَتَزَوَّجَ بِابْنَةِ [أُخْتِهَا] (۵۶۰) أُمَامَةَ لِحُبِّهَا أَوْلادَهَا وَ أَنْ يَتَّخِذَ نَعْشاً لِأَنَّهَا كَانَتْ رَأَتِ الْمَلائِكَةَ تَصَوَّرُوا صُورَتَهُ وَ وَصَفَتْهُ لَهُ وَ أَنْ لا يَشْهَدَ أَحَدٌ جَنَازَتَهَا مِمَّنْ ظَلَمَهَا وَ أَنْ لا يَتْرُكَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهَا أَحَدٌ مِنْهُمْ.

وَ ذَكَرَ مُسْلِمٌ عَنْ عَبْدِالرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ؛ وَ فِي حَدِيثِ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ عَقِيلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَف عَنْ عَائِشَةَ فِي خَبَرٍ طَوِيلٍ يَذْكُرُ فِيهِ أَنَّ فَاطِمَةَ أَرْسَلَتْ إِلَى أَبِي بَكْرٍ تَسْأَلُ مِيرَاثَهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ الْقِصَّةَ قَالَ:

فَهَجَرَتْهُ وَ لَمْ تُكَلِّمْهُ حَتَّى تُوُفِّيَتْ وَ لَمْ يُؤْذَنْ بِهَا أَبُوبَكْرٍ يُصَلِّي عَلَيْهَا.

الْوَاقِدِيُّ: أَنَّ فَاطِمَةَ لَمَّا حَضَرَتْهَا الْوَفَاةُ أَوْصَتْ عَلِيّاً أَنْ لا يُصَلِّيَ عَلَيْهَا أَبُوبَكْرٍ وَ عُمَرُ فَعَمِلَ بِوَصِيَّتِهَا.

عِيسَى بْنُ مِهْرَانَ، عَنْ مُخَوَّلِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ ابْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

أَوْصَتْ فَاطِمَةُ أَنْ لا يَعْلَمَ إِذَا مَاتَتْ أَبُوبَكْرٍ وَ لا عُمَرُ وَ لا يُصَلِّيَا عَلَيْهَا،

قَالَ:

فَدَفَنَهَا عَلِيٌّ عليه السلام لَيْلاً وَ لَمْ يُعْلِمْهُمَا بِذَلِكَ.

تَارِيخُ أَبِي بَكْرِ بْنِ كَامِلٍ قَالَتْ عَائِشَةُ: عَاشَتْ فَاطِمَةُ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم سِتَّةَ أَشْهُرٍ فَلَمَّا تُوُفِّيَتْ دَفَنَهَا عَلِيٌّ لَيْلاً وَ صَلَّى عَلَيْهَا عَلِيٌّ.

وَ رُوِيَ فِيهِ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ وَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ عَبْدِاللَّهِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْقَطَّانِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ فَاطِمَةَ سلام الله عليها دُفِنَتْ لَيْلاً.

وَ عَنْهُ فِی هَذَا الْکِتَابِ أَنَّ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ وَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ: دَفَنُوهَا لَیْلاً وَ غَیَّبُوا قَبْرَهَا.

تَارِیخُ الطَّبَرِیِّ: إِنَّ فَاطِمَةَ دُفِنَتْ لَیْلاً وَ لَمْ یَحْضُرْهَا إِلا الْعَبَّاسُ وَ عَلِیٌّ وَ الْمِقْدَادُ وَ الزُّبَیْرُ وَ فِی رِوَایَاتِنَا أَنَّهُ صَلَّی عَلَیْهَا أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ وَ عَقِیلٌ وَ سَلْمَانُ وَ أَبُوذَرٍّ وَ الْمِقْدَادُ وَ عَمَّارٌ وَ بُرَیْدَةُ وَ فِی رِوَایَةٍ وَ الْعَبَّاسُ وَ ابْنُهُ الْفَضْلُ وَ فِی رِوَایَةٍ وَ حُذَیْفَةُ وَ ابْنُ مَسْعُودٍ.

الْأَصْبَغُ بْنُ نُبَاتَةَ أَنَّهُ سَأَلَ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام عَنْ دَفْنِهَا لَیْلاً فَقَالَ:

إِنَّهَا کَانَتْ سَاخِطَةً عَلَی قَوْمٍ کَرِهَتْ حُضُورَهُمْ جِنَازَتَهَا وَ حَرَامٌ عَلَی مَنْ یَتَوَلاهُمْ أَنْ یُصَلِّیَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ وُلْدِهَا.

وَ رُوِیَ أَنَّهُ سَوَّی قَبْرَهَا مَعَ الْأَرْضِ مُسْتَوِیاً وَ قَالُوا: سَوَّی حَوَالَیْهَا قُبُوراً مُزَوَّرَةً مِقْدَارَ سَبْعَةٍ حَتَّی لا یُعْرَفَ قَبْرُهَا وَ رُوِیَ أَنَّهُ رَشَّ أَرْبَعِینَ قَبْراً حَتَّی لا یَبِینَ قَبْرُهَا مِنْ غَیْرِهِ مِنَ الْقُبُورِ، فَیُصَلُّوا عَلَیْهَا.

أَبُوعَبْدِاللَّهِ حَمَّوَیْهِ بْنُ عَلِیٍّ الْبَصْرِیُّ وَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ بْنُ بَطَّةَ بِأَسَانِیدِهِمْ قَالَتْ أُمُّ سَلْمَی امْرَأَةُ أَبِی رَافِعٍ (۵۶۱) : اشْتَکَتْ فَاطِمَةُ شَکْوَاهَا الَّتِی قُبِضَتْ فِیهَا وَ کُنْتُ أُمَرِّضُهَا فَأَصْبَحْتُ یَوْماً أُسَکِّنُ مَا کَانَتْ، فَخَرَجَ عَلِیٌّ إِلَی بَعْضِ حَوَائِجِهِ فَقَالَتِ: اسْکُبِی لِی غَسْلاً فَسَکَبْتُ، فَقَامَتْ وَ اغْتَسَلَتْ أَحْسَنَ مَا یَکُونُ مِنَ الْغُسْلِ ثُمَّ لَبِسَتْ أَثْوَابَهَا الْجُدُدَ ثُمَّ قَالَتِ: افْرُشِی فِرَاشِی وَسَطَ الْبَیْتِ ثُمَّ اسْتَقْبَلَتِ الْقِبْلَةَ وَ نَامَتْ وَ قَالَتْ:

أَنَا مَقْبُوضَةٌ وَ قَدِ اغْتَسَلْتُ فَلا یَکْشِفْنِی أَحَدٌ ثُمَّ وَضَعَتْ خَدَّهَا عَلَی یَدِهَا وَ مَاتَتْ.

وَ قَالَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَیْسٍ: أَوْصَتْ إِلَیَّ فَاطِمَةُ أَنْ لا یُغَسِّلَهَا إِذَا مَاتَتْ إِلا أَنَا وَ عَلِیٌّ فَأَعَنْتُ عَلِیّاً عَلَی غُسْلِهَا.

کِتَابُ الْبَلاذُرِیِّ أَنَّ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام غَسَلَهَا مِنْ مَعْقِدِ الْإِزَارِ وَ إِنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ عُمَیْسٍ غَسَلَتْهَا مِنْ أَسْفَلِ ذَلِکَ.

أَبُوالْحَسَنِ الْخَزَّازُ الْقُمِّیُّ فِی الْأَحْکَامِ الشَّرْعِیَّةِ سُئِلَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ علیه السلام عَنْ فَاطِمَةَ مَنْ غَسَّلَهَا؟

فَقَالَ غَسَّلَهَا أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ لِأَنَّهَا کَانَتْ صِدِّیقَةً وَ لَمْ یَکُنْ لِیُغَسِّلَهَا إِلا صِدِّیقٌ.

وَ رُوِیَ أَنَّ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام قَالَ عِنْدَ دَفْنِهَا: السَّلامُ عَلَیْکَ إِلَی آخِرِ مَا سَیَأْتِی نَقْلاً مِنَ الْکَافِی.

وَ رُوِیَ أَنَّهُ لَمَّا صَارَ بِهَا إِلَی الْقَبْرِ الْمُبَارَکِ خَرَجَتْ یَدٌ فَتَنَاوَلَتْهَا وَ انْصَرَفَ.

عَبْدُالرَّحْمَنِ الْهَمْدَانِیُّ وَ حُمَیْدٌ الطَّوِیلُ أَنَّهُ علیه السلام أَنْشَأَ عَلَی شَفِیرِ قَبْرِهَا:

ذَکَرْتُ أَبَا وُدِّی فَبِتُّ کَأَنَّنِی
بِرَدِّ الْهُمُومِ الْمَاضِیَاتِ وَکِیلٌ
لِکُلِّ اجْتِمَاعٍ مِنْ خَلِیلَیْنِ فُرْقَةٌ
وَ کُلُّ الَّذِی دُونَ الْفِرَاقِ قَلِیلٌ
وَ إِنَّ افْتِقَادِی فَاطِماً بَعْدَ أَحْمَدَ
دَلِیلٌ عَلَی أَنْ لا یَدُومَ خَلِیلٌ

فَأَجَابَ هَاتِفٌ:

یُرِیدُ الْفَتَی أَنْ لا یَمُوتَ خَلِیلُهُ
وَ لَیْسَ لَهُ إِلا الْمَمَاتَ سَبِیلٌ
فَلا بُدَّ مِنْ مَوْتٍ وَ لا بُدَّ مِنْ بِلًی
وَ إِنَّ بَقَائِی بَعْدَکُمْ لَقَلِیلٌ
إِذَا انْقَطَعَتْ یَوْماً مِنَ الْعَیْشِ مُدَّتِی
فَإِنَّ بُکَاءَ الْبَاکِیَاتِ قَلِیلٌ

سَتُعْرَضُ عَنْ ذِكْرِی وَ تُنْسَی مَوَدَّتِی

وَ یَحْدُثُ بَعْدِی لِلْخَلِیلِ بَدِیلٌ

بیان: «أبا ودِّی» أی من کان یلازم ودِّی و حبّی و الحاصل أنّی ذکرت محبوبی فبتُّ کأنّنی لشَّدهٔ همومی ضامن لردِّ کلِّ همّ و حزن کان لی قبل ذلک و قوله: «فلا بدَّ من موت» لعلّه من تتمّهٔ أبیاته علیه السلام لا کلام الهاتف و لو کان من کلام الهاتف فلعلّه ألقاه علی وجه التلقین.

ابن شهر آشوب در کتاب مناقب (۵۶۲) می‌نگارد:

موقعی که پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به شهادت رسید از عمر حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها هجده سال و هفت ماه گذشته بود، بعد از پدر بزرگوارش مدّت هفتاد و دو روز زنده بود. هفتاد و پنج روز و چهار ماه هم گفته شده‌ست.

قربانی گفته: چهل روز زنده بود و این قول صحیح است. فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در شب یکشنبه، سیزدهم ماه ربیع الاول سنه‌ی ۱۱ قمری به شهادت رسید.

قبر مقدّسش در بقیع است. همچنین گفته‌اند قبرش در خانه‌ی خودش می‌باشد. قول دیگر آن است که قبرش مابین قبر و منبر پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم است.

گروهی از علماء اهل تسنّن از جابر نقل نموده‌اند که گفت:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قبل از شهادت خود به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام فرمود:

سلام بر تو باد، ای پدر دو نوگل من! من درباره‌ی این دو نوگل دنیوی خود به تو توصیه می‌کنم، طولی نمی‌کشد که دو رکن تو از بین خواهند رفت.

جابر می‌گوید:

هنگامی که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به شهادت رسید حضرت علی علیه السلام فرمود:

این یکی از آن دو رکن بود که پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود و موقعی که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به شهادت رسید حضرت امیر علیه السلام فرمود:

این دوّمین رکن من بود.

بخاری و مسلم در کتاب‌های خود و صاحب کتاب حلیه و احمد بن حنبل در کتاب مسند، همگی از عایشه روایت کرده‌اند در آن بیماری که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به شهادت رسید، فاطمه را نزد خود خواند، (و با او سخنی فرمود) پس حضرت فاطمه سلام الله علیها محزون شد و گریه کرد. بار دیگر رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم او را صدا زد و مطلبی به او فرمود که خندان شد. پس من از آن گریه و خنده سؤال کردم، فرمود:

(در مرتبه‌ی اوّل) پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به من خبر داد که قبض روح می‌شود، پس من گریه کردم. سپس به من خبر داد که من در میان خانواده‌ی آن حضرت اوّلین کسی هستم که به او ملحق می‌شوم، من هم خندیدم.

در کتاب ابن شاهین آمده است: امّ سلمه و عایشه گفتند چون از علّت گریه و خنده‌ی آن معظّمه سؤال کردند، فرمود:

پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به من خبر از شهادت خود داد، پس به من خبر داد که فرزندان من بعد از من، در فشار و سختی قرار خواهند گرفت، سپس فرمود:

من اوّلین کسی هستم در میان خانواده‌ی او که به ایشان ملحق خواهم شد، لذا خندیدم.

و در روایتی که ابوبکر جعابی و ابی نعیم فضل بن دکین و شعبی از قول مسروق و در کتاب السّنن از قزوینی و ابانه از عُکبری و در کتاب المُسند از موصلی و در کتاب الفضائل از احمد، همگی با اسناد خود از عُروهٔ و او از مسروق نقل کرده‌اند:

عایشه گفت فاطمه سلام الله علیها نزد پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آمد و راه رفتن او مانند راه رفتن آن حضرت بود، پس رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

مرحبا به دخترم و پس از آن، او را سمت راست خود نشانید و در گوش او سخنی فرمود، حضرت فاطمه سلام الله علیها گریست، پس سخن دیگری در گوش او فرمود، خندید. (عایشه می گوید) : من از او در مورد آن دو سخن رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سؤال کردم، حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

من افشاء نمی کنم سرّ رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم را تا آنکه پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به شهادت رسید.

آنگاه از فاطمه سلام الله علیها سؤال کردم، فرمود:

همانا پدرم سرّی را با من در میان گذاشت و فرمود:

همانا جبرئیل هر سال یک مرتبه قرآن را بر من عرضه می کرد و امسال دو مرتبه آن را بر من عرضه کرد و علّتی برای آن ندیدم مگر آنکه اجلم نزدیک شده و همانا تو اوّلین کسی هستی از اهل بیتم که به من ملحق می‌شوی و من خوب جلوداری هستم برای تو، (حضرت زهرا سلام الله علیها می‌فرماید) : من از این خبر گریستم، پس فرمود:

آیا راضی نیستی از اینکه تو سرور زنان مؤمنین باشی، پس من به این خاطر خندان شدم.

روایت شده که حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها بعد از شهادت پدر بزرگوارش دائماً سر خود را می‌بست، جسمش ناتوان بود، قوّت خود را از دست داده بود، چشمانش گریان بود، قلبی سوخته داشت، ساعت به ساعت غش می کرد و به حسنین علیهما السلام می‌فرمود:

پدر (یعنی جدّ) شما که شما را گرامی می‌داشت و مرتّب شما را در آغوش می گرفت، کجاست؟

کجاست آن جدّ شما که از همه‌ی مردم بیشتر به شما مهربان بود و نمی گذاشت که روی زمین راه بروید، دیگر نمی‌بینم که جدّ شما درب خانه‌ی مرا باز نماید و شما را به دوش خود بگیرد، در صورتی که دائماً این عمل را انجام می‌داد.

سپس حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها مریض شد و مدّت چهل شب مریضی حضرتش ادامه پیدا کرد.

آنگاه امّ ایمن و اسماء بنت عمیس و حضرت امیر علیه السلام را خواست و به حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام سه وصیّت کرد:

۱ - با امامه دختر خواهرش ازدواج نماید، زیرا او فرزندان حضرت زهراء سلام الله علیها را دوست می‌داشت.

۲ - تابوت از برای حضرت فاطمه سلام الله علیها درست کند زیرا ملائکه صورت تابوت را به حضرت زهراء سلام الله علیها نشان داده بودند و آن بانو اوصاف تابوت را برای حضرت امیر علیه السلام شرح داد.

۳ - احدی از آن افرادی که در حقّ آن بانوی مظلومه ظلم کرده بودند، در تشییع جنازه‌اش حاضر نشوند و بر جنازه‌اش نماز نخوانند.

مُسلم از عبدالرّزاق با چند واسطه از عایشه در خبری طولانی نقل کرده که گفت:

حضرت زهرا سلام الله علیها کسی را به دنبال ابابکر فرستاد تا ارث خود را از او مطالبه کند [تا آنجا که می گوید] حضرت زهرا سلام الله علیها او را ترک گفته و تا زمان شهادت خود، با او صحبت نکرد و اجازه نداد تا ابوبکر بر حضرتش نماز بخواند.

واقدی می گوید:

زمانی که شهادت حضرت زهرا سلام الله علیها نزدیک شد آن معظّمه به حضرت علی علیه السلام وصیّت فرمود که ابابکر و عمر بر آن حضرت نماز نخوانند و حضرت علی علیه السلام هم به وصیّت عمل نمود.

عیسی بن مهران با چند واسطه از ابن عبّاس نقل کرده که گفت:

حضرت فاطمه سلام الله علیها وصیّت فرمود که وقتی به شهادت رسید ابابکر و عمر باخبر نشوند و آن دو بر ایشان نماز نخوانند، ابن عبّاس گفت:

پس حضرت علی علیه السلام او را شبانه دفن کرد و آن دو را خبر نکردند.

در کتاب تاریخ ابی بکر بن کامل آمده عایشه گفت:

فاطمه سلام الله علیها بعد از شهادت رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم شش ماه زنده بود و چون شهیده شد، علی علیه السلام او را شبانه دفن کرد و بر او نماز خواند.

و همچنین در همان کتاب از سفیان بن عُیَیْنَه با چند واسطه از زُهری نقل کرده که گفت:

همانا فاطمه سلام الله علیها شبانه دفن شد.

و از زهری در همان کتاب نقل شده:

امیرالمؤمنین علیه السلام و امام حسن و امام حسین علیهما السلام حضرت فاطمه سلام الله علیها را شبانه دفن کردند و قبر ایشان را مخفی نگه داشتند.

طبری در تاریخش می‌نگارد:

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها شبانه دفن شد و غیر از عبّاس و علی و مقداد و زبیر کسی در تشییع جنازه‌ی آن حضرت حاضر نشد.

در روایات ما نقل شده که: حضرت امیر علیه السلام ، امام حسن علیه السلام ، امام حسین علیه السلام ، عقیل، سلمان، ابوذر، مقداد عمار و بُرَیْده و بنا بر روایتی عبّاس و پسرش فضل و طبق روایت دیگری حُذَیْفَه و ابن مسعود به جنازه‌ی آن بانوی معظّمه نماز خواندند.

اصبغ بن نُباته می گوید:

از حضرت امیر علیه السلام درباره‌ی اینکه حضرت فاطمه سلام الله علیها شبانه دفن گردید جویا شدند، فرمود:

به علّت اینکه فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها بر گروهی خشمناک بود و راضی نبود که آنان برای تشییع جنازه‌اش حاضر شوند و بر کسی که آنان را دوست نداشته باشد حرام است که بر جنازه‌ی احدی از فرزندان فاطمه: نماز بخوانند.

روایت شده حضرت امیر علیه السلام قبر فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را با زمین یکسان نمود.

گفته‌اند:

حضرت علی علیه السلام تعداد هفت قبر شبیه به قبر فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها تشکیل داد که قبر آن حضرت شناخته نشود.

و همچنین روایت شده که تعداد چهل قبر برای حضرت زهراء سلام الله علیها درست کرد تا قبر واقعی آن حضرت تشخیص داده نشود و حتّی کسی بر قبر او نماز نخواند.

ابوعبدالله بصری با چند واسطه از امّ سلمی همسر ابورافع روایت می کند که گفت:

من حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را در آن مریضی که به شهادت رسید، پرستاری می کردم. یک روز حضرت امیر علیه السلام به دنبال کار خود رفت و حضرت زهراء سلام الله علیها به من فرمود:

آب بیاور تا من غسل کنم. وقتی آب آوردم آن حضرت برخاست و نیکوترین غسل را به جای آورد، آنگاه لباس‌های جدید خود را پوشید، سپس به من فرمود:

رختخواب مرا در میان اطاق بینداز. وقتی رختخواب حضرتش را انداختم، رو به قبله خوابید و فرمود:

«من قبض روح می‌شوم. چون غسل نموده‌ام لذا مبادا کسی بدنم را برهنه کند»، این بفرمود و صورت خود را روی دست خویش نهاد و به شهادت رسید.

و اسماء بنت عمیس گوید:

حضرت فاطمه سلام الله علیها به من وصیّت فرمود که وقتی از دنیا رفت کسی آن معظّمه را غسل ندهد مگر من و حضرت علی علیه

السلام. پس من، حضرت علی علیه السلام را در غسل حضرت فاطمه سلام الله علیها یاری می‌کردم.

و در کتاب بلاذری آمده:

امیرالمؤمنین علیه السلام فاطمه سلام الله علیها را از زیر لباس و اسماء بنت عمیس از پایین‌تر از آن غسل دادند.

ابوالحسن خزّار قمّی می‌نگارد:

از امام جعفر صادق علیه السلام پرسیدند:

چه کسی فاطمه‌ی اطهر را غسل داد؟

فرمود:

حضرت امیر علیه السلام ، چون زهرای اطهر سلام الله علیها صدّیقه بود و غیر از شخص صدّیق کسی حق نداشت ایشان را غسل بدهد.

روایت شده که حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام در هنگام به خاک سپردن حضرت زهرا سلام الله علیها چنین فرمود:

«السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ عَنِّی. . .» تا آخر روایت که ترجمه آن در همین فصل حدیث شماره‌ی ۲۱ آمده‌ست.

روایت شده:

موقعی که حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام بدن مبارک فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را نزدیک قبر شریف آورد دستی از قبر بیرون آمد و آن جنازه را برگرفت و بازگشت.

عبدالرّحمن هَمْدانی و حمید طویل نقل کرده‌اند:

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام این اشعار را کنار قبر فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها سرود:

من دوستدار خود را به خاطر آوردم و گویا من، به رد کردن غم و اندوه‌های گذشته وکیل می‌باشم.

برای اجتماع هر دو نفر دوستی افتراق و جدایی خواهد بود و تمام آنها در مقابل فراق و جدایی، قلیل و اندک می‌باشد.

از دست دادن فاطمه برای من بعد از حضرت رسول، دلیل بر این است که هیچ دوستی دائمی نخواهد بود.

هاتفی در جواب آن حضرت این اشعار را گفت:

جوانمرد اراده دارد که دوستش نمیرد، در صورتی که غیر از مردن راهی برای وی نخواهد بود.

پس از مرگ و نابود شدن راه چاره‌ای نیست و بقاء من بعد از شما، قلیل و اندک است.

وقتی مدّتی از موت من گذشت گریه‌ی گریه کنندگان قلیل می‌شود.

به زودی از یاد من خواهی رفت و دوستی مرا فراموش خواهی کرد و دوست دیگری در عوض من خواهد آمد.

بیان: «أبا ودّی» یعنی کسی که ملازم محبّت و مودّت من باشد و نتیجه و منظور این اشعار این است: من یاد می‌کنم محبوبم را، پس شب را سپری می‌کنم در حالی که گویا به خاطر شدّت همّ و غم‌هایی که دارم ضامن هستم برای رد کردن هر همّ و حزنی که قبلاً داشته‌ام.

و جمله‌ی «فلا بدّ من موت» شاید تتمّه‌ی ابیات خودِ حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام باشد، نه اینکه این گفته‌ی هاتف باشد و اگر از طرف هاتف باشد، شاید آن را به آن حضرت القاء کرده‌ست.

[روایت شماره] (۱۷)

[المناقب لابن شهرآشوب] قَالَ أَبُوجَعْفَرٍ الطُّوسِیُّ: الْأَصْوَبُ أَنَّهَا مَدْفُونَةٌ فِی دَارِهَا أَوْ فِی الرَّوْضَةِ.

یُؤَیِّدُ قَوْلَهُ قَوْلُ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

إِنَّ بَيْنَ قَبْرِي وَ مِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَ فِي الْبُخَارِيِّ «بَيْنَ بَيْتِي وَ مِنْبَرِي» وَ فِي الْمُوَطَّإِ وَ الْحِلْيَةِ وَ التِّرْمِذِيِّ وَ مُسْنَدِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ «مَا بَيْنَ بَيْتِي وَ مِنْبَرِي».

وَ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مِنْبَرِي عَلَى تُرْعَةٍ مِنْ تُرَعِ الْجَنَّةِ وَ قَالُوا: حَدُّ الرَّوْضَةِ مَا بَيْنَ الْقَبْرِ إِلَى الْمِنْبَرِ إِلَى الْأَسَاطِينِ الَّتِي تَلِي صَحْنَ الْمَسْجِدِ.

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ قَالَ:

سَأَلْتُ أَبَاالْحَسَنِ عليه السلام عَنْ قَبْرِ فَاطِمَةَ فَقَالَ:

دُفِنَتْ فِي بَيْتِهَا فَلَمَّا زَادَتْ بَنُو أُمَيَّةَ فِي الْمَسْجِدِ صَارَتْ فِي الْمَسْجِدِ.

يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ قَالَ:

دَخَلْتُ عَلَى فَاطِمَةَ سلام الله عليها فَبَدَأَتْنِي بِالسَّلامِ ثُمَّ قَالَتْ:

مَا غَدَا بِكَ؟ قُلْتُ: طَلَبُ الْبَرَكَةِ قَالَتْ:

أَخْبَرَنِي أَبِي وَ هُوَ ذَا: مَنْ سَلَّمَ عَلَيْهِ أَوْ عَلَيَّ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ، قُلْتُ لَهَا: فِي حَيَاتِهِ وَ حَيَاتِكِ؟

قَالَتْ:

نَعَمْ وَ بَعْدَ مَوْتِنَا.

در کتاب مناقب (۵۶۳) از قول شیخ طوسی رحمهٔ الله علیه می‌گوید:

قبر حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در منزل خود یا روضه‌ی مقدّسه‌ی حضرت رسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم است.

عقیده‌ی شیخ طوسی رحمهٔ الله علیه را قول پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تأیید می‌کند که می‌فرماید:

بین قبر و منبر من، یکی از باغ‌های بهشت است.

در صحیح بخاری «بین خانه و منبر من» آمده و در کتاب‌های موطّا و حلیه و صحیح ترمذی و مسند احمد حنبل جمله‌ی «مابین بیتی و منبری» آمده‌ست.

و رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

منبر من بر گلستانی از گلستان‌های بهشت قرار گرفته و گفته‌اند:

حدّ و مرز «روضه» بین قبر و منبر است که تا ستون‌های کنار صحن مسجد، ادامه دارد.

احمد بن محمّد بن ابی نصر می‌گوید:

به حضرت ابی الحسن علیه السلام گفتم:

قبر فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها کجاست؟

فرمود:

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها در میان حجره‌ی خودش دفن شد. هنگامی که بنی امیّه مسجد حضرت رسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم را توسعه دادند قبر آن بانوی معظّمه جزء مسجد شد.

یزید بن عبدالملک از پدرش و او از پدرش (یعنی جدّ یزید) نقل کرده که گفت:

خدمت فاطمه سلام الله علیها رسیدم، پس او به سلام پیشی گرفت. سپس فرمود:

به چه منظور آمده‌ای؟

عرض کردم:

برای طلب برکت.

فرمود:

پدرم خبری به من داد و آن خبر این است:

هر کس سه روز بر او و یا بر من سلام کند، خداوند بهشت را برای او واجب می‌کند، عرض کردم:

در زمان حیات آن بزرگوار و حیات شما؟

فرمود:

آری و همچنین بعد از شهادت مان.

[روایت شماره] (۱۸)

[کشف الغمة] رُوِیَ أَنَّ أَبَاجَعْفَرٍ علیه السلام أَخْرَجَ سَفَطاً أَوْ حُقّاً وَ أَخْرَجَ مِنْهُ کِتَاباً فَقَرَأَهُ وَ فِیهِ وَصِیَّةُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ

، هَذَا مَا أَوْصَتْ بِهِ فَاطِمَةُ بِنْتُ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَوْصَتْ بِحَوَائِطِهَا السَّبْعَةِ إِلَی عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ، فَإِنْ مَضَی فَإِلَی الْحَسَنِ، فَإِنْ مَضَی فَإِلَی الْحُسَیْنِ، فَإِنْ مَضَی فَإِلَی الْأَکَابِرِ مِنْ وُلْدِی» شَهِدَ الْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ وَ الزُّبَیْرُ بْنُ الْعَوَّامِ وَ کَتَبَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام.

وَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَیْسٍ قَالَتْ:

أَوْصَتْنِی فَاطِمَةُ سلام الله علیها أَنْ لا یُغَسِّلَهَا إِذَا مَاتَتْ إِلا أَنَا وَ عَلِیٌّ فَغَسَّلْتُهَا أَنَا وَ عَلِیٌّ علیه السلام.

وَ قِیلَ: قَالَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها لِأَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَیْسٍ حِینَ تَوَضَّأَتْ وُضُوءَهَا لِلصَّلاةِ: هَاتِی طِیبِیَ الَّذِی أَتَطَیَّبُ بِهِ وَ هَاتِی ثِیَابِیَ الَّتِی أُصَلِّی فِیهَا، فَتَوَضَّأَتْ ثُمَّ وَضَعَتْ رَأْسَهَا فَقَالَتْ لَهَا: اجْلِسِی عِنْدَ رَأْسِی فَإِذَا جَاءَ وَقْتُ الصَّلاةِ فَأَقِیمِینِی فَإِنْ قُمْتُ وَ إِلا فَأَرْسِلِی إِلَی عَلِیٍّ.

فَلَمَّا جَاءَ وَقْتُ الصَّلاةِ قَالَتِ: الصَّلاةَ یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ، فَإِذَا هِیَ قَدْ قُبِضَتْ فَجَاءَ عَلِیٌّ فَقَالَتْ لَهُ: قَدْ قُبِضَتْ ابْنَةُ رَسُولِ اللَّهِ قَالَ عَلِیٌّ: مَتَی؟

قَالَتْ حِینَ أَرْسَلْتُ إِلَیْکَ قَالَ:

فَأَمَرَ أَسْمَاءَ فَغَسَّلَتْهَا وَ أَمَرَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ علیهما السلام یُدْخِلانِ الْمَاءَ وَ دَفَنَهَا لَیْلاً وَ سَوَّی قَبْرَهَا فَعُوتِبَ عَلَی ذَلِکَ فَقَالَ:

بِذَلِکَ أَمَرَتْنِی.

وَ رُوِیَ أَنَّهَا بَقِیَتْ بَعْدَ أَبِیهَا أَرْبَعِینَ صَبَاحاً وَ لَمَّا حَضَرَتْهَا الْوَفَاةُ قَالَتْ لِأَسْمَاءَ: إِنَّ جَبْرَئِیلَ أَتَی النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ بِکَافُورٍ مِنَ الْجَنَّةِ فَقَسَمَهُ أَثْلاثاً ثُلُثاً لِنَفْسِهِ وَ ثُلُثاً لِعَلِیٍّ وَ ثُلُثاً لِی وَ کَانَ أَرْبَعِینَ دِرْهَماً فَقَالَتْ:

یَا أَسْمَاءُ ایْتِینِی بِبَقِیَّةِ حَنُوطِ وَالِدِی مِنْ مَوْضِعِ کَذَا وَ کَذَا فَضَعِیهِ عِنْدَ رَأْسِی فَوَضَعَتْهُ، ثُمَّ تَسَجَّتْ بِثَوْبِهَا وَ قَالَتِ: انْتَظِرِینِی هُنَیْهَةً وَ ادْعِینِی فَإِنْ أَجَبْتُکِ وَ إِلا فَاعْلَمِی أَنِّی قَدْ قَدِمْتُ عَلَی أَبِی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

فَانْتَظَرَتْهَا هُنَیْهَةً ثُمَّ نَادَتْهَا فَلَمْ تُجِبْهَا فَنَادَتْ: یَا بِنْتَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَی! یَا بِنْتَ أَکْرَمِ مَنْ حَمَلَتْهُ النِّسَاءُ! یَا بِنْتَ خَیْرِ مَنْ وَطِئَ الْحَصَا! یَا بِنْتَ مَنْ کَانَ مِنْ رَبِّهِ قَابَ قَوْسَیْنِ أَوْ أَدْنَی! قَالَ:

فَلَمْ تُجِبْهَا، فَکَشَفَتِ الثَّوْبَ عَنْ وَجْهِهَا فَإِذَا بِهَا قَدْ فَارَقَتِ الدُّنْیَا فَوَقَعَتْ عَلَیْهَا تُقَبِّلُهَا وَ هِیَ تَقُولُ: فَاطِمَةُ إِذَا قَدِمْتِ عَلَی أَبِیکِ رَسُولِ اللَّهِ فَأَقْرِئِیهِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَیْسٍ السَّلامَ.

فَبَیْنَا هِیَ کَذَلِکَ إِذْ دَخَلَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ فَقَالا: یَا أَسْمَاءُ مَا یُنِیمُ أُمَّنَا فِی هَذِهِ السَّاعَةِ؟

قَالَتْ:

یَا ابْنَیْ رَسُولِ اللَّهِ لَیْسَتْ أُمُّکُمَا نَائِمَةً، قَدْ فَارَقَتِ الدُّنْیَا فَوَقَعَ عَلَیْهَا الْحَسَنُ یُقَبِّلُهَا مَرَّةً وَ یَقُولُ: یَا أُمَّاهُ کَلِّمِینِی قَبْلَ أَنْ تُفَارِقَ رُوحِی بَدَنِی

قَالَتْ:

وَ أَقْبَلَ الْحُسَيْنُ عليه السلام يُقَبِّلُ رِجْلَهَا وَ يَقُولُ: يَا أُمَّاهْ أَنَا ابْنُكِ الْحُسَيْنُ كَلِّمِينِي قَبْلَ أَنْ يَتَصَدَّعَ قَلْبِي فَأَمُوتَ.

قَالَتْ لَهُمَا أَسْمَاءُ: يَا ابْنَيْ رَسُولِ اللَّهِ انْطَلِقَا إِلَى أَبِيكُمَا عَلِيٍّ فَأَخْبِرَاهُ بِمَوْتِ أُمِّكُمَا، فَخَرَجَا حَتَّى إِذَا كَانَا قُرْبَ الْمَسْجِدِ رَفَعَا أَصْوَاتَهُمَا بِالْبُكَاءِ، فَابْتَدَرَهُمَا جَمِيعُ الصَّحَابَةِ فَقَالُوا مَا يُبْكِيكُمَا يَا ابْنَيْ رَسُولِ اللَّهِ لا أَبْكَى اللَّهُ أَعْيُنَكُمَا لَعَلَّكُمَا نَظَرْتُمَا إِلَى مَوْقِفِ جَدِّكُمَا فَبَكَيْتُمَا شَوْقاً إِلَيْهِ.

فَقَالا: لا أَوَ لَيْسَ قَدْ مَاتَتْ أُمُّنَا فَاطِمَةُ سلام الله عليها قَالَ:

فَوَقَعَ عَلِيٌّ عليه السلام عَلَى وَجْهِهِ يَقُولُ: بِمَنِ الْعَزَاءُ يَا بِنْتَ مُحَمَّدٍ؟ كُنْتُ بِكِ أَتَعَزَّى فَفِيمَ الْعَزَاءُ مِنْ بَعْدِكِ ثُمَّ قَالَ:

لِكُلِّ اجْتِمَاعٍ مِنْ خَلِيلَيْنِ فُرْقَةٌ

وَ كُلُّ الَّذِي دُونَ الْفِرَاقِ قَلِيلٌ

وَ إِنَّ افْتِقَادِي فَاطِماً بَعْدَ أَحْمَدَ

دَلِيلٌ عَلَى أَنْ لا يَدُومَ خَلِيلٌ (۵۶۴)

ثُمَّ قَالَ عليه السلام :

يَا أَسْمَاءُ غَسِّلِيهَا وَ حَنِّطِيهَا وَ كَفِّنِيهَا قَالَ:

فَغَسَّلُوهَا وَ كَفَّنُوهَا وَ حَنَّطُوهَا وَ صَلَّوْا عَلَيْهَا لَيْلاً وَ دَفَنُوهَا بِالْبَقِيعِ وَ مَاتَتْ بَعْدَ الْعَصْرِ.

و قال ابن بابويه؛ : جاء هذا الخبر كذا و الصحيح عندى أنّها دفنت فى بيتها فلمّا زاد بنو أُميّة فى المسجد صارت فى المسجد.

قلت: الظاهر و المشهور ممّا نقله الناس و أرباب التواريخ و السير أنّها سلام الله عليها دفنت بالبقيع كما تقدّم.

وَ رَوَى مَرْفُوعاً إِلَى سَلْمَى أُمِّ بَنِي رَافِعٍ قَالَتْ:

كُنْتُ عِنْدَ فَاطِمَةَ بِنْتِ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فِي شَكْوَاهَا الَّتِي مَاتَتْ فِيهَا قَالَتْ:

فَلَمَّا كَانَ فِي بَعْضِ الْأَيَّامِ وَ هِيَ أَخَفُّ مَا نَرَاهَا فَغَدَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فِي حَاجَتِهِ وَ هُوَ يَرَى يَوْمَئِذٍ أَنَّهَا أَمْثَلُ مَا كَانَتْ فَقَالَتْ:

يَا أُمَّهْ (۵۶۵) اسْكُبِي لِي غَسْلاً فَفَعَلْتُ فَاغْتَسَلَتْ كَأَشَدِّ مَا رَأَيْتُهَا ثُمَّ قَالَتْ لِي: أَعْطِينِي ثِيَابِيَ الْجُدُدَ فَأَعْطَيْتُهَا فَلَبِسَتْ ثُمَّ قَالَتْ:

ضَعِي فِرَاشِي وَ اسْتَقْبِلِينِي ثُمَّ قَالَتْ:

إِنِّي قَدْ فَرَغْتُ مِنْ نَفْسِي فَلا أُكْشَفَنَّ إِنِّي مَقْبُوضَةٌ الْآنَ ثُمَّ تَوَسَّدَتْ يَدَهَا الْيُمْنَى وَ اسْتَقْبَلَتِ الْقِبْلَةَ فَقُبِضَتْ.

فَجَاءَ عَلِيٌّ عليه السلام وَ نَحْنُ نَصِيحُ فَسَأَلَ عَنْهَا فَأَخْبَرَتْهُ فَقَالَ:

إِذاً وَاللَّهِ لا تُكْشَفُ فَاحْتُمِلَتْ فِي ثِيَابِهَا فَغُيِّبَتْ.

أَقُولُ: إِنَّ هَذَا الْحَدِيثَ قَدْ رَوَاهُ ابْنُ بَابَوَيْهِ؛ كَمَا تَرَى وَ قَدْ رَوَى أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ فِي مُسْنَدِهِ عَنْ أُمِّ سَلْمَى (۵۶۶) قَالَتْ:

اشْتَكَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها شَكْوَاهَا الَّتِي قُبِضَتْ فِيهِ فَكُنْتُ أُمَرِّضُهَا فَأَصْبَحْتُ يَوْماً كَأَمْثَلِ مَا رَأَيْتُهَا فِي شَكْوَاهَا ذَلِكَ.

قَالَتْ:

وَ خَرَجَ عَلِيٌّ عليه السلام لِبَعْضِ حَاجَتِهِ فَقَالَتْ:

يَا أُمَّاهْ اسْكُبِي لِي غَسْلاً فَسَكَبْتُ لَهَا غَسْلاً فَاغْتَسَلَتْ كَأَحْسَنِ مَا رَأَيْتُهَا تَغْتَسِلُ ثُمَّ قَالَتْ يَا أُمَّاهْ أَعْطِينِي ثِيَابِيَ الْجُدُدَ، فَأَعْطَيْتُهَا فَلَبِسَتْهَا ثُمَّ قَالَتْ:

يَا أُمَّاهْ قَدِّمِي لِي فِرَاشِي وَسَطَ الْبَيْتِ فَفَعَلْتُ، فَاضْطَجَعَتْ وَ اسْتَقْبَلَتِ الْقِبْلَةَ وَ جَعَلَتْ يَدَهَا تَحْتَ خَدِّهَا ثُمَّ قَالَتْ:

يَا أُمَّاهْ إِنِّي مَقْبُوضَةٌ الْآنَ وَ قَدْ تَطَهَّرْتُ فَلا يَكْشِفْنِي أَحَدٌ فَقُبِضَتْ مَكَانَهَا قَالَتْ فَجَاءَ عَلِيٌّ عليه السلام فَأَخْبَرْتُهُ.

و اتّفاقهما من طرق الشيعة و السنّة على نقله مع كون الحكم على خلافه عجيب فإنّ الفقهاء من الطريقين لا يجيزون الدَّفن إلّا بعد

الغسل إلا فی مواضع لیس هذا منه، فکیف رویا هذا الحدیث و لم یعلّلاه و لا ذکرا فقهه و لا نبّها علی الجواز و لا المنع و لعلَّ هذا أمر یخصّها سلام الله علیها و إنّما استدلَّ الفقهاء علی أنّه یجوز للرّجل أن یغسل زوجته بأنَّ علیّاً غسّل فاطمهٔ سلام الله علیها و هو المشهور.

وَ رَوَی ابْنُ بَابَوَیْهِ مَرْفُوعاً إِلَی الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ علیه السلام أَنَّ عَلِیّاً غَسَّلَ فَاطِمَهَ سلام الله علیها وَ عَنْ عَلِیٍّ أَنَّهُ صَلَّی عَلَی فَاطِمَهَ وَ کَبَّرَ عَلَیْهَا خَمْساً وَ دَفَنَهَا لَیْلًا وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ علیهما السلام أَنَّ فَاطِمَهَ سلام الله علیها دُفِنَتْ لَیْلًا.

بیان: قد بیّنّا فی کتاب المزار أنَّ الأصحَّ أنّها مدفونهٔ فی بیتها و أمّا ما ذکره من ترک غسلها فالأولی أن یأوَّل بما ذکرنا سابقاً من عدم کشف بدنها للتنظیف [فلا تنافی] للأخبار الکثیرهٔ الدّالّهٔ علی أنَّ علیّا علیه السلام غسّلها و یؤیّد ما ذکرنا من التأویل ما مرَّ فی روایهٔ ورقهٔ فلا تغفل.

در کتاب کشف الغمّه (۵۶۷) می‌نگارد:

حضرت باقرالعلوم علیه السلام کیسه‌ای آورده و نامه‌ای از میان آن بیرون کشید که وصیّت حضرت فاطمه سلام الله علیها بدین شرح در آن نوشته شده بود:

«بسم الله الرّحمن الرّحیم این وصیّت نامه‌ی فاطمه دختر محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم می‌باشد. زهراء وصیّت کرده که بُستان‌های هفت گانه‌ام برای حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام باشد. چنانچه حضرت علی علیه السلام از دنیا رفت مال حسن بن علی علیهما السلام و اگر حسن علیه السلام از دنیا رحلت نماید، مال حسین علیه السلام باشد. اگر حسین علیه السلام از دنیا رفت مال بزرگترینِ فرزندانم باشد. مقداد بن اسود و زبیر بن عوام شهود این وصیّت نامه‌اند و حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام آن را نوشت».

از اسماء بنت عمیس نقل شده که گفت:

حضرت فاطمه سلام الله علیها به من وصیّت فرمود که او را کسی جز من و علی علیه السلام غسل ندهد، پس من و علی علیه السلام پس از شهادت آن بانو، او را غسل دادیم.

گفته شده حضرت فاطمه سلام الله علیها پس از اینکه برای نماز وضو گرفت به اسماء بنت عمیس فرمود:

بیاور آن عطری را که من استعمال می‌کنم، آن لباس‌هایی را که با آنها نماز می‌خوانم حاضر کن. سپس حضرتش وضو گرفته و آنگاه سر مبارک خود را بر زمین گذاشت و به اسماء فرمود:

بالای سر من بنشین، هنگامی که وقت نماز فرا رسید مرا بلند کن، اگر دیدی بلند شدم که هیچ و الّا شخصی را به دنبال حضرت علی علیه السلام بفرست.

موقعی که وقت نماز شد اسماء صدا زد:

ای دختر رسول خدا! وقت نماز است.

ناگاه اسماء دریافت که آن جگر گوشه‌ی پیغمبر به شهادت رسیده. وقتی حضرت امیر علیه السلام آمد اسماء به آن حضرت گفت:

فاطمه‌ی زهراء شهید شده‌ست.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود:

چه موقع؟

گفت:

همان موقعی که به دنبال شما فرستادم.

حضرت علی علیه السلام به اسماء دستور داد تا فاطمه را غسل دهد و به حسنین علیهما السلام فرمود تا (برای غسل) آب حاضر کنند.

آنگاه جنازه‌ی آن حضرت را شبانه به خاک سپردند. موقعی که به آن حضرت، برای این عمل اعتراض کردند، فرمود:

حضرت زهرا سلام الله علیها خودش این طور وصیّت کرده بود.

روایت شده:

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها بعد از شهادت پدر بزرگوارش مدّت چهل روز زنده بود. وقتی اجلش فرا رسید به اسماء فرمود:

در موقع شهادت پدرم، جبرئیل کافور بهشتی آورد. پدرم آن را سه قسمت کرد. یک قسمت برای خودش، یک قسمت برای علی علیه السلام و یک قسمت هم برای من.

آنگاه به اسماء فرمود:

باقیمانده‌ی حُنوط پدرم را که در فلان موضع است بیاور و نزد سرم بگذار.

اسماء می گوید:

وقتی من امر آن بانو را اجرا نمودم لباسش را روی خود کشید و به من فرمود:

پس از چند لحظه مرا صدا بزن، اگر جواب تو را گفتم که هیچ و الّا بدان که نزد پدر بزرگوارم رفته‌ام.

اسماء بعد از چند لحظه‌ای، آن بانوی مظلومه را صدا زد ولی جوابی نشنید. باز صدا زد:

ای دختر محمّد مصطفی! ای دختر بهترین کسی که مادرش وی را حمل کرد، ای دختر بهترین کسی که بر روی سنگریزه‌ها پا نهاد! ای دختر آن کسی که مقامش به «قابَ قَوْسَیْنِ أوْ أَدْنی» رسید! امّا جوابی نگرفت.

وقتی اسماء لباس آن حضرت را از روی صورتش برداشت متوجّه شد که حضرتش به شهادت رسیده‌ست. اسماء بدن آن معظّمه را حرکت می‌داد و می گفت:

ای فاطمه! موقعی که نزد پدر بزرگوارت رفتی سلام اسماء بنت عمیس را به آن حضرت برسان.

در همان زمان که اسماء این سخن را می گفت حسنین علیهما السلام از راه رسیدند و گفتند:

ای اسماء مادر ما در یک چنین ساعتی به خواب نمی‌رفت؟!

گفت:

مادر شما به خواب نرفته، بلکه به شهادت رسیده‌ست.

امام حسن علیه السلام روی نعش مادر افتاد و جسم مقدّس او را حرکت می‌داد و می‌فرمود:

مادر جان! قبل از اینکه روح از بدن من مفارقت کند با من تکلّم کن.

آنگاه امام حسین علیه السلام آمد و پاهای مبارک مادر را حرکت می‌داد و می‌بوسید و می‌فرمود:

مادر جان! من فرزند تو حسینم، قبل از اینکه بمیرم با من صحبت کن.

اسماء به ایشان گفت:

ای فرزندان پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم، نزد پدرتان علی علیه السلام بروید و آن حضرت را از شهادت مادرتان آگاه نمایید.

حسنین علیهما السلام از خانه خارج و متوجّه مسجد شدند، هنگامی که نزدیک مسجد شدند صدا به گریه بلند کردند. گروهی از صحابه به حضور ایشان آمدند و گفتند:

برای چه گریانید؟! خدا چشم شما را نگریاند! شاید نظر شما به جای جدّتان رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم افتاد و از کثرت علاقه‌ای که به آن دارید گریان شُدید؟

فرمودند:

نه، آیا این چنین نیست که مادر ما به شهادت رسیده‌ست؟

حضرت امیر علیه السلام پس از شنیدن این خبر جانگداز، به صورت افتاد و فرمود:

ای دختر حضرت محمّد! من غم و اندوه خود را بعد از تو به که بگویم؟ من درد دل‌های خود را برای تو می گفتم، اکنون برای چه کسی درد دل کنم؟

آنگاه آن اشعاری را که قبلاً به آن اشاره شد، سرود.

سپس به اسماء فرمود:

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را غسل بده، حُنوط کن، کفن بپوشان. موقعی که غسل و کفن آن بانوی معظّمه خاتمه یافت نماز بر بدنش خواندند و شبانه ایشان را در بقیع دفن کردند. شهادت آن حضرت بعد از عصر واقع شد.

ابن بابویه می گوید:

گر چه این روایت می گوید حضرت فاطمه سلام الله علیها را در بقیع دفن کردند، ولی آنچه را که من صحیح می‌دانم این است که آن معظّمه در میان خانه‌ی خود دفن شد. موقعی که بنی امیّه مسجد حضرت رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم را توسعه دادند قبر آن بانوی معظّمه جزء مسجد شد.

مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می گوید:

چنانچه قبلاً هم گفته ام:

ظاهر و مشهور، از آنچه مردم نقل کرده‌اند و تاریخ نگاران ثبت کرده‌اند، معلوم می‌شود که آن حضرت در بقیع مدفون شده‌ست.

و از سلمی، مادر بنی رافع روایت شده که گفت:

من نزد فاطمه دختر محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بودم، در همان مرض و بیماری که به شهادت رسید، در یکی از روزهایی که بیماری آن حضرت سبک‌تر شده بود، حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام وقتی دید حال فاطمه سلام الله علیها بهتر است، برای کار مهمّی که داشت از خانه خارج شد، پس فاطمه سلام الله علیها به من فرمود:

برای من آب بیاور تا غسل کنم، من رفتم و آوردم، آن حضرت غسلی فرمود که من بهتر از آن ندیده بودم، بعد از آن فرمود:

جامه‌ی نو و جدید مرا بیاور، من آن را خدمت ایشان بُردم، پس آن را پوشید و دوباره فرمود:

مرا بر فراش خودم به حالتی بخوابان که صورت من رو به قبله باشد. سپس فرمود:

من از جان خود فارغ شدم پس لباس مرا از بدنم جدا مکن. به درستی که من اکنون از دنیا می‌روم. پس از آن دست راست خود را در زیر سر گذاشت و روی مبارک را به طرف قبله کرد و شهیده شد.

در آن اثناء حضرت علی علیه السلام به خانه آمد، در حالی که مشغول فریاد و شیون بودیم، پس آن حضرت از حال حضرت فاطمه سلام الله علیها جویا شد. من آنچه دیده بودم را برای آن حضرت نقل کردم.

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود:

پس با این وجود نباید بدن او را برهنه کرد، آن گاه بدن شریف را برداشتند و با همان جامه دفن کردند.

مؤلّف رحمهٔ الله علیه می گوید:

این حدیث را ابن بابویه همین گونه که ما نقل کردیم روایت نموده و احمد بن حنبل در مسند خود از امّ سلمی روایت کرده که او گفت:

من در آن مرضی که فاطمه به واسطه‌ی آن شهیده شد از او پرستاری می کردم، در یکی از آن روزها حال فاطمه سلام الله علیها بهتر بود.

(در ادامه‌ی این مطلب) امّ سلمی می گوید:

در آن روز حضرت علی علیه السلام برای انجام کاری از خانه خارج شد، پس حضرت فاطمه سلام الله علیها به من فرمود:

ای کنیز! برای من آب بیاور تا غسل کنم، پس من آب آوردم و آن حضرت غسلی کرد که من هرگز نظیر آن را ندیده بودم. سپس فرمود:

ای مادر! بیاور برای من پیراهنم را، پس چون آن پیراهن را آوردم، پوشید. بعد فرمود:

ای مادر! بستر مرا وسط خانه بینداز. چون من چنین کردم، آنگاه به پهلو خوابید و صورت مبارکش را به طرف قبله کرد و دست مبارکش را زیر صورت قرار داد، سپس فرمود:

ای مادر! من الآن از دنیا می‌روم و غسل کرده‌ام. پس کسی مرا برهنه نکند. پس ایشان در همان جا شهیده شد.

امّ سلمی گوید:

در این هنگام حضرت علی علیه السلام آمد و من آنچه اتّفاق افتاده بود را به او خبر دادم.

شیعه و سنّی متّفقاً این روایت را قبول و نقل کرده‌اند، امّا با این وجود، عجیب است حکم بر خلاف آن دادن، زیرا فقهای شیعه و سنّی دفن میّت را مگر بعد از غسل تجویز نکرده‌اند، مگر در چند موضع که این مورد، از آن مواضع نیست و علّت و مسأله‌ی فقهی آن را ذکر نکرده‌اند و تنبیه نکرده‌اند بر جواز و منع آن و شاید این امر از خصائص حضرت فاطمه سلام الله علیها باشد.

و استدلال فقها بر جواز اینکه مرد می‌تواند همسرش را غسل دهد این است که امیرالمؤمنین علی علیه السلام حضرت فاطمه سلام الله علیها را غسل داده، چنانچه مشهور است و ابن بابویه از حسن بن علی علیهما السلام روایت کرده که حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام حضرت فاطمه سلام الله علیها را غسل داد و همچنین روایت شده که امیرالمؤمنین علیه السلام بر حضرت فاطمه سلام الله علیها نماز خواند، به پنج تکبیر و شبانه آن مظلومه را به خاک سپرد.

بیان: (مرحوم علّامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌گوید) : ما در کتاب «المزار» بیان کردیم، آن بانو را در خانه‌ی خودش به خاک سپردند، امّا آنچه در مورد ترک غسل آن بزرگوار ذکر شد، اُوْلیست که آن را تأویل کنیم به آنچه قبلاً گفتیم، منظور این است که حضرت سفارش فرموده بدنش را برهنه نکنند برای شستشو و نظافت (و اگر چنین تأویل کنیم دیگر) منافات پیدا نمی‌کند با روایات فراوانی که دلالت دارد بر اینکه حضرت علی علیه السلام او را غسل داده و مؤیّد این تأویل ما روایت «ورقهٔ» است که قبلاً آن را ذکر کردیم؛ پس غافل مشو.

[روایت شماره] (۱۹)

[کشف الغمهٔ] وَ نَقَلْتُ مِنْ کِتَابِ الذُّرِّیَّةِ الطَّاهِرَةِ لِلدُّولابِیِّ فِی وَفَاتِهَا سلام الله علیها مَا نَقَلَهُ مِنْ رِجَالِهِ قَالَ:

لَبِثَتْ فَاطِمَةُ بَعْدَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ثَلاثَةَ أَشْهُرٍ وَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: سِتَّةَ أَشْهُرٍ وَ قَالَ الزُّهْرِیُّ: سِتَّةَ أَشْهُرٍ وَ مِثْلُهُ عَنْ عَائِشَةَ وَ مِثْلُهُ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَیْرِ وَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ علیهما السلام خَمْساً وَ تِسْعِینَ لَیْلَةً فِی سَنَةِ إِحْدَی عَشْرَةَ وَ قَالَ ابْنُ قُتَیْبَةَ فِی مَعَارِفِهِ: مِائَةَ یَوْمٍ.

وَ قِیلَ: مَاتَتْ فِی سَنَةِ إِحْدَی عَشْرَةَ لَیْلَةَ الثَّلاثَاءِ لِثَلاثِ لَیَالٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ هِیَ بِنْتُ تِسْعٍ وَ عِشْرِینَ سَنَةً أَوْ نَحْوِهَا.

وَ قِیلَ: دَخَلَ الْعَبَّاسُ عَلَی عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام وَ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ أَحَدُهُمَا یَقُولُ لِصَاحِبِهِ: أَیُّنَا أَکْبَرُ فَقَالَ الْعَبَّاسُ: وُلِدْتَ یَا عَلِیُّ قَبْلَ بِنَاءِ قُرَیْشٍ الْبَیْتَ بِسَنَوَاتٍ وَ وُلِدَتْ ابْنَتِی وَ قُرَیْشٌ تَبْنِی الْبَیْتَ وَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ابْنُ خَمْسٍ وَ ثَلاثِینَ سَنَةً قَبْلَ النُّبُوَّةِ بِخَمْسِ سِنِینَ.

وَ رُوِیَ أَنَّهَا أَوْصَتْ عَلِیّاً علیه السلام وَ أَسْمَاءَ بِنْتَ عُمَیْسٍ أَنْ یُغَسِّلاهَا.

وَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

مَرِضَتْ فَاطِمَةُ مَرَضاً شَدِیداً فَقَالَتْ لِأَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَیْسٍ: أَلا تَرَیْنَ إِلَی مَا بَلَغْتُ فَلا تَحْمِلِینِی عَلَی سَرِیرٍ ظَاهِرٍ فَقَالَتْ:

لا لَعَمْرِی وَ لَکِنْ أَصْنَعُ نَعْشاً کَمَا رَأَیْتُ یُصْنَعُ بِالْحَبَشَةِ.

قَالَتْ:

فَأَرِینِیهِ فَأَرْسَلَتْ إِلَی جَرَائِدَ رَطْبَةٍ فَقُطِّعَتْ مِنَ الْأَسْوَاقِ ثُمَّ جَعَلَتْ عَلَی السَّرِیرِ نَعْشاً وَ هُوَ أَوَّلُ مَا کَانَ النَّعْشُ فَتَبَسَّمَتْ وَ مَا رُئِیَتْ مُتَبَسِّمَةً إِلا یَوْمَئِذٍ ثُمَّ حَمَلْنَاهَا فَدَفَنَّاهَا لَیْلاً وَ صَلَّی عَلَیْهَا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَ نَزَلَ فِی حُفْرَتِهَا هُوَ وَ عَلِیٌّ وَ الْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ.

وَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَیْسٍ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَتْ لِأَسْمَاءَ: إِنِّی قَدِ اسْتَقْبَحْتُ مَا یُصْنَعُ بِالنِّسَاءِ أَنَّهُ یُطْرَحُ عَلَی الْمَرْأَةِ الثَّوْبُ فَیَصِفُهَا لِمَنْ رَأَی فَقَالَتْ أَسْمَاءُ: یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ أَنَا أُرِیکِ شَیْئاً رَأَیْتُهُ بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ،

قَالَ:

فَدَعَتْ بِجَرِیدَةٍ رَطْبَةٍ فَحَسَّنَتْهَا ثُمَّ طَرَحَتْ عَلَیْهَا ثَوْباً فَقَالَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها: مَا أَحْسَنَ هَذَا وَ أَجْمَلَهُ لا تُعْرَفُ بِهِ الْمَرْأَةُ مِنَ الرَّجُلِ.

قَالَ قَالَتْ فَاطِمَةُ: فَإِذَا مِتُّ فَاغْسِلِینِی أَنْتِ وَ لا یَدْخُلَنَّ عَلَیَّ أَحَدٌ فَلَمَّا تُوُفِّیَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها جَاءَتْ عَائِشَةُ تَدْخُلُ عَلَیْهَا فَقَالَتْ أَسْمَاءُ: لا تَدْخُلِی فَکَلَّمَتْ عَائِشَةُ أَبَابَکْرٍ فَقَالَتْ:

إِنَّ هَذِهِ الْخَثْعَمِیَّةَ تَحُولُ بَیْنَنَا وَ بَیْنَ ابْنَةِ رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ قَدْ جَعَلَتْ لَهَا مِثْلَ هَوْدَجِ الْعَرُوسِ فَقَالَتْ أَسْمَاءُ لِأَبِی بَکْرٍ: أَمَرَتْنِی أَنْ لا یَدْخُلَ عَلَیْهَا أَحَدٌ وَ أَرَیْتُهَا هَذَا الَّذِی صَنَعْتُ وَ هِیَ حَیَّةٌ فَأَمَرَتْنِی أَنْ أَصْنَعَ لَهَا ذَلِکَ فَقَالَ أَبُوبَکْرٍ: اصْنَعِی مَا أَمَرَتْکِ فَانْصَرَفَ وَ غَسَّلَهَا عَلِیٌّ علیه السلام وَ أَسْمَاءُ.

وَ رَوَی الدُّولابِیُّ حَدِیثَ الْغُسْلِ الَّذِی اغْتَسَلَتْهُ قَبْلَ وَفَاتِهَا وَ کَوْنُهَا دُفِنَتْ بِهِ وَ لَمْ تُکْشَفْ وَ قَدْ تَقَدَّمَ ذِکْرُهُ وَ رُوِیَ مِنْ غَیْرِ هَذَا أَنَّ أَبَابَکْرٍ وَ عُمَرَ عَاتَبَا عَلِیّاً علیه السلام کَوْنَهُ لَمْ یُؤْذِنْهُمَا بِالصَّلاةِ عَلَیْهَا فَاعْتَذَرَ أَنَّهَا أَوْصَتْهُ بِذَلِکَ وَ حَلَفَ لَهُمَا فَصَدَّقَاهُ وَ عَذَّرَاهُ.

وَ قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام عِنْدَ دَفْنِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها کَالْمُنَاجِی بِذَلِکَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عِنْدَ قَبْرِهِ: السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ عَنِّی وَ عَنِ ابْنَتِکَ النَّازِلَةِ فِی جِوَارِکَ، إِلَی آخِرِ مَا سَیَأْتِی.

ثُمَّ قَالَ عَلِیُّ بْنُ عِیسَی: الْحَدِیثُ ذُو شُجُونٍ أَنْشَدَنِی بَعْضُ الْأَصْحَابِ لِلْقَاضِی أَبِی بَکْرِ بْنِ أَبِی قَرِیعَةَ:

یَا مَنْ یُسَائِلُ ذَائِباً

عَنْ کُلِّ مُعْضِلَةٍ سَخِیفَةٍ

لا تَکْشِفَنَّ مُغَطًّی

فَلَرُبَّمَا کَشَفْتَ جِیفَةً

وَ لَرُبَّ مَسْتُورٍ بَدَا

کَالطَّبْلِ مِنْ تَحْتِ الْقَطِیفَةِ

إِنَّ الْجَوَابَ لَحَاضِرٌ

لَکِنَّنِی أُخْفِیهِ خِیفَةً

لَوْلا اعْتِدَاءُ رَعِیَّةٍ

أُلْقِی سِیَاسَتَهَا الْخَلِیفَةَ

وَ سُیُوفُ أَعْدَاءٍ بِهَا

هَامَاتُنَا أَبَداً نَقِیفَةٌ

لَنَشَرْتُ مِنْ أَسْرَارِ آلِ

مُحَمَّدٍ جُمَلاً طَرِیفَةً

تُغْنِيكَمْ عَمَّا رَوَاهُ

مَالِكٌ وَ أَبُوحَنِيفَةَ

وَ أَرَيْتُكُمْ أَنَّ الْحُسَيْنَ أُصِيب

فِي يَوْمِ السَّقِيفَةِ

وَ لِأَيِّ حَالٍ لُحِّدَتْ

بِاللَّيْلِ فَاطِمَةُ الشَّرِيفَةُ

وَ لِمَا حَمَتْ شَيْخَيْكُمْ

عَنْ وَطْءِ حُجْرَتِهَا الْمُنِيفَةِ

أَوِّهْ لِبِنْتِ مُحَمَّدٍ

مَاتَتْ بِغُصَّتِهَا أَسِيفَةً

و قد ورد من كلامها سلام الله عليها فی مرض موتها ما یدلُّ علی شدَّة تألّمها و عظم موجدتها و فرط شكايتها ممّن ظلمها و منعها حقّها أعرضت عن ذكره و ألغيت القول فيه و نكبت عن إيراده لأنَّ غرضی من هذا الكتاب نعت مناقبهم و مزاياهم و تنبيه الغافل عن موالاتهم، فربّما تنبّه و والاهم و وصف ما خصّهم الله به من الفضائل الّتی ليست لأحد سواهم، فأمّا ذكر الغير و البحث عن الشرِّ و الخير فليس من غرض هذا الكتاب و هو موكول إلی يوم الحساب و «إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ» (۵۶۸).

بيان: النقف: كسر الهامة عن الدِّماغ أو ضربها أشدَّ ضرب أو برمح أو عصا.

در كتاب كشف الغمّه (۵۶۹) از كتاب ذريّه‌ی طاهره، تأليف دولابی نقل می‌كند كه حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله عليها مدّت سه ماه بعد از پدر خود زنده بودند.

ولی ابن شهاب و زُهَری و عايشه و عروة بن زبير گفته‌اند:

آن بانو شش ماه بعد از شهادت پدر خود زندگی كرد.

حضرت امام محمّد باقر عليه السلام می‌فرمايد:

فاطمه‌ی اطهر مدت ۹۵ روز بعد از پدر بزرگوارش زنده بودند و در سنه‌ی ۱۱ هجری به شهادت رسيدند.

ابن قُتَيْبَة می‌گويد:

مدّت ۱۰۰ روز زنده بودند.

گفته شده حضرت زهرای اطهر سلام الله عليها در سنه‌ی ۱۱ هجری شب سه شنبه، سوّم ماه رمضان در سنّ ۲۹ سالگی شهيد شد.

و گويند روزی عبّاس نزد حضرت علی و فاطمه عليهما السلام رفت و آن دو بزرگوار هر كدام می‌فرمودند من در سنّ و سال بزرگترم، عبّاس گفت:

يا علی! تو چند سال پيش از آنكه قريش خانه‌ی كعبه را بنا كند متولّد شدی و فاطمه سلام الله عليها متولّد شد در آن سالی كه قريش خانه‌ی كعبه را می‌ساختند و رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم سی و پنج ساله بود. بنابراين ولادت حضرت فاطمه سلام الله عليها پنج سال قبل از بعثت رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بوده‌ست.

و روايت شده كه حضرت فاطمه سلام الله عليها وصيّت كرد حضرت علی عليه السلام و اسماء بنت عميس ايشان را غسل دهند.

ابن عبّاس می‌گويد:

در آن موقعی كه حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله عليها به شدّت مريض شد به اسماء بنت عميس فرمود:

آيا نمی‌بينی من در چه حالی هستم؟ مبادا مرا روی تخته‌ای بگذاريد كه جنازه‌ام ظاهر باشد!

اسماء گفت:

نه به جان خودم قسم، بلکه نظیر آن تابوتی را برای تو درست می‌کنم که در حبشه دیده بودم.

حضرت زهراء سلام الله علیها به وی فرمود:

پس نمونه‌ی آن را به من نشان بده! اسماء فرستاد تا از بازار شاخه‌های تازه‌ی خرما آوردند.

آنگاه آن تابوتی را که در حبشه دیده بود ساخت و آن اوّلین تابوتی بود که ساخته شد.

حضرت زهراء سلام الله علیها پس از دیدن آن تابوت خندان شد و هیچ وقت غیر از آن موقع خندان نشده بود. سپس جنازه‌ی آن بانو را شبانه بُردیم و دفن نمودیم و عبّاس بن عبدالمطلب بر جنازه‌ی آن بانو نماز خواند. عبّاس و علی و فضل بن عبّاس در قبر آن بانو وارد شدند.

از اسماء بنت عمیس روایت شده که گفت:

فاطمه دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به وی فرمود:

من این عمل را زشت می‌دانم که یکپارچه روی جنازه‌ی زنان می‌اندازند زیرا هر کسی از حجم و وصف آن جنازه آگاه می‌شود.

اسماء گفت:

ای دختر رسول خدا! من نظیر آن تابوتی را که در زمین حبشه دیده‌ام به تو نشان می‌دهم، آنگاه فرستاد تا شاخه‌های تازه‌ی خرما آوردند و او تابوتی نیکو ساخت و یکپارچه روی آن انداخت.

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

چقدر این تابوت خوب است، زیرا جنازه‌ای که در میان آن باشد تشخیص داده نمی‌شود که جنازه‌ی زن یا مرد است.

سپس حضرت فاطمه سلام الله علیها به اسماء فرمود:

موقعی که من از دنیا رفتم تو مرا غسل بده، احدی حق ندارد نزد من بیاید.

موقعی که حضرت فاطمه سلام الله علیها به شهادت رسید، عایشه آمد تا کنار جنازه‌ی آن حضرت حاضر شود اسماء به او گفت:

مبادا وارد شوی! عایشه به ابوبکر شکایت کرد و گفت:

اسماء نمی‌گذارد کنار بدن دختر رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بروم، اسماء یک هودج نظیر هودج عروس برای حضرت فاطمه سلام الله علیها ساخته‌ست.

اسماء در جواب ابوبکر گفت:

حضرت فاطمه سلام الله علیها به من دستور داده که کسی بالای جنازه‌اش نرود، این تابوتی را که نیز ساخته‌ام در زمان حیات فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها طبق دستور خود آن حضرت ساخته‌ام.

ابوبکر گفت:

مانعی ندارد، آنچه را فاطمه دستور داده انجام بده. ابوبکر این را گفت و بازگشت.

آنگاه جنازه‌ی حضرت زهراء سلام الله علیها را علی علیه السلام و اسماء غسل دادند.

و دولابی روایت کرده حدیثی را که قبلاً ذکر کردیم، در آن آمده است:

حضرت زهرا سلام الله علیها قبل از شهادت غسل نموده بود و برای غسل ایشان را برهنه نکردند و با همان غسل، آن حضرت دفن شد و او در ادامه آورده:

ابابکر و عمر به حضرت علی علیه السلام عتاب و اعتراض کردند که چرا به آنها اجازه نداده تا بر بدن شریف آن حضرت نماز بخوانند. پس امیرالمؤمنین در جواب آنها سوگند یاد کرد و فرمود:

خود فاطمه سلام الله علیها این وصیّت را به من نموده بود، پس آن دو تصدیق کردند و این عذر را پذیرفتند.

و حضرت علی علیه السلام هنگامی که حضرت فاطمه سلام الله علیها را به خاک سپردند کنار قبر آن بانو مانند اینکه با رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مناجات کند، عرض کرد:

ای رسول خدا! از طرف من و از طرف دخترت که در جوار تو نازل می‌شود بر تو درود و سلام باد، (پس مرحوم علّامه رحمهٔ الله علیه می‌فرماید) : این مناجات را به زودی به طور کامل نقل می‌کنیم.

صاحب کتاب کشف الغمّه می‌گوید:

حدیث چند نوع است. بعضی از اصحاب قاضی ابوبکر بن ابی قُرَیْعَه اشعاری را با این مضامین سروده‌اند:

ای کسی که مسائل مشکل بی‌اساس را سؤال می‌کنی از فردی که مطالب بسیاری را می‌داند؛

مطالب پوشیده را آشکار مکن، ای بسا مطالبی را آشکار خواهی کرد که بسیار زشت است و بوی تَعفُّنش پدیدار خواهد شد.

ای بسا پوشیده‌ای که چون پدیدار شد، صدایش چنان صدای طبل به گوش همه می‌رسد.

جواب سؤال‌های تو حاضر است ولکن من از ترس عواقب آن، جواب را مخفی کرده‌ام.

اگر با مردم دشمنی نمی‌کردند و حقّ ایشان را ضایع نمی‌کردند.

اگر شمشیرهای دشمنان سرهای ما را به شدّت نمی‌شکافت؛

پاره‌ای از اسرار آل محمّد را منتشر می‌کردم، اسراری که گفته نشده‌ست.

اسراری که شما را، از آن چه مالک و ابوحنیفه روایت کرده‌اند بی‌نیاز می‌کند.

آری اگر می‌شد، برای شما ثابت می‌کردم که حسین علیه السلام در روز سقیفه گرفتار آن مصیبت شد.

برای چه بود که فاطمه‌ی شریفه در شب به خاک سپرده شد؟!

برای چه بود که شیخ و بزرگ شما، شما را از ورود در حجره‌ی مبارکه‌ی خود ممنوع کرد؟!

آه برای دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم که با غصّه و تأسّف به شهادت رسید.

سخنان فراوانی از حضرت زهرا سلام الله علیها در زمان بیماری که منجر به شهادت آن معظّمه شد وارد شده که بر شدّت حزن و تألّم و فرط شکایت آن حضرت از ظلمی که بر او شده دلالت دارد و حقوقی که از آن بانو منع و غصب شده و من از ذکر آن خودداری کردم و آنها را در اینجا نمی‌آورم، زیرا مقصود از این کتاب بیان مناقب و مزایای ایشان و هشدار و آگاه کردن غافلین از موالات آن بزرگواران است و چه بسا بعضی از آنها، محبّت و مودّت آنها را به جان و دل بپذیرند، (و سعی شده در اینجا) وصف کنیم آن صفاتی را که خداوند به آنها اختصاص داده و احدی غیر از ایشان در این فضائل و مناقب و خصائص بهره‌ای ندارد و امّا ذکر غیر ایشان و بحث از شرّ و خیر، از مقصود این کتاب خارج است و نمی‌خواهیم کتاب طولانی شود و لذا این امور را به روز قیامت واگذار می‌نماییم و «إِلَی اللَّهِ تَصیرُ الْأُمُور» (۵۷۰) همه‌ی کارها تنها به سوی خدا باز می‌گردد.

بیان: «النّقف» شکستن سر تا به مغز برسد را گویند، یا به ضربه زدن بسیار شدیدی که با نیزه یا عصا باشد گفته می‌شود.

[روایت شماره] (۲۰)

[روضهٔ الواعظین] مَرِضَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها مَرَضاً شَدِیداً وَ مَکَثَتْ أَرْبَعِینَ لَیْلَةً فِی مَرَضِهَا إِلَی أَنْ تُوُفِّیَتْ سلام الله علیها فَلَمَّا نُعِیَتْ إِلَیْهَا نَفْسُهَا دَعَتْ أُمَّ أَیْمَنَ وَ أَسْمَاءَ بِنْتَ عُمَیْسٍ وَ وَجَّهَتْ خَلْفَ عَلِیٍّ وَ أَحْضَرَتْهُ، فَقَالَتْ:

یَا ابْنَ عَمٍّ إِنَّهُ قَدْ نُعِیَتْ إِلَیَّ نَفْسِی وَ إِنِّی لا أَرَی مَا بِی إِلا أَنَّنِی لاحِقٌ بِأَبِی سَاعَةً بَعْدَ سَاعَةٍ (۵۷۱) وَ أَنَا أُوصِیکَ بِأَشْیَاءَ فِی قَلْبِی.

قَالَ لَهَا عَلِیٌّ علیه السلام :

أَوْصِينِي بِمَا أَحْبَبْتِ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ! فَجَلَسَ عِنْدَ رَأْسِهَا وَ أَخْرَجَ مَنْ كَانَ فِي الْبَيْتِ ثُمَّ قَالَتْ:

يَا ابْنَ عَمِّ مَا عَهِدْتَنِي كَاذِبَةً وَ لا خَائِنَةً وَ لا خَالَفْتُكَ مُنْذُ عَاشَرْتَنِي فَقَالَ عليه السلام مَعَاذَ اللَّهِ أَنْتِ أَعْلَمُ بِاللَّهِ وَ أَبَرُّ وَ أَتْقَى وَ أَكْرَمُ وَ أَشَدُّ خَوْفاً مِنَ اللَّهِ [مِنْ] أَنْ أُوَبِّخَكِ بِمُخَالَفَتِي (۵۷۲) قَدْ عَزَّ عَلَيَّ مُفَارَقَتُكِ وَ تَفَقُّدُكِ، إِلا أَنَّهُ أَمْرٌ لا بُدَّ مِنْهُ، وَاللَّهِ جَدَّدْتِ عَلَيَّ مُصِيبَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ وَ قَدْ عَظُمَتْ وَفَاتُكِ وَ فَقْدُكِ، فَ «إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ راجِعُونَ» (۵۷۳) مِنْ مُصِيبَةٍ مَا أَفْجَعَهَا وَ آلَمَهَا وَ أَمَضَّهَا وَ أَحْزَنَهَا هَذِهِ وَاللَّهِ مُصِيبَةٌ لا عَزَاءَ لَهَا وَ رَزِيَّةٌ لا خَلَفَ لَهَا.

ثُمَّ بَكَيَا جَمِيعاً سَاعَةً وَ أَخَذَ عَلَى رَأْسِهَا وَ ضَمَّهَا إِلَى صَدْرِهِ ثُمَّ قَالَ:

أُوصِينِي بِمَا شِئْتِ فَإِنَّكِ تجدنى [تَجِدِينِي] فِيهَا أَمْضِي كَمَا أَمَرْتِنِي بِهِ وَ أَخْتَارُ أَمْرَكِ عَلَى أَمْرِي.

ثُمَّ قَالَتْ:

جَزَاكِ اللَّهُ عَنِّي خَيْرَ الْجَزَاءِ يَا ابْنَ عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ أُوصِيكَ أَوَّلاً أَنْ تَتَزَوَّجَ بَعْدِي بِابْنَةِ أُخْتِي أُمَامَةَ فَإِنَّهَا تَكُونُ لِوُلْدِي مِثْلِي فَإِنَّ الرِّجَالَ لا بُدَّ لَهُمْ مِنَ النِّسَاءِ.

قَالَ:

فَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام :

أَرْبَعٌ لَيْسَ لِي إِلَى فِرَاقِهِ سَبِيلٌ بِنْتُ أَبِي الْعَاصِ أُمَامَةُ أَوْصَتْنِي بِهَا فَاطِمَةُ بِنْتُ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

ثُمَّ قَالَتْ:

أُوصِيكَ يَاابْنَ عَمِّ أَنْ تَتَّخِذَ لِي نَعْشاً فَقَدْ رَأَيْتُ الْمَلائِكَةَ صَوَّرُوا صُورَتَهُ فَقَالَ لَهَا صِفِيهِ لِي فَوَصَفَتْهُ فَاتَّخَذَهُ لَهَا فَأَوَّلُ نَعْشٍ عُمِلَ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ ذَاكَ وَ مَا رَأَى أَحَدٌ قَبْلَهُ وَ لا عَمِلَ أَحَدٌ.

ثُمَّ قَالَتْ:

أُوصِيكَ أَنْ لا يَشْهَدَ أَحَدٌ جِنَازَتِي مِنْ هَؤُلاءِ الَّذِينَ ظَلَمُونِي وَ أَخَذُوا حَقِّي فَإِنَّهُمْ عَدُوِّي وَ عَدُوُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ لا تَتْرُكْ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيَّ أَحَدٌ مِنْهُمْ وَ لا مِنْ أَتْبَاعِهِمْ وَ ادْفِنِّي فِي اللَّيْلِ إِذَا هَدَأَتِ الْعُيُونُ وَ نَامَتِ الْأَبْصَارُ ثُمَّ تُوُفِّيَتْ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهَا وَ عَلَى أَبِيهَا وَ بَعْلِهَا.

وَ بَنِيهَا فَصَاحَتْ أَهْلُ الْمَدِينَةِ صَيْحَةً وَاحِدَةً وَ اجْتَمَعَتْ نِسَاءُ بَنِي هَاشِمٍ فِي دَارِهَا، فَصَرَخُوا صَرْخَةً وَاحِدَةً كَادَتِ الْمَدِينَةُ أَنْ تَتَزَعْزَعَ مِنْ صُرَاخِهِنَّ وَ هُنَّ يَقُلْنَ: يَا سَيِّدَتَاهْ! يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ! وَ أَقْبَلَ النَّاسُ مِثْلَ عُرْفِ الْفَرَسِ إِلَى عَلِيٍّ عليه السلام وَ هُوَ جَالِسٌ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ عليهما السلام بَيْنَ يَدَيْهِ يَبْكِيانِ، فَبَكَى النَّاسُ لِبُكَائِهِمَا.

وَ خَرَجَتْ أُمُّ كُلْثُومٍ وَ عَلَيْهَا بُرْقُعَةٌ وَ تَجُرُّ ذَيْلَهَا مُتَجَلِّلَةً بِرِدَاءٍ عَلَيْهَا تُسَبِّجُهَا وَ هِيَ تَقُولُ: يَا أَبَتَاهْ يَا رَسُولَ اللَّهِ! الْآنَ حَقّاً فَقَدْنَاكَ، فَقْداً لا لِقَاءَ بَعْدَهُ أَبَداً.

وَ اجْتَمَعَ النَّاسُ فَجَلَسُوا وَ هُمْ يَضِجُّونَ وَ يَنْتَظِرُونَ أَنْ تُخْرَجَ الْجِنَازَةُ فَيُصَلُّونَ عَلَيْهَا وَ خَرَجَ أَبُوذَرٍّ وَ قَالَ:

انْصَرِفُوا فَإِنَّ ابْنَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَدْ أُخِّرَ إِخْرَاجُهَا فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ فَقَامَ النَّاسُ وَ انْصَرَفُوا.

فَلَمَّا أَنْ هَدَأَتِ الْعُيُونُ وَ مَضَى شَطْرٌ مِنَ اللَّيْلِ أَخْرَجَهَا عَلِيٌّ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ عليهما السلام وَ عَمَّارٌ وَ الْمِقْدَادُ وَ عَقِيلٌ وَ الزُّبَيْرُ وَ أَبُوذَرٍّ وَ سَلْمَانُ وَ بُرَيْدَةُ وَ نَفَرٌ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ وَ خَوَاصُّهُ صَلَّوْا عَلَيْهَا وَ دَفَنُوهَا فِي جَوْفِ اللَّيْلِ وَ سَوَّى عَلِيٌّ عليه السلام حَوَالَيْهَا قُبُوراً مُزَوَّرَةً مِقْدَارَ سَبْعَةٍ حَتَّى لا يُعْرَفَ قَبْرُهَا وَ قَالَ بَعْضُهُمْ مِنَ الْخَوَاصِّ: قَبْرُهَا سُوِّيَ مَعَ الْأَرْضِ مُسْتَوِياً فَمَسَحَ مَسْحاً سَوَاءً مَعَ الْأَرْضِ حَتَّى لا يُعْرَفَ مَوْضِعُهُ.

در کتاب روضه الواعظین (۵۷۴) می‌نگارد:

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به شدّت مریض شد و مدّت چهل روز مریض بود تا اینکه به شهادت رسید.

هنگامی که حضرتش یقین به شهادت پیدا کرد امّ ایمن و اسماء بنت عمیس را خواست و فرستاد تا حضرت امیر علیه السلام هم آمد، آنگاه عرض کرد:

ای پسر عمو! اجل من فرا رسیده. من ساعت به ساعت خودم را این طور می‌بینم که می‌خواهم به پدرم ملحق شوم من درباره‌ی این مطالبی که در قلب خود دارم به تو وصیّت می کنم.

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام فرمود:

ای دختر پیغمبر هر وصیّتی که دوست داری بکن، سپس حضرت امیر علیه السلام بالای سر حضرت زهراء سلام الله علیها نشست و دستور داد:

افرادی که در میان اطاق بودند خارج شدند.

پس از این جریان حضرت فاطمه سلام الله علیها عرض کرد:

ای پسر عمو! آیا در این مدّتی که تو با من معاشرت داشتی دروغ و خیانت و مخالفتی از من دیدی؟

حضرت امیر علیه السلام فرمود:

ابداً! پناه به خدا می‌برم. تو به وجود خدا داناتر و نیکوکارتر و پرهیزکارتر و گرامی‌تر و از خدا خائف‌تر از آنی که من تو را به علّت مخالف نمودن سرزنش نمایم. حقّاً که مفارقت و فقدان تو برای من بسیار ناگوار است، ولی چه باید کرد، چاره‌ای نیست. به خد ا قسم که، تو مصیبت پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم را برای من تجدید کردی، حقّاً که شهادت و از دست رفتن تو، خیلی برای من سنگین و بزرگ است. پس به درستی که ما از خدائیم و بازگشتمان به سوی خداست. به خدا قسم که این مصیبت دردناک‌ترین و غصّه دارترین مصیبتیست که هیچ تسلیت و تعزیتی جبران آن را نمی کند و جانشین آن نخواهد شد! !

سپس حضرت علی و حضرت زهراء علیهما السلام به قدر یک ساعت گریستند، آنگاه حضرت امیر علیه السلام سر مبارک فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را برداشت و به سینه‌ی خود نهاد و به آن معظّمه فرمود:

هر وصیّتی که داری بکن، زیرا من هر دستوری که تو صادر کنی اجراء می‌نمایم و امر تو را بر امر خود مقدّم می‌دارم.

حضرت فاطمه سلام الله علیها عرض کرد:

ای پسر عموی پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خدا تو را بهترین جزا عطا کند. من اوّلاً به تو وصیّت می کنم که بعد از من با اَمامه، دخترِ خواهرم ازدواج نمایی، زیرا او برای فرزندانم نظیر خودم خواهد بود و مردان چاره‌ای ندارند جز اینکه باید ازدواج نمایند.

لذا حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام می‌فرماید:

چهار چیز است که من نمی‌توانم از آنها مفارقت نمایم. یکی از آنها امامه دختر ابوالعاص است. زیرا حضرت زهراء سلام الله علیها وصیّت کرده من با وی ازدواج کنم.

خلاصه: سپس حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به حضرت امیر علیه السلام عرض کرد:

ای پسر عمو! من به تو وصیّت می کنم که تابوتی برایم تهیه نمایی، زیرا دیدم که ملائکه شکل و عکس آن تابوت را به من نشان دادند.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود:

اوصاف آن تابوت را برای من شرح بده.

حضرت زهراء سلام الله علیها مشخصات آن را شرح داد و حضرت علی علیه السلام آن را تهیه نمود. آن تابوت اوّلین تابوتی بود که در روی زمین ساخته شد، کسی قبلاً نظیر آن را ندیده بود و بعداً هم ساخته نشد.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها پس از این جریان به حضرت امیر علیه السلام رو نمود و عرض کرد:

مبادا احدی از این گروهی که در حقّ من ظلم کردند و حقّ مرا غصب نمودند برای تشییع جنازه‌ام حاضر شوند! ! زیرا ایشان دشمن من و دشمن رسول خدا می‌باشند. مبادا بگذاری احدی از آنان و پیروانشان به جنازه‌ام نماز بخوانند! ! مرا شبانه در آن موقعی که چشم‌ها همه به خواب رفته باشند دفن کن. پس از این وصیّت بود که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به شهادت رسید.

آنگاه اهل مدینه عموماً صدا به ضجّه و فریاد بلند کردند، زنان بنی هاشم در میان خانه‌ی حضرت فاطمه سلام الله علیها اجتماع نمودند و به نحوی صدا به صیحه و گریه بلند کردند که نزدیک بود مدینه‌ی طیّبه به علّت گریه‌ی آنان از جا کَنده شود! مردم فریاد می‌زدند:

«یا سَیِّدَتاه! یا بِنتَ رسول الله! » مردم همچنان پشت سر یکدیگر متوجّه حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام شدند و آن بزرگوار نشسته بود، حسنین علیهما السلام در حضور آن حضرت مشغول گریه بودند و مردم برای گریه‌ی آنان اشک می‌ریختند!

امّ کلثوم در حالی خارج شد که نقاب به صورت داشت و دامن لباسش به زمین کشیده می‌شد، فریاد می‌زد و می گفت:

ای پدر بزرگوارم، یا رسول الله! گویا ما اکنون تو را به نحوی از دست دادیم که بعداً ملاقاتی در کار نخواهد بود! مردم مدینه اجتماع کردند و نشستند در انتظار بودند که جنازه‌ی حضرت فاطمه سلام الله علیها خارج شود و بر آن نماز بخوانند.

ولی ابوذر بیرون آمد و به مردم گفت:

برگردید؛ زیرا خارج کردن جنازه دختر پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به تأخیر افتاد. مردم برخاستند و رفتند.

هنگامی که چشم مردم به خواب رفت و قسمتی از شب گذشت حضرت علی بن ابیطالب و حسنین: با عمّار، مقداد، عقیل، زبیر، ابوذر، سلمان، بُرَیْده و گروهی از بنی هاشم جنازه‌ی مبارک حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها را خارج نمودند و بر بدن آن معظّمه نماز خواندند و ایشان را شبانه به خاک سپردند.

آنگاه حضرت امیر علیه السلام در اطراف قبر فاطمه‌ی عزیز صورت هفت قبر تشکیل داد که قبر مطهّر حضرت فاطمه سلام الله علیها تشخیص داده نشود. بعضی از خواص گفته‌اند که قبر حضرت زهراء سلام الله علیها را با زمین یکسان نمودند تا موضع قبر معلوم نشود! !

[روایت شماره] (۲۱)

[الکافی] أَحْمَدُ بْنُ مِهْرَانَ؛ رَفَعَهُ وَ أَحْمَدُ بْنُ إِدْرِیسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ الشَّیْبَانِیِّ قَالَ:

حَدَّثَنِی الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّازِیُّ قَالَ:

حَدَّثَنِی عَلِیُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهُرْمُزَانِیُّ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ علیه السلام قَالَ:

لَمَّا قُبِضَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها دَفَنَهَا أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام سِرّاً وَ عَفَا عَلَی مَوْضِعِ قَبْرِهَا ثُمَّ قَامَ فَحَوَّلَ وَجْهَهُ إِلَی قَبْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ثُمَّ قَالَ:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ عَنِّی! وَ السَّلامُ عَلَیْکَ عَنِ ابْنَتِکَ وَ زَائِرَتِکَ وَ الْبَائِتَةِ فِی الثَّرَی بِبُقْعَتِکَ وَ الْمُخْتَارِ اللَّهُ لَهَا سُرْعَةَ اللِّحَاقِ بِکَ، قَلَّ یَا رَسُولَ اللَّهِ عَنْ صَفِیَّتِکَ صَبْرِی وَ عَفَا عَنْ سَیِّدَةِ نِسَاءِ الْعَالَمِینَ تَجَلُّدِی، إِلا أَنَّ فِی التَّأَسِّی لِی بِسُنَّتِکَ فِی فُرْقَتِکَ، مَوْضِعَ تَعَزٍّ، فَلَقَدْ وَسَّدْتُکَ فِی مَلْحُودَةِ قَبْرِکَ وَ فَاضَتْ نَفْسُکَ بَیْنَ نَحْرِی وَ صَدْرِی.

بَلَی! وَ فِی کِتَابِ اللَّهِ لِی أَنْعَمُ الْقَبُولِ! «إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَیْهِ راجِعُونَ» (۵۷۵) قَدِ اسْتُرْجِعَتِ الْوَدِیعَةُ وَ أُخِذَتِ الرَّهِینَةُ وَ أُخْلِسَتِ الزَّهْرَاءُ، فَمَا أَقْبَحَ الْخَضْرَاءَ وَ الْغَبْرَاءَ یَا رَسُولَ اللَّهِ!

أَمَّا حُزْنِی فَسَرْمَدٌ وَ أَمَّا لَیْلِی فَمُسَهَّدٌ وَ هَمٌّ لا یَبْرَحُ مِنْ قَلْبِی، أَوْ یَخْتَارَ اللَّهُ لِی دَارَکَ الَّتِی أَنْتَ فِیهَا مُقِیمٌ، کَمَدٌ مُقَیِّحٌ وَ هَمٌّ مُهَیِّجٌ، سَرْعَانَ مَا فَرَّقَ بَیْنَنَا وَ إِلَی اللَّهِ أَشْکُو.

وَ سَتُنْبِئُکَ ابْنَتُکَ بِتَظَافُرِ أُمَّتِکَ عَلَی هَضْمِهَا، فَأَحْفِهَا السُّؤَالَ وَ اسْتَخْبِرْهَا الْحَالَ، فَکَمْ مِنْ غَلِیلٍ مُعْتَلِجٍ بِصَدْرِهَا، لَمْ تَجِدْ إِلَی بَثِّهِ سَبِیلاً وَ سَتَقُولُ وَ یَحْکُمُ اللَّهُ «وَ هُوَ خَیْرُ الْحاکِمِینَ» (۵۷۶).

وَالسَّلامُ عَلَیْکُمَا سَلامَ مُوَدِّعٍ، لا قَالٍ وَ لا سَئِمٍ، فَإِنْ أَنْصَرِفْ فَلا عَنْ مَلالَةٍ وَ إِنْ أُقِمْ فَلا عَنْ سُوءِ ظَنٍّ بِمَا وَعَدَ اللَّهُ الصَّابِرِینَ.

وَاهاً وَاهاً وَالصَّبْرُ أَیْمَنُ وَ أَجْمَلُ وَ لَوْلا غَلَبَةُ الْمُسْتَوْلِینَ، لَجَعَلْتُ الْمُقَامَ وَ اللَّبْثَ لِزَاماً مَعْکُوفاً وَ لاعْوَلْتُ إِعْوَالَ الثَّکْلَی عَلَی جَلِیلِ الرَّزِیَّةِ.

فَبِعَیْنِ اللَّهِ تُدْفَنُ ابْنَتُکَ سِرّاً وَ تُهْضَمُ حَقُّهَا وَ یُمْنَعُ إِرْثُهَا!؟ وَ لَمْ یَتَبَاعَدِ الْعَهْدُ وَ لَمْ یَخْلُقْ مِنْکَ الذِّکْرُ وَ إِلَی اللَّهِ یَا رَسُولَ اللَّهِ الْمُشْتَکَی وَ فِیکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ أَحْسَنُ الْعَزَاءِ، صَلَّی اللَّهُ عَلَیْکَ وَ عَلَیْهَا السَّلامُ وَ الرِّضْوَانُ.

بیان: «العفو» المحو و الانمحاء و «التجلّد» القوة قوله علیه السلام «إلّا أنَّ فی التأسّی لی بسنّتک» أی بسنّة فرقتک و المعنی أن المصیبة بفراقک کانت أعظم فکما صبرت علی تلک مع کونها أشدَّ فلأن أصبر علی هذه أولی و التأسّی الاقتداء بالصبر فی هذه المصیبة، کالصبر فی تلک «و فاضت نفسه» خرجت روحه. قوله علیه السلام «فی کتاب الله أنعم القبول» أی فیه ما یصیر سبباً لقبول المصائب أنعم القبول و استعار علیه السلام لفظ الودیعة و الرَّهینة لتلک النفس الکریمة لأنَّ الأرواح کالودیعة و الرَّهن فی الأبدان أو لأنَّ النساء کالودائع و الرَّهائن عند الأزواج و یمکن أن یقرأ «استرجعت» و قرائنه علی بناء المعلوم و المجهول.

و التخالس التسالب و السهود قلة النوم «أو یختار» أی إلی أن یختار و «الکمد» بالفتح و بالتحریک الحزن الشدید و مرض القلب منه و هو إمّا خبر لقوله همٌّ أو کلٌّ منهما خبر مبتدإ محذوف و «الهضم» الظلم و «الإحفاء» المبالغة فی السؤال و «الغلیل» حرارة الجوف و اعتلجت الأمواج: التطمت و فی نهج البلاغة و کشف الغمّة و السلام علیکما سلام مودِّع.

و عکفه یعکفه: حبسه و الإعوال: رفع الصوت بالبکاء و الصیاح قوله «فبعین الله» أی تدفن ابنتک سرا متلبسّاً بعلم من الله و حضوره و شهوده قوله علیه السلام «و فیک» أی فی إطاعة أمرک.

در کتاب کافی (۵۷۷) با چند واسطه از حضرت امام حسین علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

موقعی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به شهادت رسید، حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام آن حضرت را مخفیانه به خاک سپرد و موضع قبر مقدّسش را محو نمود.

آنگاه برخاست و متوجّه قبر مبارک پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم شد و فرمود:

یا رسول الله! سلام من و سلام دخترت فاطمه بر تو باد، همان دخترت که به زیارت تو آمده و در بقعه‌ی تو خوابیده و خدا خواست تا به سرعت به تو ملحق شود.

یا رسول الله! از فراق دختر برگزیده‌ی تو صبر و شکیبایی من قلیل و اندک شده، قدرت من از دوری بزرگترین زنان یعنی فاطمه‌ی اطهر ضعیف گردید، ولی برای مفارقت تو، تأسّی نمودن، موجب تسلیت من خواهد شد. من تو را به دست خود به خاک سپردم، در صورتی که جان مقدّس تو در گلو و سینه‌ی من بود. آری آنچه که در قرآن است می‌پذیرم و می‌گویم:

«انّا لله و انّا الیه راجعون» یا رسول الله! آن امانتی را که به من دادی پس گرفته شد! سپرده باز گرفته شد! فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را بردی، یا رسول الله چقدر این آسمان سبز و زمین غبارآلود در نظر من تیره و تار است، غم و اندوه من همیشگی گردیده! شب من با بی‌خوابی می‌گذرد! این غم از قلب من خارج نمی‌شود تا آن موقعی که خدا مرا در آن خانه‌ای که تو در آن هستی وارد نماید! در دلم دردیست که آن را جریحه دار می‌کند همّ و غمّیست تحریک کننده! چه زود بود که بین ما جدایی افتاد! ! من درد دل خود را برای خدا می‌گویم.

دخترت به زودی تو را از اینکه امّت تو متحد شدند و حقّ او را پایمال نمودند آگاه خواهد کرد! جریان را از فاطمه‌ات جویا شو و شرح حال را از وی بخواه! چه غم و غصّه‌هایی که در دل او جایگزین شدند! و نمی‌توانست برای کسی درد دل کند. وی همه‌ی آنها را برای تو خواهد گفت. خدا که بهترین حکم کنندگان است، حکم خواهد کرد. سلام من بر شما باد، سلامی که به منزله‌ی

وداع من باشد، نه آن سلامی که شما را ترک نمایم، اگر باز گردم از ملالت و خستگی نیست و اگر نزد قبر تو اقامت گزینم به علّت بدگمانی نیست که خدا به صابرین وعده‌ی ثواب داده‌ست.

صبر و شکیبایی مبارک‌تر و نیکوتر است. اگر برای غلبه‌ی افرادی که بر او مستولی شدند، نبود بر خود لازم می‌دانستم که نزد قبر تو اقامت گزینم و معتکف گردم و برای این مصیبت بزرگ، نظیر زن جوان مُرده ناله و فریاد می‌کردم. خدا می‌بیند که دختر تو مخفیانه دفن می‌شود! حقّ وی غصب شد! از گرفتن ارث ممنوع گردید! در صورتی که از زمان تو تا به حال چندان مدّتی نگذشته و ذکر تو متروک نشده‌ست!

یا رسول الله! من به خدا شکایت می‌کنم و پیمودن راهی که تو رفتی برای من بهترین تسلیت است.

یا رسول الله! صلوات خدا بر تو و سلام و خشنودی خدا بر فاطمه‌ی اطهر باد.

بیان: کلمه‌ی «العفو» به معنی محو کردن و محو شدن است.

و «التجلّد» یعنی قوّت و نیرو.

و در آن جا که حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید:

«إلّا أنَّ فی التأسّی لی بسنّتک» مگر آنکه اقتدا کردن من به سنّت تو - یعنی اقتداء به راه و روش فراق تو - و معنا و مقصود آن حضرت این است که همانا مصیبتِ فراق تو (پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم) عظیم‌تر و سخت‌تر بود، پس چنانچه صبر کردم بر آن مصیبت، با وجود اینکه شدیدتر بود، پس بر این مصیبت (حضرت زهرا سلام الله علیها) صبر کردن اُوْلی و سزاوارتر است و منظور از «تأسّی» اقتدا کردن به صبر در این مصیبت است. چنانچه در آن مصیبت صبر کردم.

و «فاضت نفسه» یعنی خارج شد روح (آن حضرت).

و در آن جایی که می‌فرماید:

«فی کتاب الله انعم القبول» یعنی آنچه دلیل و علّت قبولی مصائب است در قرآن آمده، (و آن هم) بهترین قبولی.

و لفظ «الودیعه» استعاره‌ی شعریست که حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام در اینجا به کار برده‌اند و ودیعه و رهینه که حضرت برای این نفس کریمه به کار برده‌اند به این دلیل است که ارواح امانت و رهن می‌باشند در بدن‌ها و یا به این علّت است که زنان نزد شوهران خود امانت و رهن می‌باشند و کلمه‌ی «استرجعت» را امکان دارد به صورت معلوم تلفّظ کرد، یعنی «اسْتَرْجَعْتُ» و ممکن است به صورت مجهول تلفّظ شود، یعنی «اسْتُرْجِعَتْ».

و «التّخالس» به معنی سلب شدن (به تاراج رفتن) است.

و «السّهود» یعنی کم خوابی و «او یختار» یعنی تا اینکه خداوند اختیار کرد. . .

و «الکمد» یعنی غم و اندوه شدید و بیماری قلب از کَمَد به وجود می‌آید و آن (کمد) یا اینکه خبر است برای «همٌّ» و یا اینکه هر کدام از آنها (کمد و همٌّ) خبرِ مبتدای محذوف است و «الهضم» به معنای ظلم است و «الاحفاء» یعنی مبالغه و اصرارِ در سؤال و «الغلیل» حرارت درون را گویند و «اعتلجت الأمواج» یعنی موج‌ها به هم کوبیدند.

و در نهج البلاغه و کشف الغمّه آمده:

«والسّلام علیکما سلام مودّع» امّا در بعضی نسخه‌های دیگر این روایت آمده:

«سلامٌ علیک یا رسول الله سلام مودّع. . .».

و «عکفه» یعنی حبس کرد او را و «الاعوال» بلند کردن صدا به گریه و شیون را گویند و در آنجا که می‌فرماید:

«فبعین الله» یعنی دفن شد دخترت مخفیانه با حضور و شهود خداوند و فرموده‌ی آن حضرت که می‌فرماید:

«وفیک» یعنی در اطاعت امر تو.

[روایت شماره] (۲۲)

[الکافی] مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَی، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ، عَنِ ابْنِ رِئَابٍ عَنْ أَبِی عُبَیْدَةَ قَالَ:
سَأَلَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام بَعْضُ أَصْحَابِنَا عَنِ الْجَفْرِ فَقَالَ: هُوَ جِلْدُ ثَوْرٍ مَمْلُوءٌ عِلْماً قَالَ لَهُ: فَالْجَامِعَةُ؟
قَالَ:
تِلْکَ صَحِیفَةٌ طُولُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعاً فِی عَرْضِ الْأَدِیمِ مِثْلُ فَخِذِ الْفَالِجِ فِیهَا کُلُّ مَا یَحْتَاجُ النَّاسُ إِلَیْهِ وَ لَیْسَ مِنْ قَضِیَّةٍ إِلا وَ هِیَ فِیهَا حَتَّی أَرْشُ الْخَدْشِ.
قَالَ:
فَمُصْحَفُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها؟
قَالَ:
فَسَکَتَ طَوِیلًا ثُمَّ قَالَ:
إِنَّکُمْ لَتَبْحَثُونَ عَمَّا تُرِیدُونَ وَ عَمَّا لا تُرِیدُونَ إِنَّ فَاطِمَةَ مَکَثَتْ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خَمْسَةً وَ سَبْعِینَ یَوْماً وَ کَانَ دَخَلَهَا حُزْنٌ شَدِیدٌ عَلَی أَبِیهَا وَ کَانَ جَبْرَئِیلُ یَأْتِیهَا فَیُحْسِنُ عَزَاءَهَا عَلَی أَبِیهَا وَ یُطَیِّبُ نَفْسَهَا وَ یُخْبِرُهَا عَنْ أَبِیهَا وَ مَکَانِهِ وَ یُخْبِرُهَا بِمَا یَکُونُ بَعْدَهَا فِی ذُرِّیَّتِهَا وَ کَانَ عَلِیٌّ علیه السلام یَکْتُبُ ذَلِکَ فَهَذَا مُصْحَفُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها.
در کتاب کافی (۵۷۸) با چند واسطه روایت شده:
بعضی از شیعیان از امام جعفر صادق علیه السلام راجع به جَفر جویا شد.
حضرت صادق علیه السلام فرمود:
جَفر پوست گاویست که مملو از علم است.
گفت:
معنی جامعه چیست؟
فرمود:
جامعه یک صحیفه‌ایست که طول آن هفتاد ذراع (۵۷۹) است و به پهنای یک پوست و به ضخامت یک طناب خیلی ضخیم است. در آن صحیفه آنچه را که مردم احتیاج داشته باشند موجود و مرقوم است. هیچ قضیه و مطلبی نیست که در آن نباشد، حتی دیه و جریمه‌ی خراشیدگی در آن نوشته شده‌ست.
راوی جویا شد:
مصحف فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها چیست؟
حضرت صادق علیه السلام پس از سکوت طولانی فرمود:
چرا شما درباره‌ی مطالبی که احتیاج دارید و موضوعاتی که احتیاجی به آنها ندارید جستجو می‌کنید؟!
حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها مدت ۷۵ روز بعد از شهادت پدر بزرگوارش زنده و به علّت از دست دادن پدر خویش دچار غم و اندوه شدیدی شد. جبرئیل نزد آن بانوی معظّمه می‌آمد و به حضرتش تسلیت می‌گفت و خاطر او را آرام می‌کرد، ایشان را از مقام و مکان پدر بزرگوارش آگاه می‌نمود و آن حضرت را از مصائبی که بعداً دچار فرزندانش شد باخبر می‌کرد، حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام آن مطالب را می‌نوشت این مصحف حضرت فاطمه سلام الله علیها است.

[روایت شماره] (۲۳)

[الکافی] الْعِدَّةُ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ أَبِی بَصِیرٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ قَالَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام :

إِنَّ أَسْقَاطَکُمْ إِذَا لَقُوکُمْ یَوْمَ الْقِیَامَةِ وَ لَمْ تُسَمُّوهُمْ یَقُولُ السِّقْطُ لِأَبِیهِ: أَلا سَمَّیْتَنِی وَ قَدْ سَمَّی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مُحْسِناً قَبْلَ أَنْ یُولَدَ.

بیان: یحتمل أن یکون «وَ قَدْ سَمَّی» کلام السقط.

نیز در کتاب کافی (۵۸۰) با چند واسطه از حضرت علی علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

آن کودکانی که از شما سقط می‌شوند و نامی برای آنان نمی‌گذارید روز قیامت که شما را ملاقات می‌کنند خواهند گفت:

چرا نام ما را تعیین نکردید، در صورتی که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم کودک حضرت فاطمه سلام الله علیها را قبل از اینکه متولّد شود مُحسن علیه السلام نامید؟!

بیان: احتمال دارد جمله‌ی «وَ قَد سَمَّی» راجع به فرزندی باشد که سقط شده‌ست.

[روایت شماره] (۲۴)

[الکافی] الْعِدَّةُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ، عَنِ النَّضْرِ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

سَمِعْتُهُ یَقُولُ: عَاشَتْ فَاطِمَةُ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خَمْسَةً وَ سَبْعِینَ یَوْماً لَمْ تُرَ کَاشِرَةً وَ لا ضَاحِکَةً تَأْتِی قُبُورَ الشُّهَدَاءِ فِی کُلِّ جُمْعَةٍ مَرَّتَیْنِ: الْإِثْنَیْنِ وَ الْخَمِیسَ، فَتَقُولُ سلام الله علیها هَاهُنَا کَانَ رَسُولُ اللَّهِ وَ هَاهُنَا کَانَ الْمُشْرِکُونَ.

وَ فِی رِوَایَةِ أَبَانٍ، عَمَّنْ أَخْبَرَهُ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام أَنَّهَا کَانَتْ تُصَلِّی هُنَاکَ وَ تَدْعُو حَتَّی مَاتَتْ سلام الله علیها.

[الکافی] علی عن أبیه، عن ابن أبی عمیر، عن هشام مثله.

نیز در همان کتاب (۵۸۱) با چند واسطه از هشام بن سالم روایت می‌کند که گفت:

از امام جعفر صادق علیه السلام شنیدم می‌فرمود:

حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها بعد از حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مدّت ۷۵ روز زنده بود و کسی در این مدّت ایشان را خندان و خوشحال ندید! در هر هفته‌ای دو مرتبه، روزهای دوشنبه و پنجشنبه کنار قبر شهیدان می‌آمد و می‌فرمود:

پیامبر خدا در اینجا بود و مشرکین در آنجا بودند.

در روایت ابان از حضرت صادق علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

حضرت فاطمه سلام الله علیها بر سر قبر شهداء نماز خواند و دعا کرد تا به شهادت رسید.

در کتاب الکافی جلد ۴، صفحه‌ی ۵۶۱ حدیث سوّم، مثل این حدیث از طریق هشام با چند واسطه نقل شده‌ست.

[روایت شماره] (۲۵)

[الکافی] حُمَیْدٌ، عَنِ ابْنِ سَمَاعَةَ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبَانٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُفَضَّلِ قَالَ:

سَمِعْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام یَقُولُ: جَاءَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها إِلَی سَارِیَةٍ فِی الْمَسْجِدِ وَ هِیَ تَقُولُ وَ تُخَاطِبُ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

قَدْ کَانَ بَعْدَکَ أَنْبَاءٌ وَ هَنْبَثَةٌ

لَوْ کُنْتَ شَاهِدَهَا لَمْ یَکْثُرِ الْخَطْبُ

إِنَّا فَقَدْنَاکَ فَقْدَ الْأَرْضِ وَابِلَهَا

وَ اخْتَلَّ قَوْمُکَ فَاشْهَدْهُمْ وَ لا تَغِبْ

بیان: قال الجزریُّ «الهنبثة» واحدة الهنابث و هی الأمور الشداد المختلفة و الهنبثة: الاختلاط فی القول «و الشهود» الحضور و «الخطب» بالفتح الأَمر الذی تقع فیه المخاطبة و الشأن و الحال و «الوابل» المطر الشدید.

در کتاب کافی (۵۸۲) با چند واسطه از محمّد بن مفضّل نقل می‌کند که گفت:

از امام جعفر صادق علیه السلام شنیدم می‌فرمود:

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها نزد یکی از ستون‌های مسجد حضرت رسول آمد و به پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم این چنین خطاب کرد و این دو شعر را خواند:

پدر جان! بعد از تو قیل و قال‌ها و سر و صداهایی بپا شد که اگر تو می‌بودی و مشاهده می‌کردی این اختلافات زیاد نمی‌شد.

ما تو را آن طور از دست دادیم که زمین باران رحمت خود را از دست می‌دهد، امور امّت تو مختل و نامنظم شد، بیا و مشاهده کن و غائب مباش!

بیان: جزری گفته «الهنبثة» مفرد «هنابث» است و به معنی کارهای سخت مختلف آمده و همچنین به معنی اختلاط در گفتار نیز آمده‌ست.

و «الشهود» یعنی حضور (حضور داشتن).

و «الخَطب» به امری گویند که در آن گفتگو واقع می‌شود و به معنی شأن (منزلت) و حال نیز آمده و «الوابل» به باران شدید گویند.

[روایت شماره] (۲۶)

[إقبال الأعمال] رُوِینَا عَنْ جَمَاعَةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا ذَکَرْنَاهُمْ فِی کِتَابِ التَّعْرِیفِ لِلْمَوْلِدِ الشَّرِیفِ أَنَّ وَفَاةَ فَاطِمَةَ سلام الله علیها صَارَتْ یَوْمَ ثَالِثِ جُمَادَی الْآخِرَةِ.

در کتاب اقبال (۵۸۳) می‌نگارد:

شهادت حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها در روز سوّم جمادی الآخره واقع شد.

[روایت شماره] (۲۷)

[المناقب لابن شهرآشوب] أَنْشَدَتِ الزهراء سلام الله علیها بَعْدَ وَفَاةِ أَبِیهَا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

وَ قَدْ رُزِئْنَا بِهِ مَحْضاً خَلِیقَتَهُ
صَافِی الضَّرَائِبِ وَ الْأَعْرَاقِ وَ النَّسَبِ
وَ کُنْتَ بَدْراً وَ نُوراً یُسْتَضَاءُ بِهِ
عَلَیْکَ تَنْزِلُ مِنْ ذِی الْعِزَّةِ الْکُتُبُ
وَ کَانَ جَبْرَئِیلُ رُوحُ الْقُدُسِ زَائِرَنَا
فَغَابَ عَنَّا وَ کُلُّ الْخَیْرِ مُحْتَجِبٌ
فَلَیْتَ قَبْلَکَ کَانَ الْمَوْتُ صَادَفَنَا
لَمَّا مَضَیْتَ وَ حَالَتْ دُونَکَ الْحُجُبُ
إِنَّا رُزِئْنَا بِمَا لَمْ یُرْزَ ذُو شَجَنٍ
مِنَ الْبَرِیَّةِ لا عُجْمٍ وَ لا عُرْبِ

ضَاقَتْ عَلَیَّ بِلادٌ بَعْدَ مَا رَحُبَتْ

وَ سِیمَ سِبْطَاکَ خَسْفاً فِیهِ لِی نَصَبٌ

فَأَنْتَ وَاللَّهِ خَیْرُ الْخَلْقِ کُلِّهِمْ

وَ أَصْدَقُ النَّاسِ حَیْثُ الصِّدْقُ وَ الْکَذِبُ

فَسَوْفَ نَبْکِیکَ مَا عِشْنَا وَ مَا بَقِیَتْ

مِنَّا الْعُیُونُ بِتِهْمَالٍ لَهَا سَکْبٌ

عَمْرُو بْنُ دِینَارٍ، عَنِ الْبَاقِرِ علیه السلام قَالَ:

مَا رُئِیَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها ضَاحِکَةً قَطُّ مُنْذُ قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حَتَّی قُبِضَتْ.

بیان: «الرُّزء» بالضم و الهمزة: المصیبة بفقد الأعزة و رزئنا علی صیغة المجهول أی أصبنا و أسقطت الهمزة للتخفیف (۵۸۴) و قوله: «محضا خلیقته» مفعول ثان لرزئنا علی التجرید کقولهم:

لقیت بزید أسداً أی رزئت به بشخص محض الخلیقة لا یشوبها کدر و سوء و «الضریبة» الطبیعة و السجیة و «الأعراق» جمع عرق بالکسر و هو الأصل من کلِّ شیء و «الشجن» بالتحریک الهمُّ و الحزن و «العجم» بالضمِّ و بالتحریک خلاف العرب و قال الجزریُّ: الخسف النقصان و الهوان و «سیم» کلّف و أُلزم و هملت عینه: فاضت.

در کتاب مناقب (۵۸۵) می‌نویسد:

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها بعد از شهادت پدر بزرگوارش این اشعار را سرود:

حقّاً که ما دچار مصیبت شخصی شدیم که مخلوقی محض و دارای طبیعت و رگ و ریشه و حسب و نسب صاف و پاکی بود.

پدر جان! تو همان ماه شب چهارده و نوری بودی که موجودات از نور آن بهره‌مند می‌شدند، از طرف خدای با عزّت، کتاب‌هایی به تو نازل می‌گردید.

جبرئیل که روح القدس است به زیارت ما می‌آمد، ولی اکنون از نظر ما غائب شده و کلیّه‌ی اخبار آسمانی بر ما پوشیده و نامعلوم است.

پدر جان! ای کاش مرگ، قبل از تو ما را ربوده بود، آن هنگامی که تو درگذشتی و پرده‌ها بین ما و تو حائل شدند.

پدر جان! ما به یک مصیبتی مبتلا شدیم که هیچ مصیبت زده‌ای در میان خلق عرب و عجم به آن مبتلا نشد.

دنیا با آن وسعتی که برای من داشت اکنون تنگ شده، دو سبط تو حسن و حسین در نظر مردم دچار نقص و ذلّتی شده‌اند که مرا رنج می‌دهد.

پدر جان! به خدا قسم که تو بهترین خلق بودی، هر کجا که راست و دروغی در کار بود تو راستگوترین مردم بودی.

پدر جان! تا ما زنده باشیم و چشمان ما باقی و دارای اشک باشند برای تو گریه می‌کنیم.

عمر بن دینار از امام باقر علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

از زمان شهادت پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تا شهادت حضرت زهرا سلام الله علیها، کسی زهرای اطهر را خندان ندید.

بیان: «الرُّزء» به مصیبتی گفته می‌شود که در فقدان عزیزان باشد و در اینجا که «زُرِئنا» - به صیغه‌ی مجهول آمده - اصابت کرد ما را (به ما رسید)، معنا می‌شود.

و جمله‌ی «محضا خلیقته» مفعول دوّم است برای «رزئنا» (مانند جمله‌ی «لقیت بزید اسداً») و معنای آن این گونه می‌شود:

به ما مصیبت عزیزی رسید که او مخلوقی محض بود و هیچ کدورت بدی در او نبود.

و «الضریبة» به معنی طبیعت و سجیّه (خُلق و خوی) است.

و «الأعراق» جمع عِرَق است و اصل و ریشه‌ی هر چیزی را گویند.

و «الشَجَن» به معنای حزن و اندوه است و «العجم» - که عین را هم مضموم می‌آورند و هم مفتوح – نژاد غیر عرب را گویند.

و جزری گفته: «الخسف» به معنی نقصان و سبکی آمده و «سیم» یعنی مکلّف و مُلزم شد و «هملت عینه» یعنی اشکش جاری شد.

[روایت شماره] (۲۸)

[الإحتجاج] فِيمَا احْتَجَّ بِهِ الْحَسَنُ عليه السلام عَلَى مُعَاوِيَةَ وَ أَصْحَابِهِ أَنَّهُ قَالَ لِمُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ: أَنْتَ ضَرَبْتَ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حَتَّى أَدْمَيْتَهَا وَ أَلْقَتْ مَا فِي بَطْنِهَا اسْتِذْلالاً مِنْكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ مُخَالَفَةً مِنْكَ لِأَمْرِهِ وَ انْتِهَاكاً لِحُرْمَتِهِ وَ قَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنْتِ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ اللَّهُ مُصَيِّرُكَ إِلَى النَّارِ.

در کتاب احتجاج (۵۸۶) می‌نگارد:

از جمله‌ی احتجاج و استدلال‌هایی که امام حسن علیه السلام بر معاویه و یارانش کرد این بود که آن حضرت به مغیرة بن شعبه فرمود:

تو همان کسی هستی که فاطمه دختر پیغمبر خدا را زدی و بدنش را خون آلود نمودی و او بدین جهت جنین خود را سقط کرد. تو این عمل را، به علّت اینکه رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم را ذلیل شماری و با امر آن حضرت مخالفت کنی و نسبت به آن بزرگوار هتک حرمت نموده باشی، انجام دادی. در صورتی که پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها می‌فرمود:

ای فاطمه! تو سرور و بزرگ زنان اهل بهشتی. [ای مغیره!] بدان که خدا تو را طعمه‌ی آتش جهنّم خواهد کرد.

[روایت شماره] (۲۹)

أَقُولُ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِ سُلَيْمِ بْنِ قَيْسٍ الْهِلالِيِّ بِرِوَايَةِ أَبَانِ بْنِ أَبِي عَيَّاشٍ عَنْهُ، عَنْ سَلْمَانَ وَ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ قَالا: تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يَوْمَ تُوُفِّيَ فَلَمْ يُوضَعْ فِي حُفْرَتِهِ، حَتَّى نَكَثَ النَّاسُ وَ ارْتَدُّوا وَ أَجْمَعُوا عَلَى الْخِلافِ وَ اشْتَغَلَ عَلِيٌّ عليه السلام بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حَتَّى فَرَغَ مِنْ غُسْلِهِ وَ تَكْفِينِهِ وَ تَحْنِيطِهِ وَ وَضْعِهِ فِي حُفْرَتِهِ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى تَأْلِيفِ الْقُرْآنِ وَ شُغِلَ عَنْهُمْ بِوَصِيَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

فَقَالَ عُمَرُ لِأَبِي بَكْرٍ يَا هَذَا إِنَّ النَّاسَ أَجْمَعِينَ قَدْ بَايَعُوكَ مَا خَلا هَذَا الرَّجُلَ وَ أَهْلَ بَيْتِهِ فَابْعَثْ إِلَيْهِ فَبَعَثَ إِلَيْهِ ابْنَ عَمٍّ لِعُمَرَ يُقَالُ لَهُ: قُنْفُذٌ، فَقَالَ لَهُ: يَا قُنْفُذُ انْطَلِقْ إِلَى عَلِيٍّ فَقُلْ لَهُ: أَجِبْ خَلِيفَةَ رَسُولِ اللَّهِ، فَبَعَثَا مِرَاراً وَ أَبَى عَلِيٌّ عليه السلام أَنْ يَأْتِيَهُمْ، فَوَثَبَ عُمَرُ غَضْبَانَ وَ نَادَى خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ وَ قُنْفُذاً فَأَمَرَهُمَا أَنْ يَحْمِلا حَطَباً وَ ناراً ثُمَّ أَقْبَلَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى بَابِ عَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ عليهما السلام وَ فَاطِمَةُ قَاعِدَةٌ خَلْفَ الْبَابِ، قَدْ عَصَبَتْ رَأْسَهَا وَ نَحِلَ جِسْمُهَا فِي وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

فَأَقْبَلَ عُمَرُ حَتَّى ضَرَبَ الْبَابَ ثُمَّ نَادَى: يَا ابْنَ أَبِي طَالِبٍ افْتَحِ الْبَابَ! فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: يَا عُمَرُ مَا لَنَا وَ لَكَ لا تَدَعُنَا وَ مَا نَحْنُ فِيهِ،

قَالَ افْتَحِي الْبَابَ وَ إِلا أَحْرَقْنَا عَلَيْكُمْ، فَقَالَتْ يَا عُمَرُ أَمَا تَتَّقِي اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ تَدْخُلُ عَلَى بَيْتِي وَ تَهْجُمُ عَلَى دَارِي فَأَبَى أَنْ يَنْصَرِفَ، ثُمَّ دَعَا عُمَرُ بِالنَّارِ فَأَضْرَمَهَا فِي الْبَابِ فَأَحْرَقَ الْبَابَ ثُمَّ دَفَعَهُ عُمَرُ فَاسْتَقْبَلَتْهُ فَاطِمَةُ سلام الله عليها وَ صَاحَتْ يَا أَبَتَاهْ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَرَفَعَ السَّيْفَ وَ هُوَ فِي غِمْدِهِ فَوَجَأَ بِهِ جَنْبَهَا فَصَرَخَتْ فَرَفَعَ السَّوْطَ فَضَرَبَ بِهِ ذِرَاعَهَا فَصَاحَتْ يَا أَبَتَاهْ.

فَوَثَبَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام فَأَخَذَ بِتَلابِيبِ عُمَرَ ثُمَّ هَزَّهُ فَصَرَعَهُ وَ وَجَأَ أَنْفَهُ وَ رَقَبَتَهُ وَ هَمَّ بِقَتْلِهِ، فَذَكَرَ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ مَا أَوْصَاهُ بِهِ مِنَ الصَّبْرِ وَ الطَّاعَةِ فَقَالَ:

وَ الَّذِي كَرَّمَ مُحَمَّداً بِالنُّبُوَّةِ يَا ابْنَ صُهَاكَ لَوْلا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَعَلِمْتَ أَنَّكَ لا تَدْخُلُ بَيْتِي، فَأَرْسَلَ عُمَرُ يَسْتَغِيثُ.

فَأَقْبَلَ النَّاسُ حَتَّى دَخَلُوا الدَّارَ فَكَاثَرُوهُ وَ أَلْقَوْا فِي عُنُقِهِ حَبْلًا فَحَالَتْ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَهُ فَاطِمَةُ عِنْدَ بَابِ الْبَيْتِ، فَضَرَبَهَا قُنْفُذُ الْمَلْعُونُ بِالسَّوْطِ فَمَاتَتْ حِينَ مَاتَتْ وَ إِنَّ فِي عَضُدِهَا كَمِثْلِ الدُّمْلُجِ مِنْ ضَرْبَتِهِ لَعَنَهُ اللَّهُ فَأَلْجَأَهَا إِلَى عِضَادَةِ بَيْتِهَا وَ دَفَعَهَا فَكَسَرَ ضِلْعَهَا مِنْ جَنْبِهَا فَأَلْقَتْ جَنِيناً مِنْ بَطْنِهَا فَلَمْ تَزَلْ صَاحِبَةَ فِرَاشٍ حَتَّى مَاتَتْ سلام الله عليها مِنْ ذَلِكَ شَهِيدَةً.

وَ سَاقَ الْحَدِيثَ الطَّوِيلَ فِي الدَّاهِيَةِ الْعُظْمَى وَ الْمُصِيبَةِ الْكُبْرَى إِلَى أَنْ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ:

ثُمَّ إِنَّ فَاطِمَةَ سلام الله عليها بَلَغَهَا أَنَّ أَبَابَكْرٍ قَبَضَ فَدَكاً فَخَرَجَتْ فِي نِسَاءِ بَنِي هَاشِمٍ حَتَّى دَخَلَتْ عَلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَتْ:

يَا أَبَابَكْرٍ تُرِيدُ أَنْ تَأْخُذَ مِنِّي أَرْضاً جَعَلَهَا لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ فَدَعَا أَبُوبَكْرٍ بِدَوَاةٍ لِيَكْتُبَ بِهِ لَهَا، فَدَخَلَ عُمَرُ فَقَالَ:

يَا خَلِيفَةَ رَسُولِ اللَّهِ لا تَكْتُبْ لَهَا حَتَّى تُقِيمَ الْبَيِّنَةَ بِمَا تَدَّعِي فَقَالَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها عَلِيٌّ وَ أُمُّ أَيْمَنَ يَشْهَدَانِ بِذَلِكَ، فَقَالَ عُمَرُ: لا تُقْبَلُ شَهَادَةُ امْرَأَةٍ أَعْجَمِيَّةٍ لا تُفْصِحُ وَ أَمَّا عَلِيٌّ فَيَجُرُّ النَّارَ إِلَى قُرْصَتِهِ. فَرَجَعَتْ فَاطِمَةُ مُغْتَاظَةً فَمَرِضَتْ وَ كَانَ عَلِيٌّ يُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ فَلَمَّا صَلَّى قَالَ لَهُ أَبُوبَكْرٍ وَ عُمَرُ: كَيْفَ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى أَنْ ثَقُلَتْ فَسَأَلاهُ وَ قَالا: قَدْ كَانَ بَيْنَنَا وَ بَيْنَهَا مَا قَدْ عَلِمْتَ فَإِنْ رَأَيْتَ أَنْ تَأْذَنَ لَنَا لِنَعْتَذِرَ إِلَيْهَا مِنْ ذَنْبِنَا،

قَالَ:

ذَاكَ إِلَيْكُمَا.

فَقَامَا فَجَلَسَا بِالْبَابِ وَ دَخَلَ عَلِيٌّ عليه السلام عَلى فَاطِمَةَ سلام الله عليها فَقَالَ لَهَا: أَيَّتُهَا الْحُرَّةُ فُلانٌ وَ فُلانٌ بِالْبَابِ يُرِيدَانِ أَنْ يُسَلِّمَا عَلَيْكِ فَمَا تُرِيدِينَ؟

قَالَتِ: الْبَيْتُ بَيْتُكَ وَ الْحُرَّةُ زَوْجَتُكَ، افْعَلْ مَا تَشَاءُ! فَقَالَ:

سُدِّي قِنَاعَكِ فَسَدَّتْ قِنَاعَهَا وَ حَوَّلَتْ وَجْهَهَا إِلَى الْحَائِطِ، فَدَخَلا وَ سَلَّمَا وَ قَالا: ارْضَيْ عَنَّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْكِ فَقَالَتْ:

مَا دَعَا إِلَى هَذَا؟

فَقَالا اعْتَرَفْنَا بِالْإِسَاءَةِ وَ رَجَوْنَا أَنْ تُعْفِيَ عَنَّا فَقَالَتْ:

إِنْ كُنْتُمَا صَادِقَيْنِ فَأَخْبِرَانِي عَمَّا أَسْأَلُكُمَا عَنْهُ، فَإِنِّي لا أَسْأَلُكُمَا عَنْ أَمْرٍ إِلا وَ أَنَا عَارِفَةٌ بِأَنَّكُمَا تَعْلَمَانِهِ، فَإِنْ صَدَقْتُمَا عَلِمْتُ أَنَّكُمَا صَادِقَانِ فِي مَجِيئِكُمَا قَالا: سَلِي عَمَّا بَدَا لَكِ.

قَالَتْ:

نَشَدْتُكُمَا بِاللَّهِ هَلْ سَمِعْتُمَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ:

«يَقُولُ فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي فَمَنْ آذَاهَا فَقَدْ آذَانِي» ؟ قَالا: نَعَمْ فَرَفَعَتْ يَدَهَا إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَتِ: اللَّهُمَّ إِنَّهُمَا قَدْ آذَيَانِي فَأَنَا أَشْكُوهُمَا إِلَيْكَ وَ إِلَى رَسُولِكَ، لا وَاللَّهِ لا أَرْضَى عَنْكُمَا أَبَداً حَتَّى أَلْقَى أَبِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ وَ أُخْبِرَهُ بِمَا صَنَعْتُمَا فَيَكُونَ هُوَ الْحَاكِمَ فِيكُمَا قَالَ:

فَعِنْدَ ذَلِكَ دَعَا أَبُوبَكْرٍ بِالْوَيْلِ وَ الثُّبُورِ وَ جَزِعَ جَزَعاً شَدِيداً فَقَالَ عُمَرُ: تَجْزَعُ يَا خَلِيفَةَ رَسُولِ اللَّهِ مِنْ قَوْلِ امْرَأَةٍ؟

قَالَ:

فَبَقِيَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها بَعْدَ وَفَاةِ أَبِيهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً فَلَمَّا اشْتَدَّ بِهَا الْأَمْرُ دَعَتْ عَلِيّاً عليه السلام وَ قَالَتْ:

يَا ابْنَ عَمِّ مَا أَرَانِي إِلا لِمَا بِي وَ أَنَا أُوصِيكَ أَنْ تَتَزَوَّجَ بِأُمَامَةَ بِنْتِ أُخْتِي زَيْنَبَ تَكُونُ لِوُلْدِي مِثْلِي وَ اتَّخِذْ لِي نَعْشاً فَإِنِّي رَأَيْتُ الْمَلائِكَةَ يَصِفُونَهُ لِي وَ أَنْ لا يَشْهَدَ أَحَدٌ مِنْ أَعْدَاءِ اللَّهِ جِنَازَتِي وَ لا دَفْنِي وَ لا الصَلاةَ عَلَيَّ.

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقُبِضَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها مِنْ يَوْمِهَا فَارْتَجَّتِ الْمَدِينَةُ بِالْبُكَاءِ مِنَ الرِّجَالِ وَ النِّسَاءِ وَ دَهِشَ النَّاسُ كَيَوْمٍ قُبِضَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ فَأَقْبَلَ أَبُوبَكْرٍ وَ عُمَرُ يُعَزِّيَانِ عَلِيّاً عليه السلام وَ يَقُولانِ لَهُ يَا أَبَاالْحَسَنِ لا تَسْبِقْنَا بِالصَّلاةِ عَلَى ابْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ، فَلَمَّا كَانَ اللَّيْلُ دَعَا عَلِيٌّ عليه السلام الْعَبَّاسَ وَ الْفَضْلَ وَ الْمِقْدَادَ وَ سَلْمَانَ وَ أَبَاذَرٍّ وَ عَمَّاراً فَقَدَّمَ الْعَبَّاسَ فَصَلَّى عَلَيْهَا وَ

دَفَنُوهَا.

فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّاسُ أَقْبَلَ أَبُوبَكْرٍ وَ عُمَرُ وَ النَّاسُ يُرِيدُونَ الصَّلاةَ عَلَى فَاطِمَةَ سلام الله عليها فَقَالَ الْمِقْدَادُ: قَدْ دَفَنَّا فَاطِمَةَ الْبَارِحَةَ، فَالْتَفَتَ عُمَرُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ:

لَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّهُمْ سَيَفْعَلُونَ قَالَ الْعَبَّاسُ: إِنَّهَا أَوْصَتْ أَنْ لا تُصَلِّيَا عَلَيْهَا فَقَالَ عُمَرُ: لا تَتْرُكُونَ يَا بَنِي هَاشِمٍ حَسَدَكُمُ الْقَدِيمَ لَنَا أَبَداً إِنَّ هَذِهِ الضَّغَائِنَ الَّتِي فِي صُدُورِكُمْ لَنْ تَذْهَبَ، وَاللَّهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَنْبُشَهَا فَأُصَلِّيَ عَلَيْهَا، فَقَالَ عَلِيٌّ عليه السلام :

وَاللَّهِ لَوْ رُمْتَ ذَاكَ يَا ابْنَ صُهَاكَ لا رَجَعَتْ إِلَيْكَ يَمِينُكَ، لَئِنْ سَلَلْتُ سَيْفِي لا غَمَدْتُهُ دُونَ إِزْهَاقِ نَفْسِكَ، فَانْكَسَرَ عُمَرُ وَ سَكَتَ وَ عَلِمَ أَنَّ عَلِيّاً عليه السلام إِذَا حَلَفَ صَدَقَ.

ثُمَّ قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام :

يَا عُمَرُ أَلَسْتَ الَّذِي هَمَّ بِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ أَرْسَلَ إِلَيَّ فَجِئْتُ مُتَقَلِّداً سَيْفِي ثُمَّ أَقْبَلْتُ نَحْوَكَ لِأَقْتُلَكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ «فَلا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّما نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا» (۵۸۷).

أقول: تمام الخبر مع الأخبار الأُخر المشتملة على ما وقع عليها من الظلم أوردتها فی كتاب الفتن.

مؤلف گوید در کتاب سُلَیم ابن قیس هلالی (۵۸۸) از سلمان فارسی و عبدالله بن عبّاس روایت می‌کند که گفتند:

هنگامی که پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به شهادت رسید هنوز جنازه‌ی مقدّس آن حضرت را به خاک نسپرده بودند که مردم عهد و پیمان خود را شکستند و مُرتَد شدند و عَلَم مخالفت را برافراشتند.

امّا حضرت امیر علیه السلام مشغول غسل و کفن و حُنوط بدن مبارک پیغمبر شد تا اینکه آن بدن مقدّس را به خاک سپرد. سپس حضرت علی علیه السلام طبق وصیّت حضرت رسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مشغول جمع آوری قرآن مجید شد.

پس از این جریان عمر به ابابکر گفت:

مردم عموماً غیر از علی و اهل بیتش با تو بیعت کردند، به دنبال وی بفرست تا بیاید و بیعت کند. ابابکر پسر عموی عمر را، که نامش قنفذ بود، خواست و به او گفت:

نزد علی برو و به وی بگو، خلیفه‌ی پیغمبر تو را خواسته! چندین مرتبه قنفذ این مأموریت را انجام داد ولی حضرت امیر علیه السلام نزد آنان نیامد.

عمر در حالی که خشمناک بود برجست و خالد بن ولید را با قنفذ خواست. به ایشان دستور داد تا هیزم و آتش برداشتند و متوجّه خانه‌ی حضرت شدند. در آن موقع حضرت زهراء سلام الله علیها پشت در نشسته بود در حالتی که سر مبارک را با دستمال بسته، جسم آن معظّمه پس از شهادت رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم ناتوان شده بود.

عمر همچنان رفت تا نزد خانه‌ی حضرت علی علیه السلام رسید دقُّ الباب کرد و فریاد زد:

ای پسر ابیطالب! در را باز کن! حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها به او فرمود:

ما را با تو چه کار، چرا نمی‌گذاری به عزاداری خویشتن مشغول باشیم؟! عمر در جواب حضرتش گفت:

در را باز کن و اِلّا آتش به جان شما می‌زنیم!

حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها در جوابش فرمود:

آیا از خدای توانا نمی‌ترسی که داخل خانه‌ی من می‌شوی و به خانه‌ام حمله و هجوم می‌آوری؟

عمر حاضر نشد که برگردد! آنگاه آتش خواست و در خانه را آتش زد، وقتی در سوخت، او در را فشار داد، همین موقع بود که حضرت زهراء سلام الله علیها در مقابل او قرار گرفت و فریاد زد:

«یا اَبَتاه! یا رَسُول الله! » سپس عُمَر شمشیر خود را همان طور که در غلاف بود بلند کرد و به پهلوی حضرت فاطمه سلام الله علیها

زد، تا ناله‌ی آن بانوی معظّمه بلند شد با تازیانه طوری به ساق دست آن حضرت نواخت که حضرتش صیحه‌ای زد و فرمود:

«یا اَبَتاه! ! » هنگامی که حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام با این منظره مواجه شد از جای برخاست و کمربند عمر را گرفت او را از جای کند و بر زمین افکند.

آنگاه بینی و گردن او را کوبید و تصمیم گرفت که او را به قتل رساند، امّا به یاد دستور پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم افتاد که به آن حضرت فرموده بود:

باید صبور و شکیبا باشی. لذا به او فرمود:

ای پسر صَهّاک! قسم به آن خدایی که حضرت محمّد را به مقام نُبوّت گرامی داشت اگر چنین نبود که من به خاطر امر خدا، باید صبر کنم تو می‌فهمیدی که نمی‌توانستی داخل خانه‌ی من بشوی! عمر همچنان استغاثه می‌کرد! !

بعد از این جریان مردم، در میان خانه‌ی حضرت علی علیه السلام ریختند و بر آن حضرت غلبه یافته و ریسمان به گردن مقدّسش انداختند! !

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها نزد در آمد که حضرت امیر علیه السلام را از دست آنان رها کند ولی قنفذ، آن بانوی مظلومه را هدف تازیانه قرار داد! موقعی که حضرت زهراء سلام الله علیها به شهادت رسید اثر آن تازیانه نظیر یک بازوبند به بازوی آن حضرت بود.

آنگاه آن معظّمه را به سمت چهار چوب در خانه‌اش کشانید و در را فشار داد به طوری که استخوانهای پهلویش شکست و جنین خود را که در رحم داشت، سقط کرد! !

پس از این جریان حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها همچنان در بستر بیماری بود تا اینکه به شهادت رسید!

و این حدیث در این مصیبت بزرگ، طولانی‌ست تا اینکه ابن عبّاس می‌گوید:

سپس به گوش حضرت فاطمه سلام الله علیها رسید که ابوبکر فدک را گرفته! آن مظلومه با گروهی از زنان نزد ابوبکر آمد و به او فرمود:

آیا می‌خواهی زمینی را که پدرم پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من عطا فرموده، بگیری؟!

ابوبکر دوات خواست تا بنویسد فدک مال فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها باشد.

عمر وارد شد و به او گفت:

ای خلیفه‌ی پیامبر خدا! مبادا سند فدک را برای زهرا بنویسی تا برای مدّعای خود شاهد بیاورد.

حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

علی علیه السلام و امّ ایمن برای مدّعای من شهادت می‌دهند.

عمر گفت:

شهادت زن عجمی که فصاحت ندارد، قبول نیست. علی هم روی خمیر خود آتش می‌کشد!

حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها با حالتی خشمناک مراجعت کرد و بیمار شد.

یک روز حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام در مسجد نمازهای پنج گانه را بجا می‌آورد، ابوبکر و عمر به آن حضرت گفتند:

دختر رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در چه حال است؟

یا علی! چون از آن جریانی که بین ما و او گذشت آگاهی، چنانچه صلاح بدانی از آن بانو کسب اجازه کن تا ما نزد او آمده و از گناه خود عذرخواهی نمائیم؟

حضرت امیر علیه السلام فرمود:

اختیار با شما. ایشان برخاستند و بر در خانه‌ی حضرت زهراء سلام الله علیها آمدند.

حضرت امیر علیه السلام نزد حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها آمد و به ایشان فرمود:

ای بانوی با شخصیّت! ابابکر و عمر نزد در آمده‌اند و تصمیم دارند سلامی به تو بگویند، تو چه می گویی؟

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

خانه خانه‌ی تو می‌باشد و من که بانویی آزاد هستم زوجه‌ی تو می‌باشم. هر عملی که می‌خواهی انجام بده.

حضرت امیر علیه السلام به آن مظلومه فرمود:

مقنعه‌ی خود را بپوش، آن بانو مقنعه‌ی خویشتن را پوشید و روی خود را به سمت دیوار نمود.

سپس آن دو نفر به حضور حضرتش آمده و سلام کردند و به حضرت زهراء سلام الله علیها گفتند:

از ما راضی باش تا خدا از تو راضی شود.

فرمود:

منظور شما چیست؟

گفتند:

ما قبول داریم که به تو ستم کردیم و در عین حال تقاضای عفو و بخشش داریم.

زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

اگر شما راست می گویید این موضوعی را که من از شما می‌پرسم جواب بگویید و می‌دانم که جواب آن را می‌دانید. اگر جواب مرا درست گفتید یقین دارم برای این مطلبی که گفتید آمده اید.

گفتند:

آنچه در نظر داری بپرس.

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

شما را به خدا قسم می‌دهم آیا نشنیدید که پدرم پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم درباره‌ی من می‌فرمود:

فاطمه پاره‌ی تن من است، کسی که او را اذیّت کند مرا اذیّت کرده‌ست.

گفتند:

چرا.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها دست خود را به سوی آسمان بلند کرد و فرمود:

پروردگارا! این دو نفر مرا اذیّت کردند، من شکایت ایشان را به تو و به پیغمبر تو می کنم! نه به خدا، من هرگز از شما راضی نخواهم شد تا اینکه نزد پدر بزرگوارم بروم و او را از این ظلم و ستمی که به من نمودید آگاه نمایم و آن حضرت درباره‌ی شما قضاوت نماید.

ابوبکر پس از شنیدن این مطلب صدا به واویلا بلند کرد و دچار جزع و فزع شدیدی شد! عمر به او گفت:

ای خلیفه‌ی پیامبر! آیا تو از سخن یک زن این طور جزع و فزع کنی؟

راوی می گوید:

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها مدّت چهل روز بعد از شهادت پدر بزرگوارش زنده بود.

هنگامی که بیماری آن بانو شدید شد، حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام را خواست و به آن حضرت فرمود:

ای پسر عمو! من خودم را آماده‌ی سفر آخرت می‌بینم. من به تو وصیّت می کنم، با امامه دختر خواهرم زینب ازدواج نمایی، زیرا او

برای فرزندانم نظیر خودم می‌باشد.

یک تابوت برای من پیش بینی کن، زیرا ملائکه اوصاف آن را برای من شرح داده‌اند. مبادا در موقع تشییع جنازه و دفن و نماز خواندن به بدن من، احدی از دشمنان خدا حاضر گردد! !

ابن عبّاس می گوید:

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها همان روز به شهادت رسید.

مردان و زنان مدینه عموماً غرق ضجّه و گریه شدند و مردم دچار مصیبتی گردیدند که در روز شهادت پدرش حضرت رسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دچار شده بودند. ابوبکر و عمر نزد حضرت امیر علیه السلام آمدند و پس از اینکه تسلیت گفتند، به آن حضرت گفتند:

مبادا قبل از ما بر بدن دختر پیامبر نماز بگذاری!

ولی هنگامی که شب شد حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام ، عبّاس، فضل، مقداد، سلمان، ابوذر و عمّار را خواست.

آنگاه بر بدن مبارک آن مظلومه نماز خواندند و حضرتش را به خاک سپردند.

موقعی که صبح شد ابوبکر و عمر با مردم مدینه آمدند تا بر بدن حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها نماز بخوانند. ولی مقداد گفت:

فاطمه را شب گذشته به خاک سپردیم.

عمر متوجّه ابوبکر شد و گفت:

نگفتم ایشان کار خودشان را خواهند کرد! !

عبّاس گفت:

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها خودش وصیّت کرد شما بر بدنش نماز نخوانید! عمر گفت:

ای بنی هاشم! شما آن حسادتی را که از قدیم الایام با ما داشتید هرگز ترک نخواهید کرد، آن کینه و دشمنی‌هایی که در سینه‌ی شماست از بین نخواهد رفت؟! به خدا قسم من تصمیم دارم که قبر فاطمه سلام الله علیها را نبش کنم و بر جنازه‌اش نماز بخوانم!

حضرت امیر علیه السلام فرمود:

ای پسر صهّاک! به خدا قسم اگر یک چنین عملی را انجام دهی قَسَمی را که خورده‌ای به تو بازمی گردانم و اگر این شمشیر را از غلاف بکشم آن را غلاف نمی‌کنم تا اینکه تو را هلاک نمایم.

عمر جا خورد و ساکت شد، زیرا می‌دانست حضرت علی علیه السلام هر گاه قَسَم بخورد، طبق قَسَم خود عمل خواهد کرد.

آنگاه به وی فرمود:

آیا تو آن کسی نیستی که پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تصمیم گرفت تو را بکشد، آن حضرت به دنبال من فرستاد، من با شمشیر کشیده نزد تو آمدم که تو را به قتل برسانم و خدای علیم این آیه را نازل کرد:

«علیه آنان عجله منمای، زیرا ما آنچه را که باید برای آنان آماده کنیم، آماده کرده ایم».

علامه‌ی مجلسی رحمهٔ الله علیه می‌فرماید:

تمام این خبر با اخبار دیگر را که مشتمل است بر ظلم‌هایی که بر آن معظّمه وارد شده، در کتاب «اَلْفِتَنْ» نقل کرده‌ایم.

[روایت شماره] (۳۰)

مِصْبَاحُ الْأَنْوَارِ: عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیهما السلام، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

مَاتَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها مَا بَیْنَ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ وَ عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ جَدِّهِ علیه السلام أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لَمَّا احْتُضِرَتْ نَظَرَتْ نَظَراً حَادّاً ثُمَّ قَالَتْ:

السَّلامُ عَلَی جَبْرَئِیلَ، السَّلامُ عَلَی رَسُولِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ مَعَ رَسُولِکَ، اللَّهُمَّ فِی رِضْوَانِکَ وَ جِوَارِکَ وَ دَارِکَ دَارِالسَّلامِ، ثُمَّ قَالَتْ:

أَتَرَوْنَ مَا أَرَی؟ فَقِیلَ لَهَا مَا تَرَی؟

قَالَتْ:

هَذِهِ مَوَاکِبُ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَ هَذَا جَبْرَئِیلُ وَ هَذَا رَسُولُ اللَّهِ وَ یَقُولُ: یَا بُنَیَّةِ اقْدَمِی فَمَا أَمَامَکِ خَیْرٌ لَکِ.

وَ عَنْ زَیْدِ بْنِ عَلِیٍّ علیه السلام أَنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها لَمَّا احْتُضِرَتْ سَلَّمَتْ عَلَی جَبْرَئِیلَ وَ عَلَی النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ سَلَّمَتْ عَلَی مَلَکِ الْمَوْتِ وَ سَمِعُوا حِسَّ الْمَلائِکَةِ وَ وَجَدُوا رَائِحَةً طَیِّبَةً کَأَطْیَبِ مَا یَکُونُ مِنَ الطِّیبِ.

وَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

إِنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها عَاشَتْ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سِتَّةَ أَشْهُرٍ.

وَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

مَکَثَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها فِی مَرَضِهَا خَمْسَةَ عَشَرَ یَوْماً وَ تُوُفِّیَتْ.

وَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیهما السلام قَالَ:

شَهِدَ دَفْنَهَا سَلْمَانُ الْفَارِسِیُّ وَ الْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ وَ أَبُوذَرٍّ الْغِفَارِیُّ وَ ابْنُ مَسْعُودٍ وَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَ الزُّبَیْرُ بْنُ الْعَوَّام.

وَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام عَنْ آبَائِهِ: أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَاشَتْ بَعْدَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سِتَّةَ أَشْهُرٍ مَا رُئِیَتْ ضَاحِکَةً وَ عَنْهُ علیه السلام أَنَّ فَاطِمَةَ کُفِّنَتْ فِی سَبْعَةِ أَثْوَابٍ.

وَ عَنْ حُسَیْنِ بْنِ عُلْوَانَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ طَرِیفٍ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

بُدُوُّ مَرَضِ فَاطِمَةَ بَعْدَ خَمْسِینَ لَیْلَةً مِنْ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَعَلِمَتْ أَنَّهَا الْوَفَاةُ فَاجْتَمَعَتْ لِذَلِکَ تَأْمُرُ عَلِیّاً بِأَمْرِهَا وَ تُوصِیهِ بِوَصِیَّتِهَا وَ تَعْهَدُ إِلَیْهِ عُهُودَهَا وَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام یَجْزَعُ لِذَلِکَ وَ یُطِیعُهَا فِی جَمِیعِ مَا تَأْمُرُهُ.

فَقَالَتْ:

یَا أَبَاالْحَسَنِ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عَهِدَ إِلَیَّ وَ حَدَّثَنِی أَنِّی أَوَّلُ أَهْلِهِ لُحُوقاً بِهِ وَ لا بُدَّ مِمَّا لا بُدَّ مِنْهُ، فَاصْبِرْ لِأَمْرِ اللَّهِ تَعَالَی وَ ارْضَ بِقَضَائِهِ،

قَالَ:

وَ أَوْصَتْهُ بِغُسْلِهَا وَ جَهَازِهَا وَ دَفْنِهَا لَیْلاً فَفَعَلَ،

قَالَ:

وَ أَوْصَتْهُ بِصَدَقَتِهَا وَ تَرِکَتِهَا قَالَ:

فَلَمَّا فَرَغَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ مِنْ دَفْنِهَا لَقِیَهُ الرَّجُلانِ فَقَالا لَهُ: مَا حَمَلَکَ عَلَی مَا صَنَعْتَ؟

قَالَ:

وَصِیَّتُهَا وَ عَهْدُهَا.

در کتاب مصباح الانوار از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها مابین نماز مغرب و عشاء به شهادت رسید.

عبدالله بن حسن از پدران خود روایت می‌کند حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها در حالت احتضار، یک نظر تندی کرد و فرمود:

سلام بر جبرئیل، سلام بر رسول خدا، خدایا! مرا با رسول خود محشور کن. پروردگارا! مرا در بهشت و جوار خود جای بده. خانه‌ی

تو خانه‌ی سلامت است.

سپس فرمود:

آیا آنچه را که من می‌بینم شما هم می‌بینید؟ پس گفته شد:

چه می‌بینی؟

فرمود:

این گروه‌های اهل آسمان‌ها است، این جبرئیل و این پیامبر خداست که به من می‌فرمایند:

دخترم بیا، زیرا این نعمت‌هایی که تو در جلو داری برایت بهتر است.

زید بن علی علیه السلام می گوید:

موقعی که شهادت حضرت فاطمه سلام الله علیها نزدیک شد آن حضرت به جبرئیل و حضرت رسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و ملک الموت سلام کرد. حاضرین حضور ملائکه را حس کردند و بهترین بوی مشک را یافتند.

و از امام باقر علیه السلام نقل شده که فرمود:

همانا فاطمه سلام الله علیها بعد از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شش ماه زندگی کرد.

و همچنین از امام باقر علیه السلام نقل شده که فرمود:

بیماری فاطمه سلام الله علیها پانزده روز طول کشید و پس از آن به شهادت رسید.

و از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود:

حاضرین در دفن حضرت زهرا سلام الله علیها سلمان فارسی و مقداد بن اسود و ابوذر غفّاری و ابن مسعود و عبّاس بن عبدالمطّلب و زبیر بن عوام بودند.

و حضرت امام باقر علیه السلام از پدران بزرگوارشان: نقل کرده‌اند:

همانا فاطمه سلام الله علیها دختر رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پس از پیامبر، شش ماه زنده بود و کسی او را در آن شش ماه خندان ندید و همچنین از آن حضرت نقل شده:

همانا فاطمه سلام الله علیها در هفت قطعه پارچه، کفن شد.

و از حسین بن عُلوان روایت شده که او از سعد بن طریف و او از امام باقر علیه السلام نقل کرده که آن حضرت فرمود:

بیماری فاطمه سلام الله علیها پنجاه شب پس از شهادت رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آشکار شد، پس وقتی آن حضرت آگاه شد که در همین بیماری از دنیا خواهد رفت، لذا توصیه‌هایش را به حضرت علی علیه السلام فرمود و با او عهدهایی نمود و حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام بسیار ناله و زاری می‌کرد و به همه‌ی وصیّت‌ها و سفارش‌های حضرت فاطمه سلام الله علیها عمل کرد.

(و از جمله سفارش‌های آن حضرت این بود که) ای ابوالحسن! رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به من خبر داده که اوّلین شخص از خانواده‌ی او هستم که به ایشان ملحق می‌شوم، پس گریزی از مرگ نیست، در مقابل امر خداوند صبر پیشه کن و راضی باش به رضای او.

و حضرت امام باقر علیه السلام فرمود:

و (از جمله وصایای آن حضرت به امیرالمؤمنین علی علیه السلام این بود که) او را شبانه غسل، کفن و دفن نماید و حضرت علی علیه السلام نیز همه‌ی این وصایا را انجام داد.

حضرت امام محمّد باقر علیه السلام فرمود:

ایشان راجع به صدقات و ارثیه‌اش نیز توصیه‌هایی فرمود:

پس چون امیرالمؤمنین علیه السلام از دفن حضرت فاطمه سلام الله علیها فارغ شد آن دو نفر (ابوبکر و عمر) آن حضرت را ملاقات کردند و عرض کردند:

چه چیزی باعث شد که چنین کاری انجام دهی؟

حضرت پاسخ فرمود:

وصیّت و عهدی بود که از من گرفته بود.

[روایت شماره] (۳۱)

[علل الشّرائع] حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ قَالَ:

حَدَّثَنَا أَبُوالْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي الْمِقْدَامِ وَ زِيَادِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ قَالا: أَتَى رَجُلٌ أَبَاعَبْدِاللَّهِ عليه السلام فَقَالَ لَهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ هَلْ تُشَيَّعُ الْجِنَازَةُ بِنَارٍ وَ يُمْشَى مَعَهَا بِمِجْمَرَةٍ وَ قِنْدِيلٍ أَوْ غَيْرِ ذَلِكَ مِمَّا يُضَاءُ بِهِ؟

قَالَ فَتَغَيَّرَ لَوْنُ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام مِنْ ذَلِكَ وَ اسْتَوَى جَالِساً ثُمَّ قَالَ:

إِنَّهُ جَاءَ شَقِيٌّ مِنَ الْأَشْقِيَاءِ إِلَى فَاطِمَةَ بِنْتِ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ لَهَا: أَمَا عَلِمْتِ أَنَّ عَلِيّاً قَدْ خَطَبَ بِنْتَ أَبِي جَهْلٍ فَقَالَتْ:

حَقّاً مَا تَقُولُ فَقَالَ:

حَقّاً مَا أَقُولُ - ثَلاثَ مَرَّاتٍ - فَدَخَلَهَا مِنَ الْغَيْرَةِ مَا لا تَمْلِكُ نَفْسَهَا وَ ذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى كَتَبَ عَلَى النِّسَاءِ غَيْرَةً وَ كَتَبَ عَلَى الرِّجَالِ جِهَاداً وَ جَعَلَ لِلْمُحْتَسِبَةِ الصَّابِرَةِ مِنْهُنَّ مِنَ الْأَجْرِ مَا جَعَلَ لِلْمُرَابِطِ الْمُهَاجِرِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

قَالَ:

فَاشْتَدَّ غَمُّ فَاطِمَةَ سلام الله عليها مِنْ ذَلِكَ وَ بَقِيَتْ مُتَفَكِّرَةً هِيَ حَتَّى أَمْسَتْ وَ جَاءَ اللَّيْلُ حَمَلَتِ الْحَسَنَ عَلَى عَاتِقِهَا الْأَيْمَنِ وَ الْحُسَيْنَ عَلَى عَاتِقِهَا الْأَيْسَرِ وَ أَخَذَتْ بِيَدِ أُمِّ كُلْثُومِ الْيُسْرَى بِيَدِهَا الْيُمْنَى ثُمَّ تَحَوَّلَتْ إِلَى حُجْرَةِ أَبِيهَا فَجَاءَ عَلِيٌّ عليه السلام فَدَخَلَ فِي حُجْرَتِهِ فَلَمْ يَرَ فَاطِمَةَ سلام الله عليها فَاشْتَدَّ لِذَلِكَ غَمُّهُ وَ عَظُمَ عَلَيْهِ وَ لَمْ يَعْلَمِ الْقِصَّةَ مَا هِيَ فَاسْتَحْيَا أَنْ يَدْعُوَهَا مِنْ مَنْزِلِ أَبِيهَا فَخَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَصَلَّى فِيهِ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ جَمَعَ شَيْئاً مِنْ كَثِيبِ الْمَسْجِدِ وَ اتَّكَأَ عَلَيْهِ.

فَلَمَّا رَأَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مَا بِفَاطِمَةَ مِنَ الْحُزْنِ أَفَاضَ عَلَيْهِ الْمَاءَ ثُمَّ لَبِسَ ثَوْبَهُ وَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ، فَلَمْ يَزَلْ يُصَلِّي بَيْنَ رَاكِعٍ وَ سَاجِدٍ وَ كُلَّمَا صَلَّى رَكْعَتَيْنِ دَعَا اللَّهَ أَنْ يُذْهِبَ مَا بِفَاطِمَةَ مِنَ الْحُزْنِ وَ الْغَمِّ وَ ذَلِكَ أَنَّهُ خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا وَ هِيَ تَتَقَلَّبُ وَ تَتَنَفَّسُ الصُّعَدَاءَ فَلَمَّا رَآهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَنَّهَا لا يَهْنَؤُهَا النَّوْمُ وَ لَيْسَ لَهَا قَرَارٌ قَالَ لَهَا: قُومِي يَا بُنَيَّةِ فَقَامَتْ فَحَمَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم الْحَسَنَ وَ حَمَلَتْ فَاطِمَةُ الْحُسَيْنَ وَ أَخَذَتْ بِيَدِ أُمِّ كُلْثُومٍ فَانْتَهَى إِلَى عَلِيٍّ عليه السلام وَ هُوَ نَائِمٌ فَوَضَعَ النَّبِيُّ رِجْلَهُ عَلَى رِجْلِ عَلِيٍّ فَغَمَزَهُ وَ قَالَ:

قُمْ يَا أَبَا تُرَابٍ فَكَمْ سَاكِنٍ أَزْعَجْتَهُ، ادْعُ لِي أَبَابَكْرٍ مِنْ دَارِهِ وَ عُمَرَ مِنْ مَجْلِسِهِ وَ طَلْحَةَ.

فَخَرَجَ عَلِيٌّ عليه السلام فَاسْتَخْرَجَهُمَا مِنْ مَنْزِلِهِمَا وَ اجْتَمَعُوا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

يَا عَلِيُّ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ فَاطِمَةَ بَضْعَةٌ مِنِّي وَ أَنَا مِنْهَا، فَمَنْ آذَاهَا فَقَدْ آذَانِي [وَ مَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهَ] (۵۸۹) وَ مَنْ آذَاهَا بَعْدَ مَوْتِي كَانَ كَمَنْ آذَاهَا فِي حَيَاتِي وَ مَنْ آذَاهَا فِي حَيَاتِي كَانَ كَمَنْ آذَاهَا بَعْدَ مَوْتِي؟

قَالَ:

فَقَالَ عَلِيٌّ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ:

فَقَالَ فَمَا دَعَاکَ إِلَی مَا صَنَعْتَ؟

فَقَالَ عَلِیٌّ: وَ الَّذِی بَعَثَکَ بِالْحَقِّ نَبِیّاً مَا کَانَ مِنِّی مِمَّا بَلَغَهَا شَیْءٌ وَ لا حَدَّثَتْ بِهَا نَفْسِی فَقَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم صَدَقْتَ وَ صَدَقْتَ.

فَفَرِحَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها بِذَلِکَ وَ تَبَسَّمَتْ حَتَّی رُئِیَ ثَغْرُهَا فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ: إِنَّهُ لَعَجَبٌ لِحِینِهِ مَا دَعَاهُ إِلَی مَا دَعَانَا هَذِهِ السَّاعَةَ قَالَ:

ثُمَّ أَخَذَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِیَدِ عَلِیٍّ علیه السلام فَشَبَّکَ أَصَابِعَهُ بِأَصَابِعِهِ فَحَمَلَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم الْحَسَنَ وَ حَمَلَ الْحُسَیْنَ عَلِیٌّ علیه السلام وَ حَمَلَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها أُمَّ کُلْثُومٍ وَ أَدْخَلَهُمُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بَیْتَهُمْ وَ وَضَعَ عَلَیْهِمْ قَطِیفَةً وَ اسْتَوْدَعَهُمُ اللَّهَ ثُمَّ خَرَجَ وَ صَلَّی بَقِیَّةَ اللَّیْلِ.

فَلَمَّا مَرِضَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها مَرَضَهَا الَّذِی مَاتَتْ فِیهِ أَتَیَاهَا عَائِدَیْنِ وَ اسْتَأْذَنَا عَلَیْهَا فَأَبَتْ أَنْ تَأْذَنَ لَهُمَا فَلَمَّا رَأَی ذَلِکَ أَبُوبَکْرٍ أَعْطَی اللَّهَ عَهْداً لا یُظِلُّهُ سَقْفُ بَیْتٍ حَتَّی یَدْخُلَ عَلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ یَتَرَاضَاهَا فَبَاتَ لَیْلَةً فِی الصَّقِیعِ مَا أَظَلَّهُ شَیْءٌ ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ أَتَی عَلِیّاً علیه السلام فَقَالَ لَهُ: إِنَّ أَبَابَکْرٍ شَیْخٌ رَقِیقُ الْقَلْبِ وَ قَدْ کَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی الْغَارِ فَلَهُ صُحْبَةٌ وَ قَدْ أَتَیْنَاهَا غَیْرَ هَذِهِ الْمَرَّةِ مِرَاراً نُرِیدُ الْإِذْنَ عَلَیْهَا وَ هِیَ تَأْبَی أَنْ تَأْذَنَ لَنَا حَتَّی نَدْخُلَ عَلَیْهَا فَنَتَرَاضَی فَإِنْ رَأَیْتَ أَنْ تَسْتَأْذِنَ لَنَا عَلَیْهَا فَافْعَلْ، قَالَ:

نَعَمْ، فَدَخَلَ عَلِیٌّ عَلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَقَالَ یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ قَدْ کَانَ مِنْ هَذَیْنِ الرَّجُلَیْنِ مَا قَدْ رَأَیْتِ وَ قَدْ تَرَدَّدَا مِرَاراً کَثِیرَةً وَ رَدَدْتِهِمَا وَ لَمْ تَأْذَنِی لَهُمَا وَ قَدْ سَأَلانِی أَنْ أَسْتَأْذِنَ لَهُمَا عَلَیْکِ فَقَالَتْ:

وَاللَّهِ لا آذَنُ لَهُمَا وَ لا أُکَلِّمُهُمَا کَلِمَةً مِنْ رَأْسِی حَتَّی أَلْقَی أَبِی فَأَشْکُوَهُمَا إِلَیْهِ بِمَا صَنَعَاهُ وَ ارْتَکَبَاهُ مِنِّی.

قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام فَإِنِّی ضَمِنْتُ لَهُمَا ذَلِکَ،

قَالَتْ:

إِنْ کُنْتَ قَدْ ضَمِنْتَ لَهُمَا شَیْئاً فَالْبَیْتُ بَیْتُکَ وَ النِّسَاءُ تَتْبَعُ الرِّجَالَ لا أُخَالِفُ عَلَیْکَ بِشَیْءٍ فَأْذَنْ لِمَنْ أَحْبَبْتَ، فَخَرَجَ عَلِیٌّ علیه السلام فَأَذِنَ لَهُمَا فَلَمَّا وَقَعَ بَصَرُهُمَا عَلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها سَلَّمَا عَلَیْهَا فَلَمْ تَرُدَّ عَلَیْهِمَا وَ حَوَّلَتْ وَجْهَهَا عَنْهُمَا فَتَحَوَّلا وَ اسْتَقْبَلا وَجْهَهَا حَتَّی فَعَلَتْ مِرَاراً وَ قَالَتْ:

یَا عَلِیُّ جَافِ الثَّوْبَ وَ قَالَتْ لِنِسْوَةٍ حَوْلَهَا: حَوِّلْنَ وَجْهِی، فَلَمَّا حَوَّلْنَ وَجْهَهَا حَوَّلا إِلَیْهَا فَقَالَ أَبُوبَکْرٍ: یَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ إِنَّمَا أَتَیْنَاکِ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِکِ وَ اجْتِنَابَ سَخَطِکِ نَسْأَلُکِ أَنْ تَغْفِرِی لَنَا وَ تَصْفَحِی عَمَّا کَانَ مِنَّا إِلَیْکِ،

قَالَتْ لا أُکَلِّمُکُمَا مِنْ رَأْسِی کَلِمَةً وَاحِدَةً حَتَّی أَلْقَی أَبِی وَ أَشْکُوَکُمَا إِلَیْهِ وَ أَشْکُوَ صُنْعَکُمَا وَ فِعَالَکُمَا وَ مَا ارْتَکَبْتُمَا مِنِّی.

قَالا إِنَّا جِئْنَا مُعْتَذِرَیْنِ مُبْتَغِین [مُبْتَغِیَیْنِ] مَرْضَاتِکِ فَاغْفِرِی وَ اصْفَحِی عَنَّا وَ لا تُؤَاخِذِینَا بِمَا کَانَ مِنَّا، فَالْتَفَتَتْ إِلَی عَلِیٍّ علیه السلام وَ قَالَتْ:

إِنِّی لا أُکَلِّمُهُمَا مِنْ رَأْسِی کَلِمَةً حَتَّی أَسْأَلَهُمَا عَنْ شَیْءٍ سَمِعَاهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَإِنْ صَدَقَانِی رَأَیْتُ رَأْیِی قَالا: اللَّهُمَّ ذَلِکَ لَهَا وَ إِنَّا لا نَقُولُ إِلا حَقّاً وَ لا نَشْهَدُ إِلا صِدْقاً.

فَقَالَتْ:

أُنْشِدُکُمَا بِاللَّهِ أَتَذْکُرَانِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم اسْتَخْرَجَکُمَا فِی جَوْفِ اللَّیْلِ بِشَیْءٍ کَانَ حَدَثَ مِنْ أَمْرِ عَلِیٍّ؟

فَقَالا: اللَّهُمَّ نَعَم، فَقَالَتْ:

أُنْشِدُکُمَا بِاللَّهِ هَلْ سَمِعْتُمَا النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یَقُولُ فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّی وَ أَنَا مِنْهَا مَنْ آذَاهَا فَقَدْ آذَانِی وَ مَنْ آذَانِی فَقَدْ آذَی اللَّهَ وَ مَنْ آذَاهَا بَعْدَ مَوْتِی فَکَانَ کَمَنْ آذَاهَا فِی حَیَاتِی وَ مَنْ آذَاهَا فِی حَیَاتِی کَانَ کَمَنْ آذَاهَا بَعْدَ مَوْتِی؟ قَالا: اللَّهُمَّ نَعَمْ فَقَالَتِ:

الْحَمْدُلِلَّهِ.

ثُمَّ قَالَتِ: اللَّهُمَّ إِنِّی أُشْهِدُکَ فَاشْهَدُوا یَا مَنْ حَضَرَنِی أَنَّهُمَا قَدْ آذَیَانِی فِی حَیَاتِی وَ عِنْدَ مَوْتِی، وَاللَّهِ لا أُکَلِّمُکُمَا مِنْ رَأْسِی کَلِمَةً حَتَّی أَلْقَی رَبِّی فَأَشْکُوَکُمَا إِلَیْهِ بِمَا صَنَعْتُمَا بِهِ وَ بِی وَ ارْتَکَبْتُمَا مِنِّی، فَدَعَا أَبُوبَکْرٍ بِالْوَیْلِ وَ الثُّبُورِ وَ قَالَ:

لَیْتَ أُمِّی لَمْ تَلِدْنِی، فَقَالَ عُمَرُ: عَجَباً لِلنَّاسِ کَیْفَ وَلَّوْکَ أُمُورَهُمْ وَ أَنْتَ شَیْخٌ قَدْ خَرِفْتَ تَجْزَعُ لِغَضَبِ امْرَأَةٍ وَ تَفْرَحُ بِرِضَاهَا وَ مَا لِمَنْ أَغْضَبَ امْرَأَةً وَ قَامَا وَ خَرَجَا.

قَالَ:

فَلَمَّا نُعِیَ إِلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها نَفْسُهَا أَرْسَلَتْ إِلَی أُمِّ أَیْمَنَ وَ کَانَتْ أَوْثَقَ نِسَائِهَا عِنْدَهَا وَ فِی نَفْسِهَا فَقَالَتْ:

یَا أُمَّ أَیْمَنَ إِنَّ نَفْسِی نُعِیَتْ إِلَیَّ فَادْعِی لِی عَلِیّاً فَدَعَتْهُ لَهَا فَلَمَّا دَخَلَ عَلَیْهَا قَالَتْ لَهُ: یَا ابْنَ الْعَمِّ أُرِیدُ أَنْ أُوصِیَکَ بِأَشْیَاءَ فَاحْفَظْهَا عَلَیَّ فَقَالَ لَهَا: قُولِی مَا أَحْبَبْتِ،

قَالَتْ لَهُ: تَزَوَّجْ فُلانَةً تَکُونُ مُرَبِّیَةً لِوُلْدِی مِنْ بَعْدِی مِثْلِی وَ اعْمَلْ نَعْشاً رَأَیْتُ الْمَلائِکَةَ قَدْ صَوَّرَتْهُ لِی فَقَالَ لَهَا عَلِیٌّ: أَرِینِی کَیْفَ صُورَتُهُ، فَأَرَتْهُ ذَلِکَ کَمَا وَصَفَتْ لَهُ وَ کَمَا أَمَرَتْ بِهِ، ثُمَّ قَالَتْ:

فَإِذَا أَنَا قَضَیْتُ نَحْبِی فَأَخْرِجْنِی مِنْ سَاعَتِکَ أَیَّ سَاعَةٍ کَانَتْ مِنْ لَیْلٍ أَوْ نَهَارٍ وَ لا یَحْضُرَنَّ مِنْ أَعْدَاءِ اللَّهِ وَ أَعْدَاءِ رَسُولِهِ لِلصَّلاةِ عَلَیَّ،

قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام :

أَفْعَلُ.

فَلَمَّا قَضَتْ نَحْبَهَا سلام الله علیها وَ هُمْ فِی ذَلِکَ فِی جَوْفِ اللَّیْلِ أَخَذَ عَلِیٌّ علیه السلام فِی جَهَازِهَا مِنْ سَاعَتِهِ کَمَا أَوْصَتْهُ، فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ جَهَازِهَا، أَخْرَجَ عَلِیٌّ الْجِنَازَةَ وَ أَشْعَلَ النَّارَ فِی جَرِیدِ النَّخْلِ وَ مَشَی مَعَ الْجِنَازَةِ بِالنَّارِ، حَتَّی صَلَّی عَلَیْهَا وَ دَفَنَهَا لَیْلاً.

فَلَمَّا أَصْبَحَ أَبُوبَکْرٍ وَ عُمَرُ عَاوَدَا عَائِدَیْنِ لِفَاطِمَةَ فَلَقِیَا رَجُلاً مِنْ قُرَیْشٍ فَقَالا لَهُ: مِنْ أَیْنَ أَقْبَلْتَ؟

قَالَ:

عَزَّیْتُ عَلِیّاً بِفَاطِمَةَ، قَالا: وَ قَدْ مَاتَتْ؟

قَالَ:

نَعَمْ وَ دُفِنَتْ فِی جَوْفِ اللَّیْلِ، فَجَزِعَا جَزَعاً شَدِیداً ثُمَّ أَقْبَلا إِلَی عَلِیٍّ علیه السلام فَلَقِیَاهُ فَقَالا لَهُ: وَاللَّهِ مَا تَرَکْتَ شَیْئاً مِنْ غَوَائِلِنَا وَ مَسَاءَتِنَا وَ مَا هَذَا إِلا مِنْ شَیْءٍ فِی صَدْرِکَ عَلَیْنَا، هَلْ هَذَا إِلا کَمَا غَسَّلْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دُونَنَا وَ لَمْ تُدْخِلْنَا مَعَکَ وَ کَمَا عَلَّمْتَ ابْنَکَ أَنْ یَصِیحَ بِأَبِی بَکْرٍ أَنِ: انْزِلْ عَنْ مِنْبَرِ أَبِی.

فَقَالَ لَهُمَا عَلِیٌّ علیه السلام :

أَتُصَدِّقَانِّی إِنْ حَلَفْتُ لَکُمَا؟ قَالا: نَعَمْ، فَحَلَفَ فَأَدْخَلَهُمَا عَلَی الْمَسْجِدِ قَالَ:

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لَقَدْ أَوْصَانِی وَ قَدْ تَقَدَّمَ إِلَیَّ أَنَّهُ لا یَطَّلِعُ عَلَی عَوْرَتِهِ أَحَدٌ إِلا ابْنُ عَمِّهِ، فَکُنْتُ أُغَسِّلُهُ وَ الْمَلائِکَةُ تُقَلِّبُهُ وَ الْفَضْلُ بْنُ الْعَبَّاسِ یُنَاوِلُنِی الْمَاءَ وَ هُوَ مَرْبُوطُ الْعَیْنَیْنِ بِالْخِرْقَةِ وَ لَقَدْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْزِعَ الْقَمِیصَ فَصَاحَ بِی صَائِحٌ مِنَ الْبَیْتِ سَمِعْتُ الصَّوْتَ وَ لَمْ أَرَ الصُّورَةَ: لا تَنْزِعْ قَمِیصَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ لَقَدْ سَمِعْتُ الصَّوْتَ یُکَرِّرُهُ عَلَیَّ فَأَدْخَلْتُ یَدِی مِنْ بَیْنِ الْقَمِیصِ فَغَسَّلْتُهُ، ثُمَّ قُدِّمَ إِلَیَّ الْکَفَنُ فَکَفَّنْتُهُ، ثُمَّ نَزَعْتُ الْقَمِیصَ بَعْدَ مَا کَفَّنْتُهُ.

وَ أَمَّا الْحَسَنُ ابْنِی فَقَدْ تَعْلَمَانِ وَ یَعْلَمُ أَهْلُ الْمَدِینَةِ أَنَّهُ کَانَ یَتَخَطَّی الصُّفُوفَ حَتَّی یَأْتِیَ النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ هُوَ سَاجِدٌ فَیَرْکَبَ ظَهْرَهُ فَیَقُومُ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ یَدُهُ عَلَی ظَهْرِ الْحَسَنِ وَ الْأُخْرَی عَلَی رُکْبَتِهِ حَتَّی یُتِمَّ الصَلاةَ قَالا: نَعَمْ قَدْ عَلِمْنَا ذَلِکَ.

ثُمَّ قَالَ:

تَعْلَمَانِ وَ يَعْلَمُ أَهْلُ الْمَدِينَةِ أَنَّ الْحَسَنَ كَانَ يَسْعَى إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ يَرْكَبُ عَلَى رَقَبَتِهِ وَ يُدْلِي الْحَسَنُ رِجْلَيْهِ عَلَى صَدْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حَتَّى يُرَى بَرِيقُ خَلْخَالَيْهِ مِنْ أَقْصَى الْمَسْجِدِ وَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم يَخْطُبُ وَ لا يَزَالُ عَلَى رَقَبَتِهِ حَتَّى يَفْرُغَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مِنْ خُطْبَتِهِ وَ الْحَسَنُ عَلَى رَقَبَتِهِ فَلَمَّا رَأَى الصَّبِيُّ عَلَى مِنْبَرِ أَبِيهِ غَيْرَهُ شُقَّ عَلَيْهِ ذَلِكَ وَاللَّهِ مَا أَمَرْتُهُ بِذَلِكَ وَ لا فَعَلَهُ عَنْ أَمْرِي.

وَ أَمَّا فَاطِمَةُ فَهِيَ الْمَرْأَةُ الَّتِي اسْتَأْذَنْتُ لَكُمَا عَلَيْهَا، فَقَدْ رَأَيْتُمَا مَا كَانَ مِنْ كَلامِهَا لَكُمَا، وَاللَّهِ لَقَدْ أَوْصَيْتُنِي أَنْ لا تَحْضُرَا جِنَازَتَهَا وَ لا الصَلاةَ عَلَيْهَا وَ مَا كُنْتُ الَّذِي أُخَالِفُ أَمْرَهَا وَ وَصِيَّتَهَا إِلَيَّ فِيكُمَا فَقَالَ عُمَرُ: دَعْ عَنْكَ هَذِهِ الْهَمْهَمَةَ، أَنَا أَمْضِي إِلَى الْمَقَابِرِ فَأَنْبُشُهَا حَتَّى أُصَلِّيَ عَلَيْهَا، فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ عليه السلام :

وَاللَّهِ لَوْ ذَهَبْتَ تَرُومُ مِنْ ذَلِكَ شَيْئاً وَ عَلِمْتُ أَنَّكَ لا تَصِلُ إِلَى ذَلِكَ حَتَّى يَنْدُرَ عَنْكَ الَّذِي فِيهِ عَيْنَاكَ فَإِنِّي كُنْتُ لا أُعَامِلُكَ إِلا بِالسَّيْفِ قَبْلَ أَنْ تَصِلَ إِلَى شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ.

فَوَقَعَ بَيْنَ عَلِيٍّ عليه السلام وَ عُمَرَ كَلامٌ حَتَّى تَلاحَيَا وَ اسْتَبْسَلَ وَ اجْتَمَعَ الْمُهَاجِرُونَ وَ الْأَنْصَارُ فَقَالُوا: وَاللَّهِ مَا نَرْضَى بِهَذَا أَنْ يُقَالَ فِي ابْنِ عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ وَ أَخِيهِ وَ وَصِيِّهِ وَ كَادَتْ أَنْ تَقَعَ فِتْنَةٌ، فَتَفَرَّقَا. (۵۹۰)

بيان: الصُّعَداء بالمدِّ تنفسّ ممدود، قوله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم و صدقت إمّا تأكيد للأوّل أو على بناء المجهول من المخاطب، أو على الغيبة أى صدقت فاطمة سلام الله عليها لأنّها لم تذكر إلا ما سمعت و الصّقيع الّذى يسقط من السماء باللّيل شبيه بالثلج و يقال أجفيت السّرج من ظهر الفرس إذا رفعته عنه و جافاه عنه أى أبعده و لعل المعنى: خذ الثوب و ارفعه قليلًا حتّى أتحوَّل من جانب إلى جانب و «الهمهمة» تنويم المرأة الطفل بصوتها و ندر الشيء يندر ندرا سقط و شذَّ و الملاحاة المنازعة و المباسلة المصاولة فى الحرب و المستبسل الّذى يوطّن نفسه على الموت و استبسل أى طرح نفسه فى الحرب و هو يريد أن يقتل لا محالة.

در كتاب علل الشّرايع (۵۹۱) با چند واسطه روايت مى‌كند كه مردى نزد امام جعفر صادق عليه السلام آمد و گفت:

آيا مشروع است در موقع تشييع جنازه منقل و چراغ و امثال اينها كه روشنى داشته باشند، ببرند؟

راوى مى‌گويد:

رنگ حضرت صادق عليه السلام از شنيدن اين مطلب تغيير كرد، آنگاه پس از اينكه برخاستند و نشستند، فرمودند:

يكى از افراد شقى، نزد حضرت فاطمه‌ى زهراء سلام الله عليها آمد و به ايشان گفت:

آيا نمى‌دانى كه حضرت امير عليه السلام دختر ابوجهل را خواستگارى نموده؟

فاطمه‌ى اطهر سلام الله عليها فرمود:

اين سخنى كه تو مى‌گويى حقيقت دارد؟ سه مرتبه گفت:

آرى حقيقت دارد.

حضرت زهراء سلام الله عليها فوق العاده ناراحت شد و نتوانست كه خودداری نمايد، زيرا خداى عليم اين صفت را به زنان داده كه نمى‌توانند در مقابل زن ديگرى صبر كنند و جهاد را براى مردان واجب نموده‌ست. ولى خداى رؤوف براى زنانى كه براى رضاى خدا در مقابل زن ديگرى صبر كنند اجر و ثواب مردانى را عطا مى‌كند كه در مرزهاى اسلام براى خدا جهاد نمايند.

حضرت فاطمه‌ى زهراء سلام الله عليها از شنيدن اين مطلب همچنان تا شب متحيّر و متفكّر بود! وقتى شب شد امام حسن عليه السلام را روى شانه‌ى راست و امام حسين عليه السلام را روى شانه‌ى چپ خود نهاد و دست چپ امّ كلثوم سلام الله عليها را به دست راست خود گرفت و راهيِ حجره‌ى پدر بزرگوارش شد.

موقعى كه حضرت امير عليه السلام داخل حجره‌ى خود شد و فاطمه‌ى اطهر سلام الله عليها را نديد شديداً اندوهناك شد و اين موضوع به نظرش بزرگ آمد و از جريان بى‌اطّلاع بود.

حضرت علی علیه السلام خجالت کشید که حضرت زهراء سلام الله علیها را از حجره‌ی پدرش احضار نماید، لذا متوجّه مسجد و مشغول نماز شد.

آنگاه مقداری از ریگ‌های مسجد را جمع کرد و بر آنها تکیه نمود!

هنگامی که حضرت رسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را محزون و مغموم دید لباس خود را پوشید و راهی مسجد گردید و همچنان در حال رکوع و سجود بود. هر گاه دو رکعت نماز به جای می‌آورد دعا می‌کرد که خدای توانا غم و اندوه زهراء سلام الله علیها را برطرف نماید.

زیرا موقعی که پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم از نزد فاطمه سلام الله علیها خارج شد آن بانو ناراحت بود و نفس عمیق و طولانی می‌کشید. موقعی که پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دید چشم فاطمه سلام الله علیها به خواب نمی‌رود و قرار و آسایش ندارد، فرمود:

ای دختر من برخیز! حضرت زهراء سلام الله علیها برخاست، رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم امام حسن علیه السلام را برداشت و فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها امام حسین علیه السلام را برداشت و دست امّ کلثوم سلام الله علیها را گرفت و به طرف حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام رفتند.

حضرت امیر علیه السلام در آن موقع خواب بود. پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم با پای مبارک خود، پای حضرتش را تکان داد و به ایشان فرمود:

ای ابوتراب برخیز! چه افراد آرامی را که ناراحت کردی، برخیز! ابوبکر را از خانه‌ی خود و عمر را از مجلس خود با طلحه نزد من حاضر کن!

حضرت امیر علیه السلام رفت و آنان را از منزلشان به حضور پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم آورد. وقتی آنها نزد رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم اجتماع نمودند آن حضرت به علی بن ابیطالب علیه السلام فرمود:

آیا نمی‌دانی فاطمه پاره‌ی تن من است و من از او می‌باشم، کسی که فاطمه را اذیّت کند مرا اذیّت کرده و کسی مرا اذیّت کند خدا را اذیّت کرده و کسی که فاطمه سلام الله علیها را بعد از موت من اذیّت کند مثل این است که او را در زمان حیات من اذیّت کرده باشد و کسی که فاطمه سلام الله علیها را در زمان حیات من اذیّت کرده باشد مثل این است که وی را بعد از موت من اذیّت کرده باشد؟!

حضرت علی علیه السلام عرض کرد:

چرا ای رسول خدا!

فرمود:

پس چه باعث شد که تو این عمل را انجام دادی؟

حضرت امیر علیه السلام عرض کرد:

قسم به آن خدایی که تو را به پیغمبری مبعوث نموده چنین مطلبی که به گوش فاطمه سلام الله علیها رسیده از من سر نزده و اصلاً یک چنین خیالی هم نداشته‌ام.

حضرت رسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

فاطمه راست گفته و تو نیز راست گفتی (۵۹۲).

پس از این جریان حضرت زهراء سلام الله علیها خوشحال گردید و به نحوی لبخند زد که دندان‌هایش دیده شد.

یکی از آن دو نفر به رفیق خود گفت:

خیلی تعجّب می‌کنم! چه باعث شد که رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ما را در این ساعت خواست؟!

سپس پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دست علی علیه السلام را گرفت و انگشت‌های مبارک خود را در میان انگشتان حضرت امیر علیه السلام نهاد.

آنگاه رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم امام حسن علیه السلام و حضرت علی علیه السلام امام حسین علیه السلام و حضرت زهراء سلام الله علیها امّ کلثوم سلام الله علیها را برداشتند و داخل خانه‌ی حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام شدند؛ پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم یک قطیفه روی ایشان انداخت و آنان را به خدا سپرد و برگشت و مابقی شب را به نماز مشغول شد.

وقتی حضرت فاطمه سلام الله علیها دچار آن بیماری شد که به شهادت رسید، آن دو نفر برای عیادت حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها آمدند و اذن ورود خواستند، ولی آن بانوی مظلومه اجازه ندادند. هنگامی که ابوبکر با این منظره مواجه شد با خدا عهد کرد، زیر سایه و سقف نرود تا اینکه نزد حضرت فاطمه سلام الله علیها برود و رضایت آن حضرت را حاصل نماید. لذا یک شب در زیر آسمان خوابید و زیر سقف و سایه نرفت.

پس از این جریان عمر به حضور حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام آمد و گفت:

ابوبکر پیرمردیست دل نازک، ابوبکر در غار با پیغمبر بوده، افتخار رفاقت با آن حضرت را دارد، ما غیر از این مرتبه مکرّراً نزد فاطمه سلام الله علیها آمدیم و اذن ورود خواستیم ولی وی به ما اجازه نداد تا مشرّف شویم و رضایت از او حاصل نماییم. اگر صلاح می‌دانی از آن حضرت برای ما اجازه‌ی تشرّف بگیر.

حضرت امیر علیه السلام فرمود:

مانعی ندارد.

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام نزد حضرت زهراء سلام الله علیها آمد و به حضرتش فرمود:

ای دختر پیغمبر خدا! تو از جریان این دو نفر با اطّلاعی، که چند مرتبه نزد شما آمدند و شما آنها را رَد کرده اید و اذن ورود نداده اید. آنها از من خواسته‌اند که از شما برای آنان اذن ورود بگیرم.

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

به خدا قسم من به ایشان اجازه ورود نخواهم داد و با آنان یک کلمه تکلّم نخواهم کرد تا اینکه پدرم را ملاقات کنم و از این عملی که آنها با من انجام دادند به آن حضرت شکایت نمایم.

حضرت امیر علیه السلام فرمود:

من برای آنان ضمانت داده‌ام.

حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

اکنون که ضمانت کرده‌ای مانعی ندارد، زیرا خانه خانه‌ی توست و زنان باید تابع مردان باشند، من راجع به هیچ موضوعی با تو مخالفت نخواهم کرد، به هر کسی که دوست داری اجازه‌ی ورود بده.

حضرت امیر علیه السلام خارج شده و به آن دو نفر اذن ورود داد. وقتی آنان وارد شدند و چشمشان به حضرت زهراء سلام الله علیها افتاد، سلام کردند. ولی آن بانوی مظلومه جواب سلام ایشان را نداد و صورت مبارک خود را از ایشان برگردانید. آنان برخاستند و در مقابل صورت آن حضرت قرار گرفتند و این عمل را چند مرتبه انجام دادند.

حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

یا علی این لباس را از من بردار و دور کن، آنگاه به زنانی که در اطراف آن معظّمه بودند فرمودند:

صورت مرا برگردانید! وقتی صورت او را برگردانیدند آن دو نفر هم برخاستند و در مقابل حضرت زهرا سلام الله علیها نشستند.

ابوبکر گفت:

ای دختر رسول خدا! ما آمده‌ایم که از تو رضایت حاصل نماییم و از خشم تو بر حذر باشیم. ما تقاضا داریم تو ما را درباره‌ی آن اجحافی که نسبت به تو کرده‌ایم، عفو فرمایی؟!

زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

من اصلاً با شما یک کلمه سخن نمی‌گویم تا اینکه پدرم را ملاقات کنم و از شما راجع به این اعمالی که با من انجام دادید به آن حضرت شکایت نمایم.

گفتند:

ما آمدیم که از تو پوزش بطلبیم و رضایت حاصل کنیم، خواهش می‌کنیم که از ما درگذری و ما را مؤاخذه ننمایی.

سپس حضرت زهراء سلام الله علیها متوجّه حضرت امیر علیه السلام شد و فرمود:

من با اینان یک کلمه تکلّم نمی‌کنم تا درباره‌ی موضوعی که ایشان، از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شنیده‌اند جویا شوم، اگر راست بگویند من صلاح خود را بهتر می‌دانم. آنان گفتند:

بار خدایا! تو شاهد باش که هر چه فاطمه سلام الله علیها جویا شود ما جواب وی را راست خواهیم گفت.

زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

شما را به خدا قسم می‌دهم آیا به خاطر دارید که پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نیمه شبی، شما را برای اتفاقی که برای علی علیه السلام رُخ داده بود از منزل خودتان خارج کرد؟

گفتند:

آری به خدا قسم!

زهرای اطهر سلام الله علیها فرمود:

شما را به خدا قسم می‌دهم آیا نشنیدید که پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

فاطمه پاره‌ی تن من است و من از فاطمه می‌باشم، کسی که او را اذیّت کند مرا اذیّت کرده و کسی که مرا اذیّت کند خدا را اذیّت کرده، کسی که زهرا را بعد از شهادت من اذیّت کند مثل این است که در زمان حیات من او را اذیّت نموده باشد، کسی که در زمان حیات من او را اذیّت نماید مثل کسیست که وی را بعد از شهادت من اذیّت کرده باشد؟

گفتند:

آری به خدا سوگند!

فرمود:

الحمدلله!

سپس حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

پروردگارا! من تو را شاهد می‌گیرم و این افرادی را که حضور دارند شهود قرار می‌دهم که این دو نفر، مرا در زمان حیات و موقع مُردن اذیّت و آزار نمودند.

به خدا قسم که من اصلاً یک کلمه با شما تکلّم نخواهم کرد تا موقعی که خدای خود را ملاقات نمایم و راجع به این عملی که شما با من انجام دادید به پروردگار خود شکایت کنم. ناگاه صدای ابوبکر به واویلا بلند شد و گفت:

ای کاش مادرم مرا نمی‌زاد! ! !

عمر به ابوبکر گفت:

تعجّب می‌کنم از این مردم، چگونه تو را سرپرست و متصدّی امور خود قرار دادند، در صورتی که تو پیرمردی خرفت هستی و برای غضب یک زن، جزع و فزع می‌کنی و برای خشنودی او خوشحال می‌شوی! چه مانعی دارد که شخصی، یک زن را خشمناک نماید.

آنگاه برخاستند و خارج شدند.

هنگامی که حضرت فاطمه سلام الله علیها به شهادت خویشتن یقین پیدا کرد به دنبال امّ ایمن که نزد آن حضرت از موّثق‌ترین زنان محسوب می‌شد فرستاد، وقتی امّ ایمن آمد حضرت زهراء سلام الله علیها به وی فرمود:

اجل من فرا رسیده، علی علیه السلام را نزد من بیاور، موقعی که حضرت امیر علیه السلام آمد فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به آن حضرت فرمود:

ای پسر عمو! من در نظر دارم وصیّتی بکنم، تو وصیّت مرا گوش کن.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود:

هر چه دوست داری بگو.

حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

فلان زن را که برای فرزندانم نظیر خود من می‌باشد تزویج نما. یک تابوت که ملائکه شکل آن را به من نشان دادند برایم درست کن.

حضرت امیر علیه السلام فرمود:

شکل آن تابوت چگونه‌ست؟

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها اوصاف آن تابوت را برای حضرت علی علیه السلام شرح داد و فرمود:

موقعی که به شهادت رسیدم هر ساعتی از شب و روز که بود جنازه‌ی مرا بردار. مبادا احدی از دشمنان خدا و رسول او، برای نماز خواندن به جنازه‌ام حاضر شوند! !

حضرت علی علیه السلام فرمود:

انجام می‌دهم.

هنگامی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به شهادت رسید حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام طبق وصیّت آن بانوی معظّمه جنازه‌اش را شبانه برداشت.

آنگاه شاخه‌های خرما را آتش زدند و به دنبال جنازه آوردند و از روشنایی آن آتش استفاده کردند تا اینکه نماز بر بدن حضرت فاطمه سلام الله علیها خواندند و بدن مقدّس آن حضرت را شبانه دفن کردند.

وقتی صبح شد ابوبکر و عمر به منظور عیادت آن مظلومه حرکت کردند. در بین راه با مردی از قریش مصادف شدند و به او گفتند: از کجا می‌آیی؟

گفت:

در شهادت حضرت زهراء سلام الله علیها به علی بن ابیطالب علیه السلام تسلیت گفتم.

گفتند:

آیا حضرت فاطمه سلام الله علیها از دنیا رفت؟

گفت:

آری، او را شبانه دفن نمودند. آنها پس از اینکه به شدّت ناراحت شدند متوجّه حضرت امیر علیه السلام گردیدند و به آن حضرت

گفتند:

به خدا قسم که تو چیزی از عیوب ما را باقی ننهادی، این کارهای تو حاکی از آن کینه‌ایست که در سینه‌ی خود نسبت به ما داری! آیا این چنین نیست که در موقع غسل پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم هم، ما را خبر نکردی و با خویشتن همدست ننمودی و نیز به پسرت یاد دادی که پای منبر ابوبکر آمد و فریاد زد:

از منبر پدرم فرود آی! !

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در جواب آنها فرمود:

اگر من قسم بخورم، شما حرف مرا تصدیق می‌نمایید؟

گفتند:

آری.

حضرت علی علیه السلام پس از اینکه قسم خورد آنها را داخل مسجد کرد و به آنان فرمود:

پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به من وصیّت کرد و فرمود:

مبادا غیر از تو، که پسر عموی من می‌باشی احدی بر بدن من نگاه کند، لذا من با ملائکه بدن آن بزرگوار را غسل می‌دادم و آنها بدن مقدّس پیغمبر را حرکت می‌دادند و فضل بن عبّاس در حالی که چشمانش را به وسیله‌ی یک دستمالی بسته بود آب می‌ریخت. من تصمیم گرفتم که پیراهن رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم را از بدن مبارکش بیرون آورم. ناگاه صدایی از خانه بلند شد که من صاحب آن صدا را ندیدم ولی به طور مکرّر فریاد می‌زد:

مبادا پیراهن پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از بدن مقدّسش خارج نمایی! لذا من دست خود را زیر پیراهن آن حضرت کردم و بدن شریفش را غسل دادم، آنگاه کفن به من تقدیم شد و بدن مبارک او را کفن نمودم، سپس پیراهن وی را از بدن مطهّرش خارج نمودم.

امّا فرزندم حسن (که می‌گویید پای منبر آمد و به ابوبکر گفت از منبر پدرم فرود آی) آیا غیر از این است که شما و عموم اهل مدینه می‌دانید حسن در میان صف نماز جماعت راه می‌رفت تا نزد پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم می‌آمد و در حال سجده بر پشت مبارک آن حضرت سوار می‌شد وقتی رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم سر از سجده برمی داشت یک دست خود را به پشت حسن و دست دیگرش را روی زانوی مبارک خود می‌نهاد تا اینکه نماز را به این کیفیّت تمام می‌کرد؟

گفتند:

آری ما این موضوع را کاملاً می‌دانیم.

آنگاه حضرت امیر علیه السلام فرمود:

شما و اهل مدینه عموماً قبول دارید که فرزندم حسن به جانب پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم می‌شتافت و پس از اینکه بر گردن مقدّس آن حضرت سوار می‌شد پاهای خود را به نحوی بر سینه‌ی مبارک آن بزرگوار آویزان می‌نمود که برق خلخال‌های حسن علیه السلام از انتهای مسجد مشاهده می‌شد و حسن علیه السلام همچنان در آغوش رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بود تا آن حضرت از خواندن خطبه و سخنرانی فراغت حاصل می‌نمود؟ موقعی که آن طفل، دیگری را به جای جدّ خود بر فراز منبر ببیند طبیعیست که ناراحت می‌شود و این منظره برایش ناگوار خواهد شد.

به خدا قسم من این مطلبی را که شما می‌گویید به وی تعلیم ندادم و او را مأمور ننمودم.

امّا فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها، همان زنی بود که به شما اجازه‌ی عیادت نداد و من برای شما از او اجازه گرفتم و شما سخنانی را که وی با شما گفت دیدید و شنیدید به خدا قسم فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها خودش به من وصیّت کرد تا شما در تشییع جنازه‌اش

حاضر نشوید و نماز بر بدنش نخوانید. من هم شخصی نبودم با وصیّتی که او درباره‌ی شما کرده بود، مخالفت نمایم.

عمر به حضرت امیر علیه السلام گفت:

این همهمه را از خود دور کن! من می‌روم قبر فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را می‌شکافم و بر بدنش نماز می‌خوانم.

حضرت علی علیه السلام به وی فرمود:

به خدا قسم اگر دنبال یک چنین عملی بروی به آن نمی‌رسی تا اینکه چشمانت از کاسه خارج شوند، زیرا من قبل از اینکه تو به این هدف برسی جز با شمشیر با تو معامله‌ای نخواهم کرد! !

سپس بین حضرت امیر علیه السلام و عمر سخنانی ردّ و بَدَل شد و حضرت علی علیه السلام تصمیم نبرد گرفت.

آنگاه گروهی از مهاجرین و انصار اجتماع نمودند و گفتند:

به خدا قسم ما راضی نیستیم که این گونه سخنان درباره‌ی پسر عمو و برادر و وصیّ پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گفته شود. نزدیک بود فتنه‌ای بپا شود، ولی پراکنده شدند.

بیان: «الصُّعداء» نفس کشیدن ممتد را گویند (آه کشیدن).

و در آنجا که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم دو مرتبه می‌فرماید:

«صدقت، صدقت» یا اینکه دوّمی تأکید است برای اوّلی و یا اینکه دوّمی بر صیغه‌ی مجهول است از طرف مخاطب و یا اینکه به صیغه‌ی غایب خوانده می‌شود که معنای آن این گونه می‌شود:

درست گفت فاطمه سلام الله علیها زیرا او سخنی نگفته مگر آنچه را شنیده.

و «الصّقیع» به چیزی گویند که در شب از آسمان بیاید، شبیه به برف و وقتی می گویند:

«أجفیت السّرج من ظهر الفرس» زین را از روی اسب برداشتم، کلمه‌ی «أجفیت» به معنی برداشتن به کار می‌رود و «جافاه عنه» یعنی دور کردم او را، شاید در اینجا که حضرت زهرا سلام الله علیها می‌فرماید:

«یا علی جافِ الثّوب» منظور این باشد که بگیر لباس (مرا) و آن را از روی من آهسته بردار تا از طرف به طرف دیگر حرکت کنم.

و «الهمهمهٔ» به صدایی که زن برای خوابانیدن طفل ایجاد می کند، گویند.

و «ندر» به معنی ساقط کردن (جدا کردن، برداشتن) آمده‌ست.

و «الملاحاهٔ» به معنی نزاع و دعوا کردن است و «المباسلهٔ» حمله کردن در جنگ را گویند و «المستبسل» کسی را گویند که خود را برای مرگ آماده کرده باشد و «استبسل» یعنی خود را در جنگ انداختن، (در حالی که) اراده کرده حتماً خود را به کشتن دهد.

[روایت شماره] (۳۲)

[علل الشّرائع] أَبِی، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ، عَنِ ابْنِ عِیسَی، عَنِ الْبَزَنْطِیِّ، عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ سَالِمٍ، عَنِ الْمُفَضَّلِ قَالَ:

قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام :

جُعِلْتُ فِدَاکَ مَنْ غَسَّلَ فَاطِمَهٔ؟

قَالَ:

ذَاکَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام قَالَ:

فَکَأَنِّی اسْتَعْظَمْتُ ذَلِکَ مِنْ قَوْلِهِ فَقَالَ:

کَأَنَّکَ ضِقْتَ مِمَّا أَخْبَرْتُکَ بِهِ؟ قُلْتُ: قَدْ کَانَ ذَلِکَ جُعِلْتُ فِدَاکَ،

قَالَ:

لا تَضِيقَنَّ فَإِنَّهَا صِدِّيقَةٌ لا يُغَسِّلُهَا إِلا صِدِّيقٌ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ مَرْيَمَ لَمْ يُغَسِّلْهَا إِلا عِيسَى عليه السلام.

[الكافي] محمّد بن يحيى، عن ابن عيسى، عن عبد الرحمن بن سالم مثله.

در همان کتاب (۵۹۳) با چند واسطه از مفضّل روایت می‌کند که گفت:

به امام جعفر صادق علیه السلام عرض کردم:

فدایت شوم چه کسی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را غُسل داد؟

فرمود:

حضرت امیر علیه السلام. من از سخن آن بزرگوار تعجّب کردم! ! امام علیه السلام فرمود:

گویا از سخن من دچار شگفت شدی؟

گفتم:

آری فدای تو گردم.

فرمود:

تعجّب منمای! زیرا چون فاطمه سلام الله علیها صدّیقه بود لذا غیر از شخص صدّیق، نباید کسی وی را غسل دهد. آیا نمی‌دانی که حضرت مریم سلام الله علیها را غیر از عیسی علیه السلام کسی غُسل نداد.

در کتاب الکافی جلد ۱، صفحه‌ی ۴۵۹ حدیث ۴ مثل این حدیث آمده‌ست.

[روایت شماره] (۳۳)

[قرب الإسناد] ابْنُ طَرِيفٍ، عَنِ ابْنِ عُلْوَانَ، عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عليهما السلام أَنَّ عَلِيّاً عليه السلام غَسَّلَ امْرَأَتَهُ فَاطِمَةَ سلام الله عليها بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

در کتاب قرب الاسناد (۵۹۴) با چند واسطه از امام صادق علیه السلام از پدر بزرگوارش روایت می‌کند که فرمود:

حضرت امیر علیه السلام همسر خود، حضرت فاطمه سلام الله علیها دختر پیغمبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم را غسل داد.

[روایت شماره] (۳۴)

[علل الشّرائع] عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْأَسَدِيِّ، عَنِ النَّخَعِيِّ، عَنِ النَّوْفَلِيِّ، عَنِ ابْنِ الْبَطَائِنِيِّ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ:

سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِاللَّهِ عليه السلام لِأَيِّ عِلَّةٍ دُفِنَتْ فاطمة سلام الله عليها بِاللَّيْلِ وَ لَمْ تُدْفَنْ بِالنَّهَارِ؟

قَالَ:

لِأَنَّهَا أَوْصَتْ أَنْ لا يُصَلِّيَ عَلَيْهَا الرَّجُلانِ الْأَعْرَابِيَّانِ (۵۹۵).

بيان: الأعرابيان: الكافران لقوله تعالى «الْأَعْرابُ أَشَدُّ كُفْراً وَ نِفاقاً» (۵۹۶).

در کتاب علل الشّرایع (۵۹۷) با چند واسطه از ابن بطائنی از پدرش روایت می‌کند که گفت:

از امام جعفر صادق علیه السلام جویا شدم برای چه حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها شبانه دفن شد و او را روز به خاک نسپردند؟

فرمود:

به علّت اینکه آن دو نفر مرد اعرابی به جنازه‌اش نماز نگذارند.

بیان: منظور از دو مرد عرب (ابابکر و عمر)، آن دو کافر هستند به دلیل فرموده‌ی خداوند متعال در قرآن مجید سوره‌ی توبه، آیه‌ی

۹۷ که می‌فرماید:

بادیه نشینان عرب، کفر و نفاقشان شدیدتر است.

[روایت شماره] (۳۵)

[علل الشّرائع] [الأمالی للصّدوق] ابْنُ مُوسَی، عَنِ ابْنِ زَکَرِیَّا الْقَطَّانِ، عَنِ ابْنِ حَبِیبٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَیْدِ اللَّهِ وَ عَبْدِاللَّهِ بْنِ الصَّلْتِ الْجَحْدَرِیِّ قَالا: حَدَّثَنَا ابْنُ عَائِشَةَ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْهَمْدَانِیِّ، عَنْ أَبِیهِ قَالَ:

لَمَّا دَفَنَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام فَاطِمَةَ سلام الله علیها قَامَ عَلَی شَفِیرِ الْقَبْرِ وَ ذَلِکَ فِی جَوْفِ اللَّیْلِ لِأَنَّهُ کَانَ دَفَنَهَا لَیْلًا ثُمَّ أَنْشَأَ یَقُولُ:

لِکُلِّ اجْتِمَاعٍ مِنْ خَلِیلَیْنِ فُرْقَةٌ

وَ کُلُّ الَّذِی دُونَ الْمَمَاتِ قَلِیلٌ

وَ إِنَّ افْتِقَادِی وَاحِداً بَعْدَ وَاحِدٍ

دَلِیلٌ عَلَی أَنْ لا یَدُومَ خَلِیلٌ

سَتُعْرَضُ عَنْ ذِکْرِی وَ تُنْسَی مَوَدَّتِی

وَ یَحْدُثُ بَعْدِی لِلْخَلِیلِ خَلِیلٌ

در کتاب امالی صدوق (۵۹۸) با چند واسطه از عبدالرّحمن هَمْدانی از پدرش روایت می‌کند که گفت:

هنگامی که علی بن ابیطالب علیه السلام بدن حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را شبانه به خاک سپرد در همان موقع، کنار قبر ایستاد و این اشعاری را سرود:

برای هر اجتماعی جداییست و آنچه نَمُردنی‌ست بسیار اندک است.

از دست من رفتن یکی بعد از دیگری، دلیل بر آن است که هیچ دوستی دوام نخواهد داشت.

آیا به زودی از یاد من می‌روی و محبّت تو فراموشم می‌شود؟ و آیا بعد از تو کس دیگری پیدا می‌شود که جای تو را بگیرد؟

[روایت شماره] (۳۶)

کِتَابُ الدَّلائِلِ لِلطَّبَرِیِّ: عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْخَشَّابِ، عَنْ زَکَرِیَّا بْنِ یَحْیَی، عَنِ ابْنِ أَبِی زَائِدَةَ، عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِی بَصِیرٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

لَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مَا تَرَکَ إِلا الثَّقَلَیْنِ: کِتَابَ اللَّهِ وَ عِتْرَتَهُ أَهْلَ بَیْتِهِ وَ کَانَ قَدْ أَسَرَّ إِلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها أَنَّهَا لاحِقَةٌ بِهِ أَوَّلُ أَهْلِ بَیْتِهِ لُحُوقاً.

قَالَتْ:

بَیْنَا أَنِّی بَیْنَ الْقَائِمَةِ وَ الْیَقْظَانَةِ بَعْدَ وَفَاةِ أَبِی بِأَیَّامٍ إِذْ رَأَیْتُ کَأَنَّ أَبِی قَدْ أَشْرَفَ عَلَیَّ فَلَمَّا رَأَیْتُهُ لَمْ أَمْلِکْ نَفْسِی أَنْ نَادَیْتُ یَا أَبَتَاهْ انْقَطَعَ عَنَّا خَبَرُ السَّمَاءِ فَبَیْنَا أَنَا کَذَلِکَ إِذْ أَتَتْنِی الْمَلائِکَةُ صُفُوفاً یَقْدُمُهَا مَلَکَانِ حَتَّی أَخَذَانِی فَصَعِدَا بِی إِلَی السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ رَأْسِی فَإِذَا أَنَا بِقُصُورٍ مُشَیَّدَةٍ وَ بَسَاتِینَ وَ أَنْهَارٍ تَطَّرِدُ وَ قَصْرٍ بَعْدَ قَصْرٍ وَ بُسْتَانٍ بَعْدَ بُسْتَانٍ وَ إِذَا قَدِ اطَّلَعَ عَلَیَّ مِنْ تِلْکَ الْقُصُورِ جَوَارٍ کَأَنَّهُنَّ اللُّعَبُ فَهُنَّ یَتَبَاشَرْنَ وَ یَضْحَکْنَ إِلَیَّ وَ یَقُلْنَ: مَرْحَباً بِمَنْ خُلِقَتِ الْجَنَّةُ وَ خُلِقْنَا مِنْ أَجْلِ أَبِیهَا.

فَلَمْ تَزَلِ الْمَلائِکَةُ تَصْعَدُ بِی حَتَّی أَدْخَلُونِی إِلَی دَارٍ فِیهَا قُصُورٌ فِی کُلِّ قَصْرٍ مِنَ الْبُیُوتِ مَا لا عَیْنٌ رَأَتْ وَ فِیهَا مِنَ السُّنْدُسِ وَ الْإِسْتَبْرَقِ عَلَی أَسِرَّةٍ (۵۹۹) وَ عَلَیْهَا أَلْحَافٌ مِنْ أَلْوَانِ الْحَرِیرِ وَ الدِّیبَاجِ وَ آنِیَةِ الذَّهَبِ وَ الْفِضَّةِ وَ فِیهَا مَوَائِدُ عَلَیْهَا مِنْ أَلْوَانِ الطَّعَامِ وَ فِی تِلْکَ

الْجِنَانِ نَهَرٌ مُطَّرِدٌ أَشَدُّ بَيَاضاً مِنَ اللَّبَنِ وَ أَطْيَبُ رَائِحَةً مِنَ الْمِسْكِ الْأَذْفَرِ، فَقُلْتُ: لِمَنْ هَذِهِ الدَّارُ؟ وَ مَا هَذَا النَّهَرُ؟

فَقَالُوا: هَذِهِ الدَّارُ الْفِرْدَوْسُ الْأَعْلَى الَّذِي لَيْسَ بَعْدَهُ جَنَّةٌ وَ هِيَ دَارُ أَبِيكِ وَ مَنْ مَعَهُ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ مَنْ أَحَبَّ اللَّهَ، قُلْتُ: فَمَا هَذَا النَّهَرُ؟

قَالُوا: هَذَا الْكَوْثَرُ الَّذِي وَعَدَهُ أَنْ يُعْطِيَهُ إِيَّاهُ فَقُلْتُ: فَأَيْنَ أَبِي؟ قَالُوا: السَّاعَةَ يَدْخُلُ عَلَيْكِ.

فَبَيْنَا أَنَا كَذَلِكَ إِذْ بَرَزَتْ لِي قُصُورٌ هِيَ أَشَدُّ بَيَاضاً وَ أَنْوَرُ مِنْ تِلْكَ وَ فَرْشٌ هِيَ أَحْسَنُ مِنْ تِلْكَ الْفُرُشِ وَ إِذَا بِفُرُشٍ مُرْتَفِعَةٍ عَلَى أَسِرَّةٍ وَ إِذَا أَبِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم جَالِسٌ عَلَى تِلْكَ الْفُرُشِ وَ مَعَهُ جَمَاعَةٌ، فَلَمَّا رَآنِي أَخَذَنِي فَضَمَّنِي وَ قَبَّلَ مَا بَيْنَ عَيْنَيَّ وَ قَالَ:

مَرْحَباً بِابْنَتِي! وَ أَخَذَنِي وَ أَقْعَدَنِي فِي حَجْرِهِ ثُمَّ قَالَ لِي: يَا حَبِيبَتِي أَمَا تَرَيْنَ مَا أَعَدَّ اللَّهُ لَكِ وَ مَا تَقْدَمِينَ عَلَيْهِ؟ فَأَرَانِي قُصُوراً مُشْرِقَاتٍ فِيهَا أَلْوَانُ الطَّرَائِفِ وَ الْحُلِيِّ وَ الْحُلَلِ وَ قَالَ:

هَذِهِ مَسْكَنُكِ وَ مَسْكَنُ زَوْجِكِ وَ وَلَدَيْكِ وَ مَنْ أَحَبَّكِ وَ أَحَبَّهُمَا فَطِيبِي نَفْساً فَإِنَّكِ قَادِمَةٌ عَلَيَّ إِلَى أَيَّامٍ،

قَالَتْ:

فَطَارَ قَلْبِي وَ اشْتَدَّ شَوْقِي وَ انْتَبَهْتُ مِنْ رَقْدَتِي مَرْعُوبَةً.

قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ: قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام :

فَلَمَّا انْتَبَهَتْ مِنْ مَرْقَدِهَا صَاحَتْ بِي فَأَتَيْتُهَا فَقُلْتُ لَهَا: مَا تَشْتَكِينَ؟ فَخَبَّرَتْنِي بِخَبَرِ الرُّؤْيَا ثُمَّ أَخَذَتْ عَلَيَّ عَهْدَ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ أَنَّهَا إِذَا تَوَفَّتْ لا أُعْلِمُ أَحَداً إِلا أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم وَ أُمَّ أَيْمَنَ وَ فِضَّةَ وَ مِنَ الرِّجَالِ ابْنَيْهَا وَ عَبْدَاللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ وَ سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ وَ عَمَّارَ بْنَ يَاسِرٍ وَ الْمِقْدَادَ وَ أَبَاذَرٍّ وَ حُذَيْفَةَ وَ قَالَتْ:

إِنِّي أَحْلَلْتُكَ مِنْ أَنْ تَرَانِي بَعْدَ مَوْتِي فَكُنْ مَعَ النِّسْوَةِ فِيمَنْ يُغَسِّلُنِي وَ لا تَدْفِنِّي إِلا لَيْلاً وَ لا تُعْلِمْ أَحَداً قَبْرِي.

فَلَمَّا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الَّتِي أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُكْرِمَهَا وَ يَقْبِضَهَا إِلَيْهِ أَقْبَلَتْ تَقُولُ: وَ عَلَيْكُمُ السَّلامُ وَ هِيَ تَقُولُ لِي: يَا ابْنَ عَمِّ قَدْ أَتَانِي جَبْرَئِيلُ مُسَلِّماً وَ قَالَ لِي: السَّلامُ يَقْرَأُ عَلَيْكِ السَّلامَ يَا حَبِيبَةَ حَبِيبِ اللَّهِ وَ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ، الْيَوْمَ تَلْحَقِينَ بِالرَّفِيعِ الْأَعْلَى وَ جَنَّةِ الْمَأْوَى ثُمَّ انْصَرَفَ عَنِّي. ثُمَّ سَمِعْنَاهَا ثَانِيَةً تَقُولُ وَ عَلَيْكُمُ السَّلامُ فَقَالَتْ:

يَا ابْنَ عَمِّ هَذَا وَاللَّهِ مِيكَائِيلُ وَ قَالَ لِي كَقَوْلِ صَاحِبِهِ.

ثُمَّ تَقُولُ: وَ عَلَيْكُمُ السَّلامُ وَ رَأَيْنَاهَا قَدْ فَتَحَتْ عَيْنَيْهَا فَتْحاً شَدِيداً ثُمَّ قَالَتْ:

يَا ابْنَ عَمِّ هَذَا وَاللَّهِ الْحَقُّ وَ هَذَا عِزْرَائِيلُ قَدْ نَشَرَ جَنَاحَهُ بِالْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ وَ قَدْ وَصَفَهُ لِي أَبِي وَ هَذِهِ صِفَتُهُ، فَسَمِعْنَاهَا تَقُولُ: وَ عَلَيْكَ السَّلامُ يَا قَابِضَ الْأَرْوَاحِ عَجِّلْ بِي وَ لا تُعَذِّبْنِي ثُمَّ سَمِعْنَاهَا تَقُولُ: إِلَيْكَ رَبِّي لا إِلَى النَّارِ ثُمَّ غَمَّضَتْ عَيْنَيْهَا وَ مَدَّتْ يَدَيْهَا وَ رِجْلَيْهَا كَأَنَّهَا لَمْ تَكُنْ حَيَّةً قَطُّ.

در کتاب دلائل الامامه‌ی طبری (۶۰۰) با چند واسطه از ابی بصیر از حضرت صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

موقعی که پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به شهادت رسید غیر از ثقلین یعنی قرآن و اهلبیت چیزی به یادگار ننهاد.

آن حضرت آهسته به فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

تو اوّلین کسی هستی که از اهل بیتم به من ملحق خواهی شد.

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها می‌فرماید:

چند روز بعد از شهادت پدر بزرگوارم در بین خواب و بیداری بودم که پدرم را دیدم، وقتی آن حضرت را دیدم نتوانستم خودداری کنم لذا به حضرتش گفتم:

پدر جان! وحی و اخبار آسمانی از ما بریده شد، در همان حینی که من سخن می‌گفتم ناگاه دیدم چند صف از ملائکه، که دو ملک در جلو آنها بود نزد من آمدند و مرا گرفته به جانب آسمان بردند، موقعی سر خود را بلند کردم مواجه شدم با قصرهایی برافراشته، بستان‌ها و نهرهای فراوان. پس از هر قصر، قصر دیگری و پس از هر بستان، بستان دیگری به چشم می‌خورد. ناگاه دیدم

دخترانی از آن قصرها متوجّه من شدند که مزاح می‌کردند و به یکدیگر مژده می‌دادند و به صورت من می‌خندیدند و می‌گفتند:

مرحبا به کسی که بهشت برای او خلق شده و ما برای خاطر پدرش آفریده شده‌ایم! !

ملائکه همچنان مرا بالا می‌بردند تا اینکه مرا داخل خانه‌ای نمودند که دارای قصرهایی بود، در هر قصری خانه‌هایی بود که هیچ چشمی ندیده بود.

سندس و استبرق‌هایی بر فراز تخت‌هایی بود. انواع و اقسام لحاف‌های حریر رنگارنگ و زیبا بر فراز آنها گسترده بودند. ظرف‌هایی از طلا و نقره وجود داشت، سفره‌هایی در آنجا بود که حاوی غذاهای رنگارنگ بودند. در آن بهشت نهری بود که از شیر سفیدتر و از مشک اذفر خوشبوتر بود.

من گفتم:

این خانه مال کیست و این نهر چیست؟!

گفتند:

این فردوس اعلیست که بالاتر از آن بهشتی وجود ندارد. این خانه از پدرت رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم و پیغمبرانی که با آن حضرت باشند و آن افرادی که محبوب خدا هستند، می‌باشد.

گفتم:

پس این نهر چیست؟

گفتند:

این همان کوثریست که خدا به پدر بزرگوارت وعده داده‌ست.

گفتم:

پدرم در کجا است؟

گفتند:

به زودی نزد تو می‌آید.

در همین حال بودیم که قصرهایی بر من نمودار شد که از قصرهای قبلی سفیدتر و نورانی‌تر بودند، فرش آنها از فرش قصرهای سابق بهتر بود. فرشی را دیدم که بر فراز تختی انداخته بودند و پدرم رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روی آن نشسته بود و گروهی در حضور آن حضرت بودند. هنگامی که پدرم مرا دید مرا گرفت و میان چشمانم را بوسید و فرمود:

مرحبا به دخترم! آنگاه مرا گرفت و در کنار خود جای داد و به من فرمود:

ای حبیبه‌ی من! آیا نمی‌بینی که خدا چه نعمت‌ها برای تو آماده کرده و نزد تو چه نعمت‌هایی خواهد آمد؟ سپس قصرهایی نورانی به من نشان داد که حاوی زر و زیور و حلّه‌هایی رنگارنگ بودند.

آنگاه به من فرمود:

اینجا مسکن تو و شوهرت و دو فرزندت و کسی که تو و ایشان را دوست داشته باشد، می‌باشد. خوشحال باش، زیرا تا چند روز دیگر نزد من خواهی آمد.

پس از این جریان قلبم تپید و شوقم زیاد گردید و در حالی که دچار ترس شده بودم از خواب بیدار شدم.

حضرت امام جعفر صادق علیه السلام می‌فرماید:

حضرت امیر علیه السلام فرمود:

وقتی فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها از خواب بیدار شد مرا صدا زد، من نزد او آمدم و گفتم:

تو را چه شد؟!

حضرتش جریان خواب خود را شرح داد و از من تعهّد گرفت در وقت شهادتش من از زنان، غیر از امّ سلمه زوجه‌ی رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم، اُمّ ایمن، فضّه و از مردان غیر از دو فرزندش، عبدالله بن عبّاس، سلمان فارسی، عمّار بن یاسر، مقداد، ابوذر و حذیفه کسی را آگاه ننمایم.

حضرت فاطمه سلام الله علیها به من فرمود:

من به تو اجازه می‌دهم که پس از فوت، بدنم را مشاهده کنی، تو با زنان بدن مرا غسل بده و شبانه مرا به خاک بسپار و کسی را از محلّ قبر من آگاه منمای.

وقتی آن شب فرا رسید که خدای رؤوف، فاطمه را گرامی می‌داشت و او را قبض روح نمود حضرت زهراء سلام الله علیها می‌فرمود:

علیکم السّلام و به من می‌فرمود:

ای پسر عمو! این جبرئیل است که به من سلام می‌کند و می‌گوید:

این حبیبه‌ی حبیب خدا و میوه‌ی قلب اوست! خدا به تو سلام می‌رساند، تو امروز در جنّت المأوی وارد خواهی شد، این مژده را به من داد و رفت.

حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید:

برای دوّمین بار شنیدیم که حضرت زهرا سلام الله علیها فرمود:

و علیکم السّلام.

آنگاه به من فرمود:

ای پسر عمو! این میکائیل است که نظیر جبرئیل به من مژده می‌دهد.

برای سوّمین بار فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

و علیکم السّلام.

آنگاه چشمان خود را به شدّت باز کرد و به من فرمود:

ای پسر عمو! به خدا قسم که این حق است، عزرائیل است که پر و بال خود را در مشرق و مغرب گسترده‌ست. پدرم اوصاف او را برای من شرح می‌داد.

سپس شنیدیم که حضرت زهراء سلام الله علیها می‌فرمود:

«و علیک السّلام یا قابض الارواح! » زودتر مرا قبض روح کن که ناراحت نباشم.

پس از این جریان شنیدیم که می‌فرمود:

یا رب به سوی تو می‌آیم، نه به سوی آتش سپس چشمان خود را بست و دست و پای خود را کشید و گویا اصلاً فاطمه هرگز زنده نبوده‌ست.

[روایت شماره] (۳۷)

[الأمالی للصدوق] الْمُکَتِّبُ، عَنِ الْعَلَوِیِّ، عَنِ الْفَزَارِیِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ الزَّیَّاتِ، عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ حَفْصٍ الْمَرْوَزِیِّ، عَنِ ابْنِ طَرِیفٍ، عَنِ ابْنِ نُبَاتَةَ قَالَ:

سُئِلَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام عَنْ عِلَّةِ دَفْنِهِ لِفَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لَیْلاً فَقَالَ:

إِنَّهَا كَانَتْ سَاخِطَةً عَلَى قَوْمٍ كَرِهَتْ حُضُورَهُمْ جِنَازَتَهَا وَ حَرَامٌ عَلَى مَنْ يَتَوَلاهُمْ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ وُلْدِهَا.

شیخ صدوق در کتاب امالی (۶۰۱) با چند واسطه از ابن نُباته نقل می‌کند که گفت:

از حضرت امیر علیه السلام سؤال شد برای چه بود که حضرت فاطمه سلام الله علیها شبانه دفن شد؟

فرمود:

برای اینکه آن بانو بر گروهی خشمناک بود، لذا دوست نداشت برای تشییع جنازه‌اش حاضر شوند و بر کسی که آن گروه را دوست داشته باشد حرام است که بر بدن فرزندان آن بانو نماز بگذارد.

[روایت شماره] (۳۸)

[الأمالی للشّیخ الطوسی] الْمُفِيدُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمَنْصُورِيِّ، عَنْ سَلْمَانَ بْنِ سَهْلٍ، عَنْ عِيسَى بْنِ إِسْحَاقَ الْقُرَشِيِّ، عَنْ حَمْدَانَ بْنِ عَلِيٍّ الْخَفَّافِ، عَنِ ابْنِ حُمَيْدٍ، عَنِ الثُّمَالِيِّ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْبَاقِرِ عليه السلام ، عَنْ أَبِيهِ عليه السلام عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ:

لَمَّا مَرِضَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مَرْضَتَهَا الَّتِي تُوُفِّيَتْ فِيهَا وَ ثَقُلَتْ (۶۰۲) جَاءَهَا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ عَائِداً فَقِيلَ لَهُ إِنَّهَا ثَقِيلَةٌ وَ لَيْسَ يَدْخُلُ عَلَيْهَا أَحَدٌ فَانْصَرَفَ إِلَى دَارِهِ وَ أَرْسَلَ إِلَى عَلِيٍّ عليه السلام فَقَالَ لِرَسُولِهِ: قُلْ لَهُ: يَا ابْنَ أَخٍ عَمُّكَ يُقْرِئُكَ السَّلامَ وَ يَقُولُ لَكَ: لِلَّهِ قَدْ فَجَأَنِي مِنَ الْغَمِّ بِشَكَاةِ حَبِيبَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ قُرَّةِ عَيْنَيْهِ وَ عَيْنَيَّ فَاطِمَةَ مَا هَدَّنِي وَ إِنِّي لاظُنُّهَا أَوَّلَنَا لُحُوقاً بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يَخْتَارُ لَهَا وَ يَحْبُوهَا وَ يُزْلِفُهَا لِرَبِّهِ، فَإِنْ كَانَ مِنْ أَمْرِهَا مَا لا بُدَّ مِنْهُ، فَاجْمَعْ - أَنَا لَكَ الْفِدَاءُ - الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارَ حَتَّى يُصَلِّيبُوا الْأَجْرَ فِي حُضُورِهَا وَ الصَّلاةِ عَلَيْهَا وَ فِي ذَلِكَ جَمَالٌ لِلدِّينِ.

فَقَالَ عَلِيٌّ عليه السلام لِرَسُولِهِ وَ أَنَا حَاضِرٌ عِنْدَهُ: أَبْلِغْ عَمِّيَ السَّلامَ وَ قُلْ لا عَدِمْتُ إِشْفَاقَكَ وَ تَحِيَّتَكَ وَ قَدْ عَرَفْتُ مَشُورَتَكَ وَ لِرَأْيِكَ فَضْلُهُ، إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لَمْ تَزَلْ مَظْلُومَةً، مِنْ حَقِّهَا مَمْنُوعَةً وَ عَنْ مِيرَاثِهَا مَدْفُوعَةً، لَمْ تُحْفَظْ فِيهَا وَصِيَّةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ لا رُعِيَ فِيهَا حَقُّهُ وَ لا حَقُّ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَ كَفَى بِاللَّهِ حَاكِماً وَ مِنَ الظَّالِمِينَ مُنْتَقِماً وَ أَنَا أَسْأَلُكَ يَا عَمِّ أَنْ تَسْمَحَ لِي بِتَرْكِ مَا أَشَرْتَ بِهِ فَإِنَّهَا وَصَّتْنِي بِسَتْرِ أَمْرِهَا.

قَالَ:

فَلَمَّا أَتَى الْعَبَّاسَ رَسُولُهُ بِمَا قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام قَالَ:

يَغْفِرُ اللَّهُ لِابْنِ أَخِي فَإِنَّهُ لَمَغْفُورٌ لَهُ إِنَّ رَأْيَ ابْنِ أَخِي لا يُطْعَنُ فِيهِ، إِنَّهُ لَمْ يُولَدْ لِعَبْدِالْمُطَّلِبِ مَوْلُودٌ أَعْظَمُ بَرَكَةً مِنْ عَلِيٍّ إِلا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِنَّ عَلِيّاً لَمْ يَزَلْ أَسْبَقَهُمْ إِلَى كُلِّ مَكْرُمَةٍ وَ أَعْلَمَهُمْ بِكُلِّ فَضِيلَةٍ وَ أَشْجَعَهُمْ فِي الْكَرِيهَةِ وَ أَشَدَّهُمْ جِهَاداً لِلْأَعْدَاءِ فِي نُصْرَةِ الْحَنِيفِيَّةِ وَ أَوَّلَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

در کتاب امالی شیخ طوسی (۶۰۳) با چند واسطه از امام باقر علیه السلام از پدر بزرگوارشان از عمّار بن یاسر روایت می‌کند که گفت:

در آن مرضی که فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به شهادت رسید و حال او سنگین شد و عبّاس بن عبدالمطلب برای عیادت آن حضرت آمد به عبّاس گفتند:

حال حضرت فاطمه سلام الله علیها سنگین است و کسی نزد او نمی‌رود. عبّاس به سوی خانه‌ی خود بازگشت و شخصی را نزد حضرت علی علیه السلام فرستاد و گفت:

از قول من به حضرت امیر علیه السلام بگو: عموی تو به تو سلام می‌رساند و می‌گوید:

به خدا قسم که غم و اندوه حبیبه و نور چشم رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم و نور چشم من، مرا به شدّت رنج می‌دهد، من این طور گمان می‌کنم آن بانو زودتر از همه‌ی ما به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم ملحق شود و خدا او را برمی گزیند و به رحمت خود نزدیک می‌کند.

فدایت شوم اگر فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به شهادت برسد مهاجرین و انصار را آگاه کن تا برای تشییع جنازه‌اش و نماز خواندن بر بدنش حاضر شوند و ثواب ببرند، زیرا این عمل باعث سرافرازی دین می‌شود.

راوی می گوید:

من در حضور حضرت امیر علیه السلام بودم که به فرستاده‌ی عبّاس بن عبدالمطلب فرمود:

سلام مرا به عمویم برسان و به وی بگو: لطف و مرحمت تو زیاد شود، من از مشورت تو آگاه شدم، رأی و نظریه‌ی تو بسیار نیکو است. ولی فاطمه دختر پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دائماً مظلوم، از حقّ خود ممنوع، از میراث خویشتن محروم بوده‌ست. ملاحظه‌ی آن وصیّتی را که پیامبر درباره‌اش کرده ننمودند. حقّ آن حضرت و حقّ خدا را رعایت نکردند، کافیست که خدا بین ما و آنان حکم کند و از ظالمین انتقام بگیرد.

ای عمو! من از تو خواهش می‌کنم از این مطلبی که گفتی صرف نظر فرمایی، زیرا فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به من وصیّت کرده که امر شهادت او را پوشیده بدارم.

زمانی که فرستاده‌ی عبّاس نزد او بازگشت و جواب حضرت امیر علیه السلام را برای وی شرح داد عبّاس گفت:

خدا برادرزاده‌ی مرا بیامرزد، زیرا رأی برادرزاده‌ی من عیبی ندارد، غیر از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نوزادی برای عبدالمطلب متولّد نشد که از لحاظ خیر و برکت از حضرت علی علیه السلام بزرگتر باشد، حقّاً که حضرت علی علیه السلام در هر بزرگواری و فضیلتی بر همه‌ی آنان سبقت گرفت، ایشان از همه شجاع‌تر و درباره‌ی نصرت دین خدا از همه بیشتر با دشمنان جهاد نمود. علی اوّلین کسیست که به خدا و رسول ایمان آورد.

[روایت شماره] (۳۹)

[الخصال] مُحَمَّدُ بْنُ عُمَیْرٍ الْبَغْدَادِیُّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِالْکَرِیمِ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ صُهَیْبٍ، عَنْ عِیسَی بْنِ عَبْدِاللَّهِ الْعُمَرِیِّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ عَلِیٍّ علیه السلام قَالَ:

خُلِقَتِ الْأَرْضُ لِسَبْعَةٍ بِهِمْ یُرْزَقُونَ وَ بِهِمْ یُمْطَرُونَ وَ بِهِمْ یُنْصَرُونَ: أَبُوذَرٍّ وَ سَلْمَانُ وَ الْمِقْدَادُ وَ عَمَّارٌ وَ حُذَیْفَةُ وَ عَبْدُاللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ قَالَ عَلِیٌّ علیه السلام وَ أَنَا إِمَامُهُمْ وَ هُمُ الَّذِینَ شَهِدُوا الصَلاةَ عَلَی فَاطِمَةَ.

[رجال الکشی] جبرئیل بن أحمد، عن الحسین بن خرزاد، عن ابن فضّال، عن ثعلبة، عن زرارة، عن أبی جعفر، عن أبیه، عن جدّه: مثله.

در کتاب خصال (۶۰۴) با چند واسطه از حضرت امیر علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

زمین به خاطر هفت نفر خلق شده که مردم به واسطه‌ی آنان رزق و روزی داده می‌شوند و باران برای آنان می‌آید و یاری می‌شوند. (آن هفت نفر عبارتند از:) ابوذر، سلمان، مقداد، عمّار، حذیفه و عبدالله بن مسعود.

حضرت امیر علیه السلام می‌فرماید:

من امام آنان هستم، ایشان بودند که بر بدن فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها نماز خواندند.

در رجال کشّی صفحه‌ی ۶ حدیث ۱۳ مثل این حدیث با کمی اختلاف در لفظ آمده‌ست.

[روایت شماره] (۴۰)

[المجالس للمفید] [الأمالی للشّیخ الطوسی] الْمُفِیدُ: عَنِ الصَّدُوقِ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ الرَّازِیِّ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الهرمرازی، (۶۰۵) عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ علیهما السلام، عَنْ أَبِیهِ الْحُسَیْنِ علیهما السلام قَالَ:

لَمَّا مَرِضَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَصَّتْ إِلَی عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام أَنْ یَکْتُمَ أَمْرَهَا وَ یُخْفِیَ خَبَرَهَا وَ لا یُؤْذِنَ أَحَداً بِمَرَضِهَا، فَفَعَلَ ذَلِکَ وَ کَانَ یُمَرِّضُهَا بِنَفْسِهِ وَ تُعِینُهُ عَلَی ذَلِکَ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَیْسٍ رَحِمَهَا اللَّهُ، عَلَی اسْتِسْرَارٍ بِذَلِکَ کَمَا وَصَّتْ بِهِ، فَلَمَّا حَضَرَتْهَا الْوَفَاةُ وَصَّتْ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام أَنْ یَتَوَلَّی أَمْرَهَا وَ یَدْفِنَهَا لَیْلاً وَ یُعَفِّیَ قَبْرَهَا، فَتَوَلَّی ذَلِکَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام وَ دَفَنَهَا وَ عَفَّی مَوْضِعَ قَبْرِهَا.

فَلَمَّا نَفَضَ یَدَهُ مِنْ تُرَابِ الْقَبْرِ، هَاجَ بِهِ الْحُزْنُ، فَأَرْسَلَ دُمُوعَهُ عَلَی خَدَّیْهِ وَ حَوَّلَ وَجْهَهُ إِلَی قَبْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَقَالَ:

السَّلامُ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلامُ عَلَیْکَ مِنِ ابْنَتِکَ وَ حَبِیبَتِکَ وَ قُرَّةِ عَیْنِکَ وَ زَائِرَتِکَ وَ الْبَائِتَةِ فِی الثَّرَی بِبَقِیعِکَ، الْمُخْتَارِ اللَّهُ لَهَا سُرْعَةَ اللِّحَاقِ بِکَ، قَلَّ یَا رَسُولَ اللَّهِ عَنْ صَفِیَّتِکَ صَبْرِی وَ ضَعُفَ عَنْ سَیِّدَةِ النِّسَاءِ تَجَلُّدِی، إِلا أَنَّ فِی التَّأَسِّی لِی بِسُنَّتِکَ وَ الْحُزْنِ الَّذِی حَلَّ بِی لِفِرَاقِکَ، مَوْضِعَ التَّعَزِّی وَ لَقَدْ وَسَّدْتُکَ فِی مَلْحُودِ قَبْرِکَ، بَعْدَ أَنْ فَاضَتْ نَفْسُکَ عَلَی صَدْرِی وَ غَمَّضْتُکَ بِیَدِی وَ تَوَلَّیْتُ أَمْرَکَ بِنَفْسِی.

نَعَمْ وَ فِی کِتَابِ اللَّهِ أَنْعَمُ الْقَبُولِ، «إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَیْهِ راجِعُونَ» (۶۰۶)، قَدِ اسْتُرْجِعَتِ الْوَدِیعَةُ وَ أُخِذَتِ الرَّهِینَةُ وَ اخْتُلِسَتِ الزَّهْرَاءُ، فَمَا أَقْبَحَ الْخَضْرَاءَ وَ الْغَبْرَاءَ یَا رَسُولَ اللَّهِ.

أَمَّا حُزْنِی فَسَرْمَدٌ وَ أَمَّا لَیْلِی فَمُسَهَّدٌ، لا یَبْرَحُ الْحُزْنُ مِنْ قَلْبِی أَوْ یَخْتَارَ اللَّهُ لِی دَارَکَ الَّتِی فِیهَا أَنْتَ مُقِیمٌ، کَمَدٌ مُقَیِّحٌ وَ هَمٌّ مُهَیِّجٌ، سَرْعَانَ مَا فَرَّقَ [اللَّهُ] بَیْنَنَا وَ إِلَی اللَّهِ أَشْکُو وَ سَتُنَبِّئُکَ ابْنَتُکَ بِتَظَاهُرِ أُمَّتِکَ عَلَیَّ وَ عَلَی هَضْمِهَا حَقَّهَا فَاسْتَخْبِرْهَا الْحَالَ، فَکَمْ مِنْ غَلِیلٍ مُعْتَلِجٍ بِصَدْرِهَا لَمْ تَجِدْ إِلَی بَثِّهِ سَبِیلاً وَ سَتَقُولُ وَ «یَحْکُمُ اللَّهُ وَ هُوَ خَیْرُ الْحاکِمِینَ» (۶۰۷).

سَلامٌ عَلَیْکَ یَا رَسُولَ اللَّهِ سَلامَ مُوَدِّعٍ لا سَئِمٍ (۶۰۸) وَ لا قَالٍ، فَإِنْ أَنْصَرِفْ فَلا عَنْ مَلالَةٍ وَ إِنْ أُقِمْ فَلا عَنْ سُوءِ ظَنِّی بِمَا وَعَدَ اللَّهُ الصَّابِرِینَ، الصَّبْرُ أَیْمَنُ وَ أَجْمَلُ وَ لَوْلا غَلَبَةُ الْمُسْتَوْلِینَ عَلَیْنَا، لَجَعَلْتُ الْمُقَامَ عِنْدَ قَبْرِکَ لِزَاماً وَ التَّلَبُّثَ عِنْدَهُ مَعْکُوفاً وَ لاعْوَلْتُ إِعْوَالَ الثَّکْلَی عَلَی جَلِیلِ الرَّزِیَّةِ، فَبِعَیْنِ اللَّهِ تُدْفَنُ بِنْتُکَ سِرّاً وَ یُهْتَضَمُ حَقُّهَا قَهْراً وَ یُمْنَعُ إِرْثُهَا جَهْراً وَ لَمْ یَطُلِ الْعَهْدُ وَ لَمْ یَخْلُقْ مِنْکَ الذِّکْرُ، فَإِلَی اللَّهِ یَا رَسُولَ اللَّهِ الْمُشْتَکَی وَ فِیکَ أَجْمَلُ الْعَزَاءِ، فَصَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهَا وَ عَلَیْکَ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَکَاتُهُ.

در کتاب مجالس و امالی شیخ مفید (۶۰۹) با چند واسطه از حضرت امام حسین علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

هنگامی که فاطمه دختر پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مریض شد به حضرت امیر علیه السلام وصیّت کرد که موضوع مرض وی را مخفی بدارد و احدی را از مریضی او باخبر ننماید.

حضرت علی علیه السلام به وصیّت او عمل کرده و شخصاً خود آن بزرگوار پرستاری فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را عهده دار بود و اسماء بنت عمیس راجع به پرستاری فاطمه سلام الله علیها طبق وصیّت آن حضرت، به امیرالمؤمنین علی علیه السلام کمک می‌کرد. وقتی موقع شهادت حضرت فاطمه سلام الله علیها فرا رسید وصیّت کرد که حضرت امیر علیه السلام متصدّی امر آن بانو شود، شبانه او را دفن کند و قبر مطهرّش را مخفی نماید.

حضرت علی علیه السلام این وصیّت را پذیرفت و شبانه او را به خاک سپرد و قبرش را مخفی نمود.

هنگامی که از دفن فاطمه فارغ شد، ناگهان حزن و اندوه شدیدی به حضرتش هجوم آورد و اشک از چشمانش سرازیر شد و چهره‌ی خود را به سوی قبر رسول خدا بازگردانید و گفت:

سلام من بر تو باد ای رسول خدا! و سلام بر تو از سوی دخترت و نور چشمت که به زیارتت آمده، همان که در بقعه‌ات زیر خاک آرمی‌ده است و خداوند برای او چنان خواست که هر چه زودتر به تو ملحق شود. ای رسول خدا! صبرم از فراق دختر برگزیده‌ات کاهش یافته و شکیبایی من از دوری سرور زنان از دست رفته، جز آنکه همان گونه که در مصیبت جانگداز تو شکیبایی ورزیدم در اینجا نیز صبر پیشه کنم، چرا که من خود با دست خویش تو را در قبر نهادم و (به هنگام جان دادن سر در آغوش من داشتی آن طور که) جان تو از میان سینه و گلوی من گذشت.

آری در کتاب خدا برای من برترین پذیرش و تحمّل آمده است که فرموده:

«ما همه از خداییم و همگی به سوی او بازمی‌گردیم» (۶۱۰). امانت بازگردانده و گروگان تحویل داده و زهرا از دستم ربوده شد، ای رسول خدا! چقدر این آسمان نیلگون و زمین تیره در نظرم زشت جلوه می‌کند.

راجع به اندوهم چه بگویم که همیشگیست و شبم که به بیداری می‌گذرد و غم از دل من، رخت برنمی‌بندد تا خداوند خانه‌ای را که تو در آن اقامت داری (بهشت برین) برایم برگزیند. غصّه‌ای دارم جگرسوز و اندوهی شورانگیز، چه زود میان ما جدایی افتاد و تنها به خدا شکایت می‌برم.

به زودی دخترت تو را، از همدست شدن امّت علیه من خبر می‌دهد، پس به اصرار از او بپرس و احوال را از او جویا شو که چه بسا سوزها داشت که در سینه‌اش می‌جوشید و راهی برای شرح و بیرون ریختن آن نداشت و اکنون خواهد گفت و خدا داوری خواهد کرد و او بهترین داوران است.

سلام بر شما سلام وداع کننده‌ای که نه خشمگین است و نه دلتنگ، که اگر بازگردم از روی دلتنگی نیست و اگر بمانم از بدگمانی نسبت به آنچه خداوند به صابران وعده داده، نمی‌باشد. باز هم شکیبایی مبارک‌تر و زیباتر است که اگر بیم غلبه چیره شوندگان نمی‌بود برای همیشه در اینجا می‌ماندم و درنگ می‌نمودم و بر این مصیبت بزرگ چونان زنان عزیز مرده شیون می‌کردم، همچنان که خداوند نظاره می‌فرماید، دخترت پنهانی به خاک سپرده می‌شود و حقّش پایمال و از ارثش ممنوع می‌گردد با آنکه دیر زمانی نگذشته و یاد تو کهنه نگشته‌ست. ای رسول خدا، شکایت نزد خداوند بلند مرتبه برده می‌شود و بهترین صبر و دلداری و عزاداری درباره‌ی توست، درود و رحمت و برکات خداوند یکتا و آفریدگار جهانیان بر تو و او باد!

[روایت شماره] (۴۱)

عُیُونُ الْمُعْجِزَاتِ لِلسَّیِّدِ الْمُرْتَضَی رَحِمَهُ اللَّهُ: رُوِیَ أَنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها تُوُفِّیَتْ وَ لَهَا ثَمَانَ عَشْرَةَ سَنَةً وَ شَهْرَانِ وَ أَقَامَتْ بَعْدَ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خَمْسَةً وَ سَبْعِینَ یَوْماً وَ رُوِیَ أَرْبَعِینَ یَوْماً وَ تَوَلَّی غُسْلَهَا وَ تَکْفِینَهَا أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام وَ أَخْرَجَهَا وَ مَعَهُ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ فِی اللَّیْلِ وَ صَلَّوْا عَلَیْهَا وَ لَمْ یَعْلَمْ بِهَا أَحَدٌ وَ دَفَنَهَا فِی الْبَقِیعِ وَ جَدَّدَ أَرْبَعِینَ قَبْراً فَاسْتُشْکِلَ عَلَی النَّاسِ قَبْرُهَا فَأَصْبَحَ النَّاسُ وَ لامَ بَعْضُهُمْ بَعْضاً وَ قَالُوا: إِنَّ نَبِیَّنَا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم خَلَّفَ بِنْتاً وَ لَمْ نَحْضُرْ وَفَاتَهَا وَ الصَلاةَ عَلَیْهَا وَ دَفْنَهَا وَ لا نَعْرِفُ قَبْرَهَا فَنَزُورَهَا.

فَقَالَ مَنْ تَوَلَّی الْأَمْرَ: هَاتُوا مِنْ نِسَاءِ الْمُسْلِمِینَ مَنْ تَنْبُشُ هَذِهِ الْقُبُورَ، حَتَّی نَجِدَ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فَنُصَلِّیَ عَلَیْهَا وَ نَزُورَ قَبْرَهَا، فَبَلَغَ ذَلِکَ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام فَخَرَجَ مُغْضَباً قَدِ احْمَرَّتْ عَیْنَاهُ وَ قَدْ تَقَلَّدَ سَیْفَهُ ذَاالْفَقَارِ حَتَّی بَلَغَ الْبَقِیعَ وَ قَدِ اجْتَمَعُوا فِیهِ فَقَالَ علیه السلام :

لَوْ نَبَشْتُمْ قَبْراً مِنْ هَذِهِ الْقُبُورِ لَوَضَعْتُ السَّیْفَ فِیکُمْ، فَتَوَلَّی الْقَوْمُ عَنِ الْبَقِیعِ.

سیّد مرتضی در کتاب عیون المعجزات (۶۱۱) می‌نگارد روایت شده:

سنّ حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها در موقع شهادت هجده سال و دو ماه بود و بعد از پیغمبر خدا مدت ۷۵ روز و روایت شده

که ۴۰ روز زنده بودند.

حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام متصدّی غسل و کفن آن بانو شد. جنازه‌ی آن بانوی مظلومه را شبانه با امام حسن و امام حسین علیهما السلام خارج نموده، نماز بر بدنش خواندند کسی را از این جریان آگاه ننمودند، بدن مقدّسش را در بقیع دفن کرد، صورت چهل قبر تشکیل داد تا قبر او تشخیص داده نشود. وقتی مردم شنیدند یکدیگر را ملامت و سرزنش کردند و گفتند:

پیغمبر ما، یک دختر به جای نهاد و ما موقع فوت و نماز و دفن او حاضر نشدیم و قبر او را نمی‌دانیم که زیارتش کنیم؟!

آن کسی که متصدّی امر خلافت بود گفت:

زنان مسلمین را بیاورید تا این قبرها را بشکافند و ما جنازه‌ی فاطمه سلام الله علیها را پیدا کنیم و بر آن نماز بخوانیم و قبرش را زیارت نماییم.

موقعی که این سخن به گوش حضرت امیر علیه السلام رسید در حالی خارج شد که خشمناک و چشمان مبارکش سرخ و ذوالفقار را حمایل کرده بود. با همین حالت آمد تا وارد بقیع که آنان اجتماع کرده بودند شد، آنگاه فرمود:

اگر یکی از این قبرها را بشکافید این شمشیر را در میان شما می‌گذارم (و همه را از دم شمشیر می‌گذرانم) پس از این جریان بود که آن گروه از بقیع خارج شدند.

[روایت شماره] (۴۲)

[تهذیب الأحکام] سَلَمَةُ بْنُ الْخَطَّابِ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُمَرَ بْنِ یَزِیدَ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ النُّعْمَانِ، عَنِ ابْنِ مُسْکَانَ، عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

سَأَلْتُهُ عَنْ أَوَّلِ مَنْ جُعِلَ لَهُ النَّعْشُ؟

فَقَالَ:

فَاطِمَةُ سلام الله علیها بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

در کتاب تهذیب (۶۱۲) با چند واسطه از سلیمان بن خالد روایت می‌کند که گفت:

از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام جویا شدم، اوّلین تابوت را برای چه کسی ساختند؟

فرمود:

برای حضرت فاطمه سلام الله علیها دختر حضرت محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

[روایت شماره] (۴۳)

[تهذیب الأحکام] سَلَمَةُ بْنُ الْخَطَّابِ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَى بْنِ زَکَرِیَّا، عَنْ أَبِیهِ عَنْ حُمَیْدِ بْنِ الْمُثَنَّى، عَنْ أَبِی عَبْدِالرَّحْمَنِ الْحَذَّاءِ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

أَوَّلُ نَعْشٍ أُحْدِثَ فِی الْإِسْلامِ نَعْشُ فَاطِمَةَ إِنَّهَا اشْتَکَتْ شَکْوَتَهَا الَّتِی قُبِضَتْ فِیهَا وَ قَالَتْ لِأَسْمَاءَ: إِنِّی نَحِلْتُ وَ ذَهَبَ لَحْمِی أَلا تَجْعَلِینَ لِی شَیْئاً یَسْتُرُنِی؟

قَالَتْ أَسْمَاءُ: إِنِّی إِذْ کُنْتُ بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ رَأَیْتُهُمْ یَصْنَعُونَ شَیْئاً أَفَلا أَصْنَعُ لَکِ فَإِنْ أَعْجَبَکِ أَصْنَعُ لَکِ؟

قَالَتْ:

نَعَمْ فَدَعَتْ بِسَرِیرٍ فَأَکَبَّتْهُ لِوَجْهِهِ، ثُمَّ دَعَتْ بِجَرَائِدَ فَشَدَّدَتْهُ عَلَى قَوَائِمِهِ ثُمَّ جَلَّلَتْهُ ثَوْباً فَقَالَتْ:

هَکَذَا رَأَیْتُهُمْ یَصْنَعُونَ فَقَالَتِ: اصْنَعِی لِی مِثْلَهُ اسْتُرِینِی سَتَرَکِ اللَّهُ مِنَ النَّارِ.

نیز در همان کتاب (۶۱۳) از حضرت صادق علیه السلام روایت می کند که فرمود:

اوّلین تابوتی که در اسلام ساخته شد تابوت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها بود. زیرا آن بانو در آن بیماری که از دنیا رفت به اسماء فرمود:

من لاغر شده‌ام و گوشت بدنم از بین رفته است، آیا یک چیزی که بدنم را بپوشاند برای من درست نمی کنی؟ اسماء گفت:

آن موقعی که من در حبشه بودم یک نوع تابوت می‌ساختند، اگر مایل باشی من شکل آن را به تو نشان دهم؟

فرمود:

مانعی ندارد. اسماء گفت:

یک تختی را آوردند، آنگاه آن تخت را برعکس به روی زمین نهاد، دستور داد تا شاخه‌های خرمایی هم آوردند، آن شاخه‌های خرما را به پایه‌های آن تخت تابید و یکپارچه روی آنها انداخت و گفت:

این شکل همان تابوتیست که من دیدم.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها فرمود:

نظیر این تابوت را برای من بساز و بدنم را به وسیله‌ی آن بپوشان! خدا بدن تو را از آتش محفوظ بدارد!

[روایت شماره] (۴۴)

مِنْ بَعْضِ كُتُبِ الْمَنَاقِبِ الْقَدِيمَةِ: اخْتَلَفَ الرِّوَايَاتُ فِي وَقْتِ وَفَاتِهَا فَفِي رِوَايَةٍ أَنَّهَا بَقِيَتْ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم شَهْرَيْنِ. وَ فِي رِوَايَةٍ ثَلاثَةَ أَشْهُرٍ وَ فِي رِوَايَةٍ مِائَةَ يَوْمٍ وَ فِي رِوَايَةٍ ثَمَانِيَةَ أَشْهُرٍ.

وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ الْعَاصِمِيِّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عليهما السلام، عَنْ آبَائِهِ: ، عَنْ عَلِيٍّ عليه السلام أَنَّ فَاطِمَةَ سلام الله عليها لَمَّا تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم كَانَتْ تَقُولُ: وَاأَبَتَاهْ مِن رَبِّهِ مَا أَدْنَاهُ، وَاأَبَتَاهْ جِنَانُ الْخُلْدِ مَثْوَاهُ، وَاأَبَتَاهْ يُكْرِمُهُ رَبُّهُ إِذَا أَتَاهُ، يَا أَبَتَاهْ الرَّبُّ وَ الرُّسُلُ تُسَلِّمُ عَلَيْهِ حِينَ تَلْقَاهُ.

فَلَمَّا مَاتَتْ فَاطِمَةُ سلام الله عليها قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام يَرْثِيهَا: «لِكُلِّ اجْتِمَاعٍ مِنْ خَلِيلَيْنِ فُرْقَةٌ» الْأَبْيَاتِ.

وَ ذَكَرَ الْحَاكِمُ أَنَّ فَاطِمَةَ لَمَّا مَاتَتْ أَنْشَأَ عَلِيٌّ عليه السلام :

نَفْسِي عَلَى زَفَرَاتِهَا مَحْبُوسَةٌ

يَا لَيْتَهَا خَرَجَتْ مَعَ الزَّفَرَاتِ

لا خَيْرَ بَعْدَكَ فِي الْحَيَاةِ وَ إِنَّمَا

أَبْكِي مَخَافَةَ أَنْ تَطُولَ حَيَاتِي

وَ عَنْ سَيِّدِ الْحُفَّاظِ أَبِي مَنْصُورٍ الدَّيْلَمِيِّ بِإِسْنَادِهِ أَنَّ عَبْدَاللَّهِ بْنَ الْحَسَنِ دَخَلَ عَلَى هِشَامِ بْنِ عَبْدِالْمَلِكِ وَ عِنْدَهُ الْكَلْبِيُّ، فَقَالَ هِشَامٌ لِعَبْدِاللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ: يَا أَبَامُحَمَّدٍ! كَمْ بَلَغَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ مِنَ السِّنِّ؟

فَقَالَ:

بَلَغَتْ ثَلاثِينَ فَقَالَ لِلْكَلْبِيِّ: مَا تَقُولُ؟

قَالَ:

بَلَغَتْ خَمْساً وَ ثَلاثِينَ، فَقَالَ هِشَامٌ لِعَبْدِاللَّهِ: أَلا تَسْمَعُ مَا يَقُولُ الْكَلْبِيُّ؟

فَقَالَ عَبْدُاللَّهِ: يَا أَمِيرَالْمُؤْمِنِينَ سَلْنِي عَنْ أُمِّي فَأَنَا أَعْلَمُ بِهَا وَ سَلِ الْكَلْبِيَّ عَنْ أُمِّهِ فَهُوَ أَعْلَمُ بِهَا.

وَ عَنِ الْعَاصِمِيِّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ قَالَ:

تُوُفِّيَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها بِنْتُ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لِثَلاثِ لَيَالٍ خَلَوْنَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ هِيَ بِنْتُ تِسْعٍ وَ عِشْرِينَ أَوْ نَحْوِهَا.

وَ ذَكَرَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ بْنُ مَنْدَةَ الْأَصْفَهَانِيُّ فِي كِتَابِ الْمَعْرِفَةِ أَنَّ عَلِيّاً تَزَوَّجَ فَاطِمَةَ بِالْمَدِينَةِ بَعْدَ سَنَةٍ مِنَ الْهِجْرَةِ وَ بَنَى بِهَا بَعْدَ ذَلِكَ بِنَحْوٍ مِنْ سَنَةٍ وَ وَلَدَتْ لِعَلِيٍّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ وَ الْمُحْسِنَ وَ أُمَّ كُلْثُومٍ الْكُبْرَى وَ زَيْنَبَ الْكُبْرَى:

وَ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ: تُوُفِّيَتْ وَ لَهَا ثَمَانٌ وَ عِشْرُونَ سَنَةً وَ قِيلَ: سَبْعٌ وَ عِشْرُونَ سَنَةً وَ فِي رِوَايَةٍ أَنَّهَا وُلِدَتْ عَلَى رَأْسِ سَنَةِ إِحْدَى وَ أَرْبَعِينَ مِنْ مَوْلِدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَيَكُونُ سِنُّهَا عَلَى هَذَا ثَلاثاً وَ عِشْرِينَ وَ الْأَكْثَرُ عَلَى أَنَّهَا كَانَتْ بِنْتَ تِسْعٍ وَ عِشْرِينَ أَوْ ثَلاثِينَ.

وَ ذَكَرَ وَهْبُ بْنُ مُنَبِّهٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهَا بَقِيَتْ أَرْبَعِينَ يَوْماً بَعْدَهُ وَ فِي رِوَايَةٍ سِتَّةَ أَشْهُرٍ وَ سَاقَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْحَدِيثَ إِلَى أَنْ قَالَ:

لَمَّا تُوُفِّيَتْ سلام الله علیها شَقَّتْ أَسْمَاءُ جَيْبَهَا وَ خَرَجَتْ فَتَلَقَّاهَا الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ فَقَالا: أَيْنَ أُمُّنَا؟ فَسَكَتَتْ فَدَخَلا الْبَيْتَ فَإِذَا هِيَ مُمْتَدَّةٌ فَحَرَّكَهَا الْحُسَيْنُ فَإِذَا هِيَ مَيِّتَةٌ، فَقَالَ:

يَا أَخَاهْ آجَرَكَ اللَّهُ فِي الْوَالِدَةِ وَ خَرَجَا يُنَادِيَانِ: يَا مُحَمَّدَاهْ يَا أَحْمَدَاهْ الْيَوْمَ جُدِّدَ لَنَا مَوْتُكَ إِذْ مَاتَتْ أُمُّنَا.

ثُمَّ أَخْبَرَا عَلِيّاً وَ هُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَغُشِيَ عَلَيْهِ حَتَّى رُشَّ عَلَيْهِ الْمَاءُ ثُمَّ أَفَاقَ فَحَمَلَهُمَا حَتَّى أَدْخَلَهُمَا بَيْتَ فَاطِمَةَ وَ عِنْدَ رَأْسِهَا أَسْمَاءُ تَبْكِي وَ تَقُولُ: وَا يَتَامَى مُحَمَّدٍ، كُنَّا نَتَعَزَّى فَاطِمَةَ بَعْدَ مَوْتِ جَدِّكُمَا فَبِمَنْ نَتَعَزَّى بَعْدَهَا فَكَشَفَ عَلِيٌّ عَنْ وَجْهِهَا فَإِذَا بِرُقْعَةٍ عِنْدَ رَأْسِهَا فَنَظَرَ فِيهَا فَإِذَا فِيهَا:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

هَذَا مَا أَوْصَتْ بِهِ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَوْصَتْ وَ هِيَ تَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ أَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَ النَّارَ حَقٌّ وَ «أَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لا رَيْبَ فِيها وَ أَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ» (۶۱۴) يَا عَلِيُّ أَنَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ زَوَّجَنِيَ اللَّهُ مِنْكَ لِأَكُونَ لَكَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ أَنْتَ أَوْلَى بِي مِنْ غَيْرِي حَنِّطْنِي وَ غَسِّلْنِي وَ كَفِّنِّي بِاللَّيْلِ وَ صَلِّ عَلَيَّ وَ ادْفِنِّي بِاللَّيْلِ وَ لا تُعْلِمْ أَحَداً وَ أَسْتَوْدِعُكَ اللَّهَ وَ أَقْرَأُ عَلَى وُلْدِيَ السَّلامَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

فَلَمَّا جَنَّ اللَّيْلُ غَسَّلَهَا عَلِيٌّ وَ وَضَعَهَا عَلَى السَّرِيرِ وَ قَالَ لِلْحَسَنِ: ادْعُ لِي أَبَاذَرٍّ فَدَعَاهُ فَحَمَلاهُ إِلَى الْمُصَلَّى، فَصَلَّى عَلَيْهَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَ رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ فَنَادَى: هَذِهِ بِنْتُ نَبِيِّكَ فَاطِمَةُ أَخْرَجْتَهَا مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ، فَأَضَاءَتِ الْأَرْضُ مِيلاً فِي مِيلٍ فَلَمَّا أَرَادُوا أَنْ يَدْفِنُوهَا نُودُوا مِنْ بُقْعَةٍ مِنَ الْبَقِيعِ إِلَيَّ إِلَيَّ فَقَدْ رُفِعَ تُرْبَتُهَا مِنِّي فَنَظَرُوا فَإِذَا هِيَ بِقَبْرٍ مَحْفُورٍ، فَحَمَلُوا السَّرِيرَ إِلَيْهَا فَدَفَنُوهَا فَجَلَسَ عَلِيٌّ عَلَى شَفِيرِ الْقَبْرِ فَقَالَ:

يَا أَرْضُ! اسْتَوْدَعْتُكِ وَدِيعَتِي، هَذِهِ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ فَنُودِيَ مِنْهَا: يَا عَلِيُّ أَنَا أَرْفَقُ بِهَا مِنْكَ فَارْجِعْ وَ لا تَهْتَمَّ فَرَجَعَ وَ انْسَدَّ الْقَبْرُ وَاسْتَوَى بِالْأَرْضِ فَلَمْ يُعْلَمْ أَيْنَ كَانَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

در بعضی از کتب مناقب قدیمی می‌نویسند:

راجع به موقع شهادت حضرت زهراء سلام الله علیها اختلاف است.

در یک روایت می گوید:

آن بانوی معظّمه بعد از پدر بزرگوارش، مدّت دو ماه زنده بودند.

در روایت دیگری می گوید:

مدّت سه ماه زنده بود. در یک روایت است که مدت ۱۰۰ روز و در حدیث دیگری می گوید:

مدّت هشت ماه بعد از شهادت پدرش باقی بود.

و علیّ بن احمد عاصمی با اسناد خود روایت کرده از حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام و او از پدران بزرگوارش: و آنها از

حضرت علی علیه السلام روایت کردند که فرمود:

همانا چون رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به شهادت رسید، حضرت فاطمه سلام الله علیها (در رثای آن حضرت) می‌فرمود:

ای پدر! چقدر به پروردگارت نزدیک بودی، ای پدر! بهشت جاویدان جایگاه تو است، ای پدر! وقتی بر خدایت وارد شدی او تو را اکرام کرد، ای پدر! پروردگار و همه‌ی رسولان الهی وقتی تو را ملاقات نمودند بر تو سلام کردند.

پس چون حضرت فاطمه سلام الله علیها به شهادت رسید، حضرت علیّ بن ابیطالب علیه السلام در رثای او می‌فرمود:

«برای هر جمع دوستانی جداییست. . .» ادامه‌ی ابیات که قبلاً آمده‌ست.

حاکم روایت می کند:

هنگامی که حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به شهادت رسید حضرت امیر علیه السلام این اشعار را سرود:

جان من با ناله‌های خود حبس شده، ای کاش جان من با ناله‌هایم خارج می‌شد.

بعد از تو خیری در زندگانی نخواهد بود، جز این نیست که از خوف طولانی شدن زندگیم می گریم.

و از سیّد الحفّاظ ابی منصور دیلمی نقل شده که او با اسناد خود نقل می کند:

همانا عبدالله بن حسن بر هشام بن عبدالملک وارد شد و در آن هنگام کلبی نزد او (هشام) بود، پس هشام به عبدالله بن حسن گفت:

ای ابامحمّد! سنّ فاطمه سلام الله علیها دختر رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم چقدر بود؟

گفت:

سنّ او به سی سال می‌رسید، پس از آن هشام به کلبی گفت:

تو چه می گویی؟

گفت:

به سی و پنج سال رسیده، هشام (بار دیگر) متوجّه عبدالله شد و گفت:

آیا می‌شنوی کلبی چه می گوید؟ عبدالله گفت:

ای امیرالمؤمنین از من درباره‌ی مادرم سؤال کن، (چرا که) من آگاه‌تر باشم به مادر خودم و از کلبی درباره‌ی مادر خودش سؤال کن، (زیرا) او به مادر خود آگاه‌تر است.

و از عاصمی با اسناد خود نقل شده که از محمّد بن عمر نقل کرده‌اند که گفت:

فاطمه سلام الله علیها دختر محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سه شب از ماه رمضان گذشته بود که به شهادت رسید و او در آن زمان بیست و نه ساله یا مانند آن بود.

و ابوعبدالله بن مندهٔ الإصفهانی در کتاب «المعرفهٔ» ذکر کرده است که حضرت علی علیه السلام ، حضرت فاطمه سلام الله علیها را در مدینه به عقد خود درآورد. پس از آنکه یک سال از هجرت گذشته بود و حدود یک سال بعد او را به خانه برد و حضرت فاطمه سلام الله علیها برای حضرت علی علیه السلام این فرزندان را آورد:

حسن و حسین و محسن: و امّ کلثوم کبری و حضرت زینب کبری علیهما السلام.

و محمّد بن اسحاق گفته: حضرت فاطمه سلام الله علیها در حالی به شهادت رسید که بیست و هشت سال داشت و قول دیگری هست که آن بانو بیست و هفت ساله بود و در روایتی آمده که آن حضرت زمانی متولّد شد که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم چهل و یک ساله بود، پس بنابراین قول، سنّ شریف آن حضرت بیست و سه سال می‌باشد و اکثر روایات دلالت دارد بر اینکه آن حضرت بیست و نُه ساله یا سی ساله بود.

وهب بن مُنَبِّه از ابن عبّاس نقل می کند که گفت:

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها مدّت چهل روز و به قولی شش ماه بعد از پدر بزرگوارش زنده بود، تا آنجا که می گوید:

موقعی که فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها به شهادت رسید اسماء گریبان خود را پاره کرد و خارج شد، آنگاه با حضرت حسنین علیهما السلام مصادف شد، ایشان به وی فرمودند:

مادر ما کجاست؟

اسماء جوابی نگفت. وقتی آنان وارد خانه شدند دیدند مادر بزرگوارشان خوابیده‌ست. وقتی امام حسین علیه السلام مادر خود را حرکت داد، دید به شهادت رسیده‌ست.

سپس به حضرت امام حسن علیه السلام گفت:

برادر جان! خدا برای شهادت مادرت زهراء، به تو اجر عطا کند! آنگاه در حالی خارج شدند که می‌فرمودند:

«یا محمّداه، یا محمّداه! ».

امروز به علّت شهادت مادرمان، مصیبت شما برای ما تجدید شد. پس از این جریان متوجّه حضرت امیر علیه السلام شدند که ایشان در مسجد بودند و آن حضرت را از شهادت مادرشان آگاه نمودند.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام بعد از شنیدن این خبر دلخراش غَش کرد، آب به صورت آن حضرت پاشیدند تا به هوش آمد، آنگاه حسنین علیهما السلام را برداشت و داخل خانه‌ی حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها شد. اسماء را دید که بالای سر حضرت زهرا سلام الله علیها نشسته و گریه می کند و می گوید:

یتیمان حضرت محمّد چه کنند، بعد از شهادت جدّ شما، دل ما به فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها خوش بود بعد از فاطمه به چه کسی دل خوش کنیم! !

آنگاه حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام صورت مبارک فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را باز کرد رقعه‌ای نزد سر آن بانوی معظّمه یافت که در آن نوشته بود:

«بسم الله الرّحمن الرّحیم، این آن وصیّتیست که فاطمه دختر پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم کرده:

فاطمه شهادت می‌دهد که خدایی جز خدای یگانه وجود ندارد، حضرت محمّد بنده و پیامبر خدا می‌باشد. بهشت و دوزخ بر حق است، قیامت خواهد آمد و شکّی در آن نخواهد بود، خدا تمامی افرادی را که در قبرها مدفونند برانگیخته خواهد کرد.

یا علی! من فاطمه دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم می‌باشم. خدا مرا دنیا و آخرت برای تو تزویج نمود.

یا علی! تو از دیگران بر من، مقدّم هستی. مرا حنوط کن، غسل بده، شبانه دفن کن، شبانه بر بدنم نماز بگذار، شبانه به خاکم بسپار، احدی را از فوت من آگاه منمای، من تو را به خدا می‌سپارم و تا روز قیامت به فرزندانم سلام می‌رسانم».

موقعی که شب فرا رسید حضرت امیر علیه السلام بدن مقدّس حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها را غسل داد و در میان تابوت نهاده و به حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام فرمود:

ابوذر را بیاور، وقتی ابوذر آمد بدن مقدّس آن بانوی مظلومه را در محل نماز آوردند و بر بدن او نماز خواند، آنگاه دست‌های مبارک خود را به جانب آسمان بلند کرده و فرمود:

پروردگارا! این دختر پیغمبر تو می‌باشد که تو او را از دنیای ظلمانی به طرف نور بردی و سپس زمین (به اندازه ی) میل در میل (۶۱۵) نورانی شد.

هنگامی که تصمیم گرفتند آن بانو را دفن کنند صدایی از یکی از بقعه‌های بقیع شنیدند که می‌فرمود:

«اِلَیَّ! اِلَیَّ! » یعنی بیا به سوی من! بیا به سوی من! زیرا تربت و خاک وی از من گرفته شده‌ست. وقتی نگاه کردند با قبری کنده و آماده مواجه شدند. تابوت را به سوی آن قبر بردند و آن معظّمه را در میان آن دفن نمودند. سپس حضرت امیر علیه السلام بر لب

قبر نشست و فرمود:

ای قبر! من امانت خود را به تو می‌سپارم، این دختر رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم است. ناگاه ندایی شنیدند که می‌فرمود: یا علی! من از تو، به وی مهربان ترم. برگرد و مهموم مباش! حضرت علی علیه السلام بازگشت و قبر را مسدود و با زمین مساوی نمود. آن قبر تا قیامت معلوم نخواهد شد.

[روایت شماره] (۴۵)

أَقُولُ: قَالَ أَبُوالْفَرَجِ فِی مَقَاتِلِ الطَّالِبِیِّینَ: کَانَتْ وَفَاةُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها بَعْدَ وَفَاةِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بِمُدَّةٍ یُخْتَلَفُ فِی مَبْلَغِهَا فَالْمُکْثِرُ یَقُولُ: ثَمَانِیَةَ أَشْهُرٍ وَ الْمُقَلِّلُ یَقُولُ: أَرْبَعِینَ یَوْماً إِلا أَنَّ الثَّبْتَ فِی ذَلِکَ مَا رُوِیَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ علیهما السلام أَنَّهَا تُوُفِّیَتْ بَعْدَهُ بِثَلاثَةِ أَشْهُرٍ حَدَّثَنِی بِذَلِکَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِیٍّ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنِ ابْنِ سَعْدٍ، عَنِ الْوَاقِدِیِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِینَارٍ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ علیهما السلام.

مؤلف گوید:

ابوالفرج در کتاب مقاتل الطالبیّین (۶۱۶) می‌نویسد:

درباره‌ی اینکه حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها چقدر بعد از پدر بزرگوارش زنده بود اختلاف است، حداکثر آن را هشت ماه و حداقل آن چهل روز نوشته‌اند.

ولی آنچه که صحیح و ثابت به نظر می‌رسد این است که حضرت امام محمّد باقر علیه السلام فرموده:

آن بانوی مظلومه مدّت سه ماه زنده بود.

[روایت شماره] (۴۶)

[المصباح للکفعمی] [المصباحین] فِی الثَّالِثِ مِنْ جُمَادَی الْآخِرَةِ کَانَ وَفَاةُ فَاطِمَةَ سلام الله علیها سَنَةَ إِحْدَی عَشَرَةَ.

در کتاب مصباح کفعمی (۶۱۷) می‌نگارد:

شهادت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در روز سوم ماه جمادی الثّانی سال ۱۱ قمری واقع شد.

[روایت شماره] (۴۷)

[المصباحین] فِی الْیَوْمِ الْحَادِی وَ الْعِشْرِینَ مِنْ رَجَبٍ کَانَتْ وَفَاةُ الطَّاهِرَةِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فِی قَوْلِ ابْنِ عَبَّاسٍ.

بیان: أقول لا یمکن التطبیق بین أکثر تواریخ الولادة و الوفاة و مدَّة عمرها الشریف و لا بین تواریخ الوفاة و بین ما مرَّ فی الخبر الصحیح أنّها سلام الله علیها عاشت بعد أبیها خمسة و سبعین یوماً إذ لو کان وفاة الرسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فی الثامن و العشرین من صفر کان علی هذا وفاتها فی أواسط جمادی الأولی و لو کان فی ثانی عشر ربیع الأوَّل کما ترویه العامّة کان وفاتها فی أواخر جمادی الأولی و ما رواه أبوالفرج، عن الباقر علیه السلام من کون مکثها بعده سلام الله علیها ثلاثة أشهر یمکن تطبیقه علی ما هو المشهور من کون وفاتها فی ثالث جمادی الآخرة و یدلُّ علیه أیضاً ما مرَّ من خبر أبی بصیر، عن أبی عبدالله علیه السلام بروایة الطبریِّ بأن یکون علیه السلام لم یتعرَّض للأیّام الزائدة لقلّتها والله یعلم.

در کتاب مصباح (۶۱۸) می‌نگارد:

شهادت حضرت زهرای مظلومه سلام الله علیها بنا بر قول ابن عبّاس در روز بیست و یکم ماه رجب بود.

مؤلف گوید:

اکثر تواریخ راجع به ولادت و شهادت و مدّت عمر شریف حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها با یکدیگر قابل تطبیق نیستند. نیز تواریخ شهادت آن بانوی معظّمه با آن روایت صحیحی که از امام محمّد باقر علیه السلام قبلاً گذشت و فرمود:

مدّت عمر آن حضرت بعد از پدر بزرگوارش ۷۵ روز بود تطبیق نمی‌کند. زیرا اگر شهادت پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم در روز ۲۸ ماه صفر بوده باشد شهادت حضرت زهرای مظلومه سلام الله علیها در اواسط ماه جمادی الاولی بوده‌ست. اگر شهادت رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم چنانچه اهل تسنن می‌گویند در روز ۱۲ ماه ربیع الاول بوده باشد شهادت حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها در اواخر ماه جمادی الاولی بوده‌ست.

آن روایتی که ابوالفرج از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام نقل کرده که آن بانوی معظّمه سه ماه بعد از پدرش زنده بود، را می‌توان با روایت مشهوری که شهادت آن حضرت در سوّم ماه جمادی الثّانی بوده است را تطبیق کرد و آن روایتی که ابوبصیر به روایت طبری از حضرت صادق علیه السلام نقل نموده است نیز این موضوع را تأیید می‌نماید و ممکن است که معترّض آن چند روز زیادی نشده باشد.

[روایت شماره] (۴۸)

أَقُولُ: فِی الدِّیوَانِ الْمَنْسُوبِ إِلَیْهِ علیه السلام ، أَنَّهُ أَنْشَدَ بَعْدَ وَفَاةِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها:

أَلا هَلْ إِلَی طُولِ الْحَیَاةِ سَبِیلٌ
وَ أَنَّی وَ هَذَا الْمَوْتُ لَیْسَ یَحُولُ
وَ إِنِّی وَ إِنْ أَصْبَحْتُ بِالْمَوْتِ مُوقِناً
فَلِی أَمَلٌ مِنْ دُونِ ذَاکَ طَوِیلٌ
وَ لِلدَّهْرِ أَلْوَانٌ تَرُوحُ وَ تَغْتَدِی
وَ إِنَّ نُفُوساً بَیْنَهُنَّ تَسِیلُ
وَ مَنْزِلُ حَقٍّ لا مُعَرَّجَ دُونَهُ
لِکُلِّ امْرِئٍ مِنْهَا إِلَیْهِ سَبِیلٌ
قَطَعْتُ بِأَیَّامِ التَّعَزُّزِ ذِکْرَهُ
وَ کُلُّ عَزِیزٍ مَا هُنَاکَ ذَلِیلٌ
أَرَی عِلَلَ الدُّنْیَا عَلَیَّ کَثِیرَةً
وَ صَاحِبُهَا حَتَّی الْمَمَاتِ عَلِیلٌ
وَ إِنِّی لَمُشْتَاقٌ إِلَی مَنْ أُحِبُّهُ
فَهَلْ لِی إِلَی مَنْ قَدْ هَوَیْتُ سَبِیلٌ
وَ إِنِّی وَ إِنْ شَطَّتْ بِیَ الدَّارُ نَازِحاً
وَ قَدْ مَاتَ قَبْلِی بِالْفِرَاقِ جَمِیلٌ
فَقَدْ قَالَ فِی الْأَمْثَالِ فِی الْبَیْنِ قَائِلٌ
أَضَرَّ بِهِ یَوْمَ الْفِرَاقِ رَحِیلٌ
لِکُلِّ اجْتِمَاعٍ مِنْ خَلِیلَیْنِ فُرْقَةٌ
وَ کُلُّ الَّذِی دُونَ الْفِرَاقِ قَلِیلٌ

وَ إِنَّ افْتِقَادِی فَاطِماً بَعْدَ أَحْمَدَ

دَلِیلٌ عَلَی أَنْ لا یَدُومَ خَلِیلٌ

وَ کَیْفَ هُنَاکَ الْعَیْشُ مِنْ بَعْدِ فَقْدِهِمْ

لَعَمْرُکَ شَیْءٌ مَا إِلَیْهِ سَبِیلٌ

سَیُعْرَضُ عَنْ ذِکْرِی وَ تُنْسَی مَوَدَّتِی

وَ یَظْهَرُ بَعْدِی لِلْخَیْلِ عَدِیلٌ

وَ لَیْسَ خَلِیلِی بِالْمَلُولِ وَ لا الَّذِی

إِذَا غِبْتُ یَرْضَاهُ سِوَایَ بَدِیلٌ

وَ لَکِنْ خَلِیلِی مَنْ یَدُومُ وِصَالُهُ

وَ یَحْفَظُ سِرِّی قَلْبُهُ وَ دَخِیلٌ

إِذَا انْقَطَعَتْ یَوْماً مِنَ الْعَیْشِ مُدَّتِی

فَإِنَّ بُکَاءَ الْبَاکِیَاتِ قَلِیلٌ

یُرِیدُ الْفَتَی أَنْ لا یَمُوتَ حَبِیبُهُ

وَ لَیْسَ إِلَی مَا یَبْتَغِیهِ سَبِیلٌ

وَ لَیْسَ جَلِیلاً رُزْءُ مَالٍ وَ فَقْدُهُ

وَ لَکِنَّ رُزْءَ الْأَکْرَمِینَ جَلِیلٌ

لِذَلِکَ جَنْبِی لا یُؤَاتِیهِ مَضْجَعٌ

وَ فِی الْقَلْبِ مِنْ حَرِّ الْفِرَاقِ غَلِیلٌ

بیان: خبر «أنّی» محذوف و «منزل» عطف علی ألوان و «المعرَّج» محلُّ الإقامهٔ و شطت الدار و نزحت: بعدت و الباء للتعدیهٔ و التضریب مبالغهٔ فی الضرب و البین: الفراق أی أضرب المثل الّذی قاله القائل فی یوم الفراق الّذی هو رحیل و المثل قوله: لکلِّ اجتماع و فاطم مرخّم فاطمهٔ لضرورهٔ الشعر: و البدیل: البدل و دخیل الرَّجل الّذی یداخله فی أُموره و یختصُّ به «لا یؤاتیه» أی لا یوافقه و الغلیل: العطش.

وَ مِنْهُ: قَوْلُهُ علیه السلام عِنْدَ رِحْلَتِهَا سلام الله علیها:

حَبِیبٌ لَیْسَ یَعْدِلُهُ حَبِیبٌ

وَ مَا لِسِوَاهُ فِی قَلْبِی نَصِیبٌ

حَبِیبٌ غَابَ عَنْ عَیْنِی وَ جِسْمِی

وَ عَنْ قَلْبِی حَبِیبِی لا یَغِیبُ

بیان: حبیب فی الموضعین خبر مبتدإ محذوف أو الثانی خبر الأوَّل.

وَ مِنْهُ: مُخَاطِباً لَهَا بَعْدَ وَفَاتِهَا:

مَا لِی وَقَفْتُ عَلَی الْقُبُورِ مُسَلِّماً

قَبْرَ الْحَبِیبِ فَلَمْ یَرُدَّ جَوَابِی

أَحَبِیبُ مَا لَکَ لا تَرُدُّ جَوَابَنَا

أَنَسِیتَ بَعْدِی خُلَّةَ الْأَحْبَابِ

وَ مِنْهُ: مُجِیباً لِنَفْسِهِ مِنْ قِبَلِهَا سلام الله علیها:

قَالَ الْحَبِیبُ وَ کَیْفَ لِی بِجَوَابِکُمْ

وَ أَنَا رَهِینُ جَنَادِلَ وَ تُرَابِ

أَکَلَ التُّرَابُ مَحَاسِنِی فَنَسِیتُکُمْ

وَ حُجِبْتُ عَنْ أَهْلِی وَ عَنْ أَتْرَابِی

فَعَلَیْکُمْ مِنِّی السَّلامُ تَقَطَّعَتْ

عَنِّی وَ عَنْکُمْ خُلَّةُ الْأَحْبَابِ

بیان: الجنادل: الأحجار و التراب: الموافق فی السن.

و فی شرح الدیوان: روی أنَّ الأبیات الأخیرة سمعت من هاتف.

علّامه‌ی مجلسی؛ گوید:

در آن دیوانی که به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام منسوب است می‌نویسد:

حضرت امیر علیه السلام بعد از شهادت حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها اشعار ذیل را سروده‌اند:

۱ – آیا به سوی زندگانی طولانی راه و طریقی هست؟ از کجا خواهد بود در صورتی که (چیزی بین انسان و بین مرگ) حائل نخواهد شد.

۲ – حقّاً که من، اگر چه به مرگ یقین دارم، ولی در عین حال آرزوی طولانی از غیر موت و مرگ دارم.

۳ – روزگار دارای رنگ‌هاییست که شب را صبح می‌کند و خون افراد در بین شب و روز در بین آنها می‌ریزد.

۴ – روزگار را منزل بر حقّی می‌باشد که محل اقامت نزد آن نیست و برای هر مردی از روزگار به طرف آن راهی خواهد بود.

۵ – من ذکر او را به وسیله‌ی روزهای عزّت قطع نمودم و هر عزیزی در اینجا ذلیل و خوار خواهد شد.

۶ – مرض‌های دنیا را برای خود فراوان می‌بینم، صاحب آن امراض تا موقع مُردن علیل خواهد بود.

۷ – من مشتاق آن کسی هستم که او را دوست دارم، آیا به سوی آن کسی که من او را دوست دارم راهی هست؟

۸ – خانه‌ی مرا دور کرده است، ولی در عین حال آن شخصی که قبل از من از فراق مرده است، نیکو بود.

۹ – گوینده‌ای در داستان‌ها راجع به خدایی مثلی زده و من آن مثال را در روز کوچ نمودن زیاد می‌زنم.

۱۰ – حقّاً که برای من از دست دادن فاطمه سلام الله علیها، بعد از احمد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم دلیلیست بر اینکه هیچ دوستی دائمی نخواهد بود.

۱۱ – برای اجتماع هر دو نفر دوستی افتراق و جدایی خواهد بود و کلیّه‌ی آنها در مقابل فراق و جدایی قلیل و اندک می‌باشد.

۱۲ – بعد از نیافتن آنان زندگی در اینجا چگونه خواهد بود، به جان تو قسم این یک مطلبیست که راهی به سوی آن نخواهد بود.

۱۳ – به زودی از یاد نمودن من، اعراض می‌شود و دوستی فراموش می‌گردد و بعد از من دوستی برای دوستِ من، ظاهر خواهد شد.

۱۴ – شخص ملول و آن کسی که چون من، غائب شوم وی را راضی کند دوست من نخواهد بود.

۱۵ – ولی دوست من آن است که وصال او دائمی باشد، قلب او مرا حفظ کند و برای کارهای من دخیل باشد.

۱۶ – وقتی که یک روز از فوت بگذرد یقیناً گریه‌ی افراد گریه کننده قلیل خواهد شد.

۱۷ – اراده‌ی جوانمرد آن است که دوست او نمیرد و راهی به سوی آنچه که می‌خواهد وجود ندارد.

۱۸ – مصیبت مال مفقود شده، بزرگ نخواهد بود ولی مصیبت اشخاص بزرگوار، بزرگ است.

۱۹ – برای این جهت است که خوابگاهی با پهلوی من موافق نیست، در دل من از حرارت فراق تشنگی جایگزین است.

بیان: خبر «أنّی» حذف شده است و «منزل» عطف است بر الوان و «المعرَّج» محلّ اقامه (برپا داشتن) را گویند.

و «شطت الدّار و نزحت» به معنی دور شدن است و باء در «بی الدّار» برای متعدّی کردن آمده و «التّضریب» برای مبالغه‌ی در زدن می‌آید و «البین» به معنی فراق است. در نتیجه معنی این مصرع این گونه می‌شود:

مثل می‌زنم آن سخن است و منظور حضرت از مثال همان فرمایش خودش است که می‌فرماید:

«لکلّ اجتماع» و «فاطم» کوتاه شده‌ی فاطمه است برای ضرورت شعری و «البدیل» به معنی بَدَل است و «دخیل» دخیل مرد، یعنی آن چیزی که داخل در امور آن مرد شود و اختصاص به او داشته باشد.

و «لا یؤاتیه» با آن موافق نبود و «الغلیل» به معنی عطش و تشنگیست.

نیز در موقع شهادت حضرت زهراء سلام الله علیها می‌فرماید:

۱ – دوستی که نظیر او دوستی نخواهد بود و در قلب من غیر از او بهره‌ای وجود ندارد.

۲ – دوستی که از جلو چشم و جسم من غائب شد، ولی از قلب من غائب نخواهد بود.

بیان: در مصرع اوّل که می‌فرماید:

«حبیبٌ لیس یعدله حبیبٌ» هر دو کلمه‌ی حبیب خبر است از مبتدای محذوف و یا اینکه «حبیب» دوّم خبر است برای «حبیب» اوّل.

خطاب به حضرت زهرا سلام الله علیها بعد از شهادت آن معظّمه

۱ – مرا چه شده که بر روی قبرها توقف می‌نمایم و بر قبر دوست سلام می‌کنم ولی او جواب سلام مرا برنمی گرداند.

۲ – ای دوست تو را چه شده که جواب سلام ما را برنمی گردانی، آیا بعد از من دوستی دوستان را فراموش کردی؟

جواب از زبان حضرت زهراء سلام الله علیها

۱ – دوست در جواب گفت:

من چگونه جواب شما را بگویم، در صورتی که رهین سنگ‌های فراوان و خاک قرار گرفتم.

۲ – حقّاً که خاک اعضای نیکوی بدنم را خورد و من شما را فراموش کردم و از نظر اهل خانه و همسالانم ناپدید شدم.

۳ – از من بر شما سلام باد رشته‌ی دوستی و محبّت من و شما، با بازماندگانم قطع شد.

بیان: «الجنادل» به معنی سنگ‌هاست و «التّراب» به معنی هم سنّ و سال آمده.

و در شرح دیوان منسوب به حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام آمده که این چند بیت اخیر از هاتفی شنیده شد.

[روایت شماره] (۴۹)

مِصْبَاحُ الْأَنْوَارِ: عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

مَکَثَتْ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم سِتِّینَ یَوْماً ثُمَّ مَرِضَتْ فَاشْتَدَّتْ عَلَیْهَا فَکَانَ مِنْ دُعَائِهَا فِی شَکْوَاهَا: یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ بِرَحْمَتِکَ أَسْتَغِیثُ فَأَغِثْنِی اللَّهُمَّ زَحْزِحْنِی عَنِ النَّارِ وَ أَدْخِلْنِی الْجَنَّةَ وَ أَلْحِقْنِی بِأَبِی محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَکَانَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام یَقُولُ لَهَا: یُعَافِیکِ اللَّهُ وَ یُبْقِیکِ، فَتَقُولُ: یَا أَبَاالْحَسَنِ مَا أَسْرَعَ اللِّحَاقَ بِاللَّهِ وَ أَوْصَتْ بِصَدَقَتِهَا وَ مَتَاعِ الْبَیْتِ وَ أَوْصَتْهُ أَنْ یَتَزَوَّجَ أُمَامَةَ بِنْتَ أَبِی الْعَاصِ وَ قَالَتْ:

بِنْتَ أُخْتِی وَ تَحَنَّنْ عَلَی وُلْدِی قَالَ:

وَ دَفَنَهَا لَیْلاً.

وَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

رَأَتْ فَاطِمَةُ فِی مَنَامِهَا النَّبِیَّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَتْ:

فَشَکَوْتُ إِلَیْهِ مَا نَالَنَا مِنْ بَعْدِهِ،

قَالَتْ:

فَقَالَ لِی رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

لَکُمُ الْآخِرَةُ الَّتِی أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِینَ وَ إِنَّکِ قَادِمَةٌ عَلَیَّ عَنْ قَرِیبٍ.

وَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ علیهما السلام، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

لَمَّا حَضَرَتْ فَاطِمَةَ الْوَفَاةُ بَکَتْ فَقَالَ لَهَا أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام :

یَا سَیِّدَتِی مَا یُبْکِیکِ؟

قَالَتْ:

أَبْکِی لِمَا تَلْقَی بَعْدِی فَقَالَ لَهَا: لا تَبْکِی فَوَاللَّهِ إِنَّ ذَلِکِ لَصَغِیرٌ عِنْدِی فِی ذَاتِ اللَّهِ،

قَالَ:

وَ أَوْصَتْهُ أَنْ لا یُؤْذِنَ بِهَا الشَّیْخَیْنِ فَفَعَلَ.

در کتاب مصباحُ الانوار از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها بعد از پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم مدّت شصت روز زنده بود، موقعی که مرض آن بانو شدّت یافت در دعای خود می‌فرمود:

«یَا حَیُّ یَا قَیُّومُ بِرَحْمَتِکَ أَسْتَغِیثُ فَأَغِثْنِی اللَّهُمَّ زَحْزِحْنِی عَنِ النَّارِ وَ أَدْخِلْنِی الْجَنَّةَ وَ أَلْحِقْنِی بِأَبِی محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم».

حضرت امیر علیه السلام به وی فرمود:

خدا تو را عافیت می‌دهد و باقی می‌دارد.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها عرض کرد:

یا اباالحسن! من به سرعت به سوی خدا می‌روم، آنگاه راجع به صدقه‌ها و متاع خانه وصیّت نمود و وصیّت کرد تا امیرالمؤمنین علی علیه السلام با امامه که دختر خواهرش بود ازدواج کند چون با فرزندانش مهربانی می‌نماید، سپس آن بانوی مظلومه را شبانه دفن کرد.

ابن عبّاس می‌گوید:

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها فرمود:

پدر خود را در خواب دیدم و راجع به آن ظلم و ستم‌هایی که به ما شد به آن حضرت شکایت کردم. رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم در جوابم فرمود:

آن آخرتی که برای پرهیزکاران آماده شده برای شماست و تو به زودی نزد من خواهی آمد.

امام جعفر صادق علیه السلام از پدران بزرگوارشان روایت می‌کند که فرمودند:

موقعی که شهادت حضرت زهرای اطهر نزدیک شد گریه کرد، حضرت امیر علیه السلام به وی فرمود:

ای سیّده‌ی من! چرا گریه می‌کنی؟

عرض کرد:

برای آن مصیبت‌هایی که تو بعد از من خواهی دید.

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود:

گریان مباش، به خدا قسم آن مصائب نزد من برای رضای خدا کوچک و ناچیزند، آنگاه به حضرت علی علیه السلام وصیّت کرد که به آن دو نفر اجازه‌ی تشییع جنازه و نماز ندهد، حضرت علی علیه السلام نیز وصیّت آن بانوی معظّمه را اجرا نمود.

[روایت شماره] (۵۰)

کِتَابُ الدَّلائِلِ لِلطَّبَرِیِّ: عَنْ أَبِی إِسْحَاقَ الْبَاقِرْجِی، عَنْ فلایجهٔ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ، عَنْ أَبِی أَحْمَدَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بَغْدَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الصَّلْتِ، عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ سَعِیدٍ، عَنْ أَبِی جَرِیحٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِیهِ عَنْ فَاطِمَةَ سلام الله علیها أَنَّهَا أَوْصَتْ لِأَزْوَاجِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لِکُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ بِاثْنَتَیْ عَشْرَةَ أُوقِیَّةً وَ لِنِسَاءِ بَنِی هَاشِمٍ مِثْلَ ذَلِکَ وَ أَوْصَتْ لِأُمَامَةَ بِنْتِ أَبِی الْعَاصِ بِشَیْءٍ.

وَ بِإِسْنَادٍ آخَرَ عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ حَسَنٍ، عَنْ زَیْدِ بْنِ عَلِیٍّ: أَنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها تَصَدَّقَتْ بِمَالِهَا عَلَی بَنِی هَاشِمٍ وَ بَنِی عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَ أَنَّ عَلِیّاً علیه السلام تَصَدَّقَ عَلَیْهِمْ وَ أَدْخَلَ مَعَهُمْ غَیْرَهُمْ.

طبری در کتاب دلائل الامامه (۶۱۹) با چند واسطه از امام صادق علیه السلام از پدر بزرگوارش امام محمّد باقر علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها وصیّت کرد که به هر یک از زنان پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و زنان بنی هاشم دوازده اوقیه (۶۲۰) بدهند. نیز وصیّت کرد که به امامه هم چیزی بپردازند.

طبق روایت دیگری زید بن علی می‌گوید:

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها کلیّه‌ی اموال خود را به بنی هاشم و فرزندان عبدالمطلب صدقه داد.

حضرت امیر علیه السلام هم کلیّه‌ی اموال خود را به ایشان و دیگران صدقه داد.

بخش هشتم؛ ورود حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها به صحرای محشر و دادخواهی آن حضرت (باب ۸؛ تظلمها سلام الله علیها فی القیامهٔ و کیفیهٔ مجیئها إلی المحشر)

[روایت شماره] (۰۱)

[الأمالی للصّدوق] الطَّالَقَانِیُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَرِیرٍ الطَّبَرِیِّ، عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِالْوَاحِدِ، عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ عَلِیٍّ السُّدِّیِّ، عَنْ مَنِیعِ بْنِ الْحَجَّاجِ، عَنْ عِیسَی بْنِ مُوسَی، عَنْ جَعْفَرٍ الْأَحْمَرِ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْبَاقِرِ علیه السلام قَالَ:

سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللَّهِ الْأَنْصَارِیَّ یَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِذَا کَانَ یَوْمُ الْقِیَامَةِ تَقْبَلُ ابْنَتِی فَاطِمَةُ عَلَی نَاقَةٍ مِنْ نُوقِ الْجَنَّةِ مُدَبَّجَةَ الْجَنْبَیْنِ، خِطَامُهَا مِنْ لُؤْلُؤٍ رَطْبٍ، قَوَائِمُهَا مِنَ الزُّمُرُّدِ الْأَخْضَرِ ذَنَبُهَا مِنَ الْمِسْکِ الْأَذْفَرِ، عَیْنَاهَا یَاقُوتَتَانِ حَمْرَاوَانِ.

عَلَیْهَا قُبَّةٌ مِنْ نُورٍ، یُرَی ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا وَ بَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا، دَاخِلُهَا عَفْوُ اللَّهِ وَ خَارِجُهَا رَحْمَةُ اللَّهِ، عَلَی رَأْسِهَا تَاجٌ مِنْ نُورٍ، لِلتَّاجِ سَبْعُونَ رُکْناً کُلُّ رُکْنٍ مُرَصَّعٌ بِالدُّرِّ وَ الْیَاقُوتِ، یُضِیءُ کَمَا الْکَوْکَبُ الدُّرِّیُّ فِی أُفُقِ السَّمَاءِ وَ عَنْ یَمِینِهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَکٍ وَ عَنْ شِمَالِهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَکٍ وَ جَبْرَئِیلُ آخِذٌ بِخِطَامِ النَّاقَةِ یُنَادِی بِأَعْلَی صَوْتِهِ:

غُضُّوا أَبْصَارَکُمْ حَتَّی تَجُوزَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ، فَلا یَبْقَی یَوْمَئِذٍ نَبِیٌّ وَ لا رَسُولٌ وَ لا صِدِّیقٌ وَ لا شَهِیدٌ إِلا غَضُّوا أَبْصَارَهُمْ حَتَّی تَجُوزَ فَاطِمَةُ، فَتَسِیرُ حَتَّی تُحَاذِیَ عَرْشَ رَبِّهَا جَلَّ جَلالُهُ، فَتَنْزَخُ بِنَفْسِهَا عَنْ نَاقَتِهَا وَ تَقُولُ: إِلَهِی وَ سَیِّدِی احْکُمْ بَیْنِی وَ بَیْنَ مَنْ ظَلَمَنِی اللَّهُمَّ احْکُمْ بَیْنِی وَ بَیْنَ مَنْ قَتَلَ وُلْدِی، فَإِذَا النِّدَاءُ مِنْ قِبَلِ اللَّهِ جَلَّ جَلالُهُ: یَا حَبِیبَتِی وَ ابْنَةَ حَبِیبِی سَلِینِی تُعْطَیْ وَ اشْفَعِی تُشَفَّعِیْ، فَوَعِزَّتِی وَ جَلالِی لا جَازَنِی ظُلْمُ ظَالِمٍ، فَتَقُولُ: إِلَهِی وَ سَیِّدِی ذُرِّیَّتِی وَ شِیعَتِی وَ شِیعَةَ ذُرِّیَّتِی وَ مُحِبِّیَّ وَ مُحِبِّی ذُرِّیَّتِی

فَإِذَا النِّدَاءُ مِنْ قِبَلِ اللَّهِ جَلَّ جَلالُهُ: أَيْنَ ذُرِّيَّةُ فَاطِمَةَ وَ شِيعَتُهَا وَ مُحِبُّوهَا وَ مُحِبُّو ذُرِّيَّتِهَا فَيُقْبِلُونَ وَ قَدْ أَحَاطَ بِهِمْ مَلائِكَةُ الرَّحْمَةِ فَتَقْدُمُهُمْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها حَتَّى تُدْخِلَهُمُ الْجَنَّةَ.

توضیح: قال الفیروزآبادیُّ: المدبّج المزیّن و قال الجزریُّ فیه کان له طیلسان مدبّج هو الّذی زیّنت أطرافه بالدّیباج، قوله «الأذفر» أی طیّب الریح قوله «داخلها عفو الله» کنایة عن أنّها مشمولة بعفو الله و رحمته و تجیء إلی القیامة شفیعة للعباد معها رحمة الله و عفوه لهم و قال الفیروزآبادیُّ: زخه: دفعه فی وهدة و زید اغتاظ و وثب انتهی و التشفیع: قبول الشفاعة.

شیخ صدوق در کتاب امالی (۶۲۱) با چند واسطه از امام محمّد باقر علیه السلام از جابر بن عبدالله انصاری از پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

موقعی که روز قیامت فرا می‌رسد دخترم فاطمه سلام الله علیها در حالی می‌آید که بر یکی از ناقه‌های بهشتی سوار است و از دو پهلوی آن ناقه، حریرهای بهشتی آویزان، مهار آن از مروارید تَر، پاهایش از زُمرّد سبز، دُم آن از مشک ناب، دیدگانش از دُرّ و یاقوت سرخ خواهد بود. قبّه‌ای از نور بر پشت آن ناقه نصب شده که اندرون آن از بیرون آشکار، وسط آن حاوی عفو پروردگار و بیرون آن رحمت خدای رحیم است.

حضرت فاطمه سلام الله علیها تاجی از نور بر سر دارد که دارای هفتاد پایه و هر پایه‌ای از آن به وسیله‌ی یک مروارید و یاقوت آراسته، نظیر یک ستاره‌ای درخشان خواهد بود.

در طرف راست و چپ حضرت فاطمه سلام الله علیها هفتاد هزار ملک خواهد بود. جبرئیل در آن موقع مهار ناقه‌ی حضرت فاطمه سلام الله علیها را گرفته و با صدای بلند خواهد گفت:

چشمان خود را ببندید تا فاطمه دختر حضرت محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عبور نماید.

در آن روز هیچ پیغمبر و رسول و صدّیق و شهیدی نیست مگر اینکه دیدگان خویشتن را می‌بندد تا اینکه حضرت زهراء سلام الله علیها از صحرای محشر عبور نماید.

هنگامی که آن معظّمه به زیر عرش پروردگار می‌رسد از آن ناقه فرود می‌آید و عرض می‌کند:

ای پروردگار من! مابین من و آن افرادی که در حقّ من ظلم نمودند و فرزندان مرا شهید کرده‌اند قضاوت کن.

آنگاه از طرف خدای رؤوف ندا می‌رسد:

ای حبیبه و فرزند رسول من از من بخواه تا به تو عطا نمایم. شفاعت کن تا من بپذیرم. به عزّت و جلال خودم که امروز ظلم و ستم هیچ ستمگری از نظر من محو نخواهد شد.

در همین موقع است که حضرت زهراء سلام الله علیها می‌گوید:

بار خدایا! فرزندان، شیعیان، دوستان، دوستانِ دوستانِ فرزندانِ مرا به من ببخش!

آنگاه از طرف پروردگار جهان منادی ندا می‌کند:

فرزندان، شیعیان، دوستان و دوستِ دوستان ذریّه‌ی فاطمه کجایند؟ ایشان عموماً در حالی که ملائکه رحمت پروردگار آنان را احاطه کرده باشند می‌آیند.

سپس فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها جلو می‌رود تا ایشان را داخل بهشت می‌نماید.

بیان: فیروزآبادی گفته «المدبّج» به معنای مزیّن (تزئین شده) است و جزری گفته: وقتی گفته می‌شود «طیسان مدبّج» یعنی پوستینی که اطراف آن با ابریشم مزیّن شده باشد و کلمه‌ی «الأذفر» که در فرمایش رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آمده به معنی خوشبو می‌باشد و جمله‌ی «داخلها عفو الله» کنایه از این است که آن بانو سلام الله علیها مشمول عفو و رحمت الهیست و روز قیامت در حالی وارد محشر می‌شود که شفاعت کننده‌ی بندگان خداست و با اوست رحمت و عفو خداوند برای بندگانش (آن بزرگوار

وسیله‌ی عفو و رحمت الهی است) و فیروزآبادی گفته: «زخّه» به معنای افتادن با شدّت و غیظ و غضب زیاد است.

و «التّشفیع» یعنی قبول شفاعت نمودن.

[روایت شماره] (۰۲)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] أَحْمَدُ بْنُ أَبِی جَعْفَرٍ الْبَیْهَقِیُّ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِیٍّ الْجُرْجَانِیِّ، عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ أَبِی عَبْدِاللَّهِ الْقَطَّانِ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِاللَّهِ بْنِ عَامِرٍ الطَّائِیِّ، عَنْ أَبِی أَحْمَدَ بْنِ سُلَیْمَانَ الطَّائِیِّ، عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضَا علیهما السلام، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

تُحْشَرُ ابْنَتِی فَاطِمَةُ سلام الله علیها یَوْمَ الْقِیَامَةِ وَ مَعَهَا ثِیَابٌ مَصْبُوغَةٌ بِالدِّمَاءِ، تَتَعَلَّقُ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ تَقُولُ: یَا عَدْلُ احْکُمْ بَیْنِی وَ بَیْنَ قَاتِلِ وُلْدِی،

قَالَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام :

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

وَ یَحْکُمُ [اللَّهُ] لِابْنَتِی وَ رَبِّ الْکَعْبَةِ.

در کتاب عیون اخبار الرّضا علیه السلام (۶۲۲) با چند واسطه از امام رضا علیه السلام از پدران بزرگوارشان: از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

دخترم فاطمه سلام الله علیها در حالی وارد صحرای محشر می‌شود که لباس‌هایی غرقه به خون همراه دارد.

حضرتش پایه‌ی عرش خدا را می‌گیرد و می‌گوید:

ای خدای عادل و عالم! بین من و آن افرادی که فرزندان مرا کُشتند حکم کن! حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمودند:

به حقّ خدای کعبه که آن روز پروردگار عادل برای دخترم قضاوت خواهد کرد.

[روایت شماره] (۰۳)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِالْأَسَانِیدِ الثَّلاثَةِ، عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

تُحْشَرُ ابْنَتِی فَاطِمَةُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ وَ مَعَهَا ثِیَابٌ مَصْبُوغَةٌ بِالدَّمِ فَتَتَعَلَّقُ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ فَتَقُولُ: یَا عَدْلُ احْکُمْ بَیْنِی وَ بَیْنَ قَاتِلِ وُلْدِی،

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

فَیَحْکُمُ لِابْنَتِی وَ رَبِّ الْکَعْبَةِ وَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ یَغْضَبُ لِغَضَبِ فَاطِمَةَ وَ یَرْضَی لِرِضَاهَا.

[صحیفة الرّضا علیه السلام] عن الرّضا علیه السلام عن آبائه: مثله.

نیز در همان کتاب (۶۲۳) با چند واسطه از امام رضا علیه السلام از پدران بزرگوارشان: از پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

هنگامی که روز قیامت فرا می‌رسد دخترم فاطمه در حالی محشور می‌شود که لباس‌های خون آلودی با وی خواهد بود، آنگاه یکی از پایه‌های عرش را می‌گیرد و می‌گوید:

ای خدای عادل! بین من و قاتل فرزندانم حکم کن.

سپس پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:

به حقّ خدای کعبه قسم که خدا به نفع دخترم قضاوت می‌کند، زیرا خدا برای غضب فاطمه غضب می‌نماید و برای رضایت وی راضی خواهد شد.

مانند این حدیث البته بدون جمله‌ی آخر، در صحیفهٔ الرّضا علیه السلام صفحه‌ی ۴۴ حدیث ۲۰ آمده‌ست.

[روایت شماره] (۰۴)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِالْإِسْنَادِ الثَلاثَةِ، عن الرّضا علیه السلام عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ نَادَى مُنَادٍ: يَا مَعْشَرَ الْخَلائِقِ غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ حَتَّى تَجُوزَ فَاطِمَةُ بِنْتُ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

نیز در همان کتاب (۶۲۴) با چند واسطه از امام رضا علیه السلام از پدران بزرگوارشان: از حضرت رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

موقعی که روز قیامت شود منادی ندا می‌کند:

ای گروه خلائق! چشمان خود را ببندید تا فاطمه دختر پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عبور نماید.

[روایت شماره] (۰۵)

[صحیفهٔ الرّضا علیه السلام] عن الرّضا علیه السلام عَنْ آبَائِهِ: مِثْلَهُ.

ثُمَّ قَالَ:

وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ قِيلَ: يَا أَهْلَ الْجَمْعِ غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ تَمُرَّ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فَتَمُرُّ وَ عَلَيْهَا رَيْطَتَانِ حَمْرَاوَانِ.

بیان: قال الفیروزآبادیُّ: الرّیطة کلُّ ملاءة غیر ذات لفقین کلّها نسج واحد و قطعة واحدة أو کلُّ ثوب لیّن رقیق.

در کتاب صحیفه الرّضا علیه السلام (۶۲۵) نظیر این روایت نقل شده‌ست.

پس فرمود:

و در روایت دیگری آمده چون روز قیامت فرا رسد ندایی می‌گوید:

ای اهل جمع (اهل محشر) ببندید چشمانتان را، (زیرا) فاطمه دختر رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عبور می‌کند، پس او عبور می‌کند در حالی که دو چادر قرمز بر سر اوست.

بیان: فیروزآبادی گوید «الرّیطة» به هر چادری که دَرز نداشته باشد، بلکه یک پارچه بافته شده باشد، گویند. یا به هر لباسی که نرم و لطیف باشد، گفته می‌شود.

[روایت شماره] (۰۶)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِالْأَسَانِيدِ الثَلاثَةِ، عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

تُحْشَرُ ابْنَتِي فَاطِمَةُ وَ عَلَيْهَا حُلَّةُ الْكَرَامَةِ قَدْ عُجِنَتْ بِمَاءِ الْحَيَوَانِ فَيَنْظُرُ إِلَيْهَا الْخَلائِقُ فَيَتَعَجَّبُونَ مِنْهَا، ثُمَّ تُكْسَى أَيْضاً مِنْ حُلَلِ الْجَنَّةِ أَلْفُ حُلَّةٍ مَكْتُوبٌ عَلَى كُلِّ حُلَّةٍ بِخَطٍّ أَخْضَرَ: أَدْخِلُوا بِنْتَ مُحَمَّدٍ الْجَنَّةَ عَلَى أَحْسَنِ الصُّورَةِ وَ أَحْسَنِ الْكَرَامَةِ وَ أَحْسَنِ مَنْظَرٍ، فَتُزَفُّ إِلَى الْجَنَّةِ كَمَا تُزَفُّ الْعَرُوسُ وَ يُوَكَّلُ بِهَا سَبْعُونَ أَلْفَ جَارِيَةٍ.

[صحیفهٔ الرّضا علیه السلام] عنه، عن آبائه: مثله.

بیان: قوله علیه السلام «قد عجنت» فی بعض النسخ بالباء الموحّدة علی بناء المفعول من باب التفعیل أی جعلت عجیبة لغسلها بماء الحیوان و فی بعض النسخ بالنون کنایة عن الغسل به أو کونها بحیث لا یموت أبداً من یلبسها و قال الجزریُّ فی الحدیث یزفُّ علیٌّ بینی و بین إبراهیم إلی الجنّة إن کسرت الزاء فمعناه یسرع من زفَّ فی مشیه و أزف إذا أسرع و إن فتحت فهو من زففت العروس أزفّها إذا أهدیتها إلی زوجها.

در کتاب عیون اخبار الرّضا علیه السلام (۶۲۶) با چند واسطه از امام رضا علیه السلام از پدران بزرگوارشان: از پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

دخترم فاطمه در حالی محشور می‌شود که لباس کرامت را پوشیده باشد و آن با آب جاودانه عجین شده است، خلائق از آن بانو تعجّب می‌کنند.

آنگاه تعداد هزار حلّه‌ی دیگر می‌پوشد که بر هر کدام آنها به خطّ سبز نوشته است: دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم را با بهترین صورت، بهترین کرامت و بهترین منظره وارد بهشت کنید، آنگاه آن بانو در حالی که هفتاد هزار ملک موکّل او باشند نظیر عروس به سرعت داخل بهشت خواهد شد.

مانند این حدیث در کتاب صحیفهٔ الرّضا علیه السلام صفحه‌ی ۵۷ حدیث ۷۸ نقل شده‌ست.

بیان: کلمه‌ی «عجنت» که در فرمایش رسول اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم آمده است در بعضی نسخه‌های دیگر این کلمه «عجبت» آمده - یعنی به جای نون، باء آمده - که در این صورت مفعول از باب تفعیل می‌شود و معنای آن این گونه می‌شود:

عجیب می‌شود (مورد تعجّب مردم قرار می‌گیرد) به خاطر اینکه آن لباس شستشو داده شده به آب حیات و در بعضی نسخه‌های دیگر با نون آمده (یعنی همان «عجنت») کنایه از آن است که آن لباس شسته شده به آب حیات، به طوری که هر کس آن را بپوشد هرگز نمی‌میرد. جزری می‌گوید در حدیث دیگری آمده:

«یزفّ علیّ بینی و بین ابراهیم الی الجنّة» گفته اگر حرف زاء مکسور باشد (یعنی یزِفّ بخوانیم) معنای آن به سرعت راه رفتن می‌شود (به صورت مضارع) و «اَزف» زمانی که به سرعت رفته باشد (ماضی) را گویند و اگر زاء مفتوح باشد (یعنی یزَفّ) در این صورت از باب «زففت العروس» است و آن برای زمانی‌ست که عروس را به خانه‌ی شوهرش می‌برند.

[روایت شماره] (۰۷)

[ثواب الأعمال] مَاجِیلَوَیْهِ، عَنْ مُحَمَّدٍ الْعَطَّارِ، عَنِ الْأَشْعَرِیِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ، عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

إِذَا کَانَ یَوْمُ الْقِیَامَةِ نُصِبَ لِفَاطِمَةَ سلام الله علیها قُبَّةٌ مِنْ نُورٍ وَ أَقْبَلَ الْحُسَیْنُ علیه السلام ، رَأْسُهُ فِی یَدِهِ، فَإِذَا رَأَتْهُ شَهَقَتْ شَهْقَةً لا یَبْقَی فِی الْجَمْعِ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ وَ لا نَبِیٌّ مُرْسَلٌ وَ لا عَبْدٌ مُؤْمِنٌ إِلا بَکَی لَهَا، فَیُمَثِّلُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ رَجُلًا لَهَا فِی أَحْسَنِ صُورَةٍ وَ هُوَ یُخَاصِمُ قَتَلَتَهُ «بِلا رَأْسٍ» فَیَجْمَعُ اللَّهُ قَتَلَتَهُ وَ الْمُجَهِّزِینَ عَلَیْهِ وَ مَنْ شَرِکَ فِی قَتْلِهِ، فَیَقْتُلُهُمْ حَتَّی أَتَی عَلَی آخِرِهِمْ ثُمَّ یُنْشَرُونَ فَیَقْتُلُهُمْ أمیرالمؤمنین علیه السلام ، ثُمَّ یُنْشَرُونَ فَیَقْتُلُهُمُ الْحَسَنُ علیه السلام ثُمَّ یُنْشَرُونَ فَیَقْتُلُهُمُ الْحُسَیْنُ علیه السلام ثُمَّ یُنْشَرُونَ فَلا یَبْقَی مِنْ ذُرِّیَّتِنَا أَحَدٌ إِلا قَتَلَهُمْ قَتَلَةً، فَعِنْدَ ذَلِکَ یَکْشِفُ اللَّهُ الْغَیْظَ وَ یُنْسِی الْحُزْنَ.

ثُمَّ قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ علیه السلام :

رَحِمَ اللَّهُ شِیعَتَنَا شِیعَتُنَا، وَاللَّهِ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ، فَقَدْ وَاللَّهِ شَرَکُونَا فِی الْمُصِیبَةِ بِطُولِ الْحُزْنِ وَ الْحَسْرَةِ.

بیان: قوله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

«بلا رأس» لعله حال عن الضمیر فی قوله قتلته.

شیخ صدوق در کتاب ثواب الاعمال (۶۲۷) با چند واسطه از امام صادق علیه السلام از پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

موقعی که روز قیامت فرا می‌رسد قبّه‌ای از نور برای حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها بر پا خواهد شد. امام حسین علیه السلام در حالی می‌آید که سر بریده‌ی خود را در دست گرفته باشد. وقتی چشم فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها به امام حسین علیه السلام بیفتد یک گریه و ضجّه‌ای می‌کند که هیچ ملک مقرّب و پیغمبر مرسل و بنده‌ی مؤمنی در محشر نیست مگر اینکه گریان خواهد شد.

در همین موقع است که خدای توانا، مرد نیک صورتی را به نظر آن بانو جلوه می‌دهد که با قاتلان امام حسین شهید علیه السلام مخاصمه نماید.

آنگاه خدای سبحان قاتلین امام حسین علیه السلام را با آن افرادی که مددکار آنها بودند و آن اشخاصی که در ریختن خون آن حضرت شرکت نمودند حاضر می‌کند و آن مرد تا آخرین نفر آنان را می‌کشد. سپس ایشان را زنده می‌کند تا حضرت امیر علیه السلام برای دوّمین بار آنان را بکشد. بار دیگر ایشان را زنده می‌کند که امام حسن مجتبی علیه السلام آنان را برای سوّمین بار به درک واصل نماید.

سپس آنان را بار دیگر خداوند زنده می‌کند تا امام حسین علیه السلام آنان را به قتل برساند، پس باز هم آنان را زنده می‌کند (و آنقدر این زنده کردن و کشتن ادامه پیدا می‌کند) تا اینکه احدی از ذریّه و فرزندان ما باقی نمی‌مانند مگر آنکه (هر کدام از آنها جدا جدا) آنها را به قتل می‌رسانند و پس از این جریان (انتقام) است که غضب ما و شیعیان ما فرو می‌نشیند و آن حزن و اندوه شهادت حسین علیه السلام فراموش می‌شود.

آنگاه حضرت صادق علیه السلام فرمود:

خدا شیعیان ما را رحمت کند، به خدا قسم شیعیان ما، مؤمنین هستند زیرا ایشان با غم و اندوه طولانی ما شریک می‌باشند.

[روایت شماره] (۰۸)

[ثواب الأعمال] ابْنُ الْمُتَوَکِّلِ، عَنْ مُحَمَّدٍ الْعَطَّارِ، عَنِ الْأَشْعَرِیِّ، عَنِ ابْنِ یَزِیدَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَنْصُورٍ، عَنْ رَجُلٍ، عَنْ شَرِیکٍ یَرْفَعُهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم:

إِذَا کَانَ یَوْمُ الْقِیَامَةِ جَاءَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها فِی لُمَةٍ [لُمَّةٍ] مِنْ نِسَائِهَا فَیُقَالُ لَهَا: ادْخُلِی الْجَنَّةَ فَتَقُولُ: لا أَدْخُلُ حَتَّی أَعْلَمَ مَا صُنِعَ بِوُلْدِی مِنْ بَعْدِی؟ فَیُقَالُ لَهَا: انْظُرِی فِی قَلْبِ الْقِیَامَةِ فَتَنْظُرُ إِلَی الْحُسَیْنِ علیه السلام قَائِماً وَ لَیْسَ عَلَیْهِ رَأْسٌ، فَتَصْرُخُ صَرْخَةً وَ أَصْرُخُ لِصُرَاخِهَا وَ تَصْرُخُ الْمَلائِکَةُ لِصُرَاخِنَا، فَیَغْضَبُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لَنَا عِنْدَ ذَلِکَ فَیَأْمُرُ نَاراً یُقَالُ لَهَا: هَبْهَبُ قَدْ أُوقِدَ عَلَیْهَا أَلْفَ عَامٍ حَتَّی اسْوَدَّتْ لا یَدْخُلُهَا رَوْحٌ أَبَداً وَ لا یَخْرُجُ مِنْهَا غَمٌّ أَبَداً فَیُقَالُ لَهَا: الْتَقِطِی قَتَلَةَ الْحُسَیْنِ علیه السلام وَ حَمَلَةَ الْقُرْآنِ فَتَلْتَقِطُهُمْ. فَإِذَا صَارُوا فِی حَوْصَلَتِهَا، صَهَلَتْ وَ صَهَلُوا بِهَا وَ شَهَقَتْ وَ شَهَقُوا بِهَا وَ زَفَرَتْ وَ زَفَرُوا بِهَا، فَیَنْطِقُونَ بِأَلْسِنَةٍ ذَلْقَةٍ طَلْقَةٍ: یَا رَبَّنَا أَوْجَبْتَ لَنَا النَّارَ قَبْلَ عَبَدَةِ الْأَوْثَانِ؟ فَیَأْتِیهِمُ الْجَوَابُ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ إِنْ مِنْ عِلْمٍ لَیْسَ کَمَنْ لا یَعْلَمُ.

إیضاح: اللّمة بضمّ اللّام و فتح المیم المخفّفة الجماعة و قال الجوهریُّ لُمة الرجل تربه و شکله و الهاء عوض و اللّمة الأصحاب [ما] بین الثلاثة إلی العشرة انتهی. والمراد بحملة القرآن الّذین ضیّعوه و حرّفوه.

نیز در همان کتاب (۶۲۸) با چند واسطه از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روایت کرده که فرمود:

هنگامی که روز قیامت شود، فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در حالی وارد صحرای محشر می‌شود که گروهی از زنان شیعیان در اطراف آن بانو خواهند بود. به حضرت زهراء سلام الله علیها می گویند:

داخل بهشت شو، ایشان می‌فرماید:

وارد بهشت نمی‌شوم تا بدانم بعد از من با فرزندانم چه عملی انجام می‌دهند. به آن حضرت می گویند:

در میان جمعیّت قیامت نگاه کن. وقتی نظر می کند امام حسین علیه السلام را خواهد دید که با بدن بی‌سر ایستاده‌ست! حضرت زهراء سلام الله علیها فریادی می‌زند که من به وسیله‌ی فریاد او فریاد خواهم زد و عموم ملائکه نیز به فریاد می‌آیند.

در چنین زمانی‌ست که خدای قهّار، به خاطر ما غضب می کند و آتشی را که مدّت هزار سال افروخته‌اند تا سیاه شده و آن را هَبْهَب می گویند و هرگز نسیمی داخل آن نشده دستور می‌دهد تا قاتلین امام حسین علیه السلام و آن افرادی را که حامل قرآن و تارک اهل بیت پیغمبر اکرم:

بوده‌اند بِرُبایـد. وقتی داخل آتش شوند، آتش نعره‌ای می‌زند و آنان ناله و زاری می‌نمایند، آتش می‌خروشد و آنان همه به خروش می‌آیند، آتش زبانه می کشد و ایشان به زبان فصیح می گویند:

پروردگارا! به چه علّت آتش را قبل از بت پرستان به ما مسلّط کرده‌ای؟! خطاب می‌رسد:

کسی که از روی جهالت عملی را انجام دهد با آن کسی که بداند و عملی را انجام دهد فرق دارد.

بیان: کلمه‌ی «اللُّمـة» در صورتی که میم آن مشدّد باشد و لام آن مضـموم باشد به معنی جماعت و گروه است و جوهری گفته: «لُمة الرّجل» یعنی شکل و قیافه‌ی مرد و وقتی گفته می‌شود «اللّمة الأصحاب» شامل سه نفر تا ده نفر می‌شود.

و منظور از «حملة القرآن» کسانی‌ست که قرآن را ضایع و تحریف کرده باشند.

[روایت شماره] (۰۹)

[ثواب الأعمال] ابْنُ الْبَرْقِيِّ (۶۲۹)، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ أَبِيهِ [عَنْ] مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ يَرْفَعُهُ إِلَى عَنْبَسَةَ الطَّائِيِّ، عَنْ أَبِي خَيْرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

يُمَثَّلُ لِفَاطِمَةَ سلام الله علیها رَأْسُ الْحُسَيْنِ علیه السلام مُتَشَحِّطاً بِدَمِهِ فَتَصِيحُ وَا وَلَدَاهْ! وَا ثَمَرَةَ فُؤَادَاهْ! فَتَصْعَقُ الْمَلائِكَةُ لِصَيْحَةِ فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ يُنَادِي أَهْلُ الْقِيَامَةِ: قَتَلَ اللَّهُ قَاتِلَ وَلَدِكَ يَا فَاطِمَةُ.

قَالَ:

فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: ذَلِكَ أَفْعَلُ بِهِ وَ بِشِيعَتِهِ وَ أَحِبَّائِهِ وَ أَتْبَاعِهِ وَ إِنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ عَلَى نَاقَةٍ مِنْ نُوقِ الْجَنَّةِ مُدَبَّجَةَ الْجَنْبَيْنِ، وَاضِحَةَ الْخَدَّيْنِ شَهْلاءَ الْعَيْنَيْنِ، رَأْسُهَا مِنَ الذَّهَبِ الْمُصَفَّى وَ أَعْنَاقُهَا مِنَ الْمِسْكِ وَ الْعَنْبَرِ، خِطَامُهَا مِنَ الزَّبَرْجَدِ الْأَخْضَرِ، رَحَائِلُهَا دُرٌّ مُفَضَّضٌ بِالْجَوْهَرِ، عَلَى النَّاقَةِ هَوْدَجٌ غِشَاؤُهَا مِنْ نُورِ اللَّهِ وَ حَشْوُهَا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ، خِطَامُهَا فَرْسَخٌ مِنْ فَرَاسِخِ الدُّنْيَا يَحُفُّ بِهَوْدَجِهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ بِالتَّسْبِيحِ وَ التَّحْمِيدِ وَ التَّهْلِيلِ وَ التَّكْبِيرِ وَ الثَّنَاءِ عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ.

ثُمَّ يُنَادِي مُنَادٍ مِنْ بُطْنَانِ الْعَرْشِ: يَا أَهْلَ الْقِيَامَةِ غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ فَهَذِهِ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تَمُرُّ عَلَى الصِّرَاطِ، فَتَمُرُّ فَاطِمَةُ سلام الله علیها وَ شِيعَتُهَا عَلَى الصِّرَاطِ كَالْبَرْقِ الْخَاطِفِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

وَ يُلْقِي أَعْدَاءَهَا وَ أَعْدَاءَ ذُرِّيَّتِهَا فِي جَهَنَّمَ.

توضیح: «ذلک أفعل به» أی بالحسین علیه السلام أی أقتل قاتلیه و قاتلی شیعته و أحبائه و یحتمل إرجاع الضمائر جمیعاً إلی القاتل و قال الجوهریُّ: الشهلة فی العین أن یشوب سوادها زرقة و عین شهلاء، قوله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

«رحائلها» الأصوب رحالها جمع رحل و كأنّه جمع رحالة ككتابة و هی السّرج.

نیز در همان کتاب (۶۳۰) با چند واسطه از حضرت علی بن ابیطالب علیهما السلام از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم روایت کرده که فرمود:

هنگامی که روز قیامت فرا رسد سر مبارک و غرقه به خون امام حسین علیه السلام در نظر حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها جلوه گر خواهد شد. وقتی نظر حضرت زهراء سلام الله علیها به سر بریده‌ی امام حسین علیه السلام می‌افتد فریاد می‌زند:

ای فرزند مظلوم من! ای میوه‌ی قلب محزون من! به جهت ناله و فریاد حضرت زهراء سلام الله علیهاست که ملائکه مدهوش می‌شوند و اهل محشر عموماً فریاد می‌زنند و می گویند:

یا فاطمه! خدا قاتل‌های فرزندت حسین را بکشد! !

در همین موقع از طرف پروردگار ندا می‌رسد:

من این عمل را انجام می‌دهم و از قاتل‌های حسین و تابعین و دوستان آنان انتقام خواهم کشید.

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها در آن روز بر یکی از ناقه‌های بهشتی سوار است که پهلوهای آن به وسیله‌ی حریرهای بهشتی زینت شده، صورت آن زیبا، چشمانش شهلا، سرش از طلا، گردنش از مشک و عنبر، مهارش از زبرجد سبز، جهازش از مروارید که با جواهر زینت شده باشد خواهد بود!

بر پشت آن ناقه هودجی نصب شده که پرده‌اش از نور خدا، وسط آن پُر از رحمت پروردگار، بلندی مهار آن، به قدر یک فرسخ از فرسخ‌های دنیا خواهد بود.

تعداد هفتاد هزار ملک اطراف هودج آن بانو را احاطه خواهند کرد که به تسبیح و تحمید و تهلیل و تکبیر حضرت پروردگار مشغول خواهند بود.

آنگاه از طرف خدای رؤوف منادی ندا می کند:

ای اهل قیامت! چشمان خود را ببندید تا فاطمه دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم از صراط عبور نماید.

آنگاه بعد از آن بانوی معظّمه، شیعیان و دوستانش مانند برق جهنده از صراط می گذرند. سپس پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم می‌فرماید:

ولی آن حضرت دشمنانش و دشمنانِ ذریّه‌ی خود را، به دوزخ خواهد انداخت.

بیان: جمله‌ی «ذلک افعل به» یعنی این گونه رفتار می کنم با حسین علیه السلام یعنی می کُشم قاتلین او و قاتلین شیعیان و دوستانش را و احتمال هم دارد همه‌ی ضمائر به قاتل برگردد (که در این صورت این گونه معنا می‌شود) این گونه رفتار می کنم با قاتل امام حسین علیه السلام.

و جوهری گفته: «الشهلة فی العین» یعنی میشی شدن سیاهی (حدقه ی) چشم و همچنین «عین شهلاء» و «رحائلها» در حدیث رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم به معنی زین است (یعنی زین آن ناقه. . .) و بهتر آن است که «رحالها» باشد که جمع رحل می‌شود و گویا جمع «رحالة» بر وزن «کتابة».

[روایت شماره] (۱۰)

[المناقب لابن شهرآشوب] السَّمْعَانِیُّ فِی الرِّسَالَةِ الْقَوَامِیَّةِ وَ الزَّعْفَرَانِیُّ فِی فَضَائِلِ الصَّحَابَةِ وَ الْأُشْنُهِیُّ فِی اعْتِقَادِ أَهْلِ السُّنَّةِ وَ الْعُکْبَرِیُّ فِی الْإِبَانَةِ وَ أَحْمَدُ فِی الْفَضَائِلِ وَ ابْنُ الْمُؤَذِّنِ فِی الْأَرْبَعِینَ بِأَسَانِیدِهِمْ عَنِ الشَّعْبِیِّ، عَنْ أَبِی جُحَیْفَةَ وَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَ الْأَصْبَغِ، عَنْ أَبِی أَیُّوبَ وَ قَدْ رَوَی حَفْصُ بْنُ غِیَاثٍ، عَنِ الْقَزْوِینِیِّ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِی هُرَیْرَةَ کُلُّهُمْ عَنِ النَّبِیِّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم قَالَ:

إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَ وَقَفَ الْخَلائِقُ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ تَعَالَى نَادَى مُنَادٍ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ: أَيُّهَا النَّاسُ غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ وَ نَكِّسُوا رُءُوسَكُمْ، فَإِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم تَجُوزُ عَلَى الصِّرَاطِ. وَ فِي حَدِيثِ أَبِي أَيُّوبَ: فَتَمُرُّ مَعَهَا سَبْعُونَ جَارِيَةً مِنَ الْحُورِ الْعِينِ كَالْبَرْقِ اللامِعِ.

در مناقب (۶۳۱) گروهی از مورّخین اهل تسنّن از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت کرده‌اند که فرمود:

وقتی روز قیامت فرا رسد و مردم در مقابل پروردگار قرار بگیرند منادی از پشت حجاب‌ها ندا می‌کند:

ای گروه مردم! چشمان خویش را ببندید و سر خود را به زیر بیفکنید، زیرا فاطمه دختر محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم می‌خواهد از صراط عبور نماید.

در روایت ابوایوب می‌گوید:

هفتاد حوریه با حضرت زهراء سلام الله علیها نظیر برق لامع عبور خواهند کرد.

[روایت شماره] (۱۱)

[المجالس للمفید] الصَّدُوقُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ: إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ جَمَعَ اللَّهُ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ فَيُنَادِي مُنَادٍ: غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ وَ نَكِّسُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى تَجُوزَ فَاطِمَةُ بِنْتُ محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم الصِّرَاطَ.

قَالَ:

فَتَغُضُّ الْخَلائِقُ أَبْصَارَهُمْ فَتَأْتِي فَاطِمَةُ سلام الله علیها عَلَى نَجِيبٍ مِنْ نُجُبِ الْجَنَّةِ يُشَيِّعُهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ، فَتَقِفُ مَوْقِفاً شَرِيفاً مِنْ مَوَاقِفِ الْقِيَامَةِ، ثُمَّ تَنْزِلُ عَنْ نَجِيبِهَا فَتَأْخُذُ قَمِيصَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عليه السلام بِيَدِهَا مُضَمَّخاً بِدَمِهِ وَ تَقُولُ يَا رَبِّ هَذَا قَمِيصُ وَلَدِي وَ قَدْ عَلِمْتَ مَا صُنِعَ بِهِ، فَيَأْتِيهَا النِّدَاءُ مِنْ قِبَلِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ: يَا فَاطِمَةُ لَكِ عِنْدِي الرِّضَا فَتَقُولُ: يَا رَبِّ انْتَصِرْ لِي مِنْ قَاتِلِهِ فَيَأْمُرُ اللَّهُ تَعَالَى عُنُقاً مِنَ النَّارِ فَتَخْرُجُ مِنْ جَهَنَّمَ فَتَلْتَقِطُ قَتَلَةَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عليهما السلام كَمَا يَلْتَقِطُ الطَّيْرُ الْحَبَّ، ثُمَّ يَعُودُ الْعُنُقُ بِهِمْ إِلَى النَّارِ فَيُعَذَّبُونَ فِيهَا بِأَنْوَاعِ الْعَذَابِ ثُمَّ تَرْكَبُ فَاطِمَةُ سلام الله علیها نَجِيبَهَا حَتَّى تَدْخُلَ الْجَنَّةَ وَ مَعَهَا الْمَلائِكَةُ الْمُشَيِّعُونَ لَهَا وَ ذُرِّيَّتُهَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَ أَوْلِيَاؤُهُمْ مِنَ النَّاسِ عَنْ يَمِينِهَا وَ شِمَالِهَا.

بيان: قال الجزريُّ: فيه يخرج عنق من النار أي طائفة منها.

شیخ مفید در کتاب مجالس (۶۳۲) با چند واسطه از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

هنگامی که روز قیامت شود خدای توانا خلق اوّلین و آخرین را در یک زمین جمع کرده، آنگاه منادی ندا می‌نماید:

چشمان خود را ببندید و سرهای خود را به زیر افکنید تا فاطمه دختر حضرت محمّد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم عبور کند.

مردم چشمان خود را می‌بندند و حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها در حالی که بر یکی از ناقه‌های بهشتی سوار است، می‌آید و تعداد هفتاد هزار ملک آن بانوی معظّمه را مشایعت می‌نمایند.

آنگاه حضرت در یکی از مکان‌های شریف قیامت توقّف می‌کند و پیراهن خون آلود حضرت امام حسین علیه السلام را به دست می‌گیرد و می‌فرماید:

بار خدایا! این پیراهن فرزند من حسین است، تو می‌دانی با او چه عملی انجام دادند.

پس از این جریان، از طرف خدای رؤوف خطاب می‌رسد:

من هر عملی که موجب خشنودی تو باشد انجام خواهم داد.

حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها عرض می‌کند:

پروردگارا انتقام مرا از قاتلین فرزندم بگیر! خدای قهّار دستور می‌دهد:

گروهی از آتش جهنّم بیرون می‌آیند و کشندگان امام حسین علیه السلام را نظیر مرغی که دانه برچیند از صحرای محشر می‌یابند و به طرف دوزخ باز می‌گردند و آنان را دچار انواع عذاب می‌نمایند.

سپس فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها بر ناقه‌ی خویشتن سوار و داخل بهشت می‌گردد. آن ملائکه ای که از آن حضرت مشایعت می‌کردند و فرزندان بزرگوار حضرت زهراء نزد آن بانو خواهند بود و دوستان ایشان طرف راست و چپ آنان قرار می‌گیرند.

بیان: جزری گوید جمله‌ی «یخرج عنق من النّار» کلمه‌ی «عنق» در اینجا به معنای طائفه و گروه است، پس معنای حدیث این گونه می‌شود:

خداوند خارج می‌کند طائفه‌ای را از آتش جهنّم.

[روایت شماره] (۱۲)

[تفسیر فرات بن إبراهیم] أَبُوالْقَاسِمِ الْعَلَوِیُّ الْحَسَنِیُّ مُعَنْعَناً، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: إِذَا کَانَ یَوْمُ الْقِیَامَةِ نَادَی مُنَادٍ: یَا مَعْشَرَ الْخَلائِقِ غُضُّوا أَبْصَارَکُمْ حَتَّی تَمُرَّ فَاطِمَةُ بِنْتُ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فَتَکُونُ أَوَّلَ مَنْ تُکْسَی وَ یَسْتَقْبِلُهَا مِنَ الْفِرْدَوْسِ اثْنَتَا عَشْرَةَ أَلْفَ حَوْرَاءَ لَمْ یَسْتَقْبِلُوا أَحَداً قَبْلَهَا وَ لا أَحَداً بَعْدَهَا، عَلَی نَجَائِبَ مِنْ یَاقُوتٍ أَجْنِحَتُهَا وَ أَزِمَّتُهَا اللُّؤْلُؤُ، عَلَیْهَا رَحَائِلُ مِنْ دُرٍّ عَلَی کُلِّ رِحَالَةٍ مِنْهَا نُمْرُقَةٌ مِنْ سُنْدُسٍ وَ رَکَائِبُهَا زَبَرْجَدٌ، فَیَجُوزُونَ بِهَا الصِّرَاطَ حَتَّی یَنْتَهُوا بِهَا إِلَی الْفِرْدَوْسِ فَیَتَبَاشَرُ بِهَا أَهْلُ الْجِنَانِ.

وَ فِی بُطْنَانِ الْفِرْدَوْسِ قُصُورٌ بِیضٌ وَ قُصُورٌ صُفْرٌ، مِنْ لُؤْلُؤَةٍ مِنْ غَرْزٍ وَاحِدٍ وَ إِنَّ فِی الْقُصُورِ الْبِیضِ لَسَبْعِینَ أَلْفَ دَارٍ مَنَازِلُ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ: وَ إِنَّ فِی الْقُصُورِ الصُّفْرِ لَسَبْعِینَ أَلْفَ دَارٍ مَسَاکِنَ إِبْرَاهِیمَ وَ آلِهِ: فَتَجْلِسُ عَلَی کُرْسِیٍّ مِنْ نُورٍ فَیَجْلِسُون حَوْلَهَا وَ یُبْعَثُ إِلَیْهَا مَلَکٌ لَمْ یُبْعَثْ إِلَی أَحَدٍ قَبْلَهَا وَ لا یُبْعَثُ إِلَی أَحَدٍ بَعْدَهَا فَیَقُولُ: إِنَّ رَبَّکِ یُقْرِئُکِ السَّلامَ وَ یَقُولُ: سَلِینِی أُعْطِکِ فَتَقُولُ: قَدْ أَتَمَّ عَلَیَّ نِعْمَتَهُ وَ هَنَّأَنِی کَرَامَتَهُ وَ أَبَاحَنِی جَنَّتَهُ أَسْأَلُهُ وُلْدِی وَ ذُرِّیَّتِی وَ مَنْ وَدَّهُمْ، فَیُعْطِیهَا اللَّهُ ذُرِّیَّتَهَا وَ وُلْدَهَا وَ مَنْ وَدَّهُمْ لَهَا وَ حَفِظَهُمْ فِیهَا، فَتَقُولُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ وَ أَقَرَّ بِعَیْنِی.

قَالَ جَعْفَرٌ: کَانَ أَبِی یَقُولُ: کَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ إِذَا ذَکَرَ هَذَا الْحَدِیثَ تَلا هَذِهِ الْآیَةَ: «وَ الَّذِینَ آمَنُوا وَ اتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّیَّتُهُمْ بِإِیمانٍ أَلْحَقْنا بِهِمْ ذُرِّیَّتَهُمْ (۶۳۳).

تبیین: قال الفیروزآبادیُّ: النُّمرقة مثلّثة الوسادة الصغیرة أو المیثرة أو الطنفسة فوق الرَّحل و قال الجزریُّ: فیه ینادی مناد من بطنان العرش أی من وسطه و قیل من أصله و قیل: البطنان جمع بطن و هو الغامض من الأرض یرید من دواخل العرش انتهی، قوله «من غرز واحد» أی من محلّ واحد من قولهم غرزت الشیء بالإبرة.

فرات بن ابراهیم در تفسیرش (۶۳۴) با چند واسطه از ابن عبّاس روایت می‌کند که گفت:

موقعی که روز قیامت بپا شود منادی ندا می‌کند:

ای گروه مردم! چشمان خود را ببندید تا فاطمه دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم عبور کند، فاطمه اوّلین کسیست که دوازده هزار حوریّه از فردوس او را استقبال خواهند کرد. آن حوریّه‌ها احدی را قبل از فاطمه و بعد از آن بانو استقبال نکرده و نخواهند کرد. آن حوریّه‌ها بر ناقه‌هایی سوارند که بال‌های آنها از یاقوت، مهار آنها از لؤلؤ، رحل‌هایی از دُرّ بر پشت آنهاست که بر هر یک از آنها یک بالش سندس قرار دارد و رکاب‌های آنها زبرجد است. آنان از صراط می‌گذرند تا فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را وارد فردوس می‌نمایند و اهل بهشت با آن معظّمه ملاقات خواهند کرد.

در وسط فردوس، قصرهای سفید و زردیست از لؤلؤ که در یک محل می‌باشند. در آن قصرهای سفید هفتاد هزار خانه است که منزل حضرت محمّد و اهل بیت آن بزرگوار: است. در آن قصرهای زرد هفت گانه، هزار خانه است که مسکن حضرت ابراهیم و

آل ایشان: خواهد بود.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها بالای صندلی از نور می‌نشیند و ایشان در اطرافش می‌نشینند.

آنگاه یک ملک نزد آن بانو فرستاده می‌شود که قبل از آن حضرت و بعد از او نزد کسی فرستاده نشده و نخواهد شد.

آن ملک به حضرت فاطمه سلام الله علیها می گوید:

پروردگارت به تو سلام می‌رساند و می‌فرماید:

آنچه را که می‌خواهی از من بخواه تا به تو عطا کنم.

حضرت فاطمه سلام الله علیها می گوید:

خدای رؤوف نعمت خود را برای من تمام و بهشت خود را برای من مباح نموده‌ست.

من از خدا می‌خواهم که فرزندان و ذریّه‌ی من و افرادی که ایشان را دوست داشته‌اند به من عطا فرماید، خدای منّان، ذریّه و فرزندان و آن اشخاصی را که فرزندان فاطمه سلام الله علیها را برای خاطر آن حضرت حفظ کرده باشند به آن حضرت عطا می‌فرماید.

پس آن بانوی معظّمه می‌فرماید:

سپاس آن خدایی را که غم و اندوه مرا برطرف و چشم مرا روشن کرد.

راوی می گوید:

هر گاه ابن عبّاس این حدیث را نقل می کرد آیه‌ی ۲۱ سوره‌ی طور را تلاوت می‌نمود و می گفت:

«کسانی که ایمان آورده‌اند فرزندانشان به پیروی از آنان ایمان اختیار کردند، فرزندانشان را (در بهشت) به آنان ملحق خواهیم کرد».

بیان: فیروزآبادی گوید «النّمرقة» به متکّاهای کوچک گویند که در بالای پالان شترها می گذارند و جزری گوید:

«ینادی منادی من بطنان العرش» یعنی منادی از «وسط» عرش نداد داد و قول دیگر گفته: یعنی از اصل عرش ندا داد و قول دیگر گفته: «البطنان» جمع بطن است و به معنی زمین پست است و مراد درون عرش است و جمله‌ی «من غرز واحد» یعنی از یک محلّ و مکان.

[روایت شماره] (۱۳)

[تفسیر فرات بن إبراهیم] سُلَیْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ مُعَنْعَناً عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

سَمِعْتُ أَمِیرَالْمُؤْمِنِینَ عَلِیَّ بْنَ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام [یَقُولُ] دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم ذَاتَ یَوْمٍ عَلَی فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ هِیَ حَزِینَةٌ فَقَالَ لَهَا:

مَا حُزْنُکِ یَا بُنَیَّةُ؟

قَالَتْ:

یَا أَبَتِ ذَکَرْتُ الْمَحْشَرَ وَ وُقُوفَ النَّاسِ عُرَاةً یَوْمَ الْقِیَامَةِ قَالَ:

یَا بُنَیَّةُ إِنَّهُ لَیَوْمٌ عَظِیمٌ وَلکِنْ قَدْ أَخْبَرَنِی جَبْرَئِیلُ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ أَنَّهُ قَالَ:

أَوَّلُ مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ أَنَا ثُمَّ أَبِی إِبْرَاهِیمُ ثُمَّ بَعْلُکِ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام.

ثُمَّ یَبْعَثُ اللَّهُ إِلَیْکِ جَبْرَئِیلَ فِی سَبْعِینَ أَلْفَ مَلَکٍ فَیَضْرِبُ عَلَی قَبْرِکِ سَبْعَ قِبَابٍ مِنْ نُورٍ ثُمَّ یَأْتِیکِ إِسْرَافِیلُ بِثَلاثِ حُلَلٍ مِنْ نُورٍ فَیَقِفُ عِنْدَ رَأْسِکِ فَیُنَادِینَکِ یَا فَاطِمَةُ بِنْتَ مُحَمَّدٍ؟ قُومِی إِلَی مَحْشَرِکِ، فَتَقُومِینَ آمِنَةً رَوْعَتَکِ، مَسْتُورَةً عَوْرَتُکِ، فَیُنَاوِلُکِ إِسْرَافِیلُ الْحُلَلَ

فَتَلْبَسِينَهَا وَ يَأْتِيكِ زُوقَائِيلُ بِنَجِيبَةٍ مِنْ نُورٍ، زِمَامُهَا مِنْ لُؤْلُؤٍ رَطْبٍ عَلَيْهَا مِحَفَّةٌ مِنْ ذَهَبٍ، فَتَرْكَبِينَهَا وَ يَقُودُ زُوقَائِيلُ بِزِمَامِهَا وَ بَيْنَ يَدَيْكِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ بِأَيْدِيهِمْ أَلْوِيَةُ التَّسْبِيحِ

فَإِذَا جَدَّ بِكِ السَّيْرُ اسْتَقْبَلَتْكِ سَبْعُونَ أَلْفَ حَوْرَاءَ، يَسْتَبْشِرُونَ بِالنَّظَرِ إِلَيْكِ بِيَدِ كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ مِجْمَرَةٌ مِنْ نُورٍ يَسْطَعُ مِنْهَا رِيحُ الْعُودِ مِنْ غَيْرِ نَارٍ وَ عَلَيْهِنَّ أَكَالِيلُ الْجَوْهَرِ الْمُرَصَّعِ بِالزَّبَرْجَدِ الْأَخْضَرِ، فَيَسِرْنَ عَنْ يَمِينِكِ، فَإِذَا سِرْتَ مِثْلَ الَّذِي سِرْتِ مِنْ قَبْرِكِ إِلَى أَنْ لَقِينَكِ، اسْتَقْبَلَتْكِ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ، فِي مِثْلِ مَنْ مَعَكِ مِنَ الْحُورِ فَتُسَلِّمُ عَلَيْكِ وَ تَسِيرُ هِيَ وَ مَنْ مَعَهَا عَنْ يَسَارِكِ.

ثُمَّ تَسْتَقْبِلُكِ أُمُّكِ خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ أَوَّلُ الْمُؤْمِنَاتِ بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ مَعَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ بِأَيْدِيهِمْ أَلْوِيَةُ التَّكْبِيرِ فَإِذَا قَرُبْتِ مِنَ الْجَمْعِ اسْتَقْبَلَتْكِ حَوَّاءُ فِي سَبْعِينَ أَلْفَ حَوْرَاءَ وَ مَعَهَا آسِيَةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ فَتَسِيرُ هِيَ وَ مَنْ مَعَهَا مَعَكِ.

فَإِذَا تَوَسَّطْتِ الْجَمْعَ وَ ذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ يَجْمَعُ الْخَلائِقَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، فَيَسْتَوِي بِهِمُ الْأَقْدَامُ ثُمَّ يُنَادِي مُنَادٍ مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ يُسْمِعُ الْخَلائِقَ: غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ حَتَّى تَجُوزَ فَاطِمَةُ الصِّدِّيقَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَ مَنْ مَعَهَا، فَلا يَنْظُرُ إِلَيْكِ يَوْمَئِذٍ إِلا إِبْرَاهِيمُ خَلِيلُ الرَّحْمَنِ صَلَوَاتُ اللَّهِ وَ سَلامُهُ عَلَيْهِ وَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَ يَطْلُبُ آدَمُ حَوَّاءَ فَيَرَاهَا مَعَ أُمِّكِ خَدِيجَةَ أَمَامَكِ.

ثُمَّ يُنْصَبُ لَكِ مِنْبَرٌ مِنَ النُّورِ فِيهِ سَبْعُ مَرَاقِيَ بَيْنَ الْمِرْقَاةِ إِلَى الْمِرْقَاةِ صُفُوفُ الْمَلائِكَةِ، بِأَيْدِيهِمْ أَلْوِيَةُ النُّورِ وَ يَصْطَفُّ الْحُورُ الْعِينُ عَنْ يَمِينِ الْمِنْبَرِ وَ عَنْ يَسَارِهِ وَ أَقْرَبُ النِّسَاءِ مَعَكِ عَنْ يَسَارِكِ حَوَّاءُ وَ آسِيَةُ فَإِذَا صِرْتِ فِي أَعْلَى الْمِنْبَرِ أَتَاكِ جَبْرَئِيلُ عليه السلام فَيَقُولُ لَكِ: يَا فَاطِمَةُ سَلِي حَاجَتَكِ، فَتَقُولِينَ: يَا رَبِّ أَرِنِي الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ فَيَأْتِيَانِكِ وَ أَوْدَاجُ الْحُسَيْنِ تَشْخُبُ دَماً وَ هُوَ يَقُولُ: يَا رَبِّ خُذْ لِيَ الْيَوْمَ حَقِّي مِمَّنْ ظَلَمَنِي. فَيَغْضَبُ عِنْدَ ذَلِكِ الْجَلِيلُ وَ يَغْضَبُ لِغَضَبِهِ جَهَنَّمُ وَ الْمَلائِكَةُ أَجْمَعُونَ، فَتَزْفِرُ جَهَنَّمُ عِنْدَ ذَلِكِ زَفْرَةً ثُمَّ يَخْرُجُ فَوْجٌ مِنَ النَّارِ وَ يَلْتَقِطُ قَتَلَةَ الْحُسَيْنِ وَ أَبْنَاءَهُمْ وَ أَبْنَاءَ أَبْنَائِهِمْ وَ يَقُولُونَ: يَا رَبِّ إِنَّا لَمْ نَحْضُرِ الْحُسَيْنَ، فَيَقُولُ اللَّهُ لِزَبَانِيَةِ جَهَنَّمَ: خُذُوهُمْ بِسِيمَاهُمْ بِزُرْقَةِ الْأَعْيُنِ وَ سَوَادِ الْوُجُوهِ، خُذُوا بِنَوَاصِيهِمْ فَأَلْقُوهُمْ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ فَإِنَّهُمْ كَانُوا أَشَدَّ عَلَى أَوْلِيَاءِ الْحُسَيْنِ مِنْ آبَائِهِمُ الَّذِينَ حَارَبُوا الْحُسَيْنَ فَقَتَلُوهُ.

ثُمَّ يَقُولُ جَبْرَئِيلُ عليه السلام :

يَا فَاطِمَةُ سَلِي حَاجَتَكِ فَتَقُولِينَ: يَا رَبِّ شِيعَتِي، فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ فَتَقُولِينَ يَا رَبِّ شِيعَةُ وُلْدِي فَيَقُولُ اللَّهُ قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ فَتَقُولِينَ: يَا رَبِّ شِيعَةُ شِيعَتِي فَيَقُولُ اللَّهُ: انْطَلِقِي فَمَنِ اعْتَصَمَ بِكِ فَهُوَ مَعَكِ فِي الْجَنَّةِ، فَعِنْدَ ذَلِكِ يَوَدُّ الْخَلائِقُ أَنَّهُمْ كَانُوا فَاطِمِيِّينَ فَتَسِيرِينَ وَ مَعَكِ شِيعَتُكِ وَ شِيعَةُ وُلْدِكِ وَ شِيعَةُ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ آمِنَةً رَوْعَاتُهُمْ، مَسْتُورَةً عَوْرَاتُهُمْ، قَدْ ذَهَبَتْ عَنْهُمُ الشَّدَائِدُ وَ سَهُلَتْ لَهُمُ الْمَوَارِدُ، يَخَافُ النَّاسُ وَ هُمْ لا يَخَافُونَ وَ يَظْمَأُ النَّاسُ وَ هُمْ لا يَظْمَئُونَ.

فَإِذَا بَلَغْتِ بَابَ الْجَنَّةِ، تَلَقَّتْكِ اثْنَتَا عَشْرَةَ أَلْفَ حَوْرَاءَ، لَمْ يَلْتَقِينَ أَحَداً قَبْلَكِ وَ لا يَتَلَقَّيْنَ أَحَداً كَانَ بَعْدَكِ، بِأَيْدِيهِمْ حِرَابٌ مِنْ نُورٍ، عَلَى نَجَائِبَ مِنْ نُورٍ رَحَائِلُهَا مِنَ الذَّهَبِ الْأَصْفَرِ وَ الْيَاقُوتِ، أَزِمَّتُهَا مِنْ لُؤْلُؤٍ رَطْبٍ، عَلَى كُلِّ نَجِيبٍ نُمْرُقَةٌ مِنْ سُنْدُسٍ مَنْضُودٍ.

فَإِذَا دَخَلْتِ الْجَنَّةَ تُبَاشِرُ بِكِ أَهْلُهَا وَ وُضِعَ لِشِيعَتِكِ مَوَائِدُ مِنْ جَوْهَرٍ عَلَى أَعْمِدَةٍ مِنْ نُورٍ، فَيَأْكُلُونَ مِنْهَا وَ النَّاسُ فِي الْحِسَابِ وَ هُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ وَ إِذَا اسْتَقَرَّ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ فِي الْجَنَّةِ زَارَكِ آدَمُ وَ مَنْ دُونَهُ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ إِنَّ فِي بُطْنَانِ الْفِرْدَوْسِ لُؤْلُؤَتَيْنِ مِنْ عِرْقٍ وَاحِدٍ لُؤْلُؤَةً بَيْضَاءَ وَ لُؤْلُؤَةً صَفْرَاءَ فِيهِمَا قُصُورٌ وَ دُورٌ فِي كُلِّ وَاحِدَةٍ سَبْعُونَ أَلْفَ دَارٍ فَالْبَيْضَاءُ مَنَازِلُ لَنَا وَ لِشِيعَتِنَا وَ الصَّفْرَاءُ مَنَازِلُ لِإِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ:

قَالَتْ:

يَا أَبَتِ فَمَا كُنْتُ أُحِبُّ أَنْ أَرَى يَوْمَكَ وَ لا أَبْقَى بَعْدَكَ،

قَالَ:

يَا ابْنَتِي لَقَدْ أَخْبَرَنِي جَبْرَئِيلُ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ أَنَّكِ أَوَّلُ مَنْ تَلْحَقُنِي مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَالْوَيْلُ كُلُّهُ لِمَنْ ظَلَمَكِ وَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ لِمَنْ نَصَرَكِ.

قَالَ عَطَاءٌ: كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ إِذَا ذَكَرَ هَذَا الْحَدِيثَ تَلا هَذِهِ الْآيَةَ «وَ الَّذِينَ آمَنُوا وَ اتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمانٍ أَلْحَقْنا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَ ما أَلَتْناهُمْ

مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَیْءٍ کُلُّ امْرِئٍ بِما کَسَبَ رَهِینٌ (۶۳۵).

بیان: وَ ما أَلَتْناهُمْ أی و ما نقصناهم.

در تفسیر فرات بن ابراهیم (۶۳۶) با چند واسطه از حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام روایت می کند که فرمود:

یک روز پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نزد حضرت زهرای اطهر سلام الله علیها تشریف برده و آن بانو را محزون یافت.

به فاطمه سلام الله علیها فرمود:

ای دختر عزیز من! سبب غم و اندوه تو چیست؟

حضرت فاطمه سلام الله علیها عرض کرد:

روز محشر و برهنگی مردم به خاطرم آمد.

رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

آری آن روز، روز بسیار بزرگیست. ولی جبرئیل از طرف خدای رؤوف به من خبر داد:

وقتی آن روز زمین شکافته شود اوّل کسی که از زمین خارج شود من هستم، بعد از من حضرت ابراهیم خلیل علیه السلام ، بعد از او، شوهر تو حضرت امیر علیه السلام ، آنگاه خدای مهربان جبرئیل را با هفتاد هزار ملک نزد قبر تو خواهد فرستاد، بر قبر تو هفت قبّه‌ی نور نصب خواهد شد، اسرافیل سه حلّه‌ی نور برای تو می‌آورد و نزد سر تو توقّف می کند و صدا می‌زند:

ای دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بیا در صحرای محشر. تو در حالی از قبر بیرون می‌آیی که بدنت پوشیده باشد و از خوفِ آن روز در امان خواهی بود، اسرافیل آن حلّه‌ها را به تو می‌دهد و تو آنها را می‌پوشی، آنگاه ملکی که آن را زوقابیل می گویند ناقه‌ای از نور برای تو می‌آورد که مهار آن از مروارید و کجاوه‌ای از طلا ـ بر پشت آن نصب شده، تو بر آن ناقه سوار می‌شوی در حالی که جلوی تو، هفتاد هزار ملک باشد و علم‌های تسبیح در دست داشته باشند. زوقابیل مهار آن را خواهد کشید. هنگامی که حرکت کنی تعداد هفتاد هزار ملک به استقبال تو می‌آیند و از نگاه کردن به تو خوشحال می‌شوند، هر یک از آنان منقلی از نور بدون آتش در کف دارند که عود از آن ساطع می‌شود، هر یک از ایشان یک تاج مُرصّع از زَبَرجَد بر سر خواهد داشت، آنان در طرف راست تو خواهند بود.

موقعی که مقداری راه طی کنی حضرت مریم سلام الله علیها با هفتاد هزار حوریه به استقبال تو می‌آیند و بر تو سلام می کنند و در طرف چپ تو خواهند بود.

آنگاه مادرت حضرت خدیجه سلام الله علیها دختر خویلد که در میان زنان عالَم، اوّل کسیست که به خدا و رسول ایمان آورده با هفتاد هزار ملک، که علم‌های تکبیر در دست دارند به استقبال تو می‌آیند. وقتی نزدیک محشر رسیدی حضرت حواء با هفتاد هزار ملک و آسیه زن فرعون به استقبال تو خواهند آمد و با تو حرکت می‌نمایند و آن وقتیست که خداوند متعال، تمام مردم را در زمین واحدی جمع کرده‌ست. هنگامی که وارد صحرای محشر شوی منادی از زیر عرش ندایی می کند که خلائق عموماً می‌شنوند و می گوید:

چشمان خود را ببندید تا فاطمه‌ی صدّیقه، دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم و این زنان مطهّره‌ای که با او می‌باشند، عبور نمایند. در آن روز غیر از حضرت ابراهیم علیه السلام و شوهرت حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام کسی به تو نظر نخواهد کرد.

سپس حضرت آدم علیه السلام ، حضرت حواء سلام الله علیها را طلب می کند و با مادرت حضرت خدیجه سلام الله علیها نزد تو می‌آیند.

آنگاه منبری از نور برای تو نصب می‌شود که هفت پایه داشته باشد، در میان هر پایه تا پایه‌ی دیگری صف‌هایی از ملائکه

ایستاده‌اند، علم‌هایی از نور در دست خواهند داشت. حوریه‌ها در طرف چپ و راست منبر تو صف می‌کشند. نزدیکترین زنان از طرف چپ به تو حضرت حواء و آسیه خواهند بود. هنگامی که بر فراز منبر قرار گیری، جبرئیل از طرف خدای سبحان نزد تو آمده و می‌گوید:

ای فاطمه! حاجت خویشتن را بخواه.

تو می‌گویی: پروردگارا! حسن و حسینم را به من نشان بده. پس آنها نزد تو می‌آیند در حالی که خون از رگ‌های گردن حسین، فرو می‌ریزد.

امام حسین علیه السلام عرض می‌کند:

بار خدایا! امروز حقّ مرا از آن افرادی که به من ظلم و ستم کردند بگیر.

در همان موقع است که دریای غضب حضرت پروردگار به جوش می‌آید، به خاطر غضب خداست که ملائکه و جهنّم نیز به خروش آمده. جهنّم نعره می‌زند و زبانه می‌کشد و به صحرای محشر می‌آید.

آنگاه قاتلین امام حسین علیه السلام را با فرزندان و فرزندان فرزندان آنان می‌رباید. ایشان می‌گویند:

پروردگارا! ما که در موقع قتل حسین علیه السلام خلق نشده بودیم!؟ خدای قهّار به زبانه‌ی آتش دستور می‌دهد:

این گونه افراد را که چشمشان کبود و صورتشان سیاه است را بگیرید! موهای جلو سر آنها را بگیرید و بکشید و به صورت در طبقات پایین جهنّم بیفکنید! زیرا سختگیری ایشان بر دوستان امام حسین علیه السلام از جنگیدن پدرانشان با امام حسین علیه السلام شدیدتر بوده‌ست.

پس از این جریان، جبرئیل به تو می‌گوید:

حاجت خود را بخواه! تو می‌گویی: پروردگارا! من شیعیان خود را می‌خواهم، خدای رؤوف می‌فرماید:

من گناه آنها را آمرزیدم، تو می‌گویی: بار خدایا! من شیعیان خود و دوستان ایشان را می‌خواهم.

خدای سبحان می‌فرماید:

برو هر کدام از آنان را که دست به دامن تو شود او را وارد بهشت کن.

در آن روز عموم خلائق آرزو می‌کنند:

کاش از شیعیان و دوستان فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها بودند.

آنگاه تو با شیعیان و شیعیان فرزندانت و شیعیان حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام حرکت می‌کنید در حالی که خوف و بیم آنان برطرف شده باشد، عورت‌های ایشان پوشیده شده، سختی‌های قیامت بر ایشان آسان می‌شود و از هول و ترس‌های قیامت به آسانی خواهند گذشت. در آن روز مردم عموماً دچار ترس می‌شوند ولی ایشان نمی‌ترسند، مردم عموماً در آن روز تشنه‌اند ولی ایشان سیراب خواهند بود.

وقتی نزدیکِ درب بهشت می‌رسی تعداد دوازده هزار حوریه به استقبال تو می‌شتابند آن حوریه‌ها قبل از تو، از کسی استقبال ننموده‌اند. ظرف‌هایی از نور در دست دارند و بر ناقه‌هایی از نور سوارند که جهاز آنها از طلای زرد و یاقوت خواهد بود. مهار آنها از مروارید تَر، رکاب آنها از زبرجد سبز، در میان جهاز هر ناقه‌ای یک بالش سندس و استبرق بهشتی می‌باشد.

موقعی که وارد بهشت شوی عموم اهل بهشت مسرور و خوشحال می‌شوند و به یکدیگر بشارت می‌دهند.

برای شیعیان تو خانه‌هایی از جواهر رنگارنگ بر فراز ستون‌هایی از نور نصب می‌نمایند، آنان موقعی که مردم مشغول حساب باشند در آن خانه‌ها غذا می‌خورند، شیعیان تو وقتی داخل شوند دائماً به نعمت‌های بهشتی متنعّم خواهند بود.

عموم پیامبران از حضرت آدم تا خاتم:

به زیارت تو می‌آیند.

دو مروارید هست که از یک رشته به وجود آمده‌اند، یکی از آنها سفید و دیگری زرد رنگ است، در هر یک از آنها هفتاد هزار قصر و در هر قصری هفتاد هزار خانه می‌باشد. آن قصرهای سفید، منزل ما و شیعیان ما خواهند بود، قصرهای زرد، منزل ابراهیم و آل ابراهیم:

است.

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها عرض کرد:

پدر جان! من دوست ندارم آن روز (روز شهادت شما) را ببینم و بعد از شما زنده بمانم. پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرمود:

جبرئیل از طرف خدای رؤوف به من خبر داده، اوّل کسی که از اهل بیت من به من ملحق می‌شود تو خواهی بود. وای بر آن کسی که در حقّ تو ظلم کند. رستگاری از آن شخصیست که تو را یاری نماید.

عطاء گفته: هر گاه ابن عبّاس این حدیث را می‌گفت، این آیه را تلاوت می‌کرد:

«کسانی که خود ایمان آوردند و فرزندانشان در ایمان پیروی آنها را کردند، فرزندانشان را به آنها می‌رسانیم و از پاداش عملشان هیچ نمی‌کاهیم، که هر نفسی در گرو عمل خویش است» (۶۳۷).

بیان: «وَ ما أَلَتْناهُمْ» به معنای کم نمی‌کنیم برایشان، می‌باشد.

بخش نهم؛ فضائل و مناقب فرزندان و ذریّه‌ی حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها و اینکه آنها فرزندان پیغمبرند (باب ۹؛ أولادها و ذریتها سلام الله علیها و أحوالهم و فضلهم و أنّهم مِن أولاد الرسول صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حقیقة)

[روایت شماره] (۰۱)

وَجَدْتُ فِی بَعْضِ کُتُبِ الْمَنَاقِبِ أَخْبَرَنَا عَلِیُّ بْنُ أَحْمَدَ الْعَاصِمِیُّ، عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ أَحْمَدَ الْبَیْهَقِیِّ، عَنْ أَبِیهِ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَیْنِ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ الْحَافِظِ، عَنْ أَبِی مُحَمَّدٍ الْخُرَاسَانِیِّ، عَنْ أَبِی بَکْرِ بْنِ أَبِی الْعَوَّامِ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ حَرِیزِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِیدِ، عَنْ شَیْبَةَ بْنِ نَعَامَةَ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْحُسَیْنِ، عَنْ فَاطِمَةَ الْکُبْرَی قَالَتْ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

کُلُّ بَنِی أُمٍّ یَنْتَمُونَ إِلَی عَصَبَتِهِمْ إِلا وُلْدَ فَاطِمَةَ، فَإِنِّی أَنَا أَبُوهُمْ وَ عَصَبَتُهُمْ.

وَ أَخْبَرَنَا أَبُوالْحَسَنِ بْنُ بُشْرَانَ الْعَدْلُ بِبَغْدَادَ، عَنْ أَبِی عَمْرِو بْنِ السِّمَاکِ، عَنْ حَنْبَلِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ صَالِحِ بْنِ مُوسَی، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ، عَنْ یَحْیَی بْنِ یَعْمُرَ الْعَامِرِیِّ قَالَ:

بَعَثَ إِلَیَّ الْحَجَّاجُ فَقَالَ:

یَا یَحْیَی أَنْتَ الَّذِی تَزْعُمُ أَنَّ وُلْدَ عَلِیٍّ مِنْ فَاطِمَةَ وُلْدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم؟ قُلْتُ لَهُ: إِنَّ أَمَّتَنِی تَکَلَّمْتُ قَالَ:

فَأَنْتَ آمِنٌ، قُلْتُ لَهُ: نَعَمْ أَقْرَأُ عَلَیْکَ کِتَابَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ یَقُولُ:

«وَ وَهَبْنا لَهُ إِسْحاقَ وَ یَعْقُوبَ کُلّاً هَدَیْنا» (۶۳۸) إِلَی أَنْ قَالَ: «وَ زَکَرِیَّا وَ یَحْیی وَ عِیسی وَ إِلْیاسَ کُلٌّ مِنَ الصَّالِحِینَ» (۶۳۹) وَ عِیسَی کَلِمَةُ اللَّهِ وَ رُوحُهُ أَلْقَاهَا إِلَی الْعَذْرَاءِ الْبَتُولِ وَ قَدْ نَسَبَهُ اللَّهُ تَعَالَی إِلَی إِبْرَاهِیمَ علیه السلام.

قَالَ:

مَا دَعَاکَ إِلَی نَشْرِ هَذَا وَ ذِکْرِهِ؟ قُلْتُ: مَا اسْتَوْجَبَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَلَی أَهْلِ الْعِلْمِ فِی عِلْمِهِمْ «لَتُبَیِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَ لا تَکْتُمُونَهُ» (۶۴۰) الْآیَةَ قَالَ:

صَدَقْتَ وَ لا تَعُودَنْ لِذِكْرِ هَذَا وَ لا نَشْرِهِ.

وَ جَاءَ الْحَدِيثُ مُرْسَلًا أَطْوَلَ مِنْ هَذَا، عَنْ عَامِرٍ الشَّعْبِيِّ أَنَّهُ قَالَ:

بَعَثَ إِلَيَّ الْحَجَّاجُ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَخَشِيتُ فَقُمْتُ فَتَوَضَّأْتُ وَ أَوْصَيْتُ ثُمَّ دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَنَظَرْتُ فَإِذَا نَطْعٌ مَنْشُورٌ وَ السَّيْفُ مَسْلُولٌ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ عَلَيَّ السَّلامَ فَقَالَ:

لا تَخَفْ فَقَدْ آمَنْتُكَ اللَّيْلَةَ وَ غَداً إِلَى الظُّهْرِ وَ أَجْلَسَنِي عِنْدَهُ ثُمَّ أَشَارَ فَأُتِيَ بِرَجُلٍ مُقَيَّدٍ بِالْكُبُولِ وَ الْأَغْلالِ فَوَضَعُوهُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ:

إِنَّ هَذَا الشَّيْخَ يَقُولُ: إِنَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ كَانَا ابْنَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم لَيَأْتِينِي بِحُجَّةٍ مِنَ الْقُرْآنِ وَ إِلا لاضْرِبَنَّ عُنُقَهُ.

فَقُلْتُ: يَجِبُ أَنْ تَحِلَّ قَيْدَهُ فَإِنَّهُ إِذَا احْتَجَّ فَإِنَّهُ لا مَحَالَةَ يَذْهَبُ وَ إِنْ لَمْ يَحْتَجَّ فَإِنَّ السَّيْفَ لا يَقْطَعُ هَذَا الْحَدِيدَ، فَحَلُّوا قُيُودَهُ وَ كُبُولَهُ فَنَظَرْتُ فَإِذَا هُوَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ فَحَزِنْتُ بِذَلِكَ وَ قُلْتُ: كَيْفَ يَجِدُ حُجَّةً عَلَى ذَلِكَ مِنَ الْقُرْآنِ فَقَالَ لَهُ الْحَجَّاجُ: ائْتِنِي بِحُجَّةٍ مِنَ الْقُرْآنِ عَلَى مَا ادَّعَيْتَ وَ إِلا أَضْرِبْ عُنُقَكَ فَقَالَ لَهُ: انْتَظِرْ فَسَكَتَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَ:

انْتَظِرْ! فَسَكَتَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَ:

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

ثُمَّ قَالَ:

«وَ وَهَبْنا لَهُ إِسْحاقَ وَ يَعْقُوبَ - إِلَى قَوْلِهِ - وَ كَذلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ» (۶۴۱) ثُمَّ سَكَتَ وَ قَالَ لِلْحَجَّاجِ: اقْرَأْ مَا بَعْدَهُ فَقَرَأَ «وَ زَكَرِيَّا وَ يَحْيى وَ عِيسى (۶۴۲) فَقَالَ سَعِيدٌ: كَيْفَ يَلِيقُ هَاهُنَا عِيسَى؟

قَالَ:

إِنَّهُ كَانَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ،

قَالَ إِنْ كَانَ عِيسَى مِنْ ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ أَبٌ بَلْ كَانَ ابْنَ ابْنَتِهِ فَنُسِبَ إِلَيْهِ مَعَ بُعْدِهِ، فَالْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ أَوْلَى أَنْ يُنْسَبَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مَعَ قُرْبِهِمَا مِنْهُ فَأَمَرَ لَهُ بِعَشَرَةِ آلافِ دِينَارٍ وَ أَمَرَ بِأَنْ يَحْمِلُوهَا مَعَهُ إِلَى دَارِهِ وَ أَذِنَ لَهُ فِي الرُّجُوعِ.

قَالَ الشَّعْبِيُّ: فَلَمَّا أَصْبَحْتُ قُلْتُ فِي نَفْسِي: قَدْ وَجَبَ عَلَيَّ أَنْ آتِيَ هَذَا الشَّيْخَ فَأَتَعَلَّمَ مِنْهُ مَعَانِيَ الْقُرْآنِ لِأَنِّي كُنْتُ أَظُنُّ أَنِّي أَعْرِفُهَا فَإِذَا أَنَا لا أَعْرِفُهَا فَأَتَيْتُهُ فَإِذَا هُوَ فِي الْمَسْجِدِ وَ تِلْكَ الدَّنَانِيرُ بَيْنَ يَدَيْهِ يُفَرِّقُهَا عَشْراً عَشْراً وَ يَتَصَدَّقُ بِهَا ثُمَّ قَالَ:

هَذَا كُلُّهُ بِبَرَكَةِ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ عليهما السلام، لَئِنْ كُنَّا أَغْمَمْنَا وَاحِداً لَقَدْ أَفْرَحْنَا أَلْفاً وَ أَرْضَيْنَا اللَّهَ وَ رَسُولَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

در بعضی از کتب مناقب (۶۴۳) با چند واسطه از حضرت زهرا سلام الله علیها یافتم که پیغمبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمودند:

فرزندان هر مادری به پدر و خویشاوندان پدری خود منسوب می‌شوند غیر از فرزندان فاطمه سلام الله علیها که من، پدر و خویشاوندان ایشان می‌باشم.

و با چند واسطه یحیی بن یعمر عامری می گوید:

حجّاج بن یوسف مرا خواست و به من گفت:

ای یحیی! تو گمان می کنی: فرزندان علی از فاطمه، فرزندان پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم هستند؟

گفتم:

اگر در امان باشم جواب تو را خواهم داد، گفت:

تو در امان هستی.

گفتم:

آری، این آیه را که می‌خوانم مطلب را ثابت می‌نماید:

«و اسحاق و یعقوب را به او بخشیدیم و هر دو را هدایت کردیم» تا آنجا که می‌فرماید:

«و حضرت زکریا و حضرت یحیی و حضرت عیسی و حضرت الیاس: از صالحین بوده‌اند».

در صورتی که عیسی روح الله است و خدا او را به حضرت مریم سلام الله علیها عطا کرد و مع ذلک خدای علیم، عیسی را به حضرت ابراهیم نسبت می‌دهد و او را از فرزندان ابراهیم به شمار می‌آورد.

حجّاج گفت:

چه باعث شده که تو این موضوع را تبلیغ نمایی؟

گفتم:

خدا بر اهل علم واجب کرده که علم خود را نشر دهند، چنانکه در قرآن مجید می‌فرماید:

«و به خاطر آورید زمانی را که خداوند از کسانی که به آنها کتاب داده شده پیمان گرفت که حتماً آن را برای مردم آشکار نموده و کتمان نکنید».

حجّاج گفت:

راست می‌گویی ولی در عین حال مبادا بعداً این موضوع را تکرار نمایی و نشر دهی!!

این حدیث را عامر شعبی مفصّل‌تر از این نقل کرده، چنانکه می‌گوید:

یک شب حجّاج مرا خواست، من ترسیدم لذا برخاستم، وضو گرفتم و وصیّت خود را کردم و نزد حجّاج رفتم، وقتی نگاه کردم دیدم یک سفره‌ی چرمی گسترده و یک شمشیر برهنه نزد حجّاج است. من سلام کردم و او جواب داد، آنگاه به من گفت:

خائف مباش زیرا من تو را تا فردا ظهر امان داده‌ام، پس از اینکه مرا نزد خود نشانید دستور داد تا مردی را آوردند که وی را غل و زنجیر کرده بودند و او را در مقابل حجّاج قرار دادند.

حجّاج گفت:

این پیرمرد می‌گوید:

حسن و حسین علیهما السلام فرزندان پیغمبر خدایند، اگر برای این مدّعا، دلیلی از قرآن نیاورد گردن او را خواهم زد.

من گفتم:

پس باید این غُل و زنجیر را از گردن وی باز کرد، زیرا که او آزاد خواهد شد و اگر دلیلی از قرآن نیاورد و بخواهی گردن وی را بزنی. شمشیر، این غل و زنجیر را قطع نمی‌کند. هنگامی که غل و زنجیر را از گردنش باز نمودند دیدم او سعید بن جبیر است. من فوق العاده محزون شدم و با خود گفتم:

چگونه از قرآن دلیل خواهد آورد؟!

حجّاج به وی گفت:

دلیل خود را از قرآن بیاور و الّا گردن تو را خواهم زد.

سعید بن جبیر گفت:

مهلتم بده، وی ساعتی صبر کرد و گفت:

حجّت و دلیل خود را بیاور! سعید گفت:

صبر کن، او ساعتی صبر کرد و گفت:

دلیل و برهان خویش را بیاور! سعید بن جبیر گفت:

اعوذ بالله من الشیطان الرّجیم

بسم الله الرّحمن الرّحیم سپس آیه‌ی ۸۴ از سوره‌ی انعام را تلاوت کرد.

سعید پس از خواندن این آیه ساکت شد.

حجّاج به وی گفت:

ادامه‌ی آیه را بخوان! سعید آیه‌ی ۸۵ این سوره را هم تلاوت کرد.

آنگاه سعید گفت:

ای حجّاج! حضرت عیسی علیه السلام چه نسبتی به حضرت ابراهیم علیه السلام دارد؟

حجّاج گفت:

عیسی از فرزندان ابراهیم محسوب می‌شود.

سعید گفت:

حضرت عیسی علیه السلام که بدون پدر خلق شده و از نواده‌های دختری حضرت ابراهیم علیه السلام به شمار می‌رود، با اینکه فاصله‌ی بین حضرت عیسی و حضرت ابراهیم علیهما السلام خیلی زیاد است مع ذلک از فرزندان حضرت ابراهیم علیه السلام محسوب می‌شود. پس حسنین علیهما السلام با اینکه با رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فاصله‌ای ندارند به طریق اولی فرزندان پیغمبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم محسوب خواهند شد.

حجّاج پس از این گفتگوها مبلغ ده هزار اشرفی به سعید بن جبیر جایزه داد و دستور داد تا او را به خانه‌اش بازگردانیدند.

عامر شعبی می‌گوید من با خود گفتم بر من واجب است که نزد این مرد عالم یعنی سعید بن جبیر بروم و معانی قرآن را از او بیاموزم، زیرا من گمان می‌کردم که معانی قرآن را می‌دانم، ولی اکنون معلوم شد که نمی‌دانم.

لذا وقتی متوجّه سعید بن جبیر شدم دیدم وی در میان مسجد نشسته و آن اشرفی‌ها را در مقابل خود ریخته و آنها را همچنان ده اشرفی ده اشرفی صدقه می‌دهد و می‌گوید:

اینها از برکت حسن و حسین علیهما السلام است. اگر ما یک نفر (یعنی حجّاج) را ناراحت کردیم هزار نفر را با پرداخت این پول‌ها خوشحال نمودیم و خدا و رسولش را راضی نمودیم.

کِتَابُ الدَّلائِلِ، لِمُحَمَّدِ بْنِ جَرِیرٍ الطَّبَرِیِّ: عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ أَحْمَدَ الطَّبَرِیِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْقَاضِی التَّنُوخِیِّ، عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ عَبْدِالسَّلام، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِی شَیْبَةَ، عَنْ جَرِیرٍ، عَنْ شَیْبَةَ بْنِ نَعَامَةَ، عَنْ فَاطِمَةَ الصُّغْرَی، عَنْ فَاطِمَةَ الْکُبْرَی قَالَتْ:

قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

لِکُلِّ نَبِیٍّ عَصَبَةٌ یَنْتَمُونَ إِلَیْهِ وَ إِنَّ فَاطِمَةَ عَصَبَتِیَ الَّتِی تَنْتَمِی [إِلَیَّ] (۶۴۴).

در کتاب دلائل الامامه‌ی طبری با چند واسطه از رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

فرزندان هر پیغمبری به خود او منسوبند. فاطمه فرزند من است که به من منسوب است.

[روایت شماره] (۰۲)

[معانی الأخبار] الْحُسَیْنُ بْنُ أَحْمَدَ الْعَلَوِیُّ وَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ بَشَّارٍ مَعاً، عَنِ الْمُظَفَّرِ بْنِ أَحْمَدَ الْقَزْوِینِیِّ، عَنْ صَالِحِ بْنِ أَحْمَدَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ زِیَادٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ أَبِی حَمَّادٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُوسَی الْوَشَّاءِ الْبَغْدَادِیِّ قَالَ:

کُنْتُ بِخُرَاسَانَ مَعَ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضَا علیه السلام فِی مَجْلِسِهِ وَ زَیْدُ بْنُ مُوسَی حَاضِرٌ وَ قَدْ أَقْبَلَ عَلَی جَمَاعَةٍ فِی الْمَجْلِسِ یَفْتَخِرُ

عَلَيْهِمْ وَ يَقُولُ: نَحْنُ وَ نَحْنُ وَ أَبُوالْحَسَنِ عليه السلام مُقْبِلٌ عَلَى قَوْمٍ يُحَدِّثُهُمْ.

فَسَمِعَ مَقَالَةَ زَيْدٍ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ فَقَالَ:

يَا زَيْدُ أَغَرَّكَ قَوْلُ بَقَّالِي الْكُوفَةِ إِنَّ فَاطِمَةَ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَحَرَّمَ اللَّهُ ذُرِّيَّتَهَا عَلَى النَّارِ، وَاللَّهِ مَا ذَلِكَ إِلا لِلْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ وَ وُلْدِ بَطْنِهَا خَاصَّةً.

فَأَمَّا أَنْ يَكُونَ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ عليهما السلام يُطِيعُ اللَّهَ وَ يَصُومُ نَهَارَهُ وَ يَقُومُ لَيْلَهُ وَ تَعْصِيهِ أَنْتَ ثُمَّ تَجِيئَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ سَوَاءً لانْتَ أَعَزُّ عَلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنْهُ إِنَّ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ عليهما السلام كَانَ يَقُولُ: لِمُحْسِنِنَا كِفْلانِ مِنَ الْأَجْرِ وَ لِمُسِيئِنَا ضِعْفَانِ مِنَ الْعَذَابِ.

وَ قَالَ الْحَسَنُ الْوَشَّاءُ: ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيَّ وَ قَالَ:

يَا حَسَنُ كَيْفَ تَقْرَءُونَ هَذِهِ الْآيَةَ: «قالَ يا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صالِحٍ» (۶۴۵) فَقُلْتُ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَقْرَأُ «إِنَّهُ عَمِلَ غَيْرَ صَالِحٍ» وَ مِنْهُمْ مَنْ يَقْرَأُ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صالِحٍ نَفَاهُ عَنْ أَبِيهِ فَقَالَ عليه السلام. كَلا لَقَدْ كَانَ ابْنَهُ وَ لَكِنْ لَمَّا عَصَى اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ نَفَاهُ اللَّهُ عَنْ أَبِيهِ، كَذَا مَنْ كَانَ مِنَّا لَمْ يُطِعِ اللَّهَ فَلَيْسَ مِنَّا وَ أَنْتَ إِذَا أَطَعْتَ اللَّهَ فَأَنْتَ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ.

[عيون أخبارالرّضا عليه السلام] السنانيُّ عن الأسديِّ، عن صالح بن أحمد مثله.

شیخ صدوق در کتاب معانی الاخبار (۶۴۶) از حسن بن موسی نقل می‌کند که گفت:

من در خراسان در مجلس امام رضا علیه السلام بودم، زید بن موسی (برادر حضرت رضا علیه السلام) هم در آن مجلس حضور داشت. زید متوجّه گروهی از اهل مجلس شد و گفت:

ما چنین و چنانیم. وقتی حضرت رضا علیه السلام متوجّه آن گروه شد و سخنان زید را شنید و به وی فرمود:

ای زید! آیا قول بقّال‌های کوفه که می‌گویند فاطمه خویشتن را حفظ کرد و خدا فرزندان او را به آتش جهنّم حرام کرد تو را مغرور نموده‌ست!

به خدا قسم که این مطلب جز برای حسن و حسین علیهما السلام و فرزندانی که از رحم آن بانو متولّد شده‌اند نخواهد بود.

آیا می‌شود گفت:

حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام خدا را اطاعت کند، در حالی که روزها روزه دار و شب‌ها به عبادت مشغول باشد و تو معصیت خدا را انجام دهی و فردای قیامت نزد خدا با او مساوی باشید و یا اینکه تو نزد خدا عزیزتر باشی؟! در صورتی که حضرت علی بن الحسین علیهما السلام می‌فرمایند:

اجر نیکوکاران ما خاندان دو برابر و عذاب گنهکاران ما نیز دو برابر خواهد بود.

حسن می گوید:

حضرت رضا علیه السلام متوجّه من شد و فرمود:

ای حسن! این آیه را چگونه قرائت می‌کنید که خدا می‌فرماید:

فرمود:

ای نوح! او از اهل بیت تو نیست چون عمل او شایسته نیست.

گفتم:

بعضی از مردم می‌خوانند:

«اِنَّهُ عَمِلَ غیر صالح» و بعضی می‌خوانند:

«اِنَّهُ عَمَلٌ غیر صالح» بنا بر قرائت دوّم خدا پسر نوح را از پدرش ندانسته‌ست.

حضرت رضا علیه السلام فرمود:

ابداً این طور نیست، بلکه وی پسر حضرت نوح علیه السلام بود. ولی خدا را معصیت کرد، خدای او را از پدرش ندانست. همین طور هر کسی از ما خاندان اطاعت خدا را نکند از ما نخواهد بود و تو اگر خدا را اطاعت نمایی از ما اهل بیت خواهی بود.

در عیون اخبار الرّضا علیه السلام جلد ۲، صفحه‌ی ۲۳۲ حدیث ۱ مثل این حدیث از صالح بن احمد نقل شده‌ست.

[روایت شماره] (۰۳)

[معانی الأخبار] أَبِی، عَنْ سَعْدٍ عَنِ الْبَرْقِیِّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ، عَنْ جَمِیلِ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ قَالَ:

قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام :

هَلْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّ فَاطِمَةَ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَحَرَّمَ اللَّهُ ذُرِّیَّتَهَا عَلَی النَّارِ؟

قَالَ:

نَعَمْ، عَنَی بِذَلِکَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ وَ زَیْنَبَ وَ أُمَّ کُلْثُومٍ:

نیز در کتاب پیشین (۶۴۷) با چند واسطه از محمّد بن مروان روایت می‌کند که گفت:

به حضرت صادق علیه السلام گفتم:

آیا رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرموده است: فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها خویشتن را حفظ نمود و خدا ذریّه‌ی او را به آتش جهنّم حرام کرد؟

فرمود:

آری، ولی منظور از ذریّه‌ی آن بانو در این حدیث، حسن، حسین، زینب، امّ کلثوم:

است.

[روایت شماره] (۰۴)

[معانی الأخبار] ابْنُ الْوَلِیدِ، عَنِ الصَّفَّارِ، عَنِ ابْنِ مَعْرُوفٍ، عَنِ ابْنِ مَهْزِیَارَ، عَنِ الْوَشَّاءِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْفُضَیْلِ (۶۴۸)، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ:

قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام :

جُعِلْتُ فِدَاکَ مَا مَعْنَی قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم إِنَّ فَاطِمَةَ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَحَرَّمَ اللَّهُ ذُرِّیَّتَهَا عَلَی النَّارِ فَقَالَ:

الْمُعْتَقُونَ مِنَ النَّارِ هُمْ وُلْدُ بَطْنِهَا الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ وَ زَیْنَبُ وَ أُمُّ کُلْثُومٍ:

در کتاب معانی الاخبار (۶۴۹) با چند واسطه از حمّاد بن عثمان روایت می‌کند که گفت:

به حضرت امام جعفر صادق علیه السلام عرض کردم:

فدایت شوم معنی اینکه پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فرموده:

حضرت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها خود را حفظ کرد و خدا ذریّه‌ی وی را به آتش حرام کرد، چیست؟

فرمود:

آنان که از آتش آزادند امام حسن و امام حسین و حضرت زینب و امّ کلثوم:

خواهند بود.

[روایت شماره] (۰۵)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] بِإِسْنَادِ التَّمِیمِیِّ، عن الرّضا علیه السلام ، عَنْ آبَائِهِ: قَالَ:
قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم إِنَّ فَاطِمَةَ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَحَرَّمَ اللَّهُ ذُرِّیَّتَهَا عَلَی النَّارِ.
مصباح الأنوار: عن أبی عبدالله علیه السلام عن النبی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مثله.
شیخ صدوق در کتاب عیون اخبار الرّضا علیه السلام (۶۵۰) از حضرت رضا علیه السلام روایت می‌کند که فرمود پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود:
فاطمه سلام الله علیها خویشتن را حفظ کرد و خدا ذریّه‌ی او را به آتش حرام کرد.
در مصباح الأنوار مثل این حدیث از قول حضرت امام صادق علیه السلام از پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم نقل شده‌ست.

[روایت شماره] (۰۶)

[عیون أخبارالرّضا علیه السلام] مَاجِیلَوَیْهِ وَ ابْنُ الْمُتَوَکِّلِ وَ الْهَمْدَانِیُّ، عَنْ عَلِیٍّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ یَاسِرٍ قَالَ:
خَرَجَ زَیْدُ بْنُ مُوسَی أَخُو أَبِی الْحَسَنِ علیه السلام بِالْمَدِینَةِ وَ أَحْرَقَ وَ قَتَلَ وَ کَانَ یُسَمَّی زَیْدَ النَّارِ، فَبَعَثَ إِلَیْهِ الْمَأْمُونُ فَأُسِرَ وَ حُمِلَ إِلَی الْمَأْمُونِ فَقَالَ الْمَأْمُونُ: اذْهَبُوا بِهِ إِلَی أَبِی الْحَسَنِ،
قَالَ یَاسِرٌ: فَلَمَّا أُدْخِلَ إِلَیْهِ قَالَ لَهُ أَبُوالْحَسَنِ: یَا زَیْدُ أَ غَرَّکَ قَوْلُ سَفِلَةِ [سِفْلَةِ] أَهْلِ الْکُوفَةِ إِنَّ فَاطِمَةَ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَحَرَّمَ اللَّهُ ذُرِّیَّتَهَا عَلَی النَّارِ، ذَاکَ لِلْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ خَاصَّةً إِنْ کُنْتَ تَرَی أَنَّکَ تَعْصِی اللَّهَ وَ تَدْخُلُ الْجَنَّةَ وَ مُوسَی بْنُ جَعْفَرٍ أَطَاعَ اللَّهَ وَ دَخَلَ الْجَنَّةَ فَأَنْتَ إِذاً أَکْرَمُ عَلَی اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنْ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ، وَاللَّهِ مَا یَنَالُ أَحَدٌ مَا عِنْدَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ إِلا بِطَاعَتِهِ وَ زَعَمْتَ أَنَّکَ تَنَالُهُ بِمَعْصِیَتِهِ فَبِئْسَ مَا زَعَمْتَ
فَقَالَ لَهُ زَیْدٌ: أَنَا أَخُوکَ وَ ابْنُ أَبِیکَ: فَقَالَ لَهُ أَبُوالْحَسَنِ علیه السلام :
أَنْتَ أَخِی مَا أَطَعْتَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ إِنَّ نُوحاً علیه السلام قَالَ:
«رَبِّ إِنَّ ابْنِی مِنْ أَهْلِی وَ إِنَّ وَعْدَکَ الْحَقُّ وَ أَنْتَ أَحْکَمُ الْحاکِمِینَ» (۶۵۱) فَقَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ «یا نُوحُ إِنَّهُ لَیْسَ مِنْ أَهْلِکَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَیْرُ صالِحٍ» (۶۵۲) فَأَخْرَجَهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ مِنْ أَنْ یَکُونَ مِنْ أَهْلِهِ بِمَعْصِیَتِهِ.
نیز در همان کتاب (۶۵۳) با چند واسطه از یاسر روایت می‌کند که گفت:
زید بن موسی بن جعفر علیهما السلام در مدینه خروج کرد، گروهی را آتش زد و گروهی را به قتل رسانید. بدین لحاظ او را «زید النّار» نامیدند.
مأمون فرستاد تا او را گرفتند و اسیر نمودند و نزد مأمون بردند. مأمون گفت:
وی را نزد امام رضا علیه السلام ببرید.
یاسر می‌گوید:
وقتی زید به حضور امام رضا علیه السلام آمد، حضرت به او فرمود:
ای زید! آیا قول مردمان پست کوفه که می‌گویند:
فاطمه سلام الله علیها خود را حفظ نمود و خدا ذریّه‌ی او را به آتش جهنّم حرام کرد تو را مغرور کرد!
به خدا قسم که این مطلب جز برای حسن و حسین علیهما السلام نخواهد بود. تو این طور گمان می‌کنی که اگر خدا را معصیت کنی داخل بهشت خواهی شد و حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام هم خدا را اطاعت کند و داخل بهشت شود، آنگاه تو نزد

خدا از آن بزرگوار عزیزتر باشی؟ به خدا قسم کسی از ما نزد خدا به مقامی نخواهد رسید مگر به اطاعت نمودن پروردگار، ولی تو گمان می‌کنی اگر خدا را معصیت کنی به این مقام خواهی رسید؟!

زید در جواب حضرت امام رضا علیه السلام گفت:

من هم برادر و پسر پدر تو می‌باشم.

امام رضا علیه السلام فرمود:

آری، تو مادامی برادر من خواهی بود که خدا را اطاعت نمایی.

حضرت نوح علیه السلام گفت:

«پروردگارا! پسر من هم از اهل من محسوب می‌شود، وعده‌ی تو حق و تو بهترین حکم کنندگان خواهی بود».

خدای حکیم فرمود:

«ای نوح! او از اهل تو نیست، او معصیت کار است».

خدا او را برای اینکه معصیت کرد از اهل نوح ندانست.

[روایت شماره] (۰۷)

[المناقب لابن شهرآشوب] تَارِيخُ بَغْدَادَ وَ كِتَابُ السَّمْعَانِيِّ وَ أَرْبَعِينَ الْمُؤَذِّنِ وَ مَنَاقِبُ فَاطِمَةَ عَنِ ابْنِ شَاهِينَ بِأَسَانِيدِهِمْ عَنْ حُذَيْفَةَ وَ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم:

إِنَّ فَاطِمَةَ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَحَرَّمَ اللَّهُ ذُرِّيَّتَهَا عَلَى النَّارِ قَالَ ابْنُ مَنْدَةَ: خَاصٌّ بِالْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ وَ يُقَالُ: أَيْ مَنْ وَلَدَتْهُ بِنَفْسِهَا وَ هُوَ الْمَرْوِيُّ عن الرّضا علیه السلام وَ الْأَوْلَى كُلُّ مُؤْمِنٍ مِنْهُمْ.

در کتاب مناقب (۶۵۴) از گروهی از اهل تسنّن از ابن مسعود از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم روایت می‌کند که فرمود:

حضرت فاطمه سلام الله علیها خویشتن را حفظ نمود و خدا ذریّه‌ی او را به آتش جهنّم حرام کرد.

ابن مُنْدِه می‌گوید:

این مطلب مخصوص حسنین علیهما السلام است.

گفته شده مخصوص آن فرزندانی‌ست که از حضرت زهراء متولّد شده‌اند.

و از حضرت رضا علیه السلام روایت شده که حق این است که شامل حال فرزندان مؤمن آن بانوی معظّمه می‌شود.

[روایت شماره] (۰۸)

[الإحتجاج] عَنْ أَبِي الْجَارُودِ قَالَ:

قَالَ أَبُوجَعْفَرٍ علیه السلام :

يَا أَبَاالْجَارُودِ مَا يَقُولُونَ فِي الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ؟ قُلْتُ يُنْكِرُونَ عَلَيْنَا أَنَّهُمَا ابْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

فَبِأَيِّ شَيْءٍ احْتَجَجْتُمْ عَلَيْهِمْ؟ قُلْتُ: بِقَوْلِ اللَّهِ فِي عِيسَى بْنِ مَرْيَمَ «وَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ داوُدَ - إِلَى قَوْلِهِ - كُلٌّ مِنَ الصَّالِحِينَ» (۶۵۵) فَجَعَلَ عِيسَى مِنْ ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَ احْتَجَجْنَا عَلَيْهِمْ بِقَوْلِهِ تَعَالَى «فَقُلْ تَعالَوْا نَدْعُ أَبْناءَنا وَ أَبْناءَكُمْ وَ نِساءَنا وَ نِساءَكُمْ وَ أَنْفُسَنا وَ أَنْفُسَكُمْ» (۶۵۶)

قَالَ:

فَأَيَّ شَيْءٍ قَالُوا؟

قَالَ:

قُلْتُ: قَالُوا قَدْ یَکُونُ وَلَدُ الْبِنْتِ مِنَ الْوَلَدِ وَ لا یَکُونُ مِنَ الصُّلْبِ.

قَالَ:

فَقَالَ أَبُوجَعْفَرٍ علیه السلام وَاللَّهِ یَا أَبَا الْجَارُودِ لاعْطِیَنَّکَهَا مِنْ کِتَابِ اللَّهِ آیَةً تُسَمِّی لِصُلْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لا یَرُدُّهَا إِلا کَافِرٌ،

قَالَ:

قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاکَ وَ أَیْنَ؟

قَالَ:

حَیْثُ قَالَ اللَّهُ «حُرِّمَتْ عَلَیْکُمْ أُمَّهاتُکُمْ وَ بَناتُکُمْ وَ أَخَواتُکُمْ - إِلَی قَوْلِه - وَ حَلائِلُ أَبْنائِکُمُ الَّذِینَ مِنْ أَصْلابِکُمْ» (۶۵۷) فَسَلْهُمْ یَا أَبَا الْجَارُودِ هَلْ یَحِلُّ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نِکَاحُ حَلِیلَتِهِمَا فَإِنْ قَالُوا: نَعَمْ فَکَذَبُوا وَاللَّهِ وَ إِنْ قَالُوا: لا، فَهُمَا وَاللَّهِ ابْنَا رَسُولِ اللَّهِ لِصُلْبِهِ وَ مَا حَرُمَتْ عَلَیْهِ إِلا لِلصُّلْبِ.

بیان: أقول إطلاق الابن و الولد علیهم کثیر و قد مضی الأخبار المفصلة فی باب احتجاج الرِّضا علیه السلام عند المأمون فی الإمامة و سیأتی فی احتجاج موسی بن جعفر علیهما السلام مع خلفاء زمانه و لعلَّ وجه الاحتجاج بالآیة الأخیرة هو اتّفاقهم علی دخول ولد البنت فی هذه الآیة و الأصل فی الإطلاق الحقیقة أو أنَّهم یستدلّون بهذه الآیة علی حرمة حلیلة ولد البنت و لا یتم إلا بکونه ولدا حقیقة للصلب و سیأتی تمام القول فی ذلک فی أبواب الخمس إن شاء الله.

در کتاب احتجاج (۶۵۸) از ابوالجارود روایت می‌کند که گفت:

امام باقر علیه السلام به من فرمود:

مردم درباره‌ی امام حسن و امام حسین علیهما السلام چه می‌گویند؟

گفتم:

انکار می‌کنند که حسنین علیهما السلام فرزندان پیامبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم باشند.

فرمود:

شما چه دلیلی برای آنان می‌آورید؟

گفتم:

به آیه‌ی قرآن درباره‌ی حضرت عیسی بن مریم علیهما السلام که می‌فرماید:

و از اولاد حضرت ابراهیم، داوود و سلیمان و ایوب تا آخر آیه ۸۵ سوره‌ی انعام که می‌فرماید:

عیسی و الیاس از صالحین می‌باشند. زیرا خدا در این آیه حضرت عیسی علیه السلام را از فرزندان حضرت ابراهیم علیه السلام قرار داده‌ست.

نیز به آیه‌ی ۶۱ سوره‌ی آل عمران که می‌فرماید:

به آنها بگو بیایید، ما پسران خود را دعوت می‌کنیم و شما پسرانتان را، ما زنان خویش را و شما زنان خود را دعوت کنید، ما از (کسانی که به منزله ی) جان هایمان هستند دعوت می‌کنیم و شما از کسانی که همین خصوصیّت را دارند دعوت کنید.

بر آنان استدلال می‌کنیم.

فرمود:

ایشان چه می‌گویند؟

گفتم می‌گویند:

گاهی می‌شود که فرزند دختر فرزند می‌باشد ولی از صلب انسان نخواهد بود.

راوی می گوید:

حضرت باقر علیه السلام به من فرمود:

به خدا قسم من دلیلی از قرآن می‌آورم که فرزندان زهراء سلام الله علیها از صلب پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم هستند، این دلیل را جز شخص کافر، رد نخواهد کرد.

گفتم:

فدایت شوم از کجای قرآن؟

فرمود:

این آیه که می‌فرماید:

«حرام شده برای شما مادرانتان و دختران و خواهران و عمّه‌ها و خاله‌ها و و همسران پسرانتان که از نسل شمایند» (۶۵۹).

ای ابوالجارود! از ایشان جویا شو و بگو: آیا برای پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حلال بود که با زنان حضرت حسنین علیهما السلام ازدواج نماید؟ اگر بگویند:

آری، معلوم است که دروغ می گویند و اگر بگویند:

نه، پس ثابت می‌شود که ایشان فرزندان پیامبرند و به همین جهت زنان ایشان به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم حرام بودند.

بیان: اطلاق پسر و فرزند بر حسنین علیهما السلام و ائمّه: (نسبت به رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم) در روایات فراوانی آمده و روایات و اخباری نیز، در باب احتجاج حضرت امام رضا علیه السلام در مجلس مأمون به طور مفصّل ذکر کردیم و به زودی در فصل احتجاج موسی بن جعفر علیهما السلام با خلفاء زمان خود نیز در این رابطه روایاتی خواهیم آورد و شاید علّت احتجاج امام باقر علیه السلام به این آیه که در حدیث آمد این باشد که همه متّفق القول هستند که این آیه شامل حال فرزند دختر (نوه‌ی دختری) هم می‌شود و اصل در اطلاق حقیقت آن است و یا اینکه به این آیه استدلال می کنند بر حرمت حلال بودن ازدواج با فرزند دختر و کلام آخر اینکه فرزند (دختری یا پسری) حقیقت صلب انسان است و به زودی در ابواب خمس همه‌ی روایات و ادلّه‌ی این بحث را خواهیم آورد. انشاء الله.

[روایت شماره] (۰۹)

[تفسیر القمی] أَبِی، عَنْ ظَرِیفِ بْنِ نَاصِحٍ، عَنْ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ بَشِیرٍ، عَنْ أَبِی الْجَارُودِ، عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ:

قَالَ لِی أَبُوجَعْفَرٍ یَا أَبَاالْجَارُودِ مَا یَقُولُونَ فِی الْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ علیهما السلام قُلْتُ: یُنْکِرُونَ عَلَیْنَا أَنَّهُمَا ابْنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قَالَ:

فَبِأَیِّ شَیْءٍ احْتَجَجْتُمْ عَلَیْهِمْ قُلْتُ: بِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ فِی عِیسَی بْنِ مَرْیَمَ «وَ مِنْ ذُرِّیَّتِهِ داوُدَ وَ سُلَیْمانَ إِلَی قَوْلِهِ وَ کَذلِکَ نَجْزِی الْمُحْسِنِینَ» (۶۶۰) وَ جَعَلَ عِیسَی مِنْ ذُرِّیَّةِ إِبْرَاهِیمَ،

قَالَ:

فَأَیَّ شَیْءٍ قَالُوا لَکُمْ؟ قُلْتُ: قَالُوا: قَدْ یَکُونُ وَلَدُ الِابْنَةِ مِنَ الْوَلَدِ وَ لا یَکُونُ مِنَ الصُّلْبِ قَالَ:

فَبِأَیِّ شَیْءٍ احْتَجَجْتُمْ عَلَیْهِمْ؟

قَالَ:

قُلْتُ: احْتَجَجْنَا عَلَیْهِمْ بِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَی «فَقُلْ تَعالَوْا نَدْعُ أَبْناءَنا وَ أَبْناءَکُمْ وَ نِساءَنا وَ نِساءَکُمْ» (۶۶۱) الْآیَةَ قَالَ:

فَأَيَّ شَيْءٍ قَالُوا لَكَمْ؟ قُلْتُ: قَالُوا: قَدْ يَكُونُ فِي كَلامِ الْعَرَبِ ابنى رجل واحد [ابْنَا رَجُلٍ] فَيَقُولُ أَبْنَاؤُنَا وَ إِنَّمَا هُمَا ابْنُ [ابْنَا] وَاحِدٍ قَالَ:

فَقَالَ أَبُوجَعْفَرٍ عليه السلام :

وَاللَّهِ يَا أَبَا الْجَارُودِ لاعْطِيَنَّكَهَا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ تُسَمِّى لِصُلْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لا يَرُدُّهَا إِلا كَافِرٌ قَالَ:

قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ وَ أَيْنَ؟

قَالَ:

حَيْثُ قَالَ اللَّهُ «حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهاتُكُمْ وَ بَناتُكُمْ إِلَى أَنْ يَنْتَهِيَ - إِلَى قَوْلِهِ - وَ حَلائِلُ أَبْنائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلابِكُمْ» (۶۶۲) فَسَلْهُمْ يَا أَبَا الْجَارُودِ هَلْ حَلَّ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم نِكَاحُ حَلِيلَتِهِمَا، فَإِنْ قَالُوا: نَعَمْ، فَكَذَبُوا وَاللَّهِ وَ فَجَرُوا وَ إِنْ قَالُوا: لا، فَهُمَا وَاللَّهِ ابْنَاهُ لِصُلْبِهِ وَ مَا حَرُمَتَا عَلَيْهِ إِلا لِلصُّلْبِ.

[الكافى] العدة، عن البرقى، عن الحسن بن ظريف، عن عبدالصمد مثله.

در تفسیر علی بن ابراهیم (۶۶۳) از ابوالجارود روایت می‌کند که گفت:

امام محمّد باقر علیه السلام به من فرمود:

این مردم درباره‌ی امام حسن و امام حسین علیهما السلام چه می‌گویند؟

عرض کردم:

منکر می‌شوند که ایشان فرزندان پیغمبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم باشند.

فرمود:

شما برای این موضوع چه دلیلی می‌آورید؟

گفتم:

به این آیه که خدا درباره‌ی عیسی بن مریم علیهما السلام می‌فرماید:

و اسحاق و یعقوب را به او بخشیدیم و هر دو را هدایت کردیم و نوح را نیز پیش از آن و از فرزندان او داوود و سلیمان و ایّوب و یوسف و موسی و هارون را هدایت کردیم و این گونه نیکوکاران را پاداش می‌دهیم.

زیرا خدا حضرت عیسی علیه السلام را در این آیه از فرزندان حضرت ابراهیم علیه السلام معرّفی نموده‌ست.

حضرت باقر علیه السلام فرمود:

آنان چه می‌گویند؟

عرض کردم می‌گویند:

آری، همین طور است که شما می‌گویید ولی در عین حال ایشان فرزند صلبی نیستند.

فرمود:

شما در جواب آنان چه گفتید؟

عرض کردم:

به این آیه استدلال نمودم که خدا می‌فرماید:

به آنها بگو بیایید، ما پسران خود را دعوت می‌کنیم و شما پسرانتان را، ما زنان خویش را و شما زنان خود را دعوت کنید، ما از (کسانی که به منزله ی) جان هایمان هستند دعوت می‌کنیم و شما از کسانی که همین خصوصیّت را دارند، دعوت کنید.

فرمود:

آنان چه گفتند؟

عرض کردم می گویند:

در کلام عرب گاهی به دو نفر فرزند که از یک نفر باشند می گویند:

فرزندان ما، در صورتی که ایشان فرزند یک نفرند.

حضرت باقر علیه السلام به من فرمود:

به خدا قسم ای ابا الجارود من از قرآن یک دلیلی برای تو می‌آورم و ثابت می‌کنم که آنان فرزندان صلبی پیامبر خدایند و این دلیل را جز شخص کافر رد نخواهد کرد.

عرض کردم:

فدایت شوم از کجای قرآن؟

فرمود آنجا که می‌فرماید:

«حرام شده برای شما مادرانتان و دختران و خواهران و عمّه‌ها و خاله‌ها و و همسران پسرانتان که از نسل شمایند» (۶۶۴).

ای ابوالجاورد! تو از ایشان بپرس و بگو: آیا برای رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حلال بود که با زنان حسنین علیهما السلام ازدواج نماید یا نه؟ اگر بگویند آری، به خدا قسم که دروغ گفته‌اند و گناه کرده‌اند و اگر بگویند نه پس ثابت می‌شود که حسنین علیهما السلام فرزندان صلبی رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم هستند و بدین لحاظ است که زنان ایشان به پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم حرام بودند.

در کتاب الکافی جلد ۸، صفحه‌ی ۳۱۷ حدیث ۵۰۱ مثل این حدیث نقل شده‌ست.

[روایت شماره] (۱۰)

[المناقب لابن شهرآشوب] وَلَدَتِ الْحَسَنَ علیه السلام وَ لَهَا اثْنَتَا عَشْرَةَ سَنَةً وَ أَوْلادُهَا: الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ وَ الْمُحْسِنُ سَقَطَ وَ فِی مَعَارِفِ الْقُتَیْبِیِّ أَنَّ مُحْسِناً فَسَدَ مِنْ زَخْمِ قُنْفُذٍ الْعَدَوِیِّ وَ زَیْنَبُ وَ أُمُّ کُلْثُوم.

تَذْنِیبٌ: قَالَ عَبْدُالْحَمِیدِ بْنُ أَبِی الْحَدِیدِ فِی شَرْحِ قَوْلِ أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام فِی بَعْضِ أَیَّامِ صِفِّینَ حِینَ رَأَی ابْنَهُ الْحَسَنَ علیه السلام یَتَسَرَّعُ إِلَی الْحَرْبِ:

أَمْلِکُوا عَنِّی هَذَا الْغُلامَ لا یَهُدَّنِی فَإِنِّی أَنْفَسُ بِهَذَیْنِ یَعْنِی الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ عَنِ الْمَوْتِ لِئَلا یَنْقَطِعَ بِهِمَا نَسْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم.

فَإِنْ قُلْتَ: أَیَجُوزُ أَنْ یُقَالَ لِلْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ وَ وُلْدِهِمَا أَبْنَاءُ رَسُولِ اللَّهِ وَ وُلْدُ رَسُولِ اللَّهِ وَ ذُرِّیَّةُ رَسُولِ اللَّهِ وَ نَسْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم؟ قُلْتُ: نَعَمْ لِأَنَّ اللَّهَ سَمَّاهُمْ أَبْنَاءَهُ فِی قَوْلِهِ تَعَالَی «نَدْعُ أَبْنَاءَنا وَ أَبْنَاءَکُمْ» (۶۶۵) وَ إِنَّمَا عَنَی الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ وَ لَوْ أَوْصَی لِوُلْدِ فُلانٍ بِمَالٍ دَخَلَ فِیهِ أَوْلادُ الْبَنَاتِ وَ سَمَّی اللَّهُ تَعَالَی عِیسَی ذُرِّیَّةَ إِبْرَاهِیمَ وَ لَمْ یَخْتَلِفْ أَهْلُ اللُّغَةِ فِی أَنَّ وُلْدَ الْبَنَاتِ مِنْ نَسْلِ الرَّجُلِ.

فَإِنْ قُلْتَ فَمَا تَصْنَعُ بِقَوْلِهِ تَعَالَی «ما کانَ مُحَمَّدٌ أَبا أَحَدٍ مِنْ رِجالِکُمْ» (۶۶۶) قُلْتُ: أَسْأَلُکَ عَنْ أُبُوَّتِهِ لِإِبْرَاهِیمَ بْنِ مَارِیَةَ فَکُلَّمَا تُجِیبُ بِهِ عَنْ ذَلِکَ فَهُوَ جَوَابِی عَنِ الْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ علیهما السلام وَ الْجَوَابُ الشَّامِلُ لِلْجَمِیعِ أَنَّهُ عَنَی زَیْدَ بْنَ الْحَارِثَةِ لِأَنَّ الْعَرَبَ کَانَتْ تَقُولُ: زَیْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَی عَادَتِهِمْ فِی تَبَنِّی الْعَبِیدِ، فَأَبْطَلَ اللَّهُ تَعَالَی ذَلِکَ وَ نَهَی عَنْ سُنَّةِ الْجَاهِلِیَّةِ وَ قَالَ:

إِنَّ مُحَمَّداً لَیْسَ أَباً لِوَاحِدٍ مِنَ الرِّجَالِ الْبَالِغِینَ الْمَعْرُوفِینَ بَیْنَکُمْ وَ ذَلِکَ لا یَنْفِی کَوْنَهُ أَباً لِأَطْفَالٍ لَمْ یُطْلَقْ عَلَیْهِمْ لَفْظَةُ الرِّجَالِ کَإِبْرَاهِیمَ وَ حَسَنٍ وَ حُسَیْنٍ علیهما السلام.

أَقُولُ: ثُمَّ ذَکَرَ بَعْضَ الِاعْتِرَاضَاتِ وَ الْأَجْوِبَةِ الَّتِی لَیْسَ هَذَا الْبَابُ مَوْضِعَ ذِکْرِهَا.

در کتاب مناقب (۶۶۷) می‌نگارد:

حضرت فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها دوازده ساله بودند که حضرت امام حسن علیه السلام را زائیدند. فرزندان فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها عبارتند از:

۱. حسن

۲. حسین

۳. مُحسن:

ابن قُتَیْبِه در کتاب معارف می‌نگارد:

حضرت محسن علیه السلام از آن ضربتی که قنفذ به حضرت زهراء سلام الله علیها زد سِقْط شد.

۴ – زینب سلام الله علیها

۵ – امّ کلثوم سلام الله علیها.

ابن ابی الحدید در شرح این خطبه می گوید:

وقتی حضرت امیر علیه السلام در جنگ صفین دید امام حسن علیه السلام به سوی جنگ می‌رود فرمود:

این پسر را در عقب من قرار دهید، زیرا من از مردن این دو پسر یعنی حسن و حسین علیهما السلام مضایقه دارم. اگر ایشان بمیرند نسل پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم قطع خواهد شد. اگر بگویی آیا جایز است که به حسنین علیهما السلام و فرزندان ایشان گفته شود فرزندان و ذریّه و نسل پیغمبر خدا؟ من می گویم:

آری، زیرا منظور خدای علیم که در این آیه‌ی شریفه می‌فرماید:

«ما پسران خود را دعوت می کنیم و شما هم پسرانتان را» امام حسن و امام حسین علیهما السلام است.

جواب دیگر اینکه: اگر کسی وصیّت کند مالی را به فرزندان فلانی بدهید فرزندان دختری او هم داخل فرزندان وی خواهند بود.

دیگر اینکه: خدا حضرت عیسی علیه السلام را از ذریّه‌ی حضرت ابراهیم علیه السلام قرار داده‌ست.

دیگر اینکه: اهل لغت عرب اختلافی ندارند در اینکه فرزندان دختر از نسل مرد به شمار روند. (یعنی اولاد دختری هم تفاوتی با اولاد پسری ندارند.)

اگر بگویی جواب این آیه را که خدا در آیه‌ی ۴۰ سوره‌ی احزاب می‌فرماید:

«حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پدر هیچ کدام از مردان شما نبود» من در جواب می گویم:

تو در اینکه پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پدر ابراهیم بن ماریه است چه می گویی؟ هر جوابی که در این باره بگویی من هم همان را درباره‌ی حسنین علیهما السلام خواهم گفت. جوابی که شامل همه‌ی اینها بشود این است که منظور از این آیه زید بن حارثه‌ست.

زیرا عادت عرب در زمان جاهلیّت این بود که غلام زَرخرید را برای خود پسر می‌دانستند، لذا به زید بن حارثه هم می گفتند:

زید بن محمّد بدین جهت خدا این روش را باطل کرد و فرمود:

حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم پدر مردانی که بالغ و معروفند، نیست. این مطلب با اینکه آن بزرگوار پدر کودکانی از قبیل ابراهیم و حسنین علیهما السلام باشد منافاتی ندارد.

بخش دهم؛ راجع به موقوفات و صدقات حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها (باب ۱۰؛ أوقافها و صدقاتها سلام الله علیها)

[روایت شماره] (۰۱)

[الکافی] مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَی، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِیهِ، عَنْ أَبِی مَرْیَمَ قَالَ:
سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام عَنْ صَدَقَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم وَ صَدَقَةِ عَلِیٍّ علیه السلام فَقَالَ:
هِیَ لَنَا حَلالٌ وَ قَالَ:
إِنَّ فَاطِمَةَ سلام الله علیها جَعَلَتْ صَدَقَتَهَا لِبَنِی هَاشِمٍ وَ بَنِی الْمُطَّلِب.

در کتاب کافی (۶۶۸) از ابومریم روایت می‌کند که گفت:

از امام جعفر صادق علیه السلام راجع به صدقات رسول خدا و حضرت امیر علیهما السلام جویا شدم.

آن حضرت فرمود:

صدقه‌های آنان به ما حلال است.

حضرت فاطمه سلام الله علیها صدقه‌های خود را برای بنی هاشم و بنی مطلب قرار داد.

[روایت شماره] (۰۲)

[الکافی] عَلِیٌّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنِ ابْنِ أَبِی نَجْرَانَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَیْدٍ، عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَال: َ قَالَ أَبُوجَعْفَرٍ علیه السلام :
أَلا أُقْرِئُکَ وَصِیَّةَ فَاطِمَةَ؟
قَالَ:
قُلْتُ: بَلَی فَأَخْرَجَ حُقّاً أَوْ سَفَطاً فَأَخْرَجَ مِنْهُ کِتَاباً فَقَرَأَ:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ
هَذَا مَا أَوْصَتْ بِهِ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم أَوْصَتْ بِحَوَائِطِهَا السَّبْعَةِ الْعَوَافِ وَ الدَّلالِ وَ الْبُرْقَةِ وَ الْمَبِیتِ وَ الْحُسْنَی وَ الصَّافِیَةِ وَ مَا لِأُمِّ إِبْرَاهِیمَ إِلَی عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام فَإِنْ مَضَی عَلِیٌّ فَإِلَی الْحَسَنِ، فَإِنْ مَضَی الْحَسَنُ فَإِلَی الْحُسَیْنِ، فَإِنْ مَضَی الْحُسَیْنُ فَإِلَی الْأَکْبَرِ مِنْ وُلْدِی، شَهِدَ اللَّهُ عَلَی ذَلِکَ وَ الْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ وَ الزُّبَیْرُ بْنُ الْعَوَّامِ وَ کَتَبَ عَلِیُّ بْنُ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام.
[الکافی] عَلِیٌّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَیْدٍ مِثْلَهُ وَ لَمْ یَذْکُرْ حُقّاً وَ لا سَفَطاً وَ قَالَ:
إِلَی الْأَکْبَرِ مِنْ وُلْدِی دُونَ وُلْدِکَ.

نیز در همان کتاب (۶۶۹) از ابوبصیر روایت می‌کند که گفت:

امام محمّد باقر علیه السلام به من فرمود:

دوست داری که وصیّت نامه‌ی حضرت فاطمه سلام الله علیها را برایت بخوانم؟

گفتم:

آری.

آن بزرگوار از درون کیسه‌ای یک نامه درآورد که در آن نوشته بود:

بسم الله الرّحمن الرّحیم

این وصیّت نامه‌ایست که فاطمه دختر پیغمبر خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام نموده است:

بستان‌های هفت گانه‌ام را که عبارتند از: عواف، دَلال، برقه، مبیت، حسنی، صافیه و آنچه که از امّ ابراهیم است. موقعی که علی علیه السلام به شهادت رسید، حسن متصدّی آنها باشد، هر گاه حسن علیه السلام به شهادت رسید، حسین متصدّی باشد، هنگامی که حسین علیه السلام به شهادت رسید، بزرگترین فرزندانم متولّی آنها باشد.

خدا و مقداد بن اسود و زبیر بن عوّام بر این وصیّت نامه شاهدند. این وصیّت نامه را علی بن ابیطالب علیه السلام نوشت.

در کتاب کافی با چند واسطه از عاصم بن حمید مثل این حدیث با کمی اختلاف در عبارت نقل شده‌ست.

[روایت شماره] (۰۳)

[الکافی] عَلِیٌّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ:

قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ علیه السلام :

أَلا أُقْرِئُکَ وَصِیَّةَ فَاطِمَةَ؟ قُلْتُ: بَلَی قَالَ:

فَأَخْرَجَ إِلَیَّ صَحِیفَةً:

هَذَا مَا عَهِدَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها بِنْتُ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فِی أَمْوَالِهَا إِلَی عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ علیه السلام فَإِنْ مَاتَ فَإِلَی الْحَسَنِ علیه السلام ، فَإِنْ مَاتَ فَإِلَی الْحُسَیْنِ علیه السلام ، فَإِنْ مَاتَ فَإِلَی الْأَکْبَرِ مِنْ وُلْدِی دُونَ وُلْدِکَ: الدَّلالُ وَ الْعَوَافُ وَ الْمَبِیتُ وَ الْبُرْقَةُ وَ الْحُسْنَی وَ الصَّافِیَةُ وَ مَا لِأُمِّ إِبْرَاهِیمَ شَهِدَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَلَی ذَلِکَ وَ الْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ وَ الزُّبَیْرُ بْنُ الْعَوَّامِ.

در کتاب کافی (۶۷۰) با چند واسطه از ابوبصیر روایت می‌کند که گفت:

امام جعفر صادق علیه السلام به من فرمود:

آیا مایلی وصیّت نامه‌ی فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را برای تو بخوانم؟

گفتم:

آری آن بزرگوار یک نامه درآورد که در آن نوشته شده بود:

این آن تعهّدیست که فاطمه دختر حضرت محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم درباره‌ی اموال خود نسبت به حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام کرده‌ست.

هر گاه علی علیه السلام به شهادت رسید، حسن متصدّی باشد، موقعی که حسن علیه السلام به شهات رسید، حسین متولّی باشد. وقتی حسین علیه السلام به شهادت برسد، بزرگترین فرزندان من متصدّی آنها باشد، نه فرزندان تو. دلال، عواف، مبیت، برقه، حسنی و صافیه و آنچه که از مشربه‌ی امّ ابراهیم (مزارع هفت گانه که به مزارع سبعه معروف است) است. (پس حضرت زهرا سلام الله علیها فرمودند:)

خداوند متعال و مقداد بن اسود و زبیر بن عوّام را بر این وصیّت نامه شاهد می‌گیرم.

[روایت شماره] (۰۴)

[الکافی] عَلِیٌّ، عَنْ أَبِیهِ، عَنِ ابْنِ أَبِی نَجْرَانَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَیْدٍ، عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ أَبِی یَحْیَی الْمُزَنِیِّ، عَنْ أَبِی عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ: الْمَبِیتُ هُوَ الَّذِی کَاتَبَ عَلَیْهِ سَلْمَانُ فَأَفَاءَهُ اللَّهُ عَلَی رَسُولِهِ فَهُوَ فِی صَدَقَتِهَا.

نیز در کتاب پیشین (۶۷۱) با چند واسطه از حضرت صادق علیه السلام روایت می‌کند که فرمود:

مبیت همان است که سلمان بر آن مکاتبه کرد و آن جزء صدقات حضرت زهراء سلام الله علیها بود.

[روایت شماره] (۰۵)

[الکافی] مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَی، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الثَّانِی علیه السلام قَالَ:

سَأَلْتُهُ عَنِ الْحِیطَانِ السَّبْعَةِ الَّتِی کَانَتْ مِیرَاثَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم لِفَاطِمَةَ سلام الله علیها فَقَالَ:

إِنَّمَا كَانَتْ وَقْفاً فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم يَأْخُذُ إِلَيْهِ مِنْهَا مَا يُنْفِقُ عَلَى أَضْيَافِهِ وَ التَّابِعَةُ تَلْزَمُهُ فِيهَا، فَلَمَّا قُبِضَ جَاءَ الْعَبَّاسُ يُخَاصِمُ فَاطِمَةَ فِيهَا فَشَهِدَ عَلِيٌّ وَ غَيْرُهُ أَنَّهَا وَقْفٌ عَلَى فَاطِمَةَ سلام الله علیها وَ هِيَ الدَّلالُ وَ الْعَوَافُ وَ الْحُسْنَى وَ الصَّافِيَةُ وَ مَا لِأُمِّ إِبْرَاهِيمَ وَ الْمَبِيتُ وَ الْبُرْقَةُ.

نیز در همان کتاب (۶۷۲) با چند واسطه از احمد بن محمّد از ابوالحسن دوّم علیه السلام روایت کرده که فرمود:

درباره‌ی بُستان‌های هفت گانه‌ای که میراث پیغمبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بودند و به حضرت زهراء سلام الله علیها رسیدند، پرسش نمودم.

فرمود:

آنها وقف بودند رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم برای مخارج مهمان‌های خود از آنها استفاده می‌کرد. هنگامی که پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به شهادت رسید عبّاس آمد و درباره‌ی آنها با حضرت زهراء سلام الله علیها خصومت کرد.

حضرت علی علیه السلام و دیگران شهادت دادند که آنها برای حضرت فاطمه سلام الله علیها وقف شده‌اند و آنها عبارت بودند از: دَلال، عواف و حسنی و صافیه و آنچه از برای امّ ابراهیم بود و مبیت و برقه.

تصحیح و غلط گیری این کتاب شریف در ساعت ۹ صبح تاسوعای حسینی سال ۱۴۳۲ هجری قمری مطابق با ۲۴ / ۹ / ۸۹ در شهرستان سیرجان به پایان رسید، لذا ثواب این را به محضر مطهّر و مقدّس حضرت اباالفضل العبّاس علیه السلام تقدیم می‌نمایم. امید است ذخیره‌ای برای روز درماندگی مان باشد.

بنده‌ی گنهکار سیّد محمّد قائم فرد

والسّلام علی من ا تبع الهدی

امور فرهنگی مجتمع فاطمیه اصفهان – محرّم الحرام ۱۴۳۲ هجری قمری

پی‌نوشت

(۱) – بحارالأنوار ۴۳ / ۶۵ ح ۵۸ – تفسیر فرات ص ۵۸۱.

(۲) – ذاریات / ۵۶.

(۳) – بحارالأنوار ۵ / ۳۱۲ ح ۱ و ۲۳ / ۸۳ ح ۲۲ – علل الشّرایع ۱ / ۹ ح ۱.

(۴) – امالی صدوق ص ۵۹۳.

(۵) – آبریز، آفتابه فلزی یا سفالی

(۶) – در کتاب مصباح الانوار از ابی مفضّل شیبانی با چند واسطه از حمّاد، مانند این حدیث آمده‌ست.

(۷) – امالی صدوق ص ۴۶۰ ح ۷.

(۸) – عیون اخبارالرّضا علیه السلام ۱ / ۱۱۵ ح ۳.

(۹) – مثل این حدیث در کتاب احتجاج علامه‌ی طبرسی ۲ / ۴۰۸ آمده‌ست.

(۱۰) – قَبْلَ اَنْ يُخْلَقَ الأَرْضُ وَ السَّماءُ.

(۱۱) – روم / ۴ و ۵.

(۱۲) – معانی الاخبار ص ۳۹۶.

(۱۳) – یعنی گفتن «لا اله الاّ الله».

(۱۴) – علل الشّرایع ۱ / ۱۸۳ ح ۱.

(۱۵) – علل الشّرایع ۱ / ۱۸۳ ح ۲ و بحارالأنوار ۱۸ / ۳۵۰ ح ۶۱.

(۱۶) – تفسیر علی بن ابراهیم القمی ۱ / ۳۶۵ – بحارالأنوار ۱۸ / ۳۶۴ ح ۶۸ – بحارالأنوار ۸ / ۱۲۰ ح ۱۰.

(۱۷) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۵۶.

(۱۸) – کشف الغمّة ۱ / ۴۴۹.

(۱۹) – شیخ طوسی و بیشتر محققین علماء نقل کرده‌اند که ولادت حضرت زهراء سلام الله علیها در روز جمعه بیستم جمادی الثّانی سال دوّم بعثت و بعضی گفته‌اند:

سال پنجم بعثت بوده‌ست. اهل سنّت نوشته‌اند:

پنج سال قبل از بعثت بوده است، ولی قول اوّل مشهورتر و قوی‌تر است.

طبری امامی در کتاب دلائل الامامة از حضرت امام صادق علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:

ولادت فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها در بیستم جمادی الثانی واقع شد، در آن هنگام چهل و پنج سال از ولادت پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم گذشته بود.

فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها مدت هشت سال در مکّه و ده سال در مدینه‌ی طیّبه زندگی کرد و پس از شهادت پدرش مدّت هفتاد و پنج روز زنده بود، آنگاه در سوّم جمادی الثانی سال ۱۱ قمری به شهادت رسید. از حضرت امام زین العابدین علیه السلام نقل کرده‌اند که فرمود:

فاطمه‌ی اطهر سلام الله علیها پس از ولادت، در هر روزی به قدر یک هفته‌ی کودکان معمولی رشد و نمو می‌کرد و در هر هفته به قدر یک ماه و در هر ماه به قدر یک سال آنان بزرگ می‌شد، هنگامی که پیامبر اکرم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم به مدینه طیّبه هجرت نمود و با امّ سلمه ازدواج کرد فاطمه‌ی زهراء سلام الله علیها را به وی سپرد تا او را پرورش دهد.

امّ سلمه می‌گوید:

به خدا قسم که من از آن کودک بزرگوار، ادب می‌آموختم، وی احتیاجی به ادب آموختن نداشت، بلکه هر چیزی را از من و دیگران بهتر می‌دانست.

(۲۰) – این حدیث در کتاب الکافی ۱ / ۴۵۷ ح ۱۰ این چنین نقل شده است: «عَنْ حَبِیبٍ السِّجِسْتَانِیِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَاجَعْفَرٍ علیه السلام یَقُولُ وُلِدَتْ فَاطِمَةُ سلام الله علیها بِنْتُ محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم بَعْدَ مَبْعَثِ رَسُولِ اللَّهِ بِخَمْسِ سِنِینَ وَ تُوُفِّیَتْ وَ لَهَا ثَمَانَ عَشْرَةَ سَنَةً وَ خَمْسَةٌ وَ سَبْعُونَ یَوْماً».

(۲۱) – شاید منظور سالی باشد که حجرالاسود را جابجا می‌کردند.

(۲۲) – این حدیث در کتاب الکافی ۱ / ۴۵۷ ح ۱۰ از قول حضرت امام محمّد باقر علیه السلام نقل شده‌ست.

(۲۳) – مصباح کفعمی ص ۵۲۲.

(۲۴) – دلائل الامامة ص ۱۰ و ۱۱، البته در این کتاب آخر روایت در صفحه‌ی ۱۱ این جمله اضافه آمده است: «و کیف لا تکون کذلک و هی سلالة الانبیاء صلوات الله علیها و علی أبیها و بعلها و بنیها».

(۲۵) – امالی شیخ صدوق ص ۵۹۲ ح ۱۸.

(۲۶) – علل الشّرایع ۱ / ۱۷۸ ح ۳.

(۲۷) – خصال ۲ / ۴۱۴ ح ۳.

(۲۸) – علل الشّرایع ۱ / ۱۸۰ ح ۲.

(۲۹) – عیون اخبارالرّضا علیه السلام ۲ / ۷۲ ح ۳۳۶.

(۳۰) – عیون اخبارالرّضا علیه السلام ۲ / ۴۶ ح ۱۷۴.

(۳۱) – علل الشّرایع ۱ / ۱۷۹ ح ۱.

(۳۲) – همان ۱ / ۱۸۱ ح ۳.

(۳۳) – معانی الاخبار ص ۶۴ ح ۱۵.

(۳۴) – علل الشرایع ۱ / ۱۸۱ ح ۳.

(۳۵) – معانی الاخبار ص ۶۴ ح ۱۴.

(۳۶) – علل الشّرایع ۱ / ۱۷۸ ح ۱.

(۳۷) – علل الشّرایع ۱ / ۱۷۹ ح ۴.

(۳۸) – حاقّه / ۲۱ – قارعه / ۷.

(۳۹) – طارق / ۶.

(۴۰) – علل الشّرایع ۱ / ۱۷۹ ح ۵.

(۴۱) – مادر فرزندش را از شیر جدا کرد.

(۴۲) – جدا شد مرد از عادت خود.

(۴۳) – پاره شد طناب.

(۴۴) – سرّ مخفی شده.

(۴۵) – مکان و جای آباد شده.

(۴۶) – زندگانی خوش.

(۴۷) – آب جهیده شده.

(۴۸) – علل الشّرایع ۱ / ۱۷۹ ح ۶.

(۴۹) – امالی شیخ طوسی ص ۲۹۴ ح ۵۷۱ – ۱۸.

(۵۰) – معانی الاخبار ص ۶۴ ح ۱۷.

(۵۱) – علل الشّرایع ۱ / ۱۸۱ ح ۱.

(۵۲) – المناقب ۳ / ۳۲۹.

(۵۳) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۵۶.

(۵۴) – ارشاد القلوب ۲ / ۴۰۳.

(۵۵) – روم / ۴ و ۵.

(۵۶) – تفسیر فرات کوفی ص ۳۲۱ ح ۴۳۵.

(۵۷) – روم / ۴.

(۵۸) – امالی شیخ طوسی ص ۵۷۰ باب ۲۲، مجلس روز جمعه ۱۷ صفر.

(۵۹) – بحارالأنوار ۷ / ۲۳۱ ح ۲ و ۱۱ / ۳۸۰ ح ۶ – امالی صدوق ص ۲۰۶ ح ۷ – خصال ۱ / ۲۰۴ ح ۲۰.

(۶۰) – امالی مفید ص ۹۴ ح ۴.

(۶۱) – بحارالأنوار ۱۴ / ۲۰۱ ح ۱۱ و ۱۶ / ۲ ح ۵ – خصال ۱ / ۲۲۵ ح ۵۸ با کمی تلخیص.

(۶۲) – در عیون اخبارالرّضا علیه السلام ۲ / ۲۶ ح ۶، این چنین آمده:

«. . . انّ الله عزّوجلّ یغضب بغضب فاطمهٔ و یرضی لرضاها» و در صحیفهٔ الرّضا علیه السلام ص ۴۵ ح ۲۲ آمده است که:

«. . . انّ الله تعالی یغضب لغضب فاطمهٔ و یرضی لرضاها».

(۶۳) – بحارالأنوار ۲۶ / ۲۷۲ ح ۱۴ و ۴۳ / ۲۶۴ ح ۱۵ – عیون اخبارالرّضا علیه السلام ۲ / ۶۲ ح ۲۵۲.

(۶۴) – عیون اخبارالرّضا علیه السلام ۲ / ۶۳ ح ۲۶۴.

(۶۵) – المسکهٔ – بالتحریک – السوار و الخلخال و الورق: الفضهٔ و القلادهٔ – بالکسر – ما یُجْعل فی العنق من الحلی و القرط – بالضم – ما یعلق فی شحمهٔ الاذن من الجواهر و غیرها.

(۶۶) – امالی صدوق ص ۲۳۴ – روضهٔ الواعظین ۲ / ۴۴۳ – بحارالأنوار ۷۰ / ۸۶ ح ۵۰.

(۶۷) – احتجاج طبرسی ۲ / ۳۵۴.

(۶۸) – امالی صدوق ص ۱۸۲ ح ۹.

(۶۹) – همان ص ۱۲۵ ح ۷.

(۷۰) – بحارالأنوار ۸ / ۳۵ ح ۶ – امالی صدوق ص ۲۷۵ ح ۱۲.

(۷۱) – امالی صدوق ص ۳۸۳ ح ۱.

(۷۲) – امالی شیخ طوسی ص ۴۲۷ مجلس پانزدهم.

(۷۳) – امالی صدوق ص ۲۶ ح ۳ با کمی تلخیص.

(۷۴) – در امالی صدوق ص ۲۷۱ ح ۸ به طور مفصّل این حدیث نقل شده‌ست.

(۷۵) – امالی صدوق ص ۴۶۶ ح ۷.

(۷۶) – مدّثّر / ۳۵ و ۳۶.

(۷۷) – تفسیر علی بن ابراهیم القمی ۲ / ۳۹۶ – بحارالأنوار ۲۴ / ۳۳۱ ح ۵۵.

(۷۸) – در امالی شیخ مفید ص ۲۵۹ به جای کلمه‌ی «النّاس» کلمه‌ی «البریّهٔ» آمده است – مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۳۲ با همین اختلاف در لفظِ مذکور آمده‌ست.

(۷۹) – امالی شیخ طوسی ص ۲۴ ح ۳۰ مجلس اوّل.

(۸۰) – کلمهٔ یقال عند الاشفاق و قد قال علی علیه السلام «لله ابوهم وهل احد اشد لها مراساً» و أما فی النسخ المطبوعهٔ و هکذا فی المصدر ص ۲۱۱ «و أنا أسمع له أنت مسیرک» و هو تصحیف و لو کان أراد ارجاع الضمیر لقال: «و أنا أستمع لها» فانه کان یستمع لکلام عمته مع عایشه. علی أنه لا معنی لقوله: «أنت مسیرک الی علی».

(۸۱) – بحارالأنوار ۳۲ / ۲۶۸ ح ۲۰۸ و ۴۰ / ۱۲۰ ح ۷ – امالی شیخ طوسی ص ۳۳۱ ح ۶۶۳ – ۳ – بشارهٔ المصطفی ص ۲۴۰ با کمی اختلاف در لفظ.

(۸۲) – امالی شیخ طوسی ص ۳۳۴ ح ۶۶۹ – ۹.

(۸۳) – آل عمران / ۴۲.

(۸۴) – بحارالأنوار ۳۷ / ۸۴ ح ۵۲ به نقل از بشارهٔ المصطفی – امالی شیخ صدوق ص ۴۸۶ ح ۱۸.

(۸۵) – علل الشّرایع ۱ / ۲۹۰ ح ۱ – بحارالأنوار ۱۲ / ۱۰۷ ح ۲۲ و ۷۸ / ۸۱ ح ۲ – مستدرک الوسائل ۲ / ۳۸ ح ۱۳۴۸ – ۷.

(۸۶) – امالی شیخ طوسی ص ۴۰۰ ح ۸۹۲ – ۴۰.

(۸۷) – بحارالأنوار ۷۲ / ۸۰.

(۸۸) – احزاب / ۵۷.

(۸۹) – همان.

(۹۰) – تفسیر علی بن ابراهیم القمی ۲ / ۱۹۴.

(۹۱) – خصال ۱ / ۲۰۶ ح ۲۵ – بحارالأنوار ۲۶ / ۲۷۰ ح ۷ و ۱۶ / ۳۵۴ ح ۴۰.

(۹۲) – معانی الاخبار ص ۱۰۷ ح ۱ – دلائل الامامهٔ ص ۵۴ به جای کلمه‌ی «ذاک» کلمه‌ی «تلک» آورده شده‌ست.

(۹۳) – فی المصدر المطبوع ص ۳۰۳ السند هکذا: حدثنا احمد ابن الحسن القطان قال: حدثنا احمد بن محمّد بن سعید الکوفی مولی بنی هاشم قال: اخبرنا المنذر بن محمّد قراءهٔ قال: حدثنا جعفر بن سلیمان التمیمی. الخ.

(۹۴) – الشجمهٔ مثلثهٔ – الشبهٔ من کل شیء یقال: «بینهما شجرهٔ رحم» أی شعبهٔ رحم کأنها حبل من حبال صلته.

(۹۵) – معانی الاخبار ص ۳۰۳ ح ۲ با کمی اختلاف در لفظ.

(۹۶) – معانی الاخبار ص ۳۰۲.

(۹۷) – صحیفهٔ الرّضا علیه السلام ص ۸۲ ح ۱۸۴ – در مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۴۳ قسمتی از این حدیث آمده‌ست.

(۹۸) – خرائج و جرائح ۱ / ۵۲، عنوان فصلی که حدیث در آن آورده شده این است: «فصلٌ فی روایات العامّهٔ».

(۹۹) – آل عمران / ۳۷.

(۱۰۰) – خرائج و جرائح ۲ / ۵۲۸.

(۱۰۱) – در همین کتاب به جای کلمه‌ی «أخی» (برادرم) کلمه‌ی «امّی» (مادرم) آمده‌ست.

(۱۰۲) – خرائج و جرائح ۲ / ۵۲۹ – امالی شیخ طوسی ص ۱۷۵ ح ۲۹۴ – ۴۶ – بحارالأنوار ۱۶ / ۱ ح ۱.

(۱۰۳) – قد روی مثل ذلک عن ام ایمن عند مهاجرتهامن مکهٔالی المدینهٔ و روی عنها أیضاً أنها قالت: کان للنّبی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فخارهٔ یبول فیها باللیل فکنت اذا اصبحت صببتها فقمت لیلهٔ و أنا عطشانهٔ فغلطت فشربتها فذکرت ذلک للنّبی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم فقال: «انّک لا تشتکی بطنک بعدیومک هذا» راجع الاصابهٔ ۴ / ۴۱۶.

(۱۰۴) – خرائج و جرائح ۲ / ۵۳۰.

(۱۰۵) – خرائج و جرائح ۲ / ۵۳۰.

(۱۰۶) – خرائج و جرائح ۲ / ۵۳۱.

(۱۰۷) – آل عمران / ۳۷.

(۱۰۸) – آل عمران / ۳۷.

(۱۰۹) – خرائج و جرائح ۲ / ۵۳۲.

(۱۱۰) – کذا فی القاموس و فی اقرب الموارد:

هی الریطهٔ ذات الفقین و ثوب یلبس علی الفخذین.

(۱۱۱) – خرائج و جرائح ۲ / ۵۳۷.

(۱۱۲) – یقال: جاء بالطم و الرم، أی بکل ما کان مستقصی فما کان من البحر فهو الطم و ما کان من البر فهو الرم.

(۱۱۳) – خرائج و جرائح ۲ / ۵۳۷.

(۱۱۴) – آل عمران / ۳۷.

(۱۱۵) – همان

(۱۱۶) – تفسیر عیّاشی ۱ / ۱۷۱ ح ۴۱ – بحارالأنوار ۱۴ / ۱۹۷ ح ۴ – قصص جزائری ص ۴۰۲.

(۱۱۷) – رحمان / ۱۹.

(۱۱۸) – رحمان / ۲۰.

(۱۱۹) – همان / ۲۲.

(۱۲۰) – آل عمران / ۱۹۵.

(۱۲۱) – یرید معنی قوله تعالی فی تمام الایة ۱۹۵ السورة آل عمران: «فالذین هاجروا واخرجوا من دیارهم و اوذوا فی سبیلی» ای وقت الهجرة.

(۱۲۲) – لیل / ۳.

(۱۲۳) – همان / ۴.

(۱۲۴) – همان / ۵ و ۶.

(۱۲۵) – همان / ۶.

(۱۲۶) – طه / ۱۱۵.

(۱۲۷) – نور / ۶۳.

(۱۲۸) – بقره / ۳۵.

(۱۲۹) – تحریم / ۱۰.

(۱۳۰) – همان / ۱۱.

(۱۳۱) – هود / ۷۱.

(۱۳۲) – انبیاء / ۹۰.

(۱۳۳) – یوسف / ۵۱.

(۱۳۴) – انبیاء / ۸۴.

(۱۳۵) – نمل / ۲۳.

(۱۳۶) – قصص / ۲۷.

(۱۳۷) – تحریم / ۳.

(۱۳۸) – ضحی / ۸.

(۱۳۹) – رحمان / ۱۹.

(۱۴۰) – اعراف / ۲۳.

(۱۴۱) – تحریم / ۱۱.

(۱۴۲) – هود / ۷۱.

(۱۴۳) – نمل / ۳۴.

(۱۴۴) – قصص / ۲۵.

(۱۴۵) – ضحی / ۸.

(۱۴۶) – احزاب / ۳۲.

(۱۴۷) – همان / ۳۳.

(۱۴۸) – آل عمران / ۶۱.

(۱۴۹) – صافّات / ۷۵.

(۱۵۰) – یوسف / ۳۴.

(۱۵۱) – یونس / ۸۹.

(۱۵۲) – انبیاء / ۸۸.

(۱۵۳) – همان / ۸۴

(۱۵۴) – همان / ۹۰.

(۱۵۵) – غافر / ۶۰.

(۱۵۶) – نمل / ۶۲.

(۱۵۷) – بقره / ۱۸۶.

(۱۵۸) – آل عمران / ۱۹۵.

(۱۵۹) – قصص / ۸۵.

(۱۶۰) – حجر / ۹.

(۱۶۱) – انفال / ۳۳.

(۱۶۲) – توبه / ۳۳.

(۱۶۳) – ابراهیم / ۲۷.

(۱۶۴) – تحریم / ۸.

(۱۶۵) – ضحی / ۵.

(۱۶۶) – زخرف / ۴۱.

(۱۶۷) – نور / ۵۵.

(۱۶۸) – آل عمران / ۱۹۱.

(۱۶۹) – اعراف / ۲۳.

(۱۷۰) – انبیاء / ۸۷.

(۱۷۱) – صاد / ۲۴.

(۱۷۲) – آل عمران / ۱۹۱.

(۱۷۳) – تحریم / ۱۱.

(۱۷۴) – مریم / ۲۴.

(۱۷۵) – آل عمران / ۴۲.

(۱۷۶) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۱۸ – بحارالأنوار ۳۷ / ۹۵ ح ۶۱.

(۱۷۷) – رحمان / ۲۰.

(۱۷۸) – همان / ۲۲.

(۱۷۹) – اوّل این حدیث تعداد زنان سابق الذّکر را ۱۲ نفر نگاشته ولی شماره که می‌کنیم تعداد آنها به چهارده نفر می‌رسد.

(۱۸۰) – تحریم / ۱۱.

(۱۸۱) – هود / ۷۱.

(۱۸۲) – نمل / ۳۴.

(۱۸۳) – قصص / ۲۵.

(۱۸۴) – ضحی / ۸.

(۱۸۵) – مورّخین برای مادر حضرت موسی علیه السلام نام‌های متعدّدی نقل کرده‌اند، بدین شرح: ابن اثیر در ۱ / ۱۶۹ می‌نگارد: نام مادر موسی یوخابد یا نوخایل یا نوخابک بود. عبدالصّاحب عاملی در کتاب انبیاء صفحه‌ی ۲۵۴ می‌نویسد:

نام مادر حضرت موسی یوخابید، یا افاحیه بود. محمّد جواد مغنیه در تفسیر الکاشف ۳ / ۳۷۲ می‌نگارد، نام مادر حضرت موسی یوکابد بود.

(۱۸۶) – شاید بعضی توهّم کنند که مگر از حضرت زهرا سلام الله علیها گناهی سر زده که باید توبه نماید و حال آنکه ما معتقد به عصمت کلیّه‌ی الهیه برای ایشان و همه‌ی حضرات معصومین: هستیم.

جواب آن است که یکی از بهترین مقامات برای اولیای الهی، مقام «توّابین» است چون خدای متعال بعضی از انبیاء را در سوره صاد آیات ۱۷ و ۳۰ و ۴۴ با این صفت توصیف فرمود:

«نِعمَ العَبد انّه اَوّاب». ثانیاً همان طور که استغفار پیامبر طبق حدیث برای امّت بوده قبول توبه‌ی امّت هم به واسطه آن بزرگواران می‌باشد.

(۱۸۷) – آل عمران / ۴۲.

(۱۸۸) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۲۳.

(۱۸۹) – یشنی من شنأ الرجل: أبغضه.

(۱۹۰) – یعنی ما یستحقها بعد تقارف الذّنوب.

(۱۹۱) – مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۳۲ – امالی شیخ مفید ص ۲۵۹ ح ۲ – امالی شیخ طوسی ص ۲۴ ح ۳۰ – ۳۰.

(۱۹۲) – آبادی یا روستا (المنجد جلد ۲).

(۱۹۳) – مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۳۴.

(۱۹۴) – مزمّل / ۹.

(۱۹۵) – زمر / ۶۵.

(۱۹۶) – انبیاء / ۲۲.

(۱۹۷) – مناقب ۳ / ۳۲۵.

(۱۹۸) – انسان / ۱۳.

(۱۹۹) – مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۲۶.

(۲۰۰) – بحارالأنوار ۴۳ / ۴۶.

(۲۰۱) – بحارالأنوار ۳۳ / ۲۵.

(۲۰۲) – مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۳۸.

(۲۰۳) – آل عمران / ۴۵.

(۲۰۴) – زخرف / ۲۸.

(۲۰۵) – آل عمران / ۳۷.

(۲۰۶) – قصص / ۷.

(۲۰۷) – انبیاء / ۹۱.

(۲۰۸) – مریم / ۲۵ و ۲۶.

(۲۰۹) – آل عمران / ۴۲.

(۲۱۰) – بقره / ۴۷.

(۲۱۱) – آل عمران / ۱۱۰.

(۲۱۲) – آل عمران / ۳۳ و ۳۴.

(۲۱۳) – همان / ۴۲.

(۲۱۴) – آل عمران / ۳۷.

(۲۱۵) – نساء / ۷۸.

(۲۱۶) – آل عمران / ۳۷.

(۲۱۷) – تحریم / ۱۲.

(۲۱۸) – احزاب / ۳۳.

(۲۱۹) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۳۸.

(۲۲۰) – مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۶۰.

(۲۲۱) – همان.

(۲۲۲) – الفضائل ص ۱۱۲ با کمی اختلاف در لفظ.

(۲۲۳) – راجع المصدر ۲ / ۸، المطبعة الاسلامیة.

(۲۲۴) – فی المصدر: عبدان راجع ۲ / ۱۲، اختصر العلامة المجلسی سند الحدیث.

(۲۲۵) –. فی المصدر من نور وجهها فی کلامها الموضعین.

(۲۲۶) – صافات / ۱۲۵.

(۲۲۷... –.)

(۲۲۸) – احزاب / ۳۳.

(۲۲۹) – فی المصدر: أحب الناس، راجع ۲ / ۱۹.

(۲۳۰) – فی المصدر مشیة رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم.

(۲۳۱) – ما جعلنا بین العلامتین ساقط عن انسخ المطبوعة و الضمیر فی قوله: «و عنه علیه السلام » راجع الی الصّادق علیه السلام راجع المصدر ۲ / ۵۷، المطبة الاسلامیة.

(۲۳۲) – حج / ۵۲.

(۲۳۳) – هود / ۷۱.

(۲۳۴) – کشف الغمّة ۱ / ۴۵۰.

(۲۳۵) – کشف الغمّة ۱ / ۴۵۳.

(۲۳۶) – کشف الغمّة ۱ / ۴۵۱.

(۲۳۷) – همان.

(۲۳۸) – بحارالأنوار ۲۵ / ۵ ح ۸ – کشف الغمة ۱ / ۴۵۶ با اضافات.

(۲۳۹) – عیون اخبارالرّضا علیه السلام ۲ / ۳۲ ح ۵۵ – کشف الغمّة ۱ / ۴۵۷ – صحیفة الرّضا علیه السلام ص ۶۵ ح ۱۰۱–

بحارالأنوار ۴۳ / ۲۲۰ ح ۴.

(۲۴۰) – کشف الغمّة ۱ / ۴۵۷.

(۲۴۱) – شواهد التنزیل ۲ / ۷۹ ح ۶۹۸ – کشف الغمّة ۱ / ۴۵۷.

(۲۴۲) – کشف الغمّة ۱ / ۴۶۲.

(۲۴۳) – مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۵۷.

(۲۴۴) – کشف الغمّة ۱ / ۴۶۶.

(۲۴۵) – کشف الغمّة ۱ / ۴۶۷.

(۲۴۶) – بحارالأنوار ۴۳ / ۷۸ – کشف الغمّة ۱ / ۴۶۷.

(۲۴۷) – بحارالأنوار ۴۳ / ۷۸ با اضافه لفظ «الکریم» بعد از کلمه‌ی «وجهه –» کشف الغمّة ۱ / ۴۶۷.

(۲۴۸) – کشف الغمّة ۱ / ۴۶۸.

(۲۴۹) – کشف الغمّة ۱ / ۴۷۱.

(۲۵۰) – مستدرک الوسائل ۱۰ / ۲۱۱ ح ۱۱۸۷۷ – بحارالأنوار ۹۷ / ۱۹۴ ح ۱۰ – کشف الغمّة ۱ / ۴۷۲.

(۲۵۱) – کشف الغمّة ۱ / ۴۹۶.

(۲۵۲) – هذا هو المتعین لانه وصف للسمل لا للرجل و القیاس أن یقول: قد تهلهل.

(۲۵۳) – بشارة المصطفی ص ۱۳۷.

(۲۵۴) – جنّ و انس (فرهنگ لاروس جلد ۱).

(۲۵۵) – یقیناً همین وجه دوّم درست است زیرا «تهلّل» وصف «سمّل» است نه وصف آن مرد.

(۲۵۶) – کذا فی النسخ و المصدور فی کشف الغمة: قالت بخیر، قال: عشینا رحمک الله.

(۲۵۷) – آل عمران / ۳۷.

(۲۵۸) – کذا فی النسخ و فی المصدر، حتّی یجزیکما هدایا یا علی فی المنازل الذی جری فیها زکریا و یجزیک یا فاطمه فی الذی جزیت فیه مریم الخ و فی کشف الغمة: الحمدلله الذی أبی لکما أن تخرجا من الدنیا حتی یجزیک – الخ.

(۲۵۹) – آل عمران / ۳۷.

(۲۶۰) – تفسیر فرات ص ۸۳ ح ۶۰.

(۲۶۱) – الکافی ۲ / ۶۶۷ ح ۶ – وسائل الشیعه ۱۲ / ۱۲۶ ح ۱۵۸۳۹.

(۲۶۲) – الکافی ۵ / ۵۲۸ ح ۵ – وسائل الشیعه ۲۰ / ۲۱۵ ح ۲۵۴۶۳.

(۲۶۳) – در تفسیر فرات عبارت این چنین است «وَ مَن والاها [والاهم اولادها] ».

(۲۶۴) – انبیاء / ۱۰۳.

(۲۶۵) – همان / ۱۰۲.

(۲۶۶) – تفسیر فرات کوفی ص ۲۶۹ ح ۳۶۲ – بحارالأنوار ۶۵ / ۵۹ ح ۱۰۹.

(۲۶۷) – الکافی ۱ / ۴۶۰ ح ۷.

(۲۶۸) – الکافی ۳ / ۳۴۳ ح ۱۴، البته در کتاب کافی به جای کلمه‌ی «التمجید» کلمه‌ی «التحمید» آمده است – وسائل الشیعة ۶ / ۴۴۳ ح ۸۳۹۶.

(۲۶۹) – شعراء / ۱۰۰ و ۱۰۱.

(۲۷۰) – همان / ۱۰۳

(۲۷۱) – انعام / ۲۸.

(۲۷۲) – تفسیر فرات کوفی ص ۲۹۸ ح ۴۰۳.

(۲۷۳) – قدر / ۱.

(۲۷۴) – تفسیر فرات کوفی ص ۵۸۱ ح ۷۴۷.

(۲۷۵) – خُشْکنانَج معرّب خُشْکنانَه و هُوَ الخُبْز السّکریُّ الذی یختبز مع الفُسْتُق و اللوز.

(۲۷۶) – مهج الدّعوات ص ۵.

(۲۷۷) – غرس: کاشتن.

(۲۷۸) – ۲. آل عمران / ۳۷.

(۲۷۹...) –

(۲۸۰) – خرائج و جرائح ۲ / ۵۲۸.

(۲۸۱) – در صفحه‌ی ۸۱، متن روایت شماره‌ی ۳۰ همین کتاب، به جای کلمه‌ی «بأبی أنت و أمّی» کلمه‌ی «بنفسی أخی» آمده‌ست.

(۲۸۲) – تفسیر ثعلبی: الکشف و البیان ۳ / ۵۷.

(۲۸۳) – آل عمران / ۳۷.

(۲۸۴) – این روایت به اختصار در کتاب مناقب ۱ / ۹۴ نقل شده‌ست.

(۲۸۵) – نام دو بُت است.

(۲۸۶) – سیاهی که سفیدی برآن غالب باشد. (فرهنگ لاروس جلد ۱)

(۲۸۷) – آل عمران / ۳۷.

(۲۸۸) – مجموعه‌ی ورّام ۲ / ۲۳۰.

(۲۸۹) – معارض این روایت موجود و در چند سطر دیگر و روایت شماره‌ی ۶۵ همین فصل ذکر می‌شود.

(۲۹۰) – کشف الغمّة ۱ / ۵۲۶.

(۲۹۱) – الکعک خبز معروف بالفارسیه «کیک –» و الاقط بفتح الهمزة و کسر القاف و قد تسکن للتخفیف مع فتح الهمزة و کسرها لبن یابس متحجر یتخذ من مخیض الغنم یقال له بالفارسیة «کشک» و القطف بالکسر العنقود و بالفارسیة «خوشه» و العنب بالفارسیة «انگور».

(۲۹۲) – آل عمران / ۴۲.

(۲۹۳) – آل عمران / ۴۳؛ البته این آیات با لفظ «یا مریم» در قرآن آمده‌ست.

(۲۹۴) – علل الشّرایع ۱ / ۱۸۲ ح ۱ – دلائل الامامة ص ۵۶.

(۲۹۵) – حجّ / ۵۲.

(۲۹۶) – هود / ۷۱.

(۲۹۷) – این آیه در سه جای قرآن آمده است: الف) یوسف / ۱۰۹ ب) نحل / ۴۳ ج) انبیاء / ۷.

(۲۹۸) – علل الشّرایع ۱ / ۱۸۲ ح ۲.

(۲۹۹) – الکافی ۱ / ۲۴۱ ح ۵ – بصائر الدّرجات ص ۱۵۳ ح ۶.

(۳۰۰) – هر ذراع، نیم متر است.

(۳۰۱) – بصائر الدّرجات ص ۱۵۷ ح ۱۸ – الکافی ۱ / ۲۴۱ ح ۲.

(۳۰۲) – الکافی ۱ / ۲۴۰ ح ۲.

(۳۰۳) – الکافی ۱ / ۲۴۱ ح ۱.

(۳۰۴) – دلائل الامامهٔ ص ۲.

(۳۰۵) – بل هو مصدرأکفأ مهموزاً والمراد کفاءهٔ الزوجهٔ تحملا مثل تحمل رقاب الرجال.

(۳۰۶) – قرب الاسناد ص ۲۵ – مستدرک الوسائل ۱۳ / ۴۸ ح ۱۴۷۰۵ – ۱.

(۳۰۷) – عیون اخبار الرّضا علیه السلام ۲ / ۴۴ ح ۱۶۱ – صحیفهٔ الرّضا علیه السلام ۸۲ / ۱۸۴.

(۳۰۸) – علل الشّرایع ۱ / ۱۸۱ ح ۱ – وسائل الشّیعهٔ ۷ / ۱۱۲ ح ۸۸۸۴.

(۳۰۹) – علل الشّرایع ۱ / ۱۸۲ ح ۲.

(۳۱۰) – علل الشّرایع ۲ / ۳۶۶ ح ۱ – من لا یحضره الفقیه ۱ / ۳۲۰ ح ۹۴۷ – وسائل الشّیعهٔ ۱ / ۴۴۶ ح ۸۴۰۲ با اختصار – مفتاح الفلاح ص ۲۷۶ – مکارم الاخلاق ص ۲۸۰.

(۳۱۱) – بحارالأنوار ۴۳ / ۸۳ ح ۶.

(۳۱۲) – مکارم الاخلاق ص ۹۴.

(۳۱۳) – اهل صفّه افرادی از مهاجرین بودند که منزل و اموالی نداشتند.

(۳۱۴) – آل عمران / ۳۴.

(۳۱۵) – مجلت یده قرحت یده او تجمع ماء فیها بین الجلد و اللحم بسبب العمل.

(۳۱۶) – بل المراد بالطب أن تجعل طبابهٔ أی سیراً من الجلد علی الرحی فتمسکها بیدها و تدیر.

(۳۱۷) – مناقب ۳ / ۳۴۱.

(۳۱۸) – اسراء / ۲۸.

(۳۱۹) – همان.

(۳۲۰) – ضحی / ۵.

(۳۲۱) – زخرف / ۸۹.

(۳۲۲) – لم نجد بهذا اللفظ آیهٔ فی القرآن و الموجود فیه: الزمر، ۳۸ و من یهدالله فماله من مضل.

(۳۲۳) – اعراف / ۳۱.

(۳۲۴) – فصّلت / ۴۴.

(۳۲۵) – آل عمران / ۹۷.

(۳۲۶) – ق / ۳۸.

(۳۲۷) – انبیاء / ۸.

(۳۲۸) – بقره / ۲۸۶.

(۳۲۹) – انبیاء / ۲۲.

(۳۳۰) – زخرف / ۱۳.

(۳۳۱) – صاد / ۲۶.

(۳۳۲) – آل عمران / ۱۴۴.

(۳۳۳) – مریم / ۱۲.

(۳۳۴) – قصص / ۳۰.

(۳۳۵) – کهف / ۴۶.

(۳۳۶) – قصص / ۲۶.

(۳۳۷) – بقره / ۲۶۱.

(۳۳۸) – مناقب ۳ / ۳۴۴.

(۳۳۹) – تفسیر الکشف و البیان ۱۰ / ۲۲۵.

(۳۴۰) – مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۴۳.

(۳۴۱) – حجر / ۴۳ و ۴۴.

(۳۴۲) – قصص / ۶۰ و شوری / ۳۶.

(۳۴۳) – مستدرک الوسائل ۳ / ۲۷۳ ح ۳۵۶۳ – ۸ – بحارالأنوار ۸ / ۳۰۳ ح ۶۲ – تفسیر البرهان ۳ / ۳۷۱ ح ۵۸۸۷.

(۳۴۴) – کشف الغمّة ۱ / ۴۵۱ – بشارة المصطفی ص ۲۰۳ با اختصار.

(۳۴۵) – الکافی ۶ / ۳۶۷ ح ۱ – وسائل الشّیعه ۲۵ / ۱۹۴ ح ۳۱۶۴۵ – المحاسن ۲ / ۵۱۷ ح ۷۱۳.

(۳۴۶) – الکافی ۶ / ۳۶۳ ح ۱۰ – وسائل الشّیعه ۲۵ / ۱۸۰ ح ۳۱۵۸۸.

(۳۴۷) – التهذیب ۱ / ۴۶۵ ح ۱۶۸ – وسائل الشّیعه ۳ / ۲۲۴ ح ۳۴۶۸.

(۳۴۸) – مجادله / ۱۰.

(۳۴۹) – مجادله / ۱۰.

(۳۵۰) – تفسیر علی بن ابراهیم قمی ۲ / ۳۵۱ – بحارالأنوار ۵۸ / ۱۸۷ ح ۵۳.

(۳۵۱) – شاید منظور علّامه این باشد که با الف مقصوره این کلمه نیست و الاّ با الف ممدوده یعنی «کبراء» که موجود است.

(۳۵۲) – تفسیر العیّاشی ۲ / ۱۷۸ ح ۳۱ – بحارالأنوار ۵۸ / ۱۶۴ ح ۱۶.

(۳۵۳) – نوادر راوندی ص ۱۳ – مستدرک الوسائل ۱۴ / ۲۸۹ ح ۱۶۷۴۰ – ۱.

(۳۵۴) – نوادر راوندی ص ۱۴ با کمی اختلاف در لفظ – مستدرک الوسائل ۱۴ / ۱۸۲ ح ۱۶۴۵۰ – ۲ – العدد القویه ص ۲۲۴– الجعفریات ص ۹۵.

(۳۵۵) – منظور از حجّت، در این روایت حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام است.

(۳۵۶) – منظور از صفوة، در این روایت حضرت زهرا سلام الله علیها است.

(۳۵۷) – اقبال ص ۵۸۴ باب ۲ – مصباح المتهجّد شیخ طوسی ص ۶۷۱.

(۳۵۸) – بشارة المصطفی ص ۲۷۰ – روضة الواعظین ۱ / ۱۴۷ – کشف الغمّة ۱ / ۳۵۳ – عیون اخبار الرّضا علیه السلام ۱ / ۲۲۵ ح ۳.

(۳۵۹) – مصباح المتهجّد ص ۶۷۱.

(۳۶۰) – عیون اخبار الرّضا علیه السلام ۱ / ۲۲۵ ح ۳.

(۳۶۱) – عیون اخبار الرّضا علیه السلام ۱ / ۲۲۵ ح ۴.

(۳۶۲) – امالی شیخ طوسی ص ۳۹ ح ۴۴ مجلس دوّم – بشارة المصطفی ص ۲۶۱.

(۳۶۳) – قال الفیروزآبادی: هجر محرکة بلدة بالیمین بینه و بین عثریوم و لیله مذکر مصروف و قد یؤنث و یمنع و النسبة هجری و

هاجری و اسم لجمیع ارض البحرین و قریهٔ کانت قرب المدینهٔ.

(۳۶۴) – المزفت:

المطلی بالزفت.

(۳۶۵) – امالی شیخ طوسی ص ۴۰ ح ۴۵ مجلس دوّم.

(۳۶۶) – نوعی گیاه خوشبو.

(۳۶۷) – امالی شیخ طوسی ص ۴۳ ح ۴۶.

(۳۶۸) – همان ح ۴۷.

(۳۶۹) – یقال: نقه المریض من علته اذا برىء و أفاق لکن فیه ضعف لم یرجع الی کمال قوته بعد، فهو ناقه.

(۳۷۰) – خصال ۲ / ۴۱۲ ح ۱۶ – الطرائف ۱ / ۱۳۴ ح ۲۱۲ – العمدهٔ ص ۲۶۷ ح ۴۲۳.

(۳۷۱) – امالی شیخ صدوق ص ۱۲۵ مجلس ۲۶ ح ۶ – بشارهٔ المصطفی ص ۲۳.

(۳۷۲) – امالی شیخ صدوق ص ۲۸۷ مجلس ۴۸ ح ۳ – در تفسیر عیّاشی ۲ / ۲۱۱ ح ۴۵، این حدیث با سند خود از جابر از امام محمّد باقر علیه السلام نقل شده‌ست

(۳۷۳) – الظاهر أن الصحیح هکذا: مشاشاه کمشاشی البعیر، فصحف و قد ذکر فی کتاب الصفین فی حلیته علیه السلام : عظیم المشاشین کمشاش السبع الضاری بلفظ التثنیهٔ و قال الجزری جلیل المشاش ای عظیم رؤوس العظام کالمرفقین و الکتفین و الرکبتین و هذا واضح.

(۳۷۴) – حدید / ۲۱.

(۳۷۵) – واقعه / ۳۰.

(۳۷۶) – همان / ۳۳.

(۳۷۷) – محمّد صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ سَلَّم / ۱۵.

(۳۷۸) – مطفّفین / ۲۶.

(۳۷۹) – ذلک لأن معنی قوله: «ضخم الکرادیس» هو معنی قوله «مشاشاه کمشاشی البعیر».

(۳۸۰) – تفسیر قمّی ۲ / ۳۳۶.

(۳۸۱) – نمل / ۱۹.

(۳۸۲) – امالی شیخ صدوق ص ۵۵۸ ح ۱ مجلس ۸۳ – تفسیر فرات کوفی ص ۵۵۲ – روضهٔ الواعظین ۱ / ۱۴۴.

(۳۸۳) – نوعی گل.

(۳۸۴) – به سوره‌های شعراء، نمل و قصص، طواسین ثلاثه گفته می‌شود.

(۳۸۵) – نمل / ۱۹.

(۳۸۶) – تفسیر فرات کوفی ص ۴۱۳ ح ۵۵۲.

(۳۸۷) – قرب الاسناد ص ۵۳.

(۳۸۸) – امالی شیخ طوسی ص ۲۵۷ ح ۴۶۴ – دلائل الامامهٔ ص ۲۳.

(۳۸۹) – عیون اخبار الرّضا علیه السلام ۲ / ۵۹ ح ۲۲۶.

(۳۹۰) – همان ۲ / ۲۷ ح ۱۲.

(۳۹۱) – امالی شیخ طوسی ص ۳۵۴ ح ۷۳۴.

(۳۹۲) – امالی شیخ طوسی ص ۶۶۸ ح ۱۳۹۹ – مناقب ابن شهرآشوب ۲ / ۳۵۱ با اختصار.

(۳۹۳) – قرب الاسناد ص ۸۰ – تهذیب الاحکام ۷ / ۳۶۴ ح ۴۰ – وسائل الشّیعه ۲۱ / ۲۵۱ ح ۲۷۰۱۴.

(۳۹۴) – خرائج و جرائح ۲ / ۵۳۵.

(۳۹۵) – فرقان / ۵۴.

(۳۹۶) – فی المصدر ۳ / ۳۴۷: «من همتی».

(۳۹۷) – النهمهٔ: بلوغ الهمهٔ و الشهوهٔ فی الشیء.

(۳۹۸) – مناقب ابن شهرآشوب ۲ / ۱۸۱.

(۳۹۹) – معانی الاخبار ص ۱۰۳ ح ۱ – امالی شیخ صدوق ص ۵۹۲ مجلس ۸۶ ص ۱۹ – خصال ۲ / ۶۴۰ ح ۱۷.

(۴۰۰) – نمل / ۱۹.

(۴۰۱) – الحبرهٔ کعنبهٔ: ثوب یصنع بالیمین من قطن أو کتان. والاهاب: الجلد مالم یدبغ و المراد: نبت طیب الرائحهٔ.

(۴۰۲) – فی المصدر: مبغضاً.

(۴۰۳) – فی المصدر: و ثلثی الجنهٔ راجع ۳ / ۳۵۱ ط المطبعهٔ العلمیهٔ.

(۴۰۴) – حجّ / ۲۸.

(۴۰۵) – سجده / ۱۶.

(۴۰۶) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۴۹ تا ۳۵۶.

(۴۰۷) – قطوان نام محلّیست در کوفه و این عبا در آنجا بافته می‌شود.

(۴۰۸) – دحیّه‌ی کلبی جوان خوش سیمایی بود که غالباً جبرئیل به شکل او نازل می‌شد.

(۴۰۹) – مکارم الاخلاق ص ۱۳۱ – وسائل الشّیعهٔ ۲۱ / ۲۵۱ ح ۲۷۰۱۵ – بحارالأنوار ۷۶ / ۳۲۲.

(۴۱۰) – کشف الغمّهٔ ۱ / ۲۸۵ – الطرائف ۱ / ۱۱۰ ح ۱۶۲.

(۴۱۱) – اقبال الأعمال ص ۵۸۵ – در کامل الزّیارات این حدیث یافت نشد.

(۴۱۲) – فی المصدر: ما فعلت درع سلحتکها، راجع ۱ / ۴۷۱.

(۴۱۳) – در روایت ۳۳ همین باب بعد از کلمه‌ی «ثَمَنَهُا» کلمه‌ی «الّا» آمده‌ست.

(۴۱۴) – کشف الغمّهٔ ۱ / ۳۴۸.

(۴۱۵) – در روایت ۳۳ همین باب بعد از کلمه‌ی «ثَمَنَهُا» کلمه‌ی «الّا» آمده است و با توجّه به این کلمه باید «حطمیهٔ» را فرسوده و شکسته شده معنا کرد، گر چه بعضی گفته‌اند «حطمیهٔ» نوعی زره آهنین می‌باشد.

(۴۱۶) – فرقان / ۵۴.

(۴۱۷) – رعد / ۳۹.

(۴۱۸) – کشف الغمّهٔ ۱ / ۳۴۸.

(۴۱۹) – مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۵۰.

(۴۲۰) – بقره / ۱۳۰.

(۴۲۱) – أی ضمخنها بالطیب و عن ابن درید أنها لغهٔ عامیهٔ و الصواب غللنها.

(۴۲۲) – بقره / ۱۳۰ و عنکبوت / ۲۷.

(۴۲۳) – لعله أراد معنی قولهم:

«رجل من القریتین عظیم» فافهم، ص ۱۲۲.

(۴۲۴) – کشف الغمّة ۱ / ۳۶۷ – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۱۲.

(۴۲۵) – بحارالأنوار ۴۳ / ۱۲۳ ح ۳۱.

(۴۲۶) – کشف الغمّة ۱ / ۳۵۲ – مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۴۶ با کمی اختلاف در لفظ.

(۴۲۷) – الخرائج و الجرائح ۲ / ۵۳۶.

(۴۲۸) – فی النسخة المطبوعة و المصدر ۱ / ۴۸۸: فدفعها الی علی علیه السلام و هو سهو ظاهر فإن قائل الکلام هو نفسه علیه السلام کما یقول: اشتریت الخ.

(۴۲۹) – أقول: و کانت أسماء هذه مکناة بام سلمة و کانت یقال لها خطیبة النساء فما روی فی قصة زفافها عن ام سلمة فانما هی اسماء بنت یزید بن السکین بن رافع لا ام سلمة التی زوجها النبی بعد ذلک الزفاف بسنة أو أکثر.

(۴۳۰) – انتهی ملخصاً. راجع ۱ / ۵۰۰.

(۴۳۱) – قد آثرنا هناک (ص ۱۲۶ س ۲۳) نسخة «الشک» بدل «الشرک» فراجع.

(۴۳۲) – کشف الغمّة ۱ / ۳۵۳.

(۴۳۳) – همان.

(۴۳۴) – محمّد بن ابی بکر یکی از بهترین یاران حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام بود و حضرت آنقدر به او علاقه داشتند که فرمودند:

او پسر من است.

(۴۳۵) – چنانچه ملاحظه نمودید در این نسخه‌ی روایت، اصلاً کلمه‌ی «شرک» نیست بلکه کلمه‌ی «شکّ» است و لذا لزومی به این وجوه گفته شده نیست.

(۴۳۶) – کشف الغمّة ۱ / ۳۶۳.

(۴۳۷) – آصع جمع صاع، ذکره صاحب القاموس فی مادة فرق، قال: «الفرق مکیال بالمدینة یسع ثلاثة آصع» و فی المصباح: «و نقل المطرزی عن الفارسی انه یجمع – صاع – أیضاً علی آصع بالقلب کما قیل دارو آدر بالقلب و هذا الذی نقله جعله أبوحاتم من خطا العوام و قال ابن الانباری: و لیس عندی بخطأ فی القیاس، لانه و ان کان غیر مسموع من العرب (یعنی من العرب الجاهلی) ولکنه قیاس ما نقل عنهم و هو انهم ینقلون الهمزة من موضع العین الی موضع الفاء فیقولون أبار و آبار، ذیل أقرب الموارد.

(۴۳۸) – المصدر ۱ / ۴۹۴ و له کلام بعد هذه الروایة من أن الحاضرة عند زفافها لابد أن تکون هی سلمی بنت عمیس – اخت اسماء – زوجة حمزة بن عبدالمطلب.

(۴۳۹) – کشف الغمّة ۱ / ۳۶۵.

(۴۴۰) – بقره / ۱۳۰.

(۴۴۱) – کشف الغمّة ۱ / ۳۶۷.

(۴۴۲) – در کشف الغمّة به جای این کلمه «مِنْهُمَا» آمده‌ست.

(۴۴۳) – کشف الغمّة ۱ / ۳۶۸.

(۴۴۴) – «قطره» چنانچه در بیان خواهد آمد، نام قریه‌ایست در حومه‌ی بحرین که لباس‌های آن معروف است.

(۴۴۵) – در قدیم نیز مانند الآن پول ممالک مختلف ارزش‌های متفاوتی داشته و ظاهراً درهم قطری از درهم‌های با ارزش به شمار

می آمده‌ست.

(۴۴۶) – بقره / ۱۳۰.

(۴۴۷) – کشف الغمّة ۱ / ۴۷۲.

(۴۴۸) – الکافی ۵ / ۳۷۷ ح ۱.

(۴۴۹) – همان ح ۲.

(۴۵۰) – الکافی ۵ / ۳۷۷ ح ۳.

(۴۵۱) – همان ح ۴.

(۴۵۲) – «جَرْدَ بُرْدٍ» به چند معنا استعمال شده‌ست. طبق بیان مرحوم مجلسی رحمهٔ الله علیه در چند سطر قبل به معنای لباس کهنه آمده و در لسان العرب ۳ / ۸۷ به معنای لباس راه راه، آمده‌ست.

(۴۵۳) – الکافی ۵ / ۳۷۷ ح ۵.

(۴۵۴) – الکافی ۵ / ۳۷۸ ح ۶.

(۴۵۵) – همان ح ۷.

(۴۵۶) – الکافی ۵ / ۵۳۷ ح ۵.

(۴۵۷) – الکافی ۵ / ۳۷۷ ح ۳.

(۴۵۸) – کهف / ۱۱۰.

(۴۵۹) – الکافی ۵ / ۵۶۸ ح ۵۴.

(۴۶۰) – فی النسخة المطبوعة هناک تصحیف غریب راجع ص ۴۲.

(۴۶۱) – فرقان / ۵۴.

(۴۶۲) – المصدر ص ۱۰۷.

(۴۶۳) – تفسیر فرات ص ۲۹۲ ح ۳۹۴.

(۴۶۴) – علل الشّرایع ۱ / ۱۵۵ ح ۱.

(۴۶۵) – علل الشّرایع ۱ / ۱۵۶ ح ۲.

(۴۶۶) – لا یعرف لابی ذر هجرة الی حبشة.

(۴۶۷) – راجع ۳۹ / ۲۰۷ من الطبعة الحدیثة.

(۴۶۸) – علل الشّرایع ۱ / ۱۶۳ ح ۲.

(۴۶۹) – بعضی نقل کرده‌اند که شاید سه مطلب مهم از این حدیث شریف به دست آید:

الف) ثمره‌ی این نزاع بین علی و زهراء علیهما السلام آزاد شدن آن کنیزک بوده. ب) فضیلت و برتری حضرت فاطمه سلام الله علیها که کنیزک برای خاطر آن شفیعه‌ی روز جزا آزاد شد. ج) مقام و منزلت حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام.

(۴۷۰) – مناقب ۳ / ۳۴۳.

(۴۷۱) – بشارة المصطفی ص ۱۰۱.

(۴۷۲) – ما نقله المصنف رحمة الله یخالف النسخة المطبوعة کثیراً و لذلک ننقله من المصدر ۳ / ۲۰۸ لمزیدة الفائدة:

«لَمَّا انْصَرَفَتْ مِنْ عِنْدِ أَبِی بَکْرٍ أَقْبَلَتْ عَلَی أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ علیه السلام. فَقَالَتْ لَهُ یَا ابْنَ أَبِی طَالِبٍ اشْتَمَلْتَ مَشِیمَةَ الْجَنِینِ وَ قَعَدْتَ حُجْرَةَ الظَّنِینِ، نَقَضْتَ قَادِمَةَ الأَجْدَلِ، فَخَانَکَ رِیشُ الْأَعْزَلِ، هَذَا ابْنُ أَبِی قُحَافَةَ قَدِ ابْتَزَّنِی نُحَیْلَةَ أَبِی وَ بُلَیْغَةَ ابْنَیَّ وَ اللَّهِ لَقَدْ أَجَدَّ فِی ظُلَامَتِی وَ

أَلَدَّ فِی خِصَامِی، حَتَّی مَنَعَتْنِی قَیْلَةُ نَصْرَهَا وَ الْمُهَاجِرَةُ وَصْلَهَا وَ غَضَّتِ الْجَمَاعَةُ دُونِی طَرْفَهَا، فَلا مَانِعَ وَ لا دَافِعَ، خَرَجْتُ وَ اللَّهِ کَاظِمَةً وَ عُدْتُ رَاغِمَةً وَ لَیْتَنِی لا خِیَارَ لِی، لَیْتَنِی مِتُّ قَبْلَ ذَلِکَ مِتُّ قَبْلَ ذِلَّتِی وَ تُوُفِّیتُ قَبْلَ مَیْتَتِی عَذِیرِی فِیکَ اللَّهُ حَامِیاً وَ مِنْکَ عَادِیاً، وَیْلاهْ فِی کُلِّ شَارِقٍ وَیْلاهْ مَاتَ الْمُعْتَمَدُ وَ وَهَنَ الْعَضُدُ شَکْوَایَ إِلَی رَبِّی وَ عَدْوَایَ إِلَی أَبِی،. . .» و باقی الکلام لیس فیه کثیر اختلاف فراجع.

(۴۷۳) – مناقب ابن شهر آشوب ۲ / ۲۰۸.

(۴۷۴) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۴۳.

(۴۷۵) – أی کان رؤوسهم التاج فی اذنهم القرط و فی معصمهم الدملوج و هو حلی یلبس فی المعصم.

(۴۷۶) – بقره / ۱۵۶.

(۴۷۷) – الکافی ۵ / ۸۶ ح ۱ – امالی شیخ طوسی ص ۶۶۰ مجلس ۳۵.

(۴۷۸) – امالی شیخ طوسی ص ۶۶۰ ح ۱۳۶۹.

(۴۷۹) – امالی شیخ طوسی ص ۶۶۸ مجلس ۳۶.

(۴۸۰) – والذی یخطر بالبال أن «حیاتی» مصحف «حیائی» فیستقیم معنی الشعر و سیاق الکلام و لازمه کون الاشعار شکوائیة فی حیاتها سلام الله علیها لا رثائیة وفاتها بل هو الظاهر من سیاقها کما لا یخفی.

(۴۸۱) – دعوات راوندی ص ۴۷ ح ۱۱۶.

(۴۸۲) – این حدیث با کمی اختلاف در لفظ در کشف الغمّة ۱ / ۴۷۳ از حضرت باقر علیه السلام نقل شده‌ست.

(۴۸۳) – یعنی اباعبدالله محمد بن خالد البرقی.

(۴۸۴) – امالی شیخ طوسی ص ۴۴ ح ۱۷ مجلس ۲ – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۳۰.

(۴۸۵) – تکویر / ۷.

(۴۸۶) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۲۵.

(۴۸۷) – یوسف / ۸۵.

(۴۸۸) – یوسف / ۸۶.

(۴۸۹) – خصال شیخ صدوق رحمة الله علیه / ۲۷۲ ح ۱۵.

(۴۹۰) – امالی شیخ طوسی ص ۱۸۸ ح ۳۱۶ مجلس هفتم.

(۴۹۱) – قصص الانبیاء راوندی ص ۳۰۹ ح ۳۸۲.

(۴۹۲) – الخرائج و الجرائح ۲ / ۵۲۴.

(۴۹۳) – مناقب ابن شهر آشوب ۲ / ۲۰۵.

(۴۹۴) – من لا یحضره الفقیه ۱ / ۲۹۷ ح ۹۰۷.

(۴۹۵) – مائده / ۸۰.

(۴۹۶) – حجّ / ۱۱.

(۴۹۷) – کهف / ۱۰۴.

(۴۹۸) – بقره / ۱۲.

(۴۹۹) – یونس / ۳۵.

(۵۰۰) – جاثیة / ۲۷.

(۵۰۱) – هود / ۲۸.

(۵۰۲) – راجع معانی الاخبار ص ۳۵۶، ط المکتبة الصدوق.

(۵۰۳) – معانی الاخبار ص ۳۵۴ ح ۱ – ضمناً این حدیث با کمی اختلاف در لفظ و اختصار در دلائل الامامة مرحوم طبری ص ۴۱ آمده‌ست.

(۵۰۴) – مائده / ۸۰.

(۵۰۵) – هود / ۴۴.

(۵۰۶) – زمر / ۱۵.

(۵۰۷) – أعراف / ۹۶.

(۵۰۸) – زمر / ۵۱.

(۵۰۹) – حجّ / ۱۳.

(۵۱۰) – کهف / ۵۰.

(۵۱۱) – همان / ۱۰۴.

(۵۱۲) – بقره / ۱۲.

(۵۱۳) – یونس / ۳۵.

(۵۱۴) – جاثیة / ۲۷.

(۵۱۵) – هود / ۲۸.

(۵۱۶) – مائده / ۸۰.

(۵۱۷) – زمر / ۱۵.

(۵۱۸) – حجّ / ۱۳.

(۵۱۹) – کهف / ۵۰.

(۵۲۰) – همان / ۱۰۴.

(۵۲۱) – بقره / ۱۲.

(۵۲۲) – یونس / ۳۵.

(۵۲۳) – جاثیة / ۲۷.

(۵۲۴) – قصص / ۶۶.

(۵۲۵) – هود / ۲۸.

(۵۲۶) – ضحی / ۳.

(۵۲۷) – مائده / ۸۰.

(۵۲۸) – أنفال / ۱.

(۵۲۹) – همان / ۴۳.

(۵۳۰) – أنعام / ۱۲۹.

(۵۳۱) – فی معانی الاخبار – ط مکتبة الصّدوق – ص ۳۵۷ و «النمیر» : الماء النامی فی الحشد و قال فی ذیله بأنه اتصواب فان الحشد من العین مالا ینقطع ماؤها.

(۵۳۲) – حجّ / ۱۳.

(۵۳۳) – کهف / ۵۰.

(۵۳۴) – إسراء / ۶۲.

(۵۳۵) – کهف / ۵۰.

(۵۳۶) – یونس / ۳۵.

(۵۳۷) – بقره / ۲۸۰.

(۵۳۸) – کذا فی النسخ المطبوعة ولم أتحققه، فراجع و تحرر.

(۵۳۹) – امالی شیخ طوسی ص ۳۷۴ ح ۸۰۴ – ۵۵.

(۵۴۰) – ضحی / ۳.

(۵۴۱) – برای ایشان سنگ نرم کوبیده نمی‌شود.

(۵۴۲) – انفال / ۱.

(۵۴۳) – همان / ۴۳.

(۵۴۴) – مرحوم علّامه رحمة الله علیه می‌فرماید:

فقط در معانی الأخبار این جمله‌ی «سورة السّباغب» آمده امّا در کتب دیگری نیز همین گونه این جلمه ذکر شده که این کتب عبارتند از: امالی طوسی المجلس الثالث عشر – بلاغات النّساء ص ۳۲ – شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ۱۶ / ۲۳۳ – کشف الغمّة ۱ / ۴۹۲ – معانی الأخبار ص ۳۵۴.

(۵۴۵) – اسراء / ۶۲.

(۵۴۶) – کهف / ۵۰.

(۵۴۷) – بقره / ۲۸۰.

(۵۴۸) – مرحوم علّامه می‌فرماید به معنی صبر است، امّا در کتب به معنای صبر زرد یا گیاهی شبیه آن آمده‌ست.

(۵۴۹) – البته در روایت «انفساً» آمده نه «نفساً».

(۵۵۰) – دلائل الامامة ص ۴۵.

(۵۵۱) – در لسان العرب ۵ / ۴۰۶ کلمه‌ی «لَکَزَهُ» به دو معنا استعمال شده است:

الف) زدن با هر وسیله‌ی ممکن به تمام بدن با شدّت فراوان

ب) فشار دادن به سینه با تمام کف دست که البته در عبارت فوق با توجّه به کلمه‌ی «نعل السّیف» همان معنای اوّل مُراد است.

(۵۵۲) – امالی شیخ طوسی ص ۴۰۰ ح ۸۹۳.

(۵۵۳) – آل عمران / ۴۲.

(۵۵۴) – همان / ۴۳.

(۵۵۵) – امالی شیخ صدوق ص ۱۱۲ ح ۲ مجلس ۲۴.

(۵۵۶) – امالی شیخ صدوق ص ۱۳۵ ح ۴ مجلس ۲۸.

(۵۵۷) – ای لا بسین رداء الفخر.

(۵۵۸) – معانی الاخبار ص ۴۰۴ ح ۶۹.

(۵۵۹) – قد کثر فی هذا الباب ذکر أسماء بنت عمیس و أن فاطمة سلام الله علیها أوصت الیها بکذا وکذا. لکنه ینافی ما هو الثابت

فی التاریخ من انها کانت زوجهٔ جعفر بن أبی طالب ثم بعد شهادته تزوجه أبوبکر ابن أبی قحافهٔ و بعد وفاته فی سنهٔ ثلاث و عشرهٔ من الهجرهٔ بعد رحلهٔ النبی صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم بأزید من سنتین تزوجها علی بن ابی طالب علیه السلام فکانت عنده مع ابنه محمد بن أبی بکر، فاما أن یکون وفاهٔ فاطمهٔ سلام الله علیها بعد هذه السنهٔ و لم یقل به أحد أوکان «اسماء بنت عمیس» مصحفاً عن سلمی امرأهٔ أبی رافع کما مر عن امالی المفید ص ۱۷۲ و یجیء فی غیره من المصادر أو سلمی امرأهٔ حمزهٔ بن عبدالمطلب و هی اخت اسماء بنت عمیس کما احتمله الاربلی فی کشف الغمهٔ و قد مر ص ۱۳۶ و اما أن یکون مصحفاً عن اسماء بنت یزید بن السکن کما مر فی ص ۱۳۲ عن الکنجی الشافعی و هو الاشبه.

(۵۶۰) – ما جعلناه بین العلامتین ساقط عن النسخهٔ المطبوعهٔ، موجود فی المصدر ۳ / ۳۶۲ و هو الصحیح فان أمامهٔ بنت اختها زینب بنت رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم زوجهٔ أبی العاص بن الربیع قال أبوعمر فی الاستیعاب: تزوجها – یعنی أمامهٔ – علی بن ابی طالب علیه السلام بعد فاطمهٔ سلام الله علیها، زوجها منه الزبیر بن العوام و کان أبوها أبوالعاص قد أوصی بها الیه.

(۵۶۱) – کذا فی النسخ المطبوعهٔ و هکذا المصدر ۳ / ۳۶۴ و هو سهو و الصحیح: «قالت سلمی امرأهٔ أبی رافع» کما مر عن المفید ص ۱۷۲ و یجیئ عن ابن بابویه ص ۱۸۸ راجع کتب الرجال أیضاً.

(۵۶۲) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۵۶.

(۵۶۳) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۶۵.

(۵۶۴) – فی بعض النسخ: و ان افتقادی واحداً بعد واحد و هو الصحیح فانه علیه السلام تمثل بهذه الاشعار و أنشدها، لا أنه أنشأها.

(۵۶۵) – فی المصدر: یا أمهٔ الله، راجع ۲ / ۶۴.

(۵۶۶) – راجع ص ۱۸۳ فیما سبق.

(۵۶۷) – کشف الغمّهٔ ۱ / ۴۹۹.

(۵۶۸) – شوری / ۵۳.

(۵۶۹) – کشف الغمّهٔ ۱ / ۵۰۲.

(۵۷۰) – شوری / ۵۳.

(۵۷۱) – الساعهٔ أو بعد ساعهٔ. ظ.

(۵۷۲) – فی النسخهٔ المطبوعهٔ «وأشد خوفاً من الله أن أوبخک» و هو ناقص قطعاً فانه لابد فی الکلام من صلهٔ متممه لا فعل تفصیل فی قوله علیه السلام :

اعلم و ابر واتقی و اکرم و اشد خوفاً من الله.

(۵۷۳) – بقره / ۱۵۶.

(۵۷۴) – روضهٔ الواعظین ۱ / ۱۵۰.

(۵۷۵) – بقره / ۱۵۶.

(۵۷۶) – أعراف / ۸۷.

(۵۷۷) – الکافی ۱ / ۴۵۸ ح ۳.

(۵۷۸) – الکافی ۱ / ۲۴۱ ح ۵.

(۵۷۹) – یک ذراع: از آرنج تا سر انگشتان دست انسان.

(۵۸۰) – الکافی ۶ / ۱۸ ح ۲.

(۵۸۱) – الکافی ۳ / ۲۲۸ ح ۳.

(۵۸۲) – الکافی ۸ / ۳۷۵ ح ۵۶۴.

(۵۸۳) – اقبال الاعمال ص ۶۲۳.

(۵۸۴) – یرید اسقاطها فی قولها: «بما لم یرز» فان أصلها «لم یرزء».

(۵۸۵) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۶۱.

(۵۸۶) – احتجاج علامه‌ی طبرسی رحمهٔ الله علیه / ۲۷۸.

(۵۸۷) – مریم / ۸۴.

(۵۸۸) – کتاب اسرار آل محمّد؛ (سلیم بن قیس هلالی) ص ۸۶۲ ح ۴۸.

(۵۸۹) – زیادهٔ جعلها فی المصدر ۲ / ۱۷۷ بین العلامتین و لم یذیل بشیء و کیف کان فهی الزیادهٔ یستدعیها السیاق کما یأتی آنفا من کلامها سلام الله علیها.

(۵۹۰) – عرضنا الحدیث علی المصدر ۱ / ۱۷۷ صححنا بعض الفاظه المصحفهٔ.

(۵۹۱) – علل الشّرایع ۱ / ۱۸۵ ح ۲.

(۵۹۲) – پس معلوم می‌شود کسی که این خبر را به حضرت زهراء سلام الله علیها داده دروغ گفته‌ست. لذا حضرت صادق علیه السلام چنانکه در صدر حدیث خواندیم او را از افراد شقی معرّفی کرده‌ست.

(۵۹۳) – علل الشّرایع ۱ / ۱۸۴ ح ۱ – الکافی ۱ / ۴۵۹ ح ۴ – التهذیب ۱ / ۴۴۰ ح ۶۷ – وسائل الشّیعهٔ ۲ / ۵۳۰ ح ۲۸۲۵.

(۵۹۴) – قرب الاسناد ص ۴۳ – وسائل الشّیعهٔ ۲ / ۵۳۳ ح ۲۸۳۵.

(۵۹۵) – فی المصدر المطبوع ۱ / ۱۷۶: «ان لا یصلی علیها رجال».

(۵۹۶) – توبه / ۹۷.

(۵۹۷) – علل الشّرایع ۱ / ۱۸۵ ح ۱ با کمی اختلاف.

(۵۹۸) – امالی شیخ صدوق ص ۴۹۱ ح ۷ مجلس ۷۴.

(۵۹۹) – الاسرهٔ: جمع سریر و هو النحت و یغلب علی تخت الملک؛ لان من جلس علیه من اهل الرفعهٔ یکون مسروراً و الحاف جمع لحاف – علی غیر قیاس – و المراد هنا غطاء التخت.

(۶۰۰) – دلائل الامامهٔ مرحوم طبری ص ۴۳.

(۶۰۱) – امالی شیخ صدوق ص ۶۵۸ ح ۹ مجلس ۹۴ – مستدرک الوسائل ۲ / ۲۸۹ ح ۱۹۹۳ – ۱.

(۶۰۲) – عطف علی قوله «لما مرضت».

(۶۰۳) – امالی شیخ طوسی ص ۱۵۶ ح ۲۵۸ – ۱۰ مجلس ۶.

(۶۰۴) – خصال شیخ صدوق ۲ / ۳۶۰ ح ۵۰ – روضهٔ الواعظین ۲ / ۲۸۰ – تفسیر فرات کوفی ص ۵۷۱ ح ۷۳۳ با کمی اختلاف – اختصاص شیخ مفید ص ۵.

(۶۰۵) – کذا فی النسخهٔ و فیه المهروی خ ل و قد مر عن الکافی (۱ / ۴۵۸) الهرمزانی راجع ص ۱۹۳ فیما سبق.

(۶۰۶) – بقره / ۱۵۶.

(۶۰۷) – یونس / ۱۰۹.

(۶۰۸) – و القیاس: سؤوم.

(۶۰۹) – امالی شیخ مفید ص ۲۸۱ ح ۷ مجلس ۳۳.

(۶۱۰) – بقره / ۱۵۶.

(۶۱۱) – دلائل الامامهٔ مرحوم طبری ص ۴۶.

(۶۱۲) – تهذیب الاحکام ۲ / ۲ ح ۱۸۴.

(۶۱۳) – همان ح ۱۸۵.

(۶۱۴) – حجّ / ۷.

(۶۱۵) – در لسان العرب جلد ۱۱، صفحه‌ی ۶۳۹ گفته میل، قطعه‌ای از زمین است که با دو علامت، ابتدا و انتهای آن مشخص گردد و همچنین گفته شده:

به اندازه‌ای که چشم قدرت دیدن دارد مقدار یک میل به حساب می‌آید.

در فرهنگ معین صفحه‌ی ۱۵۳۴ آمده مقدار میل یک سوّم فرسخ شرعیست که اگر فرسخ شرعی را ۵۴۰۰ متر حساب کنیم یک میل حدوداً ۱۸۰۰ متر می‌باشد.

(۶۱۶) – ترجمه‌ی مقاتل الطالبیّین ص ۶۷.

(۶۱۷) – مصباح کفعمی ص ۵۱۱، فصل ۴۲ با کمی اختلاف در لفظ.

(۶۱۸) – مصباح المتهجّد ص ۸۱۲.

(۶۱۹) – دلائل الامامهٔ ص ۴۲.

(۶۲۰) – یک اوقیه برابر با هفت مثقال است و بعضی گفته‌اند برابر با چهل درهم می‌باشد. لسان العرب ۱۰ / ۱۲.

(۶۲۱) – امالی شیخ صدوق ص ۱۸ حدیث ۴.

(۶۲۲) – عیون اخبار الرّضا علیه السلام ۲ / ۸ ح ۲۱.

(۶۲۳) – عیون اخبار الرّضا علیه السلام ۲ / ۲۶ ح ۶ با کمی اختلاف در لفظ.

(۶۲۴) – همان ۲ / ۳۲ ح ۵۵.

(۶۲۵) – صحیفهٔ الرّضا علیه السلام ص ۶۳ ح ۱۰۱.

(۶۲۶) – عیون اخبار الرّضا علیه السلام ۲ / ۳۰ ح ۳۸.

(۶۲۷) – ثواب الاعمال ص ۲۱۶.

(۶۲۸) – ثواب الاعمال ص ۲۱۷.

(۶۲۹) – هو علی بن أحمد بن عبدالله بن أحمد بن محمد بن خالد البرقی. راجع المستدرک ۳ / ۶۶۵.

(۶۳۰) – ثواب الاعمال ص ۲۱۹.

(۶۳۱) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۲۶.

(۶۳۲) – امالی شیخ مفید ص ۱۳۰ ح ۶.

(۶۳۳) – طور / ۲۱ – راجع المصدر ص ۱۶۹.

(۶۳۴) – تفسیر فرات ص ۴۴۳ ح ۵۸۵.

(۶۳۵) – طور / ۲۱ – راجع المصدر ص ۱۷۱.

(۶۳۶) – تفسیر فرات ص ۴۴۴ ح ۵۸۷.

(۶۳۷) – طور / ۲۱.

(۶۳۸) – أنعام / ۸۴.

(۶۳۹) – همان / ۸۵.

(۶۴۰) – آل عمران / ۱۸۷.

(۶۴۱) – أنعام / ۸۴.

(۶۴۲) – همان / ۸۵.

(۶۴۳) – کمال الدّین شیخ صدوق رحمهٔ الله علیه / ۱۱۴.

(۶۴۴) – هکـذا فی النسـخهٔ المطبوعـهٔ و یحتمل أن یکون اللفظ هکـذا: عصـبتی الی تنتمی و قد مر الخبر عن المناقب تحت الرقم ۱ و فیه: کل بنی أم. فراجع.

(۶۴۵) – هود / ۴۶.

(۶۴۶) – معانی الاخبار ص ۱۰۵ ح ۱.

(۶۴۷) – معانی الاخبار ص ۱۰۶ ح ۲.

(۶۴۸) – هذا هو الصحیح، راجع المصدر ص ۱۰۹، رجال النجاشی ص ۲۸۰ و فی المطبوعهٔ محمّد بن القاسم المفضل.

(۶۴۹) – معانی الاخبار ص ۱۰۶ ح ۳.

(۶۵۰) – عیون اخبارالرّضا علیه السلام ۲ / ۶۳ ح ۲۶۴.

(۶۵۱) – هود / ۴۵.

(۶۵۲) – همان / ۴۶.

(۶۵۳) – عیون اخبارالرّضا علیه السلام ۲ / ۲۳۴ ح ۴.

(۶۵۴) – مناقب ابن شهر آشوب ۳ / ۳۲۵.

(۶۵۵) – أنعام / ۸۴ و ۸۵.

(۶۵۶) – آل عمران / ۶۱.

(۶۵۷) – نساء / ۲۳.

(۶۵۸) – احتجاج ۲ / ۳۲۴.

(۶۵۹) – نساء / ۲۳.

(۶۶۰) – أنعام / ۸۴.

(۶۶۱) – آل عمران / ۶۱.

(۶۶۲) – نساء / ۲۳.

(۶۶۳) – تفسیر علی بن ابراهیم القمی ۱ / ۲۰۹.

(۶۶۴) – نساء / ۲۳.

(۶۶۵) – آل عمران / ۶۱.

(۶۶۶) – احزاب / ۴۰.

(۶۶۷) – مناقب ابن شهرآشوب ۳ / ۳۵۶.

(۶۶۸) – الکافی ۷ / ۴۸ ح ۴.

(۶۶۹) – الکافی ۷ / ۴۸ ح ۵.

(۶۷۰) – الکافی ۷ / ۴۹ ح ۶.

(۶۷۱) – همان ۷ / ۴۸ ح ۳ با کمی اختلاف در لفظ.